Dan GHINEA

IV-44.693

ENCICLOPEDIA GEOGRAFICĂ A ROMÂNIEI

H-P

volumul II

Editura ENCICLOPEDICĂ

ENCICLOPEDIA GEOGRAFICĂ A ROMÂNIEI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editat cu sprijinul Ministerului Cercetării și Tehnologiei

© Editura Enciclopedică,
București, Piața Presei Libere nr. 1

Ilustrațiile și hărțile au fost selectate
de autor din Fototeca Editurii Enciclopedice;
unele fotografii aparțin Dlui Aurelian Stroe

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

I 14695

Dan Ghinea

ENCICLOPEDIA GEOGRAFICĂ A ROMÂNIEI

Volumul al II-lea
(H–P)

056856
B.C.U. - IASI

Editura Enciclopedică
București, 1997

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Coperta și supracoperta:
MIRCEA DUMITRESCU

Consultanți științifici:
CRISTINA MUICĂ
ALEXANDRU STĂNCIULESCU

Cartografia:
VASILE MĂRGĂRIT

Redactori:
RODICA CHIRIACESCU
ELIZA-DANIELA GHINEA

Tehnoredactor:
MIHAELA MIHALACHE

19. 11. 1997
B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI
GEOLOGIE-GEOGRAFIE
Rcu 54. 482

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ISBN general: 973-45-0148-8
ISBN vol. II: 973-45-0150-X

H

HABUCHA → Dobra (2).

HABWCHA → Dobra (2).

HADÂMBU, Mânăstirea ~ → Mironeasa.

HAGIENI, Rezervația forestieră ~ → Limanu.

HAIMANALELE → I. L. Caragiale.

HALMĂŞD, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Barcău, la poalele Dealului Cupari și ale M-ților Plopiș, pe râul Drighiu; 2 809 loc. (1 iul. 1996): 1 356 de sex masc. și 1 453 fem. Pomicultură. În satul Halmășd, menționat documentar, prima oară, în 1341, se află o biserică ortodoxă cu hramul „Sfântul Dumitru" (sec. 18). Cod poștal: 4786.

HALMEU, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Someșului, pe dr. râului Tur, la granița cu Ucraina; 7 687 loc. (1 iul. 1996): 3 866 de sex masc. și 3 821 fem. Stație de c.f. (în satul Halmeu) și haltă de c.f. (în satul Porumbești). Nod rutier. Punct de frontieră cu Ucraina. Produse alim. Culturi de cereale, de plante tehnice și de nutreț ș.a. În satul Halmeu, menționat documentar, prima oară, în 1217, se află o biserică din sec. 15 (azi biserica reformată) și o biserică romano-catolică (sec. 18); biserică ortodoxă, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1831), în satul Porumbești. Cod poștal: 3929.

HALMYRIS → Murighiol.

HAMANGIA → Baia (2).

HAMCEARCA, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de SE ale M-ților Măcin și cele de V-SV ale Pod. Niculițel, pe cursul superior al râului Taița; 1 565 loc. (1 iul. 1996): 761 de sex masc. și 804 fem. În perimetrul com. H. au fost identificate vestigiile unei așezări geto-dacice în care s-au găsit vase ceramice romane și dacice (lucrate cu mâna sau la roată) datând din sec. 1-2. Cod poștal: 8880.

HANGU, com. în jud. Neamț, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de V-SV ale M-ților Stânișoarei, pe țărmul de NE al lacului Izvoru Muntelui, la vărsarea râului Hangu; 4 177 loc. (1 iul. 1996): 2 168 de sex masc. și 2 009 fem. În arealul com. H. au fost descoperite vestigii din perioada geto-dacică și din feudalismul timpuriu (bordeie, vase ceramice, topoare din fier etc.). În satul Buhalnița se află biserica Mânăstirii Hangu, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", ctitorie a domnului Miron Barnovschi, construită în anii 1626-1629, strămutată și reconstruită în 1958-1959, în afara zonei inundabile a lacului Izvoru Muntelui. După secularizarea averilor mânăstirești (1863), a devenit biserică de parohie. Strane cu remarcabile decorații zoomorfe. În satul Chirițeni se află biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1829, refăcută în 1959), iar în satul Hangu, bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1824-1829, refăcută în 1900) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1852-1862). Cod poștal: 5667.

HANU CONACHI, Rezervația de dune de nisip de la ~ → Fundeni (3).

HARGHITA 1. Masiv muntos vulcanic, situat în partea de V-SV a Carpaților Orientali, delimitat de Depr. Giurgeu (la N), Depr. Ciuc (E), M-ții Bodoc (SE), M-ții Baraolt (S), Subcarpații Homoroadelor (SV), Pod. Târnavelor (V) și M-ții Gurghiu

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

(NV). Alcătuit dintr-o masă imensă de andezite cu piroxeni și amfiboli, piroclastite și andezite bazaltoide. Se prezintă ca un platou înalt, cu orientare NNV-SSE, neted, dominat de mai multe vârfuri (Muntele Mic 1 589 m, Ascuțit 1 685 m, Cucu 1 558 m ș.a.) care sunt resturi ale unor cratere vulcanice. Alt. max.: 1 800 m (vf. Harghita). Constituie un important nod hidrografic din care izvorăsc numeroase râuri, în cea mai mare parte afl. pe dr. ai Oltului (Groapa Apei, Mădărașu Mare, Segheș, Beta, Vârghiș etc.). Acoperit cu păduri de conifere (molid, brad) și pajiști (la peste 1 500 m alt.). Turism.

2. → **Siculeni.**

3. Județ situat în partea central-nordică a României, extins în zona central-vestică a Carpaților Orientali, în bazinele superioare ale râurilor Olt, Mureș, Târnava Mare și Târnava Mică, între 46°13' și 47°11' latitudine N și între 24°52' și 26°15' longitudine E, limitat de jud. Suceava (N), Neamț (NE), Bacău (E), Covasna (S și SE), Brașov (S și SV) și Mureș (V). *Supr.:* 6 639 km² (2,78% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 344 323 loc. (1,52% din populația țării), din care 171 723 loc. de sex masc. (49,87%) și 172 600 loc. de sex fem. (50,13%). *Populația urbană:* 158 259 loc. (45,96%); *rurală:* 186 064 loc. (54,04%). *Densitatea:* 52 loc./km². *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 14% români, 84,6% maghiari, 1,2% țigani, 0,1% germani și 0,1% alte minorități. *Reședința:* municipiul *Miercurea-Ciuc. Orașe:* Băile Tușnad, Bălan, Borsec, Cristuru Secuiesc, Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc (municipiu), Toplița, Vlăhița. *Comune:* 49. *Sate:* 436. *Localit. componente ale orașelor și municipiilor:* 19.

Relieful este reprezentat, în proporție de 81%, de unități montane și depresiuni intramontane, aparținând Carpaților Orientali, iar restul de 19% cuprinde o asociere de dealuri și depresiuni cu caractere subcarpatice, extinse în partea de SV a jud., care fac parte din Pod. Transilvaniei. Unitățile montane sunt dispuse în două șiruri paralele, cu orientare NNV-SSE: unul în partea de E a jud., incluzând grupa munților situați în zona cristalino-mezozoică și a flișului cretacic (respectiv, sectoare ale M-ților Bistriței, Giurgeu, Hășmaș — cu vf. Hășmașu Mare de 1 792 m —, Ciuc și Nemira, între care se află depresiunile Bilbor, Borsec, Uz, Plăieși sau Cașin ș.a.) și altul la V, formând grupa munților vulcanici, respectiv M-ții Călimani, cu vf. Iezerul Călimanului (2 031 m — cea mai mare înălțime de pe terit. jud. H.), M-ții Gurghiu, M-ții Harghita, cu vf. Harghita, de 1 800 m alt. și M-ții Bodoc. Între cele două șiruri paralele de munți există două dintre cele mai mari depresiuni intramontane din țară — Giurgeu (→) și Ciuc (→). Una dintre caracteristicile zonei montane aflate în perimetrul jud. H. o constituie existența unui număr mare de pasuri (trecători), multe dintre ele străbătute de șosele și căi ferate, care înlesnesc legăturile între Transilvania și Moldova sau între diferitele zone ale jud. Printre acestea se numără pasurile Bistricioara (1 105 m alt.), Ditrău (1 036 m), Bicaz (1 257 m), Ghimeș (1 170 m), Uz (1 085 m), Vlăhița (985 m), Sicaș (1 000 m), Bucin (1 287 m), Tușnad (650 m) ș.a. În partea de SV a jud. se individualizează un relief de depresiuni și dealuri subcarpatice, cu înălțimi de 600-1 000 m, grupate în câteva subunități distincte, aparținând Subcarpaților Transilvaniei: Subcarpații Homoroadelor, ai Odorheiului, ai Târnavei Mari și ai Târnavei Mici.

Clima temperat-continentală, cu anumite particularități locale, determinate de alternanța masivelor muntoase cu șirul depresiunilor intramontane și de orientarea aproximativ perpendiculară a unităților de relief față de circulația atmosferică a maselor de aer dinspre V. Regimul climatic este diferențiat în cadrul celor două unități distincte de relief: în ținutul cu climă de dealuri, verile sunt ceva mai calde, cu precipitații relativ bogate, iar iernile sunt reci, marcate arareori de viscole, dar cu frecvente intervale de încălzire, care întrerup continuitatea stratului de zăpadă; în zonele cu climă de munte, verile sunt răcoroase (12-18°C), cu precipitații abundente, iar iernile foarte friguroase (medii lunare cuprinse între –4 și –8°C), cu strat stabil de zăpadă, care durează o îndelungată perioadă de timp, și cu frecvente inversiuni de temperatură. Acest fenomen al inversiunilor termice, caracteristic zonelor depresionare de la poalele munților, bine evidențiat în arealul jud. H., care se manifestă prin coborârea aerului foarte rece (mai greu), de pe crestele montane înconjurătoare, în vatra depresiunilor, înlocuind aerul ceva mai cald și stagnând mai mult timp aici, determină înregistrarea unor valori termice foarte scăzute, uneori sub –30°C.

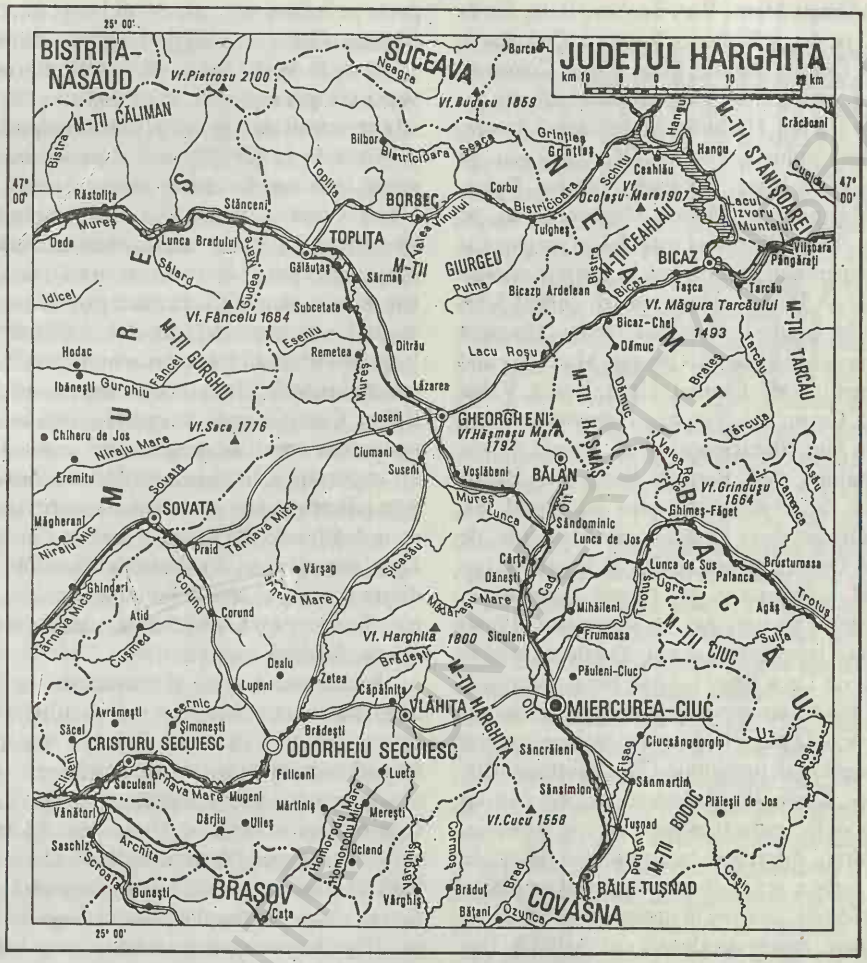

Așa se explică faptul că în depresiunile Giurgeu și Ciuc, la Gheorgheni, Joseni, Toplița, Miercurea-Ciuc ș.a. se înregistrează frecvent cele mai scăzute temperaturi pe timpul iernii, ceea ce i-a îndreptățit pe meteorologi să numească această zonă „Polul frigului" din România. Temp. medie anuală variază între 1 și 4°C în zonele montane înalte, între 5,4 și 5,9°C în depresiunile intramontane și între 6 și 7,9°C în Subcarpații Transilvaniei. Temp. max. absolută (36,5°C) s-a înregistrat la Odorheiu Secuiesc (17 aug. 1952), iar minima absolută (–38°C) la Gheorgheni (11 ian. 1963). Cantitățile medii anuale de precipitații însumează c. 550 de mm în zonele depresionare, 600-700 mm în subcarpați și peste 1 200 mm pe crestele montane înalte. Vânturile predominante bat cu o frecvență mai mare dinspre NE (15,3%) în reg. subcarpatică, dinspre NV (18,6%) în Depr. Ciuc și dinspre V (28%) în zonele montane înalte. Vitezele medii anuale variază între 1,4 și 3,7 m/s în ariile depresionare, între 2,4 și 4,2 m/s la Odorheiu Secuiesc și între 5 și 10 m/s pe culmile înalte ale munților.

Rețeaua hidrografică are o densitate ce variază între 0,5 și 1,1 km/km^2. Aici își au izvoarele două dintre cele mai mari râuri ale țării — Olt și Mureș — care străbat median jud. H., primul curgând către S, pe o distanță de 80 km, iar celălalt către N-NV, pe o lungime de 72 km. Oltul colectează o sumedenie de afl. mai mici din partea centrală și de SE a jud. H. (Șipot, Lunca Mare, Lunca, Groapa

Apei, Mădărașu Mare, Var, Seghеș, Beta, Pârâu Mare ș.a., pe dr., și Sedloco, Șoarecu, Cad, Racu, Frumoasa, Delnița, Rusnic, Fitod, Fișag, Cozmeni, Tușnad ș.a., pe stg.), iar Mureșul adună afl. din jumătatea de N a jud. H. (Strâmba, Belchin, Lăzarea, Ditrău, Faier, Jolotca, Toplița, Călimănel ș.a., pe dr., și Șumuleu Mare, Borzont, Pietrosu, Batca, Eseniu, Mortonca, Gălăuțaș, Măgheruș ș.a., pe stg.). Alte câteva râuri mai mari își au originea și bazinele superioare pe terit. jud. H., printre acestea numărându-se Târnava Mare (cu afl. Tartod, Vârșag, Șicasău, Brădești, Cireșeni, Hodoș, Geoagiu ș.a.), Târnava Mică (cu afl. Creanga Mare, Corund ș.a.), Trotuș (cu afl. Comiat, Ugra, Boroș, Valea Rece ș.a.), Cașin, Uz, Vârghiș, Homorodu Mare, Homorodu Mic, Bistricioara (cu afl. Borcut, Seaca, Valea Vinului, Corbu, Barasău, Putna ș.a.), Bicaz, Neagra ș.a. Se evidențiază, prin pitorescul lor, defileele Oltului de la Tușnad și ale Mureșului de la Topliță–Deda, precum și Cheile Bicazului, pe care jud. H. le împarte cu jud. Neamț. Lacurile naturale existente pe terit. jud. H. sunt unice în felul lor, deoarece lacul Sfânta Ana (→) este de origine vulcanică, iar Lacu Roșu (→) de baraj natural. O categorie aparte, cu importanță economică deosebită, o reprezintă pânzele de ape subterane, extinse pe mari supr. în depresiunile Ciuc, Giurgeu, Bilbor, Borsec, Cașin, Praid-Corund ș.a., din care își trag „seva vieții" numeroase izv. cu ape minerale, cu concentrații diferite și cu un procent ridicat de dioxid de carbon, renumite pentru gustul lor plăcut și pentru efectele curative în tratarea unor afecțiuni hepato-biliare, gastro-duodenale etc. Astfel de izv. minerale apar la zi în localit. Borsec, Bilbor, Băile Tușnad, Miercurea-Ciuc, Sâncrăieni, Mădăraș, Topliță, Corund ș.a.

Vegetația naturală, bogată și variată în specii, prezintă o evidentă zonalitate pe verticală, determinată de configurația reliefului și de zonalitatea climei și a solurilor. Pădurile de fag (*Fagus silvatica*), în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), carpen (*Carpinus betulus*), paltin (*Acer platanoides*) ș.a. sunt răspândite în zona dealurilor subcarpatice și la poalele versanților vestici ai M-ților Harghita și Gurghiu. Pădurile de fag, în amestec cu molid (*Picea abies*), extinse între 800 și 1 200 m alt., ocupă mari supr. din M-ții Giurgeu, precum și pantele vestice ale M-ților Harghita, Gurghiu, Puciosu ș.a. Etajul pădurilor de molid formează areale compacte pe întinse supr. din M-ții Harghita, Călimani, Hășmaș, Ciuc ș.a. la înălțimi cuprinse între 1 200 și 1 500 m. În M-ții Ciuc și M-ții Călimani apar frecvent exemplare solitare de zadă (*Larix decidua*) — arbore ocrotit de lege. Vegetația subalpină, care se dezvoltă în M-ții Călimani, cuprinde numeroase specii ierboase, în cadrul cărora domină părușca (*Festuca supina*), firuța (*Poa media*), țăpoșica (*Nardus stricta*) ș.a., care alternează cu tufișuri formate din ienupăr pitic (*Juniperus sibirica*), jneapăn (*Pinus montana*), afin (*Vaccinum myrtillus*), smirdar sau bujor de munte (*Rhododendron kotschyi*) ș.a. Vegetația azonală este reprezentată prin mai multe mlaștini eutrofe, răspândite în depresiunile Borsec, Bilbor, Ciuc, Giurgeu, în cadrul cărora se dezvoltă numeroase specii de mușchi, între care se remarcă un important relict glaciar (*Mesaea hexasticha*). Alte relicte glaciare, cu o importanță fitogeografică deosebită sunt: *Saxifraga hirculus*, *Carex dioica*, *Ligularia sibirica*, *Lysimachia thyrsiflora*; unele dintre acestea se află la limita de S a arealului lor mondial de răspândire (*Betula humilis*, *Salix starkeana*, *Achillea impatiens*).

Fauna este bogată și variată în specii, fiind adaptată la condițiile de relief și climă. Pădurile, care ocupă 35% din supr. jud. H., constituie domeniul vast și propice pentru existența a numeroase viețuitoare, multe dintre ele de interes cinegetic. Cele mai frecvente sunt din domeniul forestier, și anume: ursul, cerbul carpatin, râsul, jderul de scorbură (*Martes martes*), jderul de piatră (*Martes foina*), cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), ierunca (*Tetrastes bonasia*), acvila de munte, huhurezul, pițigoiul de brădet (*Parus ater*), vipera comună, tritonul de munte etc. Făgetele și gorunetele adăpostesc căprioare, mistreți, lupi, vulpi, veverițe, pârși etc.

Resursele naturale: zăcăminte de min. de fier (Lueta, Vlăhița, Mădăraș), de pirite cuprifere (Bălan, Jolotca), de min. de cinabru (Mădăraș, Sântimbru), de gaze naturale (Șimonești, Săcel, Secuieni), lignit (Borsec), sare gemă (Praid). Expl. de marmură (Voșlăbeni, Lăzarea), de andezit (Sâncrăieni, Ciceu, Corund, Praid, Deluț, Jigodin), sienit (Ditrău), calcar (Bicăjel, Delnița), gresii (Cașinu Nou), marne (Lunca de Jos), argile caolinoase (Harghita-Băi, Sândominic), balast (Racu, Sânsimion, Sântimbru, Dănești), travertin (Borsec) ș.a. O categorie aparte a bogățiilor jud. H. o reprezintă

numeroasele izv. cu ape minerale carbogazoase, cu o compoziție chimică variată (Jigodin-Băi, Băile Tușnad, Miercurea-Ciuc, Harghita-Băi, Borsec, Bilbor, Sântimbru-Băi, Toplița ș.a., precum și pădurile de rășinoase și fag (232 545 ha, 1995), din care, în 1995, s-au exploatat 1 295,7 mii m^3 de masă lemnoasă (locul 1 pe țară).

Istoric. Cercetările arheologice întreprinse în diferite zone au dovedit că teritoriul actual al jud. H. era locuit, încă din Neoliticul timpuriu (5500-5300 î.Hr.), de triburi purtătoare ale Culturii Ariușd. Mărturii de la începutul Epocii bronzului, aparținând complexului Glina III-Schneckenberg (sec. 18-16 î.Hr.) și din perioada sa mijlocie, caracteristică Culturii Wietenberg (sec. 16-13 î.Hr.), au fost scoase la iveală în arealele localit. Suseni, Jigodin ș.a. (topoare, obiecte de podoabă, ceramică bogat ornamentată etc.). Prima Epocă a fierului — Hallstatt (1200-450/300 î.Hr.) este bine reprezentată, prin descoperirea așezărilor dacice de la Mugeni și Sâncrăieni, iar cea de-a doua epocă — La Tène (sec. 5 î.Hr.-1 d.Hr.) cuprinde un număr mare de așezări, cu urme vizibile ale sistemului de cetăți și fortificații, așa cum se păstrează și astăzi în localit. Zetea, Jigodin, Racu, Tușnad, Odorheiu Secuiesc, Porumbenii Mari. Semnificativ pentru epoca La Tène este tezaurul dacic de argint, datând din sec. 1 î.Hr., compus din două vase semisferice, 12 cupe de diferite forme, două brățări masive, o fibulă ș.a., descoperit la Sâncrăieni. În perioada stăpânirii romane a Daciei (106-271/275), cultura geto-dacică cunoaște o treaptă superioară de dezvoltare prin puternica influență a coloniștilor Imperiului Roman, care întemeiază noi așezări, dotate cu băi publice, construiesc drumuri, castre și linii de fortificații (*limes*-uri), exploatează bogățiile subsolului (salina de la Sânpaul) etc. *Limes*-ul din partea de NE, care trecea prin mijlocul actualului județ, este atestat de prezența vestigiilor unor castre romane (la Inlăceni, Odorheiu Secuiesc, Sânpaul) și a unor turnuri de veghe (la Ocland, Odorheiu Secuiesc, Băile Homorod ș.a.). După retragerea armatelor și a administrației romane din Dacia (271/275), populația autohtonă, daco-romană, a continuat să locuiască neîntrerupt pe aceste locuri și în secolele următoare, cu toate vicisitudinile provocate de migrațiile popoarelor barbare, organizându-se în obști sătești. Vestigiile descoperite la Sâncrăieni, Miercurea-Ciuc, Mugeni, Cristuru Secuiesc, datând din sec. 3-4, atestă că aceste meleaguri erau intens locuite. Așezările identificate în arealele localit. Șimonești, Filiași, Cristuru Secuiesc ș.a. demonstrează că în sec. 7-8 populația daco-romană autohtonă a fost nevoită să conviețuiască cu unele triburi slave care au pătruns pe aceste meleaguri prin trecătorile carpatice. Elementele specifice culturii materiale a slavilor au fost descoperite într-o necropolă, probabil slavo-avară, de la Târgu Secuiesc. În perioada de cristalizare a relațiilor feudale, documentele vremii consemnează existența, în sec. 10, pe aceste meleaguri a unor voievodate. Din a doua jumătate a sec. 11, pe terit. Transilvaniei se extinde treptat dominația statului feudal ungar, însoțită și de colonizarea, în aceste zone, a secuilor. La sf. sec. 12 și începutul sec. 13, secuii s-au stabilit în Depr. Ciuc alături de populația românească, începând să conviețuiască ulterior cu aceasta și să se organizeze în obști sătești, menționate în 1270 (obștea secuilor din Telegd/Odorhei), 1324 (obștea secuilor din Ciuc) ș.a. Dar documentele scrise pomenesc și de existența unor localități românești (*Villa nostra «regis» Olachalis*, azi Vlăhița; *Villa Olachalis*, azi Odorheiu Secuiesc) în 1301, sau de faptul că românii au apărat trecătorile carpatice, în 1241, împreună cu secuii *(siculi)*, împotriva invaziei tătarilor. În sec. 15, ca urmare a diferențierilor sociale care apar și se accentuează ulterior (dezvoltarea clasei feudale, acaparatoare de pământuri, în contrast cu pătura de șerbi exploatați, în continuă creștere), iobagii români, maghiari și secui vor desfășura uniți, veacuri de-a rândul, lupte aprige împotriva nobilimii feudale. Această stare de lucruri a determinat pe țăranii iobagi ca între 1432 și 1764 să se răscoale de 59 de ori. Astfel, românii și secuii au luptat în armata lui Iancu de Hunedoara, au participat la Răscoala țărănească din 1514, condusă de Gheorghe Doja, la luptele comandate de Mihai Viteazul, la Răscoala curuților (1703-1711) etc. Dintre evenimentele de tristă amintire de pe terit. harghitean se pot aminti: introducerea iobăgiei la secui în 1562, năvălirea tătarilor în 1661 și 1694, ciuma din 1717-1719, când aproape jumătate din locuitori și-au pierdut viața, măcelul de la Siculeni, din 7 ian. 1764, cunoscut în istorie sub numele de *Siculicidium*, când, din cauza refuzului secuilor de a se înrola în regimentele de graniță ale Imperiului Austriac, au căzut pradă gloanțelor peste 500 de

B.C.U. „I. EMINESCU" IAȘI
GEOLOGIE-GEOGRAFIE

victime. Din punct de vedere administrativ, cea mai veche formă de organizare este menționată în documentele sec. 15, care amintesc de existența unor „Scaune" create, probabil, ținându-se seama de organizarea vechilor scaune de judecată (*Sedes judiciaria*) ale populației autohtone. După înfăptuirea statului național unitar român, în 1918, în baza legilor de organizare politico-administrativă din 1921 și 1926, când terit. țării a fost împărțit în județe și plase, în perimetrul actualului județ existau județele Odorhei (cu 6 plăși și 140 de comune) și Ciuc (cu 4 plăși și 54 de comune). Această formă de organizare s-a menținut până în 1950, când terit. României a fost împărțit în regiuni și raioane, atunci, actualul jud. fiind cuprins în cadrul reg. Mureș și apoi a reg. Mureș Autonome Maghiare. O dată cu adoptarea Legii nr. 2, din 17 febr. 1968, referitoare la organizarea ad-tivă a terit. României, a fost înființat jud. Harghita, cu reșed. la Miercurea-Ciuc, care are în cuprinsul său 9 orașe (din care două sunt municipii), 49 comune, 436 sate și 19 localit. componente ale orașelor și municipiilor.

Economia jud. H., cu o dezvoltare dinamică, bazată pe valorificarea resurselor locale și a materiilor prime din celelalte județe, a căpătat noi dimensiuni după evenimentele din dec. 1989, trecând treptat de la sistemul comunist al economiei planificate la economia de piață, bazată pe concurență.

Industria reprezintă una dintre principalele ramuri ale economiei jud. H., în cadrul căreia se realizează o gamă variată de produse: oțeluri speciale și fontă de înaltă puritate (Vlăhița), tractoare și piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole, utilaj greu, utilaje și piese de schimb pentru ind. forestieră și pentru ind. mat. de constr. (Miercurea-Ciuc, Gheorgheni), instalații frigorifice, matrițe și piese din fontă pentru ind. chimică (Odorheiu Secuiesc), utilaje și aparate pentru diferite ramuri ale economiei naționale (Vlăhița), mase plastice (Miercurea-Ciuc), mat. de constr. (Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Corund, Sândominic, Cristuru Secuiesc, Suseni), mobilă, cherestea și alte produse din lemn (Miercurea-Ciuc, Gălăuțaș, Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Ditrău, Lunca de Jos, Tulgheș, Cristuru Secuiesc, Zetea, Sândominic ș.a.), confecții (Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc), tricotaje (Miercurea-Ciuc, Toplița, Bălan), fire din bumbac, in și cânepă, stofă de mobilă, țesături tehnice, ață etc. (Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Miercurea-Ciuc, Cristuru Secuiesc, Joseni), încălțăminte (Toplița), lapte praf, preparate din lapte și carne, bere, spirt, amidon, produse de panificație etc. (Miercurea-Ciuc, Remetea, Odorheiu Secuiesc, Sânsimion, Bălan, Borsec, Lunca de Jos, Toplița ș.a.). Stații de îmbuteliere a apelor minerale (Borsec, Sâncrăieni, Tușnad). Dintre produsele meșteșugărești populare, cu o frumoasă și îndelungată tradiție, se remarcă ceramica de Corund.

Agricultura este influențată de natura reliefului (predominant muntos), de temperaturile scăzute, de precipitațiile abundente și de solurile brune, podzolice. La sf. anului 1995, supr. agricolă a jud. H. era de 406 443 ha, din care 92 735 ha aparțineau terenurilor arabile, 148 156 ha pășunilor, 164 059 ha fânețelor naturale, 1 416 ha livezilor și pepinierelor pomicole și 77 ha viilor și pepinierelor viticole. În 1995, terenurile arabile erau cultivate cu plante de nutreț (31 001 ha), grâu și secară (16 063 ha), cartofi (13 340 ha, locul 2 pe țară după jud. Suceava), orz și orzoaică (13 194 ha), ovăz (7 886 ha), porumb, legume ș.a. Pomicultura, în cadrul căreia predomină merii și perii, are condiții optime de dezvoltare în bazinul Târnavei Mari, unde se întâlnesc supr. compacte de livezi, în arealele com. Șimonești, Lupeni, Atid, Feliceni, Mărtiniș, Mugeni, Odorheiu Secuiesc ș.a. O categorie aparte o reprezintă fructele de pădure (zmeură, afine ș.a.) și ciupercile comestibile, care au o pondere însemnată în economia jud. Sectorul zootehnic, dispunând de o bază furajeră importantă, cuprinde un efectiv însemnat de animale și păsări, centrul de greutate al creșterii acestora mutându-se din sectorul de stat în cel privat, cel din urmă deținând peste 90% (iar la caprine, cabaline, albinărit 100%) din numărul animalelor crescute. La începutul anului 1996, jud. H. înregistra 93,0 mii capete bovine (predominant din rasa Bălțata românească), 94,9 mii capete porcine (în special din rasa Marele alb), 211,3 mii capete ovine (mai ales din rasele Țigaie și Țurcană), 9,6 mii capete caprine, 22,1 mii capete cabaline. Avicultură (484,2 mii capete păsări). Apicultură (11,5 mii familii de albine). Jud H., al cărui teritoriu este format în mare parte din munți și cuprinde însemnate supr. cu păduri, dispune de un important fond cinegetic (urși, cerbi, mistreți,

căprioare, cocoși de munte etc.), precum și de valoroase păstrăvării amenajate la Toplița, Lacu Roșu și Mădăraș (com. Dănești).

Căile de comunicații feroviare și rutiere sunt singurele mijloace ale jud. H. care asigură întregul trafic de mărfuri și călători, cu toate că densitatea acestora este mult mai mică decât a altor județe, din cauza predominării reliefului muntos. La începutul anului 1996, lungimea rețelei feroviare de pe terit. jud. H. însuma 213 km (din care 165 km electrificate), cu o densitate de 32,1 km/1000 km^2, cea mai importantă fiind linia ferată din lungul Oltului și Mureșului, care face parte integrantă din magistrala feroviară București—Ploiești—Brașov—Miercurea-Ciuc—Ciceu (de aici se ramifică o derivație către Onești—Adjud—Bacău)—Gheorgheni—Toplița—Dej—Baia Mare—Satu Mare. În același an, rețeaua drumurilor publice, mai uniform repartizate în comparație cu căile ferate, care înlesnesc legăturile între diferitele localit. ale jud. H., sau între acestea și județele limitrofe, însuma 1 448 km (din care 427 km modernizate), cu o densitate de 21,8 km/100 km^2. În cadrul transporturilor rutiere, o importanță deosebită o are tronsonul drumului european E 572, care străbate terit. jud. H. între Toplița și Băile Tușnad, urmărind, aproximativ paralel, calea ferată. Pe acest principal tronson al drumului european există patru noduri rutiere, din care se ramifică alte drumuri spre Moldova sau spre centrul Transilvaniei. Astfel, din Toplița pornește o ramificație către Borsec—Tulgheș (prin pasul Bistricioara) și de aici spre Ceahlău—Bicaz—Piatra-Neamț; din Gheorgheni, o șosea pornește către Moldova, prin pasul Bicaz, iar alta către centrul Transilvaniei, prin pasul Bucin, spre Praid—Sovata—Târgu Mureș; din Miercurea-Ciuc se desprinde o ramificație spre Moldova, prin pasul Ghimeș, iar alta spre Odorheiu Secuiesc, prin pasul Vlăhița; din Tușnad, o derivație a șoselei trece prin Plăiești de Jos—Sânzieni (jud. Covasna)—Brețcu—pasul Oituz—către Onești, în Moldova. Cu toate că densitatea drumurilor publice este mică, sub media pe țară, cele câteva șosele modernizate și noduri rutiere contribuie la buna ancorare a jud. H. în rețeaua națională a transporturilor rutiere.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, rețeaua unităților școlare de pe terit. jud. H. cuprindea 266 de grădinițe de copii, cu 15 177 copii înscriși și 993 cadre didactice, 282 de școli generale, cu 36 540 elevi și 2 946 cadre didactice, 33 de licee, cu 12 276 elevi și 1 203 profesori, 13 școli profesionale, cu 4 678 elevi și 60 de profesori, un seminar romano-catolic și câteva secții ale universității particulare „George Barițiu" din Brașov. Instrucția și educația copiilor și elevilor se realizează atât în limba română, cât și în limba maghiară (pentru copiii care aparțin acestei minorități naționale). În aceeași perioadă, activitățile cultural-artistice se desfășurau în cadrul celor șapte case de cultură, 48 de cămine culturale, un teatru studio, șase cinematografe, șase unități muzeale, 289 de biblioteci, cu 2 664 000 vol., două ansambluri folclorice profesioniste (unul românesc la Toplița și altul secuiesc la Miercurea-Ciuc), un centru pentru conservarea și valorificarea creației și tradiției populare ș.a. Activitatea sportivă se desfășoară în cinci cluburi sportive și 133 secții sportive, cu 6 156 sportivi legitimați, 131 antrenori și 209 arbitri.

Ocrotirea sănătății se realizează, în 1995, prin intermediul celor șapte spitale, cu 3 132 de paturi (un pat de spital la 110 locuitori), 118 dispensare medicale, 11 policlinici, 46 de farmacii (din care 27 sunt particulare), un sanatoriu (Tulgheș), un preventoriu pentru copii (Gheorgheni) ș.a. La începutul anului 1996, asistența medicală era asigurată de 480 medici (un medic la 720 locuitori), 71 stomatologi (un medic stomatolog la 4 871 locuitori) și 1 933 cadre sanitare cu pregătire medie.

Turismul, în perimetrul jud. H., se practică tot timpul anului, atât sub formă de sejur, cât și de tranzit, datorită, în primul rând, existenței renumitelor stațiuni climaterice și balneoclimaterice Borsec, Lacu Roșu, Băile Tușnad, Izvoru Mureșului, Jigodin-Băi, Toplița, Praid, Corund, Bilbor ș.a., precum și prezenței unor zone pitorești (lacul vulcanic Sfânta Ana, defileele Oltului și Mureșului, cheile Bicazului, abrupturile și stâncăriile calcaroase din M-ții Hășmaș (complexul Piatra Singuratică—Hășmașu Mare—Piatra Ascuțită etc.), a unor rezervații naturale (muntele de sare de la Praid; vulcanii noroioși din Filiaș; tinovul Luci, cel mai mare tinov împădurit din Transilvania, adăpostind un relict glaciar foarte rar — mesteacănul pitic/*Betula nana*; tinovul Mohoș, situat în

apropiere de lacul Sfânta Ana, în cadrul căruia se păstrează roua-cerului /*Drosera rotundifolia*, *Drosera abovate*, *Sparganium minimum*, *Calamagrostis neglecta*, *Carex elongata* ș.a.; mlaștinile eutrofe de la Sâncrăieni și Valea Mijlocie, cu specii relicte de mușchi; mlaștina Dumbrava Harghitei, cu foarte multe exemplare de *Saxifraga hirculus*; masivul calcaros „Pietrele Roșii" de la Tulgheș, cu plante endemice, ca de exemplu *Astragalus Roemeri*, *Hieracium pojoritense;* Cheile Bicazului — Lacu Roșu; peștera Șugaș ș.a.) și a unor obiective istorice, de cultură și artă cu importanță arhitecturală (fortificațiile dacice de la Siculeni, Jigodin-Băi, cetatea Mikó, mânăstirea franciscană și alte monumente din Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, bisericile fortificate de la Dârjiu, Armășeni, Delnița, Sânmartin, bisericile din lemn din Tulgheș, Bilbor, Secu ș.a.). Un interes turistic deosebit îl prezintă elementele etnografice și folclorice, printre care se remarcă vasele de ceramică populară de la Corund, țesăturile și broderiile din satele Sărmaș, Sub Cetate ș.a., Festivalul fanfarelor de la Toplița, Festivalul folcloric „Primăvara harghiteană" (luna mai) etc. În 1995, baza turistică a jud. H. cuprindea 21 de hoteluri și moteluri, șapte campinguri, 132 de vile, 12 cabane, trei bungalow-uri ș.a., cu o capacitatea totală de 9 399 locuri. Indicativ auto: *HR*.

Localitățile jud. Harghita

(în paranteze sunt înscriși anii primei mențiuni documentare)

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*
1. MIERCUREA-CIUC (1427)	1. Ciba (1519) 2. Harghita-Băi (1913) 3. Jigodin-Băi (1913)
2. ODORHEIU SECUIESC (1301)	

II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*
1. BĂILE TUȘNAD (sec. 17)	1. Carpitus (1956)
2. BĂLAN (1850)	
3. BORSEC (1594)	
4. CRISTURU SECUIESC (1332)	1. Filiaș (1460)
5. GHEORGHENI (1232)	1. Covacipeter (?) 2. Lacu Roșu (1913) 3. Vargâtac (?) 4. Visafolio (1956)
6. TOPLIȚA (1400)	1. Călimănel (1913) 2. Luncani (1956) 3. Măgheruș (1913) 4. Moglănești (1956) 5. Secu (1956) 6. Vale (1913) 7. Vâgani (1956) 8. Zencani (?)
7. VLĂHIȚA (1301)	1. Băile Homorod (1913) 2. Minele Lueta (1956)

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. ATID	1. Atid (1566) 2. Crișeni (1382) 3. Cușmed (1333) 4. Inlăceni (1333) 5. Șiclod (1566)
2. AVRĂMEȘTI	1. Avrămești (1334) 2. Andreeni (1409) 3. Cechești (1567) 4. Firtănuș (1473) 5. Goagiu (1566) 6. Laz-Firtănuș (1956) 7. Laz-Șoimuș (1956) 8. Medișoru Mic (1913)
3. BILBOR	1. Bilbor (1808) 2. Răchitiș (1919)
4. BRĂDEȘTI	1. Brădești (1532)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Satu Mare (1566)
3. Târnovița (c. 1566)

5. CĂPÂLNIȚA
1. Căpâlnița (1567)

6. CÂRȚA
1. Cârța (1566)
2. Ineu (1334)
3. Tomești (1333)

7. CIUCSÂNGEORGIU
1. Ciucsângeorgiu (1567)
2. Armășeni (1567)
3. Armășenii Noi (1839)
4. Bancu (1567)
5. Ciobăniș (1913)
6. Cotormani (1567)
7. Eghersec (1956)
8. Ghiurche (1956)
9. Potiond (1850)

8. CIUMANI
1. Ciumani (c. 1567)

9. CORBU
1. Corbu (1808)
2. Capu Corbului (1956)

10. CORUND
1. Corund (1333)
2. Atia (1567)
3. Calonda (1956)
4. Fântâna Brazilor (1913)
5. Valea lui Pavel (1913)

11. DĂNEȘTI
1. Dănești (1567)
2. Mădăraș (c. 1567)

12. DÂRJIU
1. Dârjiu (1334)
2. Mujna (1520)

13. DEALU
1. Dealu (1334)
2. Fâncel (1505)
3. Sâncrai (1566)
4. Tămașu (1333)
5. Tibod (ante 1566)
6. Ulcani (1550)
7. Valea Rotundă (1956)

14. DITRĂU
1. Ditrău (1567)
2. Jolotca (1854)
3. Țengheler (1956)

15. FELICENI
1. Feliceni (1333)
2. Alexandrița (1567)
3. Arvățeni (1566)
4. Cireșeni (1526)
5. Forțeni (1333)
6. Hoghia (1566)
7. Oțeni (1566)
8. Polonița (1505)
9. Tăureni (1334)
10. Teleac (c. 1566)
11. Văleni (1333)

16. FRUMOASA
1. Frumoasa (1324)
2. Bârzava (1496)
3. Făgețel (1913)
4. Nicolești (1333)

17. GĂLĂUȚAȘ
1. Gălăuțaș (?)
2. Dealu Armanului (1956)
3. Gălăuțaș-Pârău (1956)
4. Nuțeni (1956)
5. Plopiș (1913)
6. Preluca (1954)
7. Tolești (1956)
8. Zăpodea (1956)

18. JOSENI
1. Joseni (1567)
2. Borzont (1956)
3. Bucin (1954).

19. LĂZAREA
1. Lăzarea (1566)
2. Ghiduț (1956)

20. LUETA
1. Lueta (1332)
2. Băile Chirui (1913)

21. LUNCA DE JOS
1. Lunca de Jos (1850)
2. Barațcoș (1913)
3. Poiana Fagului (1956)
4. Puntea Lupului (1956)
5. Valea Boroș (1913)
6. Valea Capelei (1913)
7. Valea Întunecoasă (1913)
8. Valea lui Antaloc (1913)
9. Valea Rece (1913)

22. LUNCA DE SUS
1. Lunca de Sus (1850)
2. Comiat (1913)
3. Izvorul Trotușului (1956)
4. Păltiniș-Ciuc (1956)
5. Valea Gârbea (1913)
6. Valea Ugra (1913)

23. LUPENI
1. Lupeni (1566)
2. Bisericani (1333)
3. Bulgăreni (c. 1566)
4. Firtușu (1459)
5. Morăreni (1505)
6. Păltiniș (1460)
7. Păuleni (1455)
8. Satu Mic (1567)
9. Sâncel (?)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

24. MĂRTINIȘ
1. Mărtiniș (1333)
2. Aldea (1566)
3. Bădeni (1554)
4. Călugăreni (1601)
5. Chinușu (1567)
6. Comănești (1566)
7. Ghipeș (1566)
8. Locodeni (1505)
9. Orășeni (1566)
10. Petreni (1567)
11. Rareș (1487)
12. Sânpaul (1334)

25. MEREȘTI
1. Merești (1333)

26. MIHĂILENI
1. Mihăileni (1333)
2. Livezi (1835)
3. Nădejdea (1850)
4. Văcărești (1566)

27. MUGENI
1. Mugeni (1333)
2. Aluniș (1566)
3. Beta (1566)
4. Betești (1566)
5. Dejuțiu (1566)
6. Dobeni (1333)
7. Lutița (1506)
8. Mătișeni (1567)
9. Porumbenii Mari (1333)
10. Porumbenii Mici (1506)
11. Tăietura (1334)

28. OCLAND
1. Ocland (1546)
2. Crăciunel (1333)
3. Satu Nou (1481)

29. PĂULENI-CIUC
1. Păuleni-Ciuc (1567)
2. Delnița (1333)
3. Șoimeni (1506)

30. PLĂIEȘII DE JOS
1. Plăieșii de Jos (1744)
2. Casinu Nou (1750)
3. Iacobeni (1567)
4. Imper (1333)
5. Plăieșii de Sus (1567)

31. PRAID
1. Praid (1567)
2. Becaș (1913)
3. Bucin (1956)
4. Ocna de Jos (1493)
5. Ocna de Sus (1760)
6. Șașvereș (1956)

32. REMETEA
1. Remetea (1567)
2. Făgețel (1956)
3. Martonca (1956)
4. Sineu (1956)

33. SĂCEL
1. Săcel (1453)
2. Șoimușu Mare (1333)
3. Șoimușu Mic (ante 1566)
4. Uilac (1301)
5. Vidacut (1432)

34. SĂRMAȘ
1. Sărmaș (1850)
2. Fundoaia (1956)
3. Hodoșa (1956)
4. Platonești (1956)
5. Runc (1956)

35. SÂNCRĂIENI
1. Sâncrăieni (1566)
2. Fitod (1913)
3. Hosasău (1913)
4. Leliceni (1251)
5. Misentea (1333)
6. Sântimbru (1567)
7. Sântimbru-Băi (1956)

36. SÂNDOMINIC
1. Sândominic (c. 1567)

37. SÂNMARTIN
1. Sânmartin (1333)
2. Ciucani (1566)
3. Cozmeni (1333)
4. Lăzărești (1365)
5. Valea Uzului (1909)

38. SÂNSIMION
1. Sânsimion (1333)
2. Cetățuia (1567)

39. SECUIENI
1. Secuieni (1448)
2. Bodogaia (1333)
3. Eliseni (1333)

40. SICULENI
1. Siculeni (1567)
2. Ciaracio (1956)
3. Ciceu (1566)
4. Racu (1333)
5. Satu Nou (1954)

41. SUBCETATE
1. Subcetate (1750)
2. Călnaci (1956)
3. Duda (1956)
4. Filpea (1956)

42. SUSENI
1. Suseni (1567)
2. Chileni (1576)
3. Liban (1913)
4. Senetea (1956)
5. Valea Strâmbă (1567)

43. ȘIMONEȘTI
1. Șimonești (1333)
2. Bențid (1567)
3. Cădaciu Mare (1567)
4. Cădaciu Mic (1760)

BCU IAȘI - FONDUL CENTRAL UNIVERSITAR LIBRARY

	5. Cehețel (1566)
	6. Chedia Mare (1505)
	7. Chedia Mică (1567)
	8. Cobătești (1462)
	9. Medișoru Mare (1566)
	10. Mihăileni (1334)
	11. Nicoleni (1333)
	12. Rugănești (1518)
	13. Tărcești (1333)
	14. Turdeni (ante 1566)
44. TULGHEŞ	1. Tulgheș (1850)
	2. Hagota (1956)
	3. Pintic (1956)
	4. Recea (1956)
45. TUŞNAD	1. Tușnad (1421)
	2. Tușnadu Nou (1854)
	3. Vrabia (1576)
46. ULIEŞ	1. Ulieș (1333)
	2. Daia (1333)
	3. Iașu (1566)
	4. Ighiu (1567)
	5. Nicolești (1334)
	6. Obrănești (1496)
	7. Petecu (1478)
	8. Vasileni (1566)
47. VĂRŞAG	1. Vărșag (1913)
48. VOŞLĂBENI	1. Voșlăbeni (1750)
	2. Izvoru Mureșului (1956)
49. ZETEA	1. Zetea (1333)
	2. Desag (1956)
	3. Izvoare (1956)
	4. Poiana Târnavei (1954)
	5. Sub Cetate (1956)
	6. Șicasău (1913)

HASMACU MARE → Letea.

HAŞAG → Loamneș.

HATZFELD → Jimbolia.

HAŢEG 1. Depresiunea ~, depresiune intramontană, tectono-erozivă, situată în zona de contact a Carpaților Meridionali cu cei Occidentali, înconjurată de M-ții Șureanu (E), Retezat (S), Țarcu (SV) și Poiana Ruscăi (V și NV). Spre N, prin „poarta" de la Subcetate, comunică larg cu Depr. Hunedoara, pe valea Streiului, în SE, cu Depr. Petroșani, prin pasul Merișor, iar spre V, cu Culoarul Bistra, prin pasul Poarta de Fier a Transilvaniei. Supr.: c. 380 km^2 (35 km lungime pe direcție E-V și c. 12 km N-S). Este împărțită de Dealurile Dumbrava, Ploștina și Poieni în două compartimente: *Hațeg* (în V) și *Pui* (în E). Compartimentul de V este format dintr-o câmpie piemontană (300-550 m alt.), fragmentată de numeroase râuri (Rechitova, Breazova, Râu Mare, Sibișel, Râu Alb, Râu Bărbat ș.a.), însoțite de lunci și terase, care în arealul com. Sântămăria-Orlea formează o adevărată „piață" de adunare a apelor. Compartimentul de E, drenat median de râul Strei, prezintă o zonă piemontană înaltă, la contactul cu muntele, și un relief de terase în rest. Climă răcoroasă (media termică anuală 6-8°C), cu precipitații moderate (700-800 mm/anual), cu frecvente inversiuni de temp. în anotimpul rece. Vegetație naturală de pajiști, fânețe și pâlcuri izolate de păduri de stejar și fag. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț; pomicultură; creșterea animalelor. În SV Depr. H., la Sarmizegetusa, se află ruinele așezării Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa. La mijlocul sec. 13, acest teritoriu, cunoscut sub numele *Terra Hatzog*, s-a aflat în stăpânirea voievodului Litovoi, care, în vara sau toamna anului 1277 sau 1279 (nu se cunoaște data exactă), a fost ucis aici (în Țara Hațegului), în luptele purtate cu oastea maghiară a regelui Ladislau al IV-lea. Bărbat, fratele lui Litovoi, este luat prizonier și eliberat apoi în schimbul unei mari sume de bani, succedând la tron fratelui său în condițiile recunoașterii suzeranității regelui ungur. Depr. H. mai este cunoscută în literatura de specialitate și sub denumirile de *Hațeg-Pui* și *Țara Hațegului*.

2. Oraș în jud. Hunedoara, situat în depresiunea omonimă, pe râul Breazova, la 300 m alt., la 44 km S de Deva; 12 571 loc. (1 iul. 1996): 6 022 de sex masc. și 6 549 fem. Supr.: 4,9 km^2; densitatea: 2 565 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Hidrocentrală (15,9 MW), intrată în funcțiune în 1990. Fabrici de conf., de prelucr. a lânii și a lemnului, de produse alim. (preparate din carne și lapte, conserve de legume și fructe, bere). Abator. Fermă de creștere a bovinelor. Centru pomicol. Muzeu de etnografie (f. 1967), cu piese caracteristice Țării Hațegului. Istoric. În perimetrul orașului au fost descoperite un coif celtic din bronz, datând din sec. 4 î.Hr., și capul unei statuete din marmură — reprezentare a lui Serapis (divinitate greco-egiptea-

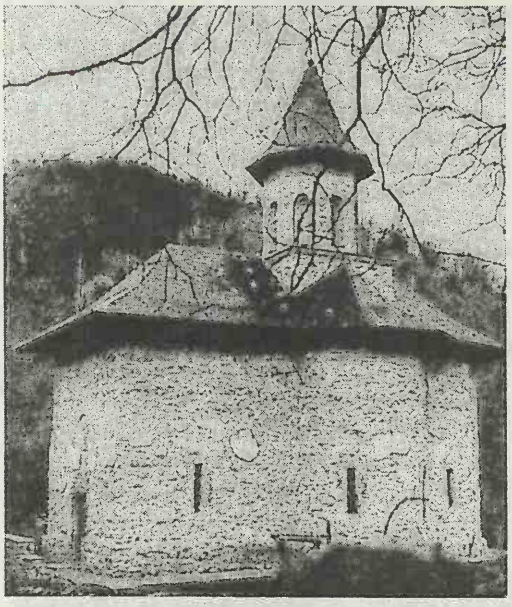

Biserica „Sfântul Evanghelist Ioan" a Mânăstirii Prislop din satul Silvaşu de Sus

Haţeg (2)

Zimbri colonizaţi în pădurea Slivuţ

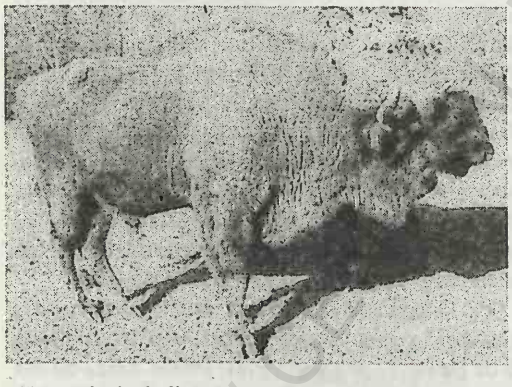

nă)—, datând din epoca romană. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1247, în *Diploma Ioaniților*, cu numele de *Terra Hatzog*, iar apoi în 1315, cu toponimul *Villicus de Hatzak*. În 1360, H. este consemnat ca district, iar din 1398 devine sediul unei cetăți regale în care își avea reșed. castelanul (reprezentantul voievodului). În 1439 capătă statut de oraș (*oppidum*), iar în 1764 devine oraș grăniceresc. În prezent, orașul H. are în subordine ad-tivă localit. componentă Nălațvad și satele Silvașu de Jos și Silvașu de Sus. Monumente: biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 19); biserica romano-catolică (sec. 19); biserica reformată (sec. 19); sinagoga (1864). În localit. componentă Nălațvad, există ruinele unei biserici ortodoxe din sec. 16 și un castel (sec. 19) în mijlocul unui parc. În satul Silvașu de Sus se află Mânăstirea Prislop cu biserica având hramul „Sfântul Evanghelist Ioan" atribuită, conform tradiției, călugărului Nicodim (1404-1405). Documentele nu confirmă această vechime, biserica fiind, în realitate, ctitoria din 1564 a domniței Zamfira, fiica lui Moise Vodă, domn al Țării Românești (1529-1530). Biserica păstrează fragmente de picturi murale executate în 1759. Incendiată din ordinul generalului austriac Bukow, în 1762; ulterior, mânăstirea a fost restaurată în repetate rânduri. Desființat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 410/1959, așezământul monahal a fost reînființat în 1976 ca mânăstire de maici. În cadrul mânăstirii funcționează un Seminar teologic. În pădurea Slivuț (40 ha), din apropierea orașului H., declarată rezervație forestieră, se află o colonie naturală de zimbri și cerbi. Cod poștal: 2650.

HAVÂRNA, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, pe râul Başeu; 5 025 loc. (1 iul. 1996): 2 429 de sex masc. și 2 596 fem. Iazuri și helești amenajate pentru piscicultură și irigații. În satul Havârna se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae", construită în 1795 de meșterul Toader Darie, reparată în 1875, și o biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1817); biserica având hramul „Sfântul Ioan" (1851), în satul Tătărășeni. Cod poștal: 6872.

HAZARLÂC, lac situat în lunca Dunării, în jud. Constanța. Supr.: 1,68 km^2; vol.: 0,8 mil. m^3.

HĂGHIG, com. în jud. Covasna, alcătuită din 2 sate, situată în partea de V a Depr. Sfântu Gheorghe, pe dr. Oltului, la poalele de SV ale M-ților Baraolt; 2 182 loc. (1 iul. 1996): 1 033 de sex masc. și 1 149 fem. Expl. de nisip cuarțos. În satul Hăghig, menționat documentar, prima oară, în 1332, se află conacul și capela familiei Nemeș (sec. 18-19) și o biserică reformată (sec. 16-17), cu turn din 1841 și amvon din 1674. Cod poștal: 4019.

HĂGHIMAŞ → Hăşmaş (1).

HĂLĂUCEŞTI, com. în jud. Iași, alcătuită din 2 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Siretului, la contactul cu Pod. Fălticeni; 6 278 loc. (1 iul. 1996): 3 158 de sex masc. și 3 120 fem. Sta-

ție de c.f. (în satul Hălăucești). Nod rutier. Fabrică de tricotaje. În satul Hălăucești, menționat documentar în 1520, se află biserica catolică „Sfânta Fecioară" (ante 1762). Cod poștal: 5732.

HĂLCHIU, com. în jud. Brașov, alcătuită din 4 sate, situată în Depr. Brașov, la poalele de SE ale M-ților Perșani, pe râurile Hămăradia și Bârsa; 5 763 loc. (1 iul. 1996): 2 834 de sex masc. și 2 929 fem. Nod rutier. Ferme de creștere a bovinelor și păsărilor. În satul Hălchiu, menționat documentar, prima oară, în 1335 cu toponimul *Castrum Heltheuin*, iar apoi, în 1378, cu numele *Villa Hiltwin*, se află o biserică datând din sec. 13 (azi biserica evanghelică), refăcută succesiv în sec. 15 și 1807. Din aspectul inițial, biserica păstrează doar portalul vestic și altarul poliptic, cu valoroase picturi realizate în 1530, în stilul Renașterii. Tot în satul Hălchiu există o biserică ortodoxă, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1791), clădirea Primăriei vechi (1843), casa lui Mihail Roth (1781) și alte case vechi din sec. 18. În satul Crizbav se află ruinele cetății „Heldemburg" (sec. 13), iar în satul Satu Nou există o biserică din sec. 13-14 (azi biserica evanghelică), și o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfântul Dumitru" (1688). Cod poștal: 2235.

HĂLEȘTI → Mădulari.

HĂLMAGIU 1. Bazinet depresionar, de origine tectonică, aparținând Depr. Brad, situat între M-ții Codru-Moma (NV), M-ții Bihor (NE), M-ții Metaliferi (S) și M-ții Zarand (SV), pe cursul superior al Crișului Alb. Supr.: c. 80 km^2. Relief de luncă, terase și dealuri piemontane. Climă răcoroasă (temp. medie anuală 7-8°C) și precipitații abundente (950-1 000 mm anual).

2. Com. în jud. Arad, alcătuită din 11 sate, situată în depresiunea cu același nume, la confl. râului Hălmăgel cu Crișu Alb; 3 879 loc. (1 iul. 1996): 1 905 de sex masc. și 1 974 fem. Stație de c.f. (în satul Hălmagiu) și haltă de c.f. (în satul Leasa). Expl. de andezit, plumb (Brusturi) și pământuri colorate. Centru pomicol. Centru de cojocărit și de confecționare a uneltelor din lemn. În satul Hălmagiu, menționat documentar, prima oară, în 1390, apoi în 1444 și în 1451 (ca reședința unui voievodat românesc condus de voievodul Moga), se află bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (c. 1440, atribuită voievodului Moga, cu picturi murale din sec. 15, interpretând, în spirit local, forme ale picturii bizantin-paleologe; restaurată în 1974-1975) și „Nașterea Maicii Domnului" (1754-1760, în stil baroc simplificat, cu picturi murale în stil bizantin, executate, în 1768, de zugravii Gheorghe și Radu din Țara Românească) și hanul „Birtul Mare" (sf. sec. 18) — fostă stație de poștalion; biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", construită înainte de anul 1700, cu picturi din 1865, în satul Cristești; biserica din lemn cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt" (1750-1760, pictată în 1831, restaurată în 1957), ruinele unei cetăți din sec. 16 (distrusă în 1706, în timpul răscoalei antihabsburgice a curuților conduse de Francisc Rákóczi) și biserica din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1730, construită pe locul uneia ce data din 1460, cu picturi pe pânză executate în 1845 de zugravul Ion Demetrovici din Timișoara), în satul Ionești; bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1770, zugrăvită în 1846 de Ion Demetrovici) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1780, pictată, în 1870, pe pânză de Ion Demetrovici), în satele Tisa și Țărmure. Cod poștal: 2848.

HĂLMĂGEL, com. în jud. Arad, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Hălmagiu, la poalele M-ților Bihor, pe râul Hălmăgel; 1 853 loc. (1 iul. 1996): 894 de sex masc. și 959 fem. Expl. de granit. Centru de ceramică populară smălțuită (în satul Târnăvița) și de spătărit. Satul Hălmăgel este menționat documentar, prima oară, în 1439. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil"-Vișdoci (sec. 17) și „Sfântul Gheorghe" (1835), în satul Luncșoara. Cod poștal: 2848.

HĂNEȘTI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, pe râul Başeu; 2 297 loc. (1 iul. 1996): 1 147 de sex masc. și 1 150 fem. Nod rutier. Iaz (236 ha) pentru piscicultură. În arealul com. H. a fost identificată o necropolă birituală (49 de morminte) aparținând Culturii Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.), în care s-au găsit fibule, mărgele, catarame, piepteni ș.a., precum și numeroase vase din lut. În satul Hănești se află o biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1802) și un conac (1880), iar în satul Borolea, o biserică din zid cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1845, reparată în 1890). Cod poștal: 6885.

Hărman. Cetatea țărănească și biserica de incintă

HĂRĂU, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de SE ale M-ților Metaliferi, pe dr. văii Mureșului, la confl. cu Certej; 2 023 loc. (1 iul. 1996): 978 de sex masc. și 1 045 fem. Expl. de travertin (în satul Banpotoc). În satul Bârsău, atestat documentar în 1440, se află biserica cu hramul „Sfântul Nicolae", ctitorită, înainte de 1563, de Mara Ocarović și Elena, soția și, respectiv, fiica lui Petru Șchiopu, iar în satul Hărău, menționat documentar, prima oară, în 1360, biserica având hramul „Sfântul Dumitru" (sec. 19). Cod poștal: 2722.

HĂRMAN, com. în jud. Brașov, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Brașov, pe râul Olt; 4 232 loc. (1 iul. 1996): 2 059 de sex masc. și 2 173 fem. Nod feroviar și rutier. Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cartofi. Satul Hărman este menționat documentar, prima oară, în 1240. Pe terit. com. H. au fost descoperite vestigiile mai multor așezări neolitice, suprapuse, aparținând Culturilor Criș și Cucuteni-Ariușd, ale unei așezări din sec. 4 d.Hr. și ale alteia din sec. 8-9 d.Hr. Biserică în stil romanic, construită de călugării cistercieni în perioada 1280-1290, refăcută ulterior în stil gotic, situată în mijlocul unei puternice cetăți țărănești (ziduri de 5 m grosime și 12 m înălțime, înconjurate de șanțuri adânci, străjuite de 6 bastioane), ridicată între 1500 și 1520. Tot aici, există o capelă funerară, cu picturi murale de factură gotică, executate în anii 1460-1470, în care tema centrală este „Judecata de Apoi". Biserica a fost supusă unor ample refaceri după incendiul din 1593. Case vechi din sec. 18. Rezervație complexă (mlaștini eutrofe). Cod poștal: 2239.

HĂȘMAȘ 1. Masiv muntos în partea centrală a Carpaților Orientali, între M-ții Giurgeu (la N), M-ții Tarcău (E), M-ții Ciuc (SE), Depr. Ciuc (S) și Depr. Giurgeu (V). Alcătuit din șisturi cristaline și calcare jurasice. Alt. max.: 1 792 m (vf. Hășmașu Mare). Afectat de frecvente fenomene carstice (lapiezuri, doline, chei). În partea de S a culmii principale a M-ților H. se află Piatra Singuratică și Piatra Ascuțită, la poalele cărora există întinse câmpuri de grohotișuri. Acoperit cu păduri de molid, iar la peste 1 500-1 600 m alt. se extind pajiști naturale. Pe stâncăriile calcaroase se întâlnesc o serie de rarități floristice, printre care se remarcă sângele voinicului (*Nigritella rubra*), specie ocrotită. Cunoscut și sub numele de *M-ții Curmăturii* sau *M-ții Hăghimaș*. Important nod orohidrografic

Munții Hășmaș. Vedere generală

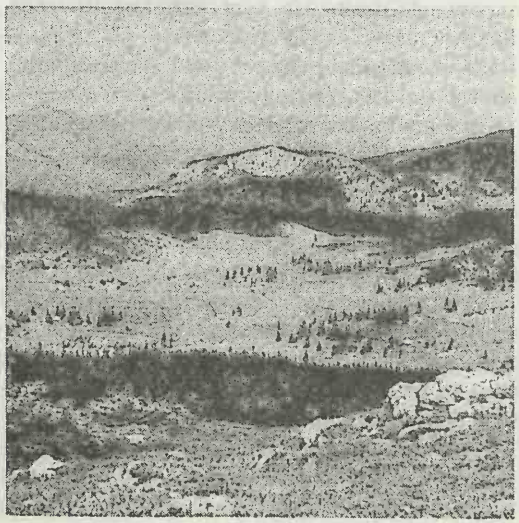

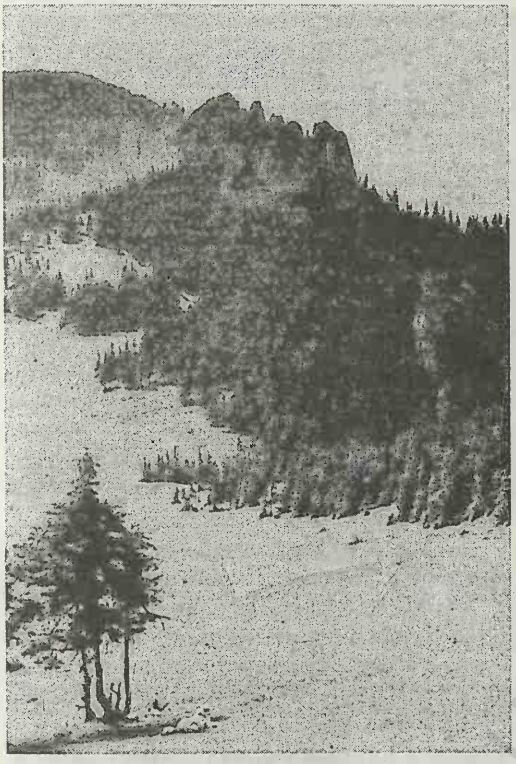

Munţii Hăşmaş. Piatra Singuratică

(de aici izvorăsc râurile Olt, Mureș, Bicaz, Bicăjel ș.a.). Obiectiv turistic.

2. Com. în jud. Arad, alcătuită din 6 sate, situată în partea de N a Depr. Zarand, la contactul cu Dealurile Codru-Moma, pe râul Hășmaș; 1 437 loc. (1 iul. 1996): 721 de sex masc. și 716 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). Pădure de interes cinegetic (în satul Clit). Pe teritoriul satului Clit au fost descoperite (1968) urmele unei așezări dacice, fortificate, datând din sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr., în care s-au găsit vase ceramice lucrate la roată (oale, fructiere) sau cu mâna (opaițe, borcane), unelte și arme din fier, podoabe, doi denari romani republicani etc. Satul Hășmaș este menționat documentar, prima oară, în 1588. Biserică din lemn (sec. 18), în satul Agrișu Mic. Cod poștal: 2856.

HÂRLĂU, oraș în jud. Iași, situat în zona de contact a Câmpiei Jijiei Inferioare cu Dealu Mare, pe râul Bahlui, la 180 m alt., la 73 km NV de Iași; 11 969 loc. (1 iul. 1996): 5 871 de sex masc. și 6 098 fem. Supr.: 4,4 km^2; densitatea: 2 720 loc./km^2. Stație finală de c.f. Expl. de gresii și calcare oolitice. Fabrici de mobilă și cherestea, de tricotaje, conf., mase plastice și produse alim. (preparate din lapte, conserve de legume și fructe, oțet). Țesătorie de mătase. Fermă avicolă. Centru apicol, pomicol și viticol. Muzeu de istorie și arheologie și de etnografie; Casa memorială „Logofătul Tăutu" (sec. 17). Spital (1858). Izvoare cu ape minerale, predominant sulfuroase, în satul Pârcovaci. **Istoric.** Prima atestare documentară a localității datează din 1384, iar în 1391 apare consemnată ca reșed. domnească a lui Petru I. În 1486, Ștefan cel Mare a refăcut din temelii Palatul domnesc, iar în 1492, prin grija sa, a fost construită biserica cu hramul „Sfântul Gheorghe". La H., Ștefan cel Mare a încheiat Tratatul de pace cu polonii (12 iul. 1499). Localit. a fost prădată și incendiată de tătari și cazaci în 1560, de tătari în 1687 și de turci în 1711. H. a fost unul dintre centrele răscoalelor țărănești din 1831 și 1907. Declarat oraș la 17 febr. 1968; are în subordine ad-tivă satul Pârcovaci care a fost grav afectat de alunecările de teren din 1976 și mai ales din dec. 1996

Hârlău. Biserica „Sfântul Gheorghe"

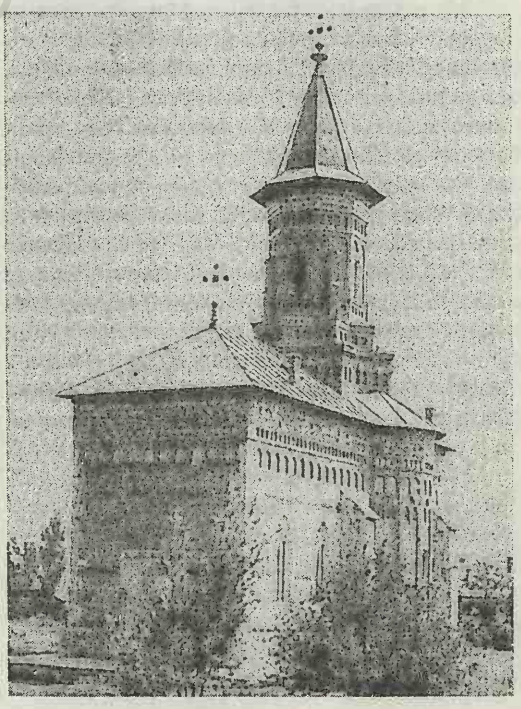

Hârlău. Biserica „Sfântul Dumitru"

(c. 200 ha de teren afectat și peste 100 de case avariate). **Monumente:** biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Gheorghe", de mari proporții (24 m lungime și 8,40 m lățime), construită în perioada 30 mai-28 oct. 1492 din porunca domnului Ștefan cel Mare. Fațadele bisericii sunt împodobite cu un bogat decor de cărămizi și discuri smălțuite în culorile galben, vișiniu și brun, iar interiorul păstrează picturi murale din 1530; biserica „Sfântul Dumitru", ctitorie din 1535 a domnului Petru Rareș, este un edificiu impunător în care se îmbină armonios stilul bizantin cu cel gotic, cu unele transformări din 1779; ansamblul Curții Domnești, cu ruinele palatului, construit inițial de Petru I înainte de 1384, a fost reconstruit de Ștefan cel Mare în 1486 (inaugurat la 15 sept. 1486) pentru a fi folosit ca reședință a sa și refăcut în 1624; ulterior a căzut în ruină; biserica având hramul „Sfântul Nicolae"-Munteni (1848); casa parohială a bisericii „Sfântul Dumitru" (sec. 19); clădirea Primăriei (începutul sec. 19), inițial casa „Zoltman". Cod poștal: 6641.

HÂRSENI, com. în jud. Brașov, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Făgăraș, pe râul Sebeș; 2 193 loc. (1 iul. 1996): 1 114 de sex masc. și 1 079 fem. Creșterea bubalinelor. Culturi de cartofi. Satul Hârseni este menționat documentar, prima oară, în 1520. Biserica ortodoxă cu hramul „Buna Vestire" (1726), cu zid de incintă, din satul Copăcel, este un monument reprezentativ al artei brâncovenești din Transilvania. Turn-clopotniță (1797); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1791), în satul Mărgineni. Cod poștal: 2322.

HÂRSEȘTI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Piteștiului cu Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Cotmeana; 2 800 loc. (1 iul. 1996): 1 303 de sex masc. și 1 497 fem. Stație de c.f. (în satul Hârsești). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Biserica „Adormirea Maicii Domnului" (1834, cu picturi din 1836), în satul Hârsești. Cod poștal: 0318.

HÂRȘOVA 1. **Podișul Hârșovei**, subunitate a Pod. Casimcea, situat în partea de V a acestuia, între Dunăre (la V) și aliniamentul râurilor Topolog și Cartal (în E). Este un podiș de eroziune, cu înălțimi sub 100 m, reprezentând resturi ale unei bariere de corali din perioada jurasică.

2. Oraș în jud. Constanța, în partea de V a podișului cu același nume, în lunca și pe terasa de pe dr. Dunării, la 85 km NV de Constanța; 11 039 loc. (1 iul. 1996): 5 446 de sex masc. și 5 593 fem. Supr.: 3,9 km^2; densitatea: 2 830 loc./km^2. Port fluvial. Nod rutier în zona podului de peste Dunăre de la Giurgeni-Vadu Oii. Podul rutier (1 464,4 m lungime și 13,8 m lățime), cu patru benzi de circulație, a fost dat în folosință la 22 dec. 1970. Expl. de calcar. Constr. de mașini; întreprinderi de sârmă și cabluri pentru tracțiune, de prelucr. a lemnului și de produse alim. (panificație, vin, băuturi alcoolice). Pescuit. Cherhana. Centru viticol și pomicol (piersici, caișI). Izv. cu ape termale având calități terapeutice asemănătoare celor de la Băile Herculane. Bază de tratament cu 250 de locuri. În arealul orașului se află rezervația naturală a Canaralelor Hârșovei (2,3 ha). **Istoric.** În partea de SE a orașului au fost descoperite vestigiile unei așezări neolitice, cu mai multe niveluri de locuire, aparținând culturilor Hamangia, Boian și Gumelnița. Pe locul unei așezări geto-dacice, romanii au construit, în anul 103 d.Hr., un castru (*Carsium*), aflat la cel mai bun vad de pe *limes*-ul Dunării de Jos, alături de care s-a dezvoltat și o așezare civilă, care se pare că a ființat până la sf. sec. 6 d.Hr. Distrusă de invazia hunilor, în anul 434, așezarea apare menționată mai târziu printre cetățile refăcute de Iustinian. Din perioada romană au fost identificate numeroase resturi arhitecturale (coloane, capitele, arhitrave, cornișe tipic romane), o inscripție în care

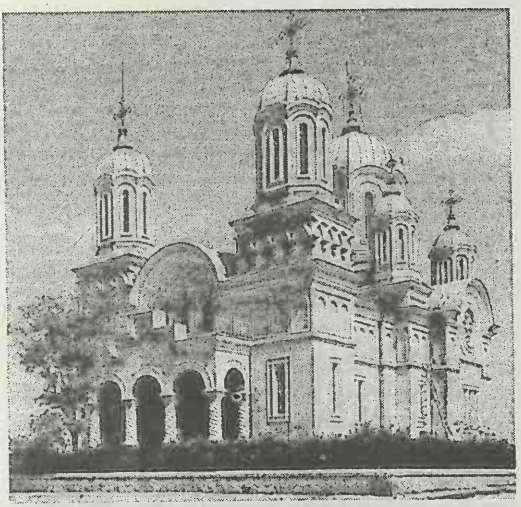

Hârşova (2). Biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena"

se menţionează reconstruirea fortificaţiei în vremea împăraţilor Constantin şi Liciniu, o mască din bronz din sec. 3 d.Hr. ş.a. În sec. 10-11 a existat o puternică cetate bizantină, de plan patrulater neregulat, cu turnuri pătrate la colţuri, amplificată de genovezi în sec. 13. La sf. sec. 14 şi începutul sec. 15, cetatea s-a aflat în stăpânirea voievodului Mircea cel Bătrân. Cucerită apoi de turci (1417), cetatea a fost recâştigată de oastea lui Mihai Viteazul la 1 ian. 1595 şi de cea a lui Radu Şerban în 1603. Puternica cetate a H. (ziduri din piatră, groase de 3,5 m şi înalte de 7 m) a fost demantelată în 1829, după Pacea de la Adrianopol; azi în ruină. H. are în subordine ad-tivă localit. componentă Vadu Oii. **Monumente:** ruinele cetăţii Hârşova; biserica având hramul „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" (1903); Geamie (1812). Cod poştal: 8773.

HÂRTIBACI 1. Podişul Hârtibaciului, subunitate a Pod. Târnavelor cuprinsă între valea Târnavei Mari (la N), Subcarpaţii Homoroadelor (E), Depr. Făgăraş (S), Depr. Sibiu (SV) şi râul Viştea (V). Pod H. apare sub forma unei largi platforme de eroziune, cu alt. medii de c. 500 m, constituită predominant din pietrişuri, nisipuri şi argile marnoase, intens fragmentată de văi (Calva, Biertan, Valchid, Laslea şi mai ales Hârtibaci, pe direcţie NE-SV), care determină apariţia interfluviilor. Alt. max.: 659 m (Dealul Şoarş).

2. Râu, afl. stg. al Cibinului pe terit. com. Roşia, jud. Sibiu; 89 km; supr. bazinului: 1 027 km^2. Izv. din partea de E a Pod. Hârtibaciului, din Dealul Şoarş, de la 600 m alt., din apropierea satului Bărcut (com. Şoarş, jud. Braşov), având o cădere totală de 212 m, respectiv o pantă medie de 2,4 ‰. Afl. pr.: Halmer, Iacobeni, Proştea, Coveş, Vurpăr, Zăvoi, Caşolt, Albac.

HÂRTIEŞTI, com. în jud. Argeş, alcătuită din 7 sate, situată în N Piem. Cândeşti, pe râul Argeşel; 4 818 loc. (1 iul. 1996): 2 455 de sex masc. şi 2 363 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). Biserică (1833), în satul Hârtieşti; biserică având hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1852), în satul Lucieni. Cod poştal: 0408.

HELEGIU, com. în jud. Bacău, alcătuită din 4 sate, situată în Depr. Tazlău-Caşin, la confl. râului Helegiu cu Tazlău; 7 121 loc. (1 iul. 1996): 3 665 de sex masc. şi 3 456 fem. Centru de dogărit şi rotărit. În satul Brătila se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 18, refăcută în 1930) şi două biserici din zid, ambele cu hramul „Sfinţii Voievozi" — una construită în 1775 (sau 1800) şi alta în 1792 (mistuită de un incendiu în 1925 şi refăcută în 1936); în satul Drăgugeşti se afla o biserică din lemn din 1790, iar în satul Helegiu, o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1822, renovată în 1881). Cod poştal: 5455.

HELEŞTENI, com. în jud. Iaşi, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de S ale Dealului Ruginoasa; 2 694 loc. (1 iul. 1996): 1 326 de sex masc. şi 1 368 fem. Centru pomicol şi viticol. Pe terit. satului Heleşteni s-a descoperit un depozit de obiecte din bronz (zece seceri, o aplică, un fragment de bară, un buton, un celt) aparţinând celei de-a doua etape a Culturii Noua (sec. 14–12 î.Hr.). În satul Heleşteni, menţionat documentar în 1686, se află biserica având hramul „Sfinţii Voievozi" (1780), în satul Oboroceni, bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809) şi „Sfinţii Voievozi" (ante 1809), iar în satul Movileni, biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1812). Cod poştal: 5743.

HELIBAKIA → **Ialomiţa (1).**

HELIS → **Ialomiţa (4).**

HEMEIUŞ, com. în jud. Bacău, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de N ale Culmii Pietricica, pe râul Bistriţa; 3 207 loc. (1 iul. 1996): 1 643 de sex masc. şi 1 564 fem. Haltă de c.f. (în satul Hemeiuş). Hidrocentrală (Bacău I) cu o putere instalată de 23,6 MW, intrată în funcţiune în 1966. Aba-

tor de păsări. Fermă avicolă. Stațiune științifică de cercetări forestiere. Parc dendrologic (47,5 ha) cu c. 200 de specii indigene și exotice, între care se remarcă laricele (*Larix decidua*), chiparosul de baltă (*Taxodium distichum*), pinul de Himalaya (*Pinus excelsa*), molidul (*Picea abies*), bradul (*Abies alba*), duglas (*Pseudotsuga taxifolia*) ș.a. Conacul „Cantacuzino-Pașcanu" sau Conacul Roșu (1880), azi Inspectoratul Silvic, în satul Lilieci. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (c. 1700), în satul Fântânele; în satul Hemeiuș se află o biserică din 1890. Cod poștal: 5524.

HENDORF → **Brădeni (2).**

HERĂSTRĂU 1. Lac antropic, pe valea Colentinei, asanat în întregime, situat în partea de N a municipiului București, în mijlocul parcului cu același nume. Supr.: 77 ha. Loc de agrement pentru locuitorii Capitalei și bază de sporturi nautice.

2. Unul dintre cele mai mari parcuri ale municipiului București (187 ha), situat în partea de N a orașului, pe ambele maluri ale lacului omonim, între Șos. Nordului, Bd. Aviatorilor, Bd. Constantin Presan (fostă Aleea Trandafirilor), Șos. Kiseleff, Șos. București-Ploiești și Șos. Băneasa. Realizat în perioada 1936-1939 (forma actuală datează din 1951), de ing. Nicolae Caranfil, parcul cuprinde în interiorul său mai multe obiective: Muzeul Satului, inaugurat la 17 mai 1936, realizat din inițiativa sociologului Dimitrie Gusti, inițial pe o supr. de 4,5 ha, azi extins pe 10 ha (are 272 obiective muzeale, dintre care 72 monumente); amenajări sportive (terenuri de tenis, baschet și volei); Palatul „Elisabeta" (1936); busturi (Nicolae Grigorescu, Theodor Aman, I. L. Caragiale, Mihai Eminescu, Leonardo da Vinci, Shakespeare, Ludwig van Beethoven, Victor Hugo, Lev Tolstoi, Mark Twain ș.a.); Expoflora; restaurante etc.

3. Cartier în partea de N a municipiului București.

HERECLEAN, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 6 sate, situată în partea de V-SV a Dealurilor Sălajului, pe cursul superior al râului Crasna; 3 753 loc. (1 iul. 1996): 1 866 de sex masc. și 1 887 fem. Haltă de c.f. (în satul Guruslău). Fermă de creștere a ovinelor (în satul Panic). Pomicultură. Culturi de cartofi. În satul Guruslău, menționat documentar, prima oară, în 1441, a fost descoperit (1940) un depozit de bronzuri, format din 33 de piese (șapte brățări masive, trei celturi, cinci butoni circulari, trei pandantive ș.a.), datând de la sf. Epocii bronzului și începutul Epocii fierului, iar în arealul satului Badon au fost identificate urmele unor așezări din sec. 3-4 și 7-8. În apropiere de satul Guruslău, la 3 aug. 1601, voievodul Mihai Viteazul a repurtat o strălucită victorie asupra oștilor lui Sigismund Báthori. Satul Hereclean este menționat documentar, prima oară, în 1415. Conac (1834), în satul Panic, și biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (începutul sec. 18), în satul Bocșița. Cod poștal: 4765.

HERMANNSTADT → **Sibiu (2).**

HIDA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 8 sate, situată în Depr. Almaș-Agrij, la confl. râului Voivodeni cu Almaș; 3 308 loc. (1 iul. 1996): 1 577 de sex masc. și 1 731 fem. Nod rutier. Pomicultură (meri, pruni, peri). Pe terit. satului Hida, menționat documentar, prima oară, în 1333, a fost descoperit (1903) un depozit de bronzuri (spadă cu mâner, cu disc și buton etc.) datând din prima Epocă a fierului (800-450 î.Hr.). Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1643-1645), din satul Baica, are o bogată decorație sculptată și picturi interioare ce datează de la sf. sec. 18, realizate de Ioan Pop din Românași. În satul Sânpetru Almașului se află biserica din lemn cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (construită în 1494 și refăcută la începutul sec. 17), având picturi interioare și exterioare, executate la sf. sec. 18 de același Ioan Pop din Românași. În satul Hida există conacele „Hatfaludy" (sf. sec. 19) și „Morca" (începutul sec. 20), cu parcuri, și biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (începutul sec. 18). Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1783) și „Adormirea Maicii Domnului" a fostei mânăstiri cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 16), în satul Miluani. Poiană cu narcise, în satul Racâș. Rezervația geologică Stânca Dracului. Cod poștal: 4722.

HIDIȘEL, **Dealurile Hidișelului**, zonă deluroasă în partea central-nordică a Dealurilor Vestice, parte componentă a Dealurilor Pădurii Craiului, situată pe terit. jud. Bihor, între aliniamentul văilor Hidișel și Cârpeștii Mici (la E), râul Holod (la S) și Câmpia Miersigului (la V și N). Alcătuite predominant din marne argiloase și nisipoase, gresii, con-

glomerate și nisipuri. Alt. max.: 296 m. Drenate de râurile Gepiu, Valea Nouă, Fonău ș.a.

HIDIȘELU DE SUS, com. în jud. Bihor, alcătuită din 5 sate, situată în Dealurile Hidișelului, pe râurile Hidișel și Tășad; 3 283 loc. (1 iul. 1996): 1 638 de sex masc. și 1 645 fem. Haltă de c.f. (în satul Mierlău). Satul Hidișelu de Sus este menționat documentar, prima oară, în 1214. Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18, pictată în 1778), în satul Hidișelu de Jos. Cod poștal: 3606.

HIERASUS, denumirea antică a râului *Prut*, folosită de romani.

HIGHIȘ-DROCEA → Zarand (1).

HILIȘEU-HORIA, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Dealurilor Ibănești cu Câmpia Jijiei Superioare, pe cursul superior al Jijiei, la granița cu Ucraina; 3 443 loc. (1 iul. 1996): 1 649 de sex masc. și 1 794 fem. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (1853-1855), în satul Hilișeu-Horia; biserică din lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 18, cu refaceri din 1802 și 1813), strămutată în 1813 din satul Pomârla în satul Corjăuți; biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1802, înconjurată cu zid de incintă în 1832), în satul Hilișeu-Crișan (fost Hilișeu-Vârnav). Cod poștal: 6855.

HINDĂU → Bălțătești.

HINOVA, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasa de pe stg. Dunării, la contactul cu Piem. Bălăciței; 2 760 loc. (1 iul. 1996): 1 344 de sex masc. și 1 416 fem. Expl. de argilă și balast. Fabrică de cărămizi. Pe terit. satului Ostrovu Corbului au fost descoperite (1931) vestigiile unor așezări din Neolitic, aparținând culturilor Vinča-Turdaș (milen. 5-4 î.Hr.), Sălcuța (milen. 4-3 î.Hr.) și Vădastra (milen. 4 î.Hr.), din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului, din Epocile bronzului și fierului, precum și ale unei așezări rurale romane din sec. 2-4 d.Hr. S-au găsit figurine antropomorfe și zoomorfe, brățări, mărgele din scoică și lut etc. În satul Hinova a fost descoperit (1980) un tezaur alcătuit din piese din aur (brățări spiralice, diademă, colier, mărgele romboidale etc.) cu o greutate totală de 4 680 g, datând de la sf. Epocii bronzului și începutul Epocii fierului. Tezaurul este expus la Muzeul Național de Istorie a României din București. În arealul satului Bistrița au fost identificate urmele unui *vicus* (sat) roman din sec. 2-3, în perimetrul căruia s-au găsit monede, ceramică, țigle, cărămizi, olane, resturile unui apeduct (c. 150 m lungime) și un relief de cult al Cavalerului trac. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1833-1836) și „Sfântul Gheorghe" (1892-1894), în satele Bistrița și Hinova. Pe terit. com. H. se află pădurea Stârmina (100 ha), declarată rezervație forestieră. Fagul din componența acestei păduri atinge una dintre cele mai joase altitudini din țară. În cadrul subarboretului și a păturii ierboase, se întâlnesc numeroase specii sudice, printre care se remarcă două plante declarate monumente ale naturii și ocrotite de lege: ghimpele (*Ruscus aculeatus*) și cornișorul (*Ruscus hypoglossum*). Cod poștal: 1518.

HISTRIA, oraș antic (colonie), întemeiat în jurul anilor 657/656 î.Hr., de grecii din Milet, pe țărmul de V al Mării Negre (Pontus Euxinus), pe o peninsulă dintre lacurile Sinoie, Istria și Nuntași. Orașul a continuat să existe până la începutul sec. 7 d.Hr., când a fost distrus de marile invazii avaro-slave. Ruinele acestui oraș au fost identificate, în 1868, de arheologul francez Ernest Desjardins și cercetate de Vasile Pârvan, în urma săpăturilor efectuate în anii 1914-1927, continuate apoi în 1927-1945 de Scarlat Lambrino și după aceea (1949-1970) de un colectiv condus de Emil Condurachi și apoi de Dionisie Pippidi (1971-1981). Au fost identificate fragmentele unui zid de incintă, care închidea o supr. de c. 60 ha, fundațiile

Histria. Ruinele orașului antic

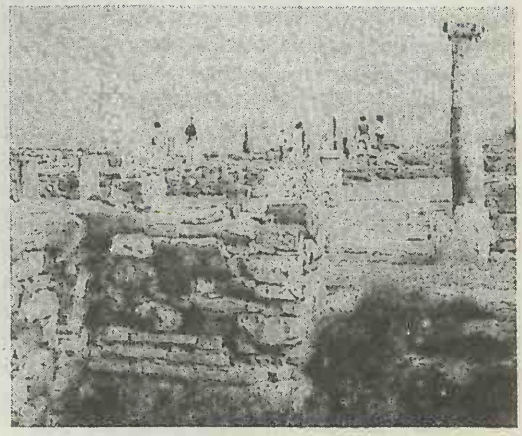

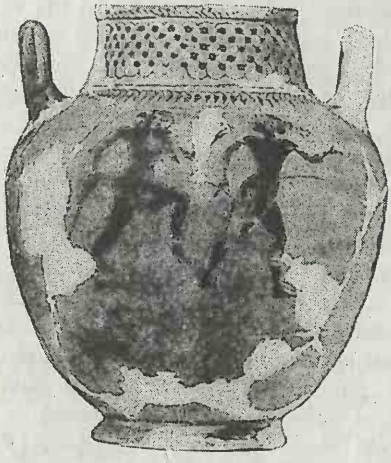

Histria. Vas grecesc pictat, de stil Fikellura

unui templu atribuit lui Zeus Polieus, mai mulți tumuli funerari, ruinele a două temple și resturi ale unui templu din marmură (elemente de fronton, coloane, antablament) de ordin doric, mai multe altare, urme de locuințe, pavaje de străzi și numeroase obiecte de inventar (ceramică pictată de stil ionic sau corintic, vase grecești, statuetele Cibelei și Demetrei, bijuterii elenistice etc.). H. a cunoscut o epocă de înflorire în sec. 6-5 î.Hr., când se pare că a făcut parte din Liga de la Delos. Cucerită și anexată de romani în 72-71 î.Hr., cu ocazia campaniei lui Terentius Varro Lucullus, așezarea s-a romanizat ulterior, atât lingvistic cât și cultural, fiind integrată definitiv în sistemul administrativ al Imperiului Roman în anii 29-28 î.Hr., după campania lui Licinius Crassus. Începând de la sf. sec. 2 d.Hr., autoritățile militare romane depun eforturi susținute pentru apărarea cetății, dar atacurile puternice ale goților, la mijlocul sec. 3 d.Hr., distrug strălucita cetate. Refăcută în sec. 4, pe o arie mult mai mică (7 ha), cetatea H. a dăinuit până în sec. 7 d.Hr., când este abandonată definitiv după marea invazie avaro-slavă. În apropierea orașului antic H. a existat așezarea geto-dacică *Arcidava*, menționată cu acest nume într-o inscripție ridicată de *vicus* (satul) *Arcidava* în 166 d.Hr. în onoarea împăratului roman Marcus Aurelius. Inițial, această așezare a fost reședința unei căpetenii locale, după care a devenit un simplu sat (*vicus*), înglobat apoi de unitatea teritorială numită *regio Histriae*.

HLINCEA, Mânăstirea ~ → **Ciurea.**

HLIPICENI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, în zona de confl. a râului Drăcșani cu Jijia; 3 380 loc. (1 iul. 1996): 1 669 de sex masc. și 1 711 fem. Haltă de c.f. Viticultură. Combinat de vinificație. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (1847-1848), în satul Hlipiceni. Cod poștal: 6829.

HOCENI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 7 sate, situată în partea de N a Colinelor Fălciului, pe râul Oțeleni; 2 981 loc. (1 iul. 1996): 1 486 de sex masc. și 1 495 fem. Nod rutier. Produse alim. Viticultură. Bisericile din lemn cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (c. 1760, cu picturi interioare și cu pridvor adăugat — ambele din 1912) și „Sfântul Gheorghe" (1820), în satele Șișcani și Hoceni. În satul Barboși se află biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1797) și palatul „Cuza" (sec. 19), iar în satul Deleni, o biserică construită din vălătuci, în 1812 (rezidită în 1897), și biserica cu hramul „Trei Ierarhi" (1836-1838). În satul Șișcani se află o biserică din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (c. 1760) și o biserică din nuiele cu hramul „Sfântul Nicolae"-Tomșa (1803). Cod poștal: 6518.

HODAC, com. în jud. Mureș, alcătuită din 7 sate, situată în partea de E a Dealurilor Mureșului, la poalele Dealului Osoi și ale M-ților Gurghiu, pe râul Gurghiu; 4 786 loc. (1 iul. 1996): 2 466 de sex masc. și 2 320 fem. Satul Hodac este menționat documentar, prima oară, în 1453. Centru de confecționare a fluierelor din lemn. Cod poștal: 4285.

HODOD, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 4 sate, situată în zona Dealurilor Asuajului; 3 356 loc. (1 iul. 1996): 1 640 de sex masc. și 1 716 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Hodod, menționat documentar, prima oară, în 1334, se află conacul „Wesselény-Degenfeld" (1763-1776), în stil baroc (decorat cu reliefuri de A. Schuchbauer), cu modificări neoclasice din sec. 19, o biserică din sec. 15 (azi biserica reformată) și casa parohială a bisericii reformate (1776); în satul Lelei se află o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18), iar în satul Nadișu Hododului, o biserică din sec. 15. Cod poștal: 3979.

HODOPENI → **Otopeni.**

HODOȘA, com. în jud. Mureș, alcătuită din 4 sate, situată în zona Dealurilor Mureșului; 1 517 loc. (1 iul. 1996): 738 de sex masc. și 779 fem. Nod

rutier. Fabrică de cherestea. Centru de împletituri din paie și pănuși (coșuri, pălării etc.). Satul Hodoșa este menționat documentar, prima oară, în 1332. Biserică romano-catolică (sec. 14-18) și biserică unitariană (sec. 17), în satele Hodoșa și Isla. Cod poștal: 4279.

HODOȘ-BODROG, Mânăstirea ~ → Felnac.

HOGHILAG, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe Târnava Mare; 1 964 loc. (1 iul. 1996): 962 de sex masc. și 1 002 fem. În satul Hoghilag, menționat documentar, prima oară, în 1309, se află o biserică din 1446, (reconstruită în 1730 și renovată în 1834) și turnul de poartă al fostei cetăți săsești (sec. 15-16), supraînălțat în sec. 18; în satul Valchid există o cetate, cu biserică din sec. 14 (refăcută în sec. 16), azi biserică evanghelică. Cod poștal: 3132.

HOGHIZ, com. în jud. Brașov, alcătuită din 6 sate, situată în partea de NE a Depr. Făgăraș, la poalele de NV ale M-ților Perșani, pe râul Olt; 5 399 loc. (1 iul. 1996): 2 681 de sex masc. și 2 718 fem. Nod rutier. Expl. de bazalt (în satul Bogata Olteană) și de marne. Fabrică de ciment. Culturi de cereale, de cartofi, sfeclă de zahăr, plante de nutreț etc. Creșterea bovinelor. Muzeu cu colecții de istorie, arheologie și etnografie (în satul Cuciulata).

Hoghilag. Cetatea cu biserica evanghelică de incintă din satul Valchid

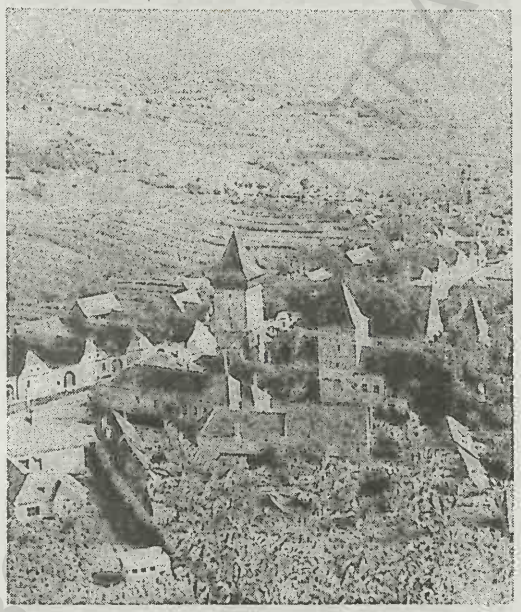

Parc natural de stejari seculari (în satul Hoghiz). În perimetrul satului Cuciulata, menționat documentar, prima oară, în 1372, au fost identificate urmele unei așezări din Epoca bronzului (sec. 18-16 î.Hr.), aparținând Culturii Glina-Schneckenberg, în care s-au găsit ustensile din fier și teracotă, ceramică dacică incizată cu cerculețe, linii și fascicule ondulate, brăduț. În arealul satului Hoghiz, atestat documentar în 1186, au fost descoperite (pe malul stg. al Oltului) vestigiile unui castru roman și ale unei așezări civile romane (sec. 2-4). Castrul (220 x 165 m), cu incintă dublă, compusă din două ziduri paralele din piatră, al căror spațiu despărțitor era secționat din loc în loc cu ziduri transversale, făcea parte din *limes*-ul alutan din E Daciei. Aici au fost găsite statui din bronz argintat, statuete din bronz, un inel din aur, cu sigiliu ș.a. În satul Hoghiz se află castelele conților Kálnoky (sec. 13) și Haller (1553) și o biserică reformată (1749), în stil gotic, cu elemente ale Renașterii transilvănene. În satul Cuciulata există o biserică ortodoxă cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 19). Cod poștal: 3035.

HOLBOCA, com. în jud. Iași, alcătuită din 7 sate, situată în partea de SE a Câmpiei Jijiei Inferioare, pe terasele de pe stg. Jijiei; 11 605 loc. (1 iul. 1996): 5 876 de sex masc. și 5 729 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 1 aug. 1874), în satul Holboca. Nod rutier. Termocentrală (150 MW). Fabrică de cărămizi. Moară de cereale. Fermă de creștere a bovinelor. Viticultură. În perimetrul satului Holboca a fost descoperită (1951) o necropolă de înhumație (18 morminte), datând de la sf. Neoliticului și începutul Epocii bronzului, în care s-au găsit cești, borcane, amulete din os ș.a., precum și două morminte aparținând Culturii Noua (sec. 14-12 î.Hr.), un mormânt de incinerație (sec. 4-3 î.Hr.) și urmele unei așezări din sec. 4 d.Hr., cu un bogat inventar de vase ceramice. Pe terit. satului Dancu au fost identificate vestigii din Paleoliticul superior, din Epoca bronzului (Cultura Noua), precum și urmele unei așezări omenești aparținând Culturii Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.). În satul Holboca, menționat documentar în 1640, se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1800-1805), iar în satul Rusenii Vechi, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1820). În arealul com. H., în satul Valea Lungă, se află o rezervație botanică în care sunt protejate specia euroasiatic-conti-

nentală *Caragana frutex* și salcâmul galben (*Laburnum anagyroides*), aflat aici la limita occidentală a arealului său de răspândire. Cod poștal: 6681.

HOLOD, com. în jud. Bihor, alcătuită din 8 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele Dealurilor Hidișelului, pe râul Holod; 3 542 loc. (1 iul. 1996): 1 732 de sex masc. și 1 810 fem. Nod feroviar. Colecție muzeală sătească. În satul Holod, menționat documentar, prima oară, în 1326, se află statuia publicistului Iosif Vulcan (1841-1907), născut aici. Cod poștal: 3629.

HOMOCEA, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 5 sate, situată în lunca și pe terasele de pe stg. Siretului, în zona de contact cu Colinele Tutovei; 9 549 loc. (1 iul. 1996): 4 907 de sex masc. și 4 642 fem. În satul Ploscuțeni se află Mânăstirea Sihastru (de maici), întemeiată în 1474 de hatmanul Șendrea. În anii 1882-1891, pe locul bisericii din lemn s-a construit biserica actuală, din zid, având hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", renovată și repictată după cutremurul din 9/10 nov. 1940. Biserica a fost renovată și pictată din nou în perioada 1980-1985. Colecție muzeală (icoane, obiecte de cult, cărți vechi etc.). În satul Lespezi se află biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1809, reparată în 1834 de Alexandru Balș), în satul Homocea, biserica cu hramul „Sfântul Gheorghe" (ante 1809, refăcută în 1834 și apoi în 1903-1916), iar în satul Ploscuțeni, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809). Cod poștal: 5416.

HOMOROADE 1. **Subcarpații Homoroadelor**, subunitate aparținând Subcarpaților Transilvaniei, situată în interiorul curburii Carpaților, între Târnava Mare (N), M-ții Harghita (NE), M-ții Perșani (SE) și Pod. Hârtibaciului (S și V). Se individualizează printr-un relief de dealuri subcarpatice, cu înălțimi de 700-1 000 m (Dealurile Feliceni 754 m, Pietriș 839 m, Bădeni 855 m, Nădășcuț 738 m, Merca 1 002 m ș.a.) și depresiuni bine dezvoltate (Depr. Homoroadelor).

2. **Depresiunea Homoroadelor**, depresiune subcarpatică, de eroziune, situată în Subcarpații Homoroadelor, cuprinsă între râurile Homorodu Mare și Homorodu Mic, cu relief de lunci, terase, dealuri subcarpatice (Bădeni 855 m, Dalta 802 m, Gherghelău 785 m ș.a.) și largi bazinete de vale (Crăciunel, Ocland, Jimbor, Mercheașa). Supr.: c. 200 km^2. Climă răcoroasă (temp. medie anuală 7°C) cu precipitații moderate (700 mm anual).

3. Com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Dealurilor Codrului cu Câmpia Ardudului, pe cursul superior al râului Homorod; 2 469 loc. (1 iul. 1996): 1 231 de sex masc. și 1 238 fem. Reșed. com. este satul *Homorodu de Mijloc*, menționat documentar, prima oară, în 1394. Pomicultură (pruni, cireși, vișini). Produse ale ind. casnice. Cod poștal: 3957.

HOMOROD 1. Râu, afl. stg. al Someșului pe terit. Ungariei; 55 km; supr. bazinului: 605 km^2. Izv. din partea de V a Culmii Codrului, străbate Dealurile Codrului și drenează apoi câmpiile Ardudului și Someșului. Canalizat în cursul inf. Cunoscut și sub numele de *Homorodu Vechi*.

2. Râu, afl. dr. al Oltului pe terit. jud. Brașov; 59 km; supr. bazinului: 865 km^2. Este format din unirea, în arealul com. Homorod, a râurilor Homorodu Mare (52 km; supr. bazinului: 502 km^2) și Homorodu Mic (46 km; supr. bazinului: 335 km^2), care izv. din partea de V a M-ților Harghita și străbat apoi Depr. Homoroadelor.

3. **Canalul ~**, canal colector, realizat în anul 1896, în Câmpia Someșului, între Pârâu Sărat și Someș (respectiv com. Ardud și Păulești, jud. Satu Mare), intersectând râul Homorod (1) în aval de confl. cu Pârâu Nou. Lungime: 25 km. Folosit pentru drenarea apelor subterane, situate foarte aproape de supr., și pentru desecarea terenurilor.

4. Com. în jud. Brașov, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S a Depr. Homoroadelor, la 460 m alt., la confl. Homorodului Mare cu Homorodu Mic, la 60 km NV de Brașov; 2 507 loc. (1 iul. 1996): 1 214 de sex masc. și 1 293 fem. Nod rutier. Expl. de andezit. Fabrici de cherestea și de produse lactate. Herghelie. Stațiune balneoclimaterică de interes local, cu funcționare permanentă, cu climat moderat, de depresiune intracolinară, sedativ-indiferent, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. 18°C) și ierni friguroase (în ian. medii termice de –5°C). Temp. medie anuală este de 7°C. Factorii naturali de cură sunt climatul de cruțare și izv. cu ape minerale sulfuroase, clorurate, bicarbonatate, sulfatate, sodice, termale (38°C), indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale, ginecologice (metroanexite cronice, tulburări minore de pubertate și de menopauză), dermatologice (psoriazis, keratodermatii), endocrine, digestive (colon iritabil), hepato-biliare etc. În satul Homorod, mențio-

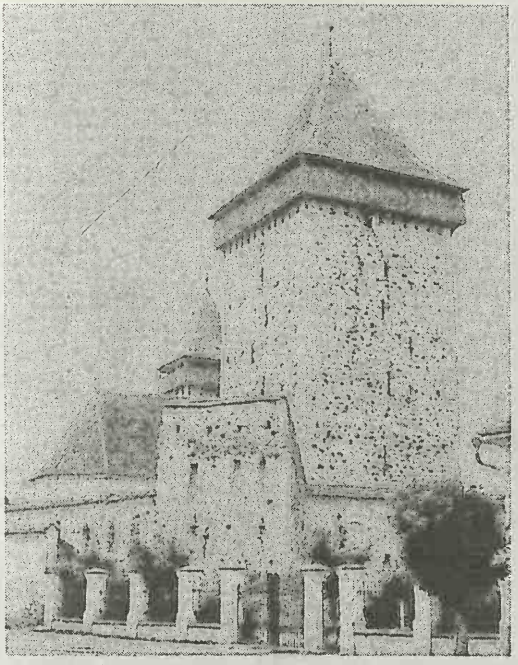

Homorod (4). Cetatea cu biserica evanghelică de incintă din satul Homorod

nat documentar, prima oară, în 1488, se află o biserică din 1270 (azi biserică evanghelică), cu fresce din sec. 14-15 (în cor), situată în interiorul unei puternice cetăți țărănești cu dublă incintă (sec. 15-16); în satul Mercheașa există o cetate țărănească, cu biserică de incintă (sec. 13), iar în satul Jimbor se află o cetate din sec. 13, o biserică evanghelică (sec. 19) și casa „Molnar" (sec. 18). Cod poștal: 3026.

HOPÂRTA, com. în jud. Alba, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Târnavelor, la izv. râului Râtu; 1 476 loc. (1 iul. 1996): 769 de sex masc. și 707 fem. Pe terit. satului Șpălnaca, atestat documentar în 1329, a fost descoperit (1887) un depozit de bronzuri (c. 1 200 kg), format din seceri, cuțite, dălți, celturi, foarfeci, topoare-ciocan, lame de ferăstrău, săbii, vârfuri de lance, brățări, scuturi etc., datând din prima Epocă a fierului (800-300 î.Hr.). Satul Hopârta este menționat documentar, prima oară, în 1332. În satul Șpălnaca se află bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18, cu picturi din 1858) și „Sfântul Gheorghe" (sec. 18, renovată în 1865 și pictată în 1869), iar în satul Turdaș, o biserică fortificată cu zid de incintă (sec. 15-18) și biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1770, cu adăugiri din 1826). Cod poștal: 3333.

HORAIȚA, Mânăstirea ~ → Dobreni.

HORDOU → Coșbuc.

HOREA, com. în jud. Alba, alcătuită din 15 sate, situată în M-ții Apuseni, la poalele de NV ale Muntelui Mare și cele de SV ale M-ților Gilău, pe râul Albac; 2 272 loc. (1 iul. 1996): 1 188 de sex masc. și 1 084 fem. În satul Arada (azi Horea) s-a născut Vasile Ursu Nicola (1731-1785), supranumit Horea (după obiceiul lui de a „hori" — adică a cânta doine), principalul conducător al Răscoalei țărănești din Transilvania din 1784-1785. În satul Horea se află casa memorială, un obelisc (dezvelit în 1934) și un bust al lui Horea, realizat de sculptorul Romulus Ladea în 1967. Cod poștal: 3388.

HOREZU 1. Depresiune de eroziune în Subcarpații Olteniei, mărginită de prelungirile M-ților Căpățânii (la N) și de Măgura Slătioarei (la S-SV), drenată de râul Luncavăț. Relief de luncă, de terase și de dealuri piemontane. Climă răcoroasă, cu temp. medii anuale de 6°C și precipitații abundente (800-1 000 mm anual).

2. Oraș în jud. Vâlcea, situat în depresiunea omonimă, la 475-500 m alt., pe râul Luncavăț, la poalele de N-NE ale Măgurii Slătioara (769 m alt.), la 41 km N-NV de municipiul Râmnicu Vâlcea; 7 410 loc. (1 iul. 1996): 3 572 de sex masc. și 3 838 fem. Supr.: 3,5 km^2; densitatea: 2 117 loc./km^2. Nod rutier. Microhidrocentrală (125 MW). Expl. și prelucr. lemnului (mobilier și diverse produse); conf.; țesături de lână; stofe de mobilă; produse alim. Fermă de creștere a ovinelor. Centru pomicol. Vestit centru etnografic și vechi centru de ceramică populară, caracterizată prin finețea motivelor decorative (străchini și farfurii smălțuite, de culoarea fildeșului, cu motive zoomorfe — renumit fiind „Cocoșul de Horezu"). **Istoric.** Prima atestare documentară a localit. datează din 4 sept. 1487. Declarat oraș la 17 febr. 1968. În prezent, orașul H. are în subordine ad-tivă 6 sate: Ifrimești, Râmești, Romanii de Jos, Romanii de Sus, Tănăsești, Urșani. **Monumente:** biserica ortodoxă cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților" (1659, cu pridvor adăugat și picturi murale din 1859) a fostului schit Bălănești; bisericile cu dublu hram „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul"-din Târg (1800, cu picturi mu-

rale datând din 1807) și „Sfinții Voievozi și Sfântul Vasile“ (1826). În apropiere de orașul H., respectiv, în satul Romanii de Jos (subordonat orașului) se află un valoros complex monastic, care și-a păstrat vechea denumire de *Hurez*, fiind cel mai mare ansamblu de arhitectură medievală păstrat în Țara Românească, principala ctitorie a domnului Constantin Brâncoveanu. Complexul monahal cuprinde mai multe *clădiri* (Casa domnească, paraclisul cu hramul „Nașterea Maicii Domnului“, cu picturi originare, executate de zugravii Preda, Nicolae și Ianache, chiliile cu două niveluri, având la fațadă cerdace lungi pe arcade), construite în perioada 1690-1697 și înconjurate de un zid de incintă, *biserica* mănăstirii, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena“, *bolnița* cu o *bisericuță* având hramul „Adormirea Maicii Domnului“ — ctitorie din 1696-1699 a Mariei Brâncoveanu, schitul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel“ cu biserică ridicată în 1698 și pictată în 1700, cu chilii construite în 1698 (refăcute în 1953) și zid de incintă și schitul „Sfântul Ștefan“, cu biserică zidită, în 1703, din inițiativa lui Ștefan, fiul lui Constantin Brâncoveanu, cu picturi originare, realizate de Ianache, Istrate și Hranite. Biserica principală a Mănăstirii Hurez, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena“, a fost construită, în anii 1690-1693, de meșteri conduși de Manea (vătaful zidarilor), Istrate (lemnarul) și Caragea Vucașin (pietrarul), ale căror portrete apar pictate în pridvorul bisericii mari. Biserica are turle pe naos și pe pronaos și un amplu pridvor pe fațada vestică, susținut de zece coloane din piatră, decorate cu motive renascentiste, care au splendide arcade la partea superioară. În interior, biserica păstrează remarcabile picturi murale originare, executate în 1693-1704 de zugravul Constantinos (grec de origine), ajutat de Ioan, Andrei, Stan, Neagoe și Ioachim. Printre picturi se evidențiază un amplu tablou votiv (în pronaos), ce reprezintă o veritabilă galerie de portrete înfățișând pe Constantin Brâncoveanu împreună cu familia sa. Mânăstirea Hurez posedă o valoroasă colecție muzeală cu obiecte bisericești, unele datând de la întemeiere (icoane, obiecte din argint, picturi, sculpturi în piatră și în lemn, o interesantă bibliotecă, cu c. 4 000 de vol., dintre care multe cărți vechi etc.). În timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), Mânăstirea Hurez a funcționat ca un important centru de cultură și de intensă activitate artistică, cu o mare bibliotecă și o renumită școală de zugravi în care s-au format meșteri ce și-au pus amprenta asupra întregii picturi bisericești românești din tot sec. 18. Complexul mânăstiresc a fost supus unor ample lucrări de reparații și restaurare în anii 1827, 1872, 1907-1912, 1954-1964, 1970-1975. La această mânăstire, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a sanctificat, ca sfinți martiri, la 20 iun. 1992, pe Constantin Brâncoveanu, pe fiii săi Constantin, Ștefan, Radu, Matei și pe sfetnicul său Ianache, decapitați la Istanbul (la 15 aug. 1714) din ordinul sultanului Ahmed III. Prăznuirea acestora ca sfinți se face la 16 aug. Tot în satul Romanii de Jos se mai află două biserici, cu același hram —

Horezu (2)

Vedere generală
asupra complexului mânăstiresc

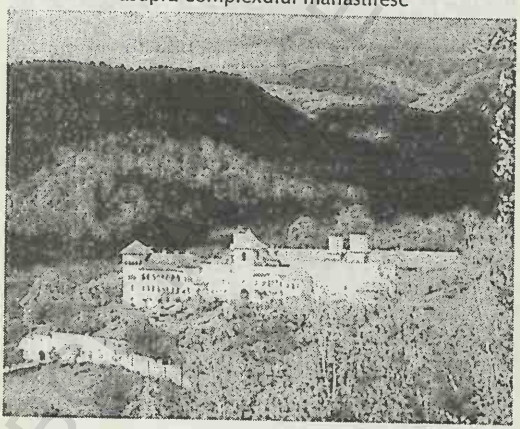

Biserica „Sfinții Împărați
Constantin și Elena“ a mânăstirii

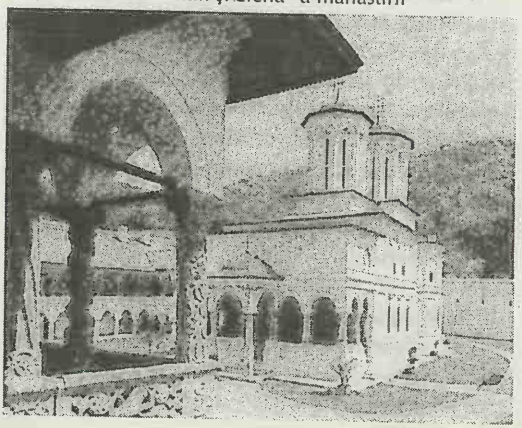

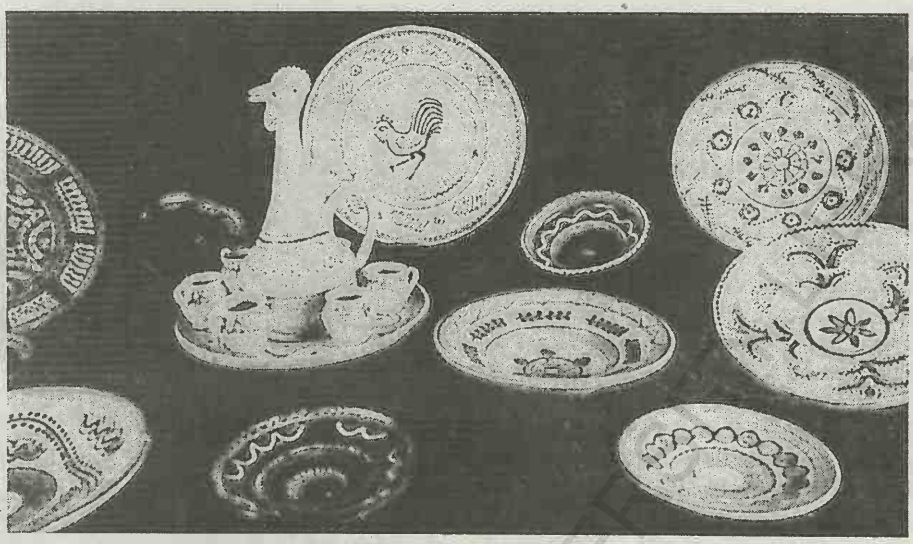

Horezu (2). Vase ceramice

„Sfinții Îngeri", una datând din anul 1700 (cu picturi murale executate în 1757) și alta din 1821. În satul Romanii de Sus există ruinele schitului „Sfântul Ioan" (sec. 17), iar în satul Urșani este o biserică ortodoxă cu dublu hram — „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul" (1800), cu pridvor adăugat ulterior și cu picturi originare. Cod poștal: 1052.

HORGEȘTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 8 sate, situată în partea de V a Colinelor Tutovei, pe râul Răcătău; 4 323 loc. (1 iul. 1996): 2 250 de sex masc. și 2 073 fem. Pomicultură (pruni, meri, cireși). Pe terit. satului Răcătău de Jos au fost descoperite (1968) urmele unei așezări, identificate cu antica *Tamasidava*, cu un nivel de locuire din Epoca bronzului, aparținând Culturii Monteoru (milen. 2 î.Hr.), unde s-au găsit podoabe din aur și ceramică și un altul dacic, cu o cetate de pământ (*davă*) având trei niveluri (sec. 4-3 î.Hr.; sec. 2-1 î.Hr.; sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr.) din care au fost scoase la iveală figurine antropomorfe din teracotă, reliefuri pe ceramică, vase ceramice etc. În arealul satului Horgești a fost descoperit (1968) un tezaur alcătuit dintr-un vas din bronz, în care se aflau 58 de monede bizantine din același metal, datând din a doua jumătate a sec. 6 d.Hr. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (ante 1809) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1850), în satele Sohodor și Răcătău de Jos; în satul Horgești, menționat documentar în 1453, se află biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1885), iar în satul Bazga o biserică din lemn din 1875; conacul „Cosănescu" (1902), azi fermă, în satul Răcătău de Jos. Cod poștal: 5532.

HORIA 1. Denumirea până la 20 mai 1996 a com. *Ghindărești*, jud. Constanța.

2. Com. în jud. Neamț, alcătuită din 2 sate, situată în luncile și pe terasele Siretului și Moldovei; 6 658 loc. (1 iul. 1996): 3 312 de sex masc. și 3 346 fem. Nod rutier. Cod poștal: 5562.

3. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată în depresiunea omonimă, încadrată de Pod. Niculițel (la N), M-ții Măcin (NV) și Pod. Babadag (S și SV), pe râul Telița; 1 688 loc. (1 iul. 1996): 875 de sex masc. și 813 fem. Expl. de diorite. Fermă de creștere a bovinelor. Viticultură. Pe terit. satului Horia a fost descoperită o *villa rustica* romană cu caracter meșteșugăresc (printre altele s-a identificat un cuptor pentru ars ceramică) și urmele unei așezări rurale *(vicus)* din sec. 2-4, iar în arealul satului Cloșca, vestigiile unei așezări autohtone în care s-au găsit monede romane republicane. Cod poștal: 8770.

HORLEȘTI, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, pe râurile Voinești și Stavnic; 3 299 loc. (1 iul. 1996): 1 634

de sex masc. și 1 665 fem. Expl. de argilă. Satul Horlești, menționat documentar în 1471, s-a numit inițial *Horilești*, după numele lui Horia Movilă, zis *Horilă*. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1810) și „Sfântul Ioan" (1822), în satele Scoposeni și Bogdănești. Cod poștal: 6653.

HOROATU CRASNEI, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în SE Depr. Șimleu, la poalele de NV ale M-ților Meseș, pe cursul superior al râului Crasna; 2 910 loc. (1 iul. 1996): 1 429 de sex masc. și 1 481 fem. În satul Horoatu Crasnei, menționat documentar, prima oară, în 1213, cu numele *Villa Huruat*, se află o biserică din sec. 15, cu adăugiri din sec. 18. Cod poștal: 4744.

HORODIȘTEA, sat în com. Păltiniș, jud. Botoșani, considerat punctul nordic extrem al României, aflat la 48°15'06" latitudine nordică.

HORODNIC, com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată în partea de NV a Pod. Sucevei, pe râul Pozen; 6 998 loc. (1 iul. 1996): 3 400 de sex masc. și 3 598 fem. Reșed. com. este satul *Horodnic de Jos*. Bisericile din lemn cu hramurile „Înălțarea Sfintei Cruci"-Călugărița (1717; iconostas din 1782) și „Sfântul Dumitru" (1790, cu pridvor adăugat în 1853), în satele Horodnic de Jos și Horodnic de Sus. Cod poștal: 5879.

HORODNICENI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Pod. Fălticeni, pe interfluviul râurilor Moldova și Șomuzu Mare; 3 877 loc. (1 iul. 1996): 1 869 de sex masc. și 2 008 fem. Culturi de cartofi, legume ș.a. Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Horodniceni se află biserica având hramul „Pogorârea Duhului Sfânt", ctitorie din 1539 a marelui vistiernic Mateiaș (cu iconostas din 1736); în satul Botești există o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1801-1802, refăcută în 1893), iar în satul Rotopănești, o biserică cu hramul „Sfânta Treime" (1856). Cod poștal: 5784.

HOTARELE, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Burnas, pe râul Argeș; 9 205 loc. (1 iul. 1996): 4 457 de sex masc. și 4 748 fem. Nod rutier. Produse alim. Podgorie. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. H. a făcut parte din jud. Ilfov. În perimetrul satului Herăști a fost descoperit un mormânt de înhumație, datând din sec. 4 d.Hr., în care s-au găsit patru vase ceramice din pastă cenușie, lucrate la roată. În satul Herăști (fost Fierăști) se află casa familiei Udriște Năsturel

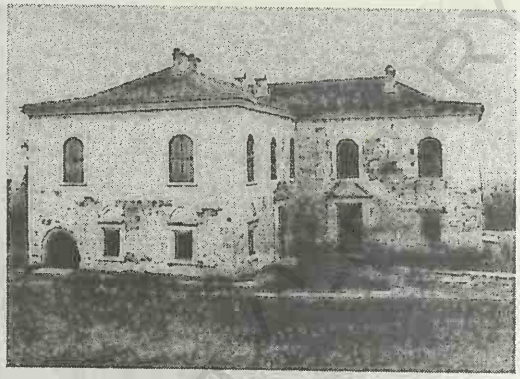

Hotarele. Casa familiei Udrişte Năsturel din satul Herăşti

(sec. 17, cu modificări din 1833 și renovări din anii 1958-1959), cu elemente de Renaștere italiană, în care se află azi Muzeul de Artă Populară (filială a Muzeului Țăranului Român din București), biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1643-1644), ctitoria Doamnei Elina (soția lui Matei Basarab și sora lui Udriște Năsturel), refăcută în 1833 de către prințul sârb Miloš Obrenović și conacul „Stolojan" (1900). Cod poștal: 8339.

HOTĂRANI, Mânăstirea ~ → Fărcașele.

HRASTU → Rast.

HUDA LUI PĂPARĂ, peșteră în partea de V a României, situată în NV M-ților Trascău (în masivul Bedeleu), pe versantul drept al văii Arieș, la 567 m alt., la 4 km S de satul Sălciua de Jos, jud. Alba. Lungime: 2 022 m. Cunoscută din anul 1839. Peșteră activă, cu orientare N-S, străbătută de pârâul Ponor, având numeroase săli, cascade și sifoane. Sala Minunilor, situată la c. 200 m de la intrare, cea mai mare (50 x 80 m) și mai interesantă, adăpostește stalactite uriașe și un depozit imens de cheropterit (excremente de lilieci). Temp. aerului este de 10-11°C în coridorul principal și 13-20°C în Sala Minunilor. Faună cavernicolă bogată (lilieci, păianjeni, melci, insecte etc.). Greu accesibilă.

HUDEȘTI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 4 sate, situată în partea de N a Câmpiei Jijiei Superioare, la granița cu Ucraina, pe cursul superior al râului Başeu; 6 397 loc. (1 iul. 1996): 3 058 de sex masc. și 3 339 fem. Expl. de gresii. Viticultură. Parc dendrologic. Pe terit. satului Baranca au fost descoperite vestigiile unei așezări fortificate (extinsă pe c. 1 ha), datând din sec. 9-11. Biserică având

hramul „Sfinții Voievozi" (1752-1759) și casa „Boldur Lățescu" (1757), azi școală, în satul Hudești; biserică având hramul „Sfântul Gheorghe" (1803, reparată în 1908), în satul Mlenăuți. Cod poștal: 6863.

HUEDIN 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, situată în NE M-ților Apuseni, între prelungirile M-ților Meseș (în N-NV), Gilău (S-SE) și Vlădeasa (V-SV), în bazinul superior al Crișului Repede. Supr.: c. 160 km^2. Relief predominant colinar, cu caracter structural (cueste, supr. structurale), cu alt. de 600-700 m, de terase și lunci. Climă răcoroasă (temp. medie anuală 6-8°C) cu precipitații moderate (700-800 mm anual). Vegetație naturală de păduri de foioase (fag, stejar), pășuni și fânețe.

2. Oraș în jud. Cluj, situat în depresiunea cu același nume, la 556-650 m alt., pe cursul superior al Crișului Repede, la 52 km V-NV de Cluj-Napoca; 10 264 loc. (1 iul. 1996): 5 049 de sex masc. și 5 215 fem. Supr.: 3,2 km^2; densitatea: 3 207 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Constr. de utilaje pentru ind. textilă, pentru cea a conf. și pielăriei; prelucr. lemnului (mobilă, cherestea, butoaie); mat. de constr., tricotaje și conf., produse alim. Muzeu de istorie și etnografie. Istoric. Situată pe vatra unei vechi așezări (*Crisius*), localit. este menționată documentar, prima oară, în 1332, într-un registru papal, ca așezare rurală, iar peste un secol (în 1437), ca orășel (*oppidum*). Locuitorii orașului au participat la Răscoalele țărănești din 1437 și din 1514. Declarat oraș în 1961. H. are în subordine ad-tivă localit. componentă Bicălatu. Monumente: biserică din sec. 13-14; conacul „Barcsay" (sec. 18). În localit. componentă Bicălatu se află o biserică reformată (sec. 17, cu tavan casetat, executat în 1697 de Ion tâmplaru). Cod poștal: 3525.

HULUBEȘTI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Piem. Cândești cu Câmpia Târgoviștei, pe râul Potopu; 3 570 loc. (1 iul. 1996): 1 771 de sex masc. și 1 799 fem. Expl. de petrol. Pomicultură (meri, peri, caiși, pruni). În satul Butoiu de Jos se află Mânăstirea Butoiu-Potoc (sec. 15), cu biserică reclădită în 1648-1649 și renovată în anii 1850-1853, și bisericile cu hramurile „Schimbarea la Față" (1853) și „Adormirea Maicii Domnului" (1855); în satul Măgura există biserica cu hramul „Sfinții Voievozi" (1899), iar în satul Hulubești biserica având dublu hram — „Adormirea Maicii Domnului și Sfântul Nicolae" (1863-1865). Cod poștal: 0178.

HUMOR, Mânăstirea ~ → **Mănăstirea Humorului.**

HUMOSU, Rezervația forestieră ~ → **Deleni (2).**

HUNDORF → **Viișoara (4).**

HUNEDOARA 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, situată în partea de V a României, în zona de contact a Carpaților Occidentali cu cei Meridionali, între prelungirile M-ților Metaliferi (la N), Culoarul Orăștiei (E-NE), M-ții Șureanu (E-SE), Depr. Hațeg (S) și M-ții Poiana Ruscăi (V). Dezvoltată alungit, pe direcția S-N, între aliniamentul „poarta" de la Subcetate (prin care comunică cu Depr. Hațeg) și culoarul văii Mureșului (c. 30 km lungime), Depr. H. se compune din

Huedin (2). Aspect din centrul orașului

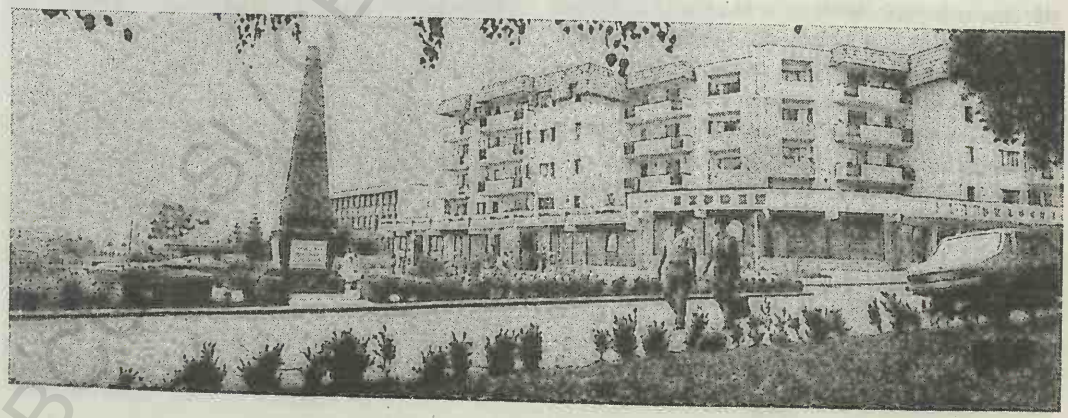

trei compartimente: *Depr.* H. propriu-zis, în V-NV, pe râul Cerna, *Depr. Călan*, în E, pe râul Strei, separate de Dealurile Silvașului, și *Depr. Simeria-Deva*, în N, pe valea Mureșului. Supr.: c. 500 km^2. Relief de lunci, terase și dealuri piemontane. Climat moderat (temp. medie anuală 9-10°C), cu precipitații bogate (700-800 mm anual). Vegetație naturală de luncă, de pajiști, fânețe și pâlcuri de păduri de cer, în amestec cu gorun. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, cartofi ș.a. Pomicultură. Creșterea animalelor. Cunoscută și sub numele de *Depr. Strei*.

2. Municipiu în jud. Hunedoara, situat în compartimentul de V-NV al depresiunii cu același nume, la poalele de E ale M-ților Poiana Ruscăi, la 245 m alt., pe râul Cerna, la 18 km S de municipiul Deva; 80 428 loc. (1 iul. 1996): 40 070 de sex masc. și 40 358 fem. Supr.: 17,1 km^2; densitatea: 4 703 loc./km^2. Stație finală de c.f. Nod rutier. Termocentrală (12 MW). Vechi (sec. 17) și puternic centru siderurgic, cu oțelării și laminoare de diferite dimensiuni și profile, ce folosește min. de fier exploatat în M-ții Poiana Ruscăi (la Ghelari și Teliucu Inferior), precum și pe cel din import și cărbunii din Valea Jiului. Mari uzine cocsochimice și de aglomerare a minereurilor. Fabrici de mat. de constr. (var, prefabricate din beton, produse refractare), de conf. și tricotaje din lână, de încălț., de prelucr. a lemnului, de talc, de oxigen și de produse alim. (preparate din carne și lapte, bere, panificație etc.). Întreprindere de constr. și reparații siderurgice. Fermă de creștere a păsărilor. Centru pomicol. Institut de învățământ superior, cu două facultăți de inginerie, cu 662 studenți și 40 cadre didactice (1995/1996). Teatru dramatic și de estradă, cinematografe, biblioteci. Muzeu de istorie (în Castelul Huniazilor), inaugurat în 1956, cu colecții de arheologie, un lapidariu medieval, piese etnografice, care ilustrează viața locală etc. Istoric. În perimetrul municipiului H. au fost descoperite 4 tezaure monetare: în anul 1904 s-au găsit 1 117 monede (1 093 denari romani republicani, 19 drahme provenind din colonia grecească Dyrrhachium, de pe țărmul de E al Mării Adriatice, și 5 drahme din Apollonia Illyrica), în 1910, alte 164 de monede reprezentând denari romani republicani și imperiali, în 1911 au fost recuperați 41 de denari romani republicani și o tetradrahmă din Macedonia Prima, iar apoi 42 de denari romani republicani și 35 de drahme din Apollonia și Dyrrhachium. Prima mențiune documentară a așezării datează din 30 aug. 1265. Amintit din nou în 1276, iar ca oraș în 1415. Capătă o intensă dezvoltare în sec. 17-18, ca centru siderurgic. Declarat municipiu la 17 febr. 1968. H. are în subordine ad-tivă localit. componentă Răcăștia și 4 sate: Boș, Groș, Hășdat și Peștișu Mare. Monumente: biserica având hramul „Sfântul Nicolae“ (1458, cu transformări din 1634), cu picturi murale interioare din 1654 și turn-clopotniță din 1827; biserica Mânăstirii Augustinilor (sec. 15); Catedrala ortodoxă cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena“ (sec. 19); biserica cu hramul „Schimbarea la Față“ (sec. 18); biserica reformată (sec. 17); Castelul Huniazilor sau Corvinești lor, cel mai important monument de arhitectură gotică laică din Transilvania, construit în sec. 14 (pe locul unui castru roman) și apoi dăruit, în 1409 (împreună cu c. 40 de sate din jur), de către Sigismund I de Luxemburg (rege al Ungariei în 1387-1437) cneazului român Voicu (tatăl lui Iancu de Hunedoara) pentru faptele sale de arme. Intrat ulterior în posesia voievodului Iancu de Hunedoara, castelul a fost amplificat și amenajat (1440-1453) atât pentru locuit, cât și în scopuri militare, fiind transformat și modernizat în stil gotic. Somptuoasa reșed. nobiliară era prevăzută cu săli de recepție („Sala Dietei“, „Sala Cavalerilor“), cu o capelă și cu încăperi de locuit. Aripa construită mai târziu de Matia Corvin (fiul lui Iancu de Hunedoara) are, sub influența Renașterii, *loggia* pictată cu imagini din viața nobiliară. Castelul este prevă-

Hunedoara (2). Teatrul dramatic

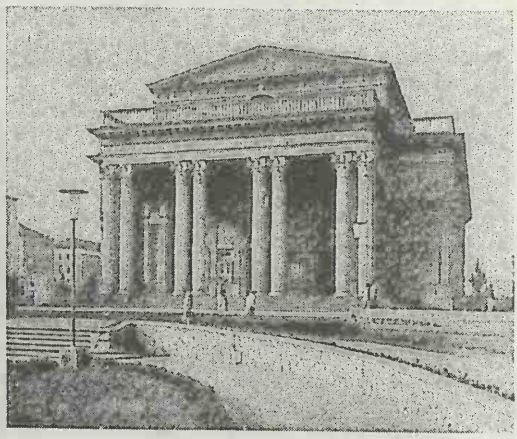

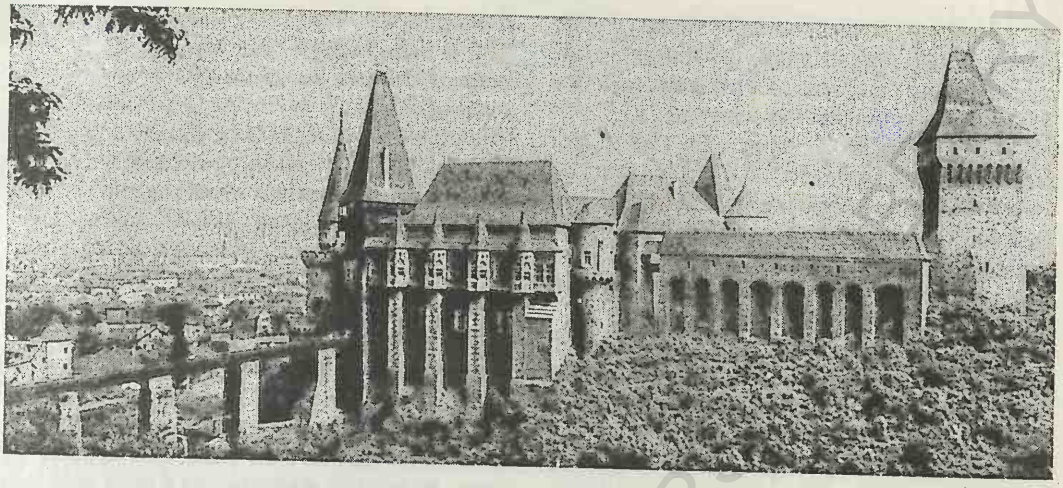

Hunedoara (2). Castelul Huniazilor

zut cu un turn de apărare, numit „Nu te teme". Castelul a fost supus unor transformări ulterioare (1618-1623), datorate în special lui Gabriel Bethlen, principele Transilvaniei, și apoi unor ample lucrări de restaurare în anii 1965-1970 și 1993-1995. Cod poștal: 2750.

3. Județ situat în partea central-vestică a României, pe cursul inf. al râului Mureș, în zona de contact a Carpaților Meridionali cu Carpații Occidentali, la intersecția paralelei de 46° latitudine N cu meridianul de 23° longitudine E, între jud. Alba (la N și E), Vâlcea (SE), Gorj (S), Caraș-Severin (SV), Timiș (V) și Arad (NV). *Supr.*: 7 063 km^2 (2,96% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 543 848 loc. (2,40% din populația țării), din care 269 381 loc. de sex masc. (49,53%) și 274 467 loc. de sex fem. (50,47%). *Populația urbană*: 414 088 loc. (76,14%); *rurală*: 129 760 loc. (23, 86%). *Densitatea*: 77 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 91,9% români, 6,1% maghiari, 1,0% țigani, 0,6% germani, 0,4% alte minorități (polonezi, ucraineni, slovaci, greci, evrei, cehi, sârbi ș.a.). *Reședința*: municipiul Deva. *Orașe*: Aninoasa, Brad (municipiu), Călan, Hațeg, Hunedoara (municipiu), Lupeni, Orăștie (municipiu), Petrila, Petroșani (municipiu), Simeria, Uricani, Vulcan. *Comune*: 56. *Sate*: 458 (din care 32 de sate aparțin orașelor și municipiilor). *Localit. componente ale orașelor și municipiilor*: 16.

Relieful este predominant muntos (68% din supr. jud. H.), reprezentat prin unități aparținând Carpaților Meridionali, care depășesc frecvent 2 000 m alt. (M-ții Șureanu, cu vf. Șureanu de 2 059 m, Parâng, cu vf. Parângu Mare de 2 519 m alt. aflat la limita cu jud. Gorj, fiind punctul cel mai înalt al jud. H., Vâlcan, Retezat, cu vf. său cel mai înalt — Peleaga de 2 509 m alt., M-ții Godeanu și M-ții Țarcu) și Carpaților Occidentali (M-ții Poiana Ruscăi, Metaliferi și Bihor), ale căror înălțimi depășesc arareori 1 400 m (vf. Găina din M-ții Bihor atinge 1 486 m alt.). Toate aceste masive muntoase înconjură jud. H. pe toate laturile lui ca zidurile unei puternice cetăți. Caracteristica masivelor muntoase din grupa Carpaților Meridionali o constituie prezența numeroaselor urme ale glaciației cuaternare și a celor trei suprafețe de eroziune (de denudare), bine individualizate și etajate la diferite altitudini absolute: *suprafața Borăscu* (numită astfel de către Emmanuel de Martonne după vf. Borăscu — 2 158 m alt. din masivul Godeanu), aflată la 1 800-2 000 m alt., se prezintă sub forma unei suprafețe reduse ca extindere, dar cu o netezime evidentă; *suprafața Râu Șes* (numită astfel de către Emmanuel de Martonne după râul cu același nume din M-ții Godeanu) se menține la 1 400-1 600 m alt.; *suprafața Gornovița*, redusă ca extindere, se prezintă ca o prispă situată la 800-1 300 m alt., tivind marginile masivelor montane. Unitățile montane aparținând Carpaților Occiden-

tali, cu înălțimi mai mici, sub 1 500 m alt., prezintă culmi domoale, nivelate, numeroase măguri vulcanice, fenomene carstice și conțin bogate zăcăminte de minereuri auro-argentifere, cuprifere etc. În afara culoarului larg al văii Mureșului, care traversează jumătatea septentrională a jud. H., formând un adevărat culoar-depresionar, în interiorul jud. H. se individualizează numeroase depresiuni intramontane, de mărimi și forme diferite, printre care: Hațeg-Pui, Petroșani, Hunedoara, Brad, Hălmagiu, Călan, Ormindea-Băița, Luncoiu ș.a.

Clima este temperat-continentală, cu unele diferențieri marcate de etajarea formelor de relief — fiind mai umedă și răcoroasă în zonele montane și mai caldă și mai puțin umedă în reg. depresionare. Iernile sunt, în general, moderate, iar verile răcoroase. Temp. medie anuală variază între 10°C pe valea Mureșului, la Deva, și –2°C în M-ții Parâng și Retezat. Temp. max. absolută (39,7°C) s-a înregistrat la Deva (16 aug. 1952), iar minima absolută (–31,6°C) tot la Deva (24 ian. 1963). Precipitațiile atmosferice sunt repartizate neuniform pe terit. jud. H., cantitatea medie anuală oscilând între 530 mm în depresiuni și 1 400 mm în zonele montane înalte. Vânturile dominante bat cu o frecvență mai mare dinspre V (14-15%) și dinspre N și NV (12-14%), cu viteze medii anuale ce variază între 2 și 4 m/s în depresiuni și între 4 și 6 m/s pe crestele înalte ale munților.

Rețeaua hidrografică de pe terit. jud. H., a cărei densitate este cuprinsă între 0,5 și 1,1 km/km², aparține, în cea mai mare parte, bazinului inf. al

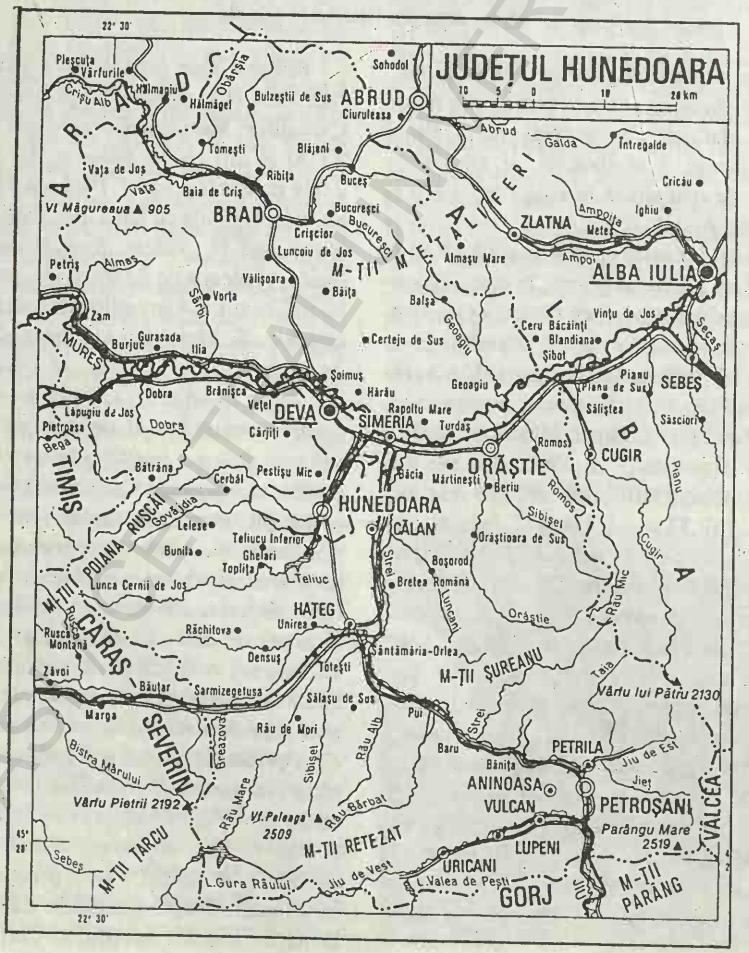

râului Mureș, care străbate transversal, de la E la V, jumătatea septentrională a jud. H., pe o distanță de 105 km. Pe această lungime, între localit. Aurel Vlaicu și Zam (jud. Hunedoara), râul Mureș curge printr-un larg culoar tectonic, mărginit de M-ții Șureanu și Poiana Ruscăi (la S) și de M-ții Metaliferi (la N), în cadrul căruia, din cauza pantei reduse de curgere (0,3-0,5‰), formează nenumărate meandre. În acest sector, Mureșul colectează numeroși afl., printre care: Geoagiu, Certej, Călan, Boz, Sârbi, Gurasada, Zam, Almaș ș.a. (pe dr.) și Romos, Orăștie, Strei, Cerna, Dobra ș.a. (pe stg.). Partea nordică a jud. H. este drenată de cursul superior al Crișului Alb, iar extremitatea sud-estică de Jiu de Est și Jiu de Vest, care se unesc în arealul localit. Iscroni, formând un curs unic cu numele de Jiu, care, după 4 km, părăsește terit. jud. H., angajându-se într-un fermecător defileu, extins în cea mai mare parte pe terit. jud. Gorj. Lacurile naturale sunt în număr foarte mare (peste 100), majoritatea fiind de origine glaciară, cantonate în căldările glaciare din zonele înalte ale munților. Printre acestea se remarcă lacurile din M-ții Retezat — Bucura (10,8 ha), cel mai extins lac alpin din România, Zănoaga (29 m ad.), cel mai adânc dintre toate lacurile glaciare, Tăul Custurii (situat la cea mai mare altitudine absolută din țară, respectiv, 2 270 m), salba lacurilor Florica, Viorica, Lia, Ana aflate între 1 910 și 2 070 m alt., apoi Tău Negru, Gemenele, Slăveiu, Tău Știrbului ș.a. În M-ții Godeanu se află lacurile Scărișoara, Gugu, Borăscu, Moraru, Godeanu, Scurtele, Șeselor ș.a., în M-ții Parâng, lacurile Slăveiu, Tău fără Fund, Roșiile, Mândra, Mija ș.a., iar în M-ții Țarcu, lacurile Pietrele Albe sau Tăul Lucios, Corciova, Tău fără Nume ș.a. Dintre lacurile antropice cele mai importante sunt Gura Apelor de pe cursul superior al Râului Mare, Cinciș sau Teliuc pe cursul mijlociu al râului Cerna și Valea de Pești, în bazinul superior al Jiului.

Vegetația prezintă o evidentă etajare pe o diferență de nivel de c. 2 300 m. Etajele alpin și subalpin ocupă zonele cele mai înalte ale munților, la peste 1 800 m alt., fiind caracteristice pajiștile naturale, în care predomină rogozul alpin (*Carex curvula*), părușca (*Festuca supina*), rugina (*Juncus trifidus*), iarba stâncilor (*Agrostis rupestris*), țăpoșica (*Nardus stricta*) ș.a., ce alternează cu tufișuri de smirdar (*Rhododendron kotschyi*), merișor (*Vaccinium vitis idaea*), afin (*Vaccinium myrtillus*), jneapăn (*Pinus montana*), ienupăr (*Juniperus sibirica*), anin verde (*Alnus viridis*) etc. În cadrul acestui etaj se întâlnesc, din loc în loc, exemplare izolate, viguroase, sau grupe reduse de zâmbru (*Pinus cembra*). Etajul pădurilor de molid, în care, alături de molid (*Picea abies*), apar și paltinul de munte (*Acer pseudoplatanus*), zada (*Larix decidua*), zâmbrul (*Pinus cembra*) ș.a., se extinde pe pantele munților între 1 800 și 1 300 m alt. Etajul pădurilor de foioase și de amestec (foioase cu conifere), situat între 1 300 și 700 m alt., ocupă supr. mari pe versanții munților mijlocii și joși, fiind alcătuit din păduri compacte, formate din fag (*Fagus silvatica*), ulm de munte (*Ulmus montana*), paltin (*Acer platanoides*), frasin (*Fraxinus excelsior*), uneori gorun (*Quercus petraea*), în care apar și exemplare de brad (*Abies alba*) și molid (*Picea abies*). În zonele depresionare, în culoarul văii Mureșului și pe pantele dealurilor joase, se întâlnesc păduri de fag, păduri de cer (*Quercus cerris*) și gârniță (*Quercus frainetto*) în amestec cu gorun (*Quercus petraea*), stejar (*Quercus robur*), carpen (*Carpinus betulus*), ulm (*Ulmus foliacea*), tei (*Tilia tomentosa*) ș.a. Stratul de arbuști din interiorul acestor păduri cuprinde păducel (*Crataegus monogyna*), sânger (*Cornus sanguinea*), corn (*Cornus mas*), măceș (*Rosa canina*) ș.a. De remarcat faptul că, în cadrul Parcului Național Retezat (54 400 ha), aflat pe terit. jud. H., declarat rezervație a biosferei, se găsesc numeroase și variate elemente de floră de interes științific. Dintre plante se evidențiază speciile endemice de *Hieracium*, *Draba dorneri*, *Lilium jankae*, specii de orhidee (*Leucorchis frivaldskyana*), floare de colți (*Leontopodium alpinum*), argintică (*Dryas octopetala*) ș.a.

Fauna, diversă, bogată și foarte eterogenă, este adaptată, în cea mai mare parte, condițiilor de viață ale domeniului forestier, multe dintre speciile de pădure fiind de interes cinegetic. Cele mai reprezentative exemplare faunistice din zona forestieră sunt: cerbul, ursul, căpriorul, veverița, râsul, vulpea, lupul, pisica sălbatică, cocoșul de munte, ierunca, sitarul, gaița etc. Crestele înalte ale munților constituie domeniul caprei negre, al acvilei, al vulturului pleșuv — toate ocrotite de lege. O mare parte din lacurile alpine și cursurile superioare ale râurilor sunt bogate în păstrăvi.

Resursele naturale: huilă (Lupeni, Uricani, Vulcan, Petrila, Lonea, Aninoasa, Petroșani, Live-

zeni ș.a. — centre de exploatare situate în Depr. Petroșani, care formează, laolaltă, cel mai mare bazin huilifer al țării), cărbune brun (Țebea, Mesteacăn), min. de fier (Teliucu Inferior, Ghelari, Vadu Dobrii, Poiana lui Filimon, Răchitova, Vaduri, Bătrâna, Poieni), zăcăminte auro-argentifere (Brad, Săcărâmb, Băița, Musariu, Gura Barza, Certeju de Sus), de pirite cuprifere (Ciungani, Căzănești, Almășel, Almaș-Sălișteț), min. de plumb și zinc (Muncelu Mic, Băița), min. de cinabru (Voia) și de mangan (Baru), zăcăminte de bauxită (Pui, Ohaba-Ponor), gips (Brad) și talc (Cerișor, Lelese); expl. de marmură (Alun), calcar (Bănița, Crăciuneasa, Vața de Sus, Ohaba-Ponor), bentonit (Gurasada, Vica, Tătărești), travertin (Banpotoc, Cărpiniș), andezit (Crișcior), nisip cuarțos (Călan, Crivadea), argilă, balast etc. Izv. cu ape minerale (Boholt, Chimindia), cu ape termale (Geoagiu-Băi, Vața de Jos, Călan); păduri (312 805 ha, sf. anului 1995, locul 3 pe țară după jud. Suceava și Caraș-Severin).

Istoric. Rezultatele cercetărilor arheologice, întreprinse pe terit. actual al jud. H., au scos în evidență, în mod concludent, existența și continuitatea locuirii pe aceste meleaguri din cele mai îndepărtate timpuri. Cele mai vechi urme de viețuire umană, descoperite în peșterile Cioclovina Uscată (unde a fost găsit un craniu de tip *homo sapiens fosilis*, c. 60 000-10 000 î.Hr.), Nandru și Bordu Mare (de lângă Ohaba-Ponor), datează din Paleoliticul superior și mijlociu. Epoca Neolitică este bine reprezentată de așezările de la Turdaș, Deva, Orăștie și cele de pe valea Nandru din M-ții Poiana Ruscăi, care dovedesc existența, în milen. 4 î.Hr., a unei populații stabile ce se ocupa cu vânatul, cu creșterea animalelor și cultivarea rudimentară a pământului. Viețuirea a continuat neîntrerupt și în Epoca bronzului și cea a fierului, așa cum o atestă vestigiile descoperite la Deva, Orăștie ș.a. Dar zona de mare interes științific, ce conferă jud. H. o importanță națională, este aceea a munților și dealurilor din S Orăștiei (M-ții Orăștiei), extinsă pe c. 150 km^2, unde au fost descoperite numeroase așezări dacice, ale căror vestigii atestă un înalt nivel de civilizație, o viață înfloritoare a populației autohtone din ultimele două secole care au precedat cucerirea romană. De fapt, aici a fost leagănul și centrul statului dac condus de Burebista (82-44 î.Hr.) și Decebal (87-106). În nici o altă parte a întinderii sale, urmele statului dac din timpul celor doi regi nu sunt mai elocvente și mai bine păstrate cum sunt vestigiile cetăților de la Blidaru (→ Costești 5), Piatra Roșie (→), Grădiștea Muncelului (→), Bănița și mai ales Sarmizegetusa Regia (→). După cucerirea Daciei de către romani, în urma celor două războaie sângeroase (101-102 și 105-106), stăpânirea romană a preluat, și apoi a dezvoltat, multe dintre așezările dacice, transformându-le în puternice centre ale Daciei romane (Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa, Germisara, azi Geoagiu, Micia, azi Vețel ș.a.), și a întemeiat o serie de așezări și castre noi (Aquae, azi Călan, Cigmău ș.a.) care, ulterior, au devenit vetre de locuire ale poporului român. După retragerea administrației și a armatelor romane de pe terit. Daciei (271/275), populația autohtonă (care asimilase în bună măsură, de-a lungul celor peste 150 de ani de ocupație, o parte a coloniștilor romani, a culturii și civilizației acestora), a continuat să viețuiască neîntrerupt pe aceste meleaguri și în secolele următoare, fapt dovedit de descoperirile de la Deva, Luncani, Vețel (sec. 4 d.Hr.), Streisângeorgiu (sec. 8-12) ș.a. Vechile formațiuni cneziale și voievodale românești din Țara Hațegului și din M-ții Apuseni au lăsat numeroase și importante monumente de cultură materială din sec. 11-14 (bisericile din Densuș, Strei, Crișcior, Sântămăria-Orlea, Ribița ș.a.), care constituie tot atâtea mărturii de viețuire și de afirmare a românilor pe aceste locuri, multe documente scrise amintind de existența, în 1247, a Țării Hațegului, cu numeroasele sate (Petros, Uric, Paros, Livadia, Râu Bărbat, Coroești ș.a.). Cu timpul, locuitorii din aceste sate au migrat spre valea superioară a Jiului, în bazinul Petroșani, întemeind noi localități, ale căror nume derivă de la numele satelor de obârșie. Dovadă sunt localitățile Petroșani (nume derivat de la locuitorii din satul Petros, care s-au stabilit aici), Uricani (de la satul Uric), Paroșeni (de la Paros), Livezeni (de la Livadia) ș.a. Această zonă a bazinului Petroșani a început să fie populată și mai intens după anul 1850, când aici a început exploatarea zăcămintelor de cărbuni. Astfel, în scurt timp, s-au format și s-au dezvoltat rapid centrele miniere Lupeni, Petroșani, Vulcan, Petrila ș.a. Ca urmare a unor nedreptăți sociale și a unor condiții grele de muncă, minerii din bazinul Petroșani, și în special cei de la Lupeni au declanșat o puternică grevă (1929), înăbușită în sânge de autorități (30 de morți

și peste 100 de răniți). Tot aici, în aug. 1977, minerii au intrat într-o grevă de protest reprezentând cea mai puternică acțiune revendicativă a muncitorilor din România după instaurarea la putere a regimului comunist. Greva a fost înăbușită de către forțele de securitate, mulți dintre liderii minerilor fiind întemnițați sau chiar exterminați. Ca urmare a Legii nr. 5 din 8 sept. 1950, fostul jud. H. din perioada interbelică (7 695 km^2), cu 12 plăși, 5 orașe și 414 sate, a fost transformat în regiunea H. (10 910 km^2), cu 6 raioane, 14 orașe și câteva sute de sate — formă sub care a evoluat până la 17 febr. 1968, când s-a revenit la împărțirea pe județe a țării, reînființându-se județul H. Cu unele mici restructurări survenite pe parcurs, jud. H. cuprinde în prezent 13 orașe (din care 5 sunt municipii), 56 comune, 458 sate (din care 32 aparțin orașelor și municipiilor) și 16 localit componente ale orașelor și municipiilor.

Economia jud. H. se caracterizează printr-o ind. puternică și diversificată, în cadrul căreia o pondere însemnată (peste 60%) o au ramurile ind. miniere și metalurgice. Activitățile industriale, cu o producție extrem de diversificată, se desfășoară în cadrul agenților economici cu capital integral sau majoritar de stat, a regiilor autonome, precum și a 134 de agenți economici cu capital privat.

Industria se dezvoltă, în continuare, pe fondul unor ramuri tradiționale: extracția cărbunilor și a min. feroase și neferoase și siderurgie. Jud. H. este una dintre principalele baze metalurgice ale țării, cu centre la Hunedoara și Călan, care furnizează mari cantități de fontă, oțel și laminate de diferite profile, plasându-se pe locul 2 pe țară după jud. Galați. Alte ramuri industriale, cu ponderi mari în realizarea producției globale a jud. H., sunt: ind. constr. de mașini, producătoare de utilaje miniere (Petroșani, Crișcior), piese de schimb, bunuri de larg consum etc.; ind. de expl. a cărbunilor, a metalelor feroase și neferoase; ind. energiei electrice și termice (termocentralele de la Mintia, Paroșeni, Hunedoara, Brad și hidrocentralele de pe Râul Mare); ind. cocso-chimică (Hunedoara, Călan); ind. mat. de constr. (Deva, Hunedoara, Simeria, Baru, Petroșani, Vața ș.a.); ind. de expl. și prelucr. a lemnului (Hațeg, Petroșani, Orăștie, Baia de Criș, Petrila, Dobra, Brad, Simeria ș.a.); ind. chimică (Lupeni, Orăștie), producătoare de fibre artificiale și de prelucr. a maselor plastice; ind. pielăriei și încălț. (Hunedoara); ind. blănăriei (renumita fabrică „FAVIOR" din Orăștie); ind. textilă (Deva, Hațeg, Hunedoara), a conf. (Hunedoara, Hațeg, Vulcan, Lupeni, Brad, Petrila ș.a.) și tricotajelor (Hunedoara, Petroșani, Petrila); ind. alim. (Deva, Simeria, Hunedoara, Hațeg, Petroșani ș.a.), cu o gamă variată de produse din carne și lapte, conserve de fructe, băuturi etc. O categorie aparte o constituie meșteșugurile tradiționale reprezentate de dulgherit și de confecționare a uneltelor și obiectelor de uz casnic (Tomnatec, Rișculița, Mesteacăn, Alun, Bunila, Meria ș.a.), de realizare a instrumentelor muzicale (Bulzești, Dumbrava), cojocărit (Baia de Criș, Crișcior, Tomnatec ș.a.) etc. Totodată, jud. H. se remarcă prin prezența numeroaselor mori de apă, pive, darace, vâltori, joagăre etc., care au o îndelungată tradiție pe aceste meleaguri.

Agricultura, deși dispune de condiții pedo-climatice mai puțin favorabile (jud. fiind predominant muntos), constituie un domeniu important al economiei jud. H. La sf. anului 1995, fondul funciar al jud. H. era format din 348 282 ha terenuri agricole, 312 805 ha păduri, 5 769 ha acoperite cu ape și bălți și 39 411 ha alte suprafețe. În același an, din totalul supr. agricole (348 282 ha), 88 907 ha erau terenuri arabile, 153 711 ha pășuni, 101 290 ha fânețe naturale, 4 032 ha livezi și pepiniere pomicole și 342 ha vii și pepiniere viticole. Cele mai adecvate terenuri pentru culturile agricole se află de-a lungul văilor Mureșului și Streiului și în Depr. Hațeg. În 1995, supr. arabile au fost cultivate cu grâu și secară (24 553 ha), porumb (23 643 ha), plante de nutreț (18 528 ha), cartofi (7 729 ha), ovăz, orz și orzoaică, legume, plante textile ș.a. Pomicultura, în cadrul căreia predomină prunul și mărul, are condiții prielnice de dezvoltare în zonele deluroase și în Depr. Hațeg, formând bazine pomicole compacte în arealele localit. Hațeg, Orăștie, Geoagiu, Vețel, Dobra ș.a. În toamna anului 1995, producția totală de fructe a fost de 10 799 tone, din care 4 962 tone mere, 4 096 tone prune, 641 tone pere ș.a. Sectorul zootehnic reprezintă o ramură tradițională profilată, îndeosebi, pe creșterea animalelor pentru lapte, carne, grăsime și lână. La începutul anului 1996, pe terit. jud. H. existau 79,0 mii capete bovine (predominant din rasele Bălțata românească și Pinzgau), 82,8 mii capete porcine (în special rasele Marele Alb, Bazna,

Negrul de Strei, metisul Landrace), 179,4 mii capete ovine (Țurcană și Țigaie), 10,5 mii capete caprine, 12,3 mii capete cabaline; avicultură (1 377,5 mii capete păsări); apicultură (15,9 mii familii de albine). Peste 80% din numărul crescătorilor de animale aparțin sectorului privat.

Căile de comunicație. La sf. anului 1995, căile ferate, care formează baza sistemului de transport a jud. H., însumau 339 km (din care 223 km electrificate), cu o densitate de 48,0 km/1000 km^2 (superioară mediei pe țară, care este de 47,7 km/1000 km^2). Rețeaua feroviară se caracterizează printr-o mare frecvență a stațiilor și punctelor de oprire, fapt ce sporește capacitatea de transport pe c.f. Jud. H. este străbătut de tronsoanele a două mari magistrale feroviare care se întâlnesc în nodul feroviar Simeria, și anume: magistrala București—Ploiești—Brașov—Făgăraș—Sibiu—Sebeș—Vințu de Jos—Simeria—Deva—Arad și, respectiv, București—Craiova—Filiași—Târgu Jiu—Petroșani—Călan—Simeria (cu derivație din Sântămăria-Orlea—Hațeg—Sarmizegetusa—Bistra, prin Poarta de Fier a Transilvaniei—Caransebeș—Timișoara)—Deva—Arad. În același an, lungimea drumurilor publice era de 1 936 km (din care 618 km modernizați), cu o densitate de 27,4 km/100 km^2. În cadrul rețelei rutiere o importanță deosebită o au drumurile europene E 68—Nădlac—Arad—Deva—Sibiu—Brașov—București și E 79—Oradea—Beiuș—Deva—Petroșani—Târgu Jiu—Craiova—Calafat.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, pe terit. jud. H. își desfășurau activitatea 250 de grădinițe de copii, cu 14 397 copii înscriși și 747 cadre didactice, 442 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 59 505 elevi și 3 473 cadre didactice, 32 de licee, cu 18 778 elevi și 1 503 profesori, 23 de școli profesionale, cu 7 318 elevi și 106 profesori, trei institute de învățământ superior (unul la Petroșani cu patru facultăți, 2 911 studenți și 203 profesori, altul la Hunedoara cu două facultăți, 662 studenți și 40 de profesori și altul la Deva, cu o facultate, 535 studenți și 42 profesori). Învățământul particular este reprezentat printr-o Universitate Tehnică, la Petroșani, și o Facultate Ecologică și un Seminar Teologic, la Deva. În același an, rețeaua așezămintelor culturale și de artă cuprindea șapte case de cultură, 361 cămine culturale, 363 biblioteci, cu 3 265 000 vol., un teatru dramatic, la Petroșani, un teatru de revistă, la Deva, 19 cinematografe, șapte muzee, două ansambluri folclorice („Ardeleana", la Hunedoara și „Parângul", la Petroșani), o orchestră de muzică populară („Hațegana", la Hunedoara) etc. Activitatea sportivă se desfășoară în cadrul celor zece cluburi sportive și 215 secții sportive, în care sunt cuprinși 9 899 sportivi legitimați, 199 antrenori și 365 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, rețeaua sanitară de pe cuprinsul jud. H. era formată din 13 spitale, cu 5 233 paturi, din care două cu profil neuropsihiatric și două sanatorii, revenind un pat de spital la 104 locuitori, 163 de dispensare, 101 farmacii (din care 76 sunt private). În același an, asistența medicală era asigurată de 980 medici (un medic la 557 locuitori), 155 medici stomatologi (un medic stomatolog la 3 523 de locuitori) și 3 451 cadre sanitare cu pregătire medie.

Turism intens, legat de multiplele posibilități oferite de frumusețea și varietatea peisajului natural, de numeroasele obiective arheologice, istorice, arhitectonice, social-culturale etc., de bogăția și diversitatea elementelor etnografice și folclorice, de prezența stațiunilor balneoclimaterice Boholt, Călan, Geoagiu-Băi, Vața de Jos etc. Cadrul natural, atât de generos, cu numeroasele masive montane acoperite de păduri, cu înălțimi dominate de relieful glaciar (văi, circuri, custuri, lacuri glaciare), cu depresiuni cuibărite între pereții munților, cu chei și defilee, precum și cu frecvente fenomene carstice (peșterile Cioclovina Uscată, Ponorici, Tecuri, Ohaba-Ponor, Bolii ș.a.), Parcul Național Retezat și multe alte rezervații naturale (Cheile Crivadiei, 5 ha, Dealul Cetății din Deva, 30 ha, Fânețele de la Pui, 10 ha, Pădurea Bejan din SV municipiului Deva, 103 ha, Parcul dendrologic de la Simeria, 66 ha, Pădurea Slivuț de la Hațeg, cu rezervație de zimbri, 40 ha etc.) sunt doar câteva dintre atracțiile irezistibile. Acestora li se adaugă obiectivele istorice și arhitectonice din Deva, Hunedoara, Brad ș.a., ruinele amfiteatrului roman de la Sarmizegetusa (fosta capitală a Daciei romane, cunoscută sub numele de Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa), așezarea neolitică de la Turdaș, vestigiile cetăților dacice de la Blidaru, Piatra Roșie, Grădiștea Muncelului, bisericile din Streisângeorgiu (sec. 11), Densuș (sec. 13, declarată monument istoric), Crișcior

(sec. 14), manifestarea populară tradițională de pe Muntele Găina, cunoscută sub numele de „Târgul de Fete" etc. La sf. anului 1995, baza turistică a jud. H. cuprindea 66 de unități de cazare, cu o capacitate de 4 969 de locuri, din care 24 de hoteluri și moteluri, cinci hanuri, 11 cabane, două campinguri, 16 vile, șapte tabere pentru elevi și preșcolari și o pensiune. Indicativ auto: *HD*.

Localităţile jud. Hunedoara

(în paranteze sunt înscriși anii primei mențiuni documentare)

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*	*Sate care aparțin municipiului*
1. BRAD (1445)		1. Mesteacăn (1439) 2. Potingani (1441) 3. Ruda-Brad (1439) 4. Țărățel (1439) 5. Valea Bradului (1441)
2. DEVA (1269)	1. Sântuhalm (1453)	1. Archia (1332) 2. Bârcea Mică (1367) 3. Cristur (1302)
3. HUNEDOARA (1265)	1. Răcăștia (1358)	1. Boș (1358) 2. Groș (1733) 3. Hășdat (1333) 4. Peștișu Mare (1302)
4. ORĂȘTIE (1224)		
5. PETROȘANI (1850)	1. Dâlja Mare (1854) 2. Dâlja Mică (1913) 3. Peștera (1965) 4. Slătinioara (1954)	

II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*	*Sate care aparțin orașului*
1. ANINOASA (1442)		1. Iscroni (1733)
2. CĂLAN (1387)	1. Streisângeorgiu (1377)	1. Batiz (1346) 2. Călanu Mic (1387) 3. Grid (1392) 4. Nădăștia de Jos (1419) 5. Nădăștia de Sus (1447) 6. Ohaba Streiului (1392) 7. Sâncrai (1320) 8. Sântămăria de Piatră (1315) 9. Strei (1453) 10. Strei-Săcel (1392) 11. Valea Sângeorgiului (1392)
3. HAȚEG (1247)	1. Nălațvad (1444)	1. Silvașu de Jos (1360) 2. Silvașu de Sus (1360)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4. LUPENI (1770)
5. PETRILA (1499)
   1. Cimpa (1956)
   2. Jieț (1954)
   3. Răscoala (1954)
   4. Tirici (?)
6. SIMERIA (1866)
   1. Bârcea Mare (1295)
   2. Cărpiniș (1954)
   3. Sântandrei (1332)
   4. Simeria Veche (1276)
   5. Șăulești (1377)
   6. Uroi (1333)
7. URICANI (1835)
   1. Câmpu lui Neag (1493)
   2. Valea de Brazi (1956)
8. VULCAN (1462)
   1. Dealu Babii (?)
   2. Jiu-Paroșeni (1854)

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. BAIA DE CRIȘ	1. **Baia de Criș** (1390) 2. Baldovin (1464) 3. Căraci (1439) 4. Cărăstău (1439) 5. Lunca (1760-1762) 6. Rișca (1427) 7. Rișculița (1525) 8. Țebea (1427) 9. Văleni (1954)
2. BALȘA	1. **Balșa** (1407) 2. Almașu Mic de Munte (1733) 3. Ardeu (1509) 4. Bunești (1954) 5. Galbina (1954) 6. Mada (1407) 7. Oprișești (1956) 8. Poiana (1511) 9. Poienița (1805) 10. Roșia (1956) 11. Stăuini (?) 12. Techereu (1511) 13. Vălișoara (1733) 14. Voia (1509)
3. BARU	1. **Baru** (1453) 2. Livadia (1404) 3. Petros (1407) 4. Valea Lupului (1472)
4. BĂCIA	1. **Băcia** (1332) 2. Petreni (1425) 3. Tâmpa (1404) 4. Totia (1366)
5. BĂIȚA	1. **Băița** (1427) 2. Barbura (1805) 3. Căinelu de Sus (1330) 4. Crăciunești (1439) 5. Fizeș (1453) 6. Hărțăgani (1439) 7. Lunca (1440) 8. Ormindea (1439) 9. Peștera (1534) 10. Săliște (1439) 11. Trestia (1439)
6. BĂNIȚA	1. **Bănița** (1839) 2. Crivadia (1453) 3. Merișor (1453)
7. BĂTRÂNA	1. **Bătrâna** (1750) 2. Fața Roșie (1956) 3. Piatra (1956) 4. Răchițaua (1956)
8. BERIU	1. **Beriu** (1332) 2. Căstău (1332) 3. Cucuiș (1913) 4. Măgureni (1909) 5. Orăștioara de Jos (c. 1444) 6. Poieni (1956) 7. Sereca (1332) 8. Sibișel (1663)
9. BLĂJENI	1. **Blăjeni** (1439) 2. Blăjeni-Vulcan (1956) 3. Criș (1956) 4. Dragu-Brad (1956)

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5. Groșuri (1956)
6. Plai (1956)
7. Reț (1956)
8. Sălătruc (1956)

10. BOȘOROD
1. **Boșorod** (1733)
2. Alun (1956)
3. Bobaia (1956)
4. Chitid (1377)
5. Cioclovina (1956)
6. Luncani (1750)
7. Prihodiște (1518)
8. Târsa (?)
9. Ursici (1956)

11. BRĂNIȘCA
1. **Brănișca** (1329)
2. Bărăștii Iliei (1482)
3. Boz (1453)
4. Căbești (1484)
5. Furcșoara (1518)
6. Gialacuta (1484)
7. Rovina (1913)
8. Târnava (1484)
9. Târnăvița (1484)

12. BRETEA ROMÂNĂ
1. **Bretea Română** (1406)
2. Bățălar (1453)
3. Bercu (1956)
4. Bretea Streiului (1332)
5. Covragiu (1453)
6. Gânțaga (1426)
7. Măceu (1468)
8. Ocolișu Mare (1377)
9. Plopi (1453)
10. Ruși (1453)
11. Vâlcele (1360)
12. Vâlcelele Bune (1453)
13. Vâlceluța (1956)

13. BUCEȘ
1. **Buceș** (1439)
2. Buceș-Vulcan (1856)
3. Dupăpiatră (1839)
4. Grohoțcle (1956)
5. Mihăileni (1439)
6. Stănija (1439)
7. Tarnița (1956)

14. BUCUREȘCI
1. **Bucureșci** (1464)
2. Curechiu (1439)
3. Merișor (1956)
4. Rovina (1850)
5. Șesuri (1439)

15. BULZEȘTII DE SUS
1. **Bulzeștii de Sus** (1441)
2. Bulzeștii de Jos (?)
3. Giurgești (1954)
4. Grohot (1733)
5. Păulești (1954)
6. Rusești (1954)
7. Stănculești (1956)
8. Ticera (1954)
9. Tomnatec (1523)

16. BUNILA
1. **Bunila** (1416)
2. Alun (1482)
3. Cernișoara Florese (1438)
4. Poienița Voinii (1380)
5. Vadu Dobrii (1733)

17. BURJUC
1. **Burjuc** (1468)
2. Brădățel (1468)
3. Glodghilești (1468)
4. Petrești (1468)
5. Tătărăști (1418)
6. Tisa (1491)

18. CÂRJIȚI
1. **Cârjiți** (1453)
2. Almașu Sec (1491)
3. Cherghеș (1406)
4. Cozia (1453)
5. Popești (1491)

19. CERBĂL
1. **Cerbăl** (1476)
2. Arănieș (1453)
3. Feregi (1482)
4. Merișoru de Munte (1491)
5. Poiana Răchițelii (1506)
6. Poienița Tomii (1482)
7. Socet (1482)
8. Ulm (1499)

20. CERTEJU DE SUS
1. **Certeju de Sus** (1468)
2. Bocșa Mare (1956)
3. Bocșa Mică (1956)
4. Hondol (1760-1762)
5. Măgura-Toplița (1453)
6. Nojag (1465)
7. Săcărâmb (1465)

BCU IASI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

8. Topliţa Mureşului (1956)
9. Vărmaga (1492)

21. CRIŞCIOR
1. Crişcior (1439)
2. Barza (1909)
3. Valea Arsului (1825)
4. Zdrapţi (1441)

22. DENSUŞ
1. Densuş (1360)
2. Criva (1438)
3. Hăţăgel (1447)
4. Peşteana (1460)
5. Peşteniţa (1459)
6. Poieni (1360)
7. Ştei (1438)

23. DOBRA
1. Dobra (1387)
2. Abucea (1491)
3. Bujoru (1491)
4. Făgeţel (1507)
5. Lăpuşnic (1491)
6. Mihăieşti (1491)
7. Panc (1491)
8. Panc-Sălişte (1491)
9. Răduleşti (1491)
10. Roşcani (1491)
11. Stâncești (?)
12. Stâncești-Ohaba (1491)
13. Stretea (1484)

24. GEOAGIU
1. Geoagiu (1271)
2. Aurel Vlaicu (1291)
3. Băcâia (1509)
4. Bozeş (1407)
5. Cigmău (1444)
6. Gelmar (1291)
7. Geoagiu-Băi (1805)
8. Homorod (1407)
9. Mermezeu-Văleni (1407)
10. Renghet (1518)
11. Văleni (1956)

25. GHELARI
1. Ghelari (1733)
2. Govăjdia (1482)
3. Plop (1468)
4. Ruda (1482)

26. GURASADA
1. Gurasada (1292)
2. Boiu de Jos (1485)
3. Boiu de Sus (1485)
4. Cărmăzăneşti (1468)
5. Câmpuri de Sus (1485)
6. Câmpuri-Surduc (1462)
7. Dănuleşti (1468)
8. Gothatea (1418)
9. Runcşor (1750)
10. Ulieş (1346)
11. Vica (1485)

27. HĂRĂU
1. Hărău (1360)
2. Banpotoc (1362)
3. Bârsău (1440)
4. Chimindia (1334)

28. ILIA
1. Ilia (1266)
2. Bacea (1468)
3. Bretea Mureşană (1453)
4. Brâznic (1491)
5. Cuieş (1468)
6. Dumbrăviţa (1453)
7. Săcămaş (1478)
8. Sârbi (1484)
9. Valea Lungă (1468)

29. LĂPUGIU DE JOS
1. Lăpugiu de Jos (1439)
2. Baştea (1733)
3. Coseşti (1733)
4. Fintoag (1491)
5. Grind (1491)
6. Holdea (1733)
7. Lăpugiu de Sus (1439)
8. Lăsău (1491)
9. Ohaba (1472)
10. Teiu (1491)

30. LELESE
1. Lelese (1733)
2. Cerişor (1482)
3. Runcu Mare (1482)
4. Sohodol (1482)

31. LUNCA CERNII DE JOS
1. Lunca Cernii de Jos (1360)
2. Ciumiţa (1956)
3. Fântâna (1913)
4. Gura Bordului (1956)
5. Lunca Cernii de Sus (1360)
6. Meria (1504)
7. Negoiu (1956)
8. Valea Babii (1956)

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

32. LUNCOIU DE JOS
1. Luncoiu de Jos (1439)
2. Dudești (1956)
3. Luncoiu de Sus (1439)
4. Podele (1805)
5. Stejărel (1439)

33. MĂRTINEȘTI
1. Mărtinești (1405)
2. Dâncu Mare (1405)
3. Dâncu Mic (1405)
4. Jeledinți (1320)
5. Măgura (1506)
6. Tămășasa (1326)
7. Turmaș (1496)

34. ORĂȘTIOARA DE SUS
1. Orăștioara de Sus (c. 1444)
2. Bucium (1439)
3. Costești (c. 1444)
4. Costești-Deal (1956)
5. Grădiștea de Munte (1909)
6. Ludeștii de Jos (1439)
7. Ludeștii de Sus (1439)
8. Ocolișu Mic (1377)

35. PESTIȘU MIC
1. Pestișu Mic (1330)
2. Almașu Mic (1406)
3. Ciulpăz (1733)
4. Cutin (1954)
5. Dumbrava (1956)
6. Josani (1330)
7. Mănerău (1470)
8. Nandru (1330)
9. Valea Nandrului (1330)

36. PUI
1. Pui (1426)
2. Băiești (1447)
3. Federi (1457)
4. Fizești (1447)
5. Galați (1443)
6. Hobița (1411)
7. Ohaba-Ponor (?)
8. Ponor (1447)
9. Râu Bărbat (1391)
10. Rușor (1411-1412)
11. Șerel (1453)
12. Uric (1473)

37. RAPOLTU MARE
1. Rapoltu Mare (1346)
2. Bobâlna (1362)
3. Boiu (1418)
4. Folt (1321)
5. Rapoltel (1513)

38. RĂCHITOVA
1. Răchitova (1360)
2. Boița (1733)
3. Ciula Mare (1426)
4. Ciula Mică (1447)
5. Goteși (1956)
6. Mesteacăn (1750)
7. Vălioara (1447)

39. RÂU DE MORI
1. Râu de Mori (1359)
2. Brazi (1439)
3. Clopotiva (1360)
4. Ohaba-Sibișel (1359)
5. Ostrov (1360)
6. Ostrovel (1439)
7. Ostrovu Mic (1450)
8. Sibișel (?)
9. Suseni (1439)
10. Unciuc (1439)
11. Valea Dâljii (1440)

40. RIBIȚA
1. Ribița (1417)
2. Crișan (1439)
3. Dumbrava de Jos (1439)
4. Dumbrava de Sus (1439)
5. Ribicioara (1441)
6. Uibărești (1439)

41. ROMOS
1. Romos (1206)
2. Ciungu Mare (1956)
3. Pișchinți (1387)
4. Romoșel (1493)
5. Vaidei (1532)

42. SARMIZEGETUSA
1. Sarmizegetusa (1398)
2. Breazova (1366)
3. Hobița-Grădiște (1733)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4. Păucinești (1438)
5. Zeicani (1475)

43. SĂLAȘU DE SUS
1. Sălașu de Sus (1453)
2. Coroiești (1447)
3. Mălăiești (1453)
4. Nucșoara (1394)
5. Ohaba de sub Piatră (1445)
6. Paroș (1954)
7. Peștera (1453)
8. Râu Alb (1411-1412)
9. Râu Mic (1517)
10. Sălașu de Jos (1360)
11. Zăvoi (1446)

44. SÂNTĂMĂRIA-ORLEA
1. Sântămăria-Orlea (1332)
2. Balomir (1451)
3. Bărăștii Hațegului (1444)
4. Bucium-Orlea (1954)
5. Ciopeia (1453)
6. Săcel (1444)
7. Sânpetru (1447)
8. Subcetate (1447)
9. Vadu (1956)

45. ȘOIMUȘ
1. Șoimuș (1278)
2. Bălata (1850)
3. Bejan (1330)
4. Bejan-Târnăvița (1434)
5. Boholt (1453)
6. Căinelu de Jos (1330)
7. Chișcădaga (1453)
8. Fornădia (1499)
9. Păuliș (1440)
10. Sulighete (1330)

46. TELIUCU INFERIOR
1. Teliucu Inferior (1431)
2. Cinciș-Cerna (1446)
3. Izvoarele (1446)
4. Teliucu Superior (1431)

47. TOMEȘTI
1. Tomești (1439)
2. Dobroț (1439)
3. Leauț (1439)
4. Livada (1760-1762)
5. Obârșa (1614)
6. Șteia (1760-1762)
7. Tiulești (1439)
8. Valea Mare de Criș (1439)

48. TOPLIȚA
1. Toplița (1482)
2. Curpenii Silvașului (1850)
3. Dăbâca (1464)
4. Dealu Mic (1850)
5. Goleș (1733)
6. Hășdău (1438)
7. Mosoru (1954)
8. Vălari (1482)

49. TOTEȘTI
1. Totești (1416)
2. Cârnești (1439)
3. Copaci (1954)
4. Păclișa (1447)
5. Reea (?)

50. TURDAȘ
1. Turdaș (1332)
2. Pricaz (1332)
3. Râpaș (1396)
4. Spini (1430)

51. UNIREA
1. Unirea (1411)
2. Crăguiș (1462)
3. Fărcădin (1411)
4. Livezi (1850)
5. Tușlea (1360)

52. VAȚA DE JOS
1. Vața de Jos (1439)
2. Basarabasa (1439)
3. Birtin (1439)
4. Brotuna (1439)
5. Căzănești (1760-1762)
6. Ciungani (1760-1762)
7. Ocișor (1439)
8. Ociu (1439)
9. Prăvăleni (1650)
10. Prihodiște (1760-1762)
11. Tătărăștii de Criș (1439)
12. Târnava de Criș (?)
13. Vața de Sus (1439)

53. VĂLIȘOARA
1. Vălișoara (1506)
2. Dealu Mare (1484)
3. Săliștioara (1499)
4. Stoieneasa (1437)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

54. VEȚEL
1. Veţel (1371)
2. Boia Bârzii (1386)
3. Bretelin (1453)
4. Căoi (1387)
5. Herepeia (1491)
6. Leşnic (1394)
7. Mintia (1330)
8. Muncelu Mare (1491)
9. Muncelu Mic (1733)
10. Runcu Mic (1499)

55. VORȚA
1. Vorţa (1468)
2. Certeju de Jos (1468)
3. Coaja (1468)
4. Dumeşti (1482)
5. Luncşoara (1516)
6. Valea Poienii (1518)
7. Visca (1368)

56. ZAM
1. Zam (1407)
2. Almaş-Sălişte (1468)
3. Almăşel (1468)
4. Brăşeu (1733)
5. Cerbia (1468)
6. Deleni (1956)
7. Godineşti (1428)
8. Micăneşti (1468)
9. Pogăneşti (1468)
10. Pojoga (1366)
11. Sălciva (1455)
12. Tămăşeşti (1468)
13. Valea (1956)

HURDUGI → Dimitrie Cantemir.

HUREZ → Horezu (2).

HUREZANI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 5 sate, situată în zona Dealurilor Amaradiei, pe râul Amaradia; 1 894 loc. (1 iul. 1996): 934 de sex masc. şi 960 fem. Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Pomicultură (meri, pruni, peri). Biserică având hramul „Sfântul Dumitru" (1842), în satul Hurezani. Cod poştal: 1336.

HURUIEŞTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată în partea de S a Colinelor Tutovei, pe râul Perchiu; 2 816 loc. (1 iul. 1996): 1 367 de sex masc. şi 1 449 fem. Expl. de gaze naturale. Expoziţia foto-documentară „Vasile Pârvan" (în satul Perchiu) cuprinde fotografii, copii documentare privind viaţa şi activitatea arheologului V. Pârvan. Satul Floreşti este menţionat documentar în 1472 şi apoi în 1495. Bisericile cu hramurile „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" (1780, rezidită în 1894), „Sfântul Dumitru" (ante 1809, refăcută în 1822, reparată în 1845 şi refăcută în 1927) şi „Sfinţii Voievozi" (ante 1809, refăcută în 1862), în satele Ocheni, Floreşti şi Huruieşti; biserică din lemn cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (c. 1800, reparată în 1845), în satul Fundoaia. Cod poştal: 5431.

HUSASĂU DE TINCA, com. în jud. Bihor, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Miersigului cu Dealurile Hidişelului, la confl. râului Valea Nouă cu Fonău; 2 167 loc. (1 iul. 1996): 1 022 de sex masc. şi 1 145 fem. Nod rutier. Satul Husasău de Tinca este menţionat documentar, prima oară, în 1332. Cod poştal: 3686.

HUSNICIOARA, com. în jud. Mehedinţi, alcătuită din 11 sate, situată în Piem. Cosuştei, pe cursul superior al râului Huşniţa; 2 026 loc. (1 iul. 1996): 999 de sex masc. şi 1 027 fem. Biserică din lemn cu hramul „Sfinţii Voievozi" (1785), în satul Selişteni. Cod poştal: 1513.

HUŞI 1. Depresiune sculpturală intracolinară, situată în SE Pod. Central Moldovenesc (respectiv în Pod. Bârladului), la 70-150 m alt., mărginită de cuesta Pietrăriei (la N), cuesta Drăslăvăţului (la S) şi Dealurile Lohanului (la V), cu largă deschidere spre E, unde vine în contact cu lunca Prutului. Depr. H. a fost generată de numeroşi afl. de gradul 2 de pe dr. Prutului (Huşi, Recea, Gura Văii, Şopârleni ş.a., afl. ai Pruteţului). Vatra depresiúnii, extinsă pe c. 25 km lungime şi c. 12 km lăţime max., are un relief slab vălurit, cu câmpuri colinare acumulative prelungi (tăpşane), terase şi lunci. Climă temperat-continentală, cu temp. medii multianuale în jur de 9,5°C şi precipitaţii reduse (450-500 mm anual). Soluri aluviale, cernoziomice ş.a., propice culturilor agricole. Rama deluroasă de pe latura vestică a Depr. H. este acoperită cu păduri de fag în amestec cu stejar, tei şi carpen. Pomicultură, viticultură, legumicultură.

2. Municipiu în jud. Vaslui, situat în depresiunea omonimă, la 70-120 m alt., la 45 km E-NE de municipiul Vaslui; 33 020 loc. (1 iul. 1996): 16 043 de sex masc. şi 16 977 fem. Supr.: 5,2 km^2; densitatea: 6 350 loc./km^2. Staţie finală de c.f. (inaugurată în 1890). Constr. de maşini-unelte şi de utilaje pentru ind. alim. Fabrici de mobilă,

Huşi (2). Biserica episcopală „Sfinții Apostoli Petru și Pavel"

butoaie, încălț., tricotaje și conf., covoare, mat. de constr. (cărămizi, cahle de teracotă), obiecte de uz casnic și produse alim. (conserve de legume și fructe, preparate din lapte, băuturi răcoritoare, panificație etc.). Filatură și țesătorie de bumbac. Fermă de creștere a bovinelor. Centru viticol și pomicol. Combinat de vinificație. Muzeu cu secții de istorie, arheologie, științele naturii, artă plastică și etnografie. Muzeul memorial „Dimitrie Cantemir". Muzeul viticulturii. Istoric. Săpăturile arheologice efectuate în perimetrul municipului H. au scos la iveală vestigii datând din Neolitic, din prima și din cea de-a doua Epocă a fierului, iar pe un promontoriu de la marginea pădurii Tătărani au fost identificate urmele unei așezări neolitice și o necropolă de înhumație aparținând Culturii Noua (sec. 14-12 î.Hr.), cu un bogat material ceramic. Pe pantele de E ale Dealului Turbata (c. 5 km de oraș) au fost descoperite urmele a trei locuințe și un cuptor pentru copt pâinea din cadrul unei așezări geto-dacice din sec. 4-3 î.Hr., precum și vase ceramice lucrate la roată sau cu mâna, unelte, fusaiole, mărgele din lut ars, râșnițe, o brățară din bronz, trei figurine din lut ars ș.a. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1441, ca așezare rurală. La 23 ian. 1502, este consemnată în documente ca târg, iar în 1824 este declarată oraș. În timpul domniei lui Ștefan cel Mare a fost reșed. domnească și un important centru comercial și meșteșugăresc. În apropiere de Huși, la Stănilești (8 km S de municipiu), la 18-22 iul. 1711, forțele armate ruso-moldovene au fost încercuite de oștile otomane, țarul Petru I fiind constrâns să semneze Pacea de la Vadu Hușilor, iar domnul Dimitrie Cantemir să se refugieze în Rusia, unde a devenit consilierul țarului. Orașul Huși a suferit mari stricăciuni în urma prădării și incendierii lui de către turci (în anii 1711, 1712, 1739) și tătari (în 1740). Vestitele podgorii ale Hușiului sunt menționate atât în scrierile lui Strabo, cât și într-un act emis de domnul Alexandru cel Bun în 1415. Până în 1950, a fost reșed. jud. Fălciu. Orașul H. a fost declarat municipiu la 18 ian. 1995. Monumente: biserica episcopală cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", construită inițial (1494-1495) prin grija lui Ștefan cel Mare, cu prilejul întemeierii Episcopiei de Huși și reconstruită (1596-1599) de către Ieremia Movilă. Refăcută după grava stricăciune provocată de cutremurul din 1692, biserica a fost incendiată de turci în 1711. Reparată din nou, de data aceasta de Nicolae Mavrocordat (1711-1715), biserica a fost pustiită în 1740 de tătari, apoi refăcută (1756) prin strădania episcopului Inochentie. Ulterior, a fost supusă unor refaceri și restaurări în anii 1793, 1802 (transformată de la ferestre în sus), 1863, 1887-1889 (pictată în 1890-1891 de Gheorghe Tattarescu); în anii 1910-1911 se adaugă pridvorul, iar în perioada 1940-1945 au fost executate noi picturi murale interioare de D. Hormung, I. Wass și N. Pană. Consolidată și restaurată după cutremurele din 7 mart. 1977 și 30 aug. 1986. Biserica are o catapeteasmă sculptată, care datează din 1784; Palatul episcopal construit în 1782-1792 pe locul fostei Case Domnești (sec. 15-17); bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (sec. 18, refăcută în 1832), „Sfântul Nicolae" (1837, rezidită în 1862), „Sfântul Ioan" (1850, refăcută în 1911), „Sfântul Gheorghe" a blănarilor (1858-1868), „Vovidenia" (sec. 18), „Sfinții Voievozi" (1849-1855, cu picturi murale executate, în 1922, de I. Ionescu, catapeteasmă din 1850 și turn-clopotniță din 1857); clădirea fostei Judecătorii (1802); clădirea fostului Tribunal (sec. 19), azi Casa Armatei; conacul lui Mihail Ralea (începutul sec. 20); statuia domnitorului Alexandru Ioan Cuza; statuia voievodului Ștefan cel Mare, dezvelită la 29 iun. 1995 (operă a sculptorilor Gheorghe Alupoaie și Vasile Pântea). Cod poștal: 6575.

IABLANIŢA, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S a culoarului Timiș-Cerna, la poalele de NE ale M-ților Almăj, pe râul Sverdinu Mare, la confl. râului Globu cu Cerna; 2 777 loc. (1 iul. 1996): 1 318 de sex masc. și 1 459 fem. Stație de c.f. (în satul Iablanița). Pomicultură (meri, pruni, peri). Satul Iablanița este menționat documentar, prima oară, în 1402. Biserică ortodoxă cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1825, pictată în 1828), în satul Iablanița; biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1836), în satul Globu Craiovei. Cod poștal: 1624.

IACOBENI 1. Com. în jud. Sibiu, alcătuită din 5 sate, situată în NE Pod. Hârtibaciului, pe râul Hârtibaci; 2 347 loc. (1 iul. 1996): 1 211 de sex masc. și 1 136 fem. În satul Iacobeni, menționat documentar, prima oară, în 1309, cu numele *Villa Iacobi (Plebanus de ~)* se află o cetate țărănească (sec. 15-16) cu o biserică evanghelică de incintă, datând din sec. 14; biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1796) și cetate (sec. 15-16) cu biserică evanghelică de incintă (sec. 13-14), în satul Movile; biserică din lemn cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1855) și biserică evanghelică fortificată (sec. 13-16, cu turn din 1505), în satul Netuș; biserică luterană (1858), în satul Noiștat; cetate cu biserică evanghelică de incintă (sec. 14, cu adăugiri din 1860), în satul Stejărișu. Cod poștal: 2496.

2. Com în jud. Suceava, alcătuită din 4 sate, situată pe cursul superior al râului Bistrița, la poalele de E-NE ale M-ților Suhard și cele de SV ale Obcinei Mestecăniș, în zona pasului Mestecăniș; 4 246 loc. (1 iul. 1996): 2 064 de sex masc. și 2 182 fem. Stații de c.f. (în satele Iacobeni și Mestecăniș). Nod rutier. Expl. de turbă (în satul Botoș), de calcar (în satul Ciocănești) și de min. de mangan (din anul 1770), în satele Iacobeni, Ciocă-

Iacobeni (1). Cetatea cu biserica evanghelică de incintă din satul Movile

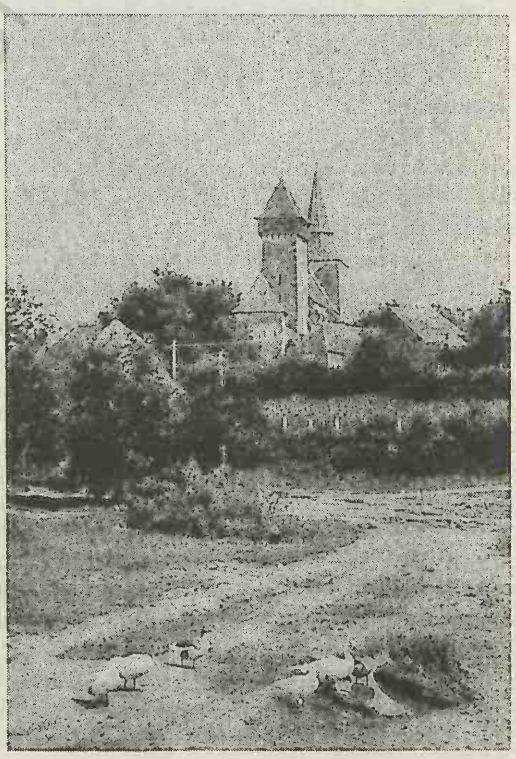

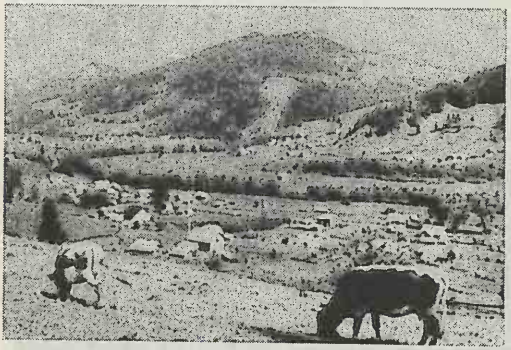

Vedere generală

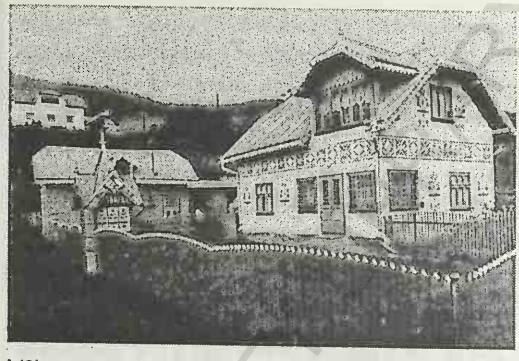

Case din satul Ciocănești

Iacobeni (2)

nești și Mestecăniș. Termocentrală; microhidrocentrală. Constr. de utilaje pentru mine, cariere și construcții. Fabrici de var și de cherestea. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, cu climat de munte, tonic, și cu izv. de ape minerale slab sulfuroase, oligominerale, indicate în tratarea bolilor gastro-intestinale. Biserică din lemn (1812), în satul Iacobeni. Case cu ornamentații artistice pe pereții exteriori, în satul Ciocănești. Cod poștal: 5977.

IAD → Livezile (2).

IALOMICIOARA, Peștera Ialomicioarei → Ialomița (3).

IALOMIȚA 1. Râu în SE României, afl. stg. al Dunării pe terit. com. Giurgeni, în zona fostului sat Piua Petrii (dezafectat ca urmare a inundațiilor catastrofale din primăvara anului 1975); 417 km; supr. bazinului: 10 350 km^2. Izv. din circul glaciar numit Obârșia Ialomiței, de pe versantul sudic al masivului Bucegi, de sub vf. Piatra Obârșiei, de la 2 395 m alt., din apropiere de vf. Omu. În cursul superior străbate, pe direcție N-S, o serie de clipe calcaroase în care râul și-a modelat mai multe chei (cheile Ursilor, Peșterii, Tătarului, Zănoagei, Orzei) între care se află mici bazinete de eroziune (Padina, Bolboci, Dobrești ș.a.). În acest sector, panta de scurgere este foarte accentuată (131 ‰), debitul mediu de 2,8 m^3/s, iar potențialul hidroenergetic poate ajunge la c. 2 100 kW/h, fapt ce a determinat construirea uzinelor hidroelectrice de la Dobrești, în anul 1929 (16 MW) și Moroeni, în 1953 (15,3 MW). În aval de Moroeni, I. pătrunde în zona Subcarpaților Ialomiței, trecând prin orașele Fieni și Pucioasa (în zona Pucioasa a fost construit un lac de acumulare cu un vol. de 8 mil. m^3, intrat în circuitul hidroenergetic în 1974), iar de la Târgoviște își schimbă cursul către SE și E, traversând subunitățile Câmpiei Române, unde panta descrește de la 7-11 ‰, la 1,1 ‰ la confl. cu râul Prahova și la 0,23 ‰ în Câmpia Bărăganului,

Ialomița (1). Cheile Orzei

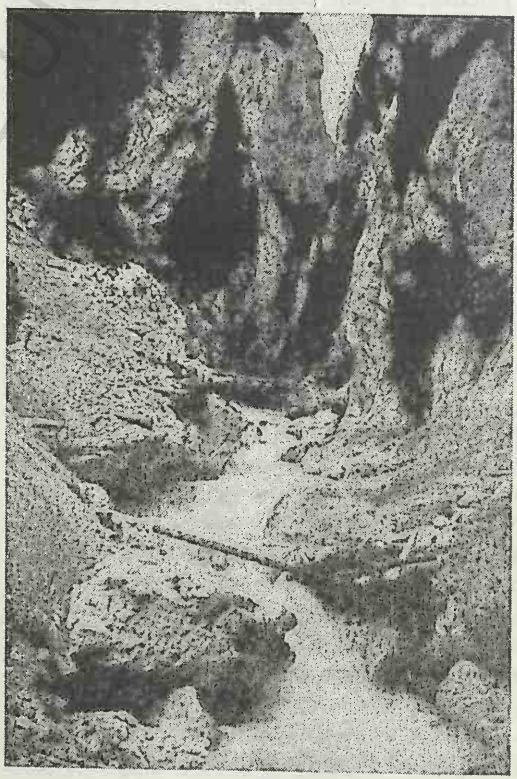

ceea ce determină meandrări foarte accentuate în cursul inf. Caracteristic sectorului inf. al I. este fenomenul de scădere a debitului în perioadele secetoase ale anului, ca urmare a evaporației intense, a infiltrațiilor în patul albiei și a irigațiilor (la 14 iul. 1968, debitul mediu a fost de 0,318 m^3/s, la stația hidrologică Slobozia). În această zonă, râul I. face parte din sistemul de irigații Slobozia—Dunăre, ce asigură irigarea unei supr. de c. 270 000 ha, fiind considerat drept „Nilul Bărăganului". O altă caracteristică a sectorului inf. al I., cel de câmpie, este numărul mare de limane fluviatile care însoțesc malul său dr. (Snagov, Căldărușani) și mai ales cel stg. (Fundata, Perieți, Amara, Strachina ș.a.). Afl. pr.: Brătei, Ialomicioara, Slănic, Pâscov, Cricovu Dulce, Prahova, Sărata. Pe cursul superior al I., la 2 sept. 1442, a avut loc o puternică bătălie între armata română, condusă de Iancu de Hunedoara, și cea turcă, aflată sub comanda lui Șehabeddin, beglerbegul Rumeliei, încheiată cu victoria voievodului român. În Antichitate, I. apare consemnată cu denumirile *Ilivakia* sau *Helibakia* (în *Chronographia* lui Theophanes Confessor) și *Naparis*.

2. Subcarpații Ialomiței, unitate subcarpatică de relief în SV Subcarpaților de Curbură, parte componentă a Subcarpaților Prahovei, situată între M-ții Leaota și M-ții Bucegi (la N), râul Prahova (la E), Câmpia Târgoviștei (la S) și râul Dâmbovița (la V). Este constituită dintr-o asociere de dealuri și depresiuni subcarpatice (generate de eroziunea diferențială și extinse în lungul văilor principale) dispuse sub forma a două aliniamente: *Subcarpații interni*, alcătuiți predominant din fliș cretacic (conglomerate, gresii, marne, calcare), se desfășoară la baza M-ților Leaota și Bucegi, printr-o alternanță de pinteni prelungi, de 800-900 m alt. (Dealul Micloșanilor, Dealul Mare, Dealul Plaiul Sirnei), cu depresiuni de eroziune (Depr. Bărbulețu-Râu Alb, Depr. Bezdead ș.a.), în cadrul cărora procesele de versant sunt foarte active; *Subcarpații externi*, formați din depozite miopliocene (pietrișuri și nisipuri), mai puțin dure, reprezintă o treaptă mai coborâtă și mai uniformă, în cadrul căreia dealurile mai domoale, denumite frecvent plaiuri (Plaiul Măgureni, Plaiul Curpeniș etc.), alternează cu depresiuni sculptate de râuri (Doicești, Ocnița, Iedera-Moreni). Întreaga zonă a Subcarpaților I. reprezintă un important areal de expl. a petrolului și cărbunelui.

3. Peștera Ialomiței, peșteră săpată de pârâul Horoaba (afl. dr. al Ialomiței) în calcarele jurasice din SE muntelui Bătrâna (Masivul Bucegi), pe versantul dr. al Cheilor Peșterii, la 1 530 m alt., la 10 km aval de izv. Ialomiței. Lungime: 804 m. Prezintă galerii fosile și active, dispuse pe două etaje, cu diferență de nivel de 60 m, și mai multe săli de dimensiuni mari (Grota lui Mihnea Vodă, Grota Ursilor, La Altar, Bolta lui Decebal). Este o peșteră caldă (9-12°C) și umedă (85-100%), cu faună obișnuită, între care se remarcă prezența unei specii troglodite de coleoptere (*Duvalius procerus*) răspândită în afara peșterii, pe munții din jur. În interiorul peșterii au fost descoperite numeroase schelete de urs de peșteră (*Ursus spelaeus*). Peștera este electrificată, are amenajate trotuare și scări din lemn și este ușor accesibilă. În prima jumătate a sec. 16, la gura de intrare în peșteră a fost întemeiat, de către Mihnea cel Rău, un schit cu o biserică din lemn care a ars de mai multe ori. Reconstruit în sec. 18 de călugării de la Mânăstirea Sinaia, schitul a fost refăcut după incendiile din 1819 și 1940, dar, distrus de un alt incendiu, în 1961, după care nu a mai fost refăcut. În apropiere, la 300 m distanță, se află un schit nou, numit „Peștera-Cocora", cu biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului", construită în 1901 de ieromonahul Ieronim II, renovată în 1961. Peștera Ialomiței mai este cunoscută și sub numele de *Peștera Ialomicioarei*, *Peștera Schitului* sau *Peștera Schitul Ialomiței*.

4. Județ situat în SE României, în E Câmpiei Române, pe cursurile inf. ale Ialomiței și Dunării, la intersecția meridianului de 27°00' longitudine E cu paralela de 44°40' latitudine N, între jud. Buzău și Brăila la N, Constanța la E, Călărași la S, Ilfov la V și Prahova la NV. *Supr.*: 4 453 km^2 (1,87% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 304 985 loc. (1,35% din populația țării), din care 150 947 loc. de sex masc. (49,49%) și 154 038 loc. de sex fem. (50,51%). *Populația urbană*: 126 812 loc. (41,58%); *rurală*: 178 173 loc. (58,42%). *Densitatea*: 68,5 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 96,2% români, 3,2% țigani, 0,2% aromâni, 0,4% alte minorități (lipoveni, maghiari, germani, ruși, evrei, turci, tătari, bulgari, greci, armeni ș.a.). *Reședința*: municipiul Slobozia. *Orașe*: Fetești (municipiu), Țăndărei,

Urziceni (municipiu). *Comune*: 49. *Sate*: 130. *Localit. componente ale municipiilor*: 5.

Relieful, în exclusivitate de câmpie, cuprinde mai multe subunități ale Câmpiei Române (respectiv, porțiuni din Bărăganul Ialomiței, Bărăganul Mostiștei, din Câmpia Vlăsiei și Câmpia Săratei), precum și jumătatea nordică a Bălții Ialomiței, luncile și terasele Ialomiței și Dunării. Câmpia Bărăganului, cu alt. cuprinse între 21 și 91 m, este acoperită cu un strat gros de loess. Monotonia câmpiei, cu interfluviile ei netede, întinse, care formează așa-numitele câmpuri (câmpurile Hagieni, Ciulnița, Roșiori, Copuzeanca, Făcăeni, Urziceni, Amara ș.a.), este întreruptă pe alocuri de dune de nisip (dunele care însoțesc valea Ialomiței între Axintele și Hagieni formează un brâu cu lățime max. de 10-15 km), de crovuri (sau padine) și de văi înguste, de tip „furcitură", adâncite în pătura de loess. O notă specifică a reliefului ialomițean este dată de luncile Dunării și Ialomiței și de jumătatea septentrională a Bălții Ialomiței (sau Balta Borcei). Cu toate caracterele lor comune (asimetrie, extensiuni largi, pante mici, aluvionare intensă, popine, lacuri și vegetație de luncă etc.), luncile Dunării și Ialomiței prezintă o personalitate individuală aparte, evidențiată atât prin dimensiunea, cât și prin peisajele pe care le oferă. De exemplu, lunca Ialomiței, comparativ cu cea a Dunării, este mult mai restrânsă ca supr., are o lățime mai mică (3-6 km, față de lunca Dunării care se desfășoară pe o lățime de 6-14 km) etc. Balta Ialomiței sau Balta Borcei, cuprinsă între Dunăre la E și brațul Borcea la V, este o câmpie de tip deltaic, cu alt. de 5-12 m și lățimi cuprinse între 5 și 17 km. Denumirea de „baltă" se justifica, până prin anii '60, prin existența, aici, a unui domeniu acvatic, în care apa stagna mult timp; după această dată, Balta Ialomiței a fost îndiguită, desecată și inclusă în circuitul agricol, având, în prezent, înfățișarea unei insule. Doar o mică porțiune (Caiafele-Moroiu) a fost păstrată în regim natural, cu statut de rezervație naturală.

Clima jud. I. este temperat-continentală, relativ omogenă pe întreg cuprinsul acestuia, ca urmare a uniformității accentuate a reliefului, dar cu un pronunțat grad de continentalism, care determină contraste mari între vară și iarnă (amplitudinea termică medie anuală este de 25,1°C, iar amplitudinea max. a depășit 70°C). Regimul climatic se caracterizează prin veri foarte calde, uneori secetoase, și ierni reci, marcate adeseori de viscole puternice. Valorile medii multianuale ale temp. aerului înregistrează o ușoară diferențiere între partea de NV a jud. I. (10,3°C, la Armășești) și cea de SE (11,1°C, la Fetești), unde se individualizează un topoclimat specific luncii Dunării (veri mai calde și ierni mai blânde decât în restul câmpiei). Temp. max. absolută (44,0°C) s-a înregistrat la Amara (10 aug.

1951), iar minima absolută (–32,5°C) la Armășești (25 ian. 1942). Cantitatea medie anuală a precipitațiilor însumează 550 mm în partea de V a jud. I. și 450 mm în E, în lunca Dunării. Terit. jud. I. se află sub influența maselor de aer estice (continentale), vestice (oceanice) și sudice (mediteraneene), care se materializează prin vânturi aspre dinspre NE (Crivățul) ce determină viscole, iarna, și secetă, vara, vânturi uscate dinspre SV (Austrul), ce provoacă adesea îndelungate perioade de secetă, și vânturi ceva mai umede dinspre SE (Bălțărețul), care suflă mai ales primăvara. Frecvențele medii anuale înregistrate indică predominarea vânturilor dinspre N și NE (31,5%), urmate de cele dinspre SV (17,8%), care bat cu viteze medii anuale ce variază între 2,0 și 5,4 m/s. Vitezele max. se înregistrează la vânturile ce bat dinspre N și NE, care ating, în timpul iernii, 125 km/oră, fiind determinate de anticiclonul siberian.

Rețeaua hidrografică majoră (alohtonă) este reprezentată de cursul inf. al Ialomiței, care străbate median jud. I., pe direcție aproximativ V-E, pe o distanță de 212 km, și prin cel inf. al Dunării, care delimitează jud. I. la E. Pe terit. ialomițean, Dunărea curge prin albiile celor două brațe ale sale (Borcea spre V și Dunărea spre E), care închid între ele Balta Ialomiței, și se reunesc apoi într-un singur curs, în arealul com. Giurgeni. Rețeaua hidrografică alohtonă mai cuprinde câteva mici sectoare din cursurile inf. ale Prahovei și Săratei (afl. pe stg. ai Ialomiței) și din cursul superior al Mostiștei. Rețeaua hidrografică minoră (autohtonă) este aproape inexistentă, fiind reprezentată prin râurile Strachina și Fundata, fapt ce determină o densitate foarte scăzută (0,1 km/km^2) și un puternic caracter endoreic al terit. ialomițean. Caracterul endoreic al Câmpiei Române din perimetrul jud. I. este atenuat de râul Ialomița, pe care-l putem supranumi „Nilul Bărăganului", al cărui debit mediu multianual crește de la 35,4 m^3/s, la Coșereni (în partea de V a jud.), la 40 m^3/s în zona de vărsare. Lacurile naturale fac parte din categoria limanelor fluviatile (Strachina, Fundata, Perieți/Șchiauca, Rogoz, Sărățuica, Munteni-Buzău, Iezeru, Ograda, Amara ș.a.), situate pe stg. râului Ialomița, a lacurilor de luncă (Coșcovata, în lunca Dunării, Bentu, Piersica, Batalu, Marsilieni ș.a., în lunca Ialomiței) și a lacurilor de albie (Bentu-Lăteni, Bentul Stânii ș.a. situate în Balta Ialomiței). Lacurile artificiale sunt realizate în lungul văilor în scop piscicol, pentru irigații etc. (Dridu, Reviga, Sinești, Moviliță, Valea Lata ș.a.). Apele Ialomiței, Borcei și cele ale lacurilor cu apă dulce au facilitat crearea unor vaste rețele de canale magistrale (Movila—Ștefan cel Mare—Borcea; Sudiți—Perișoru—Jegălia; Ciulnița—Dragalina—Călărași; Cosâmbești—Sudiți—Săveni ș.a.), extinse și pe terit. jud. Călărași, care ajută la irigarea unor întinse supr. agricole, transformând Bărăganul în cea mai mănoasă câmpie a țării.

Vegetația naturală aparține, în cea mai mare parte, zonelor de stepă și silvostepă. Zona stepei, care ocupă 2/3 din terit. și în cadrul căreia vegetația naturală a fost înlocuită aproape în întregime de culturi agricole, se caracterizează prin crâmpeie de pajiști secundare, stepice, alcătuite din păiuș (*Festuca valesiaca*), firuță (*Poa bulbosa*), pir crestat (*Agropyrum cristatum*), bărboasa (*Andropogon ischaemum*), troscotul (*Polygonum aviculare*), știrul sălbatic (*Amaranthus retroflexus*) ș.a. Peisajul tipic de silvostepă, în care dumbrăvile alternează cu pajiștile, s-a atenuat foarte mult, fiind înlocuit cu cel agricol. Izolat, au rămas câteva pâlcuri de pădure în care predomină stejarul brumăriu (*Quercus pedunculiflora*). În unele păduri, alături de stejarul brumăriu, se dezvoltă elemente de origine sudică, printre care stejarul pufos (*Quercus pubescens*), mojdreanul (*Fraxinus ornus*) și tufișuri de lemn câinesc (*Ligustrum vulgare*), vișin turcesc (*Prunus mahaleb*) etc. Vegetația azonală, de luncă, cuprinde, în majoritatea cazurilor, zăvoaie de plop și salcie, iar pe alocuri păduri de șleau în care predomină stejarul (*Quercus robur*), arțarul tătăresc (*Acer tataricum*), ulmul (*Ulmus campestre*), frasinul (*Fraxinus excelsior*) etc. Vegetația intrazonală are o mare extensiune, dezvoltându-se pe nisipurile consolidate — vegetație tipic psamofilă, alcătuită din colții babei (*Tribulus terrestris*), iarba scăioasă (*Tragus racemosus*), pliscul cocoșului (*Erodium neilreichi*), flori de paie (*Helichrysum arenarium*) ș.a., iar pe terenurile sărăturate, iarba sărată (*Salicornia herbacea*), limba peștelui (*Statice gmelini*), peliniță (*Artemisia maritima*) ș.a. Vegetația acvatică și de mlaștini include nufărul alb și galben (*Nymphaea alba* și *Nuphar luteum*), ciulinul de baltă (*Trapa natans*), rogozul (*Carex riparia*), săgeata apei (*Sagitaria sagittifolia*) etc.

Fauna este caracteristică zonelor de stepă și silvostepă, cu elemente tipice, adaptate agrobiocenozelor, printre care se remarcă iepurele, popândăul, dihorul de stepă, hârciogul, șoarecele de câmp, șobolanul de câmp, orbetele, șarpele rău, prepelița, potârnichea, ciocârlia, vulpea, lupul, viezurele, șopârla de iarbă, gușterul, spurcaciul (*Ottis tetrax orientalis*), heretele alb (*Circus macrourus*), șorecarul mare (*Buteo rufinis*), cucuveaua de stepă, precum și numeroase insecte (greieri, cosași, lăcuste, călugărițe, libelule, fluturi etc.). Fauna din arealele luncilor și lacurilor este și ea bogată și variată, fiind reprezentată prin vidră (*Lutra lutra*), câine enot (*Nyctereutes procynoides*), bizam (*Ondatra zibethica*), corcodel, stârci, lebede, berze, lișițe, rațe și gâște sălbatice, sitari, fluierari, cârstei de baltă, vulturi pescari, vulturi pleșuvi, broasca țestoasă de baltă (*Emys orbicularis*), șarpele de apă (*Natrix tessellata*), broaște etc. Ihtiofauna este reprezentată de crap, cegă, păstrugă, știucă, babușcă, roșioară, scobar, mreană, oblete, caras, plătică, morunaș, șalău etc. În multe păduri ialomițene au fost colonizați fazani și căprioare, de mare interes cinegetic.

Resursele naturale sunt limitate, subsolul ialomițean cuprinzând câteva areale cu zăcăminte de țiței și gaze naturale, exploatate la Urziceni, Manasia, Fierbinți-Târg, Grindu, Colelia, Malu, Gheorghe Doja ș.a. Argilele se exploatează la Țăndărei, Urziceni și Slobozia, nisipurile la Țăndărei, iar balastul din albiile Ialomiței și Borcei. O bogăție aparte o formează lacurile cu ape clorurate, sulfuroase, sodice, bicarbonatate, cu nămoluri sapropelice, cu o însemnată valoare terapeutică (Amara, Fundata, Strachina ș.a.).

Istoric. Săpăturile arheologice efectuate în arealele com. Balaciu (la Piscu Crăsanilor), Gheorghe Doja, Movila ș.a. au scos la iveală numeroase vestigii neolitice, aparținând Culturii Boian (milen. 4 î.Hr.). Din a doua perioadă a Epocii fierului — La Tène (sec. 3-1 î.Hr.) au fost identificate urmele unei așezări geto-dacice, fortificată cu val de pământ (pe terit. satului Crăsanii de Sus), în care s-a găsit un bogat material aparținând civilizației dace (ceramică cenușie lustruită, modelată la roată), precum și obiecte elenistice de import (amfore, opaițe, fibule, un candelabru din bronz ș.a.). Așezarea se pare că a fost distrusă, în anii 11-12 d.Hr., de Sextus Aelius Catus, în timpul unei expediții a armatelor romane. În anul 335 î.Hr., Alexandru Macedon întreprinde campanii în Illyria și Tracia pentru a asigura securitatea graniței septentrionale a Macedoniei, prilej cu care traversează Dunărea, ajungând până pe meleagurile actuale ale jud. I., respectiv până la cetatea *Helis* (neidentificată). Slavii, stabiliți în aceste ținuturi în sec. 6 d.Hr. și apoi asimilați treptat de către populația daco-română, numeau aceste locuri *Jalovitsa* (de la care se pare că derivă numele actual), ceea ce însemna pământ sterp, în sensul de pământ nelucrat, căci reg. întinse din zona aridă de atunci erau necultivate, stepa Bărăganului fiind deșelenită în întregime abia în sec. 19-20. Același înțeles de „sterp" al terenurilor ialomițene, cu ierburi uscate, îl reflectă și denumirea turco-cumană „Bărăgan", care a fost atribuită mai târziu acestui teritoriu arid. Populația daco-română și apoi românească a lăsat urme de viață materială de necontestat, cele mai elocvente dovezi aparținând Culturii Dridu (sec. 8-11), care, de altfel, reprezintă momentul de desăvârșire a procesului de formare a limbii și a poporului român. Ca vechi ținut de câmpie, Ialomița apare menționat documentar, pentru prima oară în 1387, iar apoi în 1407, 1467, precum și în timpul domniilor lui Mircea cel Bătrân și a urmașilor săi, care „întăreau domeniile Mânăstirii Cozia cu sate și bălți de pescuit din lunca Dunării, de la iezerul Călărași și până la gura Ialomiței, unde se efectuau adevărate colonizări și deschideri de «slobozii», necesare îndesirii populației acestui ținut limitrof". Prin teritoriul acestui vechi ținut românesc, de șes, au trecut și s-au întretăiat două dintre cele mai vechi și importante drumuri militare și de comerț ale Evului Mediu, care, la rândul lor, urmau traseele altora din Antichitate. Unul dintre acestea era *Drumul Brăilei* (sau al negustătorilor brașoveni), care însoțea valea Ialomiței de la Gherghița până la confl. ei cu Dunărea — unde se afla *Târgul de Floci*, cel mai mare port și centru al comerțului cu lână, cu pește și vite — prima capitală a jud. I. Celălalt era *Drumul Silistrei*, care străbătea terit. actual al jud. I. de la N la S, de la Brăila, prin Slobozia, către Călărași și, prin Silistra, spre Istanbul. În perioada feudală are loc o intensă populare a ținuturilor ialomițene, prin creșterea numărului de locuitori a unor așezări de moșneni, printre care Cosâmbești, Mărculești, Hagieni, Vlădeni, Fetești ș.a. În sec. 16-18, Ialomița apare

consemnată printre cele 12 județe existente în Țara Românească, în limitele sale fiind menționate (în 1778) prezența a 127 de sate răspândite în șapte plăși: Lichirești (Călărași), Orașul (de Floci), Stelnica, Slobozia, Gârbovi, Jilavele, Dridu. În sec. 18, din motive militare, activitatea comercială de la Târgul de Floci, aflat la gurile Ialomiței, s-a restrâns foarte mult, astfel încât reșed. jud. a fost mutată (1716) de aici în târgușorul Urziceni, pentru a fi mai aproape de capitala țării (50 km N de București). După Pacea de la Adrianopol (1829), beneficiind de slăbirea monopolului turcesc, viața economică a ținutului ialomițean s-a înviorat prin apariția numeroaselor schele (puncte de vamă), între care *Orașul de Floci* și Stelnica, a unor căpitănii militare, cu dublă funcțiune (pază comercială și vamă pentru produsele exportate, în folosul domniei), la Slobozia, Orașul de Floci, Urziceni, Stelnica ș.a., precum și prin apariția unor noi așezări întemeiate de locuitorii veniți de prin părțile Sibiului, Făgărașului, Brașovului, din Subcarpați ș.a., atrași de pământurile mănoase și de întinsele zone de păstorit din Bărăgan. Împroprietăririle cu pământ, care au urmat celor două războaie mondiale, au atras noi locuitori care s-au stabilit în Bărăgan, în jurul gărilor Ciulnița, Dâlga ș.a., devenite nuclee de polarizare și dezvoltare a așezărilor umane. În 1832, prin reforma ad-tiv teritorială inițiată de către Regulamentul Organic, jud. I. este redus ca arie de cuprindere de la șapte la patru plăși (Borcea, Balta, Ialomița, Câmpul), iar reședința este mutată de la Urziceni la Călărași, ca urmare a gravitării hinterlandului cerealier al Câmpiei Române către orașele-porturi dunărene. După reforma ad-tivă din 1925, jud. I., cu o supr. de 7 095 km^2, era alcătuit din 8 plăși (Călărași, Slobozia, Lehliu, Țăndărei, Căzănești, Fetești, Urziceni, Dragoș Vodă), 4 orașe și 149 de sate, situație menținută până în 1950 când, printr-o nouă împărțire ad-tivă, jud. I. a devenit regiunea Ialomița. Între 1956 și 1960, terit. jud. I. a aparținut reg. București și Constanța, iar între 1960 și 1968, reg. București. Prin Legea nr. 2/17 febr. 1968, s-a efectuat o nouă împărțire ad-tivă a țării, revenindu-se la forma interbelică, pe județe, întrucât cea pe regiuni și raioane devenise necorespunzătoare, perimetrul jud. I. fiind stabilit (în 1968) la o supr. de 6 211 km^2, în care era inclusă și o parte din actualul jud. Călărași și o altă parte din jud. Ilfov. Ca urmare a modificării Legii nr. 2/17 febr. 1968, în temeiul Decretului Consiliului de Stat nr. 15/23 ian. 1981, au fost înființate jud. Călărași și Giurgiu prin desființarea jud. Ilfov și prin modificarea limitelor jud. Ialomița. Astfel, o mare parte din teritoriile de S și de V ale jud. Ialomița au trecut la jud. Călărași și la Sectorul Agricol Ilfov. În prezent, jud. I., cu o supr. de 4 453 km^2, are 4 orașe (din care trei sunt municipii), 49 de comune, 130 de sate și 5 localități componente ale municipiilor. În 1981 și 1982, jud. I. a mai pierdut 4 comune, prin trecerea lor la Sectorul Agricol Ilfov (respectiv com. Grădiștea, Nuci, Petrăchioaia) și la jud. Călărași (com. Ileana).

Economia jud. I., aflată în plin proces de tranziție la economia de piață, are un profil agrar-industrial. Totodată, economia jud. I. se caracterizează atât printr-o importantă producție agricolă vegetală (58,1% din producția totală agricolă) și de creștere a animalelor (41,9%), cât și prin dezvoltarea unei tinere industrii, legată de valorificarea produselor agricole. Activitatea economică de pe terit. jud. I. este susținută, în egală măsură, de agenți economici cu capital majoritar sau integral de stat, precum și de agenți economici cu capital privat. Ca urmare a aplicării Legii nr. 18, referitoare la fondul funciar, 74,8% din supr. agricolă a jud. I. se află în proprietate privată (în 1995).

Industria jud. I. produce o gamă variată de sortimente: îngrășăminte azotoase, televizoare color (Slobozia), ferită, componente electrice, articole de sport (Urziceni), piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole, agregate pentru irigat (Ciulnița), cărămizi, țigle, prefabricate din beton (Slobozia, Urziceni, Țăndărei, Fierbinți-Târg), tricotaje și conf. (Slobozia, Urziceni, Fetești, Dridu), ulei vegetal, brânzeturi, unt, lapte praf, zahăr, conserve de legume și fructe, preparate din carne, vin, bere, alcool, drojdie, glucoză, tutun fermentat, produse de panificație etc. (Slobozia, Urziceni, Țăndărei, Fetești ș.a.).

Agricultura, cu îndelungată tradiție, reprezintă componenta dominantă a activității economice a jud. I., dezvoltându-se pe baza unor intense procese de mecanizare (în 1995, jud. I. dispunea de 4 456 de tractoare, din care 1 984 în sectorul privat, 2 795 pluguri pentru tractor, din care 1 308 în sectorul privat, 1 471 semănători, 1 181 combine autopropulsate etc.), chimizare, irigare (213 229 ha irigate în 1995) etc. La sf. anului 1995, din totalul

supr. agricole a jud. I. (373 737 ha), 346 608 ha reveneau terenurilor arabile, 18 964 ha pășunilor, 85 ha fânețelor naturale, 7 140 ha viilor și pepinierelor viticole și 940 ha livezilor și pepinierelor pomicole. În același an, o mare parte a terenurilor arabile (35,4%), cu fertilitate și productivitate mari, a fost destinată culturilor de porumb (122 806 ha), urmate de culturile de grâu și secară (84 933 ha), de plante uleioase (64 978 ha, locul 4 pe țară după jud. Călărași, Constanța și Brăila), de floarea-soarelui (56 497 ha, locul 4 pe țară, după jud. Constanța, Teleorman și Călărași), plante de nutreț (26 624 ha), orz și orzoaică (16 651 ha), leguminoase pentru boabe (7 756 ha), soia (7 608 ha), ovăz, sfeclă de zahăr, cartofi, legume, pepeni, tutun etc. Viticultura ocupă supr. compacte în arealele localit. Fetești, Sudiți, Urziceni, Platonești, Bărcănești ș.a., iar pomicultura (pruni, meri, peri, piersici) în raza localit. Fetești, Slobozia, Bordușani, Ograda ș.a. Sectorul zootehnic, favorizat de o bogată bază furajeră, oferită de producțiile ridicate de cereale boabe (736 135 tone, în 1995), de plante de nutreț (48 221 tone), orz și orzoaică (45 186 tone) ș.a., cuprindea, la începutul anului 1996, însemnate efective de bovine (55,4 mii capete, în special din rasele Roșia de Maramureș și Holstein), porcine (476,5 mii capete, mai ales din rasele Landros și Marele Alb), ovine (205,8 mii capete, îndeosebi din rasele Țigaie și Spancă), caprine (9,4 mii capete), cabaline (20,1 mii capete); avicultură (1 265,7 mii capete); apicultură (11,7 mii familii de albine); piscicultură. În cadrul zootehniei se remarcă un procent ridicat (peste 67%) al sectorului privat la toate categoriile, cu excepția creșterii porcinelor, care deține doar 16,9%, restul aparținând sectorului de stat, ce practică creșterea acestora în complexe industriale mari, cum sunt cele de la Căzănești, Ciulnița, Bordușani, Fetești, Gheorghe Doja ș.a.

Căile de comunicație. La sf. anului 1995, rețeaua liniilor de c.f. însuma 276 km, din care 101 km electrificate, cu o densitate de 62 km/1 000 km^2, superioară mediei pe țară (47,7 km/1 000 km^2). În cadrul transportului feroviar, o importanță deosebită o are prezența pe terit. jud. I. a celor două complexe de poduri feroviare dintre Fetești (→) și Cernavodă (→), unul datând din sept. 1895, realizat de celebrul ing. Anghel Saligny, și altul dat în folosință în dec. 1987, care asigură legăturile feroviare pe magistrala București—Constanța în circa trei ore. Totodată, nodurile feroviare Fetești, Ciulnița, Țăndărei, Slobozia, Manasia constituie tot atâtea puncte de dispersie a liniilor de c.f. către județele învecinate și către zonele mai îndepărtate. În același an, lungimea drumurilor publice era de 1 102 km, din care 345 km modernizate, cu o densitate de 24,7 km/100 km^2, inferioară mediei pe țară (30,6 km/100 km^2). Rețeaua drumurilor publice care acoperă teritoriul ialomițean se întretaie în câteva noduri rutiere importante, printre care Urziceni, Slobozia, Țăndărei, Fetești, Scânteia ș.a., facilitând penetrările mijloacelor auto în cele mai îndepărtate zone. Importanța transportului rutier este amplificată și de faptul că perimetrul jud. I. este străbătut de două magistrale rutiere europene, E60 (Borș—Oradea—Cluj-Napoca—Turda—Târgu Mureș—Sighișoara—Brașov—Ploiești—București—Urziceni—Slobozia—Hârșova—Constanța) și E85 (Siret—Suceava—Bacău—Focșani—Buzău—Urziceni—București—Giurgiu) și de un tronson (terminat pe sectorul dintre Fetești și Cernavodă) al viitoarei autostrăzi București—Constanța, aflată în construcție. Dunărea și brațul Borcea nu mai reprezintă (din 1970 și respectiv din 1987) un obstacol dificil în calea transporturilor rutiere din jud. I. sau aflate în tranzit prin acest județ către Dobrogea și litoralul Mării Negre, căci podul rutier de la Giurgeni (→), inaugurat la 22 dec. 1970, și complexul de poduri rutiere între Fetești și Cernavodă, dat în folosință în dec. 1987, înlesnesc pe rutele cele mai scurte legăturile cu litoralul Mării Negre, respectiv cu portul maritim Constanța. Jud. I. beneficiază și de serviciile transportului fluvial, facilitat de prezența Dunării și a brațului Borcea, care delimitează jud. I. la E.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, pe terit. jud. I. își desfășurau activitatea 149 de grădinițe de copii, cu 9 675 copii înscriși și 438 cadre didactice, 155 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 33 397 elevi și 2 089 cadre didactice, 16 licee, cu 8 842 elevi și 607 profesori, opt școli profesionale, cu 3 072 elevi și 50 profesori. La sf. anului 1995, rețeaua așezămintelor de cultură și artă cuprindea cinci case de cultură, 81 de cămine culturale, șapte cinematografe, 170 de biblioteci, cu 1 500 000 vol., cinci muzee ș.a. În același an, activitatea sportivă se

desfășura în cadrul unui club sportiv și 98 de secții sportive care cuprindeau 4 467 sportivi legitimați, 75 antrenori și 185 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, rețeaua unităților sanitare din cuprinsul jud. I. era compusă din cinci spitale, cu 1 294 paturi (un pat la 235 locuitori), șapte policlinici, 82 dispensare, cinci creșe, 42 farmacii (din care 37 private) ș.a. În același an, asistența medicală era asigurată de 307 medici (un medic la 993 locuitori), 55 medici stomatologi (un medic stomatolog la 5 545 locuitori) și 1 422 cadre medicale cu pregătire medie.

Turismul. Meleagurile ialomițene, cu monotonia vastei câmpii acoperită de holde, prezintă puține elemente de atracție turistică, cu excepția luncilor Ialomiței și Dunării și a arealelor lacustre (Amara, Fundata, Strachina ș.a.), care oferă unele elemente de frumusețe și inedit. Totuși, câteva obiective din municipiul Slobozia, stațiunea balneoclimaterică Amara, stațiunile arheologice de la Dridu și Piscu Crăsanilor (com. Balaciu), perimetrele de pescuit și vânătoare din luncile Ialomiței și Dunării, casa memorială „Ionel Perlea" din Ograda ș.a. reprezintă puncte de atracție pentru turiștii aflați în tranzit prin jud. I. Un obiectiv cu totul aparte îl constituie complexul turistic „Hermes" din Slobozia. În 1995, baza materială turistică cuprindea 14 unități de cazare cu o capacitate totală de 2 789 locuri, din care opt hoteluri, o cabană, un camping și patru vile. Indicativ auto: *IL*.

Localitățile jud. Ialomița

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*
1. FETEȘTI	1. Buliga 2. Fetești-Gară 3. Vlașca
2. SLOBOZIA	1. Bora 2. Slobozia Nouă
3. URZICENI	
II. Orașe	
1. ȚĂNDĂREI	
III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. ADÂNCATA	1. Adâncata 2. Patru Frați
2. ALBEȘTI	1. Albești 2. Bataluri 3. Buești 4. Marsilieni
3. ALEXENI	1. Alexeni
4. AMARA	1. Amara 2. Amara Nouă
5. ANDRĂȘEȘTI	1. Andrășești 2. Orboești
6. ARMĂȘEȘTI	1. Armășești 2. Bărbulești 3. Malu Roșu 4. Nenișori
7. AXINTELE	1. Axintele 2. Bărbătescu 3. Horia
8. BALACIU	1. Balaciu 2. Copuzu 3. Crăsanii de Jos 4. Crăsanii de Sus 5. Sărățeni
9. BĂRCĂNEȘTI	1. Bărcănești 2. Condeești
10. BORDUȘANI	1. Bordușani 2. Cegani
11. BRAZII	1. Brazii 2. Maia 3. Movileanca 4. Răsimnicea
12. BUCU	1. Bucu 2. Ograda
13. CĂZĂNEȘTI	1. Căzănești
14. CIOCÂRLIA	1. Ciocârlia 2. Cotorca

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

15. CIOCHINA
1. Ciochina
2. Bordușelu
3. Orezu
4. Piersica

16. CIULNIȚA
1. Ciulnița
2. Ion Ghica
3. Ivănești
4. Poiana

17. COCORA
1. Cocora
2. Colelia

18. COSÂMBEȘTI
1. Cosâmbești
2. Gimbășani
3. Mărculești

19. COȘERENI
1. Coșereni
2. Borănești
3. Sintești

20. DRĂGOEȘTI
1. Drăgoești
2. Chiroiu-Pământeni
3. Chiroiu-Satu Nou
4. Chiroiu-Ungureni
5. Valea Bisericii

21. DRIDU
1. Dridu
2. Dridu-Snagov
3. Moldoveni

22. FĂCĂENI
1. Făcăeni
2. Progresu

23. FIERBINȚI-TÂRG
1. Fierbinți-Târg
2. Fierbinții de Jos
3. Fierbinții de Sus
4. Grecii de Jos

24. GÂRBOVI
1. Gârbovi

25. GHEORGHE DOJA
1. Gheorghe Doja

26. GHEORGHE LAZĂR
1. Gheorghe Lazăr

27. GIURGENI
1. Giurgeni

28. GRINDU
1. Grindu

29. GRIVIȚA
1. Griviţa
2. Smirna
3. Traian

30. ION ROATĂ
1. Ion Roată
2. Broșteni

31. JILAVELE
1. Jilavele
2. Slătioarele

32. MANASIA
1. Manasia

33. MIHAIL KOGĂLNICEANU
1. Mihail Kogălniceanu
2. Gura Ialomiței
3. Hagieni
4. Luciu

34. MILOȘEȘTI
1. Miloșești
2. Nicolești
3. Tovărășia

35. MOVILA
1. Movila

36. MOVILIȚA
1. Movilița
2. Biținа-Pământeni
3. Biținа-Ungureni
4. Roșiori

37. MUNTENI-BUZĂU
1. Munteni-Buzău

38. PERIEȚI
1. Perieți
2. Fundata
3. Misleanu
4. Păltinișu
5. Stejaru

39. REVIGA
1. Reviga
2. Crunți
3. Mircea cel Bătrân
4. Rovine

40. SĂLCIOARA
1. Sălcioara
2. Rași

41. SĂVENI
1. Săveni
2. Frățilești
3. Lăcusteni
4. Platonești

42. SCÂNTEIA
1. Scânteia
2. Iazu

43. SFÂNTU GHEORGHE
1. Sfântu Gheorghe
2. Butoiu
3. Malu

44. SINEȘTI
1. Sinești
2. Boteni

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	3. Cătrunești	47. VALEA CIORII	1. Valea Ciorii
	4. Hagiești		2. Bucșa
	5. Lilieci		3. Dumitrești
	6. Livedea		4. Murgeanca
45. STELNICA	1. Stelnica	48. VALEA MĂCRIȘULUI	1. Valea Măcrișului
	2. Maltezi		2. Grindași
	3. Retezatu		
46. SUDIȚI	1. Sudiți	49. VLĂDENI	1. Vlădeni
	2. Gura Văii		

IANA, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 5 sate, situată în partea de S a Colinelor Tutovei, la confl. râului Studineț cu Tutova; 3 708 loc. (1 iul. 1996): 1 919 de sex masc. și 1 789 fem. Satul Hălărești este menționat documentar, prima oară, în 1434, iar Vadurile (numit anterior Polițeni) în 1493. Biserică din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1814), în satul Hălărești. Cod poștal: 6428.

IANCA 1. Lac clasto-carstic (de crov) cu apă sărată (mineralizare 345 mg/litru) situat în Câmpia Brăilei. Supr.: 3,22 km^2; vol.: 1,6 mil. m^3. Seacă în anii secetoși.

2. Oraș în jud. Brăila, situat în partea de V a Câmpiei Brăilei, în apropierea lacului omonim, la 35 m alt., la 45 km SV de municipiul Brăila; 12 530 loc. (1 iul. 1996): 6 268 de sex masc. și 6 262 fem. Supr.: 3,8 km^2; densitatea: 3 297 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872). Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale. Fabrici de zahăr și de brânzeturi. Morărit și panificație. Abator de păsări. Fermă avicolă. Centru de vinificație. Siloz pentru cereale. Produse din nuiele de răchită. Pistă de dirt-track. **Istoric.** Localitatea apare menționată documentar ca sat, prima oară, în 1834, iar satele componente au atestări documentare diferite: Perișoru (1830), Berlești (1848), Gara Ianca (1850), Oprișenești (1860), Plopu (1895), Târlele Filiu (?). Declarat oraș la 18 apr. 1989. **Monumente:** bisericile cu hramurile „Sfânta Treime" (1834) și „Sfântul Ioan Botezătorul" (1885). Cod poștal: 6072.

3. Com. în jud. Olt, alcătuită din 2 sate, situată în partea de S a Câmpiei Romanați, în lunca și pe terasele de pe stg. Dunării; 4 726 loc. (1 iul. 1996): 2 286 de sex masc. și 2 440 fem. Centru viticol. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. pe baza irigațiilor din cadrul sistemului de irigații Corabia–Grojdibodu–Ianca–Dăbuleni–Ștefan cel Mare. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1843) și „Sfântul Nicolae" (1848-1858), în satele Potelu și Ianca. Cod poștal: 0880.

IANCU JIANU, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată în SE Piem. Oltețului, pe râul Olteț; 4 693 loc. (1 iul. 1996): 2 314 de sex masc. și 2 379 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Produse alim. Centru viticol și pomicol. În satul Iancu Jianu se află biserica având hramul „Sfânta Parascheva", ctitorie din 1529 a familiei Buzescu, cu fragmente de picturi murale în frescă realizate la începutul sec. 18 de zugravul Statie din Craiova, biserica „Sfântul Dumitru" (1900) și ruinele caselor familiei Buzescu. Satul Iancu Jianu s-a mai numit *Cepturoaia* și *Cinturoaia*. Cod poștal: 0585.

IARA 1. Râu, afl. stg. al Arieșului pe terit. satului Buru (com. Iara, jud. Cluj); 51 km; supr. bazinului: 390 km^2. Izv. de pe pantele de N ale Muntelui Mare (M-ții Apuseni), de la 1 775 m alt., curge pe direcție SV-NE, până în com. Valea Ierii, unde se arcuiește brusc, schimbându-și traseul către SE. În aval de com. Iara, formează chei spectaculoase în șisturi cristaline și diabaze.

2. Depresiune tectono-erozivă, pe cursul inf. al râului Iara, înconjurată de prelungirile estice ale Muntelui Mare (Agriș, 1 476 m, Scărișoara-Belioara, 1 353 m), în V și Culmea Hăjdatelor (Dealurile Feleacului), în E, formată în zona de contact a cristalinului din Muntele Mare cu argilele roșii paleogene de pe rama de SV a Dealurilor Feleacului. Supr.: c. 75 km^2. Relieful depresionar este reprezentat prin luncile și terasele Iarei, mărginite de conuri de dejecție. Climă răcoroasă (media termică anuală 6-8°C) cu precipitații moderate (700-800 mm anual).

3. Com. în jud. Cluj, alcătuită din 13 sate, situată în depresiunea și pe râul cu același nume; 4 961 loc. (1 iul. 1996): 2 472 de sex masc. și 2 489 fem. Expl. de nisip cuarțos (în satul Făgetu Ierii), dolomit (în satul Surduc) și dacit (Iara). Zăcăminte de mangan (în satul Mașca). Centru de ceramică populară, de prelucr. artistică a lemnului, de cojocărit, de țesături și cusături populare. Bisericile din lemn cu același hram — „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", în satele Măgura Ierii (1783), Ocolișel (1852) și Surduc (sec. 18, cu poartă din 1758). În satul Iara, menționat documentar, prima oară, în 1288, se află o biserică din sec. 13 (cu unele refaceri din sec. 18) și trei conace din sec. 19 („Teleki", „Beldi", „Kemény"), iar în satul Borzești există o biserică din zid cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18). Cod poștal: 3359.

IAŞI 1. Municipiu în NE României, reședință de jud. cu același nume, situat în zona de contact a Pod. Central Moldovenesc cu Câmpia Jijici Inferioare (Câmpia Moldovei), în lunca și pe terasele râului Bahlui, la 45-95 m alt.; 346 613 loc. (1 iul. 1996): 167 588 de sex masc. și 179 025 fem. (al treilea oraș al țării, după București și Constanța, ca nr. de locuitori). Supr.: 95,3 km^2; densitatea: 3 637 loc./km^2. Aeroport. Pr. nod de comunicații al țării, din care se desprind cinci linii de c.f. (stația de c.f. a fost inaugurată la 1 iun. 1870) și șapte șosele modernizate, cu importanță mare în transportul intern și în cel de tranzit internațional. Important centru industrial al României, cu numeroase întreprinderi în cadrul cărora se produc: energie electrică și termică (Centralele electrice și de termoficare Iași I, intrată în funcțiune în 1972 și Iași II, dată în folosință în 1986), laminate din oțel, de diferite profile, felurite tipuri de țevi sudate, utilaj greu, material rulant feroviar, mașini-unelte, utilaje și unelte agricole, tractoare (asamblare), utilaje pentru ind. chimică și metalurgică, pentru ind. lemnului și pentru construcții de drumuri, poduri și locuințe, aparate de radio, televizoare, radiocasetofoane, traductoare electronice, medicamente (antibiotice, biostimulatori, reactivi, extracte vegetale etc.), mase plastice, fibre sintetice, fire de bumbac, țesături din bumbac, in și cânepă, mătase artificială, conf. și tricotaje, mobilă, articole din piele și blănuri, produse ceramice (cărămizi, țigle), prefabricate din beton, produse alim. (preparate din carne și lapte, ulei vegetal, zahăr, bere, alcool, biscuiți etc.). Poligrafie. Centrul unei importante zone pomi-viticole (Podgoria Iașilor). Fermă avicolă. Puternic centru cultural-artistic, științific și de învățământ, cu vechi tradiții. Aici a luat naștere, în 1640, „Academia Vasiliană" — prima școală superioară de limbă greacă și slavonă, întemeiată de Vasile Lupu (domn al Moldovei în perioada 1634-1653) pe lângă Mânăstirea Trei Ierarhi, iar în sec. 19 s-au înființat numeroase instituții culturale: Societatea de medici și naturaliști (1834), „Academia Mihăileană" (întemeiată de Gheorghe Asachi și inaugurată la 16 iun. 1835), Conservatorul filarmonic-dramatic (înființat de Gheorghe Asachi împreună cu vornicul Ștefan Catargiu și cu spătarul Vasile Alecsandri, tatăl poetului, și inaugurat la 15 nov. 1836), prima universitate din România (inaugurată la 26 oct. 1860 în prezența domnitorului Alexandru Ioan Cuza), numită astăzi Univer-

Iași (1)

Aspect de la mijlocul sec. 19 (vedere spre Palatul domnesc)

Vedere generală de la sf. sec. 20

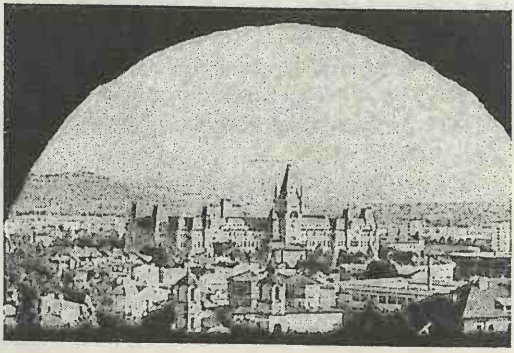

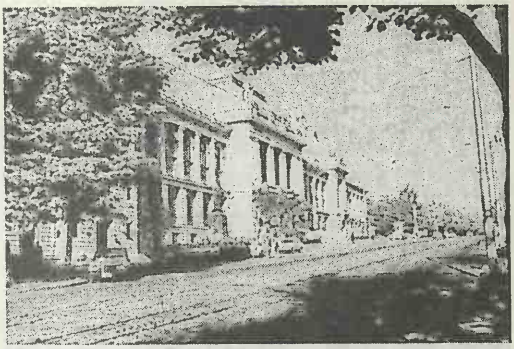

Clădirea Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"

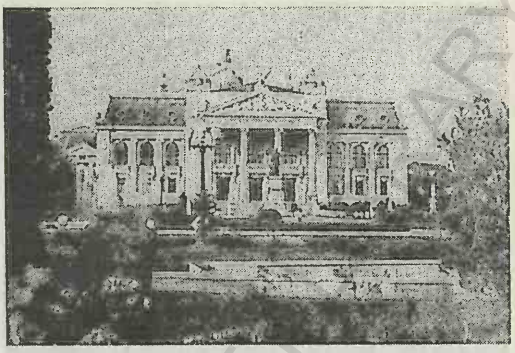

Clădirea Teatrului Naţional „Vasile Alecsandri" (inaugurată în 1896)

Iaşi (1)

sitatea „Alexandru Ioan Cuza", Teatrul Național (1840) ș.a. Tot în sec. 19, au apărut la I. nenumărate reviste și ziare de mare însemnătate: „Albina românească" (1829) — prima gazetă din Moldova, fundată de Gheorghe Asachi, „Dacia literară" (1840), „Propășirea" (1844), „România literară" (1855), „Convorbiri literare" (1867), „Contemporanul" (1881), „Viața românească" (1906) ș.a. Și astăzi, orașul I. posedă importante instituții de învățământ superior și așezăminte culturale: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi", Universitatea Agronomică „Ion Ionescu de la Brad", Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa", Academia de Muzică „George Enescu", Institutul Teologic Ortodox, Institutul Teologic Romano-Catolic, Universitatea de Informatică. În cadrul acestor universități, cu un total de 48 de facultăți, în anul școlar 1995-1996, studiau 38 097 studenți sub îndrumarea a 3 069 cadre didactice. Învățământul superior particular este reprezentat prin mai multe universități, înființate după 1989: „Apolonia", Universitatea Ecologică „Dimitrie Cantemir", Universitatea „Mihail Kogălniceanu", Universitatea „Ștefan cel Mare", Universitatea Fundației Academice „Petre Andrei" ș.a. Totodată, la I. mai funcționează o filială a Academiei Române, Teatrul Național „Vasile Alecsandri" (întemeiat ca instituție în 1840 de către Gheorghe Asachi, dar cu reprezentații sporadice în limba română datând din 1816), Teatrul de Operă și Balet (1956), Filarmonica „Moldova", Teatrul pentru copii și tineret „Luceafărul", numeroase biblioteci (între care: Biblioteca județeană „Gheorghe Asachi", f. 1920, cu 463 924 vol. în 1994; Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu", f. 1640, cu 2 900 000 vol. în 1994; Biblioteca Institutului Medico-Farmaceutic, f. 1879, cu 350 000 vol. în 1994; Biblioteca Universității Politehnice „Gheorghe Asachi", f. 1937, cu 921 204 vol. în 1994 ș.a.), edituri de stat și particu-

Iaşi (1). Biserica „Sfântul Nicolae"-Domnesc, casa „Dosoftei" şi Palatul Culturii

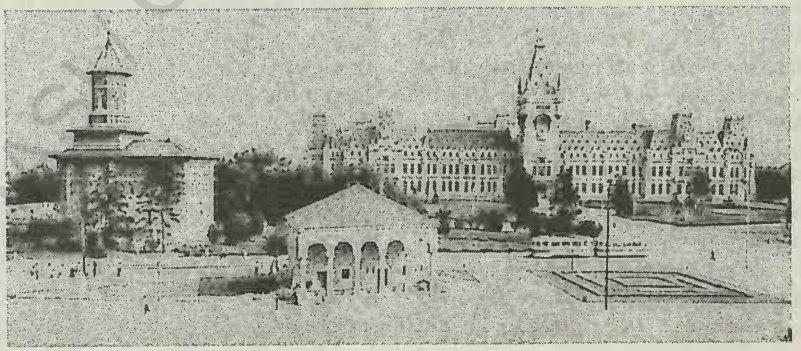

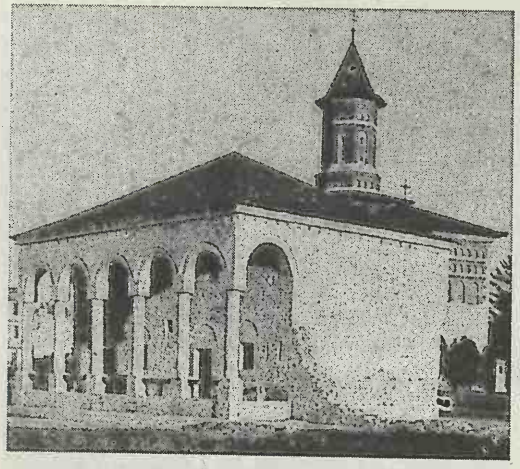

Casa „Dosoftei"

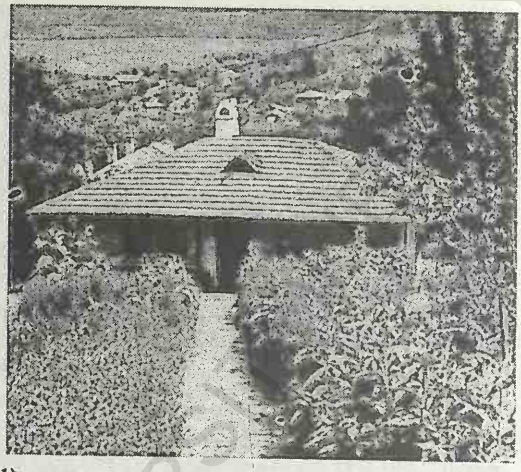

Bojdeuca lui Ion Creangă din cartierul Ţicău

Iaşi (1)

lare, cinematografe, un post local de radio-emisie de stat (Radio „Moldova", inaugurat la 2 nov. 1941) şi opt posturi particulare de radio-emisie, şase posturi locale de televiziune (înfiinţate după dec. 1989), o Bursă de mărfuri şi valori „Moldova" (deschisă la 19 ian. 1995) etc. În municipiul I. sunt peste 20 de muzee şi case memoriale: Complexul Naţional Muzeal „Moldova", adăpostit în Palatul Culturii, cu secţii de istorie a Moldovei, de artă, de etnografie, de ştiinţă şi tehnologie; Muzeul Unirii, inaugurat în 1959, cu prilejul sărbătoririi centenarului Unirii Moldovei cu Ţara Românească, cuprinde piese de mobilier, obiecte de decoraţie interioară, documente şi obiecte care au aparţinut domnitorului Al. Ioan Cuza, lui Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri ş.a.; Muzeul etnografic al Moldovei (1943), adăpostit (din 1954) în Palatul Culturii, posedă colecţii de ceramică populară, piese de port popular, ţesături, instalaţii tehnice, obiecte legate de obiceiurile locuitorilor din Moldova etc.; Muzeul de istorie a municipiului Iaşi; Muzeul Politehnic (maşini cu aburi, motoare cu reacţie şi cu ardere internă, machete de centrale termice şi hidraulice, aparate de telegrafie, telefonie şi televiziune etc.); Muzeul chimiei ieşene „Petru Poni" (documente şi obiecte legate de viaţa şi activitatea savantului Petru Poni şi a altor cercetători printre care Anastasie Obregia, Radu Cernătescu, Petru Bogdan ş.a.); Muzeul literaturii române (inaugurat la 26 dec. 1972), cu exponate ale unor scriitori, amenajat în casa „Pogor" care a aparţinut Societăţii literare „Junimea"; Muzeul teatrului, situat într-un edificiu care datează din jurul anului 1800; Muzeul tiparului, organizat în casa „Dosoftei" (monument istoric) care, după restaurarea din 1970, cuprinde cărţi rare (*Biblia de la Bucureşti*, 1688, *Psaltirea slavonă*, tipărită de Coresi în 1570 etc.); Muzeul de istorie naturală al Universităţii „Al. Ioan Cuza", cu colecţii de geologie, paleontologie şi zoologie; Casele memoriale „Ion Creangă" (cunoscută sub numele de „Bojdeuca din Ţicău", în care a locuit marele povestitor în perioada 1872-1889, amenajată ca muzeu în 1918), „Mihai Codreanu", „George Topârceanu", „Otilia Cazimir", „Vasile Pogor", unul dintre fondatorii Junimii (casa în care aveau loc şedinţele Societăţii literare, a fost construită în 1850 şi renovată în 1995-1996), „Mihail Kogălniceanu", „Mihail Sadoveanu" ş.a.; Spitalul „Socola" (1877-1899). Veche grădină publică („Copou", 1834) în care există, printre altele, teiul lui Eminescu (sec. 19). În cartierul *Nicolina* din S-SV municipiului I. există un complex balneoclimateric de interes local, cu funcţionare permanentă, cu ape minerale (de sondă) sulfuroase (de mare concentraţie), iodurate, clorurate, bromurate, sodice, bicarbonatate, hipotermale, indicate pentru tratarea afecţiunilor reumatismale, a celor posttraumatice (stări după operaţii pe muşchi, articulaţii şi oase, stări după entorse, luxaţii şi fracturi), ginecologice (insuficienţă ovariană, cervicite cronice), dermatologice (eczeme şi urticarii cronice, dermatite seboreice, acnee

polimorfe şi rozacee, piodermite cronice etc.) ş.a. Istoric. Săpăturile arheologice, efectuate în vatra oraşului, au scos la iveală o suprapunere de culturi materiale din Paleolitic, Neolitic (Cultura Cucuteni, milen. 4-3 î.Hr.), din perioada dacică (sec. 3-4 d.Hr.) şi din cea a feudalismului, atestând o continuă locuire a acestor meleaguri. Aşezarea a fost jefuită şi distrusă în mare parte de invazia tătarilor din 1241. Prima menţiune documentară datează din anii 1387-1392, în cronica rusă a lui N. M. Tihomirov, când localit. apare consemnată cu numele de *Jasskii Torg* (Târgul Iaşilor). Una dintre numeroasele ipoteze referitoare la originea numelui Iaşi este aceea legată de tribul iazigilor (iazygi), în vreme ce alţi cercetători consideră că numele provine de la apelativul „iesciori" sau „iaşi", adică arcari sau arcaşi, care, până în sec. 15, aveau o zonă bine delimitată (cea a străzii Podu Vechi) numită „Arcăria". În 1408, localitatea este menţionată în „Privilegiul comercial" al domnului Alexandru cel Bun, ca punct de vamă pe drumul comercial ce lega Lvovul cu porturile de la Dunărea de Jos, iar în 1415 apare consemnată ca *oraş*. Începând cu anul 1434, domnii Moldovei şi-au stabilit reşed. la Iaşi (Curtea Domnească), fapt ce a determinat dezvoltarea oraşului ca centru meşteşugăresc şi comercial. Datorită poziţiei sale centrale în cadrul Moldovei, oraşul I. a deţinut timp de c. 300 de ani (1564-1859) funcţia de capitală a statului feudal Moldova, fiind transferată de la Suceava. De-a lungul secolelor, oraşul a fost de mai multe ori atacat, prădat şi incendiat de turci, tătari sau polonezi (1538, 1577, 1616, 1650, 1686, 1821 etc.), iar de fiecare dată, după refacerea lui, domnii Moldovei l-au înzestrat, îndeosebi, cu lăcaşuri religioase. La 27 mart. 1848 a avut loc la I. (la Hotel Petersburg) o mare întrunire (c. 1 000 de persoane aparţinând tuturor păturilor sociale, printre care se număra şi Alexandru Ioan Cuza — viitorul domnitor), care a marcat începutul mişcării revoluţionare din Moldova. Puternic centru al mişcării unioniste, la I. au avut loc nenumărate acţiuni pregătitoare care au culminat cu alegerea ca domnitor al Moldovei (5/17 ian. 1859) a lui Alexandru Ioan Cuza. După unirea celor două ţări româneşti, la 24 ian. 1859, şi crearea statului naţional român, oraşul I. şi-a pierdut importanţa pe care o avea în calitate de capitală a Moldovei. În a doua jumătate a sec. 19, oraşul I. a fost sediul Societăţii literare „Junimea" (înfiinţată în 1863), care a concentrat în jurul ei un mare număr de intelectuali (Titu Maiorescu, P. P. Carp, Vasile Pogor, Theodor G. Rosetti — cel care a dat numele societăţii —, A. D. Xenopol, Mihai Eminescu, Vasile Conta, Ion Creangă, Iacob Negruzzi şi mulţi alţii). În timpul primului război mondial, Guvernul României, condus de I. I. C. Brătianu, a părăsit oraşul Bucureşti (la 20 nov./ 3 dec. 1916) în urma ocupării lui de către trupele Puterilor Centrale, instalându-se la I., unde şi-a desfăşurat activitatea până în nov. 1918, devenind, în acest fel, capitala provizorie a României. Declarat municipiu la 17 febr. 1968. **Monumente:** biserica având hramul „Sfântul Nicolae"-Domnesc, ctitorie din 1491-1492 a lui Ştefan cel Mare (cu unele adăugiri din sec. 16), reconstruită în perioada 1884-1904 după planurile arhitectului francez André Lecomte du Noüy, este singurul monument păstrat în cadrul complexului Curţii Domneşti (care a fost întemeiată în 1434); aici au fost unşi domnii Moldovei din sec. 16 şi până în 1859; biserica Mânăstirii Galata, cu hramul „Înălţarea Domnului", ctitorie din 1576-1578 a domnului Petru Şchiopul (refăcută în anii 1582-1583, cu zid de incintă din 1726-1735 şi turn-clopotniţă datând din 1584 şi completat în 1847 de Mihail Sturdza), are o catapeteasmă pictată în 1838 (restaurată în 1961-1969). Mânăstirea Galata a fost reînfiinţată în 1991 prin grija Înalt Prea-Sfinţitului Mitropolit Daniel; biserica, având hramul „Sfântul Sava", a fost construită în perioada 1583-1625 de către „protomaistorul" Gheorghe din Istanbul (cu unele transformări din 1820 şi 1844); bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului"-Barnovschi (1626-1628, reparată în 1786, cu picturi murale interioare din 1880) şi „Sfântul Ioan cel Nou"-Nicoriţă (1626-1629, cu unele transformări şi adăugiri din 1814) au fost construite în timpul domniei lui Miron Barnovschi; biserica având hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1626-1635, cu unele transformări din 1854); biserica Mânăstirii „Trei Ierarhi", ctitorie din anii 1635-1639 a domnului Vasile Lupu (sfinţită la 6 mai 1639; reparată în 1742), atribuită meşterului armean Ianache Etisi, reprezintă o sinteză a arhitecturii moldoveneşti şi munteneşti, fiind un monument unic prin bogăţia şi frumuseţea decoraţiei sculptate care îmbracă în întregime faţadele (adevărate broderii în piatră). Înfăţişarea iniţială a bisericii „Trei Ierarhi" a

fost parțial alterată de restaurarea efectuată în anii 1882-1890, după planurile arhitectului francez André Lecomte du Noüy, când au fost distruse picturile murale interioare și s-au demantelat anexele bisericii (turnul-clopotniță, casa egumenică ș.a.). Unele lucrări de consolidare și renovare au fost executate în anii 1991-1993. Mânăstirea „Trei Ierarhi" a fost reînființată în 1991, prin grija I. P.-S. Mitropolit Daniel. În biserică se află mormintele lui Vasile Lupu, Dimitrie Cantemir și Alexandru Ioan Cuza. În apropiere de biserica „Trei Ierarhi" se află Catedrala romano-catolică, având hramul „Adormirea Maicii Domnului", cunoscută și sub numele de „Biserica franciscanilor", zidită în anii 1782-1789 pe locul unei biserici din lemn, construită în 1753 (în timpul domniei lui Matei Ghica) și distrusă de incendiul din 1766. Biserica actuală, construită în stil baroc, păstrează picturi murale interioare, executate în 1869 de călugărul franciscan Giuseppe Carta din Palermo, un altar din marmură, realizat în 1870 și o orgă cu 21 de registre. Biserica a fost reparată în 1803-1804 (după cutremurul din 14 oct. 1802) și în 1829. În prezent, aici se află sediul Episcopiei catolice Iași; Mânăstirea Golia (reînființată în 1991 prin grija Înalt Prea-Sfântitului Mitropolit Daniel), cu biserica având hramul „Înălțarea Domnului" (39 m lungime, 13 m lățime, 30 m înălțime), este o ctitorie de la începutul sec. 16 a marelui logofăt Ioan Golia și menționată documentar, prima oară, în 1564 (o inscripție pe o cruce din aur). Biserica, supusă unor reparații capitale la începutul sec. 17, efectuate din inițiativa și pe cheltuiala lui Ieremia Movilă, a fost rezidită în anii 1650-1653 prin grija domnului Vasile Lupu și terminată definitiv la 24 mai 1660, în timpul domniei lui Ștefăniță Lupu (1659-1661), fiul lui Vasile Lupu. În vremea celei de-a doua domnii a lui Gheorghe Duca (1668-1672) s-au construit zidurile de incintă și cele patru turnuri circulare de la colțuri. Distrusă de un violent incendiu în 1735 și apoi de cutremurul din 1738, biserica a fost reparată ulterior, lucrările fiind terminate în 1754. Picturile murale interioare au fost refăcute în 1838. După secularizarea averilor mânăstirești (1863), Mânăstirea Golia a început să decadă, părăginindu-se treptat. Închisă în perioada 1900-1943, mânăstirea a fost supusă unor ample lucrări de restaurare în anii 1943-1947. Biserica Mânăstirii Golia este un important monument arhitectonic în care se îmbină tradiția moldovenească cu unele elemente renascentiste (la construcția ei a participat și o echipă de meșteri italieni); biserica

Iași (1)

Catedrala mitropolitană
cu hramul „Întâmpinarea Domnului"

Biserica „Sfântul Nicolae"-Domnesc

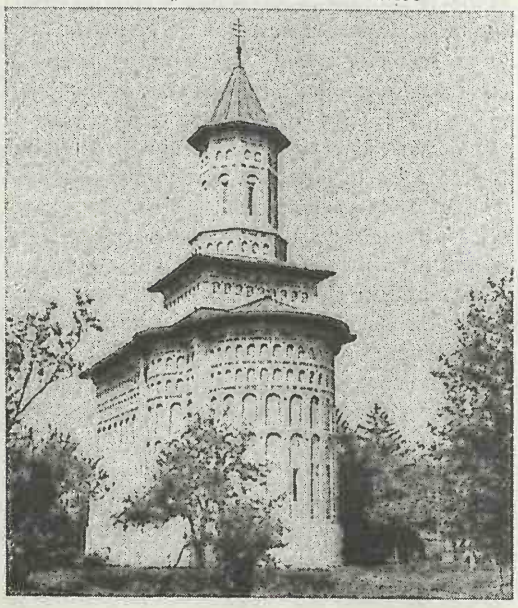

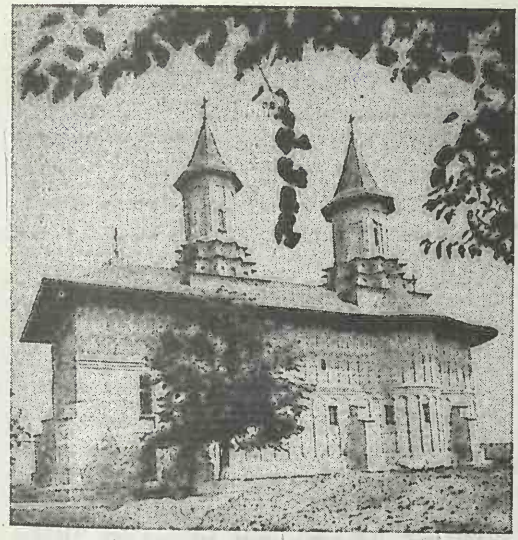

Biserica „Înălțarea Domnului"a Mânăstirii Galata

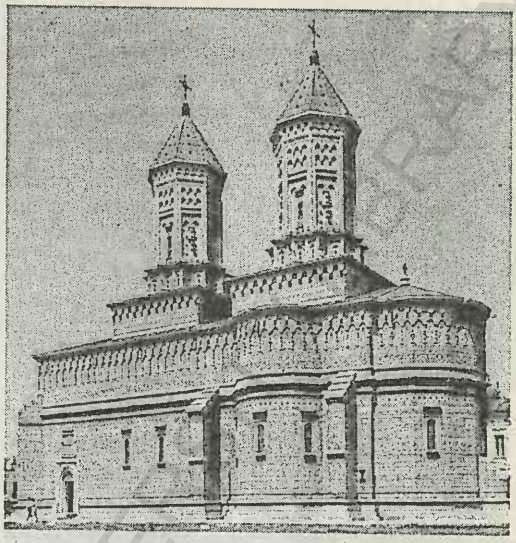

Biserica „Trei Ierarhi"

Iaşi (1)

Mânăstirii Cetățuia, cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", este ctitoria, din anii 1668-1672, a domnului Gheorghe Duca, fiind înconjurată de un puternic zid de apărare (înalt de 7 m și gros de 1,4 m), străjuit de turnul porții, datând din 1670. Mânăstirea Cetățuia, care mai cuprinde casele domnești, o casă egumenească ș.a., se află pe înălțimea Cetățuia din SE orașului. Ansamblul monahal, care în secolele trecute a fost un puternic focar de cultură, a fost supus unor ample lucrări de renovare în anii 1827-1837 (în această perioadă biserica a fost repictată), 1844, 1910-1912, 1964-1971. Aici se află mormântul domnului Gheorghe Duca și al fiicei sale, Maria; biserica cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", ctitorie din 1636 a domnului Miron Barnovschi; biserica Mânăstirii Frumoasa, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (37 m lungime și 15 m lățime), a fost construită în perioada 1583-1586 prin grija hatmanului Melentie Balica și refăcută în anii 1726-1733 (în timpul domniei lui Grigore II Ghica), când i se adaugă tinda, se execută picturile murale, se construiesc casele domnești, zidul de incintă (înalt de 4 m), turnul-clopotniță ș.a. (de atunci poartă numele „Frumoasa"). Biserica păstrează picturi murale interioare originare, executate în tempera, și o catapeteasmă din 1833. Biserica a fost reparată în 1836-1841 și 1951-1955. În pridvorul bisericii se află mormântul domniței Ruxandra († 1782), fiica lui Grigore II Ghica; Catedrala mitropolitană cu hramul „Întâmpinarea Domnului", a fost construită în anii 1833-1839 după planurile arhitectului român de origine austriacă, Gustav Freiwald, prin grija Mitropolitului Veniamin Costache. După ce i s-a așezat acoperișul (în 1839), bolțile bisericii s-au prăbușit, rămânând așa până în 1881, când regele Carol I i-a pus a doua piatră de temelie, lucrările de construcție executându-se după planurile arhitectului Alexandru Orăscu. Terminată în 1886, biserica a fost pictată la interior, în 1887, de către Gheorghe Tattarescu. Aici se află racla cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva, adusă de domnul Vasile Lupu de la biserica „Sfântul Gheorghe" din cartierul Fanar din Istanbul și depusă inițial (13 iun. 1641) la biserica „Trei Ierarhi"; biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului"-Tarpalari (1640-1650, cu unele refaceri din 1827 și unele transformări din 1881-1890); biserica având hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (sau Vovidenia, ante 1645); biserica cu hramul „Schimbarea la Față"-Albă (fostă „Nașterea Maicii Domnului") construită în 1679 pe locul uneia din 1606; biserica „Sfântul Ioan Gură de Aur"-Zlatavst (1683, pictată în 1855 de către Nelu Zugravu; în această biserică se află mormântul lui Barbu Lăutarul); biserica

„Sfântul Dumitru"-Balș (1691, cu catapeteasmă din 1761, amvon și picturi murale din 1868; restaurată în anii 1897-1900 de arhitectul Iancu Catargiu); biserica având hramul „Duminica Tuturor Sfinților"-Banu (1705-1706, distrusă de un incendiu în 1747, refăcută în 1800); biserica „Sfântul Teodor" (1750-1761, cu unele refaceri din 1869); biserica cu hramul „Sfinții Patruzeci de Mucenici" (1760), la care a fost diacon Ion Creangă între 1859 și 1863; biserica „Sfântul Gheorghe"-Mitropolia Veche (1758-1766, cu unele transformări din 1791 și restaurată în 1986 de către arhitectul Ștefan Balș); Biserica romano-catolică (1789); biserica „Sfântul Spiridon" (1752-1758, refăcută din temelie în 1805); biserica având dublu hram — „Sfântul Apostol Toma și Sfânta Ecaterina" (1807, cu transformări din 1847); biserica cu hramul „Schimbarea la Față"-Socola (1808, reparată în 1827); biserica „Buna Vestire" (1818, reparată în 1868 și 1875); biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1819); biserica armeano-gregoriană, cu hramul „Sfânta Născătoare" (1395, restaurată în 1803); biserica „Sfântul Haralambie" (1805, cu picturi murale din 1897); biserica având hramul „Cuvioasa Parascheva" (Veche)-Mitocul Maicilor (1819, reparată în 1850); biserica „Sfântul Atanasie și Chiril"-Copou (1809); biserica „Sfânta Treime"-Păcurari (1853, rezidită pe locul uneia din 1806); biserica „Sfânta Maria"-Lipovenească (1830, refăcută în 1872-1888 după planurile arhitectului Ștefan Emilian); biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1843) în care se află mormântul lui Alecu Russo. Arhitectura civilă din municipiul I. este reprezentată prin mai multe construcții importante: casa „Dosoftei" (1677) în care a funcționat o tiparniță și în care este amenajat, astăzi, Muzeul tiparului; palatul lui Alexandru Ioan Cuza (1806), astăzi Muzeul Unirii; palatul „Cantacuzino—Pașcanu" (sf. sec. 17, cu modificări din sec. 19), astăzi spital; palatul lui Mihai Sturdza, construit, în 1834-1848, după planurile arhitectului Nicolae Singurov (azi sediul Conservatorului); casa „Beldiman" (1819); palatul „Roset—Roznoveanu" construit, în 1832-1834, după planurile lui Gustav Freiwald (azi sediul Primăriei municipale); casa „Alecsandri" (ante 1810); casa „Balș" (1835-1850);

Iaşi (1). Biserica „Înălţarea Domnului" a Mânăstirii Golia

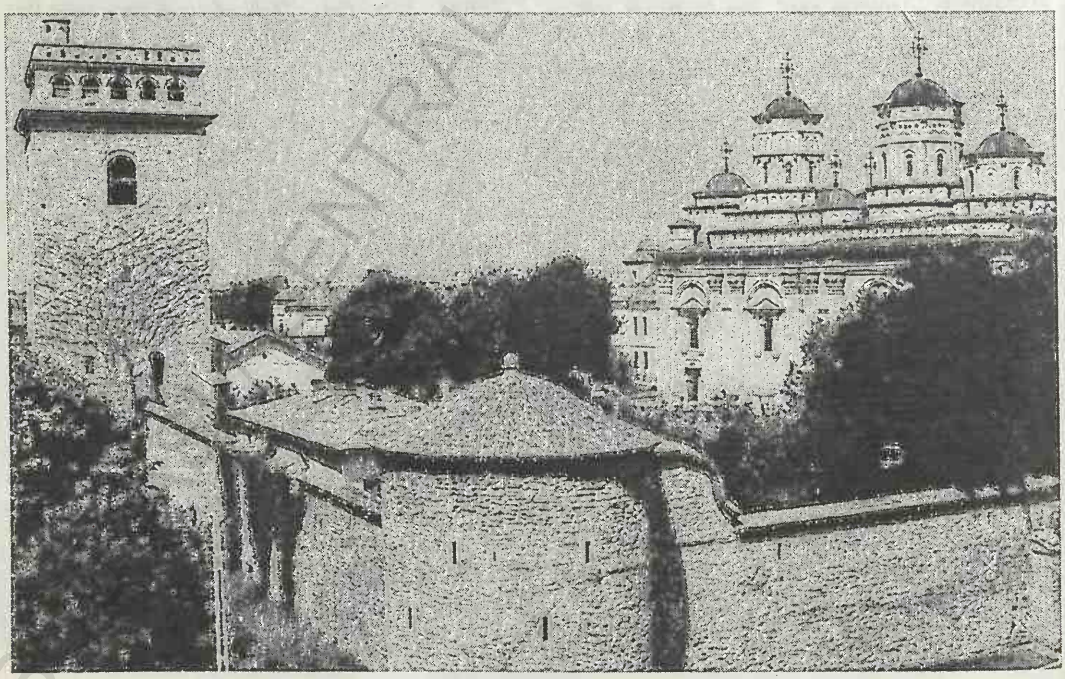

casa „Ghica" (c. 1820); casa „Gane" (c. 1845); casa „Pogor" (1850, reparată în 1901 și renovată în 1995-1996); clădirea Universității „Alexandru Ioan Cuza" construită, în anii 1893-1896, după planurile arhitectului elvețian (stabilit în România) Louis Pierre Blanc; clădirea Teatrului Național construită în sec. 19 după planurile arhitectului austriac Ferdinand Fellner în colab. cu Hermann Helmer; Palatul Culturii, edificiu monumental construit pe locul vechilor Curți Domnești în anii 1907-1926, în stil neogotic, după planurile arhitectului I. D. Berindei (în prezent adăpostește un Complex muzeal); Clădirea Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu", construită în anii 1932-1934 după planurile arhitectului Constantin Iotzu; Observatorul astronomic (1913). Numeroase case memoriale: Bojdeuca lui Ion Creangă din cartierul Țicău, casele scriitorilor Mihail Sadoveanu, George Topârceanu, Vasile Alecsandri (1810, azi Muzeul Teatrului), Mihail Kogălniceanu ș.a., a istoricului A. D. Xenopol, a biologului Emil Racoviță ș.a. **Statui și monumente:** monumentele scriitorilor Vasile Alecsandri (sculptor Władisław Hegel, 1906), Mihail Kogălniceanu (sculptor Raffaello Romanelli, 1905), Mihai Eminescu (sculptor Faur Schmidt, 1929), Ion Creangă (sculptor Constantin Dimitriu-Bârlad, 1932), Costache Negri (sculptor Richard Hette, 1935), Gheorghe Asachi (sculptor Ion Georgescu, 1888), Miron Costin (sculptor Władisław Hegel, 1888), statuia lui Dimitrie Cantemir (sculptor Constantin Dimitriu-Bârlad, 1934), statuia ecvestră a lui Ștefan cel Mare (operă a sculptorului Emmanuel Frémiet, realizată în 1883, după schițele lui Gheorghe Asachi, dezvelită în același an), statuile lui Vasile Lupu (sculptor Mihai Onofrei, 1934), Alexandru Ioan Cuza (sculptor Raffaello Romanelli, 1906) ș.a. Statuia lui Ștefan cel Mare, operă a sculptorului Dan Covătaru (dezvelită la 2 iul. 1995), statuia lui Dosoftei (sculptor Ion Bârlădeanu, 1979), statuia lui Petru Rareș (sculptor L. Dămăceanu, 1971). Obeliscul ridicat în memoria victimelor pogromului din 28-30 ian. 1941 (dezvelit în 1976) etc. Cod poștal: 6600.

2. Județ situat în extremitatea de NE a României, în partea central-estică a Moldovei, în bazinele mijlocii ale râurilor Prut și Siret, la intersecția paralelei de 47° latitudine N cu meridianul de 27° longitudine E, la granița cu Republica Moldova (în

Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" a Mânăstirii Cetățuia Iași (1)

Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" a Mânăstirii Frumoasa

E), între jud. Botoșani (N), Suceava (NV), Neamț (V și SV) și Vaslui (S și SE). *Supr.*: 5 476 km^2 (2,30% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 822 573 loc. (3,64% din populația țării, locul 2, după jud. Prahova), din care 407 953 loc. de sex masc. (49,59%) și 414 620 loc. de sex fem. (50,41%). *Populația urbană*: 418 831 loc. (50,91%); *rurală*: 403 742 loc. (49,09%). *Densitatea*: 150,2 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 98,89% români,

0,64% ţigani, 0,26% ruşi lipoveni, 0,07% evrei, 0,06% maghiari, 0,03% germani, 0,05% alte minorităţi. *Reşed.*: municipiul Iaşi. *Oraşe*: Hârlău, Paşcani (municipiu), Târgu Frumos. *Comune*: 85. *Sate*: 421 (din care unul aparţine oraşului Hârlău). *Localit. componente ale municipiilor*: 5.

Relieful, care aparţine în întregime Pod. Moldovei, are un caracter pregnant sculptural, fiind alcătuit din platouri şi dealuri prelungi, uşor înclinate către SE, cu înălţimi ce variază între 200 şi 593 m, din câmpii colinare cu alt. medii de 150 m şi din văi largi cu şesuri aluviale extinse. Partea de NV a jud. I. este ocupată în proporţie de 24% de prelungirile de SE ale Pod. Sucevei (parte integrantă a Pod. Moldovei), în cadrul căruia se evidenţiază dealurile Holm, Lespezi, Tudora, Sângeap, Pietrăria ş.a. (ce formează laolaltă o unitate deluroasă mai mare, cunoscută sub numele de Dealu Mare) şi colinele Ruginoasa–Strunga (cu vârfurile Bobeica 373 m alt., Movileni 334 m, Lampa 324 m, Hândreşti 302 m, Ruginoasa 290 m ş.a.), ambele pe stg. Siretului şi dealurile Runcu 454 m, Parcului 445 m, Soci 437 m, Tătăruş sau Trestioara 430 m ş.a. pe dr. Siretului. Aici se înregistrează şi cea mai mare alt. a jud. I., respectiv 593 m în Dealul Tudora. Limitele între Pod. Sucevei şi Câmpia Moldovei (respectiv Câmpia Jijiei Inferioare) sunt foarte clare şi sunt marcate printr-un abrupt cuestic de 200-300 m înălţime, pe aliniamentul localit. Deleni—Hârlău—Cotnari—Cucuteni—Târgu Frumos—Strunga. În partea de S şi SE a jud. I. se află prelungirile de N ale Pod. Bârlad (parte componentă a Pod. Moldovei), mai precis o subunitate a acestuia, cunoscută sub numele de Pod. Central Moldovenesc, care ocupă 27% din supr. jud. Şi acest podiş domină, spre N, Câmpia Moldovei printr-un abrupt cuestic de 200-300 m. Pod. Central Moldovenesc se prezintă sub forma unei culmi principale cu direcţie E-V, cu înălţimi de 350-400 m, din care se desprind culmi secundare, mai scurte spre N şi mai prelungi către S. Înălţimile cele mai mari din acest sector se întâlnesc în dealurile Tansa (466 m), Cetatea (467 m), Cheia Domniţei (458 m), Crasna (417 m), Movila (417 m), Repedea (416 m) ş.a. Cea mai mare parte a terit. ieşean (49%) este ocupată însă de Câmpia Jijiei Inferioare (subunitate a Câmpiei Moldovei), extinsă în partea central-estică a jud. I., cu alt. medie de 150 m, mărginită la V şi S de abrupturi cuestice, cu diferenţe de nivel de 200-300 m. Câmpia Jijiei Inferioare are aspectul unei câmpii colinare sau al unui platou cu alt. reduse, larg vălurit, fragmentat de văile râurilor, care scot în evidenţă interfluvii domoale, cu înclinări prelungi spre SE, cu versanţi afectaţi de alunecări sau ravenări.

Clima are un pronunţat caracter continental, aparţinând ţinutului climatic al Pod. Moldovei, marcat prin amplitudini termice (lunare şi anuale) mari. Regimul climatic, influenţat în mare măsură de prezenţa maselor de aer ale anticiclonilor atlantic şi siberian, se caracterizează prin veri călduroase şi secetoase şi ierni friguroase, bântuite frecvent de viscole puternice. Continentalismul pronunţat al regimului climatic mai este scos în evidenţă şi de prezenţa secetelor, brumelor târzii de primăvară şi timpurii de toamnă, a averselor de ploaie din timpul verii, însoţite adeseori de căderi de grindină etc. Regimul termic înregistrează valori medii multianuale ce variază între 8°C în reg. deluroase şi 9,6°C în câmpie. Temp. max. absolută (40°C) s-a înregistrat la Iaşi (27 iul. 1909), iar minima absolută (–36,3°C) tot la Iaşi (1 febr. 1937). Precipitaţiile înregistrează cantităţi relativ mici pe întreg arealul jud. I., însumând, în medie, 500 mm anual pe cea mai mare supr. a terit. ieşean şi 600 mm anual în partea de V a acestuia. Vânturile predominante bat dinspre NV, cu o frecvenţă medie anuală de 21,5%, urmate de cele dinspre SE (13,0%) şi N (9,5%). Cu toate că vânturile care bat dinspre N, NE şi E au o frecvenţă mai redusă, ele se manifestă foarte activ, mai ales în anotimpul rece, sub forma Crivăţului, ce îşi are originea în anticiclonul euro-asiatic şi care suflă uneori cu viteze ce pot depăşi 40 m/s.

Reţeaua hidrografică ce drenează perimetrul jud. I., cu o densitate medie de 0,5 km/km^2, este formată din bazinul mijlociu al râului Prut, care udă partea de E a jud. I., pe o distanţă de 231 km, formând, totodată, şi graniţa cu Rep. Moldova, din cursul mijlociu al Siretului, care străbate extremitatea de NV a jud. I. pe direcţie NNV-SSE, pe o lungime de 76 km, apoi dintr-un sector restrâns al cursului inf. al râului Moldova, care formează pe o mică porţiune limita cu jud. Neamţ. Cursul inf. al Jijiei, cu afl. săi pr. Bahlui, Miletin, Frasin, Bohotin ş.a., este afl. dr. al Prutului cu dimensiunile morfometrice cele mai mari, cu toate că debitele sale sunt reduse (3,90 m^3/s la intrarea în jud. I. şi

8,30 m³/s la vărsare — aportul pr. de ape avându-l aici Bahluiul, cu numeroşii lui afl.). Cursurile superioare ale unor râuri mai mici (Sacovăţ, Stavnic, Rebricea, Dobrovăţ ş.a.) drenează partea de S a jud. I. Lacurile naturale sunt puţine şi de mică importanţă, fiind întâlnite în luncile Prutului, Siretului, Jijiei (lacul Rotunda), în schimb abundă cele antropice (iazurile şi heleşteele), construite de-a lungul văilor, constituind adevărate salbe, cu scopuri piscicole, pentru irigaţii, de regularizare a debitelor râurilor şi ca „supape" de atenuare a viiturilor etc. Jud. I. are peste 100 de iazuri şi heleştee, cele mai importante fiind Bulbucani, Gropniţa, Mălăeşti, Larga-Jijia (construite pe Jijioara, afl. dr. al Jijiei), Gurguiata, Strâmbu, Canţaş, Ureche, Plopi (pe râul Gurguiata, afl. stg. al Bahluiului), Paharnic (pe Bahlueţ, afl. dr. al Bahluiului), Cucuteni (pe Pârâu Voineşti, afl. dr. al Bahluiului), Ciurbeşti (pe Valea Locii), Aroneanu (pe râul Ciric) ş.a. Dintre lacurile de acumulare, cele mai mari sunt Podu Iloaiei (pe Bahlueţ), cu o supr. de 150 ha şi un vol. de 13,4 mil. m³ şi Tansa (pe Bahlui), cu o supr. de 352 ha şi un vol. de 13,1 mil. m³.

Vegetaţia naturală spontană şi-a restrâns aria de răspândire ca urmare a extinderii terenurilor cultivate, fiind reprezentată atât prin elemente ce aparţin silvostepei, răspândite în Câmpia Moldovei pe arii restrânse, cât şi prin păduri de foioase, care ocupă înălţimile Pod. Sucevei şi ale Pod. Central Moldovenesc. Silvostepa se caracterizează printr-o vegetaţie ierboasă xeromezofilă şi xerofilă: păiuş (*Festuca valesiaca*), colilie (*Stipa capillata*), bărboasă (*Botriochloa ischaemum*), firuţa cu bulb (*Poa bulbosa*), firuţa de fâneaţă (*Poa pratensis*), pir (*Agropyrum repens*), precum şi din câteva specii rare, ca stânjenelul (*Iris brândzae*), amăreala (*Polygala sibirica*), o specie xerofilă de măcriş (*Rumex tuberosus*), sânziana (*Asperula moldavica*) ş.a. În componenţa pădurilor de silvostepă, care alternează cu pajiştile secundare, se întâlnesc stejarul (*Quercus robur*), carpenul (*Carpinus betulus*), ulmul (*Ulmus campestris*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), teiul (*Tilia tomentosa*) ş.a. Zona pădurilor de foioase din reg. de podiş din V şi S se remarcă prin existenţa unor păduri de amestec, în componenţa cărora intră gorunul (*Quercus petraea*), stejarul

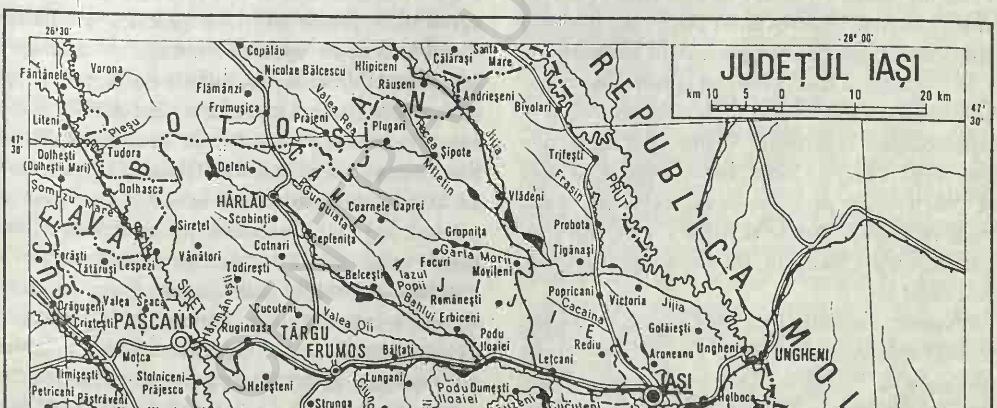

(*Quercus robur*), carpenul (*Carpinus betulus*), jugastrul (*Acer campestre*), frasinul (*Fraxinus excelsior*) ş.a. Substratul de arbuşti al acestor păduri este alcătuit din păducel (*Crataegus monogyna*), corn (*Cornus mas*), sânger (*Cornus sanguinea*), alun (*Corylus avellana*), măceşul (*Rosa canina*) ş.a. Local, pe dealurile mai înalte (exemplu Humosu), se întâlnesc şi păduri colinare de fag. În luncile râurilor se dezvoltă zăvoaie de plop şi salcie.

Fauna este strâns legată de specificul învelişului vegetal, distingându-se elemente care trăiesc în pădurile de foioase, în zona de silvostepă, în luncile râurilor şi în apele râurilor şi lacurilor. În păduri sunt prezente cele mai multe specii faunistice, printre care se remarcă mistreţul, căpriorul, veverita, lupul, vulpea, ciocănitoarea pestriţă (*Dendrocopus minor*), cucul, turturica, porumbelul sălbatic, fazanul (colonizat) ş.a. Fauna de stepă şi silvostepă cuprinde iepurele, popândăul, şoarecele de câmp, cârtelul pământului, bizamul (*Ondatra zibethica*), ciocârlia, pitpalacul, graurul, prigoria, pajura de stepă, şopârla, şarpele etc. Se întâlnesc şi unele rarităţi faunistice, ocrotite în rezervaţia „Fânaţele de la Valea lui David": o specie rară de viperă (*Vipera ursinii*), greierele împroşcător (*Dinarchus desipus*) şi fluturele *Erergestis ostrogorichi*. În apropiere de Iaşi, la Cristeşti, a fost colonizat iepurele de vizuină (*Oryctolagus cuniculus*). În luncile râurilor şi în preajma bălţilor şi iazurilor se întâlnesc lişiţa, rata sălbatică, cârsteiul de baltă, barza, stârcul, câinele enot (*Nictereutes procynoides*), acesta din urmă pătruns recent ş.a. Apele râurilor şi lacurilor sunt bogate în crap, clean, lin, biban, scobar, mreană, somn, caras ş.a.

Resursele naturale: roci utile şi mat. de constr. cum sunt calcarele oolitice şi gresiile calcaroase (exploatate la Pietrăria, Ipatele, Costeşti, Păun, Schitu Duca, Şcheia, Hârlău, Bărbăteşti ş.a.), argilele (Ciurea, Vlădiceni, Tansa, Tomeşti, Holboca, Podu Iloaiei, Belceşti, Movileni ş.a.), nisipul cuarţos (Lespezi), balastul (Mirceşti, Lespezi, Mogoşeşti-Siret); izvoare cu ape minerale bicarbonatate, sulfatate, magneziene, calcice, uşor sulfuroase (la Strunga) şi ape sulfuroase, clorurosodice, iodurate, cu proprietăţi radioactive şi caracter artezian (la Nicolina-Iaşi). Ape minerale predominant sulfuroase, cu calităţi terapeutice mai apar în arealele localit. Breazu, Băiceni, Răducăneni, Pârcovaci (lângă Hârlău), Leţcani ş.a. Păduri (98 042 ha, 1995).

Istoric. Săpăturile arheologice efectuate în diferite zone ale jud. I. au scos la iveală nenumărate dovezi materiale ce atestă existenţa unor aşezări omeneşti începând din Paleoliticul superior (reprezentativă pentru această epocă fiind aşezarea descoperită în arealul satului Spinoasa din com. Erbiceni) şi care evoluează mult în Neolitic, când ating un înalt nivel de dezvoltare. Importante vestigii neolitice au fost identificate în peste 100 de locuri din perimetrul jud. I., semnificative fiind cele de la Băiceni (pe Dealul Cetăţuia), Hăbăşeşti, Ruginoasa, Cozia, Fedeleşeni, Larga-Jijia, Glăvăneşti şi mai ales cele de la Cucuteni, care au dat numele uneia dintre cele mai strălucite şi mai renumite culturi eneolitice din Europa (milen. 4-3 î.Hr.), răspândită pe o întinsă supr. a României. Perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului este ilustrată de descoperirile de la Horodiştea, Erbiceni, Iaşi ş.a. Mărturiile arheologice atestă continuitatea vieţii omeneşti pe aceste meleaguri şi în Epocile bronzului (aşezările de la Ulmi, Valea Lupului ş.a.) şi fierului (Cozia), când se dezvoltă o agricultură primitivă şi se practică un păstorit transhumant, iar aşezările umane au tendinţa să ocupe poziţii mai înalte, întărite cu şanţuri de apărare, care le conferă un caracter de cetăţi fortificate, aşa cum sunt cele descoperite la Cotnari, Moşna, Ruginoasa ş.a. Pe Dealul Cătălina de lângă Cotnari au fost descoperite urmele unei cetăţi traco-getice din sec. 5-3 î.Hr., în care se presupune că îşi avea reşed. şeful unui trib traco-get. Continuitatea de locuire a populaţiei geto-dacice, romanizate, este dovedită de vestigiile descoperite la Iaşi (sec. 3-6), Erbiceni (sec. 4-5), Hlincea (sec. 7-9) ş.a. Pe fondul aceleiaşi populaţii geto-dace, romanizate, se formează, în sec. 8-11, cultura de tip Dridu (ca o continuare de cultură cu populaţia din Muntenia), ilustrată în mod convingător de descoperirile de la Spinoasa, Chiperesti, Răducăneni, Şorogari, Băiceni ş.a. Nivelul superior atins de civilizaţia autohtonă este materializat prin tezaurele găsite la Răducăneni (sec. 10) şi Voineşti (sec. 11-13). O dată cu întemeierea statului feudal Moldova (sec. 14), terit. actual al jud. I. se populează intens, dezvoltându-se mai multe oraşe şi târguri (Iaşi, Hârlău, Târgu Frumos, Cotnari, Şcheia), iar comerţul şi meşteşugu-

rile capătă o amploare deosebită. În 1716, Dimitrie Cantemir menționează ținutul Iașilor ca unitate ad-tivă situată între ținuturile Vaslui, Cârligătura, Hârlău și Roman. Municipiul Iași, ca veche și statornică reșed. a Curților Domnești (începând cu anul 1434, domnii Moldovei și-au stabilit reșed. la Iași) și cu funcție de capitală a statului Moldova timp de c. 300 de ani (1564-1859), a trăit din plin istoria zbuciumată a Moldovei, suferind de nenumărate ori din cauza prădăciunilor și incendierilor provocate de turci, tătari, polonezi sau cazaci (1538, 1577, 1616, 1650, 1686, 1821 etc.). Dar, de fiecare dată, domnii Moldovei l-au refăcut și l-au înzestrat cu noi construcții, îndeosebi religioase. Totodată, din Iași a pornit, în 1848, semnalul Revoluției care a cuprins apoi și alte zone ale țării. La 5 ian. 1859, locuitorii jud. I. au avut un rol hotărâtor în alegerea ca domnitor al Moldovei a lui Alexandru Ioan Cuza, contribuind, astfel, substanțial, la unirea Moldovei cu Țara Românească și crearea, în acest fel, a statului național român. Totodată, începând din sec. 17, orașul Iași a fost un centru polarizator și un însemnat focar de cultură, aici înființându-se prima tipografie din Moldova, prima școală superioară (Academia Vasiliană, 1640), prima universitate din țară (1860), numeroase instituții de cultură etc. La Iași au trăit și au activat unele dintre cele mai mari și mai importante personalități ale științei, culturii și artei românești: Grigore Ureche, Varlaam, Dosoftei, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Ion Neculce, Gheorghe Asachi, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Creangă și mulți alții. După reforma ad-tiv teritorială din 1925, jud. I. avea o supr. de 3 227 km² și cuprindea 6 plăși (Bahlui, Cârligătura, Codru, Copou, Turia, Prut), 333 de sate și două orașe (Iași, Târgu Frumos). Această configurație s-a păstrat până în 1950, când, potrivit unei noi împărțiri ad-tiv teritoriale a țării (Legea nr. 5/8 sept. 1950), jud. I. a fost transformat în regiunea Iași, cu o supr. de 11 100 km², cu 7 raioane, 5 orașe și câteva sute de sate. Ca urmare a Legii nr. 2/17 febr. 1968 privind organizarea ad-tivă a terit. României, au fost desființate regiunile și raioanele, revenindu-se la forma tradițională de județ. În acest context a fost reînființat jud. I., ce cuprinde în limitele actuale o supr. de 5 476 km², 4 orașe (din care Iași și Pașcani sunt municipii), 85 de comune cu 421 de sate și 5 localit. componente ale municipiilor.

Economia actuală a jud. I. se caracterizează prin existența unei industrii moderne și diversificate, amplasată cu precădere în municipiul Iași, a unei agriculturi eficiente, dezvoltată pe baza mecanizării și chimizării, și a unor noi coordonate de dezvoltare a construcțiilor, comerțului, turismului, învățământului, științei, culturii și artei etc. în condițiile perioadei de tranziție la economia de piață. În prezent, activitatea economică este susținută atât agenți economici cu capital integral sau majoritar de stat, precum și de numeroși agenți economici cu capital privat.

Industria, cu numeroasele ei ramuri de mare productivitate, produce o gamă variată de sortimente: energie electrică (Iași și Pașcani), laminate din oțel, de diferite profile, felurite tipuri de țevi din oțel sau zincate, utilaj greu, mașini-unelte, tractoare, utilaje și unelte agricole, utilaje pentru ind. chimică, metalurgică, pentru ind. lemnului și pentru constr. de drumuri, poduri și locuințe, aparate de radio, televizoare, radiocasetofoane, traductoare electronice, medicamente (c. 80% din prod. de antibiotice a țării), biostimulatori, reactivi, mase plastice, fibre sintetice, fire de bumbac, țesături din bumbac, in și cânepă, mătase artificială, conf. și tricotaje, mobilă, articole din piele și blană, articole din sticlă și porțelan ș.a. (toate în municipiul Iași), material rulant feroviar (Iași și Pașcani), armături grele, utilaje pentru ind. textilă, debitmetre electromagnetice, adaptoare și regulatoare de temperatură (Pașcani), produse textile (Pașcani, Hârlău), cărămidă, țiglă, prefabricate din beton (Iași, Hârlău, Pașcani, Ciurea, Holboca), ulei vegetal, zahăr, preparate din carne și lapte, conserve de legume și fructe, oțet, produse de panificație, băuturi, țigarete, drojdie etc. (Iași, Pașcani, Hârlău, Cotnari, Răducăneni, Târgu Frumos ș.a.). Ind. poligrafică (Iași).

Agricultura, cu vechi tradiții, constituie a doua componentă a economiei jud. I., dispunând de condiții pedo-climatice favorabile, de o bază tehnico-materială bine dezvoltată (3 117 tractoare, din care 1 429 în sectorul privat, 1 743 pluguri pentru tractor, 1 040 semănători mecanice, 695 combine autopropulsate etc., în 1995) și de posibilități de folosire a metodelor agrotehnice avansate. La

sf. anului 1995, potențialul productiv al agriculturii ieșene era format din 375 881 ha teren agricol, din care 248 664 ha reveneau supr. arabile, 85 407 ha pășunilor, 20 058 ha fânețelor naturale, 12 678 ha viilor și pepinierelor viticole și 9 074 ha livezilor și pepinierelor pomicole. În 1995, cea mai mare parte a terenurilor arabile (97 409 ha) a fost destinată culturilor de porumb, urmate de culturile de grâu și secară (64 047 ha), de plante de nutreț (41 394 ha), orz și orzoaică, ovăz, plante uleioase, cartofi, sfeclă de zahăr, legume, tutun etc. Viticultura, cu îndelungate tradiții (practicată din sec. 15), este răspândită în zonele de contact dintre podiș și Câmpia Moldovei (zonele Hârlău, Cotnari, Coasta Iașilor, Dealul Repedea) și pe versanții văilor Bahlui și Miletin, formând câteva podgorii renumite (Cotnari, Iași, Bucium), în care predomină vița de vie nobilă, cu soiuri variate (Aligoté, Pinot Gris, Grasa de Cotnari, Fetească, Tămâioasa românească ș.a.). În cadrul acestor podgorii se remarcă centrele viticole Cotnari, Hârlău, Bucium, Rediu, Bohotin, Comarna ș.a. renumite pentru calitatea vinurilor. În 1995, producția totală de struguri a fost de 77 281 tone. Pomicultura, în cadrul căreia predomină merii, prunii, cireșii și vișinii, formează livezi compacte în arealele localit. Iași, Aroneanu, Comarna, Cotnari, Deleni, Strunga, Tansa, Țibănești ș.a. În vara și toamna anului 1995, producția totală de fructe a însumat 47 183 tone, din care 22 582 tone mere, 11 962 tone prune, 6 716 tone vișine și cireșe, 3 155 tone pere ș.a. Zootehnia, practicată atât în păstorit cât și în ferme moderne de creștere a animalelor, are la dispoziție un apreciabil fond natural furajer, precum și o bază furajeră cultivată și o importantă rezervă de alimentație a vitelor, rezultată din deșeurile industriei alimentare și din prepararea furajelor concentrate în combinate speciale. La începutul anului 1996, sectorul zootehnic al jud. I. cuprindea 126,9 mii capete bovine, predominant din rasele Brună și Holstein, 284,8 mii capete porcine, 433,7 mii capete ovine, în special din rasele Karakul, Țigaie și Țurcană, 41,1 mii capete cabaline (locul I pe țară), 5,2 mii capete caprine; avicultură (3 109,5 mii capete păsări); apicultură (21,8 mii familii de albine). După anul 1990 s-a înregistrat o creștere substanțială a ponderii sectorului privat în zootehnie (variind, în diferite sectoare între 65 și 97%) față de sectorul de stat. Piscicultura se practică în cadrul numeroaselor iazuri create pe terit. jud. I.

Căile de comunicație. La sf. anului 1995, lungimea totală a rețelei feroviare de pe terit. jud. I. însuma 289 km (din care 132 km electrificate), revenind 52,8 km de c.f. la 1 000 km^2 de teritoriu (densitate superioară mediei pe țară, care este de 47,7 km/1 000 km^2). Prin intermediul nodurilor feroviare Iași, Pașcani, Lețcani, Podu Iloaiei se asigură o accentuată dispersie a transportului feroviar în perimetrul jud. I., cel mai intens trafic înregistrându-se pe tronsoanele Roman—Pașcani—Suceava (al magistralei feroviare București—Ploiești—Buzău—Bacău—Suceava—Vicșani spre Ucraina și Polonia) și Scânteia—Iași—Ungheni (al magistralei feroviare București—Ploiești—Buzău—Mărășești—Tecuci—Bârlad—Vaslui—Iași—Ungheni spre Rep. Moldova și Rusia). În același an, rețeaua drumurilor publice se desfășura pe o lungime de 2 337 km (din care 415 km modernizați), cu o densitate de 42,7 km/100 km^2 (superioară mediei pe țară, care este 30,6 km/100 km^2). Majoritatea drumurilor publice converg în marele nod rutier al municipiului Iași și, de aici, prin punctul de vamă Ungheni, se dispersează către Republica Moldova, Ucraina și Rusia. Transportul aerian se realizează prin intermediul aeroportului din Iași, care asigură legăturile directe atât cu Capitala țării (municipiul București), cu zona de vest a României, prin aeroportul Arad, cât și cu Rep. Moldova, prin aeroportul din Chișinău.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, procesul educațional și de învățământ din perimetrul jud. I. se realiza prin intermediul a 1 051 de unități de învățământ de stat și 11 particulare, în cadrul cărora erau cuprinși 206 440 de preșcolari, elevi și studenți. În aceeași perioadă, pe terit. jud. I. își desfășurau activitatea 480 de grădinițe de copii, cu 24 361 copii și 1 443 cadre didactice, 512 școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 105 663 elevi și 7 083 cadre didactice, 36 de licee, cu 25 939 elevi și 2 439 profesori, 23 de școli profesionale, cu 12 380 elevi și 422 profesori. Învățământul superior de stat se realizează prin Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi", Universitatea Agronomică „Ion Ionescu de la Brad", Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa", Academia de Muzică „George Enescu", Institutul Teo-

logic Ortodox, Institutul Teologic Romano-Catolic și Universitatea de Informatică, în cadrul cărora există 48 de facultăți, cu 38 097 studenți și 3 069 profesori. Învățământul superior particular este reprezentat prin Universitatea „Apolonia", Universitatea Ecologică „Dimitrie Cantemir", Universitatea Fundației Academice „Petre Andrei", Universitatea „Mihail Kogălniceanu", Universitatea „Ștefan cel Mare" ș.a. Totodată, la Iași mai funcționează o filială a Academiei Române și 22 de institute de cercetare și proiectare. Rețeaua așezămintelor de cultură și artă cuprindea, în 1995, un Teatru Național — „Vasile Alecsandri" (întemeiat ca instituție în 1840 de către Gheorghe Asachi), un Teatru de Operă și Balet (f. 1956), Filarmonica „Moldova", Teatrul pentru copii și tineret „Luceafărul", 14 cinematografe, 20 de muzee, 20 de case memoriale, 586 biblioteci, cu 8 403 000 vol., 119 cămine culturale, 580 de monumente istorice, 526 de stațiuni arheologice, un post local de radio-emisie de stat, opt posturi particulare de radio-emisie, un post local de televiziune (din 1990), numeroase ansambluri folclorice, tarafuri și orchestre de muzică populară, fanfare, formații corale etc. În 1995, activitatea sportivă se desfășura în cadrul celor 35 de cluburi sportive și 239 de secții sportive în care erau cuprinși 11 358 sportivi legitimați, 191 antrenori și 425 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, jud. I. dispunea de o puternică bază materială, compusă din 20 de spitale, cu 8 660 de paturi (un pat de spital la 94 locuitori), 198 de dispensare, 20 de policlinici, două preventorii, 84 de farmacii, din care 31 erau private ș.a. Din cele 20 de spitale, șapte sunt în municipiul Iași: Spitalul „Sfântul Spiridon" (cu secțiile endocrinologie, oncologie-radiologie, gastroenterologie, buco-maxilo-facială), Spitalul „C. I. Parhon" (cu secție de urologie-dializă), Spitalul de Neuro-chirurgie, Spitalul de Urgență, Spitalul de recuperare (cu secții de boli profesionale, recuperare neuromotorie, chirurgie ortopedică-recuperatorie, reumatologie), Spitalul „Socola" (cu secție de geriatrie), Spitalul clinic de copii „Sfânta Maria". La sf. anului 1995, asistența medicală de pe terit. jud. I. era asigurată de 2 050 medici (un medic la 399 locuitori), 317 medici stomatologi (un medic stomatolog la 2 581 locuitori) și 6 241 cadre medicale cu studii medii.

Turism. Datorită prestigiosului patrimoniu istoric, cultural-artistic, științific, etnografic, folcloric etc., jud. I. se caracterizează, sub aspectul potențialului turistic, prin predominarea fondului turistic istorico-cultural în raport cu fondul turistic natural. Marea majoritate a obiectivelor turistice de prim rang este concentrată în municipiul Iași, capitala de odinioară a Moldovei. Dar fluxul turistic este determinat și de prezența altor obiective din perimetrul jud. I., printre care: bisericile „Sfântul Gheorghe" (ctitorie din 1492 a lui Ștefan cel Mare) și „Sfântul Dumitru" (ctitorie din 1535 a lui Petru Rareș) din Hârlău, beciurile Caselor Domnești (1491), biserica ortodoxă cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (ctitorie din 1493 a lui Ștefan cel Mare) și ruinele bisericii catolice (ctitorie în stil gotic din 1561-1563 a lui Despot Vodă, pe lângă care a funcționat un Colegiu latin, înființat în 1562 și condus de Ioan Sommer) din Cotnari, biserica „Sfânta Parascheva" (ctitorie din 1535-1541 a lui Petru Rareș) din Târgu Frumos, palatul lui Alexandru Ioan Cuza de la Ruginoasa, castelul familiei Sturdza (terminat în 1904) de la Miclăușeni, casa memorială și mausoleul lui Vasile Alecsandri din Mircești, casa memorială „Mihail Sadoveanu" și casa „Cantacuzino–Pașcanu" (sec. 17) din Pașcani, stațiunea arheologică neolitică de la Cucuteni, centrul de ceramică neagră lustruită de la Schitu Stavnic (com. Voinești), Mânăstirea Dobrovăț din com. omonimă, cu biserica având hramul „Pogorârea Duhului Sfânt", ctitorie din 27 apr. 1503 a lui Ștefan cel Mare și terminată după moartea acestuia, respectiv în 1504, rezervația paleontologică de pe Dealul Repedea, rezervația botanică de la Valea Lungă (com. Holboca) situată la 9 km E de municipiul Iași, unde sunt protejate salcâmul galben (*Laburnum anagyroides*), aflat aici la limita occidentală a arealului său de răspândire, și specia *Caragana frutex*, rezervația floristică și faunistică „Fânațele de la Valea lui David" de la Lețcani, cu floră și faună stepice, pădurile Humosu, Uricani, Poieni, Cătălina și Galata, stațiunile balneoclimaterice Strunga și Nicolina etc. La sf. anului 1995, activitatea turistică de pe terit. jud. I. avea la dispoziție 45 de unități de cazare cu o capacitate totală de 3 247 locuri, din care 16 erau hoteluri, opt campinguri, 12 vile, șase tabere pentru elevi și două cabane. Indicativ auto: *IS*.

Localităţile jud. Iaşi

(în paranteze sunt înscrişi anii primei menţiuni documentare)

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*
1. IAŞI (1387-1392)	
2. PAŞCANI (1419)	1. Blăgeşti (1519) 2. Boşteni (1428) 3. Gâşteşti (?) 4. Lunca (sec. 17) 5. Sodomeni (?)

II. Oraşe	*Sate care aparţin oraşului*
1. HÂRLĂU (1384)	1. Pârcovaci (1624)
2. TÂRGU FRUMOS (1448)	

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reşed. com.)
1. ALEXANDRU I. CUZA	1. Alexandru I. Cuza (1879) 2. Kogălniceni (1864) 3. Scheia (1606) 4. Volintireşti (1503)
2. ANDRIEŞENI	1. Andrieşeni (1429) 2. Buhăeni (1879) 3. Drăgăneşti (1772) 4. Fântânele (1879) 5. Glăvăneşti (1820) 6. Iepureni (1611) 7. Spineni (1772)
3. ARONEANU	1. Aroneanu (1594) 2. Dorobanţ (începutul sec. 20) 3. Rediu Aldei (1772) 4. Şorogari (1592)
4. BĂLŢAŢI	1. Bălţaţi (1473) 2. Cotârgaci (1864) 3. Filiaşi (1921) 4. Mădârjeşti (1453) 5. Podişu (1864) 6. Sârca (1439) 7. Valea Oilor (1879)
5. BÂRNOVA	1. Bârnova (1665) 2. Cercu (1846) 3. Păun (1575) 4. Pietrăria (1846) 5. Todirel (1772) 6. Vişan (1820)
6. BELCEŞTI	1. Belceşti (1420) 2. Liteni (întemeiat în 1879) 3. Munteni (întemeiat în 1879) 4. Satu Nou (întemeiat în 1921) 5. Tansa (1469) 6. Ulmi (1597)
7. BIVOLARI	1. Bivolari (1801) 2. Buruieneşti (1579) 3. Solonet (1864) 4. Tabăra (1772) 5. Traian (întemeiat în 1921)
8. BRĂEŞTI	1. Brăeşti (1462) 2. Albeşti (1599) 3. Buda (întemeiat în 1864) 4. Cristeşti (1466) 5. Rediu (întemeiat în 1921)
9. BUTEA	1. Butea (1803) 2. Miclăuşeni (1472)
10. CEPLENIŢA	1. Cepleniţa (1554) 2. Buhalniţa (1612) 3. Poiana Mărului (1864) 4. Zlodica (1605)
11. CIORTEŞTI	1. Ciorteşti (1523) 2. Coropceni (1639) 3. Deleni (1430) 4. Rotăria (întemeiat în 1921) 5. Şerbeşti (1423)
12. CIUREA	1. Ciurea (1654) 2. Curături (1772) 3. Dumbrava (întemeiat în 1891) 4. Hlincea (1608) 5. Lunca Cetăţuii (1846) 6. Picioru Lupului (1820) 7. Slobozia (întemeiat în 1864)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

13. COARNELE CAPREI
1. Coarnele Caprei (întemeiat în 1879)
2. Arama (întemeiat în 1878)
3. Petroșica (întemeiat în 1879)

14. COMARNA
1. Osoi (1772)
2. Comarna (1431)
3. Curagău (întemeiat în 1884)
4. Stânca (întemeiat după al II-lea război mondial)

15. COSTULENI
1. Costuleni (1772)
2. Covasna (1454)
3. Cozia (1454)
4. Hilița (1624)

16. COTNARI
1. Cotnari (1448)
2. Bahluiu (întemeiat în 1864)
3. Cârjoaia (1573)
4. Cireșeni (1864)
5. Făgăt (1864)
6. Hodora (1806)
7. Horodiștea (1583)
8. Iosupeni (1803)
9. Lupăria (1864)
10. Valea Racului (1864)
11. Zbereni (1623)

17. COZMEȘTI
1. Cozmești (1503)
2. Podolenii de Jos (1864)
3. Podolenii de Sus (1439)

18. CRISTEȘTI
1. Cristești (1427)
2. Homița (1624)

19. CUCUTENI
1. Cucuteni (1493)
2. Băiceni (1454)
3. Bărbătești (1617)
4. Săcărești (1580)

20. DAGÂȚA
1. Dagâța (1469)
2. Bălușești (?)
3. Boatca (întemeiat în 1864)
4. Buzdug (1864)
5. Mănăstirea (1864)
6. Piscu Rusului (1864)
7. Poienile (1864)
8. Tarnița (1864)
9. Zece Prăjini (întemeiat în 1921)

21. DELENI
1. Deleni (1430)
2. Feredeni (1480)
3. Leahu-Nacu (întemeiat în 1921)
4. Maxut (1700)
5. Poiana (sec. 18)
6. Slobozia (1864)

22. DOBROVĂȚ
1. Dobrovăț (1499)

23. DOLHEȘTI
1. Dolhești (1406)
2. Brădicești (1436)
3. Pietriș (1864)

24. DUMEȘTI
1. Dumești (1619)
2. Banu (1487)
3. Chilișoaia (1456)
4. Hoisești (1493)
5. Păușești (1426)

25. ERBICENI
1. Erbiceni (1436)
2. Bârlești (1576)
3. Spinoasa (1633)
4. Sprânceana (întemeiat în 1864)
5. Totoești (1420)

26. FOCURI
1. Focuri (întemeiat în 1879)
2. Fântânele (întemeiat în 1879)

27. GOLĂIEȘTI
1. Golăiești (1583)
2. Bran (întemeiat în 1879)
3. Cilibiu (sec. 17)
4. Cotu lui Ivan (1803)
5. Grădinari (1573)
6. Medeleni (1603)
7. Petrești (1603)
8. Podu Jijiei (1864)

28. GORBAN
1. Gorban (1820)
2. Gura Bohotin (1864)
3. Podu Hagiului (1864)
4. Scoposeni (1548)
5. Zberoaia (1634)

29. GRAJDURI
1. Grajduri (1423)
2. Cărbunari (1803)
3. Corcodel (1864)
4. Lunca (1864)
5. Pădureni (1820)
6. Poiana cu Cetate (1503)
7. Valea Satului (1864)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

30. GROPNIŢA
1. Gropniţa (1803)
2. Bulbucani (1445)
3. Forăşti (1581)
4. Mălăeşti (1607)
5. Săveni (întemeiat în 1921)
6. Sângeri (1701)

31. GROZEŞTI
1. Grozeşti (1772)
2. Colţu Cornii (sec. 17)
3. Sălăgeni (1495)

32. HĂLĂUCEŞTI
1. Hălăuceşti (1520)
2. Luncaşi (1864)

33. HELEŞTENI
1. Heleşteni (1686)
2. Hărmăneasa (1706)
3. Movileni (1654)
4. Oboroceni (1632)

34. HOLBOCA
1. Holboca (1640)
2. Cristeşti (1803)
3. Dancu (1630)
4. Orzeni (întemeiat în 1890)
5. Rusenii Noi (întemeiat în 1879)
6. Rusenii Vechi (1772)
7. Valea Lungă (întemeiat în 1879)

35. HORLEŞTI
1. Horleşti (1471)
2. Bogdăneşti (1490)
3. Scoposeni (1438)

36. IPATELE
1. Ipatele (1772)
2. Alexeşti (1495)
3. Bâcu (1448)
4. Cuza Vodă (1596)

37. LESPEZI
1. Lespezi (1821)
2. Buda (întemeiat în 1864)
3. Bursuc-Deal (întemeiat în 1878)
4. Bursuc-Vale (întemeiat în 1921)
5. Dumbrava (întemeiat în 1921)
6. Heci (1453)

38. LEŢCANI
1. Leţcani (1516)
2. Bogonos (1516)
3. Cogeasca (1609)
4. Cucuteni (1642)

39. LUNGANI
1. Lungani (1490)
2. Crucea (întemeiat în 1879)
3. Goeşti (1491)
4. Zmeu (întemeiat în 1890)

40. MĂDÂRJAC
1. Mădârjac (1497)
2. Bojila (1772)
3. Frumuşica (1772)

41. MIRCEŞTI
1. Mircești (1455)
2. Iugani (1520)
3. Izvoarele (întemeiat în 1890)
4. Răchiteni (1520)
5. Ursăreşti (întemeiat în 1864)

42. MIRONEASA
1. Mironeasa (1820)
2. Schitu Hadâmbului (1661)
3. Urşiţa (întemeiat în 1864)

43. MIROSLAVA
1. Miroslava (1579)
2. Balciu (1446)
3. Brătuleni (1456)
4. Ciurbeşti (1503)
5. Cornești (1613)
6. Dancaş (1820)
7. Găureni (1583)
8. Horpaz (1646)
9. Proselnici (1490)
10. Uricani (1456)
11. Valea Adâncă (1772)
12. Valea Ursului (1864)
13. Voroveşti (1434)

44. MIROSLOVEŞTI
1. Mirosloveşti (1429)
2. Ciohorăni (1599)
3. Miteşti (1483)
4. Soci (1772)
5. Verşeni (1453)

45. MOGOŞEŞTI
1. Mogoşeşti (1438)
2. Budeşti (1613)
3. Hadâmbu (1661)
4. Mânjeşti (1518)

46. MOGOŞEŞTI-SIRET
1. Mogoşeşti-Siret (1454)
2. Muncelu de Sus (1473)
3. Tudor Vladimirescu (întemeiat în 1921)

47. MOŞNA
1. Moşna (1816)

48. MOŢCA
1. Moţca (1846)
2. Boureni (1471)

49. MOVILENI
1. Movileni (1587)
2. Iepureni (1772)

BCU IAŞI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Larga-Jijia (1816)
4. Potângeni (1573)

50. OȚELENI
1. **Oțeleni** (1446)
2. Hândrești (1546)

51. PLUGARI
1. **Plugari** (1828)
2. Borosoaia (1579)
3. Onești (1579)

52. PODU ILOAIEI
1. **Podu Iloaiei** (1646)
2. Budăi (întemeiat în 1900)
3. Cosițeni (1468)
4. Holm (1772)
5. Scobâlțeni (1627)

53. POPEȘTI
1. **Popești** (1476)
2. Doroșcani (1792)
3. Hărpășești (1456)
4. Obrijeni (1619)
5. Pădureni (1864)
6. Vama (sec. 19)

54. POPRICANI
1. **Popricani** (1476)
2. Cârlig (1816)
3. Cotu Morii (întemeiat în 1921)
4. Cuza Vodă (întemeiat în 1879)
5. Moimești (1472)
6. Rediu Mitropoliei (1772)
7. Țipilești (1617)
8. Vânători (întemeiat în 1890)
9. Vulturi (întemeiat în 1879)

55. PRISĂCANI
1. **Prisăcani** (1803)
2. Măcărești (1772)
3. Moreni (1772)

56. PROBOTA
1. **Probota** (1448)
2. Bălteni (1772)
3. Perieni (1473)

57. RĂDUCĂNENI
1. **Răducăneni** (începutul sec. 19)
2. Bohotin (1411)
3. Isaiia (1816)
4. Roșu (1864)

58. REDIU
1. **Rediu** (1472)
2. Breazu (întemeiat după 1945)
3. Horlești (întemeiat în 1879)
4. Tăutești (1634)
5. Valea Lupului (1772)

59. ROMÂNEȘTI
1. **Românești** (1609)
2. Avântu (întemeiat în 1921)
3. Ursoaia (întemeiat în 1921)

60. RUGINOASA
1. **Ruginoasa** (1706)
2. Dumbrăvița (1772)
3. Rediu (1772)
4. Vascani (1449)

61. SCÂNTEIA
1. **Scânteia** (1697)
2. Bodești (1864)
3. Boroșești (1462)
4. Ciocârlești (1462)
5. Lunca Rateș (1864)
6. Rediu (1772)
7. Tufeștii de Sus (1772)

62. SCHITU DUCA
1. **Schitu Duca** (1803)
2. Blaga (1864)
3. Dumitreștii Gălății (întemeiat în 1879)
4. Pocreaca (1772)
5. Poiana (1644)
6. Poieni (1864)
7. Satu Nou (întemeiat în 1921)
8. Slobozia (1772)

63. SCOBINȚI
1. **Scobinți** (1665)
2. Bădeni (1436)
3. Fetești (1646)
4. Sticlăria (1864)
5. Zagavia (1632)

64. SINEȘTI
1. **Sinești** (1458)
2. Bocnița (1864)
3. Osoi (1864)
4. Stornești (1458)

65. SIREȚEL
1. **Siretel** (1436)
2. Berezlogi (1864)
3. Humosu (întemeiat în 1921)
4. Satu Nou (întemeiat în 1921)

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

5. Slobozia (întemeiat în 1864)

66. STOLNICENI-PRĂJESCU
1. Stolniceni-Prăjescu (1644)
2. Brătești (1473)
3. Cozmești (1503)

67. STRUNGA
1. Strunga (1411)
2. Brătulești (1456)
3. Crivești (1545)
4. Cucova (sec. 17)
5. Fărcășeni (1640)
6. Fedeleșeni (1426)
7. Gura Văii (întemeiat în 1921)
8. Hăbășești (1483)

68. ŞCHEIA
1. Şcheia (1443)
2. Căuești (1617)
3. Cioca-Boca (sec. 19)
4. Drăgușeni (1443)
5. Frenciugi (1772)
6. Poiana Șcheii (1864)
7. Satu Nou (întemeiat în 1921)

69. ŞIPOTE
1. Șipote (1445)
2. Chișcăreni (1625)
3. Hălceni (1614)
4. Iazu Nou (întemeiat în 1879)
5. Iazu Vechi (1864)
6. Mitoc (întemeiat în 1879)

70. TANSA
1. Tansa (1469)
2. Suhuleț (1469)

71. TĂTĂRUŞI
1. Tătărușı (1398)
2. Iorcani (1443)
3. Pietrosu (1827)
4. Uda (1864)
5. Vâlcica (întemeiat în 1921)

72. TÂRGU FRUMOS
1. Reșed. com. este în orașul Târgu Frumos (1448)
2. Balș (sec. 19)
3. Boureni (?)
4. Buznea (sec.19)
5. Coasta Măgurii (întemeiat în 1879)
6. Costești (1425)
7. Dădești (1428)
8. Gănești (1433)
9. Giurgești (1456)
10. Ion Neculce (1638)
11. Prigoreni (1608)
12. Războieni (întemeiat în 1879)

73. TODIREŞTI
1. Todirești (1456)
2. Băiceni (1772)
3. Boldești (1599)
4. Hărmănești Noi (1864)
5. Hărmănești Vechi (1551)
6. Stroești (1617)

74. TOMEŞTI
1. Tomești (1469)
2. Chicerea (1597)
3. Goruni (1816)
4. Vlădiceni (1402)

75. TRIFEŞTI
1. Trifești (1624)
2. Hermeziu (1803)*
3. Rădeni (1554)
4. Roșcani (1722)
5. Vladomira (1864)
6. Zaboloteni (1772)

76. ŢIBANA
1. Țibana (1400)
2. Alexeni (întemeiat în 1921)
3. Domnița (1864)
4. Gârbești (1483)
5. Moara Ciornei (1469)
6. Oproaia (1864)
7. Poiana de Sus (1469)
8. Poiana Mănăstirii (1864)

* Până la 20 mai 1996 s-a numit Lunca Prutului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

9. Runcu (1710)
10. Vadu Vejei (1469)

77. ȚIBĂNEȘTI
1. Țibănești (1399)
2. Glodenii Gândului (1578)
3. Griești (1651)
4. Jigoreni (1439)
5. Răsboieni (1864)
6. Recea (1864)
7. Tungujei (1469)
8. Vălenii (1457)

78. ȚIGĂNAȘI
1. Țigănași (1803)
2. Cârniceni (?)
3. Mihail Kogălniceanu (1502)
4. Stejarii (1592)

79. ȚUȚORA
1. Țuțora (1448)
2. Chipereşti (1603)
3. Oprișeni (1772)

80. UNGHENI*
1. Ungheni (1462)
2. Bosia (1443)
3. Coada Stâncii (1546)
4. Mânzătești (1583)

81. VALEA SEACĂ
1. Valea Seacă (1453)
2. Conțești (1468)
3. Topile (1634)

82. VÂNĂTORI
1. Vânători (1864)
2. Crivești (1633)
3. Gura Bâdilitei (1864)
4. Hârtoape (1470)
5. Vlădnicuț (întemeiat în 1921)

83. VICTORIA
1. Victoria (1803)
2. Frăsuleni (1569)
3. Icușeni (1453)
4. Luceni (1436)
5. Sculeni (1772)
6. Stânca (întemeiat în 1921)
7. Șendreni (1803)

84. VLĂDENI
1. Vlădeni (1613)
2. Alexandru cel Bun (întemeiat după 1907)
3. Borșa (1772)
4. Broșteni (1598)
5. Iacobeni (1502)
6. Vâlcelele (1601)

85. VOINEȘTI
1. Voinești (1461)
2. Lungani (1772)
3. Schitu Stavnic (1864)
4. Slobozia (1864)
5. Vocotești (1448)

* Până la 20 mai 1996, com. Ungheni s-a numit Bosia.

IBĂNEȘTI 1. Dealurile ~, unitate deluroasă în extremitatea de NV a Câmpiei Moldovei, la granița cu Ucraina, extinsă pe direcție SV-NE, între râurile Buhai (afl. dr. al Jijiei) la SV și Podriga (afl. stg. al Başeului) la NE. Alcătuite predominant din marne argiloase, argile, gresii și nisipuri. Prezintă numeroase fronturi cuestice orientate spre N. Înălțimile variază între 260 și 339 m. Acoperite cu păduri de foioase (gorun, carpen, stejar).

2. Com. în jud. Botoșani, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de SE ale dealurilor cu același nume; 3 999 loc. (1 iul. 1996): 1 926 de sex masc. și 2 073 fem. Pomicultură (meri, peri, pruni, nuci). În satul Ibănești se află o biserică din lemn cu hramul „Înălțarea Domnului" (1789) și o biserică din zid cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1842, renovată în 1860). Cod poștal: 6859.

3. Com. în jud. Mureș, alcătuită din 10 sate, situată în zona Dealurilor Mureșului, pe râul Gurghiu; 4 589 loc. (1 iul. 1996): 2 375 de sex masc. și 2 214 fem. Expl. de andezit. Centru de confecționare a cojoacelor și șerparelor. Satul Ibănești este menționat documentar, prima oară, în 1453. Biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1779), strămutată în 1939 din satul Comori (com. Gurghiu) în satul Lăpușna. Cod poștal: 4284.

IBRAIL → Brăila (2).

I. C. BRĂTIANU, com. în jud. Tulcea, alcătuită dintr-un sat, situată pe malul dr. al Dunării, vizavi de municipiul Galați, pe țărmul de NV al lacului Jirlău; 1 177 loc. (1 iul. 1996): 566 de sex masc. și 611 fem. Loc de trecere cu bacul. Până la 20 mai 1996, satul și com. I. C. Brătianu s-au numit *23 August*. Cod poștal: 6212.

I. C. FRIMU → Valea Argovei.

ICLĂNZEL, com. în jud. Mureș, alcătuită din 11 sate, situată în SV Colinelor Mădărașului, pe cursul inf. al râului Lechința; 2 076 loc. (1 iul. 1996): 1 038 de sex masc. și 1 038 fem. În perimetrul satului Căpușu de Câmpie, atestat docu-

mentar în 1318, a fost descoperit un depozit de bronz, datând din sec. 11 î.Hr., alcătuit din obiecte de podoabă și un vârf de lance. Conacul „Șandor" (sec. 19), azi cămin-spital, în satul Căpușu de Câmpie. În satul Iclănzel, menționat documentar, prima oară, în 1501, se află o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (sec. 18). Cod poștal: 4352.

ICLOD, com. în jud. Cluj, alcătuită din 5 sate, situată în SE Dealurilor Dejului, pe Someșu Mic, la confl. cu Valea Mărului; 4 305 loc. (1 iul. 1996): 2 130 de sex masc. și 2 175 fem. Stație de c.f. (în satul Iclod) și halte de c.f. (în satele Fundătura și Livada). Expl. de tufuri dacitice. Fermă de creștere a bovinelor. Pomicultură (meri, pruni, peri). În arealul satului Iclod au fost descoperite urmele unei așezări și ale unui cimitir datând din Neolitic, o spadă din bronz din Hallstatt (800-300 î.Hr.) și vestigii de locuire din sec. 4-6 și 8-10, iar în perimetrul satului Fundătura a fost scoasă la iveală o cataramă gepidă din argint aurit (sec. 6 d.Hr.). În satul Iclod, menționat documentar, prima oară, în 1348, se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Înălțarea Domnului" (1791), iar în satul Orman, atestat documentar în 1292, există o biserică din sec. 13, cu transformări din sec. 15. Cod poștal: 3481.

ICOANA, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Boian, la 150 m alt., pe râul Vedea; 2 491 loc. (1 iul. 1996): 1 204 de sex masc. și 1 287 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Culturi de cereale, de plante tehnice și de nutreț, leguminoase etc. Viticultură. Stațiune balneoclimatică sezonieră, de interes local, cu climat de câmpie, excitant-solicitant, și cu ape minerale (de sondă) clorurate, bromurate, iodurate, sodice, hipertone, termale (37°C) indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale. În satul Floru se află biserica ortodoxă cu dublu hram — „Sfinții Împărați Constantin și Elena și Sfântul Dumitru" (1814, cu picturi murale interioare din 1836). Cod poștal: 0558.

ICUȘEȘTI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 7 sate, situată în zona de contact a Dealului Bour cu terasele Siretului, la confl. râului Icușești cu Siretul; 4 324 loc. (1 iul. 1996): 2 185 de sex masc. și 2 139 fem. Bisericile din lemn cu același hram — „Sfinții Voievozi", în satele Bătrânești (1809) și Icușești (sec. 19, reparată în 1933). Cod poștal: 5581.

IDECIU DE JOS, com. în jud. Mureș, alcătuită din 3 sate, situată în zona Dealurilor Mureșului, la poalele de V ale Dealului Osoiu, la 396 m alt., pe râul Mureș; 2 055 loc. (1 iul. 1996): 1 054 de sex masc. și 1 001 fem. Haltă de c.f. (în satul Ideciu de Jos). Stațiune balneoclimatică sezonieră, de interes local, cu climat de dealuri, sedativ și cu izv. de ape minerale clorurate, sodice, hipertone, indicate în tratarea unor deficiențe ale aparatului locomotor (devieri ale membrelor inf.), hiperlaxitate și instabilitate capsulo-ligamentară și musculo-articulară la copii etc. În satul Ideciu de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1319, se află un castel din sec. 16, în stilul Renașterii, cu cinci turnuri. Cod poștal: 4241.

IEDERA, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 4 sate, situată în partea de E a Subcarpaților Ialomiței, pe râul Cricovu Dulce; 3 948 loc. (1 iul. 1996): 1 954 de sex masc. și 1 994 fem. Reșed. com. este satul *Iedera de Jos*. Pomicultură (meri, peri, pruni, caiși). Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1864) și „Sfinții Voievozi" (1890), în satele Colibași și Iedera de Jos. Cod poștal: 0272.

IEDU → Livezeni (2).

IEPUREȘTI, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 6 sate, situată în SE Câmpiei Găvanu-Burdea, pe râul Neajlov; 2 384 loc. (1 iul. 1996): 1 106 de sex masc. și 1 278 fem. Produse alim. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1790, refăcută în 1827) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1825), în satele Iepurești și Gorneni. Cod poștal: 8163.

IER 1. **Câmpia Ierului**, subunitate a Câmpiei Someșului (Câmpia de Vest), în SV acesteia, la SV de râul Crasna, între Câmpia Carei (la N-NV) și Câmpia Tășnadului (la S-SE), la 100-125 m alt., drenată de râul Ier și afl. săi. Formată din șesuri aluviale joase, acoperite, predominant, cu soluri cernoziomice, propice culturilor agricole (cereale, plante tehnice, legumicultură); în trecut era o câmpie umedă, inundabilă, cu râuri ce aveau un curs lent, sinuos, cu numeroase brațe și meandre părăsite. Prin ample lucrări de amenajare (canalizarea râului Ier, acumularea de tip polder de la Andrid, numeroase bazine de retenție etc.), excesul de umiditate a fost în mare parte înlăturat.

2. Râu, afl. dr. al Barcăului pe terit. Ungariei, la 9 km de graniță; 107 km; supr. bazinului: 1 437 km^2. Izv. din NE câmpiei cu același nume, de pe terit. com. Craidorolț (jud. Satu Mare), și străbate Câmpia Ierului pe direcție NE-SV, fiind canalizat în aval de com. Sălacea. Cunoscut și sub numele de *Eriu*.

IERNUT, oraș în jud. Mureș, situat în partea de S a Câmpiei Transilvaniei, la 300 m alt., pe stg. râului Mureș, la confl. cu Șeulia, la 30 km SV de municipiul Târgu Mureș; 9 887 loc. (1 iul. 1996): 4 936 de sex masc. și 4 951 fem. Supr.: 6,7 km^2; densitatea: 1 475 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Microhidrocentrală (1,4 MW) dată în folosință în 1972. Fabrică de nutrețuri combinate. Ferme de creștere a păsărilor, bovinelor, ovinelor și porcinelor. Siloz pentru cereale. Sere legumicole (24 ha). Iazuri pentru piscicultură (Iernut și Cipău). Stațiune de cercetare și producție legumicolă. Muzeu de istorie. Pe terit. satului Oarba de Mureș funcționează (din 1984), în sezonul estival, o tabără națională de sculptură în aer liber, în cadrul căreia sunt create opere cu subiecte ce amintesc de luptele purtate aici în sept. 1944. Istoric. În arealul satului Cipău au fost descoperite (1953-1955) urmele unei așezări neolitice, aparținând Culturii Criș (milen. 5 î.Hr.), în care s-au găsit fragmente de vase ceramice (cești) cu decor de împunsături succesive, un cimitir de înhumație datând din prima Epocă a fierului, cu inventar bogat (ceramică modelată cu mâna, brățări din bronz, piese de harnașament din bronz și fier ș.a.), o așezare răsfirată de bordeie și o necropolă de incinerație din sec. 4 d.Hr., aparținând unui grup de daci liberi, din care s-au recuperat un tezaur de monede romane din bronz, precum și ceramică modelată la roată (sec. 4 d.Hr.). Tot aici a fost identificată o așezare de bordeie cu cimitir de înhumație, datând din sec. 5-6, în care s-au găsit obiecte de ceramică cenușie lustruită, o cataramă din argint aurit, piepteni, vârfuri de săgeți din fier ș.a. Pe terit. satului Lechința au fost scoase la iveală urmele unei așezări omenești cu mai multe niveluri de locuire, datând de la sf. Epocii bronzului, din perioada geto-dacică (fragmente ceramice lucrate la roată sau cu mâna), din timpul stăpânirii romane, din sec. 6 d.Hr. (vârfuri de săgeți cu trei muchii, o sabie din fier, un cercel ș.a.) și din sec. 9-10 (ceramică decorată cu linii incizate, simple sau vălurite). În perimetrul orașului I., în punctul numit „Fundul Bedeelor", a fost identificat un mormânt de incinerație din sec. 8-7 î.Hr. și s-au găsit vase ceramice aparținând Culturii Basarabi (sec. 9-6 î.Hr.). Localit. I. apare menționată documentar, prima oară, în 1257, cu numele de *Terra Ranoltu*, iar cu numele actual (respectiv *Iernot*) din 1854. În arealul satului Oarba de Mureș, între 22 și 29 sept. 1944, trupele române au purtat lupte grele împotriva armatelor hitleriste pentru cucerirea Dealului Sângeorgiu (cotele 409, 463 și 495) — punct-cheie în operațiunile militare de eliberare a părții de NV a Transilvaniei. Localit. Iernut a fost declarată oraș la 18 apr. 1989, având în subordine ad-tivă 8 sate: Cipău, Deag, Lechința, Oarba de Mureș, Porumbac, Racameț, Sălcud, Sfântu Gheorghe. Monumente: castelul „Kornis—Rákóczi—Bethlen", construit în 1545 (modificat în 1650-1660), în stilul Renașterii, după planurile arhitectului venețian Agostino Serena; biserică din 1486 (azi reformată); statuia „Lupoaica alăptând pe Romulus și Remus" *(Lupa capitolina)*; Monumentul eroilor, operă a sculptorului Harsay Mozes, ridicat în memoria celor 11 000 de eroi căzuți în timpul luptelor din sept. 1944, inaugurat la 9 mai 1950. În satul Cipău, menționat documentar în 1332, se află o biserică din sec. 15, cu modificări din sec. 18, iar în satul Deag, atestat documentar în 1332, există bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1765) și „Buna Vestire" (sec. 18). Cod poștal: 4351.

Iernut. Castelul „Kornis—Rákóczy—Bethlen"

IEŞELNIŢA, denumirea, până la 20 mai 1996, a satului și com. *Eșelnița*.

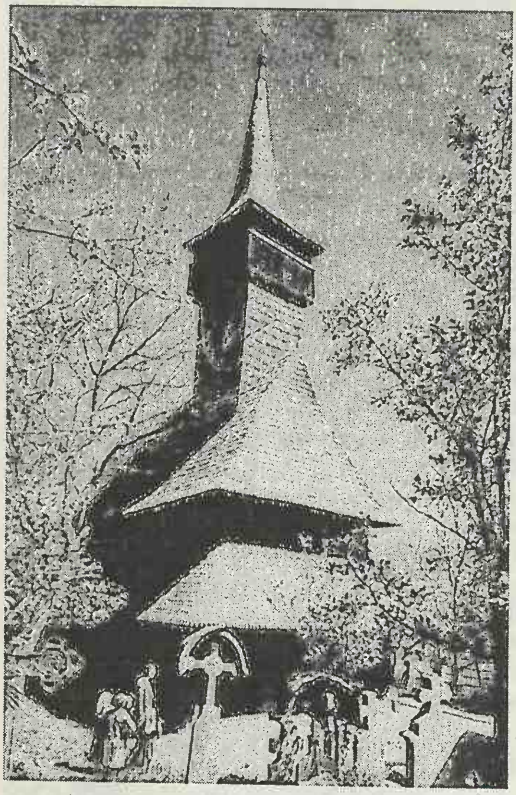

Ieud. Biserica „Naşterea Maicii Domnului" (din Vale)

IEUD, com. în jud. Maramureş, alcătuită dintr-un sat, situată în Depr. Maramureş, la poalele de N ale M-ţilor Ţibleş, pe râul Ieud; 4 486 loc. (1 iul. 1996): 2 286 de sex masc. şi 2 200 fem. Prima menţiune documentară a localităţii datează din 1365. Aici se află două biserici din lemn, ambele cu hramul „Naşterea Maicii Domnului": Biserica din Deal, datând din 1364 (cea mai veche din Maramureş), reconstruită şi pictată în sec. 18, păstrează, în interior, picturi populare, executate direct pe lemn de meşterul Alexandru Ponehalschi din Berbeşti. Colecţie de icoane pe sticlă şi lemn. În podul bisericii a fost descoperit, în 1990, *Zbornicul de la Ieud* (*Codicele de la Ieud*), cea mai veche scriere (de mână) în limba română (1391), exemplar unic în ţară, cunoscut şi sub numele de *Manuscrisul de la Ieud*, aflat în prezent la Biblioteca Academiei Române cu nr. 5032. Biserica din Vale (1699-1717), supranumită „Catedrala de lemn", cu clopotniţă din lemn şi troiţă realizată în 1935 de Traian Bilţiu-Dăncuş, posedă o bogată colecţie de icoane pe sticlă. Cod poştal: 4998.

IEZER, masiv muntos în SE M-ţilor Făgăraş, între Dâmboviţa (la E) şi Râu Doamnei (la V), alcătuit din şisturi cristaline (micaşisturi, cuarţite, gnaisuri oculare, şisturi amfibolice). Este format dintr-o culme pr. înaltă, cu direcţie NE-SV, dominată de mai multe vârfuri (Păpuşa 2 391 m, Bătrâna 2 341 m, Iezeu Mare 2 462 m), din care coboară spre SE culmi prelungi şi domoale, separate de văile râurilor Argeşel, Râu Târgului, Bratia şi Râuşor. În N se leagă de M-ţii Făgăraş printr-o culme joasă şi îngustă (Mezea–Otic). Cuprinde o întinsă zonă alpină, cu supr. de eroziune, relief glaciar şi periglaciar. Alt. max.: 2 473 m (vf. Roşu). Acoperit cu păduri de foioase până la 1 200 m alt., de molid între 1 200 şi 1 800 m şi cu păşuni alpine la peste 1 800 m alt. Cunoscut şi sub numele de *Iezer-Păpuşa*. Rezervaţie naturală complexă (300 ha) în cadrul căreia se dezvoltă bujorul de munte sau smirdarul (*Rhododendron kotschyi*), plantă ocrotită, zâmbrul (*Pinus cembra*), relict glaciar, genţiana (*Gentiana kochiana*), argintica (*Dryas octopetala*, element oligoterm arcto-alpin), garofiţa alpină (*Dianthus glacialis sp. gelidus*), piciorul cocoşului (*Ranunculus montanus*), cimbrişor de munte (*Thymus alpestris*) etc. Obiectiv turistic.

IEZERU MARE 1. Vârf în masivul Iezer, alcătuit din şisturi cristaline. Alt.: 2 462 m. Acoperit cu pajişti alpine. Accesibil dinspre Câmpulung pe valea Râului Târgului.

2. Lac glaciar în M-ţii Cindrel, la poalele vf. Cindrel (2 244 m), la 1 920 m alt. Supr.: 3,4 ha; ad. max.: 13,30 m. Din el izv. Râul Mare, socotit izv. pr. al Cibinului, care se uneşte cu Râul Mic în

Munţii Iezer-Păpuşa (vf. Roşu)

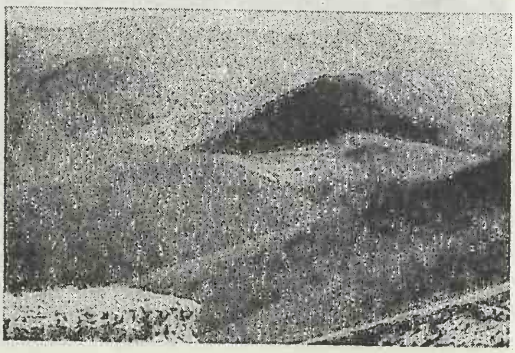

amonte de com. Gura Râului, formând un curs unic cu numele *Cibin*.

IEZERUL IGHIEL → Ighiu (1).

IEZERUL MOSTIŞTEI → Mostiştea (3).

IEZERUL ŞUREANU → Şureanu (3).

IGHIU 1. Lac de baraj natural, cantonat într-o depresiune carstică, situat în partea central-sudică a M-ților Trascău (jud. Alba), la obârșia pârâului Ighiu (afl. stg. al Ampoiului), la 940 m alt., în arealul satului *Ighiel*. Supr.: 5,26 ha; vol.: 0,22 mil. m^3; ad. max.: 9 m. Cunoscut și sub numele de *Iezerul Ighiel*.

2. Com. în jud. Alba, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de SE ale M-ților Trascău, la confl. râului Ighiu cu Bucerdea; 6 285 loc. (1 iul. 1996): 3 184 de sex masc. și 3 101 fem. Nod rutier. Expl. de calcar. Centru viticol (satul Șard). Rezervație complexă (500 ha), situată în perimetrul satului *Ighiel*, care cuprinde lacul Ighiu și zona înconjurătoare. Relieful rezervației Ighiel este accidentat și include o parte a brâului de calcare ce înconjură M-ții Trascăului. Vegetația este reprezentată prin specii arborescente (fag, pin, molid, brad, larice ș.a.), prin arbuști (păducel, anin, salba râioasă ș.a.), prin exemplare de floare de colți (*Leontopodium alpinum*). Lacul Ighiu, din cadrul rezervației, cunoscut și sub numele de *Iezerul Ighiel*, adăpostește alge verzi și albastre și o bogată faună de interes științific. Pe terit. satului Ighiel au fost descoperite două topoare din bronz, datând din Epoca bronzului; în arealul satului Ighiu, menționat documentar, prima oară, în 1206, au fost identificate urmele unei așezări romane (*Villa rustica*), ale unui castru roman de pământ (41 x 50 m) și ale unei necropole romane, datând din sec. 2-3, în care s-au găsit țigle, cărămizi, capiteluri, trepied din bronz, ceramică ș.a., iar în satul Țelna au fost scoase la lumină urmele unei așezări din Epoca bronzului, aparținând Culturii Coțofeni (2500-1800 î.Hr.). În satul Bucerdea Vinoasă au fost descoperite vestigiile unei așezări din Epoca mijlocie a bronzului, aparținând Culturii Wietenberg (sec. 16-13 î.Hr.), în care s-au găsit vase ceramice, un vârf de lance din bronz ș.a., precum și urmele unei așezări rurale din Epoca romană, din care s-au recuperat cărămizi cu ștampila *legiunii a XIII-a Gemina*, ceramică, sculpturi, o inscripție votivă ș.a., iar în arealul satului Șard a fost identificată o necropolă romană din sec. 2-3. Biserică din lemn cu

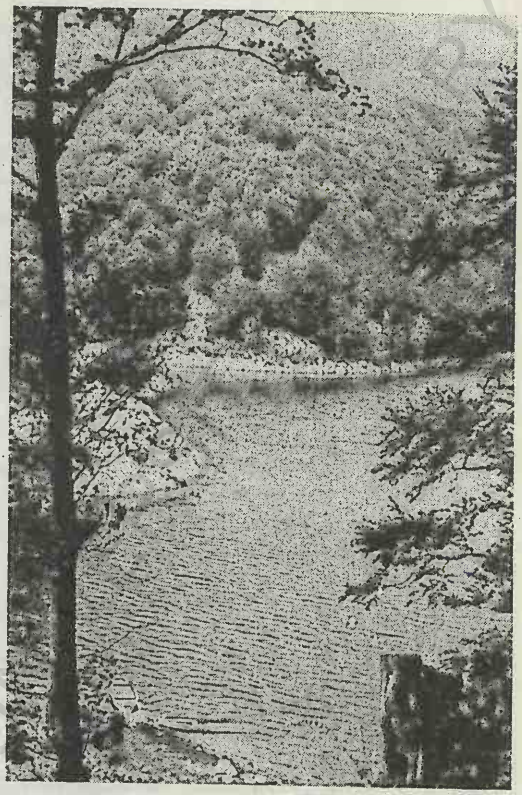

Ighiu (1). Lacul de baraj natural

hramul „Cuvioasa Parascheva" (în satul Ighiel), construită în 1750 și pictată în 1783 de Gavriil Zugravul; biserici cu zid de incintă, în satele Ighiu (sec. 15) și Șard (sec. 15-18); conacul „Teleki" (sec. 18), în satul Țelna. Cod poștal: 2519.

IGNEŞTI, com. în jud. Arad, alcătuită din 4 sate, situată în N-NE Depr. Zarand, în zona Dealurilor Codru-Moma, pe cursul superior al râului Teuz; 919 loc. (1 iul. 1996): 468 de sex masc. și 451 fem. Satul Ignești este menționat documentar, prima oară, în 1553. Cod poștal: 2825.

IGNIŞ → Gutâi (1).

I. L. CARAGIALE, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Cricovului cu Subcarpații Ialomiței, pe râul Cricovu Dulce; 7 234 loc. (1 iul. 1996): 3 491 de sex masc. și 3 743 fem. Stații de c.f. (în satele I. L. Caragiale și Mija). Nod rutier. Prelucr. lemnului. Reșed. com. este satul *Ghirdoveni*. Înainte de 17 febr. 1968, satul și com. I. L. Caragiale s-au

numit *Caragiale*. În satul Haimanalele (azi I. L. Caragiale) s-a născut dramaturgul Ion Luca Caragiale (1852-1912); aici se află casa memorială „I. L. Caragiale", cu documente, fotografii, obiecte etc. Biserică având hramul „Sfântul Dumitru Izvorâtorul de Mir" (1680), în satul I. L. Caragiale. Cod poștal: 0211.

ILEANA, com. în jud. Călărași, alcătuită din 9 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe râul Vânăta; 3 648 loc. (1 iul. 1996): 1 813 de sex masc. și 1 835 fem. Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Culturi de cereale, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, plante de nutreț etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. I. a făcut parte din jud. Ilfov, iar între 23 ian. 1981 și 29 mart. 1982 din jud. Ialomița. Biserică (1875), în satul Arțari. Cod poștal: 8257.

ILEANDA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 13 sate, situată în partea de V a Dealurilor Ciceului, pe dr. Someșului; 2 530 loc. (1 iul. 1996): 1 188 de sex masc. și 1 342 fem. Stație de c.f. (în satul Ileanda) și halte de c.f. (în satele Bizușa-Băi și Răstoci). Expl. de gresii și conglomerate. Centru de confecționare a obiectelor din împletituri de răchită și paie. Stațiune balneoclimaterică, în satul Bizușa-Băi (→). Satul Ileanda este menționat documentar, prima oară, în 1390. Bisericile din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 17, cu picturi interioare din 1796), „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 17), „Sfântul Nicolae" (sec. 18) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1833), în satele Ileanda, Negreni, Podișu și Răstoci. Cod poștal: 4679.

ILFOV 1. Râu, afl. stg. al Dâmboviței pe terit. satului Zurbaua, com. Dragomirești-Vale, jud. Ilfov; 69 km. Izv. din Câmpia Vlăsiei. Se pare că în secolele trecute, malurile râului erau acoperite cu zăvoaie de arini (denumite *Elhov*, în slavă) de la care, probabil, derivă numele Ilfov. Cunoscut și sub numele de *Bălcătaciu*.

2. Județ situat în partea de S-SE a României, în zona central-estică a Câmpiei Române, în bazinele inf. ale râurilor Argeș, Dâmbovița, Colentina ș.a., în hinterlandul municipiului București, la intersecția meridianului de 26° longitudine E cu paralela de 44°30' latitudine N, între jud. Prahova (N), Ialomița (E-NE), Călărași (E-SE), Giurgiu (S-SV) și Dâmbovița (V-NV). *Supr.*: 1 593 km² (0,67% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 277 476 loc. (1,23% din populația țării), din care 135 735 loc. de sex masc. (48,92%) și 141 741 loc. de sex fem. (51,08%). *Populația urbană*: 19 541 loc. (7,04%); *rurală*: 257 935 loc. (92,96%). *Densitatea*: 174 loc./km². *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 96,60% români, 2,78% țigani, 0,35% aromâni, 0,09% maghiari, 0,18% alte minorități (macedoneni, germani, ucraineni, ruși, turci, bulgari, polonezi, greci, armeni ș.a.). *Reședințe*: municipiul București. *Orașe*: Buftea. *Comune*: 38. *Sate*: 102 (din care un sat — Buciumeni — aparține orașului Buftea).

Relieful, în exclusivitate de câmpie, aparține (integral sau parțial) subunităților Câmpiei Vlăsiei (porțiuni din câmpiile Snagovului, Moviliței, Călnăului ș.a., precum și Câmpia Bucureștiului în întregime), în cadrul căreia se evidențiază interfluviile (câmpurile) largi (48 km), cu orientare și înclinare de la NV către SE, presărate cu crovuri, movile, văiugi, lacuri ș.a. Câmpia Vlăsiei, cu alt. cuprinse între 50 și 120 m, se încadrează în categoria câmpiilor tabulare, cu interfluvii largi și netede, în care o mare răspândire o au depozitele de loess (cu grosimi ce variază între 2 și 12 m), afectate intens de procese de tasare. Datorită extensiunii și caracteristicilor morfologice pe care le are lunca Argeș—Sabar în partea de S-SV a jud. I., ea se individualizează ca unitate aparte de relief. Lunca Argeș—Sabar, extinsă pe 5-8 km lățime, la 60-80 m alt., considerată de unii geografi ca o continuare spre SE a Câmpiei de divagare Titu, este acoperită cu depozite aluvionare recente (Holocen), cu un grad ridicat de permeabilitate. Prezența unor bogate pânze freatice la mică adâncime, a unor soluri fertile și a unei mari piețe de desfacere (în perimetrul Capitalei țării), au favorizat dezvoltarea unei intense activități legumicole în această zonă.

Clima temperat-continentală, cu nuanță excesivă, cu veri călduroase și secetoase și ierni friguroase, dominate de prezența frecventă a maselor de aer rece continental din E, sau arctic din N și de vânturi puternice care viscolesc zăpada. Valorile medii multianuale ale temp. aerului înregistrează o ușoară creștere de la N (10,5°C) la S (11°C). Temp. max. absolută (40°C) a fost înregistrată la Snagov (20 aug. 1945), iar temp. minimă absolută (–35°C), tot la Snagov (25 ian. 1942). Amplitudinea rezultată din cumularea valorilor extreme (75°C), precum și aceea a mediilor lunare ale temp. aerului

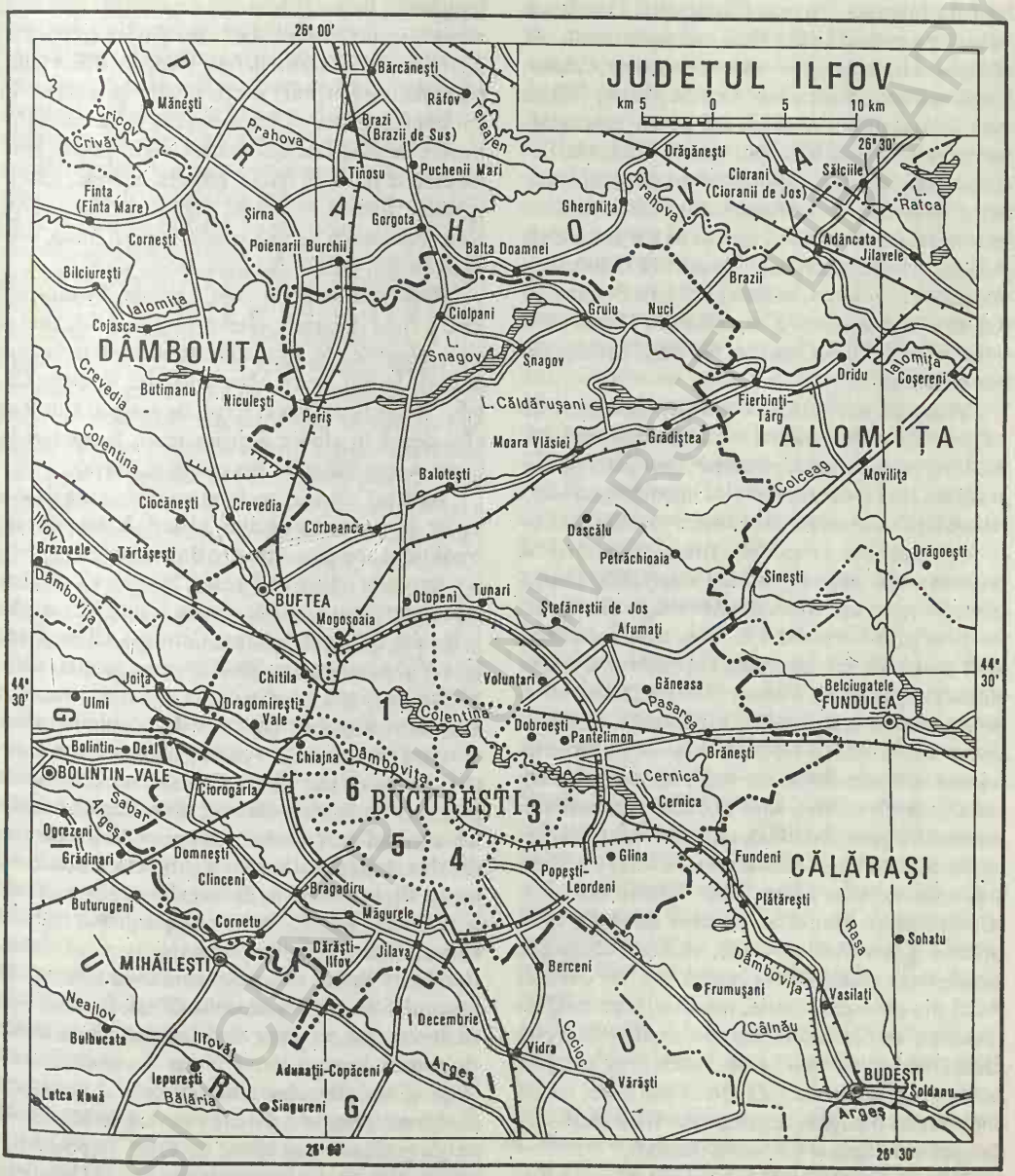

(c. 25°C) reflectă caracterul continentalismului accentuat al climatului jud. I. Cantitatea medie multianuală a precipitațiilor oscilează în jurul valorii de 500 mm (la Brănești și Vidra). Regimul eolian se caracterizează prin predominarea vânturilor dinspre NE (21,6%) și E (19,7%) care bat cu viteze medii anuale de 2–2,5 m/s, cu maxime pe timpul iernii ce pot depăși 125 km/oră.

Rețeaua hidrografică, cu o densitate de 0,2-0,3 km/km^2, se caracterizează prin prezența câtorva râuri mari, care tranzitează sau care formează, pe distanțe mici, limita jud. I. cu județele din jur

(râurile Ialomița, Argeș, Dâmbovița, Colentina, Sabar), precum și a unor râuri mai mici, care își au obârșia pe terit. jud. I. (Pasărea, Mostiștea, Călnău, Cociovaliștea, Slotea sau Cocioc, Ilfov, Vlăsia ș.a.). Multe dintre râurile mici au un curs semipermanent, secând în timpul verilor secetoase. Lacurile naturale (predominant din categoria limanelor fluviatile) și antropice sunt concentrate, cu precădere, în partea de N, de V și de E a jud. I. Cele mai importante lacuri sunt: Snagov (575 ha), Căldărușani (2,24 km^2), Buftea (307 ha), Buciumeni (60 ha), Mogoșoaia (92 ha), Chitila (75 ha), Pantelimon II (313 ha), Cernica (360 ha), Ciolpani sau Scroviștea ș.a.

Vegetația naturală, înlocuită în mare parte de culturile agricole, aparține stepei și silvostepei. Pajiștile, extinse pe supr. restrânse, sunt puternic degradate (din cauza pășunatului intens), fiind alcătuite din părușca de stepă (*Festuca valesiaca*), troscot (*Polygonum aviculare*), firuța cu bulb (*Poa bulbosa*), pir gros (*Cynodon dactylon*), obsiga (*Bromus tectorum*), pătlagina (*Plantago major*), trifoi (*Trifolium repens*) ș.a. Vegetația forestieră, mult mai bine reprezentată, cuprinde mai multe pâlcuri de păduri de foioase (Snagov, Corbeanca, Sinești, Pasărea, Brănești, Cernica ș.a.), care sunt resturi ale vestitului *Codru al Vlăsiei*. Pădurile de foioase sunt constituite din stejar (*Quercus robur*), cer (*Quercus cerris*), ulm (*Ulmus carpinifolia*), carpen (*Carpinus betulus*), arțar tătăresc (*Acer tataricum*), salcâm (*Robinia pseudacacia*) ș.a. Subarboretul acestor păduri este format din corn (*Cornus mas*), porumbar (*Prunus spinosa*), lemn câinesc (*Lygustrum arvense*), păducel (*Crataegus monogyna*), măceș (*Rosa canina*) ș.a., iar covorul floral din ghiocei, viorele, toporași, brebenei, lăcrimioare etc. În luncile marilor râuri se dezvoltă păduri de esențe moi (plop, salcie), în preajma lacurilor se întâlnesc formațiuni stuficole, iar pe unele lacuri o bogată vegetație acvatică plutitoare (în special nuferi) și submersă (brădiș).

Fauna, reprezentată prin elemente specifice Câmpiei Române, cuprinde o mare varietate de specii de mamifere, păsări, reptile, insecte etc. adaptate la viața de pădure, de câmp sau din preajma apelor. În păduri se întâlnesc mistreți, căpriori, veverițe, vulpi, fazani (colonizați), gaițe, ciocănitori, pițigoi, cinteze, cuci, mierle etc., șerpi, șopârle ș.a. Fauna de câmp este dominată de rozătoare (popândăi, hârciogi, șoareci și șobolani de câmp, cârtițe, iepuri, dihori ș.a.), de păsări (prepelițe, privighetori, ciocârlii, hreți, șorecari, ulii, vrăbii, porumbei, guguștiuci etc.), reptile și insecte. În apropierea apelor există o bogată și variată aglomerare de păsări de apă (locală sau în pasaj), printre care se remarcă rațele, gâștele, berzele, stârcii, gârlițele, lișițele, fluierarii, nagâții ș.a., iar lacurile sunt populate cu variate specii de pești (crap, știucă, roșioară, plătică, babușcă, biban ș.a.).

Resursele naturale sunt limitate, în subsolul jud. I. fiind depistate câteva zăcăminte de țiței și gaze naturale, în formațiunile mio-pliocene din arealele localit. Periș, Moara Vlăsiei, Pasărea, Cățelu, Bragadiru, Jilava. Expl. de nisip și balast se efectuează în albiile râurilor mari, în special în lunca Argeș-Sabar (la Bragadiru și Jilava).

Istoric. Cele mai vechi urme de locuire descoperite în perimetrul actual al jud. I. datează din Neolitic și aparțin culturilor Boian (milen. 4 î.Hr.) și Gumelnița (milen. 4-3 î.Hr.). Neoliticul este bine reprezentat prin vestigiile scoase la iveală în arealele localit. Bălăceanca (com. Cernica), Glina și mai ales Vidra, unde s-au găsit topoare, cuțite, dălți, vârfuri de săgeți ș.a. din piatră șlefuită, precum și fragmente și vase ceramice cu decor spiralo-meandric (caracteristic este vasul cu chip de femeie, numit „Venus de la Vidra"). Continuitatea de locuire pe terit. ilfovean de astăzi este strâns legată de existența triburilor tracice și apoi geto-dacice care au deprins meșteșugul topirii și prelucrării bronzului și mai târziu a fierului. Epocile bronzului timpuriu și mijlociu (sec. 20-16 î.Hr.), aparținând Culturii Glina III, ca și cele din prima (Hallstatt) și a doua (La Tène) Epocă a fierului sunt bine ilustrate de descoperirile de pe terit. com. Glina, din care s-au recuperat vase ceramice din pastă fină, multe dintre ele ornamentate cu decor pictat în culori „crude" (roșu și alb), figurine antropomorfe și zoomorfe din lut ars, precum și o mare cantitate de obiecte de uz gospodăresc sau arme de luptă (topoare din bronz, râșnițe, lame, răzuitoare etc.). Cucerirea (101-102 și 105-106) și apoi ocupația romană (106-271/275) a Daciei au influențat meleagurile ilfovene de azi, iar năvălirile sau ocupațiile temporare ale altor popoare din sec. 3-7 au lăsat urme în viața locuitorilor, fără însă să-i disloce din locurile pe care le ocupau. Unele dovezi arheologice atestă existența mai multor așezări omenești (cu

populații stabile) înainte de năvălirile popoarelor migratoare. În arealul satului Fundeni (com. Dobroești) s-au descoperit urme ale populației autohtone din sec. 6, în cadrul cărora au fost identificate elemente slave aflate într-un stadiu avansat de asimilare. În Evul Mediu, printre așezările cu populații stabile, apare consemnat în hrisoavele vremii Snagovul, legat de Mânăstirea Snagov (azi pe terit. satului Siliștea Snagovului), ctitorie din sec. 14 a domnului Mircea cel Bătrân. În sec. 17-18 au fost întemeiate noi mânăstiri (*Cernica, Căldărușani, Țigănești* ș.a.) și au fost construite palate domnești (la Afumați, 1696, Mogoșoaia, 1702, Pantelimon, 1736 ș.a.), în jurul cărora s-au format ori s-au concentrat sate de supuși sau de oameni liberi, determinând intensificarea locuirii meleagurilor ilfovene. Primele referiri la existența teritorială a jud. I. datează de la începutul sec. 15, fiind legate de râul Ilfov, de la care se pare că județul a preluat numele. Prima mențiune documentară despre jud. I. apare într-un hrisov din 23 mart. 1482, emis la Gherghița de către domnul Basarab cel Tânăr (Țepeluș), prin care voievodul dăruiește Mânăstirii Snagov unele sate și munți și-i oferă unele privilegii (...„Și iarăși oricâte sate are Sfânta mânăstire în județul Elhov, iar la ele să se ia birul de la vecinii mânăstirii"...). De atunci județul a evoluat și s-a dezvoltat în limite variate, fiind (în ultimele decenii ale sec. 20) cel mai forfecat și mai ajustat județ al țării. În toate formele ad-tive mai vechi, orașul București, aflat în partea centrală a jud. I., era înglobat în teritoriul acestuia. La ultima modificare administrativă-teritorială majoră, din 17 febr. 1968, orașul București (capitala țării) a fost declarat municipiu și a devenit unitate de sine stătătoare, cu rang de județ, evoluând în afara limitelor jud. Ilfov. Terit. actual al jud. I., în limitele căruia sunt cuprinse 38 de comune, 102 sate și un oraș (Buftea), cu reșed. în municipiul București, reprezintă o relicvă a jud. I. de odinioară, cu rădăcini ancorate în sec. 15. De-a lungul timpului, și cu precădere în a doua jumătate a sec. 20, jud. I. a cunoscut cele mai mari amputări teritoriale, ajungând până la ridicola supr. de 1 593 km² în prezent, față de 5 176 km² în 1937 (când avea 10 plăși, 2 orașe și 419 sate) și 8 225 km² în 1972 (cu 2 municipii, 2 orașe, 125 comune și 418 sate). În urma Legii nr. 5 din 8 sept. 1950, când au fost desființate vechile județe, terit. fostului jud. I. a fost integrat (alături de porțiuni din județele vecine) și a evoluat (până la 17 febr. 1968) în cadrul regiunii București (cu unele pendulări ale teritoriilor limitrofe în limitele altor regiuni), care se extindea pe o supr. de 20 480 km² (în anul 1964) și cuprindea 15 raioane, 10 orașe și câteva sute de sate. Prin Legea nr. 2 din 17 febr. 1968 au fost reînființate județele (înlocuind regiunile și raioanele), între care și jud. I., cu reșed. în municipiul București. Sub această formă a evoluat până la 23 ian. 1981, când, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 15, jud. I. a fost desființat, cele mai mari supr. din terit. său trecând în componența județelor nou înființate (Călărași și Giurgiu), o mică porțiune din supr. sa fiind înglobată în jud. Ialomița, iar ceea ce a rămas a fost trecut sub administrarea municipiului București ca un sector de sine stătător, numit Sectorul Agricol Ilfov (la 23 ian. 1981, acest sector avea un oraș — Buftea —, 26 comune și 73 sate), cu reșed. la Balotești. Ulterior, prin mai multe Decrete ale Consiliului de Stat (nr. 368/27 nov. 1985, nr. 209/18 iun. 1986 ș.a.), Sectorul Agricol Ilfov a pierdut sau a primit mai multe comune cu satele aferente. Ca urmare a Legii nr. 24 din 12 apr. 1996 (Art. 124), denumirea Sectorului Agricol Ilfov a fost înlocuită cu aceea de județul Ilfov (...„De la data intrării în vigoare a prezentei legi și până la noua organizare administrativ-teritorială a țării, Sectorul Agricol Ilfov se va numi județul Ilfov"), iar în urma aplicării Legii nr. 50 din 10 apr. 1997 (Art. 126 [1]) a fost trecut în categoria județelor (...„De la data intrării în vigoare a prezentei legi și până la noua organizare administrativ-teritorială a țării, Sectorul Agricol Ilfov va avea statut de județ, cu denumirea de județul Ilfov, având reședința în municipiul București"), fiind cel mai mic din totalul celor 41 de județe ale țării.

Economia jud. I., puternic influențată de prezența în hinterlandul său a municipiului București, are un profil agrar-industrial. Cu toate că sectorul agricol este preponderent în cadrul economici jud. I., industria ocupă, totuși, un loc important datorită influenței pe care o are capitala țării în relațiile economice cu acesta. Așa se explică faptul că unele localități din imediata apropiere a municipiului București au devenit de-a lungul anilor adevărați „sateliți industriali" ai Capitalei (de exemplu: uzina de anvelope „Danubiana" S.A. din Popești-Leordeni, combinatul de articole din cauciuc de la Jilava, fabrica de acumulatori din Pantelimon ș.a.), în

timp ce alte localități s-au dezvoltat ca centre ale ind. ușoare și alim. sau de întreținere și reparații ale utilajelor agricole.

Industria ilfoveană se remarcă printr-o gamă variată de produse ce se realizează în cadrul unor unități de stat sau private, răspândite în aproape jumătate din numărul localităților jud. I. Cele mai importante produse industriale sunt: energia electrică și termică (termocentrala de la Popești-Leordeni), anvelope și articole din cauciuc (Popești-Leordeni, Jilava), acumulatori (Pantelimon), aparate și instrumente de măsură și control (Otopeni), utilaje pentru transporturi (Voluntari), fire și fibre artificiale (Popești-Leordeni), produse chimice (Vidra), vată, oxigen industrial, ambalaje pentru ind. alim. (Buftea), confecții, țesături, tricotaje, fire din in și cânepă, covoare etc. (Balotești, Buftea, Afumați, Snagov, Vidra, Brănești), prefabricate din beton, cărămidă, plăci și dale din cereamică (Chitila, Chiajna, Bragadiru), nutrețuri combinate (Periș, 1 Decembrie), mobilier și obiecte din lemn (Periș, Snagov), seruri și vaccinuri veterinare (Voluntari), conserve de legume și fructe, preparate din carne și lapte, băuturi alcoolice, bere, drojdie de bere, spirt, băuturi răcoritoare, malț, produse de panificație etc. (Buftea, Popești-Leordeni, Afumați, Balotești, Bragadiru, Chitila, 1 Decembrie, Pantelimon). O ramură aparte o reprezintă ind. cinematografică, prezentă la Buftea (Centrul de producție cinematografică „București").

Agricultura, cu un procent ridicat de privatizare, reprezintă componenta dominantă a activității economice a jud. I., dispunând de mari rezerve și posibilități de dezvoltare, determinate de calitățile solurilor, factorii de climă, dotările tehnico-materiale, forță de muncă adecvată etc. În 1996, fondul funciar al jud. I., în supr. totală de 182 115 ha, era format din 117 072 ha terenuri agricole, 25 050 ha acoperite cu păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră, 12 465 ha ocupate cu construcții, 3 935 ha cu drumuri și căi ferate, 5 974 ha cu ape și bălți și 17 619 ha alte suprafețe. În același an, din totalul supr. agricole (117 072 ha), 110 104 ha erau terenuri arabile (inclusiv serele), 2 430 ha ocupate cu pășuni, 2 047 ha cu vii și pepiniere viticole și 2 491 ha cu livezi și pepiniere pomicole. În 1996, cea mai mare parte a trenurilor arabile, cu fertilitate și productivitate mari, a fost destinată culturilor de porumb (38 839 ha), urmate de plantele de nutreț (18 288 ha), grâu și secară (17 005 ha), plante uleioase (13 128 ha), legume (6 238 ha), orz și orzoaică, sfeclă de zahăr, cartofi, leguminoase pentru boabe ș.a. Pomicultura, în cadrul căreia predomină prunii, cireșii, vișinii, merii, caișii, piersicii, este concentrată în arealele localit. Chitila, Băneasa, 1 Decembrie, Snagov, Pantelimon ș.a. În vara și toamna anului 1996, producția totală de fructe a fost de 11 326 tone, din care 2 810 tone prune, 2 155 tone cireșe și vișine, 2 149 tone mere, 1 690 tone caise și zarzăre, 1 348 tone piersici ș.a. În cadrul agriculturii, legumicultura (practicată în sere sau în câmp) cunoaște o dezvoltare accentuată ca urmare a nevoilor de aprovizionare a Capitalei cu legume și zarzavaturi proaspete, precum și datorită fabricilor de conserve. Legumicultura, cu o producție totală de 111 393 tone (în 1996), se practică intensiv în arealele com. 1 Decembrie, Popești-Leordeni, Măgurele, Bragadiru, Afumați, Dobroești, Berceni, Dărăști-Ilfov ș.a. La începutul anului 1997, sectorul zootehnic, în cadrul căruia se remarcă un procent ridicat de privatizare, cuprindea 8 022 capete bovine (din care 17,3% în sectorul particular), 176 082 capete porcine (25,4% privatizat), 940 capete ovine și caprine (92,6% în gospodăriile particulare), 1 698 000 capete păsări (0,1% privatizat). Unele societăți comerciale sau regii autonome practică creșterea animalelor în complexe sau ferme așa cum sunt cele de la Periș, Buftea, Mogoșoaia, Afumați, Bragadiru, 1 Decembrie, Popești-Leordeni ș.a.

Căile de comunicații de pe terit. jud. I. sunt în strânsă legătură cu cele care converg către municipiul București, căci absolut toate liniile de c.f. sau marile magistrale rutiere care vin spre Capitală sau pornesc radial din aceasta, traversează și o parte din supr. jud. I. Astfel, în afara marilor magistrale feroviare (București—Ploiești—Brașov—Cluj-Napoca—Oradea; București—Ploiești—Buzău—Bacău—Suceava; București—Fetești—Constanța; București—Giurgiu; București—Roșiori de Vede—Craiova—Timișoara) care traversează terit. jud. I., mai există și câteva linii de c.f. de importanță locală (București—Snagov) sau regională (București—Urziceni—Făurei; București—Chitila—Titu—Târgoviște; București—Oltenița). Întreaga rețea de linii feroviare de pe terit. jud. I. însumează 322 km lungime (din care 145 km electrificate), cu o densitate de 177 km/1 000 km².

În 1996, rețeaua drumurilor publice însuma 1 324 km (din care 987 km drumuri modernizate), cu o densitate de 43 km/100 km^2. Terit. jud. I. este traversat de câteva magistrale rutiere naționale (București—Ploiești—Brașov—Sibiu—Deva—Arad; București—Afumați—Urziceni—Buzău—Bacău—Suceava; București—Fetești—Constanța — autostradă în curs de construcție; București—Giurgiu—Ruse; autostrada București—Pitești ș.a.), precum și de câteva drumuri naționale de interes local sau regional. Totodată, jud. I. are pe terit. său (la Otopeni) cel mai mare aeroport al țării, care asigură legăturile aeriene ale Capitalei cu nenumărate orașe sau capitale ale unor țări de pe toate continentele. Jud. I. ar fi putut beneficia de transporturi pe apă dacă nu ar fi fost sistate (după 1989) lucrările de construcție a Canalului București—Dunăre, care urma să străbată partea de S-SV a jud. I.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, pe terit. jud. I. își desfășurau activitatea 116 grădinițe de copii, cu 5 906 copii înscriși și 324 cadre didactice, 25 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 29 140 elevi și 1 718 cadre didactice, nouă licee, cu 4 405 elevi și 260 profesori, șase școli profesionale, cu 1 401 elevi și 96 cadre didactice și șase școli tehnice de maiștri, cu 379 elevi și 10 cadre didactice. În același an, activitatea culturală se desfășura în cadrul unei case de cultură (Buftea), 16 cămine culturale, 16 cinematografe, 38 de biblioteci, mai multe muzee și colecții muzeale (Mogoșoaia, Cernica, Snagov, Pasărea ș.a.).

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1996, rețeaua unităților sanitare de pe terit. jud. I. cuprindea trei spitale, cu 591 paturi (un pat de spital la 470 de locuitori), trei cămine-spital, cu 480 de paturi, 56 dispensare medicale, o policlinică, 36 farmacii, o creșă. În același an, asistența medicală era asigurată de 224 medici (un medic la 1 238 locuitori), 50 de medici stomatologi (un medic stomatolog la 5 550 locuitori), opt farmaciști și 377 cadre sanitare cu pregătire medie.

Turismul este legat de prezența unor păduri și lacuri de agrement (Snagov, Cernica, Pasărea, Căldărușani, Ciolpani, Mogoșoaia, Pustnicu, Tunari, Clinceni, Corbeanca ș.a.), unele dintre ele declarate rezervații forestiere, a unor mânăstiri (Cernica, Pasărea, Țigănești, Căldărușani, Snagov ș.a.), a unor monumente de arhitectură (palatul Mogoșoaia, palatul „Știrbei" din Buftea, conacul Stolnicului Cantacuzino din Afumați ș.a.), vestigii istorice (ruinele cetății lui Radu de la Afumați ș.a.), muzee etc. În 1996, capacitatea totală de cazare a jud. I. (691 locuri) era asigurată de trei hoteluri, două moteluri și cinci vile.

Localitățile jud. Ilfov

I. Orașe	*Sate care aparțin orașului*
1. BUFTEA	1. Buciumeni

II. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. AFUMAȚI	1. Afumați
2. BALOTEȘTI	1. Baloteşti 2. Dumbrăveni 3. Săftica
3. BERCENI	1. Berceni
4. BRAGADIRU	1. Bragadiru
5. BRĂNEȘTI	1. Brănești 2. Islaz 3. Pasărea 4. Vadu Anei
6. CERNICA	1. Cernica 2. Bălăceanca 3. Căldăraru 4. Poșta 5. Tânganu
7. CHIAJNA	1. Chiajna 2. Dudu 3. Roșu
8. CHITILA	1. Chitila 2. Rudeni
9. CIOLPANI	1. Ciolpani 2. Izvorani 3. Lupăria 4. Piscu
10. CIOROGÂRLA	1. Ciorogârla 2. Dârvari

11. CLINCENI	1. Clinceni 2. Olteni
12. CORBEANCA	1. Corbeanca 2. Ostratu 3. Petrești 4. Tamași
13. CORNETU	1. Cornetu 2. Buda
14. DASCĂLU	1. Dascălu 2. Creața 3. Gagu 4. Runcu
15. DĂRĂȘTI-ILFOV	1. Dărăști-Ilfov
16. 1 DECEMBRIE	1. 1 Decembrie 2. Copăceni
17. DOBROEȘTI	1. Dobroești 2. Fundeni
18. DOMNEȘTI	1. Domnești 2. Țegheș
19. DRAGOMIREȘTI-VALE	1. Dragomirești-Vale 2. Dragomirești-Deal 3. Zurbaua
20. GĂNEASA	1. Găneasa 2. Cozieni 3. Moara Domnească 4. Piteasca 5. Șindrilița
21. GLINA	1. Glina 2. Cățelu 3. Manolache
22. GRĂDIȘTEA	1. Grădiștea 2. Sitaru
23. GRUIU	1. Gruiu 2. Lipia 3. Siliștea Snagovului 4. Șanțu-Florești
24. JILAVA	1. Jilava
25. MĂGURELE	1. Măgurele 2. Alunișu 3. Dumitrana 4. Pruni 5. Vârteju
26. MOARA VLĂSIEI	1. Moara Vlăsiei 2. Căciulați
27. MOGOȘOAIA	1. Mogoșoaia
28. NUCI	1. Nuci 2. Balta Neagră 3. Merii Petchii 4. Micșunești Mari 5. Micșunești-Moară
29. OTOPENI	1. Otopeni 2. Odăile
30. PANTELIMON	1. Pantelimon
31. PERIȘ	1. Periș 2. Bălteni 3. Buriaș
32. PETRĂCHIOAIA	1. Petrăchioaia 2. Măineasca 3. Surlari 4. Vânători
33. POPEȘTI-LEORDENI	1. Popești-Leordeni
34. SNAGOV	1. Snagov 2. Ciofliceni 3. Ghermănești 4. Tâncăbești 5. Vlădiceasca
35. ȘTEFĂNEȘTII DE JOS	1. Ștefăneștii de Jos 2. Crețuleasca 3. Ștefăneștii de Sus
36. TUNARI	1. Tunari 2. Dimieni
37. VIDRA	1. Vidra 2. Crețești 3. Sintești
38. VOLUNTARI	1. Voluntari

ILIA 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, parte componentă a Culoarului Mureșului, situată între M-ții Metaliferi (la N) și M-ții Poiana Ruscăi (la S), la c. 175 m alt., pe cursul inf. al Mureșului. Extinsă pe c. 20 km lungime și c. 7 km lățime max. (între com. Șoimuș și Zam), Depr. I. s-a dezvoltat în cadrul unui vechi culoar prin care, de-a lungul erelor geologice, s-au scurs apele din Bazinul Transilvaniei în Bazinul Panonic. Depr. I. reprezintă o alternanță de vale îngustă (îngustările

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ilieni. Cetatea cu biserica de incintă

de la Brănișca și de la Burjuc—Zam, tăiate în cristalin și, respectiv, în piroclastite) cu vale largă (bazinetul Ilia—Gurasada). Relieful este reprezentat printr-o câmpie largă, aluvială, din care se detașează câțiva martori ai fundamentului, precum și prin enorme conuri de dejecție și glacisuri de bordură, extinse la contactul cu zonele montane. Din cauza unei intense și active acțiuni de subsidență, manifestată în această regiune, se constată unele înmlăștiniri și o puternică meandrare a cursului râului Mureș. Clima moderată, de adăpost, cu temp. medii de –1°C în ian. și 22°C în iul. și precipitații ce însumează c. 600 mm anual.

2. Com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 9 sate, situată în depresiunea omonimă, pe râul Mureș, la confl. cu râul Sârbi, la poalele de S ale M-ților Metaliferi și cele de N ale M-ților Poiana Ruscăi; 4 006 loc. (1 iul. 1996): 1 962 de sex masc. și 2 044 fem. Stație de c.f. (în satul Ilia) și haltă de c.f. (în satul Bretea Mureșană). Expl. de balast. Produse alim. Culturi de cereale, cartofi și legume. În perimetrul satului Bretea Mureșană, atestat documentar, prima oară, în 1453, au fost descoperite pe un promotoriu izolat, cu pante abrupte, pe vf. Măgura, vestigiile unei așezări dacice din sec. I î.Hr.-I d.Hr. În satul Ilia, menționat documentar, prima oară, în 1266, se află castelul lui Gabriel Bethlen (sec. 17) și o casă parohială ortodoxă (sec. 17); biserici din lemn cu hramurile „Sfântul Dumitru" (sec. 17), „Cuvioasa Paraschева" (sec. 17) și „Sfântul Nicolae" (sec. 17), în satele Bretea Mureșană, Brâznic și Dumbrăvița. Cod poștal: 2734.

ILIENI, com. în jud. Covasna, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S a Depr. Sfântu Gheorghe, pe râul Olt; 1 748 loc. (1 iul. 1996): 842 de sex masc. și 906 fem. Expl. de balast. Satul Ilieni este menționat documentar, prima oară, în 1332 și atestat ca târgușor în 1695. Pe terit. satului Dobolii de Jos a fost descoperită (1869) o sabie din fier (113,5 cm lungime), datând din prima Epocă a fierului, cu mâner decorat artistic, terminat la partea superioară cu două antene, iar în arealul satului Ilieni a fost descoperit (1877) un tezaur monetar alcătuit din 230 de monede romane republicane, datând din perioada 206/200-46 î.Hr. În satul Ilieni se află o cetate țărănească (1443), cu biserică în incintă, devastată de tătari în 1658. Fortificată cu șanțuri de apărare, în 1708, de către austrieci, cetatea a funcționat ulterior ca garnizoană. Tot aici se află conacele „Sera" (1811), „Bornemisza" (sec. 18) și casa „Bako" (1793), iar în satul Dobolii de Jos, conacele „Reznek" sau „Czaker" (1790-1813) și „Hollacky" (1718, cu refaceri din 1806). Cod poștal: 4016.

ILIVAKIA → Ialomița (1).

ILOVĂȚ, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 6 sate, situată în E Pod. Mehedinți, pe râul Coșuștea; 1 560 loc. (1 iul. 1996): 710 de sex masc. și

850 fem. Expl. de balast. Pomicultură (meri, pruni, peri). Mori de cereale, în satele Firizu (1906) și Dâlbocița (1912). Biserica din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1846-1847) și biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1876), în satele Ilovăț și Racova. Cod poștal: 1526.

ILOVIȚA, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Bahna, de la poalele de S ale M-ților Mehedinți, pe râul Bahna; 1 555 loc. (1 iul. 1996): 762 de sex masc. și 793 fem. Moară de cereale (1890) și rezervație geologică (punct fosilifer), în satul Bahna. Cod poștal: 1548.

ILVA MARE, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Lunca Ilvei — Ilva Mare din M-ții Bârgău, pe râul Ilva, la poalele de S ale Măgurii Negre (1 331 m alt.) și cele de N ale Măgurii Corni (1 371 m alt.); 2 425 loc. (1 iul. 1996): 1 283 de sex masc. și 1 142 fem. Stație de c.f. Fabrici de cherestea și de produse lactate. Creșterea bovinelor. Centru de cusături și de țesături populare. În satul Ilva Mare, menționat documentar, prima oară, în 1552, se află o biserică ortodoxă din 1885. Cod poștal: 4542.

ILVA MICĂ, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită dintr-un sat, situată pe Someșu Mare, la confl. cu râul Ilva, la poalele de SV ale M-ților Bârgău; 3 615 loc. (1 iul. 1996): 1 851 de sex masc. și 1 764 fem. Stație de c.f. Nod rutier. Fabrică de cherestea. Satul Ilva Mică este atestat documentar în 1825. Cod poștal: 4540.

INĂU → Ineu (1).

INDEPENDENȚA 1. Com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe malul de NE al lacului Gălățui; 3 968 loc. (1 iul. 1996): 1 988 de sex masc. și 1 980 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, plante tehnice și de nutreț etc., în sistemul de irigații Slobozia—Dragoș Vodă—Vlad Țepeș–Dunăre. Până la 23 ian. 1981, com. I. a făcut parte din jud. Ilfov. Pe terit. com. I., pe malul lacului Gălățui, a fost descoperită o necropolă (sec. 4 d.Hr.) în care s-au găsit obiecte de ceramică cenușie, fine și grosolane, piepteni, mărgele de chihlimbar, pahare de sticlă, fibule ș.a. Cod poștal: 8543.

2. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 5 sate, situată în SV Pod. Cobadin, la granița cu Bulgaria; 3 092 loc. (1 iul. 1996): 1 614 de sex masc. și 1 478 fem. Nod rutier. Viticultură. Culturi de cereale, plante uleioase, plante tehnice și de nutreț etc. Pe terit. satului Fântâna Mare au fost descoperite urmele unei așezări rurale în care au fost găsite câteva reliefuri (al lui Dionysos, al lui Mithra și al Cavalerului trac) datând din sec. 2-3. Cod poștal: 8761.

3. Com. în jud. Galați, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe râul Geru; 4 542 loc. (1 iul. 1996): 2 279 de sex masc. și 2 263 fem. Stație de c.f. Expl. de petrol și gaze naturale. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. Fermă de creștere a porcinelor. Zonă de interes cinegetic. Biserică având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena", a cărei construcție a început la 24 ian. 1886 și a fost sfințită la 17 sept. 1889. Cod poștal: 6227.

4. Denumirea satului și a com. Murighiol, jud. Tulcea, între 13 oct. 1983 și 20 mai 1996.

INEU 1. Vârf de formă piramidală în partea de E a M-ților Rodna, alcătuit din șisturi cristaline. Alt.: 2 279 m. De sub el izvorăsc Lala și Valea Băilor. Acoperit cu pajiști alpine. La baza lui se găsesc circul și lacul glaciar Lala. Accesibil dinspre valea Someșului Mare, pe poteci marcate, din com. Rodna și Șanț. Cunoscut și sub numele de *Inău*.

2. Oraș în jud. Arad, situat în Câmpia Cermei, la 100 m alt., pe râul Crișu Alb, la 55 km NE de Arad; 10 385 loc. (1 iul. 1996): 5 201 de sex masc. și 5 184 fem. Supr.: 6 km^2; densitatea: 1 730 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Expl. de balast, nisip și andezit (în satul Mocrea). Confecții metalice. Reparații de mașini și utilaje agricole. Fabrici de mobilă și cherestea, de conf., tricotaje, articole de pielărie, prefabricate din beton și de produse alim. Viticultură. La c. 5 km S de oraș,

Ineu (2). Primăria

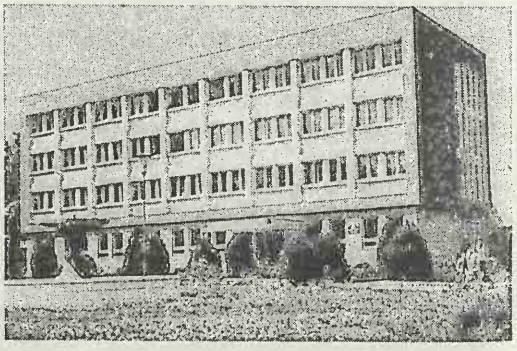

între lunca Crișului Alb și în cea a Cigherului, se află măgura Mocrea (378 m alt.), alcătuită din andezite și aglomerate vulcanice, acoperită cu o pădure de foioase (cer, gârniță, gorun, tei, carpen), fiind declarată rezervație naturală. Aici se întâlnește și o specie termofilă — migdalul pitic (*Prunus tenella*). La N de această măgură, în lunca pârâului Condratău, se află poiana cu narcise de la Rovine. Istoric. În perimetrul orașului au fost descoperite vestigii de locuire din Neolitic (topoare, silexuri, fragmente ceramice) și din perioada stăpânirii romane (obiecte de uz casnic, podoabe, monede, arme etc.). În sec. 12 exista aici o așezare stabilă care apare menționată documentar, prima oară, în 1214, cu numele *Villa Ieneu*. Dezvoltarea ulterioară a localit. I. a fost strâns legată de construirea unei puternice cetăți pe malul drept al Crișului Alb, cu rol de apărare împotriva invaziilor diverșilor năvălitori. Cetatea Ineului — de fapt un impunător castel, cu ziduri grose de peste 4 m, turnuri înalte (circulare) la colțuri, și creneluri de tragere, înconjurat, la câteva sute de metri distanță, de un brâu de ziduri din piatră străjuit de patru bastioane la colțuri — este amintită documentar în 1295 ca fiind centrul unui cnezat românesc. Cucerită de turcii otomani în 1566, Cetatea Ineului a fost stăpânită de aceștia până la 22 oct. 1595, iar în nov. 1599 a intrat în posesia voievodului Mihai Viteazul. În 1645, au fost executate lucrări de întărire a cetății (s-au reconstruit unele ziduri și bastioane, s-au săpat șanțuri de apărare etc.). Recucerită de turci în 1658, Cetatea Ineului a devenit reșed. de sangeac până în 1691, când a fost cucerită de habsburgi. În 1700, s-au instalat aici trupele de grăniceri mureșeni care o părăsesc în 1745. După această dată, Cetatea Ineului cade în ruină până în 1870, când castelul a fost reconstruit și transformat în stil neoclasic, cu elemente decorative caracteristice Renașterii târzii și barocului. În sec. 18-19, I. se dezvoltă ca un centru meșteșugăresc cu multe bresle și târguri renumite. Declarat oraș la 27 oct. 1967, I. are în subordine ad-tivă satul Mocrea. Monumente: Cetatea Ineului datând din sec. 13, reconstruită în 1870 și transformată în stil neoclasic, cu elemente decorative caracteristice Renașterii târzii și barocului; biserică (sec. 13-14) în stil gotic; biserică ortodoxă (1861-1864). Cod poștal: 2850.

3. Com. în jud. Bihor, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Oradea–Vad–Borod dintre Dealurile Oradei (la N) și Dealurile Pădurii Craiului (la S), pe râul Crișu Repede; 3 552 loc. (1 iul. 1996): 1 847 de sex masc. și 1 705 fem. Stație de c.f. Expl. de balast. Fabrică de mobilă. Centru pomicol și viticol. Biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1720, pictată în 1802), în satul Botean. Cod poștal: 3712.

INSULA MARE A BRĂILEI → Balta Brăilei.

INSULA MICĂ A BRĂILEI → Balta Brăilei.

INULUI, Lacul ~ (sau *Pânzelor*), lac antroposalin, situat în perimetrul orașului Ocna Sibiului, format în cadrul salinei „Jozsef" (abandonată în anul 1770). Supr.: 875 m^2; ad. max.: 46 m; salinitatea apei la supr. atinge 9 g/l, iar la 5,5 m ad., 320 g/l (de aici și până la fund salinitatea rămâne neschimbată).

ION CORVIN, com. în jud. Constanța, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Oltinei, pe Valea Mare; 2 017 loc. (1 iul. 1996): 1 019 de sex masc. și 998 fem. Nod rutier. Pe terit. com. I.C. au fost descoperite urmele unei așezări rurale (sec. 2 d.Hr.) în care s-au găsit o inscripție în limba greacă, cu numele unei femei din Bithynia, și un tezaur monetar alcătuit din stateri de electron din Cyzic, monede din argint din Histria și monede emise în Apollonia Pontică, Mesambria și Callatis. În satul Ion Corvin a fost înființat, în 1990, un schit de călugări cu biserica având hramul „Sfântul Andrei", amplasată pe locul peșterii unde, potrivit tradiției, Sfântul Apostol Andrei a predicat *Evanghelia*. Cod poștal: 8633.

ION CREANGĂ, com. în jud. Neamț, alcătuită din 6 sate, situată în lunca și pe terasele de pe stg. Siretului, la contactul cu Dealul Bour; 5 521 loc. (1 iul. 1996): 2 817 de sex masc. și 2 704 fem. Stație de c.f. (în satul Muncelu) inaugurată la 15 dec. 1869. Cod poștal: 5580.

IONEȘTI 1. Lac antropic, construit în scop hidroenergetic pe cursul inf. al Oltului, pe raza com. Ionești, jud. Vâlcea. Supr.: 466 ha; vol.: 24,9 mil. m^3.

2. Com. în jud. Gorj, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Jiului, la contactul cu prelungirile de SE ale Dealurilor Jiului; 2 630 loc. (1 iul. 1996): 1 325 de sex masc. și 1 305 fem. Haltă de c.f. (în satul Ionești). Centru al Răscoalei țărănești din 1907. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1836), în satul Ionești. Cod poștal: 1448.

3. Com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 9 sate, situată la marginea de E a Piem. Olteţului, în lunca şi pe terasele de pe dr. Oltului; 4 520 loc. (1 iul. 1996): 2 229 de sex masc. şi 2 291 fem. Staţie de c.f. (inaugurată la 20 ian. 1887), în satul Ioneşti. Hidrocentrală (38 MW), intrată în funcţiune în 1979. Mat. de constr. Viticultură. Până la 17 febr. 1968, satul şi com. I. s-au numit *Ioneştii Govorii*. În satul Ioneşti se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1770) şi una din zid cu hramul „Sfinţii Voievozi" (1842, cu fresce originare); în satul Bucşani există biserica din zid cu hramul „Buna Vestire" (1743, cu picturi originare), iar în satul Marcea o biserică din lemn cu hramul „Sfinţii Voievozi" (1866-1868). Cod poştal: 1011.

IONEŞTII GOVORII → Ioneşti (3).

ION ROATĂ, com. în jud. Ialomiţa, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe stg. râului Ialomiţa; 3 747 loc. (1 iul. 1996): 1 858 de sex masc. şi 1 889 fem. Staţie de c.f. (în satul Broşteni). Culturi de cereale, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, plante tehnice şi de nutreţ, legume etc. Între 17 febr. 1968 şi 23 ian. 1981 com. I.R. a făcut parte din jud. Ilfov. Până în 1948, satul şi com. I.R. s-au numit *Principesa Maria*. În satul Ion Roată (în cătunul Colinele, numit Cioara înainte de 1960), în cimitirul parohial, se află biserica „Sfântul Nicolae", reconstruită în 1970-1972 pe un loc ferit de inundaţii. Picturile murale interioare au fost executate în 1972 de Gheorghe Albu. Biserica a fost sfinţită la 10 nov. 1985. Vechea biserică, zidită în 1836 prin străduinţa paharnicului Dimitrie Voinescu şi a soţiei sale, Elena, a fost demolată în 1970 din cauza stricăciunilor provocate de frecventele inundaţii ale râului Ialomiţa. Ruinele conacului „Zappa" (1857) şi biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 19), în satul Broşteni. Cod poştal: 8242.

Ion Roată. Biserica „Sfântul Nicolae"-Colinele

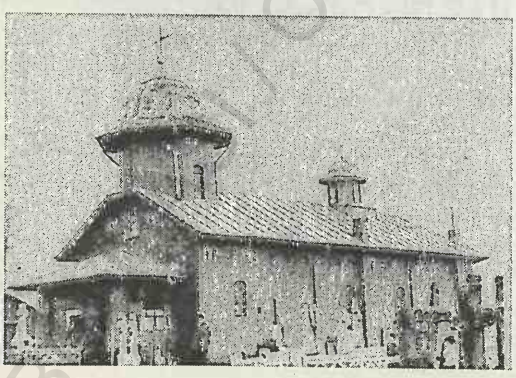

IORDĂCHEANU, com. în jud. Prahova, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de V ale Dealului Istriţa, pe râul Cricovu Sărat; 5 193 loc. (1 iul. 1996): 2 623 de sex masc. şi 2 570 fem. Expl. de petrol. Viticultură. În satul Vărbila se află biserica fostei Mânăstiri Vărbila, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", ctitorie, din 1539, a marelui spătar Dragomir şi a banului Toma şi reconstruită în timpul domniei lui Matei Basarab (1632-1654) de Pană Filipescu. În sec. 19, peste pridvor a fost construit un foişor din lemn, de factură populară. Din fosta mânăstire, menţionată în documente cu numele *Verbila*, se mai păstrează şi unele fragmente ale zidului de incintă. Cod poştal: 2041.

IP, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 5 sate, situată la poalele Dealurilor Crasnei, pe cursul superior al râului Barcău; 4 043 loc. (1 iul. 1996): 2 027 de sex masc. şi 2 016 fem. Staţie de c.f. (în satul Ip). Expl. de lignit (în satele Ip şi Zăuan). Fabrică de cărămidă (Zăuan). Fermă de creştere a bovinelor. Pomicultură (meri, pruni, peri). În noaptea de 13 spre 14 sept. 1940, o subunitate militară horthystă a masacrat 159 de locuitori români ai com. I. Conac (sec. 19), în satul Zăuan. În satul Ip, menţionat documentar, prima oară, în 1208, se află o biserică din sec. 16 (azi biserică reformată), cu portic adăugat în 1622, transformări din 1793 şi turn-clopotniţă din 1825 şi casa parohială (1751). La 12 iul. 1995, com. Ip a fost declarată localitate martir de Parlamentul României. Cod poştal: 4788.

IPATELE, com. în jud. Iaşi, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, în zona de izv. a râului Velna; 1 962 loc. (1 iul. 1996): 978 de sex masc. şi 984 fem. Expl. de calcar şi gresii. Satul Ipatele este menţionat documentar în 1772. Vechiul nume: *Valea lui Ipate*. Biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1804, refăcută în 1879), în satul Bâcu şi biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1805), în satul Ipatele. Cod poştal: 6617.

IPOTEŞTI 1. Lacul de acumulare ~ → Milcov (2).

2. Sat, reşed. com. Mihai Eminescu, jud. Botoşani, situat la 8 km NV de municipiul Botoşani,

Ipoteşti (2). Casa memorială „Mihai Eminescu"

presupus loc de naştere al poetului Mihai Eminescu (actele de naştere şi de botez ale poetului sunt înscrise însă la Botoşani). Aici se află Muzeul memorial „Mihai Eminescu", inaugurat în 1950, amenajat în casa reconstruită în 1934, pe locul casei părinteşti în care copilărise marele poet; aici sunt expuse ediţii din opera lui M. Eminescu, fotografii, fotocopii etc. ce ilustrează activitatea literară şi publicistică a „luceafărului poeziei româneşti".

3. Com. în jud. Suceava, alcătuită din 3 sate, situată în partea centrală a Pod. Sucevei, pe râul Suceava; 4 792 loc. (1 iul. 1996): 2 322 de sex masc. şi 2 470 fem. Biserică având hramul „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" (1991-1995, sfinţită la 20 aug. 1995), în satul Ipoteşti. Cod poştal: 5810.

IRATOŞU, com. în jud. Arad, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Aradului, la graniţa cu Ungaria; 2 316 loc. (1 iul. 1996): 1 100 de sex masc. şi 1 216 fem. Topitorie de cânepă. Confecţii. Culturi de cereale şi sfeclă de zahăr. Satul Iratoşu este menţionat documentar, prima oară, în 1446. Cod poştal: 2926.

ISACCEA, oraş în jud. Tulcea, situat în partea de N a Dobrogei, pe dr. Dunării, la poalele de NE ale Pod. Niculiţel, la 35 km NV de municipiul Tulcea; 5 619 loc. (1 iul. 1996): 2 755 de sex masc. şi 2 864 fem. Supr.: 3,7 km^2; densitatea: 1 518 loc./km^2. Port fluvial. Expl. de calcar pentru fabricarea varului şi a cimentului. Filatură de bumbac. Produse alim. Fabrică de fermentare a tutunului. Centru viticol şi de vinificaţie. Moară de cereale. Fermă de creştere a porcilor. Pescuit. Istoric. În arealul actualului oraş a existat în Antichitate o aşezare geto-dacică, apoi o staţiune a flotei romane pe Dunăre, cu o fortăreaţă construită în anul 369 d.Hr., care a continuat să existe până în sec. 7 d.Hr. (cunoscută sub numele *Noviodunum*). Săpăturile arheologice efectuate în acest perimetru, în 1955, 1968, 1971, au scos la iveală fundaţiile fortificaţiilor din zona portului, cu turnuri în formă de U, încăperi cu hipocaust provenite de la un edificiu cu caracter termal, morminte (cu sarcofage din piatră) în care s-au găsit cesti, piese de vestimentaţie etc., un tezaur de monede (1 071 de piese) romane datând din timpul împăratului Galenius (267 d.Hr.), obiecte de podoabă etc. Istoricul Nicolae Iorga presupune că la Isaccea ar fi existat reşed. unei formaţiuni politice prestatale, aceea a lui Sacea (sec. 11). Prima menţiune documentară a localit. datează din 1321, fiind consemnată cu numele de *Isakgi* într-o scriere a istoricului arab Abul-Feda. Unii istorici au identificat Isaccea cu aşezarea medievală *Vicina*, stăpânită de către genovezi, care au creat aici un centru prosper în sec. 13-14. Ulterior, localit. a fost stăpânită, pe rând, de tătari, de Mircea cel Bătrân (domn al Ţării Româneşti, în anii 1386-1418) şi de turci (1420-1877). La începutul sec. 15, localit. se numea *Obluciţa*. În sec. 16, turcii au construit aici o cetate şi i-au atribuit aşezării numele *Isac-Köy* (satul lui Isac), după numele unui paşă, de la care derivă, se pare, numele de Isaccea. În prezent, oraşul I. are în subordine ad-tivă localit. componente Revărsarea şi Tichileşti. **Monumente:** Geamia (sec. 16), cu minaret şi cu o preţioasă decoraţie sculptată în piatră; biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Gheorghe" (sec. 18), cu un valoros iconostas din lemn (datând din 1645) adus aici de la Mânăstirea Adam din jud. Galaţi. În apropiere de I. (la 6 km), pe terit. com. Niculiţel se află Mânăstirea Cocoş. Cod poştal: 8839.

ISAKGI → Isaccea.

ISAC-KÖY → Isaccea.

ISLAZ, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în SV Câmpiei Boian, în lunca şi pe terasele de pe stg. Dunării, în zona de confl. a râului Olt cu Dunărea; 6 655 loc. (1 iul. 1996): 3 323 de sex masc. şi 3 332 fem. Nod rutier. Constr. de utilaje forestiere şi de utilaje pentru mori de măcinat grâu şi porumb. Produse de panificaţie. Pescuit. Centru viticol. În perimetrul satului Islaz, în punctul „Racoviţa" şi pe insula Verdea, au fost descoperite urmele a două castre (unul din pia-

tră și altul din pământ), romane, aflate la limita de S a *limesului alutan*, precum și vestigiile unei așezări rurale în care s-a găsit un tezaur alcătuit din denari romani republicani. La 9/21 iun. 1848, la I. a avut loc o mare adunare populară în cadrul căreia Ion Heliade Rădulescu a citit mulțimii programul revoluționar cunoscut sub numele de „Proclamația de la Islaz", care prevedea, printre altele, independența ad-tivă și legislativă a Țării Românești, prin înlăturarea protectoratului străin, emanciparea și împroprietărirea țăranilor, desființarea privilegiilor boierești, domn ales pe cinci ani, libertatea tiparului, drepturi politice pentru toți locuitorii, indiferent de rasă sau credință, învățământ egal-pentru toți românii de ambele sexe etc. Totodată, s-a constituit primul guvern provizoriu compus din Ion Heliade Rădulescu, maiorul Christian Tell, Ștefan Golescu, preotul Radu Șapcă și căpitanul Nicolae Pleșoianu. Evenimentul a marcat începutul Revoluției de la 1848 în Țara Românească. În satul Islaz se află biserica ortodoxă cu hramul „Sfinții Trei Ierarhi" (1848), un conac (1924) și un han din a doua jumătate a sec. 19, iar în satul Moldoveni există biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1848). Cod poștal: 0762.

ISTAU → Mizil.

ISTRIA 1. **Podișul Istriei**, subunitate a Pod. Casimcea, situată la E de râul Casimcea, cu aspect de câmpie înaltă tabulară, ușor ondulată, cu înălțimi de 100-190 m, ce domină spre E lacul Sinoie și zona litorală. Constituit din cuarțite, filite, șisturi verzi și depozite loessoide. Alt. max.: 195 m.

2. Promontoriu (peninsulă) în SE României (de fapt un grind), între lacul Sinoie la E și limanele Istria și Nuntași la V, pe care se află ruinele anticului oraș *Histria*.

3. Liman fluvio-maritim, cu apă sărată, pe țărmul românesc al Mării Negre, la V de lacul Sinoie, pe terit. com. Istria. Supr.: 5,6 km^2.

4. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 2 sate, situată pe țărmul Mării Negre, pe malul de SV al lacului Sinoie, la marginea de E a Pod. Istriei; 2 402 loc. (1 iul. 1996): 1 177 de sex masc. și 1 225 fem. Stație de c.f. (în satul Istria). Centru viticol. Muzeu de arheologie (amfore, inscripții, vase ceramice, basoreliefuri elenistice etc.). Pe terit. satului Istria au fost descoperite vestigiile anticului oraș *Histria*. Cod poștal: 8786.

ISTRIȚA, masiv deluros în SV Subcarpaților Buzăului, situat la S de aliniamentul văilor Cricovu Sărat–Nișcov și încadrat la V și E de aceleași râuri (Cricovu Sărat și Nișcov). Alcătuit din calcare cochilifere, gresii, marne, șisturi argiloase ș.a. Nod hidrografic (de aici izv. râurile Sărata, Noianca, Ghighiu, Tohăneanca, Bălana ș.a.). Acoperit cu păduri de gorun, fag și carpen, cu unele elemente termofile. Alt. max.: 754 m. Spre V se continuă cu Dealu Mare. Expl. de calcare. Viticultură (podgoria Pietroasele). La poalele lui, în partea de NE, se află stațiunea balneoclimaterică Sărata-Monteoru de pe terit. com. Merei, jud. Buzău.

ISTROS, denumirea sub care apare fl. Dunărea (în special în cursul inf.) în izvoarele scrise antice grecești.

ISVERNA 1. **Dealurile Isvernei**, zonă deluroasă în partea de N-NV a Pod. Mehedinți, parte componentă a acestuia, cu înălțimi ce depășesc 700 m alt. (Cuca Mare 788 m, vf. Paharnicului 887 m — cel mai înalt din Podișul Mehedinți) și cu versanți asimetrici, cu povârnișuri accentuate (35–40°) spre N și NV și pante mai domoale către E și SE. Versanții cu expunere nordică sunt acoperiți cu păduri, iar cei cu expunere sudică, cu pajiști și culturi agricole.

2. Depresiune carstică și de eroziune, situată în partea de N a Pod. Mehedinți, în zona de contact cu M-ții Mehedinți, pe cursul superior al râului Coșuștea. Vatra depresiunii prezintă un relief constituit din lunca largă a Coșuștei și din fragmente de terase, iar perimetrul acesteia este dominat de abruptul calcaros al M-ților Mehedinți (în V), de măgurile calcaroase (în E) — așa-numitele Cornete ale Cornățelului și de culmile mai domoale ale Brădetului (în N) și Gorunului (în S), cu înălțimi de 600-700 m.

3. Com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 8 sate, situată în depresiunea cu același nume, în zona de contact a Pod. Mehedinți cu M-ții Mehedinți, pe cursul superior al râului Coșuștea; 2 792 loc. (1 iul. 1996): 1 361 de sex masc. și 1 431 fem. Aici se află mai multe izbucuri (numite local „toplițe", „bolboroase" sau „nări") și peștera Isverna, cu o temp. constantă de 10°C și cu o bogată faună cavernicolă (coleoptere, chiroptere) de la care s-a format un depozit gros de guano. În perimetrul satului Isverna, pe versantul calcaros de deasupra peșterii, și în arealul satului Nadanova, pe pantele Dealului Cerboaniei, se dezvoltă crânguri de liliac sălbatic

(Syringa vulgaris). Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1763, refăcută în 1820), „Sfântul Gheorghe" (1829, cu picturi interioare din 1870) și „Sfinții Voievozi" (1783, refăcută în 1823, cu picturi interioare din 1892), în satele Seliștea, Turtaba și Isverna.

IȘALNIȚA, com. în jud. Dolj, alcătuită dintr-un sat, situată la N de confl. râului Amaradia cu Jiul, în luncile și pe terasele de pe stg. Jiului și de pe dr. Amaradiei, la contactul cu prelungirile de S ale Dealurilor Amaradiei; 4 072 loc. (1 iul. 1996): 2 028 de sex masc. și 2 044 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 5 ian. 1875). Expl. de balast. Centrală electrică și de termoficare (980 MW), intrată în funcțiune în 1965. Combinat chimic (îngrășăminte fosfatice și azotoase). Sere legumicole (204 ha). Pe terit. com. I. au fost descoperite (1964) mai multe morminte de incinerație conținând urne cu capac și vase de ofrandă, de la sf. Epocii bronzului și din prima Epocă a fierului, din care s-au recuperat castroane, cești, cupe (ornamentate cu linii în zigzag și triunghiuri realizate prin incizii). Satul Ișalnița este menționat documentar, prima oară, în 1577. Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului", construită în anii 1705-1706, modificată radical în 1875 și reparată în 1914. Cod poștal: 1126.

IVĂNEȘTI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 14 sate, situată în zona Colinelor Tutovei, pe râul Racova și în reg. de izv. a râurilor Iezer și Studineț; 4 470 loc. (1 iul. 1996): 2 237 de sex masc. și 2 233 fem. Fermă de creștere a ovinelor. Viticultură. Satul Blești este menționat documentar în 1439, iar Coșești în 1467. Pe terit. satului Ivănești au fost descoperite urmele unei așezări hallstattiene și o necropolă carpică de incinerație (sec. 3 d.Hr.), în care s-au găsit mărgele din pastă de sticlă și calcedonie, o fibulă și o brățară din bronz, o lamă de cuțit din fier ș.a. În satul Ivănești se află biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae"-Balia (1774, refăcută în 1830) a fostului schit Golgota; în satul Broșteni există o biserică din 1807, iar în satul Coșești o biserică cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1809, cu unele transformări din 1882). Cod poștal: 6531.

IVĂNEȚU, Culmea ~, masiv muntos în SE M-ților Buzăului, având aspectul unei culmi cu direcție NE-SV, încadrat de văile râurilor Bâsca și Bâsca Mică (la N), Slănic (la E) și Buzău (la V) și de Subcarpații Buzăului la S-SE (Depr. Sibiciu și Brăești și Dealurile Blidișel, Dâlma și Bocu). Alt. max.: 1 191 m. Alcătuit din fliș grezos cu intercalații șistoase, conglomerate și fliș bituminos cu gresie de Kliwa. Acoperit cu păduri de fag în amestec cu rășinoase. Versanții săi sunt afectați de alunecări.

IVEȘTI 1. Com. în jud. Galați, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, în lunca și pe terasele râului Bârlad; 9 680 loc. (1 iul. 1996): 4 931 de sex masc. și 4 749 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872) în satul Ivești și haltă de c.f. (în satul București). Nod rutier. Centru viticol și de vinificație. Pomicultură (meri, peri, nuci). Satul Ivești a fost înființat în 1855 de către Panait Balș și menționat într-un hrisov domnesc în 1856. În perimetrul com. I. se află întinse zone acoperite cu dune de nisip fixate de vegetație. Cod poștal: 6236.

2. Com. în jud. Vaslui, alcătuită din 4 sate, situată în S Colinelor Tutovei, pe râul Tutova; 4 436 loc. (1 iul. 1996): 2 275 de sex masc. și 2 161 fem. Viticultură. Satul Pogonești este menționat documentar în 1489, iar Ivești în 1621. Biserică din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1840), în satul Ivești. Cod poștal: 6414.

IZA, râu, afl. stg. al Tisei la Sighetu Marmației; 83 km; supr. bazinului: 1 303 km^2. Izv. de pe versantul de NV al M-ților Rodna, de la 1 200 m alt. și străbate Depr. Maramureș pe direcție SE-NV, formând în aval de com. Strâmtura, defileul Surduc (1,8 km), săpat în depozite eocene. Afl. pr.: Boicu, Ieud, Slătioara, Mara.

IZBICENI, com. în jud. Olt, alcătuită dintr-un sat, situată în SE Câmpiei Romanați, în lunca și pe terasele de pe dr. Oltului; 5 364 loc. (1 iul. 1996): 2 682 de sex masc. și 2 682 fem. Nod rutier. Hidrocentrală (53 MW), dată în folosință în 1989. Ferme de creștere a bovinelor și porcinelor. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1846). Cod poștal: 0822.

IZBUCUL CĂLUGĂRI → Cărpinet.

IZVOARE 1. Masiv deluros în Pod. Niculițel, reprezentând cea mai mare înălțime a podișului (411 m).

2. Com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Desnățui, pe râul Baboia; 2 043 loc. (1 iul. 1996): 964 de sex masc. și 1 079 fem. Nod rutier. Fermă de creșterea bovinelor. Viticultură.

Până la 17 dec. 1964, satul și com. Izvoare s-au numit *Rudari*. În arealul satului Corlate a fost descoperită o necropolă de incinerație, datând de la sf. sec. 2-începutul sec. 1 î.Hr., în care s-au găsit fragmente metalice ale unui scut, o spadă și o suliță din fier, o fibulă, un lanț-cingătoare din argint ș.a. Bisericile cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul" (1853) și „Sfântul Dumitru" (construită în 1902-1905 pe locul unei biserici din sec. 17), în satele Izvoare și Corlate. Cod poștal: 1247.

IZVOARELE 1. Com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Burnas, pe râul Ismar; 5 033 loc. (1 iul. 1996): 2 416 de sex masc. și 2 617 fem. Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui ș.a: Viticultură. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Izvoarele s-au numit *Beiu*, iar între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. I. a făcut parte din jud. Ilfov. Pe terit. satului Petru Rareș au fost descoperite (1933-1935, 1957) urmele unei așezări neolitice, aparținând Culturii Boian (milen. 4 î.Hr.), în care s-au găsit străchini, capace cu decor meandric excizat, figurine feminine asemănătoare celor de tip Precucuteni, cu supr. decorată geometric prin incizie etc. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1850), „Sfântul Nicolae" (1879), „Sfântul Nicolae" (1885), „Cuvioasa Parascheva" (1890) și „Adormirea Maicii Domnului" (1902), în satele Valea Bujorului, Dimitrie Cantemir, Petru Rareș, Izvoarele și Chiriacu. În arealul satului Valea Bujorului se află *Pădurea Manafu* (278 ha), declarată rezervație forestieră în 1954, formată din stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) în amestec cu cer (*Quercus cerris*), gârniță (*Quercus frainetto*) și salcâm plantat (*Robinia pseudacacia*). Dintre arbuști sunt prezenți porumbarul (*Prunus spinosa*), păducelul (*Crataegus monogyna*), pătachina (*Rhamnus cathartica*) ș.a. Stratul ierbaceu este alcătuit din brebenei (*Corydalis solida*), bujorul românesc (*Paeonia peregrina*), firuța (*Poa pratensis*) etc. Colonie de fazani și căprioare. Cod poștal: 8189.

2. Stațiune climaterică și de odihnă, de interes general, cu funcționare permanentă, situată în raza com. Cernești, jud. Maramureș, la poalele de S ale M-ților Gutâi, la 916 m alt., pe râul Bloaja, la 32 km E de municipiul Baia Mare. Climă submontană, cu veri răcoroase (în iul. temp. medie 15°C) și ierni friguroase (în ian. temp. medie –6°C), cu precipitații abundente (c. 1 000 mm anual). Temp. medie anuală este în jur de 5°C. Aflată între culmi muntoase acoperite cu păduri, stațiunea dispune de un climat tonic-stimulant, caracterizat printr-o presiune atmosferică joasă, aer curat, ozonat, lipsit de praf și alergeni. Stațiunea este indicată atât pentru odihnă, cât și pentru tratarea afecțiunilor căilor respiratorii (rinite, traheite, bronșite cronice), a celor endocrine (hipertiroidie benignă), a stărilor de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual etc. Cod poștal: 4843.

3. Com. în jud. Olt, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Boian, pe râul Iminog; 4 155 loc. (1 iul. 1996): 2 162 de sex masc. și 1 993 fem. Nod rutier. Ferme de creștere a ovinelor și păsărilor. Viticultură. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1821, refăcută în 1901) și „Sfânta Treime" (1872), în satele Alimănești și Izvoarele. Conacul „Alimănișteanu" (sec. 19), în satul Alimănești. Cod poștal: 0858.

4. Com. în jud. Prahova, alcătuită din 6 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe cursul superior al râului Teleajen; 6 892 loc. (1 iul. 1996): 3 473 de sex masc. și 3 419 fem. Halte de c.f. (în satele Izvoarele și Homorâciu). Fabrică de cherestea. Pomicultură (meri, pruni, peri). În perimetrul satului Homorâciu, pe Dealul Cetățuia (716 m alt.), au fost descoperite urmele unei așezări din Epoca bronzului, aparținând Culturii Monteoru (milen. 2 î.Hr.), ale uneia din a doua Epocă a fierului (La Tène-ul geto-dacic) și vestigiile unei așezări de tip *dava*, datând din Epoca dacică clasică (sec. 2 î.Hr.-1 d.Hr.). În satul Schiulești se află Schitul Crasna, întemeiat în 1745, cu o biserică din lemn. În 1824 a început construirea bisericii din zid, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena", din inițiativa postelnicului Constantin Potlogea, terminată și sfințită în 1828. Picturile murale interioare au fost terminate în 1834. Biserica a fost renovată în 1983, iar picturile recondiționate în 1991. În satul Homorâciu se află biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1744), iar în satul Izvoarele, biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1854) și ruinele unui conac (sf. sec. 19) distrus de un incendiu. Cod poștal: 2102.

5. Com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Boian; 3 099 loc. (1 iul. 1996): 1 531 de sex masc. și 1 568 fem. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț

etc. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Izvoarele s-au numit *Găuriciu*. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1834) și „Adormirea Maicii Domnului" (1840). Cod poștal: 0788.

6. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 4 sate, situată în SE Pod. Niculițel, pe râul Telița; 4 121 loc. (1 iul. 1996): 2 134 de sex masc. și 1 987 fem. Nod rutier. Centru viticol și de vinificație. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Izvoarele s-au numit *Filimon Sârbu*. Pe terit. com. I. au fost descoperite urmele unei așezări rurale romane în care s-a găsit un relief dedicat zeiței Epona (zeiță de origine celtică, protectoare a cailor și grajdurilor). Cod poștal: 8876.

IZVOARELE BORCUTULUI → Romuli.

IZVOARELE SUCEVEI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de NE ale Obcinei Mestecăniș și cele de NV ale Obcinei Feredeu, pe cursul superior al râului Suceava, la granița cu Ucraina; 2 356 loc. (1 iul. 1996): 1 172 de sex masc. și 1 184 fem. Cod poștal: 5968.

IZVORU, com. în jud. Argeș, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe cursul superior al râului Teleorman; 2 833 loc. (1 iul. 1996): 1 336 de sex masc. și 1 497 fem. Nod rutier. Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1701, pictată în 1829); conacul „Petricari-Davila" (1924-1927). Cod poștal: 0393.

IZVORU BÂRZII, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 7 sate, situată în partea de S a Pod. Mehedinți, la contactul cu terasele înalte de pe stg. Dunării, pe râul Topolnița; 2 834 loc. (1 iul. 1996): 1 425 de sex masc. și 1 409 fem. Combinat chimic (în satul Halânga) pentru producerea de apă grea, necesară centralei atomo-electrice de la Cernavodă. Moară de cereale (1860), în satul Schinteiești. Fermă de creștere a bovinelor (în satul Halânga). Centru viticol (Halânga). Pe terit. satului Izvoru Bârzii a fost descoperită (1967) o necropolă tumulară hallstattiană în care s-au găsit fragmente ceramice de tip Basarabi și o placă (probabil pectoral) din aur, cu decor de cercuri concentrice, reliefate prin ciocănire *(au repoussé)*; în satul Baloteşti au fost identificate urmele unei așezări romane *(vicus)* din sec. 2-3, iar în satul Puținei, vestigiile unei fortificații romane de tip *quadriburgium* (castel patrulater cu turnuri pătrate la colțuri și poartă centrală de intrare), datând din sec. 4 d.Hr. În satul Schitu Topolniței se află Mânăstirea Topolnița, cu biserica având hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul", construită în anii 1644-1646, din inițiativa căpitanului Lupu Buliga, pe locul uneia din sec. 14, atribuită, prin tradiție, voievodului Radu I (1377-1383). Păstrează picturi murale interioare și exterioare, executate în frescă, în stil bizantin de către Gheorghe („grecul") și Dima („românul") în anul 1673. După secularizare (1863), mânăstirea a fost părăsită și apoi reînființată în 1930; restaurată în 1930-1932 și 1991-1992. Biserică având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 19) și casă din lemn (1860), în satul Izvoru Bârzii. Cod poștal: 1520.

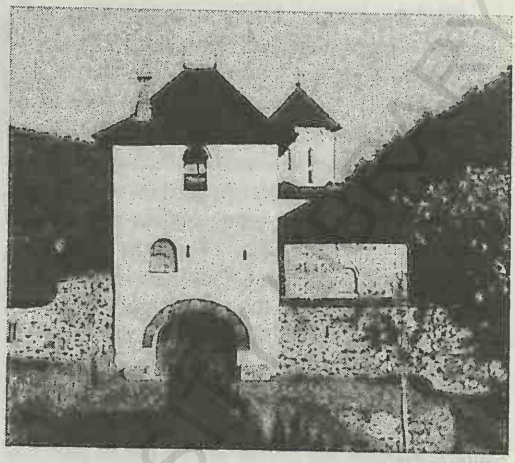

Izvoru Bârzii. Mânăstirea Topolnița

IZVORU BERHECIULUI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată în NV Colinelor Tutovei, în zona de izv. a râului Berheci; 1 568 loc. (1 iul. 1996): 753 de sex masc. și 815 fem. Nod rutier. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Pe terit. satului Izvoru Berheciului au fost descoperite vestigii de locuire din Epoca bronzului, aparținând culturilor Monteoru (milen. 2 î.Hr.) și Noua (sec. 14-12 î.Hr.), un mormânt de înhumație din prima Epocă a fierului, în care s-au găsit cinci vârfuri de săgeți din bronz, un colier din bronz, mărgele din sticlă, un obiect din bronz cu două capete zoomorfe stilizate ș.a., precum și urmele unei așezări geto-dacice din sec. 4-3 î.Hr. Satul Oțelești este menționat documentar, prima oară, în 1438. Cod poștal: 5520.

IZVORU CRIŞULUI, com. în jud. Cluj, alcătuită din 4 sate, situată în E Depr. Huedin, pe cursul superior al Crișului Repede; 1 686 loc. (1 iul. 1996): 807 de sex masc. și 879 fem. Fabrică de cherestea. Centru de țesături populare și de confecționare a obiectelor din lemn. Rezervație de liliac sălbatic *(Syringa vulgaris)*. În satul Izvoru Crișului, menționat documentar, prima oară, în 1276, se află o biserică reformată (sec. 17), cu tavan casetat, pictat în 1764, iar în satul Nadășu există o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1720-1730). Cod poștal: 3533.

IZVORU MUNTELUI, lac antropic (de retenție), construit pe cursul mijlociu al râului Bistrița (dat în folosință la 1 iul. 1960), la poalele de NE ale Masivului Ceahlău și cele de SV ale M-ților Stânișoarei, la 505 m alt., în arealul localit. Bicaz, Pângărați, Ceahlău, Hangu și Poiana Teiului. Supr.: 32,6 km^2; vol.: 1,23 md. m^3; ad. max.: 96 m; lungime: 35 km; lățime max.: 2 km; perimetrul: 71 km. Amenajat în scop hidroenergetic (alimentează, printr-un tunel pe sub munte, hidrocentrala „Stejaru" de 210 MW), a devenit însă și un important obiectiv turistic. Ihtiofaună bogată (păstrăvi, obleți, mreană, clean, scobar ș.a.). În apele lacului de acumulare se află Piatra Teiului — un martor de eroziune, înalt de 23 m. Este alcătuită din calcare recifale compacte de vârstă cretacică. Declarată rezervație geologică.

IZVORU MUREŞULUI, stațiune climatericăși de odihnă de interes general, cu funcționare permanentă, situată în raza com. Voșlăbeni, jud. Harghita, în SE Depr. Giurgeu, la poalele M-ților Hășmaș, la 891 m alt., la 67 km N de municipiul Miercurea-Ciuc. Climă de munte, cu veri răcoroase (în iul. temp. medii de 14°C) și ierni friguroase (în ian. temp. medii sub –6°C). Temp. medie anuală este de c. 6°C, iar precipitațiile atmosferice însumează c. 700 mm anual. Climatul tonic-stimulant, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, cu o ionizare accentuată a atmosferei, face ca stațiunea să fie căutată atât pentru odihnă, cât și pentru tratarea stărilor de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual, a rahitismului, a nevrozelor astenice etc. Numeroase posibilități de drumeții montane. Cod poștal: 4203.

IZVORUL → Sinaia.

IZVORUL TĂUŞOARELOR, peșteră cu caracter descendent, situată pe versantul stg. al văii cu același nume din bazinul superior al râului Gersa (M-ții Rodnei), la 950 m alt. Constituită dintr-o rețea de galerii (8 830 m lungime), dezvoltate pe diaclaze. Peste 60% din galerii sunt situate în pantă, caracteristic fiind faptul că pe o lungime de numai 940 m, peștera prezintă o diferență de nivel de 425 m (cea mai adâncă peșteră din România). Aproape întregul sistem subteran este generat de accidente tectonice care au dus la formarea unor săli uriașe, cascade, puțuri și hornuri. Concrețiunile clasice (stalactite, stalagmite, draperii ș.a.) sunt rare, fiind prezente doar cristale de gips (anthodite). Temp. aerului variază între 5,5 și 8°C, iar umiditatea se apropie de 100%. Faună cavernicolă săracă. Greu accesibilă. Monument al naturii. Cunoscută și sub numele de *Peștera de la Tăușoare*.

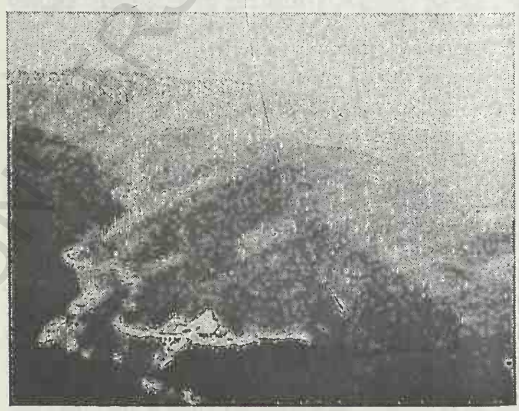

Lacul Izvoru Muntelui

Izvoru Mureşului. Complexul turistic

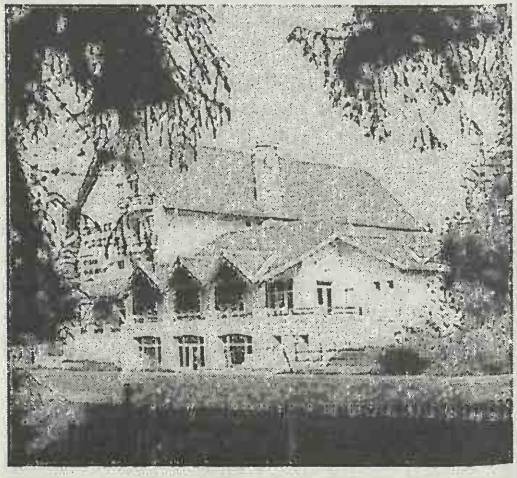

ÎNSURĂȚEI, oraș în jud. Brăila, situat în Câmpia Bărăganului, pe râul Puturosu, la c. 50 m alt., la 65 km SV de municipiul Brăila; 7 441 loc. (1 iul. 1996): 3 757 de sex masc. și 3 684 fem. Supr.: 5,9 km^2; densitatea: 1 261 loc./km^2. Nod rutier. Expl. de argilă, nisip și balast. Fabrici de produse lactate, de coniac și spirt. Mici unități de conf., de mat. de constr., de morărit și panificație. Abator de ovine. Centru pomi-viticol. Ferme de creștere a bovinelor și ovinelor. **Istoric.** Localit. a fost întemeiată în 1879, pe locul cătunului Pârlădeni, în urma împroprietării „însurățeilor" (de unde derivă și numele) cu pământ, în anul 1878. Declarat oraș la 18 apr. 1989. În prezent, are în subordine ad-tivă satele Lacu Rezii, Măru Roșu și Valea Călmățuiului. Biserică ortodoxă, cu hramul „Sfântul Nicolae" (începutul sec. 19), în satul Lacu Rezii. La c. 10 km E de oraș, în arealul satului Lacu Rezii, se află pădurea Viișoara, declarată rezervație forestieră la 24 sept. 1979. Pădurea (1 694 ha) este alcătuită din stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*), cu unele exemplare seculare, în amestec cu arbori rari de stejar (*Quercus robur*), frasin (*Fraxinus excelsior*), arțar tătăresc (*Acer tataricum*) ș.a. Cod poștal: 6161.

ÎNTORSURA BUZĂULUI 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, situată în zona centrală a Carpaților de Curbură, pe cursul superior al râului Buzău, la 700-800 m alt. Relieful depresionar este reprezentat prin lunci (nu prea bine dezvoltate), terase și glacisuri piemonane mărginite și dominate de culmi montane de 800–1 000 m alt. (așa-numitele Clăbucete ale Întorsăturii). Climă rece și umedă, cu temp. medii anuale în jur de 6°C și precipitații ce însumează 700-1 000 mm anual. Frecvente inversiuni de temperatură în anotimpul rece. Rama depresionară este acoperită cu păduri de foioase (fag, carpen, tei ș.a.) în amestec cu brad.

2. Oraș în jud. Covasna, situat în depresiunea omonimă din zona curburii interne a Carpaților, la 708-766 m alt., pe cursul superior al râului Buzău, acolo unde acesta își schimbă brusc direcția inițială de curgere (de la S către N) spre SE, la 51 km SE de municipiul Sfântu Gheorghe; 8 983 loc. (1 iul. 1996): 4 536 de sex masc. și 4 447 fem. Supr.: 4,2 km^2; densitatea: 2 138 loc./km^2. Stație finală de c.f. Nod rutier aflat pe un vechi și tradițional drum comercial ce lega, prin pasul Buzău, Muntenia cu Transilvania. Expl. de roci de constr. (gresii, calcare, argile, nisipuri, balast). Constr. de piese pentru diferite mașini agricole și de cabine pentru tractoare. Expl. și prelucr. lemnului. Prelucr. firelor și fibrelor textile. Centru pomicol. Fermă pentru creșterea animalelor. Centru de țesături (ștergare, fețe de masă, ii etc.) și de confecționat costume populare. **Istoric.** Localit. apare menționată documentar, ca sat, prima oară în 1770, iar apoi în 1839 și declarată oraș la 17 febr. 1968. În prezent are în subordine ad-tivă 3 sate: Brădet, Floroaia și Scrădoasa. În arealul orașului se află ruinele unei cetăți romane, cu turn de apărare, și o biserică ortodoxă din 1836. Cod poștal: 4046.

ÎNTREGALDE, com. jud. Alba, alcătuită din 11 sate, situată pe cursul superior al râului Galda,

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

pe pantele și la poalele de NV ale M-ților Trascău; 998 loc. (1 iul. 1996): 541 de sex masc. și 457 fem. În satul Întregalde, menționat documentar, prima oară, în 1525, se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfântul Ilie" (construită în 1774 și pictată în 1789), iar în satul Dealu Geoagiului, o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", datând din 1742, pictată în sec. 18 și cu adăugiri din sec. 19. În arealul com. Î., în perimetrul cheilor Întregalde, se află o rezervație floristică (80 ha), iar pe terit. satului Tecșești există o poiană cu narcise. Cod poștal: 3318.

ÎNTREPRAHOVE → Azuga.

ÎNVÂRTITA, lac carstic, cantonat în formațiuni de gips (singurul din țară), la 780 m alt., situat pe o poliță structurală, pe interfluviul dintre râurile Vălsan și Râu Doamnei, în arealul com. Nucșoara (jud. Argeș). Supr.: 2,2 ha; ad. max.: 5 m.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

J

JADANI → Orțișoara.

JALOVITSA → Ialomița (4).

JAMU MARE, com. în jud. Timiș, alcătuită din 5 sate, situată în partea de S a Câmpiei Bârzavei, pe râul Semnița, la granița cu Iugoslavia; 3 401 loc. (1 iul. 1996): 1 685 de sex masc. și 1 716 fem. Halte de c.f. (în satele Clopodia și Ferendia) și stație finală de c.f. (în satul Jamu Mare). Centru viticol. Fermă de creștere a bovinelor (în satul Gherman). Satul Jamu Mare este menționat documentar, prima oară, în 1343. Conacul „Petala" (1840), în satul Clopodia. Cod poștal: 1843.

JARIȘTEA, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Subcarpaților Vrancei cu Glacisul Odobești; 4 240 loc. (1 iul. 1996): 2 057 de sex masc. și 2 183 fem. Centru viticol și de vinificație. Pe terit. satului Jariștea au fost descoperite urmele unei așezări din sec. 10-11, în care s-au găsit fragmente ceramice lucrate la roată, două unelte din fier, o secure ș.a. Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809), în satul Jariștea. Cod poștal: 5338.

JĂDANI → Orțișoara.

JEBEL, com. în jud. Timiș, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Timișului, pe cursurile superioare ale Timișului Mort și canalului Lunca – Birda; 4 971 loc. (1 iul. 1996): 2 498 de sex masc. și 2 473 fem. Nod feroviar și rutier. Expl. de argilă. Produse alim. Ferme de creștere a porcinelor (în satul Pădureni) și păsărilor (Jebel). Piscicultură. Centru de cusături și țesături populare. Satul Jebel este menționat documentar, prima oară, în 1334. Cod poștal: 1922.

JEGĂLIA, com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în SE Câmpiei Bărăganului și în Balta Brăilei, pe ambele maluri ale brațului Borcea; 4 919 loc. (1 iul. 1996): 2 480 de sex masc. și 2 439 fem. Stație de c.f. (în satul Jegălia). Produse alim. Culturi irigate de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Pescuit. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. J. a făcut parte din jud. Ilfov. Herghelie. În arealul com. J. a fost descoperit (1967) un tezaur monetar, alcătuit din 457 de monede din argint, din care 427 sunt denari romani republicani datând din perioada 175-37 î.Hr. Cod poștal: 8584.

JEPI, denumirea a două vârfuri de pe versantul prahovean al masivului Bucegi (*J. Mici*, 2 148 m și *J. Mari*, 2 071 m), alcătuite din conglomerate și acoperite de jnepeni (mai mult în *J. Mari*). La poalele lor, pe valea Prahovei, se află localitatea climaterică Poiana Țapului, ce aparține de Bușteni.

JGHEABUR, Schitul ~ → Stoenești (4).

JIANA, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Blahniței, pe râul Blahnița; 4 971 loc. (1 iul. 1996): 2 373 de sex masc. și 2 598 fem. Nod rutier. Expl. de argilă (în satul Jiana Mare). Fermă de creștere a ovinelor (în satul Cioroboreni). Până la 17 dec. 1964, satul și com. Jiana s-au numit *Flămânda*. Cod poștal: 1558.

JIBĂU → Jibou.

JIBERT, com. în jud. Brașov, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Hârtibaciului; 2 674 loc. (1 iul. 1996): 1 318 de sex masc. și 1 356 fem. Satul Jibert este menționat documentar, prima oară, în 1289. Cetate țărănească (sec. 13-16), cu biserică evan-

ghelică de incintă, în satul Dacia; biserică reformată (sec. 16-17) și biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 18), în satul Grânari. Cod poștal: 3030.

JIBLEA, depresiune tectono-erozivă, situată în zona de contact a Carpaților Meridionali cu prelungirile de V ale Muscelelor Argeșului, respectiv, la poalele de S ale M-ților Cozia și cele de N ale Dealurilor Robaia (871 m alt.) și Monga (700 m alt.), de-a lungul râului Sălătrucel, până la confl. cu Oltul. Supr.: c. 30 km^2. Relief predominant colinar, cu alt. medii de 450 m, de terase și lunci. Climat submontan, răcoros (temp. medie anuală este de 6,8°C) cu precipitații moderate (700-800 mm anual). Vegetație de pășuni, fânețe și pâlcuri izolate de păduri de stejar. Comunică în NE cu Depr. Loviștea prin pasul Clocotici. În extremitatea de SV, la confl. râului Sălătrucel cu Oltul, se află orașul *Călimănești*.

JIBOU, oraș în jud. Sălaj, situat la poalele de SE ale Dealurilor Sălajului, la 190-220 m alt., pe stg. râului Someș, la 23 km NE de municipiul Zalău; 12 454 loc. (1 iul. 1996): 6 124 de sex masc. și 6 330 fem. Supr.: 51 km^2; densitatea: 244 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Ateliere de reparații feroviare. Fabrici de mobilă, de conf. și de produse alim. (preparate din carne și lapte, panificație etc.). Țesături de in și cânepă. Complex de morărit. Fermă de creștere a bovinelor. Grădină botanică (13 ha) cu peste 500 de specii floristice. Muzeu de istorie și de științele naturii. Stațiune balneoclimaterică de interes local, cu climat de coline, sedativ, și cu izv. de ape minerale sulfuroase, sulfatate, sodice, calcice, magneziene, indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale. Rezervație geologică (calcarele din satul Rona). **Istoric.** Prima mențiune documentară a localit. datează din 1219 (*Villa Chybur*), iar în 1564 este consemnată ca târg cu numele *Sibo*. În 1854 apare, în diferite surse, cu toponimul *Jibău*. Declarat oraș la 17 febr. 1968. În prezent are în subordine ad-tivă 4 sate: Cuceu, Husia, Rona și Var. În arealul satului Cuceu a fost descoperit (1982) un tezaur monetar de argint alcătuit din o drahmă (emisă în perioada 315-c. 285 î.Hr.), 487 de denari republicani (din intervalul 209/208-48/47 î.Hr.), 33 de tetradrahme din Thásos ș.a. cântărind în total 2,4 kg. În punctul numit „Fânațe" au fost identificate urmele unei așezări din sec. 2-4. **Monumente:** biserică ortodoxă (1733); castelul „Wesselenyi" construit în anii 1779-1810, în stilul barocului transilvănean; curia (1702); manejul (1771); grajdul (1775); castelul „Beldy", cu parc (începutul sec. 20). Bisericile din lemn cu același hram — „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", în satele Var și Husia, datând de la începutul sec. 18 (cu prispă adăugată în 1820) și, respectiv, din anul 1800. Cod poștal: 4675.

JICHIȘU DE JOS, com. în jud. Cluj, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de NE ale Dealului Bobâlna (Dealurile Dejului), pe dr. râului Olpret; 1 276 loc. (1 iul. 1996): 631 de sex masc. și 645 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). Satul Jichișu de Jos este menționat documentar, prima oară, în 1292. Cod poștal: 4653.

JIDENI → Podgoria.

JIDVEI, com. în jud. Alba, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Târnava Mică; 5 230 loc. (1 iul. 1996): 2 636 de sex masc. și 2 594 fem. Stație de c.f. (în satul Jidvei) și halte de c.f. (în satele Bălcaciu și Feisa). Renumită podgorie. Centru de vinificație. Pe terit. satului Feisa, atestat documentar în 1332, au fost descoperite urmele unei așezări neolitice aparținând Culturii Petrești (sf. milen. 3 î.Hr.). În satul Bălcaciu, menționat documentar, prima oară, în 1319, iar apoi ca târg în 1482, se află o biserică fortificată (azi biserică evanghelică), construită în sec. 14 și refăcută la sf. sec. 15, când a fost realizat și sistemul de fortificații. Turn-clopotniță cu clopot din sec. 16, decorat cu relief înfățișând lupta lui Samson cu leul. Biserica a fost supusă unor renovări în anii 1807-1810 și 1910-1912. În satul Jidvei, atestat documentar în 1309, se află o biserică datând din sec. 15 (azi biserică evanghelică), cu nava reclădită în 1795. În satul Veseuș există o biserică din 1504. Cod poștal: 3191.

JIEȚ → Jiu (1).

JIGODIN-BĂI, stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, situată în arealul municipiului Miercurea-Ciuc (la 2 km S de oraș), în Depr. Ciuc, la 654 m alt., la poalele M-ților Harghita, pe dr. râului Olt. Climă de depresiune intramontană, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. este 17°C) și ierni friguroase (în ian. temp. medie sub –6°C) și precipitații moderate (700 mm anual). Factorii naturali de cură sunt climatul tonic-stimulant și izv. cu ape minerale carbogazoase indicate pentru tratarea afecțiunilor cardiovasculare

(hipertensiune arterială, varice), ale tubului digestiv (gastrite cronice hipoacide, tulburări funcționale ale colonului) etc. Cod poștal: 4110.

JIJIA 1. Câmpia Jijiei, mare unitate geomorfologică, parte componentă a Pod. Moldovei, cuprinsă între râul Prut (la N și E), Pod. Bârladului (la S) și Pod. Sucevei (la V). Este formată din coline joase, rotunjite, adesea cu aspect de platouri cu înclinare spre SE, cu o lățime medie de 700-1 000 m și o pantă de 3-5°, cu înălțimi ce variază între 180 și 250 m (înălțimea medie este de 150 m, cea max. de 269 m în Dealul Bodron, iar cea minimă de 60 m în lunca Prutului). C. J. este fragmentată în mai multe interfluvii de văile râurilor Jijia, Bahlui, Bașeu și afl. acestora, ale căror versanți au o pantă accentuată (10-20°), ce prezintă șesuri aluviale extinse în zonele de confl. și c. 3-4 niveluri de terase acoperite cu depozite loessoide. În unele zone, versanții văilor prezintă cueste, puternic afectate de alunecări. Denumirea de câmpie, atribuită acestei unități geomorfologice, este legată de înălțimea redusă a acesteia și mai ales de specificul predominant agricol (culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț etc., efectuate pe soluri cernoziomice levigate). Altitudinile scăzute în raport cu unitățile de relief limitrofe din N, V și S, care o domină cu 100-300 m, i-au determinat pe unii geografi să o considere ca o unitate depresionară aparte, pe care au denumit-o *Depr. Jijia-Bahlui*. C. J. mai este cunoscută și sub numele de *Câmpia Moldovei* sau *Depr. Moldovei*. C. J. se împarte în *Câmpia Jijiei Superioare* (care la rândul său cuprinde Câmpia Săvenilor și Dealurile Copalău-Cozancea), situată, aproximativ, la N de cursul superior și mijlociu al râului Miletin, prezentând platouri interfluviale largi, cu înălțimi de peste 200 m și *Câmpia Jijiei Inferioare* la S de Miletin, cu alt. frecvent de 200 m, cu interfluvii înguste.

2. Râu în NE țării, afl. dr. al Prutului pe terit. com. Gorban, jud. Iași; 307 km; supr. bazinului: 5 850 km². Izv. din Dealul Căsoaia, de la 410 m alt., de pe terit. Ucrainei, trece prin Dorohoi, străbate Câmpia Jijiei pe direcție NV-SE, curgând pe o vale largă, meandrată, pe o mare distanță paralel cu Prutul, având o pantă generală de scurgere de 1,4‰. Pe cursul său sunt amenajate numeroase iazuri pentru irigații și piscicultură. Afl. pr.: Sitna, Miletin, Bahlui.

JIJILA 1. Lac de luncă, situat pe terit. jud. Tulcea, pe dr. Dunării, în marele cot format de aceasta la N de orașul Măcin. Supr.: 12,32 km². Comunică cu Dunărea prin intermediul pârâului Gârla Mare. Importanță pentru piscicultură.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 2 sate, situată pe țărmul de SE al lacului omonim, la

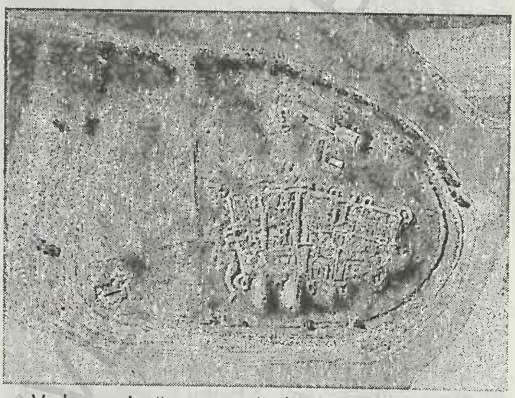

Vedere aeriană asupra ruinelor așezării Dinogetia Jijila (2)

Cruce din aur (engolpion) datând din sec. 11, descoperită pe ins. Bisericuța

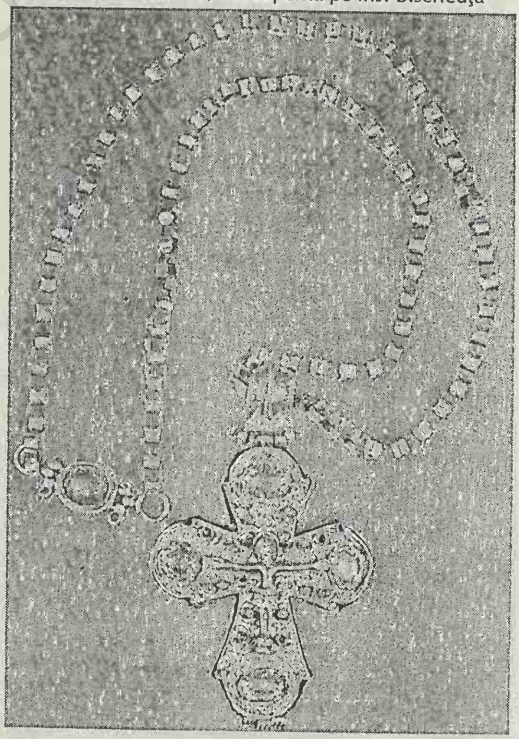

poalele de NV ale M-ților Măcin; 5 855 loc. (1 iul. 1996): 2 940 de sex masc. și 2 915 fem. Piscicultură; cherhana. În satul Garvăn, pe ins. Bisericuța, au fost descoperite (după 1939) urmele unei așezări romane fortificate (*Dinogetia*), datând din sec. 1-4, ridicată pe locul unei așezări geto-dacice, în care s-au găsit obiecte din ceramică, monede, unelte din fier, o balanță din bronz ș.a., precum și ruinele unei clădiri cu ziduri groase, probabil locuința comandantului garnizoanei (*praetorium*), terme etc. Cetatea a fost distrusă în anul 375 d.Hr., în timpul invaziei hunilor și refăcută apoi în timpul lui Anastasius sau Iustinian. Distrusă din nou în 559 de cutriguri, cetatea a fost refăcută în sec. 10-11. Din ea se păstrează ruinele unui zid de apărare, gros de 3 m, flancat de 14 turnuri. Aici s-a găsit un tezaur de aur și argint (engolpion, inele, cercei, brățări ș.a.). În satul Jijila au fost descoperite urmele unor așezări neolitice și ale unei fortificații romane din piatră (26 x 27 m), cu turnuri de colț. Biserică având hramul „Sfântul Dumitru" (1859). Cod poștal: 8887.

JILAVA, com. în jud. Ilfov, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Română, pe râul Sabar; 8 877 loc. (1 iul. 1996): 4 341 de sex masc. și 4 536 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 1 nov. 1869). Nod rutier. Combinat de cauciuc (articole tehnice, anvelope, încălțăminte); tăbăcărie minerală. Legumicultură. În perioada comunistă, la penitenciarul din J. au fost întemnițați numeroși exponenți ai regimului. Aici a fost executat (1 iun. 1946) mareșalul Ion Antonescu. Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996, com. J. a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1817-1818) și „Adormirea Maicii Domnului" (1843-1844).

JILAVELE, com. în jud. Ialomița, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe râul Ialomița; 3 925 loc. (1 iul. 1996): 2 016 de sex masc. și 1 909 fem. Culturi de cereale, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, plante de nutreț etc. Fermă de creștere a porcinelor. Iazuri și helestеie. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. J. a făcut parte din jud. Ilfov. În satul Slătioarele se află biserica având hramul „Trei Ierarhi" (construită în a doua jumătate a sec. 17 și reconstruită în 1820), iar în satul Jilavele, biserica având hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1697, refăcută în a doua jumătate a sec. 19), conacul „Bâzu Cantacuzino" (mijlocul sec. 19), cu anexele gospodărești și o cramă din sec. 18-19. Cod poștal: 8227.

JIMBOLIA, oraș în jud. Timiș, situat în extremitatea de V a României (la 20°30'21" longitudine E), în Câmpia Banatului, la 85 m alt., la 44 km V-NV de municipiul Timișoara, la granița cu Iugoslavia; 11 309 loc. (1 iul. 1996): 5 463 de sex masc. și 5 846 fem. Supr.: 9 km^2; densitatea: 1 256 loc./km^2. Nod rutier și feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată în 1857). Punct de frontieră (vamă) cu Iugoslavia (Velika Kikinda). Expl. de argilă. Fabrici de cărămidă și țiglă (din 1864), de încălțăminte, tricotaje, confecții, nasturi, produse chimice (folii, tuburi și plăci din material plastic) și produse alim. Reparații de mașini agricole. Fermă de creștere a bovinelor. Muzeul memorial al pictorului Ștefan Jager (1877-1962) și Muzeul Pompierilor. Istoric. Localitatea apare menționată documentar ca sat, prima oară, cu numele de *Chumbul*, în 1333, într-un registru papal de dijme. Depopulată în perioada ocupației turcești din sec. 16 (așezarea a fost distrusă complet în 1552 de armata otomană), localitatea se repopulează în sec. 18, devenind un important centru comercial și meșteșugăresc. În perioada 1552-1720, nu mai figurează în nici un fel de document, ea apărând consemnată abia în 1720, pe o hartă austriacă, cu numele *Sombol*, ca teritoriu nelocuit. La 14 febr. 1763, Maria Tereza, împărăteasa Austriei, a emis un act de colonizare (a zonei actualului oraș) cu locuitori proveniți din Alsacia și din Phalz. Primii coloniști s-au stabilit aici (402 familii) la 11 iun. 1766, întemeind localit. *Hatzfeld* și *Landestreu*. În 1768, aceste două localități se contopesc, formând o singură așezare cu numele Hatzfeld, care de la mijlocul sec. 19 se va numi J. Declarat oraș în 1950. Monumente: palat în stil neoclasic (1800); statuia „Sfântul Florian" (1866). Cod poștal: 1953.

JIMBOR, Dealurile Jimborului, zonă colinară în partea central-nordică a Pod. Transilvaniei, situată între râurile Someșu Mare (la N), Meleș (la E), Fizeș (la SV) și Someșu Mic (la V), parte componentă a Câmpiei Fizeșului (Câmpia Transilvaniei), constituită predominant din argile marnoase, gresii și tufuri. Alt. max.: 624 m (Dealul Unguraș). Prezența gresiilor și tufurilor generează pante mari, uneori abrupte. Pomicultură.

JINA, com. în jud. Sibiu, alcătuită dintr-un sat, situată la poalele de NV ale M-ților Cindrel; 4 359

loc. (1 iul. 1996): 2 214 de sex masc. și 2 145 fem. Creșterea ovinelor. Centru de confecționare a costumelor populare. Celebru ansamblu popular de fluieraşi. Festival folcloric anual „Sus pe muntele din Jina". Satul Jina este menționat documentar, prima oară, în 1733. Biserică ortodoxă cu hramul „Buna Vestire" (1795-1796). Cod poștal: 2457.

JIRLĂU 1. Liman fluviatil, cu apă salmastră (în compoziția apei sunt sulfați, carbonați etc.), situat în V Câmpiei Brăilei, pe stg. cursului inf. al râului Buzău. Supr.: 8,9 km^2; vol.: 5,6 mil. m^3. Lungime: 7 km; lățime max.: 3 km. Alimentat cu apă de afl. său Valea Mare sau Valea Boului. Piscicultură.

2. Com. în jud. Brăila, alcătuită din 2 sate, situată în partea de V a Câmpiei Brăilei, pe malul de V și SV al lacului omonim; 3 244 loc. (1 iul. 1996): 1 598 de sex masc. și 1 646 fem. Stație de c.f. (în satul Jirlău). Nod rutier. Piscicultură. Centru viticol. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, pepeni etc. Zonă de interes cinegetic. Cod poștal: 6064.

JITIA, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă din Subcarpații Vrancei, la poalele de V ale Dealului Roșu, pe cursul superior al râului Râmnic; 1 731 loc. (1 iul. 1996): 882 de sex masc. și 849 fem. Produse de panificație. Fenomene carstice dezvoltate pe sare. În satul Jitia de Jos se află Mânăstirea Poiana Mărului (de maici), întemeiată în 1730, cu o biserică din lemn, care a ars în 1771 și a fost refăcută în 1780-1784. A doua biserică din lemn, cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților", a fost construită în 1810-1812. Desființată în 1959, mânăstirea a fost reînființată în 1990. În satul Măgura există Schitul Tarnița (de maici) cu o biserică din lemn având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 19), iar în satul Dealu Sării, biserica cu hramul „Sfinții Petru și Pavel" (1995-1997. Cod poștal: 5330.

JITIANU, Mânăstirea ~ → Podari.

JIU 1. Râu în S-SV Românici, afl. stg. al Dunării pe terit. com. Gighera, jud. Dolj; 339 km; supr. bazinului: 10 080 km^2. Se formează prin unirea (la Iscroni, în aval de Petroșani) a *Jiului de Vest* sau *Jiul Românesc* (considerat ca izv. pr. al Jiului) cu *Jiul de Est* sau *Jiul Transilvan*. *Jiul de Vest* izv. din SV M-ților Retezat, din căldarea glaciară Scorota, dominată de vf. Drăgășanu (2 076 m), de la 1 760 m alt., străbate câteva masive calcaroase de vârstă jurasică, în perimetrul cărora are un curs prăpăstios, cu pante accentuate (în medie 58 ‰), iar apoi drenează, de la SV la NE, partea de V a Depr. Petroșani, unde pantele longitudinale scad treptat (ajungând până la 6,80 ‰ în zona de vărsare) și valea se lărgește treptat, trecând prin orașele Uricani, Lupeni, Vulcan, după care se arcuiește brusc spre S, unde confluează cu Jiul de Est. În cursul superior, numit local *Scocu Mare*, Jiul de Vest primește afl. scurți, cu ape bogate, care formează chei impresionante și cascade (cascada și cheile Pleșii pe râul Buta) și străpung numeroase peșteri (în această zonă au fost identificate 12 peșteri). *Jiul de Est* izv. din S M-ților Șureanu, de sub vf. Șureanu (2 059 m), de la 1 430 m alt., curge pe direcție NE-SV, mai întâi pe pantă accentuată (50 ‰), iar apoi, pe măsură ce drenează partea de E a Depr. Petroșani, panta scade la 13 ‰, trecând prin Petrila și Petroșani, după care confluează cu Jiul de Vest la Iscroni. În zona de confluență, Jiul de Vest are un debit de 10,6 m^3/s, iar Jiul de Est, de 7,6 m^3/s. De aici, Jiul se îndreaptă spre S, pătrunzând în defileul și trecătoarea *Lainici* ca un râu mare, care străpunge Carpații Meridionali (între Livezeni și Bumbești-Jiu) pe o lungime de 30 km,

Jiu (1). Defileul

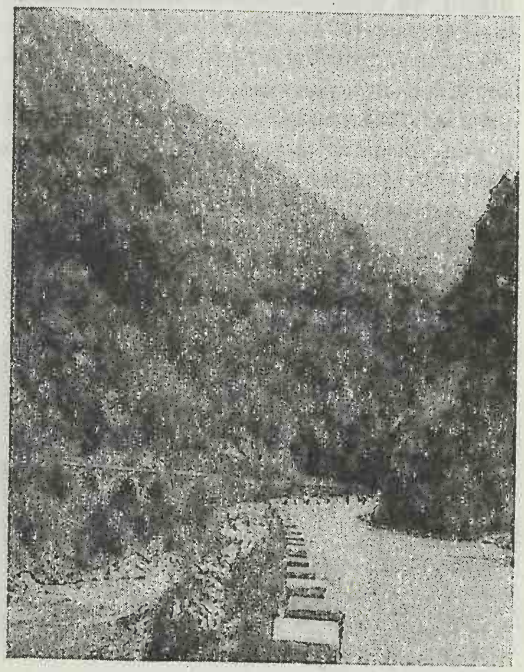

fiind însoțit de o șosea modernizată (construită la sf. sec. 19) și o c.f., cu 39 de tuneluri (dată în folosință la 31 oct. 1948). În sectorul defileului carpatic, J. are o pantă medie de 9 ‰ și un debit mediu de 20-23 m^3/s. După ce scapă din strâmtoarea defileului Lainici, în aval de Bumbești-Jiu, râul traversează zona Subcarpaților Olteniei (unde a format un vast con de dejecție, ce se prelungește până în Depr. Târgu Jiu), trecând prin municipiul Târgu Jiu, în aval de care cursul Jiului este împins puternic către V, făcând un cot accentuat; în această zonă, albia râului a fost puternic modificată din cauza lucrărilor legate de exploatarea în carieră a lignitului din bazinul Rovinari. Râul capătă apoi o direcție generală de curgere NV-SE, traversând mai întâi Dealurile Jiului, separă Dealurile Amaradiei (la E) de Piem. Bălăciței (la V), intrând în V Câmpiei Române (Câmpia Romanați și Câmpia Desnățui), unde albia se lărgește mult și meandrează intens, vărsându-se în Dunăre la extremitatea de E a ostrovului Kozlodui. Pe ultimii c. 30 de km, J. este urmărit, paralel, pe partea stg. de râul *Jieț*, un mic curs parazitar ce reprezintă o veche albie a sa, părăsită, uneori colmatată în mare parte de apele de inundații. În cursul inf., apele J. sunt folosite pentru irigații. Afl. pr.: Tismana, Motru, Gilort, Amaradia. Pe cursul mijlociu al J., în arealul municipiului Târgu Jiu, în timpul primului război mondial, s-au desfășurat două puternice bătălii între armatele germane și cele române: la 10/23-16/29 oct. 1916, în prima bătălie, trupele române, comandate de generalul Ion Dragalina, au respins puternica ofensivă a inamicului (în această luptă a murit Ion Dragalina și s-a remarcat, prin vitejia ei, Ecaterina Teodoroiu, numită și „Eroina de la Jiu"), iar la 29 oct./11 nov.-4/17 nov. 1916, în cea de-a doua bătălie de la Târgu Jiu, sub presiunea a patru divizii germane puternice, armata română cedează, iar trupele inamice ocupă orașul Târgu Jiu (2/15 nov. 1916).

2. **Dealurile Jiului** sau **Gruiurile Jiului**, subunitate a Pod. Getic, situată în partea de V a acestuia, între râurile Motru (la V) și Gilort (la E). Constituite din depozite fluvio-lacustre și loessoide de vârstă pleistocenă, D.J. prezintă forme domoale, cu înclinare NV-SE, puternic fragmentate de râurile Jiu, Cioiana, Valea Racilor, Jilț, Borăscu ș.a., având înălțimi în jur de 400 m. Alt. max.: 425 m. Acoperite cu păduri de foioase. Importantă zonă carboniferă (lignit) și petroliferă a țării.

JIUL → Târgu Jiu.

JOIȚA, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Vlăsiei, pe râul Dâmbovița; 8 501 loc. (1 iul. 1996): 4 237 de sex masc. și 4 264 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981 com. J. a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" și „Sfinții 40 de Mucenici" (1859), în satul Joița și „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 19), în satul Cosoba. Cod poștal: 8128.

JORĂȘTI, com. în jud. Galați, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S a Pod. Covurlui, pe cursul superior al râului Covurlui; 1 908 loc. (1 iul. 1996): 975 de sex masc. și 933 fem. Viticultură. Pe terit. satului Lunca a fost identificată o necropolă birituală, aparținând Culturii Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.), în care s-au găsit vase din lut, pahare din sticlă, fibule din argint și din bronz, catarame din fier și din bronz, cuțite, piepteni din os etc. În satul Jorăști se află bisericile cu hramurile „Sfinții Trei Ierarhi" (1816-1818) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1840-1841). Cod poștal: 6278.

JOSENI, com. în jud. Harghita, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Giurgeu, pe cursul superior al Mureșului; 6 063 loc. (1 iul. 1996): 3 128 de sex masc. și 2 935 fem. Nod rutier. Expl. de andezit (în satul Bucin). Topitorie de in; prelucr. primară a inului. În această zonă, în timpul iernii se produc, frecvent, inversiuni de temp. (aerul foarte rece de pe înălțimile înconjurătoare coboară pe fundul depresiunii, stagnând mai multe zile), care determină valori scăzute ale temp. aerului, înregistrându-se în medie –7°C (max.: –38°C în 1963), ceea ce face ca localit. să fie considerată unul dintre „polii frigului" din România. Muzeu (în satul Joseni). În satul Joseni, menționat documentar, prima oară, în 1567, se află o biserică romano-catolică (sec. 13). Cod poștal: 4206.

JOSENII BÂRGĂULUI, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 4 sate, situată pe râul Bistrița ardeleană (afl. al Șieului), în partea de NE a Dealurilor Bistriței, la poalele de NV ale M-ților Călimani; 4 973 loc. (1 iul. 1996): 2 507 de sex masc. și 2 466 fem. Halte de c.f. (în satele Josenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului și Rusu Bârgăului). Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Pomicultură (meri,

pruni, peri). Centru de ceramică roșie (în satul Mijlocenii Bârgăului). În satul Josenii Bârgăului, menționat documentar, prima oară, în 1547, se află o biserică ortodoxă (sec. 18). Aici are loc anual, în luna febr., manifestarea folclorică „Alaiul Munților", dedicată obiceiurilor de nuntă din satele de pe valea Bârgaelor (prima ediție, 1987). Cod poștal: 4439.

JUCU, com. în jud. Cluj, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Câmpiei Fizeșului, pe Someșu Mic; 3 841 loc. (1 iul. 1996): 1 972 de sex masc. și 1 869 fem. Stație de c.f. (în satul Jucu). Reșed. com. este satul *Jucu de Sus* (menționat documentar, prima oară, în 1325). Satul Jucu de Mijloc este atestat documentar în 1314. Fermă de creștere a bovinelor. Pomicultură. Pe terit. satului Jucu de Sus a fost identificat (1912) un mormânt de incinerație datând din prima jumătate a sec. 2 î.Hr., în care s-au găsit două brățări din bronz, un lanț din sârmă de fier răsucită, vase ceramice lucrate la roată ș.a. Castel (sec. 19), în satul Jucu de Sus. Cod poștal: 3477.

JUDELE, lac de origine glaciară, situat în M-ții Retezat, la 2 202 m alt. Supr.: 0,84 ha; ad. max.: 4,05 m.

JUGUL INTRACARPATIC, aliniament de munți scunzi, scufundați, reprezentat prin culmile Prisnel (651 m alt.) și Preluca (810 m alt.), ce face legătura între M-ții Apuseni (respectiv M-ții Meseș) și Carpații Orientali (respectiv M-ții Rodnei). Aceste culmi sunt alcătuite din șisturi cristaline și calcare.

JUGURENI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată la poalele Dealului Istrița, pe cursul superior al râului Tisău; 826 loc. (1 iul. 1996): 408 de sex masc. și 418 fem. Centru pomicol (meri, pruni, peri). Cod poștal: 5029.

JUPA → Caransebeș.

JUPÂNEȘTI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Piem. Oltețului, pe râul Gilort; 2 482 loc. (1 iul. 1996): 1 227 de sex masc. și 1 255 fem. Stație de c.f. (în satul Jupânești). Expl. de balast. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Dumitru" (sec. 18, refăcută în 1816) și „Sfântul Andrei și Sfântul Dimitrie" (1812), în satele Boia și Vidin. Cod poștal: 1333.

JUPITER, stațiune balneoclimaterică estivală, de interes general, situată în extremitatea de SE a României (jud. Constanța), pe țărmul Mării Negre, la 5 km N de municipiul Mangalia, de care aparține din punct de vedere ad-tiv. Este o stațiune nouă, intrată în circuitul turistic la începutul anilor '70, cu numeroase hoteluri, restaurante, baruri de zi și de noapte, camping, terenuri de sport, bowling etc. În lunile de vară cerul este mai mult senin, Soarele strălucind 10-12 ore pe zi. Temp. medie anuală este de 11°C (în iul. temp. medii peste 22°C, iar în ian. 0°C). Precipitații reduse (400 mm anual). Factorii naturali de cură sunt apa Mării Negre, clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, și climatul maritim, bogat în aerosoli salini. Plaje mari, cu

Jupiter

Vedere generală

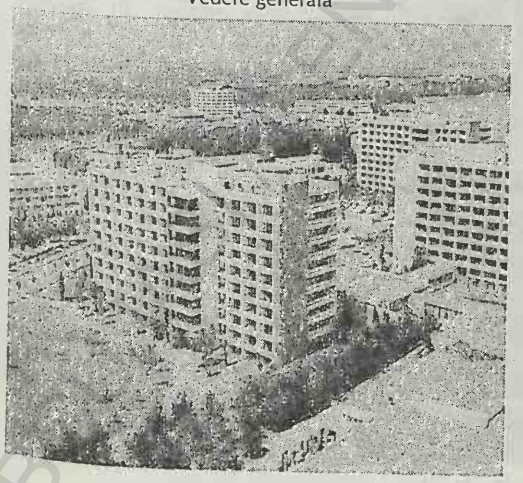

Plaja

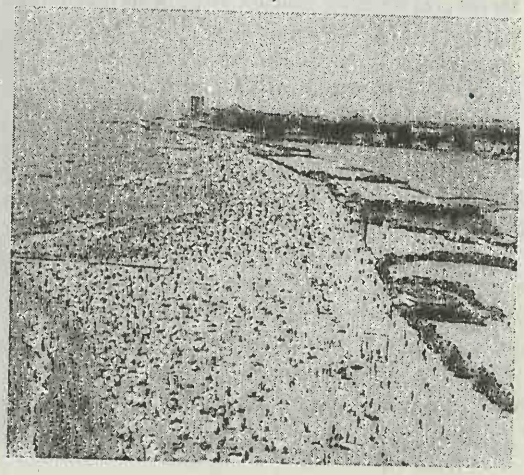

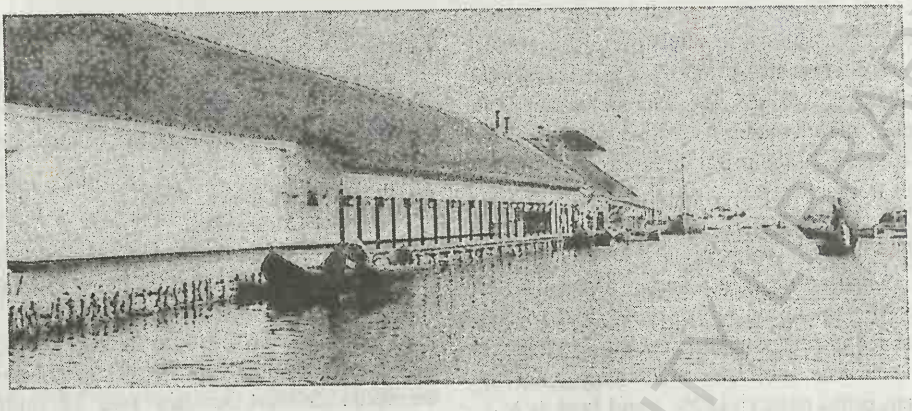

Jurilovca. Cherhanaua

nisip fin, amenajate pentru helioterapie și talazoterapie. Stațiunea este indicată atât pentru odihnă și cură heliomarină în vacanțele de vară, cât și pentru tratament curativ (hipotiroidism, limfatism, anemii secundare, stări de debilitate, decalcefieri, unele dermatoze etc.). Numeroase posibilități de distracții, de practicare a sporturilor nautice, excursii interne și externe, agrement etc. Cod poștal: 8722.

JURILOVCA, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată pe malurile lacurilor Golovița și Razim, la poalele de SE ale Pod. Babadag; 5 434 loc. (1 iul. 1996): 2 652 de sex masc. și 2 782 fem. Expl. de calcar. Important centru piscicol, cu cherhanale de mare capacitate. Pe promontoriul situat în SV lacului Razim, numit Capul Dolojman (sau Doloșman), au fost descoperite (1926-1940) urmele unei cetăți grecești de la sf. sec. 7 î.Hr. (mai târziu oraș fortificat roman), identificată ipotetic cu așezarea greco-romană *Argamum*, menționată documentar în sec. 6 î.Hr., iar apoi în lista orașelor refăcute de împăratul romano-bizantin Iustinian I (sec. 6 d.Hr.). Epigrafic, localit. Argamum este atestată pe *horothesia* („hotărnicia") lui Laberius Maximus, din timpul împăratului roman Traian (98-117), ca fiind învecinată cu Histria. Cercetările arheologice, reluate în 1965, au scos la iveală urme ale populației autohtone datând din sec. 9-8 î.Hr., din prima Epocă a fierului (sec. 8-7 î.Hr.) și din perioada colonizării grecești care începe de la sf. sec. 7 î.Hr. și continuă neîntrerupt până în perioadele romană și romano-bizantină. Au fost descoperite monede și obiecte din bronz, ceramică, un fragment din zidul de apărare al cetății din sec. 5-3 î.Hr. etc. Pe ins. Bisericuța din lacul Razim, în apropierea Capului Dolojman, au fost descoperite resturile unei bisericuțe din sec. 11 d.Hr. și o cruce-relicvar din bronz, cu decor în relief, reprezentând pe avers pe Iisus Hristos răstignit, iar pe revers, pe Fecioara Maria în orantă (motiv iconografic al unui personaj în atitudine de rugăciune). În sec. 18, aici s-au stabilit lipovenii veniți din reg. Cuban (unde se refugiaseră ca urmare a persecuțiilor exercitate de patriarhul Nicon). În perioada 13 oct. 1983-20 mai 1996, satul și com. J. s-au numit *Unirea*. Biserică (1881). Cod poștal: 8851.

BCU IASI UNIVERSITY LIBRARY

K

KAMENA → Piatra-Neamț (2).
KARLSBURG → Alba Iulia.

KORONA → Brașov (2).
KÜSTENGE → Constanța (1).

L

LACU ROȘU 1. Lac de baraj natural, situat pe cursul superior al râului Bicaz, la 980 m alt., format, în 1837, prin surparea unei porțiuni din muntele Piatra Ghilcoșului spre poalele masivului Suhard, barând valea râului Bicaz. Supr.: 12,6 ha. Lungime: 2,5 km; lățime: 100-200 m; perimetrul: 3 km; vol.: 680.000 m^3; ad. max.: 10,5 m. În partea superioară a lacului s-au produs puternice colmatări (ritmul de sedimentare este de 4,88 cm/an), cauzate de afluenții care se reunesc acolo (Bicaz, Pârâul Oilor, Pârâul Roșu, Licașu ș.a.), fapt ce ar putea determina dispariția lacului în jurul anului 2100. Pentru diminuarea colmatării s-au construit două baraje mici, în spatele cărora s-au creat două lacuri de acumulare și de decantare a aluviunilor: unul pe Pârâul Oilor (în 1960) și altul pe pârâul Piatra Roșie (în 1962). Lacu Roșu mai este cunoscut în literatura de specialitate și sub numele de *Ghilcoș* sau *Ucigașul*. Denumirea de Lacu Roșu derivă de la argilele cu oxizi de fier aflate în suspensie în apă, transportate și depuse în lac de Pârâul Roșu. Totodată, culoarea roșie a lacului mai este accentuată și de stânca de culoare roșie a masivului Suhard, care se reflectă în apa lacului. Important și atractiv obiectiv turistic.

Lacu Roșu (1). Vedere generală

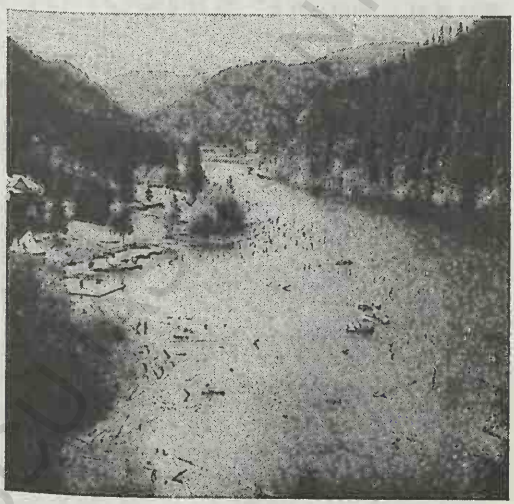

2.→ Roșu (3).

3. Localit. componentă a orașului Gheorgheni, stațiune climaterică și de odihnă de interes general, cu funcționare permanentă, situată în jud. Harghita, într-o mică depresiune străjuită de M-ții Suhard, Tarcău, Hășmaș și Giurgeu (Carpații Orientali), pe malul lacului cu același nume, la 980 m alt., la 26 km NE de orașul Gheorgheni și la 73 km N de municipiul Miercurea-Ciuc. Climat montan, tonic-stimulant, cu veri răcoroase (în iul. temp. medii de 15°C) și ierni friguroase (în ian. medii termice de –7°C). Temp. medie anuală este de c. 5,5°C, iar precipitațiile atmosferice însumează c. 1 000 mm anual. Climatul tonic-stimulant, cu aer curat, lipsit

Lacu Roşu (3). Aspect din staţiune

de praf şi alergeni, puternic ozonat, face ca staţiunea să fie solicitată atât pentru odihnă, cât şi pentru tratarea nevrozelor astenice, a stărilor de debilitate, de surmenaj fizic şi intelectual etc. În lunile de iarnă, staţiunea atrage pe amatorii de schi, care au la dispoziţie pârtii de dificultate medie (pe masivul Suhardu Mare este una dintre cele mai bune pârtii de schi din ţară, în lungime de 2 400 m şi 600 m diferenţă de nivel), iar în lunile de vară, amatorii de sport au la dispoziţie terenuri de sport, un ştrand în aer liber, precum şi posibilitatea de a practica canotajul şi pescuitul în arealul lacului de acumulare naturală sau chiar alpinismul (în Cheile Bicazului, aflate la 3 km NE de staţiune). Numeroase posibilităţi de drumeţii montane spre cabana Suhard, spre muntele Ucigaşul, spre Cheile Bicazului (8 km lungime, cu farmec aparte, declarate rezervaţie naturală complexă), spre lacul de acumulare Izvoru Muntelui de pe râul Bicaz etc. Punctul de atracţie al staţiunii îl constituie lacul de baraj natural (Lacu Roşu). Păstrăvărie. Cod poştal: 4208.

LACU SĂRAT 1. Lac clastocarstic (de crov) cu apă sulfatată şi nămol terapeutic, situat în NE Câmpiei Brăilei, la 25 m alt., la 5 km SV de municipiul Brăila. Supr.: 39 ha; vol.: 0,2 mil. m^3; ad.: 1 m. Lungime: 2 km; lăţime: 200-300. Apa lacului are o mare concentraţie în clorură de sodiu şi sulfat de sodiu şi de magneziu (mineralizare: 84 g/litru). Lacul conţine pe fund nămol sapropelic cu calităţi terapeutice.

2. Staţiune balneoclimatică de interes general, cu funcţionare permanentă, situată în jud. Brăila, în NE Câmpiei Brăilei, la 25 m alt., pe malul lacului omonim, la 5 km SV de municipiul Brăila. Climat continental de stepă, cu amplitudini termice anuale mari (25,4°C). Temp. medie anuală este de 11°C (în iul. temp. medii peste 23°C, iar în ian. –2,3°C). Precipitaţii medii în jur de 450 mm anual. Lacu Sărat, cu importante rezerve de nămol sapropelic şi de apă minerală sulfatată, clorurată, sodică, magneziană, slab bromurată (mineralizare 84 g/litru), oferă condiţii optime de tratare a afecţiunilor reumatismale, a celor ginecologice (insuficienţă ovariană, cervicite cronice), dermatologice (psoriazis, ichtioze, keratodermatii etc.), endocrine (hipotiroidie benignă, hipoovarie etc.), neurologice periferice (pareze uşoare, nevrite, sciatică), posttraumatice etc. Complex balnear cu 250 de locuri. Staţiunea este legată prin linii de tramvai şi de autobuz cu municipiul Brăila. Cod poştal: 6147.

LACU TĂBĂCĂRIEI, lagună marină situată în N municipiului Constanţa, alimentată cu apă dulce din lacul Siutghiol. Supr.: 95 ha; ad. max.: 6,4 m. Are scurgere spre Marea Neagră. Amenajată ca spaţiu de agrement.

LACUL CU MUŞCHI → Mohoş.

LACUL FĂRĂ FUND, lac antroposalin, heliotermic, situat în perimetrul oraşului Ocna Sibiului, format în cadrul salinei „Francisc Grube" (părăsită în 1775). Supr.: 1 665 m^2; ad. max.: 32 m. Salinitatea apei la supr. 96 g/l, iar la 6 m ad., 318 g/l.

Lacu Sărat (2). Complexul balnear

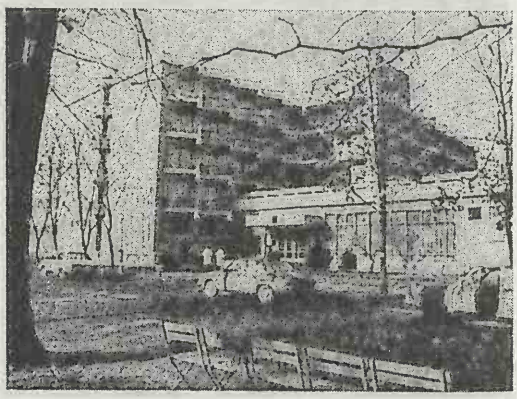

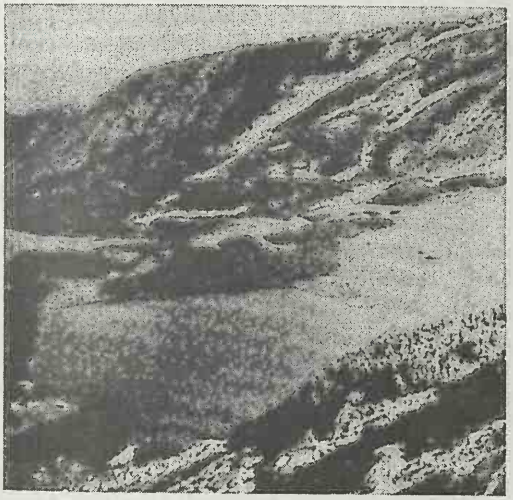

Lacul Lala Mare

Lacul Lala Mică

Declarat rezervație naturală hidrogeologică datorită faptului că manifestă, cel mai pregnant, fenomenul de heliotermie (vara, temp. apei la supr. este de 24,5°C, la 2,5 m ad. atinge 31,4°C, iar la sub 3 m ad. scade la 14-12°C, devenind constantă către fundul lacului).

LACUL LUI BABAN → Gura Caliței.

LACUL ROTUND, lac situat în lunca Dunării, în partea de N a Dobrogei, în jud. Tulcea. Supr.: 2,2 km^2; vol.: 2,0 mil. m^3.

LAINICI 1. Defileu și trecătoare, situate în partea de V a Carpaților Meridionali, între M-ții Parâng (la E) și M-ții Vâlcan (la V), pe valea Jiului, la 513 m alt. Defileul are o lungime de 30 km. În cuprinsul său, talvegul râului Jiu are o pantă accentuată (9 m/km), iar versanții abrupți care-l străjuiesc dau un farmec deosebit acestor locuri. Șoseaua care străbate defileul a fost construită la sf. sec. 19, iar calea ferată, ce trece prin 39 de tuneluri, a fost inaugurată la 31 oct. 1948, asigurând legăturile între Depr. Petroșani și Oltenia.

2. Mânăstirea sau Schitul ~ → Schela (2).

LALA, complex de lacuri glaciare în M-ții Rodnei (Carpații Orientali), format din Lala Mare (5 637 m^2; ad. max.: 1,6 m) și Lala Mică (1 550 m^2; ad. max.: 0,40 m). De aici izv. pârâul Lala.

LALOȘU, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în SE Piem. Oltețului, pe stg. râului Olteț; 2 651 loc. (1 iul. 1996): 1 317 de sex masc. și 1 334 fem. Fermă de creștere a bovinelor. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1850) și „Cuvioasa Parascheva" (1859), în satele Berbești și Mologești. Cod poștal: 0952.

LANDESTREU → Jimbolia.

LA OM, cel mai înalt vârf al masivului calcaros Piatra Craiului (Carpații Meridionali); alt.: 2 238 m. Vegetație alpină de stâncărie, în cadrul căreia se remarcă prezența endemismului garofița Pietrii Craiului (*Dianthus callizonus*), declarată monument al naturii. Vârful La Om mai este cunoscut și sub numele de *Baciu* sau *Piscul Baciului*.

LAPOȘ, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în E Depr. Sângeru, la poalele de N ale Dealului Istrița, pe cursul superior al râului Tisău; 1 604 loc. (1 iul. 1996): 821 de sex masc. și 783 fem. Biserică din lemn (1823), în satul Lăpoșel. Cod poștal: 2148.

LARGIANA → Românași.

LARGU, com. în jud. Buzău, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Buzău-Călmățui, pe râul Călmățui; 1 689 loc. (1 iul. 1996): 829 de sex masc. și 860 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. În perimetrul satului Scărlătești, în punctul numit „Cornul Malului", a fost identificată o necropolă sarmatică (sec. 2-3) unde au fost găsite vase ceramice, cercei din bronz, mărgele din coral, sticlă și chihlimbar, oglinzi cu tagma, cuțite din fier, fusaiole din lut ș.a. La

c. 500 m N de necropolă au fost descoperite urmele unei așezări de tip Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.). În satul Largu, menționat documentar în 1700, se află biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1817). Cod poștal: 5188.

LASCĂR CATARGIU → Schela (1).

LASLEA, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Pod. Târnavelor cu Pod. Hârtibaciului, la confl. râului Laslea cu Târnava Mare; 2 880 loc. (1 iul. 1996): 1 409 de sex masc. și 1 471 fem. Expl. de gaze naturale (în satul Nou Săsesc). Satul Laslea este menționat documentar, prima oară, în perioada 1308-1310. În satul Mălâncrav, atestat documentar în 1305, se află o biserică datând din prima jumătate a sec. 14 (azi biserică evanghelică), cu picturi murale interioare de factură gotică, executate după anul 1350 și un altar poliptic gotic (sec. 15), cu unele transformări din sec. 20; biserici evanghelice în satele Laslea (1828-1842), Florești (1424, cu turn din 1855), Nou Săsesc (ante 1345, refăcută în sec. 15) și Roandola (c. 1500, refăcută în 1792). Cod poștal: 3139.

LATORIȚA → Lotru (2).

LAZ → Săsciori.

LAZA, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 8 sate, situată în Colinele Tutovei, pe râul Racova; 6 209 loc. (1 iul. 1996): 3 092 de sex masc. și 3 117 fem. Fermă de creștere a bovinelor. Pisciculturâ (în lacul Pușcași). Centru de ceramică populară, roșie (în satul Poiana lui Alexa). Satul Pușcași este menționat documentar, prima oară, în 1491. În satul Laza se află biserica din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1780, căptușită cu scândură în 1940), azi în ruină. Cod poștal: 6528.

LAZURI, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Someșului, la granița cu Ungaria; 5 207 loc. (1 iul. 1996): 2 671 de sex masc. și 2 536 fem. Nod rutier. Pe terit. satului Lazuri, menționat documentar, prima oară, în 1261, au fost descoperite vestigiile unei locuințe în care s-a găsit ceramică dacică și celtică (sec. 3-2 î.Hr.), precum și urmele unei așezări din sec. 3-4. Biserici reformate, în satele Lazuri (sec. 16, cu transformări din sec. 19), Nisipeni (sec. 16) și Bercu (1840, cu turn din 1959); bisericile ortodoxe cu același hram — „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", în satele Noroieni (1810) și Peleș (1828). Cod poștal: 3991.

LAZURI DE BEIUȘ, com. în jud. Bihor, alcătuită din 4 sate, situată în Depr. Beiuș, pe cursul superior al Crișului Negru; 2 037 loc. (1 iul. 1996): 1 018 de sex masc. și 1 019 fem. Satul Lazuri de Beiuș este menționat documentar, prima oară, în 1588. Bisericile ortodoxe, din lemn, cu hramurile „Înălțarea Domnului" (sec. 18, cu picturi din 1776 și adăugiri din 1926) și „Pogorârea Duhului Sfânt" (sec. 18, pictată în sec. 19), în satele Hinchiriș și Lazuri de Beiuș. Cod poștal: 3633.

LĂCĂUȚ, Munții ~, culme muntoasă în NV M-ților Vrancea, cu orientare generală NV-SE, mărginită de un abrupt pe versantul de V, constituită predominant din fliș grezos cu intercalații șistoase, fliș bituminos cu gresie de Kliwa și conglomerate. În cadrul ei se detașează mai multe masive: Lăcăuț (vf. Lăcăuț 1 777 m), Goru (vf. Goru 1 785 m), Giurgiu (1 721 m), Furu (vf. Furu Mare 1 415 m) ș.a. Important nod hidrografic din care izv. râurile Putna, Bâsca Mare, Bâsca Mică, Zăbala, Năruja, Tișița, Coza ș.a. Stațiune meteorologică de alt.

LĂDEȘTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 10 sate, situată în partea de E a Piem. Oltețului, pe râul Cerna; 2 415 loc. (1 iul. 1996): 1 178 de sex masc. și 1 237 fem. Nod rutier. Pomicultură (meri, pruni, peri). Cod poștal: 1071.

LĂPUGIU 1. Dealurile Lăpugiului, unitate deluroasă situată la limita jud. Hunedoara cu jud. Timiș, între M-ții Poiana Ruscăi (la S și SE), Dealurile Lugojului și Pod. Lipovei (la V și NV) și valea Mureșului (la E și NE). Sunt alcătuite din gresii, marne, argile, pietrișuri, tufuri, andezite ș.a., prezintă culmi netede și nu prea lungi, cu înălțimi cuprinse între c. 300 m și c. 500 m alt. (Dealurile Dobra 364 m, Corbului 406 m, Sălișteș 518 m ș.a.).

2. Depresiune de eroziune, situată în zona de contact a prelungirilor de NV ale M-ților Poiana Ruscăi cu Dealurile Lăpugiului, la 200-250 m alt., pe cursul inf. al Pârâului Lăpugilor, pe terit. jud. Hunedoara. Supr.: c. 26 km^2. Relieful este reprezentat prin lunci, terase și glacisuri. Versanții dealurilor înconjurătoare sunt acoperiți cu păduri de foioase și cu fânețe naturale.

LĂPUGIU DE JOS, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 10 sate, situată în partea de V a Depr. Lăpugiu, la poalele de NV ale M-ților Poiana Ruscăi, pe Pârâul Lăpugilor; 1 740 loc. (1 iul. 1996): 837 de sex masc. și 903 fem. Stații de c.f. (în satele

Lăpugiu de Jos și Holdea) și haltă de c.f. (în satul Ohaba). În satul Lăpugiu de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1439, se află o biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 18). Punct fosilifer (în satul Lăpugiu de Sus), cu faună marină din Miocen. Popas turistic. Cod poștal: 2743.

LĂPUȘ 1. **Munții ~**, masiv muntos în NV Carpaților Orientali, în grupa munților vulcanici, situat între M-ții Gutâi (la V-NV) și Țibleș (la E-SE). Prezintă mai multe culmi domoale, dirijate spre S (Culmea Șatra, 1 041 m alt.) sau spre N, din care se detașează câteva vârfuri ce depășesc 1 300 m alt.: vf. Neteda (1 322 m), Sermeteș (1 306 m), Secu (1 311 m). Alt max.: 1 358 m (vf. Văratec). Alcătuit din roci eruptive (andezite, andezite bazaltoide, piroclastite). Acoperit cu păduri de fag în amestec cu rășinoase. Nod hidrografic (de aici izv. râurile Lăpuș, Botiz, Bloaja, Cavnic ș.a.).

2. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, delimitată de M-ții Gutâi și M-ții Lăpuș (la N), Țibleș (la NE), culmea Breaza (la S) și masivul Preluca (la V), drenată de râul Lăpuș și afl. lui (Rotunda, Dobric, Suciu, Rohia). Supr.: c. 225 km^2. Relieful colinar, prezentând culmi domoale, netede și despădurite, cu alt. de 450-550 m, intens fragmentate de o rețea deasă de văi, însoțite de lunci flancate de 4-5 niveluri de terase, imprimă nota dominantă. La contactul cu zonele montane limitrofe, se află glacisuri (Vima și Rohia în S) sau resturi piemontane (Piem. Șatra în N). Climă temperat-moderată (temp. medie anuală 8-9°C) cu precipitații abundente (800-1 000 mm anual). Cunoscută și sub numele de *Țara Lăpușului*.

Lăpuș (3). Valea superioară a râului

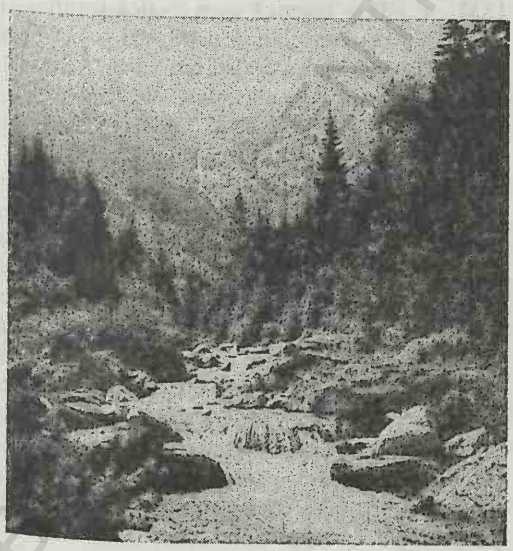

3. Râu, afl. dr. al Someșului pe terit. com. Ardusat din Depr. Baia Mare; 112 km; supr. bazinului: 1 820 km^2. Izv. din partea centrală a M-ților Lăpuș, de sub vf. Văratec, de la 1 200 m alt., curge mai întâi pe direcție N-S, având în sectorul montan o pantă accentuată (15 ‰); în arealul com. Lăpuș își schimbă direcția de curgere spre V, străbătând Depr. Lăpuș și orașul Târgu Lăpuș, după care străbate partea de S a masivului cristalin Preluca, în cadrul căruia formează un sector de chei epigenetice, lung de 30 km, cu meandre încătușate, apoi își schimbă din nou cursul, mai întâi către N, iar din com. Săcălășeni către NV, drenând Depr. Baia Mare cu o vale puternic meandrată. Panta generală de scurgere este de 9,2 ‰, iar debitul mediu multianual de 25 m^3/s în zona de vărsare în Someș. Afl. pr.: Rotunda, Suciu, Rohia, Cavnic, Săsar.

4. Com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E a Depr. Lăpuș, pe râul omonim; 3 915 loc. (1 iul. 1996): 1 900 de sex masc. și 2 015 fem. Expl. de argile refractare. Pomicultură (meri, pruni, peri). Muzeu de etnografie și artă populară. Centru de ceramică populară. Satul Lăpuș este menționat documentar, prima oară, în 1505. Biserica „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 16, cu picturi interioare în tempera din 1697). Pe terit. com. L. au fost descoperite urmele unei așezări din Epoca bronzului și o necropolă de la sf. Epocii bronzului și începutul Epocii fierului, cu un inventar bogat (podoabe și butoni din aur, topoare de luptă din fier, pumnale, urne din ceramică, strâchini decorate cu motive geometrice etc.). Cod poștal: 4888.

LĂPUȘATA, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 7 sate, situată în Piem. Oltețului, pe dr. râului Cerna; 2 458 loc. (1 iul. 1996): 1 238 de sex masc. și 1 220 fem. Reședința com. este satul *Sărulești*. Centru pomicol (meri, pruni, peri). Fermă de creștere a ovinelor. Biserică din zid (1841), în satul Sărulești și biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1610, refăcută în 1885-1887), în satul Berești. Cod poștal: 1058.

LĂPUȘNICEL, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de NE ale M-ților Almăj, pe râul Globu; 1 545 loc. (1 iul. 1996): 756 de sex masc. și 789 fem. Expl. de azbest și de talc (în satele Pârvova și Șumița). Pomicultură (meri, pruni). Satul Lăpușnicel este menționat documentar, prima oară, în 1603. Cod poștal: 1634.

LĂPUȘNICU MARE, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Almăj, la poalele de S ale M-ților Semenic, pe râul Lăpușnic; 2 182 loc. (1 iul. 1996): 1 022 de sex masc. și 1 160 fem. Expl. de azbest (în satul Moceriș). Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Lăpușnicu Mare, menționat documentar, prima oară, în 1540, se află biserica „Pogorârea Duhului Sfânt" (1770, pictată în 1878, restaurată în 1890 și 1934). Cod poștal: 1638.

LĂZAREA, com. în jud. Harghita, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Giurgeu, la 800 m alt., pe pârâul Lăzarea; 3 635 loc. (1 iul. 1996): 1 798 de sex masc. și 1 837 fem. Haltă de c.f. (în satul Lăzarea). Nod rutier. Expl. de calcar cristalin compact (marmură inferioară). Tabără estivală de creație modernă (sculptură și pictură), cu participare internațională (din 1974). În satul Lăzarea, menționat documentar, prima oară, în 1566, se află un castel medieval, construit în etape (corpul vechi datează din 1532, iar restul clădirilor au fost adăugate în 1598, 1631-1632), în stil renascentist, amplasat în mijlocul unei curți dreptunghiulare (75 x 100 m). Prevăzut cu trei turnuri de apărare (două pătrate și unul poligonal, cu șapte laturi), castelul a fost restaurat la mijlocul anilor '70 ai sec. 20. Tot în satul Lăzarea există un muzeu în care sunt expuse operele realizate de artiștii plastici, în cadrul taberei estivale de creație, o biserică romano-catolică fortificată (1235; zidul de incintă realizat în sec. 18), mânăstirea franciscană, în stil baroc (1669-1752) și capela „Sfântul Anton" (1558). Cod poștal: 4215.

LĂZĂRENI, com. în jud. Bihor, alcătuită din 8 sate, situată în zona Dealurilor Hidișelului; 3 097 loc. (1 iul. 1996): 1 560 de sex masc. și 1 537 fem. Satul Lăzăreni este menționat documentar, prima oară, în 1828. Punct fosilifer. Cod poștal: 3609.

LEAOTA, masiv muntos în partea de E a Carpaților Meridionali, la E de cursul superior al Dâmboviței și la S-SE de culoarul Bran-Rucăr, separat de M-ții Bucegi prin valea Brătei. Alcătuit, predominant, din șisturi cristaline, dar și din calcare jurasice (spre zona culoarului Bran-Rucăr). Prezintă culmi domoale, cu întinse supr. de eroziune, desfășurate sub forma unor plaiuri situate la 1 600-1 700 m alt., dominate de mai multe vârfuri: Pietrele Albe (1 888 m), Cioara (1 853 m), Sfântul Ilie (1 794 m) ș.a. Alt. max.: 2 133 m (vf. Leaota). Fragmentat de văi puternic adâncite (Cheia, Valea Bădenilor, Stăncioiu, Ialomicioara, Ghimbav ș.a.), cu versanți având o înclinare moderată. Acoperit cu păduri de fag în amestec cu rășinoase. La peste 1 800 m alt. se află pășunile alpine. Turism.

LECA-UNGURENI → Ungureni (1).

LECHINȚA 1. Dealurile Lechinței, zonă deluroasă situată în partea de NE a Câmpiei colinare a Transilvaniei, delimitată de râurile Șieu (la E) și Meleș (la V), alcătuită din argile, argile marnoase, nisipuri și tufuri.

2. Râu, afl. dr. al Mureșului în aval de Iernut; 60 km; supr. bazinului: 529 km^2. Izv. din Colinele Mădărașului. Cunoscut și sub numele de *Comlod.*

3. Com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 7 sate, situată în zona Dealurilor Lechinței, pe stg. râului Dipșa; 6 143 loc. (1 iul. 1996): 3 026 de sex masc. și 3 117 fem. Stație de c.f. (în satul Lechința) și halte de c.f. (în satele Chiraleș, Sângeorzu Nou, Țigău și Vermeș). Nod rutier. Expl. de balast. Fabrică de zahăr. Centru viticol și pomicol. În satul Lechința, menționat documentar, prima oară, în 1335, se află o biserică evanghelică fortificată (sec. 15) și un conac din sec. 18 (azi sediul Primăriei). În satul Vermeș există o biserică fortificată (sec. 15), cu turn-clopotniță din 1579; în satul Sângeorzu Nou se află o biserică din sec. 15 (cu refaceri din sec. 18) și casa parohială a acesteia (sec. 16, cu transformări din sec. 18), și o biserică din lemn din sec. 18. În satul Bungard se găsește o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1711), în satul Țigău o biserică reformată (sec. 16), iar în satul Chiraleș, o biserică evanghelică (1907). Cod poștal: 4452.

LEHLIU, com. în jud. Călărași, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe râul Milotina; 2 898 loc. (1 iul. 1996): 1 404 de sex masc. și 1 494 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. L. a făcut parte din jud. Ialomița. Cod poștal: 8520.

LEHLIU-GARĂ, oraș în jud. Călărași, situat în Câmpia Bărăganului, la 55 m alt., la 55 km NV de municipiul Călărași și 65 km E de București; 6 691 loc. (1 iul. 1996): 3 246 de sex masc. și 3 445 fem. Supr.: 86 km^2; densitatea: 78 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 17 nov. 1886). Nod rutier. Fabrici de tricotaje, de piese de schimb pentru combinatele siderurgice, de garnituri din cauciuc pentru nave fluviale și de prelucr. a legumelor. Obiecte de artizanat (împletituri din răchită, obiecte din ceramică). Motel („Hanul cu salcâmi"). Istoric. Localit. apare consemnată pe o hartă militară în 1853 și a fost declarată oraș la 18 apr. 1989. În prezent, are în subordine ad-tivă satele Buzoieni și Răzvani (până în 1980, a avut în componența sa și satul Valea Seacă, ulterior a fost dezafectat). Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, a făcut parte din jud. Ialomița. Cod poștal: 8511.

LELEASCA, com. în jud. Olt, alcătuită din 7 sate, situată în partea de N a Piem. Cotmeana; 2 114 loc. (1 iul. 1996): 973 de sex masc. și 1 141 fem. Pomicultură (meri, peri, pruni, cireși). În satul Leleasca se află două biserici cu același hram — „Adormirea Maicii Domnului" — una din lemn (1766-1771) și alta din zid (1807, cu fresce originare); în satul Mierlicești există o biserică (din lemn și cărămidă) cu hramul „Sfântul Dumitru" (1850), iar în satul Afumați biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1857). Cod poștal: 0535.

LELESE, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de E ale M-ților Poiana Ruscăi, pe râul Nădrab; 563 loc. (1 iul. 1996): 264 de sex masc. și 299 fem. Expl. de talc și steatit. Satul Lelese este menționat documentar, prima oară, în 1733. Cod poștal: 2767.

LELEȘTI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Subcarpatică Olteană, în zona de confl. a râului Susenii cu Șușița; 1 898 loc. (1 iul. 1996): 936 de sex masc. și 962 fem. Pomicultură (meri, pruni, cireși ș.a.). În satul Lelești se află un muzeu etnografic (inaugurat în 1977), cu colecții de costume populare, unelte, obiecte de uz casnic ș.a., precum și bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (construită în 1774 de către Grigore Roșca și zugrăvită în 1847) și „Sfântul Ioan Gură de Aur" (1791); în satul Frătești se află bisericile din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1825) și „Sfinții Voievozi" (1802), iar în satul Rasovița există biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi", construită în 1802 prin grija medelnicerului Ianache Sâmboteanu și reconstruită în 1898-1900. Cod poștal: 1423.

LEMNIA, com. în jud. Covasna, alcătuită din 3 sate, situată în NE Depr. Târgu Secuiesc, pe cursul superior al Râului Negru, la poalele de S ale M-ților Nemira; 3 576 loc. (1 iul. 1996): 1 748 de sex masc. și 1 828 fem. Stație de c.f. (în satul Mereni) și haltă de c.f. (în satul Lemnia). Nod rutier. Moară de apă (sec. 19). Centru de țesături și cusături populare. În satul Lemnia, menționat documentar, prima oară, în 1332, se află o cetate țărănească (sec. 16) cu o biserică romano-catolică de incintă, în stil gotic (1510, cu transformări baroce din 1777). Cod poștal: 4095.

LENAUDORF → Lenauheim.

LENAUHEIM, com. în jud. Timiș, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Timișului; 5 356 loc. (1 iul. 1996): 2 731 de sex masc. și 2 625 fem. Stații de c.f. (în satele Grabat, Lenauheim și Bulgăruș). Produse alim. Ferme de creștere a bovinelor (Lenauheim și Grabat) și a ovinelor (în satul Grabat). În satul Lenauheim, menționat documentar, prima oară, în 1482, se află muzeul memorial „Nikolaus Lenau" (poet romantic de naționalitate germană din România, 1802-1850), biserica romano-catolică „Sfânta Tereza" (1778), un han de poștă (sec. 18) și statuia poetului Nikolaus Lenau, realizată de către sculptorul Bella Radnay. Inițial, satul Lenauheim s-a numit *Ciata*, apoi *Strehlenau* și *Lenaudorf*, iar din 1920 *Lenauheim*. Cod poștal: 1955.

LEORDA, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Dealului Bour cu Câmpia Jijiei Superioare, pe cursul superior al râului Sitna; 2 515 loc. (1 iul. 1996): 1 244 de sex masc. și 1 271 fem. Nod feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată la 1 nov. 1871), în satul Leorda și haltă de c.f. (în satul Belcea). Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, sfeclă de zahăr, legume etc. În satul Mitoc se află biserica din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1792-1794, reparată în 1866 și 1892). Cod poștal: 6811.

LEORDENI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 14 sate, situată în zona de contact a Piem. Cândești cu Câmpia Piteștiului, pe stg. râului Argeș, la confl. cu Budișteanca; 5 932 loc. (1 iul. 1996): 2 887 de sex masc. și 3 045 fem. Stație de c.f.

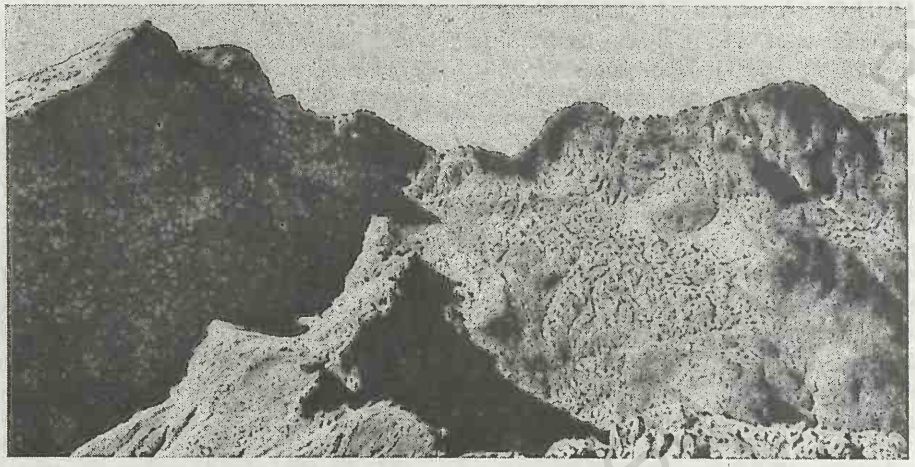

Lespezi (1). Vârful Lespezi (stânga imaginii)

(inaugurată la 13 sept. 1872), în satul Leordeni. Nod rutier. Expl. de petrol și balast. Produse alim. Iazuri și heleșteie pentru piscicultură și irigații. Centru viticol și pomicol. Complex avicol. În satul Leordeni se află casa memorială „Dinu Lipatti", casa „Gussi" (sec. 18-19), azi Primăria și biserica având dublu hram „Sfântul Gheorghe și Sfânta Ecaterina" (1864); bisericile cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1750) și „Adormirea Maicii Domnului" (1837), în satele Ciulnița și Budișteni; biserica din lemn cu hramul „Nașterea Domnului" (1781), în satul Glâmbocata-Deal. Cod poștal: 0338.

LEORDINA, com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E a Depr. Maramureș, pe stg. râului Vișeu; 2 716 loc. (1 iul. 1996): 1 345 de sex masc. și 1 371 fem. Stație de c.f. Centru de arhitectură populară (porți maramureșene) și de port popular tradițional. Satul Leordina este menționat documentar, prima oară, în 1411. Cod poștal: 4961.

LEORDIŞ, vârf în M-ții Aninei, constituind alt. max. a acestora (1 160 m).

LEPŞA, Mânăstirea ~ → Tulnici.

LEREŞTI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Muscelelor Argeșului cu prelungirile de SE ale M-ților Iezer, pe cursul superior al Râului Târgului; 5 054 loc. (1 iul. 1996): 2 446 de sex masc. și 2 608 fem. Hidrocentrale în satele Lerești (19 MW) și Voinești (5,2 MW), intrate în funcțiune în 1987. Muzeu etnografic, în satul Lerești (cusături și țesături populare, case țărănești specifice zonei etnografice Argeș). Centru de dulgherit și de prelucr. artistică a lemnului. Bisericile cu hramurile „Sfinții Îngeri" (1860) și „Înălțarea Domnului" (1927-1929, construită după planurile arhitectului D. I. Berechet), în satul Lerești. Cod poștal: 0434.

LESPEZI 1. Vârf în partea centrală a M-ților Făgăraș, alcătuit din șisturi cristaline. Alt.: 2 522 m (al patrulea vârf ca înălțime din Carpații românești, după vf. Moldoveanu, Negoiu și Vistea Mare). Cunoscut și sub numele de *Călțun*.

2. Com. în jud. Iași, alcătuită din 6 sate, situată în culoarul Siretului, la poalele de V ale Dealului Mare, pe ambele maluri ale râului Siret; 5 985 loc. (1 iul. 1996): 2 954 de sex masc. și 3 031 fem. Stație de c.f. (în satul Lespezi). Nod rutier. Expl. de balast. Fermă de creștere a bovinelor. Abator. Centru de olărit. Iarmaroc anual (20 iul.). Satul Lespezi este menționat documentar în 1821. Biserica având hramul „Sfântul Dumitru" (sec. 19), în satul Heci. Cod poștal: 5745.

LEŞU 1. Depresiune intramontană de eroziune, situată în M-ții Bârgău, pe cursul mijlociu și inf. al râului Leșu, la 500-800 m alt., străjuită de vf. Stegii (1 069 m) la N și vf. Heniu Mare (1 611 m) la S. Relief colinar, de terase și lunci. Comunică spre E, prin defileul de la Valea Măgurii, cu bazinetul depresionar *Leșu Superior*. Pantele dealurilor înconjurătoare sunt acoperite cu păduri de fag în amestec cu molid și cu pășuni și fânețe naturale.

2. Lacul ~ → Bulz.

3. Com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 2 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele vf. Stegii (în N) și Heniu Mare (în S) din M-ții Bârgău, pe râul Leșu; 3 136 loc. (1 iul. 1996): 1 654 de sex masc. și 1 482 fem. Haltă de c.f. (în satul Leșu). Expl. și prelucr. lemnului. Centru de cusături și țesături populare. Festival etnofolcloric anual „Rapsodia trișcarilor" (în sept.). Satul Leșu este menționat documentar, prima oară, în 1696. Cod poștal: 4541.

LEȘU SUPERIOR, bazinet depresionar intramontan de eroziune, situat în M-ții Bârgău, pe cursul superior al râului Leșu (afl. stg. al Ilvei), la 700-900 m alt., străjuit de vârfurile Măgura Neagră (1 321 m), Păltinoasa (1 227 m), Țâșuleasa (1 215 m) la N-NE și Gogoașa (1 605 m), Bârgău (1 362 m), Dosu Zâmbroaiei (1 350 m) și Bondariului (1 266 m) la S-SV. Bazinetul L.S., modelat în rocile sedimentare paleogene de la contactul cu rocile vulcanice (diorite), rămâne suspendat în spatele defileului de la Valea Măgurii prin care comunică cu Depr. Leșu (1). În partea centrală a acestui bazinet depresionar se înalță o măgură vulcanică (Măgura Senienilor) ce atinge 943 m alt.

LETCA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 9 sate, situată la poalele de E-NE ale Culmii Prisnel, pe dr. râului Someș; 2 479 loc. (1 iul. 1996): 1 138 de sex masc. și 1 341 fem. Stații de c.f. (în satele Letca și Cuciulat). Expl. de calcar și de balast. Pomicultură (meri, pruni, peri). Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (c. 1700, cu pridvor adăugat în 1864), „Adormirea Maicii Domnului" (începutul sec. 19) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1736, cu picturi interioare din 1863), în satele Toplița, Purcăreț și Șoimușeni; în satul Letca, menționat documentar, prima oară, în 1405, se află două biserici din lemn — una cu hramul „Sfânta Maria" (sec. 17) și alta cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18). În arealul satului Cuciulat se află o peșteră, în interiorul căreia au fost identificate picturi rupestre datând de la sfârșitul Paleoliticului (c. 12 000-10 000 î.Hr.). Cele mai reprezentative și mai bine conservate figuri sunt acelea ale unui cal (24,5 cm lungime și 12,5 cm înălțime) în mișcare, și ale unei feline (80 cm lungime și c. 50 cm înălțime), asemănătoare celebrelor picturi rupestre de la Altamira din Spania. Cod poștal: 4683.

LETCA NOUĂ, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Bratilov; 3 823 loc. (1 iul. 1996): 1 848 de sex masc. și 1 975 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. L.N. a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu același hram — „Sfinții Împărați Constantin și Elena", în satele Letca Nouă (1860) și Letca Veche (1880). Cod poștal: 8165.

LETEA, grind fluvio-maritim situat în NE Deltei Dunării, între brațele Chilia și Sfântu Gheorghe, la 18 km N de orașul Sulina. Este format din îngemănarea mai multor grinduri alungite, separate prin zătoane. Supr.: 170 km^2 (cel mai mare din Delta Dunării); lungime: 20 km; lățime max.: 15 km; alt. max.: 12 m. Nisipurile care-l formează creează câmpuri de dune de 3-10 m înălțime. Depresiunile dintre dune sunt ocupate de vegetație lemnoasă, astfel că pădurea apare ca o succesiune de benzi cu lățimi cuprinse între 10 și 250 m, între care se găsesc spinările dunelor de nisip. Aceste benzi sunt numite de către localnici *hasmacuri*. Pe acest grind se află Pădurea Letea (700 ha), situată la 7 km S de com. Periprava, extinsă pe 7 km lungime și numită de către localnici Pădurea *Hasmacu Mare*. Pădurea Letea este alcătuită predominant din stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*), stejar pedunculat (*Quercus robur*), frasin pufos sau de baltă (*Fraxinus pallisae*) — descoperit aici pentru prima oară ca specie nouă pentru flora Pământului de către botanistul englez Wilmott, ulm (*Ulmus foliacea*), tei (*Tilia tomentosa*), salcie plesnitoare

Pădurea Letea

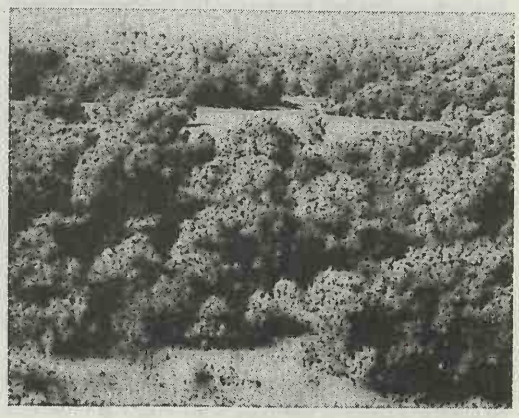

(*Salix fragilis*), plop cenușiu (*Populus canescens*) ș.a. Stratul de arbuști este reprezentat prin salba moale (*Evonymus europaeus*), lemn câinesc (*Ligustrum vulgare*), cătina albă (*Hippophae rhamnoides*), cătina roșie (*Tamarix ramosissima*) ș.a. Pădurea Letea are un aspect tropical datorită prezenței aici a numeroaselor plante agățătoare, printre care: *Periploca graeca* (o specie de liană est-mediteraneană), vița sălbatică (*Vitis silvestris*), hameiul (*Humulus lupulus*) ș.a. În pădure trăiesc numeroase reptile (șerpi neveninoși, șopârle, vipere mici), păsări (sitari, turturele, mierle, vulturul codalb, dumbrăveanca ș.a.) și mamifere (mistreți, vulpi, pisici sălbatice, lupi, bizami, câinele enot etc.). Pe acest grind se află cea mai bogată entomofaună din România, cu specii unice. Pădurea Letea este declarată rezervație naturală și monument al naturii.

LETEA VECHE, com. în jud. Bacău, alcătuită din 5 sate, situată în culoarul Siretului, în unghiul format de confl. râului Bistrița cu Siretul, la 6 km SE de municipiul Bacău; 3 772 loc. (1 iul. 1996): 1 918 de sex masc. și 1 854 fem. Haltă de c.f. (în satul Letea Veche). Hidrocentrală pe Bistrița (Bacău II, 30 MW, intrată în funcțiune în 1966). Fermă de creștere a bovinelor (în satul Radomirești). Legumicultură. Conacul „Lecca" (1895, restaurat în 1962), azi fermă, în satul Radomirești. Cod poștal: 5510.

LEȚCANI, com. în jud. Iași, alcătuită din 4 sate, situată în partea de S a Câmpiei Jijiei Inferioare, pe râul Bahlui, la confl. cu Roșior; 6 049 loc. (1 iul. 1996): 3 104 de sex masc. și 2 945 fem. Stație de c.f. (în satul Lețcani). Fermă de creștere a bovinelor. Viticultură. Izvoare cu ape minerale, predominant sulfuroase. Pe terit. com. L. au fost descoperite vestigii materiale din Neolitic, din epocile bronzului și fierului, din perioada migrațiilor popoarelor (sec. 4 d.Hr.) și din feudalism. În satul Lețcani, menționat documentar în 1516, se află bisericile cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1802) și „Sfântul Spiridon"-Rotundă (construită în stil neoclasic în 1795, din inițiativa soților Ana și Constantin Balș). De formă semicirculară, biserica „Sfântul Spiridon"(reparată în 1924 și pictată în 1936) prezintă un portic monumental, cu patru coloane ionice, deasupra căruia se ridică turnul-clopotniță de formă pătrată; în satul Cogeasca există o biserică din lemn, cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul" (1848 sau

Leţcani. Biserica „Sfântul Spiridon"-Rotundă

1866), iar în satul Cucuteni, o biserică din zid cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (ante 1622). În perimetrul com. L. se află rezervația floristică și faunistică „Fânațele de la Valea lui David" (c. 50 ha), situată pe versantul de E al pârâului Valea lui David (afl. al Bahluiului), la c. 6 km de municipiul Iași. În această zonă, afectată de numeroase alunecări de teren, se dezvoltă un covor vegetal bogat (peste 500 de specii de plante superioare), cu multe rarități floristice pentru România, printre care se remarcă o specie euroasiatic-continentală de amăreală (*Polygala sibirica*), o specie sudică de măcriș (*Rumex tuberosus*), o specie rară de sânziană (*Asperula moldavica*), precum și alte plante rare ca: ruscuța de primăvară (*Adonis vernalis*), bărbușoara (*Erysimum mixtefurcatum*), stânjenelul (*Iris hungarica, Iris sintenisii*), patlagina (*Plantago schwarzenbergiana*), migdalul pitic (*Prunus tenella*), cireșul de Bărăgan (*Prunus fruticosa*) ș.a. Fauna întâlnită aici este bogată și variată: vipera (*Vipera ursini*), șopârla (*Lacerta agilis chersonensis*), greierul împroșcător (*Dinarchus desipus*), fluturele *Evergestis ostrogovichi* ș.a. Cod poștal: 6649.

LEU, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Romanați; 5 996 loc. (1 iul. 1996): 2 966 de sex masc. și 3 030 fem. Stație de

c.f. (în satul Leu). Nod rutier. Muzeu cu secții de istorie și etnografie (în satul Leu). Fermă de creștere a ovinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț etc. Viticultură; pomicultură (meri, pruni, piersici, caișI). Sericicultură. Pe terit. satului Leu au fost descoperite urmele unei așezări neolitice în care s-au găsit unelte din silex (răzuitoare, lame, tesle, dălțițe, împungătoare), vase ceramice (borcane, castroane, străchini) ornamentate cu adâncituri sau cu benzi de linii incizate meandric, o figurină feminină ș.a. Tot aici au fost identificate vestigiile unei așezări daco-romane și ale unui castru roman din sec. 2-3 d.Hr. În punctul numit „Balta Lungă" a fost descoperit (1967) un tezaur geto-dacic, alcătuit din 24 de monede din argint datând din a doua jumătate a sec. 2 î.Hr. În satul Zănoaga, menționat documentar, prima oară, în 1596, se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1814, refăcută în 1894), iar în satul Leu, bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (1825, refăcută în 1868-1872), „Sfântul Gheorghe" (1810, refăcută în 1861-1871 și 1925-1926), „Sfântul Nicolae" (1825, reconstruită în 1913-1922), „Maica Precista" (1839, reconstruită în 1905) și ruinele (din 1820) bisericii „Sfântul Nicolae" (sec. 17). Cod poștal: 1114.

LIA, lac glaciar în masivul Retezat (Carpații Meridionali), în aval de lacul Bucura, pe un afl. al Lăpușnicului Mare. Supr.: 1,3 ha; ad. max.: 4,3 m.

LIBIDA → Slava Cercheză.

LICHIREȘTI → Călărași (1).

LICOSTOMO → Chilia Veche.

LICURICI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 4 sate, situată în zona Dealurilor Amaradiei; 2 739 loc. (1 iul. 1996): 1 307 de sex masc. și 1 432 fem. Biserică din lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1776-1777), în satul Licurici și biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1735, cu picturi murale interioare originare), în satul Totea. Cod poștal: 1358.

LIEBLING, com. în jud. Timiș, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Timișului; 3 693 loc. (1 iul. 1996): 1 857 de sex masc. și 1 837 fem. Stație de c.f. (în satul Liebling). Produse alim. Fermă de creștere a bovinelor. Satul Liebling este menționat documentar, prima oară, în 1828. Cod poștal: 1923.

LIEȘTI, com. în jud. Galați, alcătuită dintr-un sat, situată în zona de contact a Câmpiei Siretului Inferior cu Câmpia Tecuciului, pe cursul inf. al râului Bârlad, la confl. cu Siretul; 11 057 loc. (1 iul. 1996): 5 566 de sex masc. și 5 491 fem. Stație de c.f. Fabrică de zahăr; obiecte împletite din răchită. Centru pomicol (meri, pruni, peri) și viticol (vinificație). Biserica având hramul „Sfânta Parascheva", zidită în 1882 pe locul uneia ce data dinainte de anul 1809. Cod poștal: 6235.

LIMANU, com. în jud. Constanța, alcătuită din 4 sate, situată pe țărmul Mării Negre, la granița cu Bulgaria; 3 947 loc. (1 iul. 1996): 1 978 de sex masc. și 1 969 fem. Muzeu de artă, înființat în 1960, pe baza lucrărilor realizate de membrii Uniunii Artiștilor Plastici din România cu prilejul documentării făcute de aceștia în Dobrogea (colecții de pictură, sculptură și grafică). Stațiune balneoclimaterică estivală (în satul *2 Mai*). Punct de frontieră (rutier) cu Bulgaria (Vama Veche). Rezervație complexă de dune marine (2 Mai — Vama Veche, 50 km^2) și rezervație forestieră (*Pădurea Hagieni*, 393 ha, ocrotită de lege din 1962), cu exemplare maiestuoase de stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) și stejar pufos (*Quercus pubescens*), cu cărpiniță (*Carpinus orientalis*) și scumpie *(Cotinus coggygria)*, și cu un covor ierbaceu variat (colilie/*Stipa joannis*, floarea amorului/*Plumbago europaea*, bujorul/*Paeonia tenuifolia* etc.). Rezervație speologică *(Peștera Limanu)*. Pe terit. satului Limanu a fost descoperit (1959) un cimitir de înhumație datând din Neolitic, cu un inventar bogat de piese aparținând Culturii Hamangia (vase din ceramică arsă, cu lustru negru, decorate cu motive liniare, triunghiulare sau spiralice executate prin înțepături succesive, vase din marmură, brățări și mărgele din cochilii etc.). În arealul satului 2 Mai a fost identificat un mormânt tumular datând din sec. 3 î.Hr., realizat din blocuri de piatră și un gang de acces *(dromos)* mărginit de ziduri lungi în pantă. Se presupune că mormântul este al unui șef getic din apropierea orașului Callatis. Cod poștal: 8729.

LIPĂNEȘTI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe râul Teleajen; 4 875 loc. (1 iul. 1996): 2 373 de sex masc. și 2 502 fem. Stație de c.f. (în satul Lipănești). În satul Zamfira se află Mânăstirea Zamfira (de maici), ctitorită de arhimandritul Eftimie la mijlocul sec. 19, cu biserica „Înălțarea Domnului", zidită în anii 1855-1857 (sfințită la 8 sept. 1857) și

pictată de Nicolae Grigorescu (1856-1857). Biserica a suferit avarii în urma cutremurelor din 10 nov. 1940 și 4 mart. 1977, după care a fost consolidată și renovată (1941-1942, 1986-1989). Ample lucrări de renovare și restaurare în 1950-1960. Din pictura inițială se păstrează doar imaginile de pe catapeteasmă. Biserica a fost repictată în 1979 de Mihai Bogdan Maciulschi. Muzeu cu colecție de obiecte bisericești. În satul Lipănești există biserica având hramul „Sfânta Treime" (1743). Cod poștal: 2088.

LIPNIȚA, com. în jud. Constanța, alcătuită din 7 sate, situată în SV Pod. Oltinei, pe dr. Dunării, la granița cu Bulgaria; 3 458 loc. (1 iul. 1996): 1 753 de sex masc. și 1 705 fem. Viticultură. Pe terit. satului Canlia au fost descoperite (1955, 1974-1976, 1978-1980) vestigiile mai multor așezări omenești suprapuse, care se succed din prima Epocă a fierului (Hallstatt) până în feudalismul timpuriu. Într-o locuință hallstattiană de suprafață, de mari dimensiuni (6 x 4 m), au fost găsite vase din ceramică lucrate cu mâna (borcane, căni, cești, străchini). Din perioada La Tène-ului geto-dacic (sec. 5-1 î.Hr.) au fost identificate urmele unui bordei din care s-au recuperat borcane lucrate cu mâna, decorate cu butoane și brâu alveolar, și fragmente de vase cenușii lucrate la roată, iar din epocile romană și romano-bizantină (sec. 2-6) au fost scoase la iveală resturi de locuințe, un cuptor de ars vase, fragmente ceramice, opaițe, monede, țigle cu ștampila *Legiunii a XI-a Claudia* ș.a. Tot aici au fost identificate urmele unei cetăți, denumită *Păcuiul lui Soare*, datând de la mijlocul sec. 10 d.Hr., distrusă parțial de eroziunea exercitată de Dunăre. Avea un zid de incintă cu turnuri rotunde la colțuri și o poartă de intrare cu turn deasupra. În interiorul cetății exista un edificiu cu abside. În sec. 11, peste ruinele cetății s-a stabilit o colectivitate de grăniceri bizantini (*stratiatai*), care au restaurat fortificația, iar în sec. 13-14 exista aici o așezare de bordeie, caracterizată prin abundența ceramicii smălțuite. În sec. 15-16, locuirea zonei a fost sporadică. În arealul satului Izvoarele (fost Pârjoaia) se păstrează ruinele unei cetăți de piatră de la începutul sec. 4 d.Hr. în incinta căreia exista o bazilică creștină. Din interiorul cetății au fost recuperate obiecte de epocă romană și romano-bizantină (podoabe din aur, argint și bronz, ceramică, unelte, monede din bronz și plumb datând din sec. 4-5), precum și un tezaur alcătuit din 17 obiecte de argint (linguri, cupe, strecurătoare, casetă) din sec. 5-6. Biserică din paiantă (ante 1877), în satul Izvoarele. Cod poștal: 8670.

LIPOVA 1. Dealurile sau **Podișul Lipovei**, complex de dealuri în N Banatului, între râurile Mureș (la N) și Bega (la S), extins pe c. 80 km lungime (pe direcție E-V) și c. 20 km lățime max. Este parte componentă a Dealurilor Vestice (Dealurile bănățene), fiind format din interfluvii largi, cu aspect piemontan, cu înclinare ușoară către V. Alcătuit predominant din marne, argile, pietrișuri, nisipuri și pe alocuri din gresii, șisturi argiloase și marno-calcare. Alt. medie 200-250 m. Alt. max.: 336 m (vf. Ciuha Mare). Puternic fragmentat de râurile Pârâu Mare, Cladova, Miniș, Chizdia, Gherteamoș ș.a. Pantele dealurilor sunt acoperite cu păduri, cu pomi fructiferi și cu viță de vie.

Lipova (2). Bazarul turcesc „Sub Dughene"

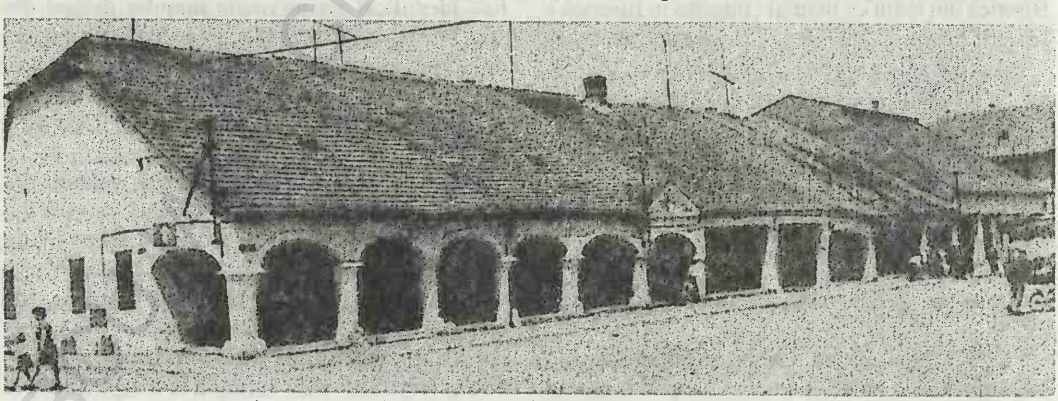

2. Oraș în jud. Arad, situat pe ambele maluri ale râului Mureș, la intrarea acestuia în Câmpia Aradului, la poalele de SV ale M-ților Zarand, la 153 m alt., la 35 km E-SE de municipiul Arad; 11 661 loc. (1 iul. 1996): 5 607 de sex masc. și 6 054 fem. Supr.: 7 km^2; densitatea: 1 665 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de balast și de granit (în localit. componentă Radna). Fabrici de strunguri, de vagoane de c.f., conf., încălț., mat. de constr., de prelucr. a lemnului și de produse alim. Stație de îmbuteliere a apelor minerale. Centru viticol și pomicol (meri, pruni, peri, piersici). Stațiune de cercetare și producție pomicolă. Muzeu de istorie, etnografie și artă medievală (inaugurat în 1952), adăpostit (din 1958) în castelul „Misici". Muzeu cu colecția de artă „Eleonora Costescu și Vasile Varga" (pictură românească modernă, picturi aparținând școlilor flamandă, italiană, engleză, franceză ș.a.). Stațiune balneoclimaterică de interes general, cu funcționare permanentă, cu izv. de ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, calcice, sodice, magneziene, slab radioactive, indicate în tratarea bolilor cardiovasculare (stări după infarct miocardic, în perioada de după convalescență, hipertensiune arterială, arteriopatii periferice, varice în stadiile I și II), a celor hepato-biliare (dischinezie biliară, colecistite cronice, stări după ficat operat, pancreatite cronice). Istoric. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1245, într-un act emis de regele ungur Béla IV, prin care dădea ordin să se refacă cetatea distrusă de invazia tătară din 1241. În 1315, localit. apare consemnată cu numele *Lipva*, iar în 1440 este declarată oraș liber. În perioadele 1552-1595 și 1613-1716 s-a aflat sub stăpânire turcească, după care, în sec. 18, ajunge sediul unui district. În prezent, are în subordine ad-tivă două localit. componente: Radna și Șoimoș. **Monumente:** biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", construită în mai multe faze: în 1338 s-a realizat pronaosul și jumătate din navă, în 1797 a fost prelungită și ridicată turla, iar în 1928 s-au adăugat galeriile interioare. Picturile murale au fost executate în anul 1500 (lângă intrarea în navă), iar în perioada 1732-1735 biserica a fost pictată la interior și exterior de zugravul Nedelcu; bazarul turcesc „Sub Dughene" (sec. 17), cu fațadele susținute de opt pilaștri masivi, legați între ei prin arcade, este azi ocupat de mai multe spații comerciale; castelul „Misici"

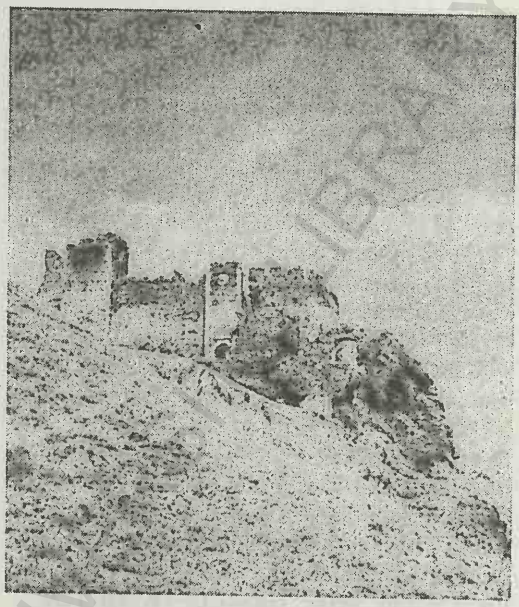

Lipova (2). Ruinele cetății Șoimoș

(sec. 19), în stilul barocului târziu. În localit. componentă Șoimoș se află ruinele unei cetăți medievale datând din sec. 13 (cetatea s-a aflat o perioadă de timp în posesia lui Iancu de Hunedoara, care a refăcut-o între anii 1440 și 1446) și biserica cu hramul „Buna Vestire" (1792, cu iconostas pictat în 1875 de către Nicolae Popescu și cu picturi murale executate în 1923). În localit. componentă Radna există mânăstirea romano-catolică „Sfânta Maria", întemeiată în 1551 de călugării franciscani veniți din Bosnia, construită în etape, în perioada 1727-1826. Biserica mânăstirii a fost zidită în perioada 1756-1782 și pictată, în 1902, de Józef Krichler din Budapesta. Turlele bisericii au fost supraînălțate în anul 1911. Biserica are un altar realizat din marmură de Carrara (sec. 17) în stilul Renașterii târzii, pe care se află icoana Sfintei Maria. La Radna se află casa în care a poposit (aug. 1849) generalul polonez Józef Bem, unul dintre conducătorii armatei revoluționare ungare. Cod poștal: 2875.

3. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată în partea de V a Pod. Central Moldovenesc, pe cursul superior al râului Lipova; 2 478 loc. (1 iul. 1996): 1 280 de sex masc. și 1 198 fem. În satul Lipova, menționat documentar, prima oară, în

1531, se află o biserică datând din anul 1840. Cod poștal: 5519.

LIPOVĂȚ, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 5 sate, situată în Colinele Tutovei, pe râurile Chițoc și Ghilanoiu; 4 060 loc. (1 iul. 1996): 2 043 de sex masc. și 2 017 fem. Satul Lipovăț este menționat documentar, prima oară, în 1437. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Gheorghe" (1628 sau 1711) și „Sfântul Nicolae" (1792-1795, reparată în 1896), în satele Lipovăț și Căpușneni; biserica din zid cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1853-1855), în satul Chițoc. Cod poștal: 6526.

LIPOVU, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Desnățui, pe râul Desnățui; 3 311 loc. (1 iul. 1996): 1 599 de sex masc. și 1 712 fem. Centru viticol. Pe terit. satului Lipovu a fost descoperit un tezaur monetar alcătuit din denari romani republicani, din care șapte sunt emiși în perioada 116/115-42/40 î.Hr. În satul Lipovu se află biserica cu dublu hram — „Sfântul Mucenic Dimitrie și Sfântul Ștefan" (1854). Cod poștal: 1228.

LIPVA → Lipova (2).

LISA 1. Com. în jud. Brașov, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Făgăraș, la poalele de N ale M-ților Făgăraș, pe râul Lisa; 1 832 loc. (1 iul. 1996): 910 de sex masc. și 922 fem. Culturi de cereale și cartofi. Centru de cojocărit. Moară de apă și joagăr. Muzeu (în satul Breaza) cu colecții de arheologie și istorie locală și de etnografie (port popular, ceramică, obiecte de cult, țesături etc.). Satul Lisa este menționat documentar, prima oară, în 1527. Cetate (sec. 13) atribuită legendarului Negru Vodă (în satul Breaza), în interiorul căreia au fost descoperite fragmente de vase de ceramică din sec. 1 î.Hr-1 d.Hr. În apropierea cetății, în punctul numit „La Turnu", au fost scoase la iveală urmele unei așezări dacice, în care s-au găsit 128 de denari romani republicani din perioada 155-6 î.Hr. Cod poștal: 2316.

2. Com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Boian, pe râul Călmățui, pe țărmul de NV al lacului Suhaia; 2 869 loc. (1 iul. 1996): 1 461 de sex masc. și 1 408 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Fermă de creștere a porcinelor. Piscicultură. Viticultură. Centru de cojocărit. În satul Lisa se află biserica având hramul „Sfântul Gheorghe" (1825, renovată în 1845) și un conac (1900), azi sediul Primăriei, iar în satul Vânători există biserica cu hramul „Sfinții Voievozi" (1846). Cod poștal: 0749.

LITCOV, canal navigabil în partea central-sudică a Deltei Dunării, paralel (la S) cu brațul Sulina, care pornește din stg. brațului Sfântu Gheorghe, de pe terit. satului Victoria (com. Nufăru, jud. Tulcea), trece pe la S de lacul Gorgova, iar în dreptul japșei Cuibida se îndreaptă spre S, pe la E de lacul Isacov, ajungând în brațul Sfântu Gheorghe. Din cotul de la Cuibida, apele canalului L. se continuă cu cele ale canalului Caraorman. Lungime: 50 km.

LITENI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Pod. Fălticeni cu culoarul Siretului, pe cursul inf. al râului Șomuzu Mic și la confl. râului Suceava cu Siretul; 9 451 loc. (1 iul. 1996): 4 808 de sex masc. și 4 643 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 15 dec. 1869), în satul Liteni și haltă de c.f. (în satul Corni). Nod rutier. Expl. de balast. Fermă de creștere a porcinelor. Centru pomicol. Biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1782) și casa „Vârnav-Liteanu" (1790, cu unele transformări din anul 1900), în satul Liteni. În satul Corni se află biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1838-1841, reparată în 1897). Cod poștal: 5820.

LIȚA, com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Boian, pe râul Sâi; 3 597 loc. (1 iul. 1996): 1 756 de sex masc. și 1 841 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 12 sept. 1887). Moară de cereale (1900). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Biserica având hramul „Sfântul Gheorghe" (1870). Cod poștal: 0764.

LIVADA 1. Com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Aradului; 2 902 loc. (1 iul. 1996): 1 412 de sex masc. și 1 490 fem. Stație de c.f. (în satul Livada). Nod rutier. Satul Livada este menționat documentar, prima oară, în 1553. Cod poștal: 2913.

2. Com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Someșului, pe râurile Egher și Racta; 7 002 loc. (1 iul. 1996): 3 463 de sex masc. și 3 539 fem. Stație de c.f. (în satul Livada). Nod rutier. Fabrici de cărămidă, de tricotaje și conf. Centru de confecționare manuală a covoarelor și de prelucr. primară a fructelor. Ferme de creștere a bovinelor și ovinelor. Pomicultură (meri, peri, pruni). Pe terit. satului Livada a fost descoperit

(1957) un depozit de bronz, datând din Epoca bronzului, din care s-au recuperat, printre altele, o spadă cu lamă gravată cu linii ondulate, franjurate. Satul Adrian este menționat documentar, prima oară, în 1262. În satul Livada, menționat documentar, prima oară, în 1270, se află o biserică, construită în 1457 și refăcută în 1779, cu elemente de arhitectură și decorație gotice, un castel (1760), în stil baroc, o biserică romano-catolică având hramul „Descoperirea Sfintei Cruci" (1779), o biserică ucraineană cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului" (1700) și un muzeu etnografic. Cod poștal: 3913.

3. → Borăscu.

LIVENI-VÂRNAV → George Enescu.

LIVEZENI 1. → Petroșani (2).

2. Com. în jud. Mureș, alcătuită din 6 sate, situată în zona Dealurilor Nirajului; 3 418 loc. (1 iul. 1996): 1 737 de sex masc. și 1 681 fem. Expl. de gaze naturale. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Livezeni s-au numit *Iedu*. Satul Livezeni este menționat documentar, prima oară, în 1505. Castelul „Toldalagy" (1830) și biserica ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18), în satele Corunca și Sânișor. Cod poștal: 4310.

LIVEZI 1. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 6 sate, situată în Depr. Tazlău-Cașin, la poalele de E ale M-ților Berzunț și cele de V ale Culmii Pietricica, pe râul Tazlău; 5 146 loc. (1 iul. 1996): 2 603 de sex masc. și 2 543 fem. Biserica din zid cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (ante 1809), în satul Bălăneasa și biserica din lemn cu hramul „Sfântul Dumitru" (1814, cu adăugiri din 1912 și restaurată în 1989), în satul Poiana. Cod poștal: 5456.

2. Com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 7 sate, situată în Piem. Oltețului, pe râul Olteț; 2 624 loc. (1 iul. 1996): 1 233 de sex masc. și 1 391 fem. Biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1807) și biserică din zid, cu dublu hram — „Sfântul Nicolae și Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1803-1807), în satele Părăușani și Pleșoiu; bisericile cu hramurile „Întâmpinarea Domnului" (1825) și „Sfântul Dimitrie" (1840-1841), în satele Pârâienii de Jos și Pârâienii de Mijloc. Cod poștal: 0976.

LIVEZILE 1. Com. în jud. Alba, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de N-NE ale M-ților Trascău, pe râul Aiudu de Sus; 1 835 loc. (1 iul. 1996): 949 de sex masc. și 886 fem. Expl. de calcar (în satul Poiana Aiudului). Pe terit. satului Livezile, menționat documentar, prima oară, în 1733, a fost identificată o necropolă tumulară datând din Epoca bronzului timpuriu. Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1611), în satul Livezile. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Livezile s-au numit *Cacova*. Cod poștal: 3335.

2. Com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 5 sate, situată în partea de E a Depr. Bistrița, pe râul Bistrița (afl. al Șieului); 4 029 loc. (1 iul. 1996): 2 049 de sex masc. și 1 980 fem. Stație de c.f. (în satul Livezile). Expl. de balast. Pomicultură (meri, pruni, peri). Centru de cusături și țesături populare. Muzeu cu colecții de ceramică populară, de țesături și de picturi pe lemn. Aici au fost descoperite urmele unui castru roman (sec. 2-3). Până la 17 dec. 1964, satul și com. Livezile s-au numit *Iad*. În satul Livezile, atestat documentar în 1311, se află o biserică evanghelică (sec. 16, cu turn clopotniță din 1860), casa parohială (sec. 18) a acesteia, un conac (sec. 18) și mai multe case din sec. 18-19; în satul Dorolea există o biserică evanghelică (1858-1861), iar în satul Dumbrava, o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18). Cod poștal: 4436.

3. Com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 5 sate, situată la marginea de V a Piem. Bălăcițel, pe cursul superior al râului Blahnița; 2 214 loc. (1 iul. 1996): 1 072 de sex masc. și 1 142 fem. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Livezile s-au numit *Broscari*. Cod poștal: 1553.

LOAMNEȘ, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 6 sate, situată în Pod. Hârtibaciului, pe stg. râului Vișa; 3 121 loc. (1 iul. 1996): 1 569 de sex masc. și 1 552 fem. Stație de c.f. (în satul Loamneș) și halte de c.f. (în satele Hașag și Mândra). Nod rutier. Fermă de creștere a bovinelor. În satul Hașag există vulcani noroioși, incluși în cadrul unei rezervații geologice. În satul Loamneș, menționat documentar, prima oară, în 1320, se află o biserică ortodoxă, construită în 1810, pe locul uneia din lemn care data din anul 1600, cu turn din 1879. Cod poștal: 2461.

LOCURELE (sau LOCURI RELE), Schitul ~ → Schela (2).

LOCVA, Munții Locvei, masiv muntos în SV M-ților Banatului (Carpații Occidentali), între văile

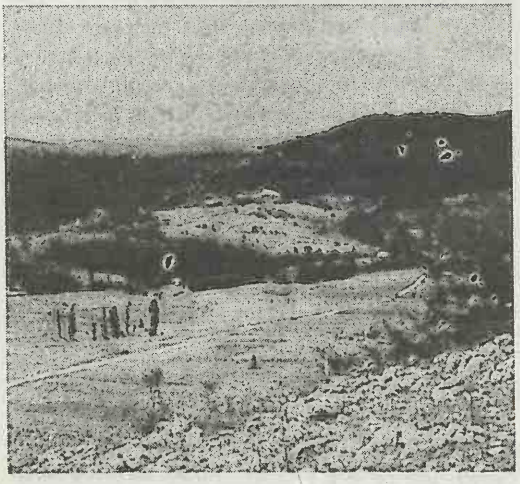

Munții Locvei. Poiana Stâncilova

Dunării (la S), Nerei (la N) și Răchita (la E-NE), alcătuit din șisturi cristaline la V și calcare triasice, jurasice și cretacice în rest. Frecvente forme carstice (îndeosebi doline). Prezintă un abrupt spre Dunăre. Alt. medie: 300-400 m; alt. max.: 735 m (vf. Corhanu Mare). Climă cu influențe mediteraneene, favorabilă dezvoltării pădurilor de foioase și pomiculturii.

LOGREȘTI, com în jud. Gorj, alcătuită din 7 sate, situată în zona Dealurilor Amaradiei, pe cursul superior al râului Amaradia; 2 906 loc. (1 iul. 1996): 1 442 de sex masc. și 1 464 fem. Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Pomicultură (meri, peri, pruni). Muzeu etnografic și culă (1818), în satul Seaca. Reșed. com. este satul *Târgu Logrești*, în care se află schitul Logrești, cu biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1718, cu picturi originare), biserica din zid cu hramul „Sfinții Ioachim și Ana" (1807), construită cu sprijinul marelui serdar Costache Pandia, a lui Constantin Otetelișanu și a preotului Ioan Tăndălescu, și biserica „Sfântul Nicolae", zidită în 1801 prin osârdia lui Anghel Logrescu. Cod poștal: 1340.

LONEA → Petrila.

LOPADEA NOUĂ, com. în jud. Alba, alcătuită din 8 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Râtu; 3 245 loc. (1 iul. 1996): 1 684 de sex masc. și 1 561 fem. Centru viticol. Pe terit. satului Lopadea Nouă, menționat documentar, prima oară, în perioada 1202-1203, au fost descoperite urmele unei așezări din Epoca bronzului, suprapusă de vestigii din Epoca fierului (Hallstatt) și de o așezare cu necropolă din perioada prefeudală (sec. 7 d.Hr.), în care s-au găsit vârfuri de lance, scărițe din fier, un topor din fier ș.a. Biserica din lemn cu hramul „Sfântul Theodor Tiron" (în satul Băgău), construită în 1733, cu modificări și adăugiri din 1847 și 1955 și cu picturi interioare din sec. 18 executate de Toader zugravul; biserică din sec. 15, cu un turn din 1864 (în satul Lopadea Nouă). În perimetrul satului Băgău se află rezervația naturală Tău fără fund. Cod poștal: 3331.

LOPĂTARI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 11 sate, situată în depresiunea omonimă, de la poalele Dealului Bocu (Subcarpații Buzăului) și cele de NE ale Culmii Ivănețu, pe cursul superior al râului Slănic; 5 006 loc. (1 iul. 1996): 2 543 de sex masc. și 2 463 fem. Pomicultură (meri, peri, pruni, nuci). Centru de dulgherit și tâmplărit. Satul Lopătari este menționat documentar, prima oară, în 1579. Pe terit. satului Terca se află rezervația naturală „Focul viu", în care gazele naturale ies la supr. prin fisurile și crăpăturile scoarței, arzând cu flăcări ce se ridică până la 0,5 m înălțime, imprimând terenului un aspect pârjolit. Uneori, când presiunea cu care ies gazele la supr. este mică, flăcările se sting. Fenomenul este deosebit de atractiv și interesant pe timpul nopții. Cod poștal: 5158.

LOTRU 1. Râu, afl. dr. al Oltului în aval de Brezoi; 80 km; supr. bazinului: 1 024 km^2. Izv. din partea de N a M-ților Parâng, din lacul glaciar Gâlcescu, de la 1 830 m alt., curge mai întâi pe direcție S-N, printr-o vale prăpăstioasă ce urmărește o linie tectonică, iar apoi, în zona de confl. cu pârâul Izvoru Gropii, face un cot de 90° spre E, devenind o vale longitudinală intracarpatică tipică ce separă M-ții Lotrului de M-ții Căpățânii. După ce traversează lacul de acumulare Vidra, curge pe o pantă medie de 20 ‰ trecând prin stațiunea climaterică și de odihnă Voineasa, apoi prin lacul de acumulare Malaia, iar în cursul inf. drenează Depr. Brezoi. Afl. pr.: Latorița (32 km) pe dr., cu o vale de un pitoresc remarcabil și Voinești, Păscoaia, Vasilatu ș.a. pe stg. Pe cursul superior al Lotrului, la 1 300 m alt., s-a construit lacul de acumulare *Vidra* (supr.: 940 ha; vol.: 340 mil. m^3), alimentat prin tuneluri de aducțiune (a căror lungime totală însumează c. 145 km) și cu apele râurilor Jieț, Galbenu, Olteț, Cerna, Luncavăț ș.a. Apa

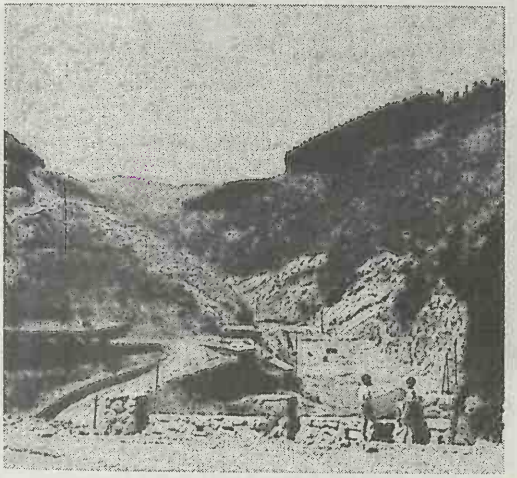

Valea superioară a Lotrului

Munții Lotrului

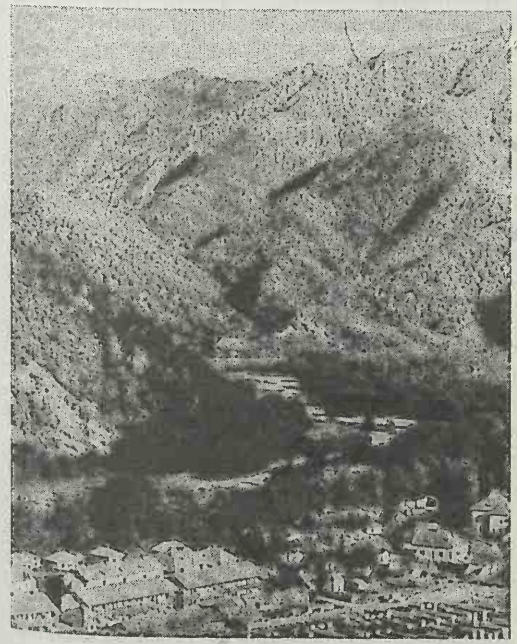

din lacul Vidra pune în mișcare turbinele hidrocentralei „Ciunget", cu o putere instalată de 519,3 MW (cea mai mare hidrocentrală de pe râurile interioare ale țării). În arealul com. Malaia s-a creat un al doilea lac de acumulare (lacul Malaia-Brădișor), pe cursul inf. al Lotrului, și s-a construit hidrocentrala Brădișor (115 MW).

2. Munții Lotrului, masiv muntos în partea centrală a Carpaților Meridionali, situat între aliniamentul văilor Sebeș–Sadu (la N) și Latorița–Lotru (la S), râul Olt (la E) și M-ții Parâng–Șureanu (la V), cu înălțimi mari (1 800-2 200 m) în culmile pr. (vf. Bălușu 2 028 m, Puru 2 048 m, Clăbucet 2 054 m, Bora 2 055 m, Sterpu 2 142 m, Piatra Albă 2 179 m, Robu 1 899 m ș.a.) ce coboară spre S, către valea Lotrului, până la 800-1 000 m. Alt. max.: 2 242 m (vf. Șteflești). Alcătuit din șisturi cristaline cu intruziuni, pe alocuri, de granitoide gnaisice, gnaisuri oculare și amfibolite. Puternic fragmentat de Lotru și afl. săi. Păstrează urme ale glaciației cuaternare (văi și circuri glaciare) și prezintă frecvente chei săpate de râuri în granite gnaisice (Cheile Latoriței ș.a.). Acoperit cu păduri de molid în amestec cu fag și cu întinse pășuni alpine pe crestele aflate la peste 1 800 m alt. În zona de izv. a râului Latorița se află rezervația forestieră Latorița (690 ha), alcătuită din arbori seculari de larice și zâmbru. Expl. de grafit.

3. Pas de înălțime, în partea de V a M-ților Lotrului, la contactul cu înălțimile de N-NE ale M-ților Parâng, la 1 800 m alt., care asigură legătura, prin intermediul unui drum nemodernizat, între Depr. Petroșani și Depr. Loviștea.

LOVIȘTEA, depresiune intramontană, tectono-erozivă, în partea centrală a Carpaților Meridionali, situată pe cursul mijlociu al Oltului, între M-ții Făgăraș și Cozia (la E) și M-ții Lotrului și Căpățânii (la V), la 500-800 m alt. Supr.: c. 135 km^2. Relief predominant colinar (muncele formate din gresii, conglomerate, marne și argile, acoperite cu pomi fructiferi în alternanță cu pajiști naturale), dar și de terase și lunci. Marginea de S a Depr. L. corespunde unui abrupt de natură tectonică (falia Brezoi), cu o denivelare de c. 1 000 m. Climă moderată (temp. medie anuală 7-8°C), cu precipitații ce însumează 700-800 mm anual. Este împărțită de valea Oltului în două compartimente: *Brezoi* pe dr. văii Oltului, drenată de râul Lotru, și *Titești* pe stg. Oltului. Depr. L. mai este cunoscută și sub denumirile de *Țara Loviștei* sau *Depr. Brezoi-Titești*. Într-un document din 1233 se face referire la Țara Loviștei de pe partea stg. a Oltului. În această zonă a existat, în sec. 10-13, o formațiune statală românească. Aici se presupune că a avut loc bătălia de la Posada (9-12 nov. 1330), în care oastea Țării Românești, condusă de domnul Basarab I,

a învins-o pe cea a regelui ungur, Carol I Robert de Anjou, suzeranul său, obținând, astfel, recunoașterea independenței Țării Românești.

LOVRIN, com. în jud. Timiș, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Mureșului; 8 659 loc. (1 iul. 1996): 4 287 de sex masc. și 4 372 fem. Nod feroviar și rutier. Zăcăminte de petrol și gaze naturale. Constr. de motoare electrice. Produse alim. Centru viticol (în satul Tomnatic) și pomicol. În satul Lovrin, menționat documentar, prima oară, în 1466, se află conacul „Liptay", construit în stil baroc în anii 1792-1820, situat în mijlocul unui parc de epocă. În 1722, satul Tomnatic a fost colonizat cu germani, de la care se mai păstrează integral o casă cu mobilier. Cod poștal: 1957.

LOZNA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 5 sate, situată în N-NV Dealurilor Gârboului, pe stg. Someșului; 1 208 loc. (1 iul. 1996): 561 de sex masc. și 647 fem. Pe terit. satului Lozna a fost descoperit (1910) un depozit de bronzuri, alcătuit din arme, unelte, piese de harnașament ș.a., datând de la sf. Epocii bronzului (sec. 13-12 î.Hr.). În satul Lozna, menționat documentar, prima oară, în 1338, se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfântul Dumitru" (1813). Cod poștal: 4684.

LUCIENI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Târgoviștei, pe râul Dâmbovița; 6 294 loc. (1 iul. 1996): 3 131 de sex masc. și 3 163 fem. Expl. de petrol (în satul Șuța Seacă). Bisericile cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1870) și „Duminica Tuturor Sfinților" (1877), în satele Lucieni și Șuța Seacă. Cod poștal: 0247.

LUCI, Tinovul ~ → Sâncrăieni.

LUCINA, vârf în N-NE Obcinei Mestecăniș, fiind alt. max. a acesteia (1 588 m). La poalele vârfului L. se află o turbărie (tinovul Găina), declarată rezervație naturală, care adăpostește relicte glaciare, printre care și o plantă foarte rară în România, mesteacănul pitic (*Betula nana*).

LUCIU, com. în jud. Buzău, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Buzău-Călmățui, pe râul Călmățui; 3 115 loc. (1 iul. 1996): 1 599 de sex masc. și 1 516 fem. Fermă de creștere a porcinelor (în satul Caragele). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, de legume etc. Satul Luciu este menționat documentar în 1810. Cod poștal: 5189.

LUDAS → Luduș (2).

LUDEȘTI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 6 sate, situată în SE Piem. Cândești, pe râul Potopu; 5 106 loc. (1 iul. 1996): 2 546 de sex masc. și 2 560 fem. Expl. de petrol. Pomicultură (meri, pruni, peri). Bisericile cu același hram — „Adormirea Maicii Domnului", în satele Ludești (1660-1682) și Scheiu de Jos (1865-1875). Cod poștal: 0179.

LUDOȘ, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 2 sate, situată în Pod. Hârtibaciului, pe cursul superior al râului Secaș; 802 loc. (1 iul. 1996): 404 de sex masc. și 398 fem. Satul Ludoș este menționat documentar, prima oară, în 1330. Cod poștal: 2473.

LUDOȘU DE MUREȘ → Luduș (2).

LUDUȘ 1. ColineleLudușului, subunitate a Câmpiei colinare a Sărmașului, cuprinsă între Pârâu de Câmpie (la E) și aliniamentul format din Valea Florilor — cursul inf. al Arieșului (la V), alcătuită predominant din depozite sarmațiene (argile marnoase, nisipuri, tufuri) cu structuri de domuri. C.L. apar, în relief, sub forma unor culmi prelungi, cu înălțimi de 400-500 m, cu pante domoale și versanți asimetrici, afectați de procese de ravenare și alunecări de teren. C.L. sunt fragmentate de văi largi, iar pantele lor sunt în mare parte împădurite. Zăcăminte de gaze naturale.

2. Oraș în jud. Mureș, situat la poalele de SE ale Colinelor Ludușului, la 274 m alt., pe râul Mureș, la confl. cu Pârâu de Câmpie, la 45 km V-SV de municipiul Târgu Mureș; 18 852 loc. (1 iul. 1996): 9 372 de sex masc. și 9 480 fem. Supr.: 7,7 km^2; densitatea: 2 448 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Expl. de gaze naturale. Constr. de articole metalice de larg consum (sobe de încălzit, mobilier metalic etc.). Fabrici de anvelope și camere de aer, de prelucr. a lemnului (mobilier sanitar, de birou, de laborator etc.), de mat. de constr. (prefabricate din beton, cărămizi) și de produse alim. (zahăr, preparate din lapte, băuturi alcoolice, panificație etc.). Topitorie de in și cânepă (din 1954). Filatură și țesătorie de in și cânepă. Ferme sericicolă și de creștere a porcinelor. Sere legumicole. Istoric. Localit., ce apare menționată documentar ca sat, prima oară, în 1377 cu numele *Ludas*, a fost declarată oraș în 1960. În trecut (1760-1854) era cunoscută sub denumirea de *Ludoșu de Mureș*. În prezent, orașul L. are în subordine ad-tivă 6 localit. componente: Avrămești, Cioarga, Ciurgău, Fundătura, Gheja și Roșiori. **Monumente:** patru biserici;

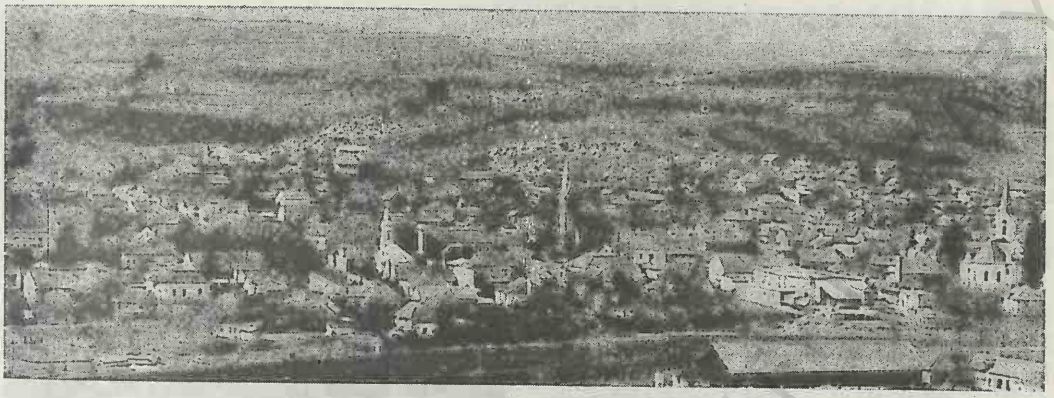

Luduş (2). Vedere generală

Conacul „Bánffy“ (începutul sec. 19), în localit. componentă Gheja. Cod poştal: 4350.

LUETA, com. în jud. Harghita, alcătuită din 2 sate, situată în Subcarpaţii Homoroadelor, la poalele de SV ale M-ţilor Harghita, pe cursul superior al râului Homorodu Mic; 3 866 loc. (1 iul. 1996): 2 037 de sex masc. şi 1 829 fem. Expl. de min. de fier. Centru de prelucr. artistică a lemnului, de cusături şi ţesături populare. Piuă (sec. 19, reconstruită în 1921). Satul Lueta este menţionat documentar, prima oară, în 1332. Aici se află rezervaţia naturală Dumbrava Harghitei, care adăposteşte o serie de plante de mlaştină, printre care se remarcă relictul glaciar *Saxifraga hinculus*. Cod poştal: 4157.

LUGAŞU DE JOS, com. în jud. Bihor, alcătuită din 3 sate, situată în partea de V a Depr. Vad-Borod, la poalele de SV ale M-ţilor Plopiş, pe dr. Crişului Repede; 3 207 loc. (1 iul. 1996): 1 624 de sex masc. şi 1 583 fem. Hidrocentrală (18 MW), intrată în funcţiune în 1989. Pomicultură. În satul Lugaşu de Jos, menţionat documentar, prima oară, în perioada 1291-1294, se află o biserică ortodoxă cu hramul „Naşterea Maicii Domnului“ (sec. 17), o biserică din lemn cu hramul „Buna Vestire“ (1720, cu picturi din sec. 18) şi conacul contelui Dominic Zichy (1840) în care, azi, funcţionează o şcoală. Cod poştal: 3583.

LUGOJ 1. **Dealurile Lugojului**, subunitate colinară aparţinând Dealurilor Vestice (Dealurile bănăţene), situată la marginea de V şi NV a M-ţilor Poiana Ruscăi, la S de valea superioară a râului Bega şi la N de cursul superior al râului Timiş, dominând Câmpia Lugojului (în S) şi Depr. Făget (în N) cu peste 100 m. Sunt fragmentate intens de văile râurilor Vădana, Bega Poieni, Bega Luncani, Săraz ş.a. Sunt alcătuite predominant din pietrişuri, nisipuri, argile şi depozite loessoide, dar în partea lor centrală apare un petic de cristalin, tăiat de valea Râu care lasă în spate Depr. Fârdea. Dealurile Lugojului prezintă culmi netede şi prelungi, cu înălţimi ce oscilează între 200 şi c. 500 m alt. (culmile Şura 223 m, Cârla 233 m, Fântânii 263 m, Poiana cu Nuci 299 m, Poiana 306 m, Iricești 366 m ş.a.). Alt. max.: 496 m (*Măgura Surduc*, dezvoltată pe cristalin). Pomicultură.

2. **Câmpia Lugojului**, subunitate a Câmpiei de Vest, situată în SE acesteia, între Pod. Lipovei (la N), Dealurile Lugojului (la E) şi Dealurile Pogănişului (la S), drenată de râurile Timiş şi Cerna cu afl. lor. Pătrunde în zonele deluroase limitrofe sub formă de golfuri, iar spre V se deschide larg către Câmpia Timişului. Acoperită cu soluri brune şi brune podzolite, propice culturilor agricole. Este o câmpie înaltă, a cărei alt. max. atinge 202 m.

3. **Municipiu** în jud. Timiş, situat în Câmpia Lugojului, la 125–176 m alt., pe râul Timiş, la 60 km E de Timişoara; 49 654 loc. (1 iul. 1996): 23 200 de sex masc. şi 26 454 fem. Supr.: 13,8 km^2; densitatea: 3 598 loc./km^2. Nod feroviar şi rutier. Expl. de balast. Termocentrală. Constr. de utilaje şi piese de schimb pentru ind. textilă şi pentru ind. pielăriei, de utilaje pentru ridicat şi transportat, de caroserii, de remorci şi semiremorci, de produse metalice de larg consum. Fabrici de mobilă, încălţ. (inclusiv calapoade), mat. de constr. (cărămidă,

țiglă, prefabricate din beton), de prelucr. a maselor plastice și a cauciucului, de ceramică fină (faianță), jucării și de produse alim. (preparate din carne și lapte, panificație etc.). Filatură de mătase naturală și artificială. Țesătorie de bumbac. Tipografie. Muzeu de istorie, artă și etnografie, adăpostit într-o clădire construită în anii 1896-1899. Teatru municipal. La Lugoj s-a născut tenorul Traian Grozăvescu (1895-1927). **Istoric.** În perimetrul municipiului L., în punctul numit „Gomila", au fost descoperite urmele unei așezări neolitice (milen. 4 î.Hr.), iar la poalele Dealului Viilor au fost scoase la iveală topoare din piatră șlefuită. Urme de locuire din epocile bronzului și fierului au fost semnalate la SV de municipiul L. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1334, cu numele *Sacerdos de Lucas*, iar în 1376 este consemnată cu toponimul *Castrum Lugas*. La sf. sec. 14, localit. apare frecvent în documente ca *oppidum* (așezare fortificată), în 1428 este amintită, într-un document, ca punct de vamă, iar în 1542 capătă statut de oraș (*civitas*) pe lângă o cetate regală (sec. 14, reconstruită în 1440), care făcea parte din organizația autonomă românească a „districtelor valahe", fiind centrul districtului românesc cu același nume. În 1551 i se acordă statutul de oraș regal liber. La sf. sec. 16, la L. a fost înființată, de către calvini, o școală românească. Ocupat de către turci, în 1658, orașul a fost transformat în centrul unui sangeac (subdiviziune ad-tivă a unui pașalâc), iar în 1688 a fost cucerit de austrieci. La 4/16-5/17 mai 1848, pe Câmpia Libertății de lângă Lugoj s-a ținut „Adunarea românilor din comitatul Caraș", în cadrul căreia Eftimie Murgu a expus programul revoluției (printre altele, se revendicau drepturi naționale și autonomia bisericii ortodoxe române din Banat și Crișana). La 15/27 iun. 1848 a avut loc a doua „Adunare populară de la Lugoj" a românilor din Banat, care a hotărât înființarea unei armate populare române, numirea lui Eftimie Murgu drept comandant suprem al acestei armate, înlăturarea ierarhiei sârbești din cadrul bisericii române, introducerea limbii române în școli, recunoașterea naționalității române etc. Declarat municipiu la 17 febr. 1968, L. are în subordine ad-tivă 2 sate: Măguri și Tapia. **Monumente:** biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (azi dispărută), ctitorie, din anul 1402, a Ecaterinei Perianu (soția banului Nicolae Perianu) de la care se mai păstrează un turn-clopotniță de arhitectură barocă, restaurat în anii 1726-1728; catedrala ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" sau „Biserica Mare", construită în perioada 1759-1766, în stilul barocului târziu, după planurile arhitectului Josef Emanuel Fischer von Erlach, păstrează picturi murale interioare originare și o turlă de 57 m înălțime (refăcută după incendiul din 1842 și restaurată

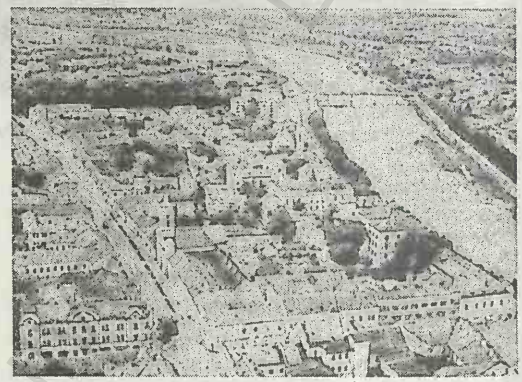

Vedere generală
Lugoj (3)

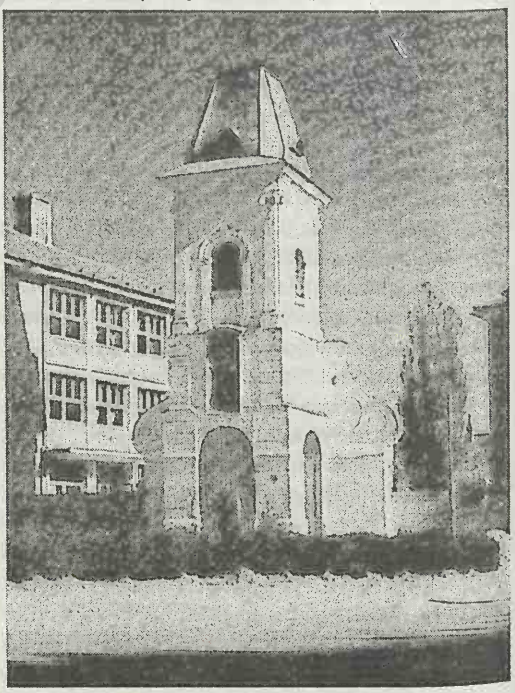

Turnul-clopotniță al bisericii „Sfântul Nicolae"

în 1937-1944); biserica fostei mânăstiri minorite, datând din 1733, cu unele transformări și adăugiri din 1796 și 1932; biserica greco-catolică (1853-1854), cu un turn-clopotniță, înalt de 42 m, care a folosit, mult timp, ca post de observație pentru pompieri; Birtul Poștei (1726) — clădire funcțională cu parter și etaj, care a servit un timp ca han și stație de popas pentru poștalioane (azi este sediul Protopopiatului ortodox român), are spre curte o galerie pe arcade masive de zidărie; clădirea Teatrului municipal (1835); casa în care a locuit compozitorul Ion Vidu (1870). Cod poștal: 1800.

LUICA, com. în jud. Călărași, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bărăganului; 2 308 loc. (1 iul. 1996): 1 184 de sex masc. și 1 124 fem. Haltă de c.f. (în satul Luica). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui ș.a. În perimetrul satului Luica a fost descoperit (1962) un tezaur monetar, alcătuit din 10 tetradrahme din Thasos, datând din sec. 1 î.Hr. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. L. a făcut parte din jud. Ilfov. Cod poștal: 8330.

LUIZI-CĂLUGĂRA, com. în jud. Bacău, alcătuită din 2 sate, situată în partea de E-NE a Subcarpaților Tazlăului, la poalele de NE ale vf. Pietricica (586 m alt.); 5 226 loc. (1 iul. 1996): 2 613 de sex masc. și 2 613 fem. Biserică de rit catolic (1851). Cod poștal: 5511.

LUMINA 1. Lac cu apă dulce, situat în partea de E a Deltei Dunării, între brațele Sulina și Sfântu Gheorghe, legat printr-o rețea de canale cu celelalte lacuri din jur (Vătafu, Iacob, Puiuleț etc.). Supr.: 13,68 km^2; vol.: 20,5 mil. m^3. Piscicultură.

2. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 3 sate, situată în partea de E a Pod. Carasu, pe țărmul de NV al lacului Siutghiol; 6 077 loc. (1 iul. 1996): 3 056 de sex masc. și 3 021 fem. Fabrică de nutreturi combinate. Creșterea porcinelor. Fermă avicolă. Până în 1990, satul Lumina a fost în subordinea ad-tivă a orașului Ovidiu, iar în 1990 satul Lumina, împreună cu satele Oituz și Sibioara, a fost declarat comună de sine stătătoare. Până la de 17 dec. 1964, satul Lumina s-a numit *Valea Neagră*. Cod poștal: 8134.

LUNA, com. în jud. Cluj, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Turzii cu Colinele Ludușului, pe cursul inf. al râului Arieș; 4 322 loc. (1 iul. 1996): 2 185 de sex masc. și 2 137 fem. Haltă de c.f. (în satul Luna). Expl. de dacite. Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cereale. Pe terit. satului Luncani a fost descoperită o figurină din bronz, reprezentând un mistreț, atribuită celților. În satul Luna, menționat documentar, prima oară, în 1270, cxistă Monumentul eroilor. În satul Luncani se află o biserică cu arhitectură gotică timpurie (1290-1299), o biserică ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 17) și conacul „Kemeny" (1815). Cod poștal: 3364.

LUNCA 1. Com. în jud. Bihor, alcătuită din 6 sate, situată în SE Depr. Beiuș, la poalele de E-NE ale M-ților Codru-Moma, pe cursul superior al Crișului Negru; 3 482 loc. (1 iul. 1996): 1 689 de sex masc. și 1 793 fem. Haltă de c.f. (în satul Lunca). Păstrăvărie. Satul Lunca este menționat documentar, prima oară, în 1588. Cod poștal: 3639.

2. Com. în jud. Botoșani, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, pe râul Sitna; 4 949 loc. (1 iul. 1996): 2 419 de sex masc. și 2 530 fem. Stație de c.f. (în satul Zlătunoaia), inaugurată la 1 iun. 1896. Cod poștal: 6854.

3. Com. în jud. Mureș, alcătuită din 5 sate, situată în NV Dealurilor Mureșului; 3 031 loc. (1 iul. 1996): 1 504 de sex masc. și 1 527 fem. Culturi de cartofi. Centru de confecționare a pieselor de port popular (în satul Logig). Pe terit. satului Băița a fost identificată o necropolă birituală, datând din Hallstatt-ul târziu, cu șapte morminte de incinerație și cinci de înhumație, în care s-au găsit vase ceramice, brățări și nasturi din bronz, doi cercei din electrum (amestec de aur și argint), cuțite din fier, trei pumnale (*akinakes*-uri), două vârfuri de lance, vârfuri de săgeți din fier, un topor-ciocan din fier ș.a. Satul Lunca este menționat documentar, prima oară, în 1319. Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1723), în satul Băița. Cod poștal: 4256.

4. Com. în jud. Teleorman, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Boian, pe râul Sâi; 6 956 loc. (1 iul. 1996): 3 467 de sex masc. și 3 489 fem. Nod rutier. Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Până la 17 dec. 1964, satul și comuna Lunca s-au numit *Râioasa*. În satul Lunca se află conacul „Dona" (1930). Cod poștal: 0769.

LUNCA BANULUI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 7 sate, situată în lunca și pe terasele de pe

dr. Prutului; 3 734 loc. (1 iul. 1996): 1 922 de sex masc. și 1 812 fem. Cod poștal: 6578.

LUNCA BRADULUI 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, situată între M-ții Căliman (la N) și M-ții Gurghiu (la S), pe cursul superior al râului Mureș, extinsă și pe văile râurilor Ilva (spre N) și Sălard (spre S). Relief vălurit, format din petice de terase ale Mureșului, glacisuri piemontane și lunci, dezvoltat pe un fundament de depozite vulcanogen-sedimentare (acumulate în Pliocenul superior). Climat de adăpost, cu frecvente inversiuni de temp. în timpul iernii, cu precipitații moderate (700-800 mm anual).

2. Com. în jud. Mureș, alcătuită din 3 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de S ale M-ților Căliman și cele de N ale M-ților Gurghiu, pe cursul superior al râului Mureș, în defileul Toplița-Deda; 2 486 loc. (1 iul. 1996): 1 272 de sex masc. și 1 214 fem. Stație de c.f. (în satul Lunca Bradului). Expl. forestiere și de andezit. Prelucr. primară a lemnului. Satul Lunca Bradului, menționat documentar, prima oară, în 1854, posedă factori climatici favorabili pentru odihnă și recreere. Cod poștal: 4227.

LUNCA CERNII DE JOS, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 8 sate, situată la poalele de SE ale M-ților Poiana Ruscăi, pe cursul superior al râului Cerna; 1 327 loc. (1 iul. 1996): 697 de sex masc. și 630 fem. Satul Lunca Cernii de Jos este menționat documentar, prima oară, în 1360. Cod poștal: 2772.

LUNCA CORBULUI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 9 sate, situată în Câmpia Piteștiului, pe râul Cotmeana; 3 476 loc. (1 iul. 1996): 1 627 de sex masc. și 1 849 fem. Nod rutier. Popas turistic. Bisericile cu hramurile „Sfânta Maria", „Sfântul Nicolae" și „Sfinții Voievozi" (sec. 18), în satul Pădureți și biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (începutul sec. 19), în satul Catane. Cod poștal: 0313.

LUNCA DE JOS, com. în jud. Harghita, alcătuită din 9 sate, situată pe cursul superior al râului Trotuș și pe afl. său Valea Rece, la poalele de E-NE ale vf. Sălămaș din NE M-ților Ciuc, în zona pasului Ghimeș; 5 392 loc. (1 iul. 1996): 2 759 de sex masc. și 2 633 fem. Stație de c.f. (în satul Lunca de Jos). Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). În satul Lunca de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1850, există o moară de apă, o fabrică de panouri din lemn (intrată în funcțiune la 15 mai 1995) și un muzeu sătesc. Centru de prelucr. artistică a lemnului. În satul Valea Rece se află o moară de apă și o tocilărie din sec. 19, o piuă pentru cergi (sec. 20) și două capele romano-catolice, din lemn, una cu hramul „Schimbarea la Față" (sf. sec. 19) și alta cu hramul „Sfântul Anton" (începutul sec. 20). Cod poștal: 4140.

LUNCA DE SUS, com. în jud. Harghita, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de S ale vf. Sălămaș din NE M-ților Ciuc, pe cursul superior al râului Trotuș și pe afl. săi Baros și Ugra, în zona pasului Ghimeș; 3 579 loc. (1 iul. 1996): 1 838 de sex masc. și 1 741 fem. Stație de c.f. (în satul Păltiniș-Ciuc). Expl. de calcare dolomitice. În satul Lunca de Sus, menționat documentar, prima oară, în 1850, se află un muzeu de istorie locală. Cod poștal: 4139.

LUNCA ILVEI, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită dintr-un sat, situată în depresiunea omonimă din M-ții Bârgău, pe cursul superior al râului Ilva; 3 658 loc. (1 iul. 1996): 1 776 de sex masc. și 1 882 fem. Stație de c.f. Expl. forestiere și de andezit. Prelucr. lemnului (cherestea). Centru de artă populară. Pod din lemn, acoperit (grăniceresc), datând din sec. 19, refăcut în 1930. Izv. cu ape minerale bicarbonatate, sodice, clorurate, calcice, magneziene, carbogazoase. Cod poștal: 4545.

LUNCA MUREȘULUI, com. în jud. Alba, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Câmpiei colinare a Turzii cu terasele de pe dr. văii Mureșului; 2 720 loc. (1 iul. 1996): 1 369 de sex masc. și 1 351 fem. Halte de c.f. (în satele Lunca Mureșului și Gura Arieșului). Expl. de balast (în satul Gura Arieșului). Fermă de creștere a vacilor de lapte. Culturi de cartofi și legume. În satul Lunca Mureșului, menționat documentar, prima oară, în 1291, se află biserica ortodoxă, din lemn, cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt", construită în 1723, cu adăugiri din sec. 19 și cu picturi interioare din 1810 executate de Popa Nicolae. Cod poștal: 3347.

LUNCAVĂȚ, râu în S țării, afl. dr. al Oltului pe terit. com. Băbeni (jud. Vâlcea); 57 km; supr. bazinului: 299 km^2. Izv. din partea de V a M-ților Căpățânii, de pe versantul de SV al vf. Ursu (2 124 m alt.), străbate mai întâi zona cristalină, unde cursul său are pante mari, trece prin Depr. Horezu și prin

orașul Horezu, iar apoi traversează partea de NE a Piem. Olteţului.

LUNCAVIŢA 1. Com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 2 sate, situată pe pantele de E ale M-ților Semenic, pe cursul superior al râului Mehadica; 3 034 loc. (1 iul. 1996): 1 509 de sex masc. și 1 525 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). Satul Luncavița este menționat documentar, prima oară, în 1440. Cod poștal: 1618.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată în depresiunea cu același nume, pe dr. Dunării, pe malul de S al lacului Crapina, la poalele de N-NV ale M-ților Măcin și Pod. Niculițel; 7 024 loc. (1 iul. 1996): 3 588 de sex masc. și 3 436 fem. Nod rutier. Cherhana (în satul Văcăreni). Centru viticol și de vinificație. Centru de olărit. Pe terit. satului Luncavița, în punctul numit „Cetățuia", au fost descoperite urmele unei așezări neolitice, aparținând Culturii Gumelnița (milen. 4-3 î.Hr.), iar pe Dealul Milanu au fost identificate temeliile unei fortărețe romane (75 x 225 m) datând din sec. 4-6. Rezervația forestieră *Valea Fagilor* (154,2 ha) este formată predominant din fag (*Fagus orientalis*, *Fagus taurica* — varietate meridională, *Fagus sylvatica*), unele exemplare având dimensiuni impresionante (38 m înălțime, 1 m grosimea trunchiului). Prezența fagului în această regiune cu climat cald și uscat, departe de arealul compact al speciei, prezintă un interes științific deosebit. Alături de acesta se mai întâlnesc carpenul (*Carpinus betulus*), teiul argintiu (*Tilia tomentosa*), jugastrul (*Acer campestre*), gorunul (*Quercus petraea*) ș.a. Plantele ierboase care alcătuiesc covorul vegetal sunt mierea ursului (*Pulmonaria officinalis*), feriga (*Dryopteris filis mas*), vinarița (*Asperula odorata*), mălaiul cucului (*Luzula luzuloides*) etc. Cod poștal: 8890.

LUNCOIU DE JOS, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă (prelungirea de S a Depr. Brad) din mijlocul M-ților Metaliferi; 2 104 loc. (1 iul. 1996): 1 019 de sex masc. și 1 085 fem. Satul Luncoiu de Jos este menționat documentar, prima oară, în 1439. Cod poștal: 2776.

LUNGANI, com. în jud. Iași, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Jijiei Inferioare, pe dr. râului Bahlui, la confl. cu râul Albești; 4 516 loc. (1 iul. 1996): 2 265 de sex masc. și 2 251 fem. Iazuri pentru pisciculturâ. Viticultură. Satul Lungani este menționat documentar, prima oară, în 1490. În satul Goești se află casa în care a locuit Barbu Delavrancea în anii 1908-1909 și biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1813, reparată în 1856 și 1891), iar în satul Crucea, o biserică din sec. 18. Cod poștal: 6631.

LUNGEŞTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în SE Piem. Olteţului, pe râul Mamu; 3 840 loc. (1 iul. 1996): 1 869 de sex masc. și 1 971 fem. Viticultură. Centru de ceramică populară. În satul Stănești-Lunca se află biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", ctitorie din 1536 a logofătului Giura, cu fațadele decorate cu un registru de arcaturi oarbe, situat sub cornișe, și cu picturi murale interioare executate în anii 1536-1538 de zugravul Dumitru (remarcabil tablou votiv). În pronaos se află mormântul stolnicului Stroe Buzescu, cu o piatră de mormânt decorată cu relief ce înfățișează lupta lui Stroe Buzescu cu nepotul hanului tătar. Tot în satul Stănești-Lunca există biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1696-1699, cu fragmente de picturi originare) a fostei mânăstiri Mamu, cu chilii și zid din incintă din 1696-1699, refăcute ulterior, precum și biserica din lemn (bolnița) cu hramul „Sfânta Treime" (1833). Cod poștal: 0916.

LUNGULEŢU, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Titu, pe râurile Dâmbovița și Sabar; 5 760 loc. (1 iul. 1996): 2 820 de sex masc. și 2 940 fem. Expl. de petrol. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume ș.a. Pe terit. satului Lungulețu a fost descoperit (1958) un tezaur monetar alcătuit din 27 de denari romani imperiali, datând din timpul domniei împăratului

Lungeşti. Biserica „Adormirea Maicii Domnului"

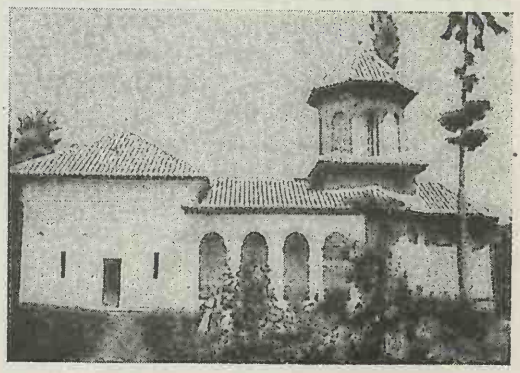

Traian (98-117) și până în vremea împăratului Commodus (180-192). Bisericile cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil"-Pantazi (1780-1790) și „Adormirea Maicii Domnului" (1831-1832), în satele Lungulețu și Serdanu. Cod poștal: 0120.

LUPAC, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 4 sate, situată în N Depr. Carașova, la poalele de E ale M-ților Dognecea; 3 001 loc. (1 iul. 1996): 1 495 de sex masc. și 1 506 fem. Expl. de antracit și de huilă. Centru pomicol. Satul Lupac este menționat documentar, prima oară, în 1598. Cod poștal: 1715.

LUPENI 1. Oraș în jud. Hunedoara, situat în Depr. Petroșani, la 700 m alt., la poalele de N ale M-ților Vâlcan, pe râul Jiu de Vest, la 18 km SV de municipiul Petroșani; 32 844 loc. (1 iul. 1996): 16 619 de sex masc. și 16 225 fem. Supr.: 8,3 km^2; densitatea: 3 957 loc./km^2. Stație de c.f. Vechi și important centru de expl. a huilei (din 1881). Stație de brichetare a cărbunelui. Expl. forestiere. Întreprinderi producătoare de fibre celulozice și de mătase artificială, de țesături de mătase, de oxigen și de sulfură de carbon. Galeriile de Artă „Apolo". Punct de plecare spre cabana Straja (1 460 m alt.), din M-ții Vâlcan, deservită de o instalație de transport pe cablu (telescaun) cu o lungime de 2 590 m, dată în folosință în 1982, și de trei teleschiuri. **Istoric.** Așezarea a luat naștere în 1770, când aici s-au stabilit locuitori veniți din satul Valea Lupului (din Țara Hațegului), așa-numiții „lupeni", de la care derivă și numele localit. La recensământul din 1941 apare consemnat ca oraș, dar în 1945 este trecut în rândul așezărilor rurale. Declarat din nou oraș în 1960. La 5-9 aug. 1929, la L. a avut loc o puternică grevă a minerilor pentru revendicări economice, înăbușită în sânge de autorități (30 de morți și peste 100 de răniți). Tot aici, la 2 aug. 1977, minerii au declanșat o grevă de protest împotriva abuzurilor economice și politice comise de regimul comunist, cea mai puternică acțiune revendicativă a muncitorilor din România de după instalarea la putere a regimului comunist (în 1945). Greva a fost înăbușită cu brutalitate de către forțele de securitate, iar o serie de lideri ai minerilor au fost întemnițați și chiar exterminați. Biserică din lemn cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt" (sec. 19). Cod poștal: 2696.

2. Com. în jud. Harghita, alcătuită din 9 sate, situată în depresiunea omonimă, aflată la contactul Pod. Târnavelor cu prelungirile sudice ale M-ților Gurghiu, pe râul Feernic; 4 615 loc. (1 iul. 1996): 2 314 de sex masc. și 2 301 fem. Nod rutier. Culturi de cartofi. Pe terit. satului Firtușu a fost descoperit (1831) un tezaur alcătuit din 300 de monede din aur, datând din epocile romană târzie și bizantină timpurie. În satul Lupeni, menționat documentar, prima oară, în 1566, se află muzeul memorial „Tamasi Aron", iar în satul Bisericani există un muzeu etnografic și o biserică romano-catolică (sec. 13) cu zid de incintă și clopotniță din 1764. În satul Satu Mic se află o biserică reformată datând din 1620. Cod poștal: 4168.

LUPȘA 1. Depresiune intramontană de eroziune, situată în bazinul mijlociu al râului Arieș, între culmile Muntelui Mare (la N) și prelungirile M-ților Trascău (Detunatele) la S, la 490-520 m alt. Este o depresiune sculptată în fliș grezos-marnos (Cretacic), extinsă în lungul văii Arieșului, pe c. 7 km, fiind închisă la capete (la V și E) de defilee sculptate de Arieș în roci cristaline. Relieful depresionar este reprezentat prin lunci, trei niveluri de terase și mai multe conuri de dejecție.

2. Com. în jud. Alba, alcătuită din 23 de sate, situată în depresiunea omonimă, în Țara Moților, pe râul Arieș; 3 936 loc. (1 iul. 1996): 2 010 de sex masc. și 1 926 fem. Stație de c.f. (în satul Lupșa) și halte de c.f. (în satele Hădărău și Mușca). Expl. de calcar cristalin. Vechi centru aurifer și de dogărit. În satul Lupșa, amintit, în 1325, ca reședința unui cnezat și menționat documentar în 1366, se află un muzeu etnografic și de artă populară, întemeiat de prof. Pamfil Albu și inaugurat în 1939, amplasat într-o clădire datând din anul 1800. Muzeul cu-

Lupșa (2). Vedere generală

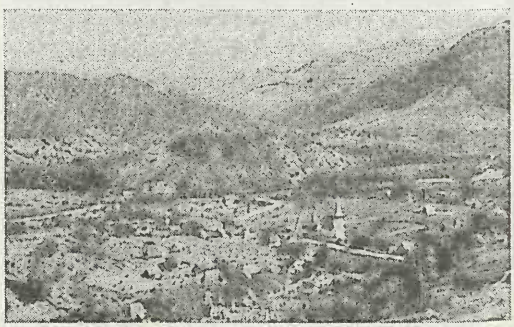

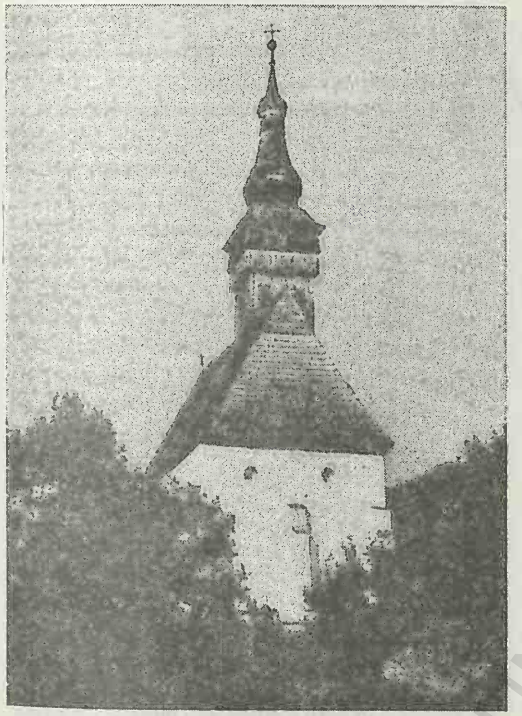

Lupşa (2). Biserica „Sfântul Gheorghe"

prinde peste 6 000 de piese din zona etnografică a Țării Moților (pive, râșnițe de mână, mori de apă, tulnice, fluiere, pluguri, grape din lemn etc.), printre care se remarcă o valoroasă colecție de icoane pe sticlă și pe lemn din sec. 18-19. În satul Valea Lupșii, atestat documentar în 1854, există o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae", care datează din 1429 (restaurată în 1694, pictată de Johannes Somosinus și Ștefan Ghearlos și tencuită în 1865); are un valoros candelabru cioplit în lemn și o colecție de icoane din sec. 18. În satul Valea Lupșii mai există o biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1799). În satul Lupșa se află Mânăstirea Lupșa (de călugări), cu biserica având hramul „Sfântul Gheorghe", ctitorie din 1421-1429 a cneazului Vladislav, cu elemente gotice și picturi murale interioare executate, în 1855, în maniera artei bizantine, de zugravii localnici Ioan Cuc și Gheorghe Span. Are și un turn-clopotniță din sec. 18. În satul Hădărău există biserica „Pogorârea Duhului Sfânt" (1770). Cod poștal: 3380.

LUPŞANU, com. în jud. Călărași, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe râul Cuveanu; 3 654 loc. (1 iul. 1996): 1 769 de sex masc. și 1 885 fem. Nod rutier. Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. L. a făcut parte din jud. Ialomița. Cod poștal: 8514.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

M

MACEA, com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Aradului, la granița cu Ungaria; 5 883 loc. (1 iul. 1996): 2 865 de sex masc. și 3 018 fem. Fabrică de produse lactate (unt, brânzeturi, iaurt ș.a.). Creșterea bovinelor și porcinelor. Parc dendrologic (20 ha) cu peste 2 400 de unități taxonomice. Festival național anual de umor (salon cu exponate de caricatură) din 1995. În satul Macea, menționat documentar, prima oară, în 1380, se află o biserică ortodoxă (1700) și un castel (sec. 19). Cod poștal: 2928.

MAGLAVIT, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Desnățui, pe stg. Dunării; 5 915 loc. (1 iul. 1996): 2 835 de sex masc. și 3 080 fem. Nod rutier. Ferme de creștere a bovinelor și porcinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură; sericicultură. În arealul com. M. se găsesc șiruri de dune de nisip, parțial fixate de vegetație. În satul Maglavit, menționat documentar, prima oară, în perioada 1581-1591, se află biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1845) și Mânăstirea Maglavit (de călugări), cu biserica având hramul „Izvorul Tămăduirii", a cărei construcție, începută în 1935, a rămas neterminată; lucrările de înălțare a bisericii și a chiliilor au fost reluate în 1990. În satul Hunia, atestat documentar în 1623, se află biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 19). Cod poștal: 1285.

MAGNA VILLA PERG → Peregu Mare.

MAHMUDIA, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 4 sate, situată pe dr. brațului Sfântu Gheorghe, la poalele de E ale Dealului Beștepe; 5 031 loc. (1 iul. 1996): 2 588 de sex masc. și 2 443 fem. Port fluvial. Expl. de calcar și dolomit. Fermă de creștere a bovinelor. Pescuit. Pepinieră piscicolă (sturioni). Pe terit. satului Beștepe, pe un promontoriu de pe malul dr. al brațului Sfântu Gheorghe, au fost descoperite urmele unei cetăți getice, fortificată cu două șanțuri și val de pământ între ele, extinsă pe o supr. de 25 ha, datând din sec. 4-3 î.Hr., cunoscută în perioada stăpânirii romane sub numele de *Saslovia*. Cod poștal: 8815.

1 MAI 1. → Pardina.

2. Cartier în partea central-nord-vestică a municipiului București.

2 MAI, sat în com. Limanu (jud. Constanța), situat în extremitatea de SE a țării, pe țărmul Mării Negre, la 2 km S de municipiul Mangalia, în apropiere de granița cu Bulgaria. Stațiune balneoclimaterică estivală, de interes general, cu climat maritim moderat, cu veri călduroase (în iul. temp. medie este de 22°C) și ierni blânde (în ian. media termică este în jur de 0,2°C). Vara, nebulozitatea este redusă, iar durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore pe zi. Precipitații reduse (c. 400 mm/an). Factorii naturali de cură sunt apa Mării Negre, clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, și climatul maritim bogat în aerosoli salini. Stațiunea, care beneficiază de plaje întinse, cu nisip fin, este indicată pentru cură heliomarină în timpul vacanțelor de vară și pentru tratamentul afecțiunilor reumatismale, neurologice periferice și ale sistemului nervos central (paralizii și pareze posttraumatice ale membrelor, polineuropatii după fază acută, sechele după poliomielită etc.), ginecologice (insuficiență

BCU CLUJ / UNIVERSITY LIBRARY

ovariană, cervicite cronice, metroanexite cronice), dermatologice, respiratorii (astm alergic, traheobronșite, bronșite cronice), cardiovasculare (varice în stadiu incipient, sechele după flebită), endocrine (hipoovarie puberală, sterilitate ovariană), otorinolaringologice etc. Cod poștal: 8728.

MAIERU, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Anieș-Maieru, pe râurile Someșu Mare și Anieș, la poalele de S ale M-ților Rodna și cele de NV ale M-ților Bârgău; 7 375 loc. (1 iul. 1996): 3 726 de sex masc. și 3 649 fem. Stații de c.f. (în satele Anieș și Maieru). Expl. de grafit și dacit (în satul Anieș) și de calcare cristaline (cariera Valea Caselor). Izvoare cu ape minerale carbogazoase. Muzeu etnografic. Școală (din 1770). Ruinele unei cetăți din sec. 11 (în satul Anieș). În satul Maieru, menționat documentar, prima oară, în 1440, cu numele *Maior*, se află biserica din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1817-1818). Cod poștal: 4530.

MAIOR → Maieru.

MALAIA, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 3 sate, situată pe râurile Lotru și Latorița, la poalele de N ale M-ților Căpățânii și cele de S ale M-ților Lotru; 2 031 loc. (1 iul. 1996): 1 050 de sex masc. și 981 fem. Hidrocentralele „Brădișor" (115 MW), intrată în funcțiune în 1982, și „Malaia" (18 MW), dată în folosință în 1978. Rezervație forestieră (Pădurea Latorița, 690 ha), cu exemplare seculare de larice și zâmbru. Lac de acumulare (Malaia-Brădișor), construit pe Lotru, pentru hidrocentrala Brădișor, având supr. de 230 ha și un vol. de apă de 38 mil. m^3. În satul Malaia se află o biserică din lemn cu dublu hram — „Sfântul Nicolae și Cuvioasa Parascheva" (1807) și conacul familiei „Brătianu" (sec. 19), iar în satul Ciungetu, biserica din lemn cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1865, cu picturi originare). Cod poștal: 1076.

MALEMBACH → Sebeș (3).

MALIUC, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 5 sate, situată în partea central-vestică a Deltei Dunării, pe brațul Sulina; 994 loc. (1 iul. 1996): 524 de sex masc. și 470 fem. Port fluvial. Pescuit (lacurile Furtuna, Gorgova etc.). Pepinieră piscicolă. Popas turistic. Hotel „Salcia". Important punct de plecare în excursii în Delta Dunării. Cod poștal: 8823.

MALNAȘ, com. în jud. Covasna, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă, la 505 m alt., pe cursul superior al Oltului, în defileul acestuia ce desparte M-ții Bodoc de M-ții Baraolt, la 22 km N de municipiul Sfântu Gheorghe; 5 039 loc. (1 iul. 1996): 2 497 de sex masc. și 2 542 fem. Stații de c.f. (în satele Bixad și Malnaș-Băi) și haltă de c.f. (în satul Malnaș). Nod rutier. Reședința com. este satul *Micfalău*. Expl. de balast, andezit, piatră ponce (în satul Bixad) și argilă. Fabrici de cărămizi și de spirt. În arealul satului Bixad au fost descoperite urmele unei așezări neolitice, în care s-au găsit vase pictate din ceramică, precum și figurine din lut, antropomorfe și zoomorfe. Tot aici au fost identificate urmele unei așezări dacice, fortificată cu val și șanț (sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr.). Satul Malnaș este menționat documentar, prima oară, în 1366. În arealul com. M. se află stațiunile balneoclimaterice *Micfalău* și *Malnaș-Băi*. Biserică având hramul „Sfântul Gheorghe" (1834), în satul Bixad. Cod poștal: 4036.

MALNAȘ-BĂI, stațiune balneoclimaterică de interes general, cu funcționare permanentă, situată în raza com. Malnaș (jud. Covasna), pe cursul superior al râului Olt, în defileul acestuia, care desparte M-ții Bodoc de M-ții Baraolt, la 505 m alt., la 22 km N de municipiul Sfântu Gheorghe. Stație de c.f. Climat de culoar intramontan, sedativ-indiferent, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. 17°C) și ierni friguroase (temp. medie în ian. –5°C). Temp. medie anuală este de c. 7°C, iar precipitațiile însumează aproximativ 700 mm anual. Factorii naturali de cură sunt climatul de cruțare și izv. cu ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, sodice, calcice, magneziene, în majoritate hipotone; mofete. În cură internă, apele mi-

Malnaș-Băi. Pavilionul Central

nerale de aici sunt indicate pentru tratarea afecțiunilor tubului digestiv (gastrite cronice hiperacide, ulcere gastrice și duodenale cronice, colite și constipații cronice), a celor hepato-biliare (dischinezie biliară, colecistite cronice necalculoase, hepatită cronică, pancreatită cronică), a bolilor metabolice și de nutriție (diabet zaharat). Tot aici se pot trata afecțiunile cardiovasculare, respiratorii și nevrozele astenice. Primele stabilimente balneare s-au construit în anul 1900. Instalații pentru mofete; buvete cu apă minerală pentru cură internă etc. În stațiune există un sanatoriu pentru copii, cu profil de tratare a hepatitei. Cod poștal: 4036.

MALOVĂȚ, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 7 sate, situată în SE Pod. Mehedinți; 3 073 loc. (1 iul. 1996): 1 513 de sex masc. și 1 560 fem. Moară de cereale (1900), în satul Colibași. Complex avicol. Centru de prelucr. artistică a lemnului (în satul Bobaița). Culă (1850), în satul Lazu. Cod poștal: 1521.

Malu Mare. Biserica cu dublu hram — „Sfântul Ștefan și Sfântul Gheorghe"

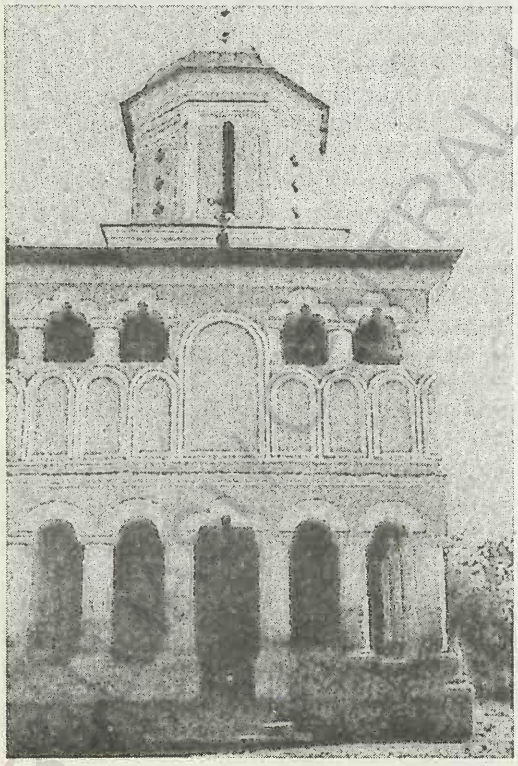

MALU CU FLORI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în Subcarpații Ialomiței, pe cursul superior al Dâmboviței; 3 008 loc. (1 iul. 1996): 1 451 de sex masc. și 1 557 fem. Muzeu cu colecții de istorie și etnografie (în satul Malu cu Flori). Pomicultură (meri, pruni, peri). Centru de prelucr. artistică a lemnului. Bisericile cu același hram — „Sfântul Nicolae", în satele Malu cu Flori (1857) și Capu Coastei (1878). Cod poștal: 0257.

MALU MARE, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Romanați, pe stg. Jiului; 4 844 loc. (1 iul. 1996): 2 396 de sex masc. și 2 448 fem. Stație de c.f. (în satul Malu Mare). Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. În satul Preajba se află casa „Stan Jianu" (sec. 18) și biserica cu dublu hram — „Sfântul Ștefan și Sfântul Gheorghe" (1778-1779), construită prin strădania marelui paharnic Hagi Stan Jianu (reparată în 1833), una dintre cele mai frumoase biserici-cule (fortificată) din Oltenia, cu turn-clopotniță pe pronaos și picturi murale interioare de tradiție brâncovenească. Cod poștal: 1174.

MALVA → Dobrosloveni.

MAMAIA, localit. componentă a municipiului Constanța, stațiune balneoclimatericâ estivală, de renume internațional, situată în extremitatea de SE a țării, pe un cordon litoral aflat între Marea Neagră și lacul Siutghiol, la 6-8 m alt., la N de municipiul Constanța, de care este legată prin linii de tramvai, troleibuz și autobuz. Stațiunea ființează din 1906, dar capătă o amplă dezvoltare și modernizare după 1960. Climat de litoral maritim, cu veri călduroase (în iul. temp. medie mai mare de 22°C) și ierni blânde (în ian. temp. medie este de c. 1°C); temp. medie anuală oscilează în jurul valorii de 11°C, iar precipitațile sunt reduse (c. 400 mm anual). Vara, nebulozitatea este redusă, iar durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore pe zi. Factorii naturali de cură sunt climatul maritim, excitant-solicitant, bogat în aerosoli salini, și apa Mării Negre clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, hipotonă, cu salinitate redusă (15 g/l). De-a lungul stațiunii, pe o distanță de c. 8 km lungime și 100-250 m lățime, pe țărmul Mării Negre există plaje cu nisip foarte fin, amenajate pentru aerohelioterapie și talazoterapie. Stațiunea este indicată atât pentru petrecerea vacanțelor de vară, cât și pentru tratamentul afecțiunilor reumatismale dege-

nerative, inflamatorii și abarticulare, a unor afecțiuni posttraumatice, neurologice periferice (pareze, polineuropatii etc.), ginecologice (hipoovarie puberală, cervicite cronice, metroanexite cronice etc.), dermatologice, respiratorii etc. De un interes deosebit se bucură satul de vacanță, cu restaurante amenajate în stilul diferitelor zone ale țării, cu mâncăruri specifice acestor regiuni, alături de numeroase restaurante, grădini de vară, baruri de noapte și de zi, cofetării, magazine alimentare și de artizanat, cinematografe, discoteci, parcuri de distracții, terenuri de sport, de minigolf, bowling-uri, piscine, teatru în aer liber etc. Anual, pe scena Teatrului de vară din Mamaia are loc Festivalul de muzică ușoară românească (din 1963). În perioada mai-oct., la Mamaia funcționează (din 22 iun. 1967) postul local „Radio-Vacanța", care emite programe de divertisment în cinci limbi (română, engleză, franceză, germană, rusă) pentru toate stațiunile litoralului românesc. Pe lacul Siutghiol se pot practica diverse sporturi nautice. De la Mamaia se poate pleca în excursii organizate în Delta Dunării și în celelalte stațiuni ale litoralului românesc și bulgăresc, excursii la ruinele cetății Histria, pe canalul Dunăre–Marea Neagră. Delfinariu; planetariu. Numeroase statui și grupuri statuare, opere ale unor sculptori iluștri ca Ion Jalea (statuia din fața hotelului „Cazino", 1943), Boris Caragea („Tinerețe", 1962, la complexul hotelier „Perla"), Corneliu Medrea (grupurile statuare din fața hotelurilor „Ovidiu", realizat în 1963, „Doina", 1961, și statuile amplasate în fața hotelurilor „Dacia", 1962, „Pelican", 1961, „Central", 1961, „Sulina", 1962, bustul poetului latin Ovidiu, 1958, din fața hotelului „Ovidiu"), Oscar Han (grupul statuar de la hotel „Internațional", 1958), Constantin Baraschi (statuile „Pe Valuri", 1963, de la hotel „București", „Extaz", 1962, de la Teatrul de vară ș.a.), Mac Constantinescu (statuia din fața hotelului „Tomis", 1961) ș.a.

MANAFU, Pădurea ~ → Izvoarele (1).

MANASIA, com. în jud. Ialomița, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Bărăganului, pe stg. Ialomiței; 4 791 loc. (1 iul. 1996): 2 311 de sex masc. și 2 480 fem. Stație de c.f. Primărie (1934). Fermă avicolă. Unități de producere a covoarelor, mobilierului și de prelucr. a cauciucului. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, sfeclă de zahăr, legume ș.a. Viticultură. Între

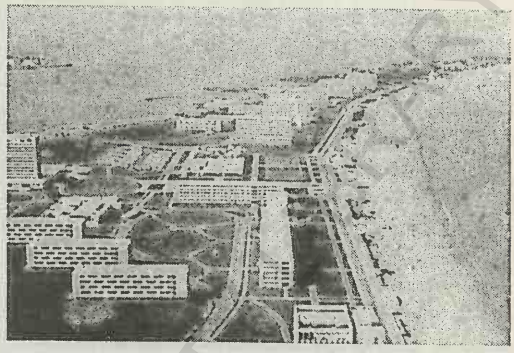

Mamaia. Vedere generală

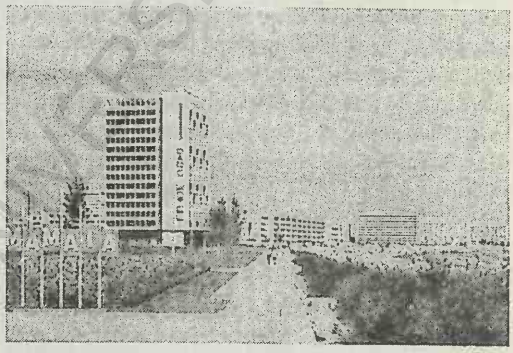

Hotel „Parc"
Mamaia

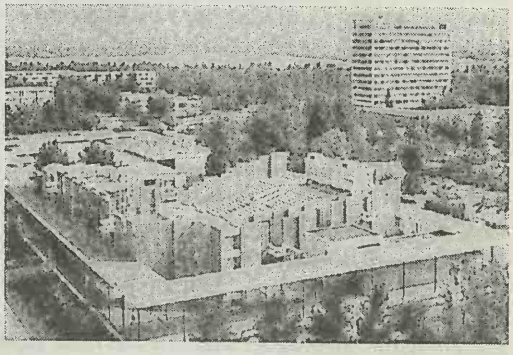

Teatrul de vară și hotelul „Perla"

17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. M. a făcut parte din jud. Ilfov. Biserică având hramul „Înălțarea Domnului" (1842-1852) și conacul „Hagienoff" (1899-1900). Cod poștal: 8231.

MANGALIA 1. Liman maritim în SE Pod. Dobrogei de Sud, pe țărmul Mării Negre, la SV de municipiul cu același nume. Supr.: 2,61 km^2. Lungime: 9,5 km; lățime medie: 300 m; ad. max.:

13 m; vol.: 15,7 mil. m^3. În el se varsă Valea Albești. Pe malurile lui se găsesc numeroase izv. cu ape sulfuroase mezotermale (21-28°C), cunoscute din timpul stăpânirii romane.

2. Municipiu în extremitatea de SE a României (jud. Constanța), situat pe litoralul Mării Negre, la 20-25 m alt., la 44 km S de municipiul Constanța; 44 195 loc. (1 iul. 1996): 21 849 de sex masc. și 22 346 fem. Supr.: 18,7 km^2; densitatea: 2 326 loc./km^2. Stație finală de c.f. Nod rutier. Port maritim. Far maritim. Șantier naval. Fabrici de conf. și tricotaje; produse alim. Pomicultură (piersici). Herghelie pentru creșterea cailor din rasa arab-pur sânge. Muzeul de arheologie „Callatis" (vase, amfore, mozaicul unei încăperi din epoca elenistică, recipiente din sticlă, fragmente de apeducte, statuete de Tanagra, basoreliefuri, papirusuri etc.). Importantă stațiune balneoclimaterică de interes general, cu funcționare permanentă, cu climat maritim moderat, cu veri călduroase (temp. medie în iul. 22°C) și ierni blânde (în ian. media temp. este de 0,2°C — al doilea loc din țară, după Băile Herculane, cu temp. pozitive în timpul iernii). Vara, nebulozitatea este redusă, iar durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore pe zi. Precipitații reduse (c. 400 mm/an). Factorii naturali de cură sunt apa Mării Negre, clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, apele minerale sulfuroase, clorurate, bicarbonatate, sodice, calcice, mezotermale (21-28°C), provenite din izv. aflate în partea de N a orașului, nămolul de turbă, sulfuros, bogat în substanțe minerale, extras din turbăria aflată la N de oraș, și climatul maritim bogat în aerosoli salini. Stațiunea dispune de o plajă întinsă, cu nisip fin, precum și de faleze înalte cu microclimat specific. Stațiunea este indicată pentru tratarea afecțiunilor reumatismale, neurologice periferice și ale sistemului nervos central (paralizii și pareze posttraumatice ale membrelor, polineuropatii după fază acută, sechele după poliomielită), ginecologice (insuficiență ovariană, cervicite cronice, metroanexite cronice), dermatologice, respiratorii (astm alergic, traheobronșite, bronșite cronice), cardiovasculare (varice în stadiu incipient, sechele după flebită), endocrine (hipotiroidie benignă, hipoovarie puberală, sterilitate ovariană), otorinolaringologice (rinofaringite cronice, laringite cronice, alergie nazo-sinuzală) etc. Stațiunea dispune de două baze moderne de tratament — una în cadrul hotelului de cură „Mangalia" (cu peste 500 de locuri în camere cu două paturi), dotat cu bază proprie de tratament (bazine pentru kinetoterapie cu apă sulfuroasă, secții de electroterapie, hidroterapie, pneumoterapie, săli de gimnastică medicală și de masaje, cabinete de geriatrie, de acupunctură, laboratoare de analize și explorări funcționale, piscine cu apă de mare încălzită etc.) și alta în cadrul sanatoriului balnear pentru recuperare medicală, cu numeroase secții medicale, cu o capacitate de tratament de c. 500 de persoane pe zi. La N de oraș, pe o distanță de 8 km, se află stațiunile balneoclimaterice estivale *Saturn, Venus, Cap Aurora, Jupiter, Neptun* și *Olimp,* care aparțin ad-tiv de Mangalia și de care sunt legate prin linii de autobuze și minicare. Istoric: Pe terit. orașului a fost descoperită o necropolă de înhumație, datând din Neolitic (Cultura Hamangia), în care s-au găsit vase din ceramică, tipică acestei culturi (cești bitronconice, pahare cilindrice, vase piriforme, decorate cu crestături pe muchii și împunsături, grupate pe registre de motive triunghiulare sau rombice),

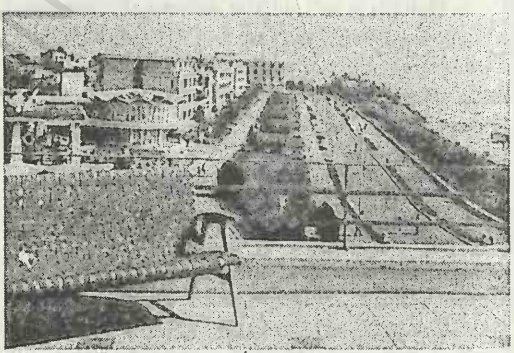

Faleza
Mangalia (2)
Ruinele orașului antic Callatis

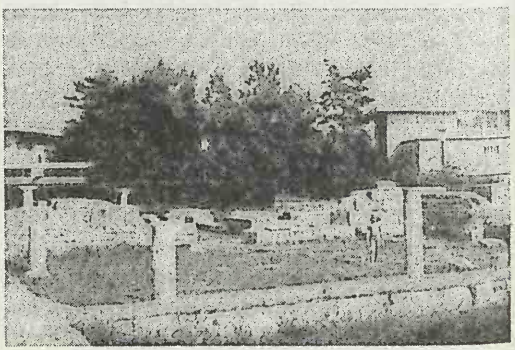

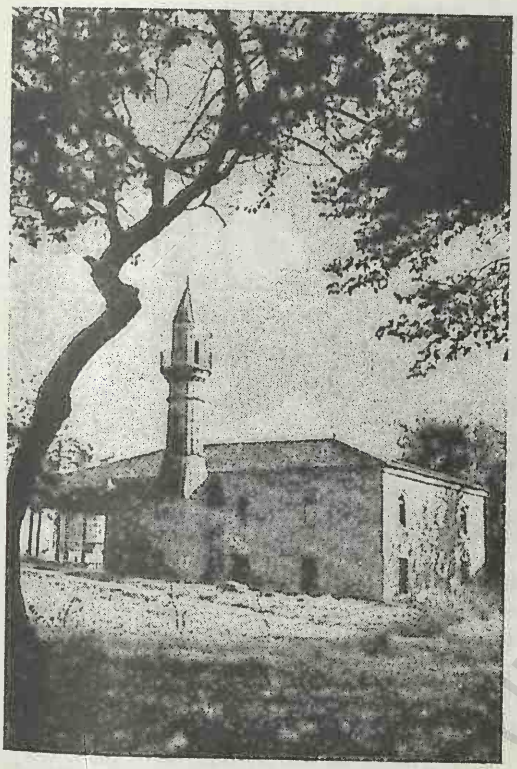

Mangalia (2). Geamia „Esmahan Sultan"

brățări din cochilii sau din marmură ș.a. La sf. sec. 6 î.Hr., coloniștii dorieni din Heraclea Pontica (azi Ereğli, Turcia), au întemeiat aici Colonia *Callatis* („cea cu ziduri puternice"), suprapusă peste o așezare indigenă mai veche, menționată cu numele *Cerbatis* sau *Acervetis*. În diverse documente din Antichitate se menționează că orașul Callatis a făcut parte din Liga atică (sec. 5 î.Hr.), că a rezistat, un timp, cu succes, asediului satrapului (devenit regele Traciei) Lisimah (sf. sec. 4 î.Hr.), că a purtat, în alianță cu Histria, un război (262 î.Hr.) împotriva Bizanțului, pentru controlul portului cetății Tomis și că a făcut parte din coaliția antiromană a lui Mithridates VI Eupator, regele Pontului. La începutul sec. 2 d.Hr. este atestat portul orașului Callatis, iar în a doua jumătate a aceluiași secol s-au construit incinta cetății, templul lui Dionysos, templul Concordiei, o școală și un amfiteatru. În sec. 7-10 a continuat probabil să se dezvolte, păstrând legături directe pe mare cu Istanbulul. Începând din sec. 11, orașul este cunoscut sub numele greco-bizantin *Pangalia*, *Panguale* sau *Pancalia* („cea mai frumoasă"), menționată documentar, ca atare, în sec. 12 pe o hartă din Pisa. O dată cu intrarea lui sub stăpânire turcească (sec. 14), orașul capătă denumirea de *Mangalia*, fiind menționat documentar cu acest nume, prima oară, în 1593. Declarat municipiu la 18 ian. 1995. Monumente: ruinele orașului antic Callatis; mormântul scitic, descoperit în 1959, în care s-au găsit fragmente dintr-un papirus scris în lb. greacă, primul document de acest fel din România; geamia turcească „Esmahan Sultan" (1590); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1914-1929). Cod poștal: 8727.

MANOLEASA, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 10 sate, situată în partea de E a Câmpiei Jijiei Superioare, în lunca și pe terasele de pe dr. Prutului, la granița cu Republica Moldova, pe râul Volovăț; 3 523 loc. (1 iul. 1996): 1 741 de sex masc. și 1 782 fem. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Manoleasa s-au numit *Manoleasa-Volovăț*. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1804, refăcută în 1876), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1821-1824, reparată în 1864) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1830, refăcută în 1877), în satele Manoleasa, Bold și Șerpenița; biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1851), în satul Liveni. Cod poștal: 6879.

MANOLEASA-VOLOVĂŢ → Manoleasa.

MARAMUREŞ 1. **Munții Maramureșului**, grup de munți situat în extremitatea de N a Carpaților Orientali, la granița cu Ucraina. Sunt alcătuiți dintr-o culme pr., orientată NV-SE, din care pornesc mai multe culmi secundare, separate de văile râurilor Țâșla, Vaser, Ruscova ș.a., individualizate în masive montane de sine stătătoare: Pop Ivan (1 937 m), Toroiaga (1 930 m), Mihailec (1 918 m), Pietrosu (1 850 m), Tomnatec (1 618 m) ș.a. Alt. max.: 1 957 m (vf. Farcău). Munții M. sunt alcătuiți din șisturi cristaline (micașisturi, paragnaise, migmatite), roci eruptive (andezite bazaltoide, piroclastite, bazalte, diabaze) și roci sedimentare (gresii, calcare negre, marne, conglomerate). Pantele sunt acoperite cu păduri de molid și păduri de fag. Condițiile climatice specifice din M-ții M. determină ca limita superioară a pădurii să fie mai coborâtă (c. 1 600 m alt.) decât în celelalte masive carpatice, iar pajiștile și tufărișurile subalpine să aibă o ex-

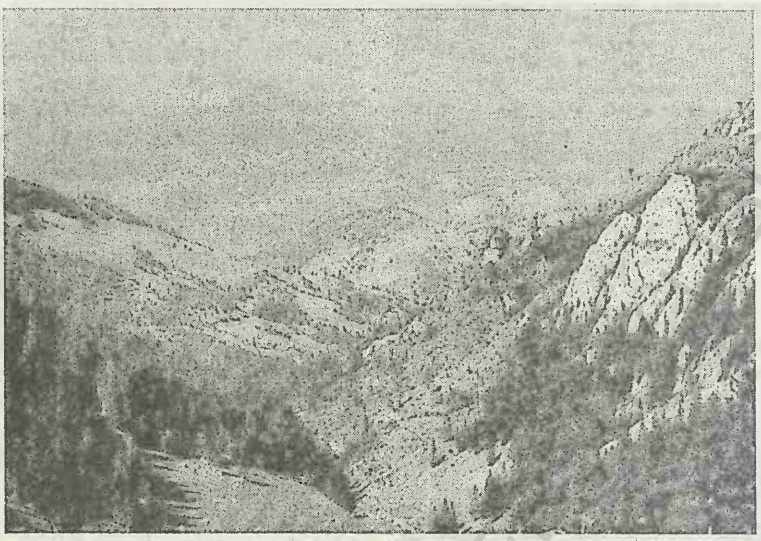

Maramureş (1). Vedere generală

tindere mai mare. Jnepenișurile, în care își găsește adăpost cocoșul de mesteacăn *(Lyrurus tetrix)*, sunt ocrotite în rezervația Cornedei-Ciungii Bălăsinei din apropiere de Borșa. În arealele stâncăriilor calcaroase de sub masivele Sâlhoi și Piatra Țibăului se dezvoltă mai multe specii rare de plante saxicole, iar în masivul Pop Ivan se află o întinsă poiană cu narcise — cea de la Capul Groși. În jurul izvoarelor reci de la Zâmbroslăvii se dezvoltă abundent o specie de plantă *(Cochlearia pyrenaica)*, interesantă din punct de vedere fito-geografic. M-ții M. conțin zăcăminte de pirite cuprifere și de sulfuri complexe. Expl. forestiere.

2. Depresiunea ~, depresiune intramontană de origine complexă (tectonică, de baraj vulcanic și de eroziune diferențială), situată în partea de N a Car-

Maramureş (2). Vedere generală

paților Orientali, între M-ții Oaș, Gutâi, Lăpuș și Țibleș (la V, SV și S), M-ții Rodna (la SE), M-ții Maramureș (la E și NE, care domină depresiunea prin mai multe abrupturi petrografice) și granița cu Ucraina (la N). Este drenată, pe direcția SE-NV, de râurile Iza și Vișeu cu afl. lor (densitatea rețelei hidrografice în arealul depresiunii este de 0,70-0,90 km/km^2). Supr.: c. 3 800 km^2. Lungime: c. 85 km; lățime max.: 25 km. Prezintă un relief complex, cu alt. medii de 600-800 m, format din piemonturi și glacisuri întinse (Săpânța, Sarasău, Botiza, Săcel, Borșa ș.a.), măguri și coline sculptate în formațiunile paleogene și miocene și în acumulările levantin-cuaternare (Piatra Băiței 1 035 m, Arșița 1 121 m, Voloșanca 929 m ș.a.), detașându-se ca o treaptă superioară, situată la 800-1 100 m, câmpii aluvionare, interfluvii, terase și lunci extinse de-a lungul râurilor. Climă umedă și răcoroasă, cu temp. medii anuale de 6-8°C și precipitații între 800 și 1 200 mm anual. În arealul com. Ocna Șugatag se dezvoltă păduri de fag și de stejar, iar în perimetrului satului Coștiui (com. Rona de Sus) se află interesante arborete de larice *(Larix decidua)*. Extinse livezi cu pomi fructiferi. Pășunile și fânețele naturale alternează cu unele culturi agricole (porumb, cartofi, grâu, ovăz ș.a.). În Depr. M. se găsesc izv. cu ape minerale și câteva lacuri sărate, cantonate în vechi ocne de sare (la Ocna Șugatag). Expl. miniere. Importantă și originală zonă folclorică și etnografică, cu port popular, cântece și dansuri specifice, numeroase biserici din lemn (Ieud, Rozavlea, Bogdan Vodă, Bârsana ș.a.), porți și case țărănești având stâlpi din lemn cu sculpturi și încrustații. Turism. Comunică cu zonele înconjurătoare prin intermediul pasurilor Prislop (șosea modernizată spre Depr. Dornelor), Șetref (șosea modernizată și linie de c.f. către Depr. Bistrița), Botiza (drum nemodernizat spre Țara Lăpușului), Gutâi (șosea modernizată spre Depr. Baia Mare) și Huta (șosea modernizată către Depr. Oaș).

Maramureș (2). Poartă maramureșană din com. Vadu Izei

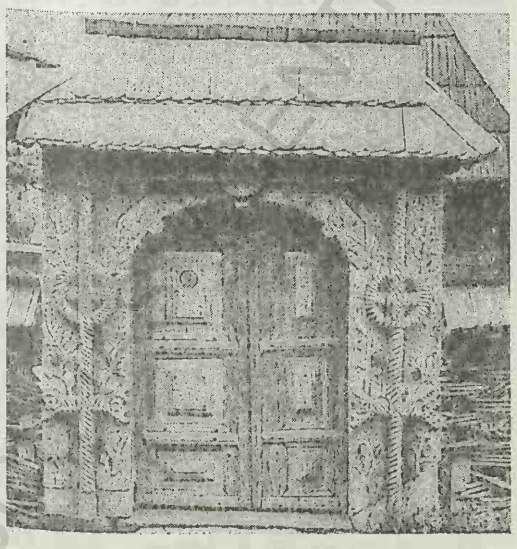

3. Județ situat în extremitatea de N-NV a României, la granița cu Ucraina, între 47°20'00" și 48°00'15" latitudine N și 22°52'30" și 25°07'30" longitudine E, între jud. Suceava (E), Bistrița-Năsăud (SE), Cluj (S), Sălaj (S) și Satu Mare (SV și V). *Supr.*: 6 304 km^2 (2,64% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 535 124 loc. (2,36% din populația țării), din care 265 016 loc. de sex masc. (49,52%) și 270 108 loc. de sex fem. (50,48%). *Populația urbană*: 285 387 loc. (53,33%); *rurală*: 249 737 loc. (46,67%). *Densitatea*: 84,9 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 81,09% români, 10,16% maghiari, 6,80% ucraineni, 1,24% țigani, 0,63% germani, 0,08% alte minorități. *Reședința*: municipiul Baia Mare. *Orașe*: Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Seini, Sighetu Marmației (municipiu), Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus. *Comune*: 62. *Sate*: 226 (din care 16 aparțin orașelor). *Localit. componente ale orașelor și municipiilor*: 12.

Relief predominant muntos (43% din supr. jud.), reprezentat prin lanțul vulcanic al M-ților Gutâi–Lăpuș–Țibleș în partea centrală a jud., cu direcție NV-SE, cu alt. variind între 1 300 și 1 839 m (vf. Țibleș) și prin lanțul cristalin al M-ților Maramureș și Rodna (prelungirile sale nordice) în partea de E a jud. M. M-ții Maramureșului prezintă o culme pr., cu direcție NV-SE, cu mai multe vârfuri (Farcău 1 957 m, Pop Ivan 1 937 m, Toroiaga 1 930 m, Pietrosu 1 850 m ș.a.), care străjuiesc granița cu Ucraina, iar M-ții Rodnei își înalță semeț fruntea până la 2 303 m alt. în vf. Pietrosu (sau Pietrosu Mare), cel mai înalt de pe terit. jud. M. și din Carpații Orientali. Zona de dealuri și podișuri (Dealurile Codrului, din extremitatea de SV, Dealurile Chioarului, Dealurile Asuajului, Pod. Boiu, culmea Breaza ș.a. din partea

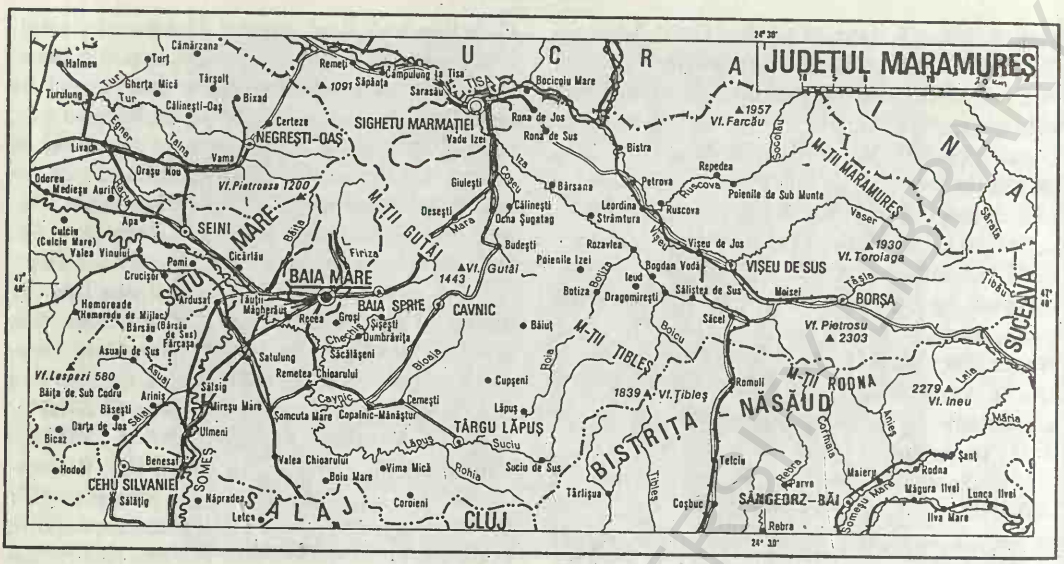

de S) ocupă 30% din supr. jud. M., iar zonele joase de depresiuni, terase și lunci (Depr. Maramureș, Depr. Baia Mare, Depr. Lăpuș, Depr. Copalnic ș.a.) se extind pe 27% din supr. jud. M.

Clima temperat-continentală, cu ierni aspre și veri răcoroase, cu diferențieri ale parametrilor meteorologici atât între zonele montane și cele de dealuri și depresiuni, cât și între părțile de E și de V ale jud. Valorile medii ale temp. aerului variază între 0°C în reg. montane înalte și 9,4°C în depresiuni. Temp. max. absolută (39,4°C) a fost înregistrată la Seini (16 aug. 1952), iar minima absolută (–31,6°C) la Vișeu de Sus (26 ian. 1954), rezultând o amplitudine termică absolută de 71°C. În perioada de iarnă sunt frecvente inversiunile de temp. în ariile depresionare, precum și invaziile de aer foarte rece. Pe înălțimile montane, primele fenomene de îngheț se manifestă la sf. lunii sept. (în zonele joase apar în oct.), iarna prelungindu-se până în perioada mai–începutul lunii iun. Regimul precipitațiilor oscilează între 700 mm (în zonele depresionare și deluroase) și 1 400 mm anual pe crestele montane înalte. În Depr. Baia Mare, unde climatul este mai blând datorită adăpostului și a influențelor maselor de aer mai cald și mai umed dinspre V, se dezvoltă în condiții optime pădurile de castan comestibil. Vânturile predominante bat cu o frecvență mai mare dinspre V și SV (18-20%) și dinspre N (10-11%), cu viteze medii anuale cuprinse între 3 și 3,8 m/s. În timpul iernii, pe crestele munților înalți, sunt frecvente viscolele puternice cu viteze ce depășesc 50 m/s.

Rețeaua hidrografică, influențată de regimul precipitațiilor abundente din zonele montane, unde își au izv. majoritatea râurilor, este bogată și densă (0,5-0,7 km/km^2), având o lungime de peste 3 000 km și fiind tributară direct sau indirect celor două mari râuri — Tisa, în NV jud. M., ce formează granița cu Ucraina pe o lungime de 62 km, și Someș, care drenează partea de SV a jud. M. pe o lungime de 36 km. Cele mai importante râuri din bazinul Tisei sunt Vișeu (cu afl. săi Vaser, Ruscova, Bistra ș.a.), Iza (cu afl. Boicu, Ieud, Slătioara, Mara ș.a.) și Săpânța, iar din bazinul Someșului sunt Lăpuș (cu afl. Libotin, Suciu, Rohia, Cavnic, Săsar ș.a.), Bârsău, Asuaj, Cicârlău ș.a. Cel mai important lac de acumulare este Firiza (110 ha; 17,6 mil. m^3), iar câteva lacuri naturale sunt cantonate în circurile glaciare din M-ții Rodnei (Iezerele Buhăescu, Tăul Pietrosu, Tăurile Negoiescu ș.a.). Unele lacuri naturale, de dimensiuni mai mici (Bodi, Morărenilor, Tăul Chendroaiei ș.a.), se află în M-ții Gutâi, iar câteva lacuri sărate, cantonate în ocnele de sare părăsite, sunt în arealele localit. Ocna Șugatag și Coștiui. Lângă Baia Mare se găsește Lacul Albastru, format în urma prăbușirii unei galerii de mină.

Vegetația. Predominarea reliefului muntos și deluros determină o largă extensiune a pădurilor, care ocupă o supr. de 289 185 ha. Etajul pădurilor

de foioase, dispus între 400 și 1 200 m alt., este alcătuit din fag *(Fagus silvatica)*, gorun *(Quercus petraea)* și carpen *(Carpinus betulus)* și un covor vegetal cu țăpoșică *(Nardus stricta)*, păiuș roșu *(Festuca rubra)*, iarba vântului *(Agrostis tenuis)* ș.a. Pădurile de molid *(Picea abies)* sunt prezente pe pantele M-ților Rodnei și ale M-ților Maramureșului (în mică măsură pe cele ale M-ților Țibleș) între 1 200 și c. 1 800 m alt. Etajele subalpin și alpin se desfășoară la peste 1 600-1 800 m alt., fiind formate din pajiști cu *Nardus stricta, Agrostis rupestris, Silene acaulis* ș.a. și tufărișuri alcătuite din smirdar *(Rhododendron kotschyi)*, jneapăn *(Pinus mugo)* ș.a. În trecut, în arealele depresionare era larg răspândit stejarul *(Quercus robur)*, care astăzi apare izolat. Ca o consecință a climatului mai blând, existent în Depr. Baia Mare, la poalele M-ților Gutâi se dezvoltă întinse păduri de castan comestibil, alcătuind o rezervație cu o supr. de 540 ha, în care se întâlnesc exemplare seculare. În M-ții Maramureșului și Gutâi se găsesc câteva mlaștini cu vegetație caracteristică.

Fauna, abundentă și variată, este reprezentată prin urși, mistreți, râși, jderi, cocoșul de munte, cocoșul de mesteacăn, capra neagră (recolonizată în M-ții Rodna) ș.a. Avifauna montană cuprinde fâsa alpină, acvila de stâncă, vânturelul roșu, rața sulițar ș.a., iar fauna acvatică este reprezentată prin numeroși pești (păstrăv, lipan, scobar, clean; lostrița este ocrotită în bazinul râului Vaser ca urmare a activităților antropice).

Resursele naturale: minereuri auro-argentifere (Săsar, Șuior, Valea Roșie, Dealu Crucii), zăcăminte de minereuri complexe (plumb, zinc, cupru) la Cavnic, Baia Sprie, Băiuț, Herja, Ilba, Nistru, Băița, Poienile de sub Munte, minereuri cuprifere (Băile Borșa, Toroiaga, Burloaia, Ilba), minereu de fier (Răzoare) și de mangan (M-ții Maramureș, pe valea superioară a Ruscovei). Expl. de mică (Răzoare), gips (Dumbrăvița), marmură (Borșa, Cufoaia), andezit (Blidari, Seini, Ilba, Cicârlău, Săpânța, Borșa ș.a.), sare (Ocna Șugatag), bentonit (Răzoare, Valea Chioarului), dolomit (Măgureni), gresie (Țicău, Răzoare), caolin (Șuior), nisip cuarțos (Curtuiușu Mare), calcar (Săcel, Buciumi, Șomcuta Mare), argilă refractară (Băiuț), dacit (Dănești), argilă caolinoasă (Cavnic), balast ș.a. O bogăție aparte o reprezintă pădurile (289 185 ha, în 1995, locul 5 pe țară) și izv. cu ape minerale feruginoase, sulfuroase, bicarbonatate, calcice, magneziene, carbogazoase (Borșa, Săpânța), numite local „borcuturi".

Istoric. Cele mai vechi urme de locuire identificate pe terit. jud. M. datează din Paleoliticul superior (35 000-10 000 î.Hr.) și au fost descoperite în arealul satului Bușag (com. Tăuții-Măgherăuș) din apropierea vestică a municipiului Baia Mare. Vestigii neolitice au fost scoase la iveală în perimetrele localităților Ilba, Coroieni, Săpânța, Oarța de Sus, Lăpuș, Dumbrăvița, Crăciunești ș.a., iar Epoca bronzului cuprinde un bogat material arheologic specific Culturii Suciu de Sus, a cărei arie de răspândire se află în bazinul inf. al Someșului și pe cursul superior al Tisei (sec. 15-14 î.Hr.). Din depozitele de bronz descoperite la Săpânța, Bărboasa, Ieud, Vadu Izei, Dragomirești, Sarasău, Călinești, Rozavlea ș.a. au fost recuperate topoare, seceri, celturi, brățări etc. Reprezentativ pentru prima Epocă a fierului (Hallstatt — 1 200-450/300 î.Hr.) este tezaurul de aur de la Sarasău, alcătuit din 15 spirale plate, cu decor geometric, două inele ș.a. Spre sf. sec. 2 î.Hr., pe terit. actualului jud. se generalizează utilizarea metalurgiei fierului și a roții olarului și se accelerează procesul de organizare socială a comunităților dacice. În decursul sec. 1 î.Hr., societatea geto-dacică ajunge la apogeul său, ilustrat prin descoperirile arheologice de la Mireșu Mare, Rozavlea, Sighetu Marmației, Oarța de Sus și, mai cu seamă, de cele de la Onceşti (ceramică cenușie, râșnițe de mână ș.a.). Deși Maramureșul a rămas în afara granițelor Daciei romane (perimetrul lui fiind locuit de dacii liberi), el a fost puternic influențat de cultura și civilizația romane prin permanentele legături economice și spirituale dintre aceștia și populația dacică aflată sub stăpânire romană. Aceste influențe sunt exemplificate de descoperirile arheologice de la Călinești, Ieud, Buzești, Giulești, Vad, Sighetu Marmației, unde s-au găsit monede romane și ceramică fină, de culoare cenușie. Populația autohtonă a continuat să locuiască pe aceste melelaguri și de-a lungul sec. 4-10, așa cum atestă descoperirile din această perioadă de la Sarasău, Boiu Mare, Crăciunești, Prislop, Mesteacăn, Vălenii Șomcutei ș.a. O dată cu organizarea formațiunilor politice feudale românești, în sec. 10-14, apar și primele atestări documentare ale Maramureșului (Țara Maramureșului menționată, prima oară, în 1199) și ale

unor așezări de pe cuprinsul său, ca de exemplu Ardusat (1231), Tămaia (1231), Finteușu Mic (1231), Finteușu Mare (1231), Arieșu de Câmp (1256), Băiuț (1315), Rohia (1325), Suciu de Jos (1325), Baia Mare (1327), Sighetu Marmației (1329), Cuhea — azi Bogdan Vodă (1352), Cetatea Chioarului (1368) ș.a. În sec. 15, numărul localit. atestate documentar de pe terit. jud. M. ajunsese la 84. Maramureșul este unul dintre județele țării care a cunoscut de timpuriu o organizare social-politică (în 1326 a devenit district), cu cnezi de sat, cnezi de vale și un voievod (în sec. 14, în fruntea Maramureșului s-au aflat voievozi din familiile Codrenilor, Bogdăneștilor și Dragoșeștilor). În iarna anului 1342-1343, voievodul Bogdan I din Cuhea, aflat în fruntea românilor maramureșeni, a opus o dârză rezistență regalității ungare pentru apărarea teritoriului tot mai puternic amenințat. În 1359, Bogdan I a trecut munții în Moldova, întemeind statul feudal independent Moldova, al cărui prim domn independent a devenit. Voievodat, district și apoi comitat liber (1368), Maramureșul a fost inclus în 1553 în principatul Transilvaniei. De-a lungul veacurilor, locuitorii din M. au participat la multe acțiuni de luptă împotriva asupririi feudale, precum și împotriva dominației străine (Răscoala de la Bobâlna din 1437, Răscoala din 1514, Răscoala curuților din 1703-1711, Răscoala din 1784-1785, Revoluția de la 1848-1849 etc.). După 1860, în M. au fost numiți români în funcțiile ad-tive și de conducere (în fruntea comitatului M. a fost ales Iosif Man, vicecomite — Gheorghe Iuga, notar — Petru Mihali, căpitan suprem al districtului Chioar — Sigismund Pop). La 5 febr. 1861 a luat ființă Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș, cu sediul la Sighetu Marmației, cu scopul de a milita pentru propășirea cultural-națională a românilor, ceea ce a dus la fondarea, în 1862, a unui Institut pedagogic („preparandial") românesc și a unui internat („Convinct") la Sighetu Marmației. Din a doua jumătate a sec. 19, un rol important în viața culturală a M. l-a avut și înființarea societății de lectură a românilor maramureșeni „Dragoșeana" (1867), la Sighetu Marmației, și „Societatea de bibliotecă" (1869), la Baia Mare. Timp de peste o jumătate de veac, în perioada regimului dualist, populația românească din M. a fost supusă unor legi discriminatorii prin care se luau măsuri de reducere sau suspendare a limbii române din școli, restrângerea autonomiei bisericești și deznaționalizarea prin intermediul ierarhiei bisericești, prin sistemul de colonizări pentru izolarea comunității compacte valahe, prin sistemul electoral centralizat, prin legea presei etc. După desăvârșirea statului național unitar român au fost create condițiile de afirmare a învățământului în limba română, a culturii, științei, a tuturor domeniilor vieții sociale. În perioada 31 aug.-3 sept. 1940, populația maramureșană a protestat împotriva Dictatului fascist de la Viena, din 30 aug. 1940. Anii ocupației horthyste (1940-1944) și cei ai războiului au creat o situație gravă în perimetrul maramureșan, mulți dintre intelectualii, funcționarii, preoții, muncitorii și țăranii români fiind internați în lagăre sau trimiși în detașamente de muncă forțată, ca urmare a luptei acestora pentru eliberarea de sub ocupația horthystă și a luptei de rezistență antifascistă. La 14 oct. 1944, armatele horthyste în retragere au ucis mișelește 29 de patrioți români și au incendiat satul Moisei, transformând în scrum c. 200 de case. La 17 oct. 1944, jud. M. a fost eliberat de sub dominația horthystă de către armatele române. În 1950, fostul județ M. (3 381 km^2), care cuprindea patru plăși, un oraș și 58 de sate, a fost transformat în regiunea Baia Mare, iar în 1960 a devenit regiunea Maramureș (10 500 km^2), cu opt raioane, șapte orașe și câteva sute de sate. Sub această formă a evoluat până la reforma ad-tiv teritorială din 17 febr. 1968, când s-a revenit la împărțirea ad-tivă a țării pe județe.

Economia actuală, aflată în perioada de tranziție la economia de piață, are un profil complex, industrial-agrar, în cadrul căreia sectorul de stat (predominant înainte de 1989) este înlocuit treptat de cel privat.

Industria este axată, în principal, pe sectoarele primare de expl. și prelucr. a materiilor prime existente în perimetrul jud. M. Prezența zăcămintelor de min. polimetalice neferoase, ca și a resurselor de masă lemnoasă, a determinat dezvoltarea corespunzătoare a ramurilor industriale prelucrătoare. Astfel, extracția și prepararea minereurilor neferoase, inclusiv metalurgia neferoasă, ocupă primul loc ca pondere, atât în producția industrială a jud. M., cât și a țării (M. ocupă locul întâi pe țară atât în producția de plumb, cât și în cea de cupru electrolitic). Pr. centre de preparare a minereurilor neferoase și de metalurgie neferoasă sunt Baia

Mare (Regia autonomă a plumbului și zincului, producătoare de min. de plumb, zinc, cupru și metale prețioase; S.C. „Phoenix" S.A., care produce cupru electrolitic, laminate, oxizi de plumb, acid sulfuric, produse chimice conexe, metale prețioase; S.C. „Romplumb" S.A. cu producție de plumb rafinat termic, dioxid de mangan ș.a.), Săsar, Cavnic, Borșa, Băiuț (flotații). Metalurgia feroasă este reprezentată printr-o turnătorie de oțel la Baia Mare. Ind. constr. de mașini, cu centre la Baia Mare și Sighetu Marmației, produce utilaj minier, mașini-unelte, mașini și utilaje agricole și forestiere, accesorii și scule, șuruburi, piese de schimb auto, piese neferoase etc. Necesitatea prelucr. superioare și complexe a lemnului a determinat amplasarea unui mare combinat pentru industrializarea lemnului la Sighetu Marmației (mobilă, cherestea, placaj, plăci aglomerate și fibrolemnoase etc.), precum și a altor fabrici de prelucr. a lemnului la Baia Mare, Baia Sprie, Vișeu de Sus, Câmpulung la Tisa, Borșa, Târgu Lăpuș, Seini, Coștiui, Tăuții de Sus ș.a. Pe terit. jud. M. își mai desfășoară activitatea întreprinderi textile (conf., tricotaje, covoare, filaturi și țesătorii etc.), la Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare ș.a., de articole de blănărie (Baia Mare), de mat. de constr. (cărămizi, faianță, prefabricate din beton, teracotă, șamotă ș.a.), la Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie ș.a., de sticlă (Fărcașa), încălțăminte (Sighetu Marmației), de produse alim. (preparate din carne și lapte, conserve de legume și fructe, băuturi alcoolice, sucuri naturale, nectar, oțet, spirt, drojdie, panificație etc.), la Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Cavnic, Seini, Târgu Lăpuș, Borșa, Șomcuta Mare ș.a. În cadrul producției meșteșugărești, cu o îndelungată tradiție, se remarcă olăritul (Târgu Lăpuș, Săcel, Băița de sub Codru ș.a.), prelucr. artistică a lemnului (vestitele porți maramureșene, cioplite și sculptate, unelte, mobilier țărănesc, lăzi de zestre, cruci pictate etc.), la Desești, Vadu Izei, Giulești, Plopiș, Săpânța, Băița de sub Codru ș.a.), prelucr. lânii (cergi, sumane etc.), la Săpânța, Ferești, Hoteni, Vișeu de Sus ș.a. Ceea ce caracterizează arta populară maramureșană este geometrismul motivelor (de fapt, un „arc peste timp" al artei neolitice, mult evoluată în prezent), precum și emblemele astrale (Soare, Lună, stele), motivele antropomorfe, zoomorfe, fitomorfe, asociate în ansambluri decorative. Maramureșul se remarcă și prin originalitatea și viabilitatea pieselor de port popular (cușma, cioareci, sumanul sau guba, cămașa deschisă la piept, broderiile de pe îmbrăcăminte, straița etc.), prin marea varietate și expresivitate a obiceiurilor și datinilor (tânjaua, udătorii, sâmbra oilor, cununa grâului, nunta), a dansului și muzicii populare etc.

Agricultura, străveche ocupație a locuitorilor acestor meleaguri, variată ca structură, ocupă un loc important în activitatea productivă a jud. M. La sf. anului 1995, fondul funciar al jud. M. era format din 311 231 ha terenuri agricole (din care 260 790 ha în proprietate privată), 289 185 ha acoperite cu păduri (locul 5 pe țară), 5 650 ha acoperite cu ape și 24 370 ha alte suprafețe. Din totalul supr. agricole (311 231 ha), 83 604 ha sunt terenuri arabile, 101 141 ha cu pășuni, 120 201 ha cu fânețe naturale, 6 039 ha livezi și pepiniere pomicole și 246 ha vii și pepiniere viticole. În 1995, terenurile arabile erau cultivate cu porumb (24 759 ha), plante de nutreț (20 718 ha), cartofi (12 913 ha), grâu (12 001 ha), ovăz (6 885 ha), orz și orzoaică, plante uleioase ș.a. Pomicultura, în componența căreia predomină merii, perii, piersicii, prunii, ocupă supr. compacte în arealele localit. Baia Mare, Sighetu Marmației, Șomcuta Mare, Mireșu Mare ș.a. În perimetrele localit. Baia Mare, Tăuții de Sus, Cicârlău ș.a. există condiții optime de dezvoltare a plantațiilor de castan comestibil, care ocupă o supr. de c. 500 ha. În 1995, producția totală de fructe a jud. M. a fost de 28 902 tone, din care 20 993 tone mere, 5 096 tone prune, 1 185 tone pere ș.a. La începutul anului 1996, sectorul zootehnic cuprindea 113 mii capete bovine și bubaline (din care 111,5 mii capete în sectorul privat), predominant din rasa Bruna de Maramureș, 138,7 mii capete porcine (115,9 mii capete în sectorul privat), 221,3 mii capete ovine (221,0 mii capete în sectorul privat), în special din rasa țurcană, 11,3 mii capete caprine (integral privat), 17,8 mii capete cabaline (17,7 mii capete în sectorul privat). Aviculturâ (1 762,2 mii capete păsări, din care 751,6 mii capete la particulari); apicultură (16,2 mii familii de albine — integral privat).

Căile de comunicație. La sf. anului 1995, rețeaua de c.f. de pe terit. jud. M. însuma 232 km lungime, cu o densitate de 36,8 km/1 000 km^2, structurată pe două direcții pr.: magistrala feroviară

Satu Mare—Baia Mare—București, cu mai multe ramificații, și Sighetu Marmației—Vișeu de Jos—Salva (jud. Bistrița-Năsăud), prin pasul Șetref (817 m alt.) — Beclean, cu ramificație spre Vișeu de Sus—Borșa. Segmentul de c.f. dintre Vișeu de Jos și Salva, în lungime de 61 km, a fost construit în 1948 cu ajutorul brigăzilor voluntare de tineret, scurtând drumul între Maramureș și partea de N a Transilvaniei. De la Sighetu Marmației, c.f. se prelungește către NV, până în com. Câmpulung la Tisa, continuându-se pe terit. Ucrainei. La sf. anului 1995, rețeaua drumurilor publice măsura 1 501 km, din care 488 km modernizate, cu o densitate de 23,8 km/100 km², în cadrul acesteia remarcându-se trei noduri de convergență: Baia Mare, Sighetu Marmației și Târgu Lăpuș. Legăturile rutiere ale jud. M. cu județele învecinate se fac prin 10 locuri, din care șapte drumuri trec prin pasuri sau curmături (mai importante fiind șos. Sighetu Marmației—Vișeu de Sus—Borșa — prin pasul Prislop, 1 416 m alt., către Suceava, și Sighetu Marmației—Vadu Izei—Bârsana—Rozavlea—Bogdan Vodă—Săcel — prin pasul Șetref, 817 m alt. — către Bistrița). Transporturile aeriene de mărfuri și călători sunt deservite de aeroportul din com. Tăuții-Măgherăuș, situat la 10 km V de Baia Mare.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, rețeaua unităților de învățământ de pe terit. jud. M. cuprindea 294 de grădinițe de copii, cu 20 754 copii înscriși și 1 040 cadre didactice, 308 școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 66 866 elevi și 4 756 cadre didactice, 28 de licee, cu 17 373 elevi și 1 499 profesori, 16 școli profesionale, cu 8 352 elevi și 78 profesori, șase școli de maiștri, cu 400 elevi, trei institute de învățământ superior cu șapte facultăți, 2 040 studenți și 177 profesori. Activitatea de promovare și difuzare a culturii, științei, artei etc. o desfășoară Teatrul de Stat din Baia Mare (f. 1952), cu secții de dramă și de păpuși, Filarmonica, cele opt muzee și opt case memoriale, 15 cinematografe, 394 de biblioteci, cu 2 933 000 vol., șapte case de cultură, numeroase cluburi, cămine culturale, ansambluri folclorice etc. În 1995, activitatea sportivă din perimetrul jud. M. se desfășura în cadrul celor 11 cluburi, 152 de asociații sportive și 223 secții sportive în care activau 7 929 sportivi legitimați, 225 antrenori și 402 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, serviciile de sănătate erau deservite de 10 spitale, cu 4 490 paturi (un pat de spital la 192 locuitori), 161 de dispensare medicale, 13 policlinici (din care două sunt private), 88 de farmacii (51 sunt particulare). În același an, asistența medicală era asigurată de 743 medici (un medic la 720 locuitori), 122 medici stomatologi (un medic stomatolog la 4 386 locuitori) și 3 039 cadre medicale cu pregătire medie.

Turismul. Maramureșul formează o zonă turistică aparte, cu caracteristici și personalitate distincte, grupate în mai multe subzone și centre turistice (Baia Mare, Sighetu Marmației, Lăpuș, M-ții Rodna și Maramureș, văile Izei și Vișeului, Țara Chioarului și parțial zona Codrului ș.a.). Jud. M. se remarcă atât prin frumusețile sale peisagistice (văile și circurile glaciare de pe versantul de N al M-ților Rodna, rezervația complexă Pietrosu Rodnei, Izvorul Albastru al Izei, cascada Cailor, cu o cădere de c. 40 m, platoul vulcanic Țibleș, rezervația complexă Creasta Cocoșului din M-ții Gutâi, rezervația paleontologică Chiuzbaia, vârfurile M-ților Maramureș, lacul Firiza etc.), cât și prin renumitele stațiuni climaterice (Borșa, Izvoarele, Mogoșa) și balneoclimaterice (Ocna Șugatag, Cărbunari, Dănești). Pe lângă frumusețea cadrului natural, jud. M. este deținătorul unor importante monumente și situri istorice (67), monumente de artă și ansambluri arhitecturale (363), zone istorice urbane și rurale (13), muzee și case memoriale (16), monumente de arhitectură populară (peste 200), unice în felul lor, precum și a unor renumite zone etnografice și folclorice, care și-au păstrat aproape nealterată arta populară extrem de originală (case, porți, țesături, ceramică, unelte, biserici, datini, obiceiuri, muzică, dans etc.). Arhitectura populară tradițională, reprezentată prin vestitele porți monumentale și mai ales prin sveltele biserici din lemn, se remarcă la Desești, Ieud, Bogdan Vodă, Bârsana, Giulești, Budești, Ferești, Vadu Izei, Rozavlea, Rogoz etc. De mare interes turistic sunt și numeroasele centre de prelucr. artistică a lemnului (lăzi de zestre, unelte și obiecte de uz casnic, cruci sculptate și pictate ș.a.), de ceramică populară, de țesături și cusături populare, de confecționare a pieselor de port popular, de prelucr. a lânii și a pieilor de animale etc. (Desești, Plopiș, Băița de sub Codru, Săpânța, Vișeu de Jos, Sat

Șugatag, Ferești, Hoteni, Botiza, Călinești ș.a.). Obiectivele turistice din Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Săpânța (Cimitirul vesel), Moisei (ansamblul monumental realizat de Vida Gheza) ș.a. completează gama variată a locurilor ce pot fi vizitate. În 1995, pe terit. jud. M. existau 39 de unități turistice de cazare, cu o capacitate totală de 3 677 locuri, din care 18 hoteluri și moteluri, 11 cabane, un camping, trei vile și șase tabere pentru elevi. Indicativ auto: *MM.*

Localitățile jud. Maramureș

(în paranteze sunt înscrișii anii primei mențiuni documentare)

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*
1. BAIA MARE (1327)	1. Blidari (1909) 2. Firiza (1329) 3. Valea Neagră (1490)
2. SIGHETU MARMAȚIEI (1329)	1. Iapa (1406) 2. Lazu Baciului (1956) 3. Șugău (1913) 4. Valea Cufundoasă (?) 5. Valea Hotarului (?)

II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*	*Satele care aparțin orașului*
1. BAIA SPRIE (1329)	1. Chiuzbaia (1921) 2. Tăuții de Sus (1400)	1. Satu Nou de Sus (1329)
2. BORȘA (1365)	1. Băile Borșa (1828)	
3. CAVNIC (1455)		
4. SEINI (1334)		1. Săbișa (1493) 2. Viile Apei (1909)
5. TÂRGU LĂPUȘ (1291)		1. Boiereni (1584) 2. Borcut (1331) 3. Cufoaia (1630) 4. Dămăcușeni (1393) 5. Dobricu Lăpușului (1548) 6. Dumbrava (1584) 7. Fântânele (1637) 8. Groape (1638) 9. Inău (1584) 10. Răzoare (1500) 11. Rogoz (1488) 12. Rohia (1325) 13. Stoiceni (1589)
6. VIȘEU DE SUS (1365)	1. Vișeu de Mijloc (1600)	

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. ARDUSAT	1. **Ardusat** (1231) 2. Arieșu de Câmp (1256) 3. Colțirea (1566)
2. ARINIȘ	1. **Ariniș** (1543) 2. Rodina (1954) 3. Tămășești (1424)
3. ASUAJU DE SUS	1. **Asuaju de Sus** (1391) 2. Asuaju de Jos (1391)
4. BĂIȚA DE SUB CODRU	1. **Băița de sub Codru** (1475) 2. Odești (1424) 3. Urmeniș (1391)
5. BĂIUȚ	1. **Băiuț** (1315) 2. Poiana Botizii (1344) 3. Strâmbu-Băiuț (1835)
6. BĂSEȘTI	1. **Băsești** (1391) 2. Sălișteț (1424) 3. Stremț (1410)
7. BÂRSANA	1. **Bârsana** (1326) 2. Nănești (1412) 3. Oncești (1360)
8. BICAZ	1. **Bicaz** (1424) 2. Ciuta (1461) 3. Corni (1451)
9. BISTRA	1. **Bistra** (1913) 2. Crasna Vișeului (1913) 3. Valea Vișeului (1913)
10. BOCICOIU MARE	1. **Bocicoiu Mare** (1364) 2. Crăciunești (1385) 3. Lunca la Tisa (1439) 4. Tisa (1374)
11. BOGDAN VODĂ	1. **Bogdan Vodă** (1352) 2. Bocicoel (1365)
12. BOIU MARE	1. **Boiu Mare** (1405) 2. Frâncenii Boiului (1566) 3. Prislop (1566) 4. Românești (1566)
13. BOTIZA	1. **Botiza** (1373)
14. BUDEȘTI	1. **Budești** (1361) 2. Sârbi (1459)
15. CĂLINEȘTI	1. **Călinești** (1387) 2. Cornești (1418) 3. Văleni (1405)
16. CÂMPULUNG LA TISA	1. **Câmpulung la Tisa** (1329)
17. CERNEȘTI	1. **Cernești** (1424) 2. Brebeni (1570) 3. Ciocotiș (1591) 4. Fânațe (1583) 5. Izvoarele (1770) 6. Măgureni (1583) 7. Trestia (1603)
18. CICÂRLĂU	1. **Cicârlău** (1407) 2. Bârgău (1407) 3. Handalu Ilbei (1909) 4. Ilba (1490)
19. COPALNIC-MĂNĂȘTUR	1. **Copalnic-Mănăștur** (1424) 2. Berința (1405) 3. Cărpiniș (1405) 4. Copalnic (1405) 5. Copalnic-Deal (?) 6. Curtuiușu Mic (1405) 7. Făurești (1405) 8. Lăschia (1543) 9. Preluca Nouă (1954)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	10. Preluca Veche (1603)
	11. Rușor (1528)
	12. Vad (1424)
20. COROIENI	1. Coroieni (1584)
	2. Baba (1357)
	3. Dealu Mare (1521)
	4. Drăghia (1393)
	5. Vălenii Lăpușului (1331)
21. CUPȘENI	1. Cupșeni (1584)
	2. Costeni (1603)
	3. Libotin (1488)
	4. Ungureni (1584)
22. DESEȘTI	1. Deseşti (1360)
	2. Hărnicești (1360)
	3. Mara (?)
23. DRAGOMIREȘTI	1. Dragomireşti (1385)
24. DUMBRĂVIȚA	1. Dumbrăvița (1411)
	2. Cărbunari (1424)
	3. Chechiș (1405)
	4. Rus (1411)
	5. Șindrești (1411)
	6. Unguraș (1463)
25. FĂRCAȘA	1. Fărcașa (1424)
	2. Buzești (1648)
	3. Sârbi (1424)
	4. Tămaia (1231)
26. GIULEȘTI	1. Giulești (1349)
	2. Berbești (1387)
	3. Ferești (1402)
	4. Mănăstirea (1913)
27. GROȘI	1. Groși (1411)
	2. Ocoliș (1411)
	3. Satu Nou de Jos (1329)
28. IEUD	1. Ieud (1365)
29. LĂPUȘ	1. Lăpuș (1505)
30. LEORDINA	1. Leordina (1411)
31. MIREȘU MARE	1. Mireșu Mare (1603)
	2. Dăneștii Chioarului (1405)
	3. Iadăra (1475)
	4. Lucăcești (1403)
	5. Remeți pe Someș (1566)
	6. Stejera (1733)
	7. Tulghieș (1405)
32. MOISEI	1. Moisei (1365)
33. OARȚA DE JOS	1. Oarța de Jos (1391)
	2. Oarța de Sus (1391)
	3. Orțița (1391)
34. OCNA ȘUGATAG	1. Ocna Șugatag (1355)
	2. Breb (1360)
	3. Hoteni (1360)
	4. Sat-Șugatag (1360)
35. PETROVA	1. Petrova (1411)
36. POIENILE DE SUB MUNTE	1. Poienile de sub Munte (1411)
37. POIENILE IZEI	1. Poienile Izei (1430)
38. RECEA	1. Recea (1828)
	2. Bozânta Mică (1405)
	3. Lăpușel (1760-1762)
	4. Mocira (1411)
	5. Săsar (1327)
39. REMETEA CHIOARULUI	1. Remetea Chioarului (1566)
	2. Berchez (1351)
	3. Berchezoaia (1566)
	4. Posta (1555)
	5. Remecioara (1956)
40. REMEȚI	1. Remeți (1363)
	2. Piatra (1956)
	3. Teceu Mic (1389)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

41. REPEDEA
1. Repedea (1913)

42. RONA DE JOS
1. Rona de Jos (1360)

43. RONA DE SUS
1. Rona de Sus (1360)
2. Coștiui (1474)

44. ROZAVLEA
1. Rozavlea (1373)
2. Șieu (1373)

45. RUSCOVA
1. Ruscova (1373)

46. SARASĂU
1. Sarasău (1345)

47. SATULUNG
1. Satulung (1566)
2. Arieșu de Pădure (1405)
3. Fersig (1566)
4. Finteușu Mic (1231)
5. Hideaga (1475)
6. Mogoșești (1566)
7. Pribilești (1405)

48. SĂCĂLĂȘENI
1. Săcălășeni (1405)
2. Cătălina (c. 1800)
3. Coaș (1566)
4. Coltău (1405)
5. Coruia (1566)
6. Culcea (1603)
7. Întrerâuri (1954)

49. SĂCEL
1. Săcel (1453)

50. SĂLIȘTEA DE SUS
1. Săliștea de Sus (1365)

51. SĂLSIG
1. Sălsig (1387)
2. Gârdani (1424)

52. SĂPÂNȚA
1. Săpânța (1373)

53. STRÂMTURA
1. Strâmtura (1326)
2. Glod (1680)
3. Slătioara (1431)

54. SUCIU DE SUS
1. Suciu de Sus (1325)
2. Grosii Țibleșului (1594)
3. Larga (1610)
4. Suciu de Jos (1325)

55. ȘIȘEȘTI
1. Șișești (1566)
2. Bontăieni (1648)
3. Cetățele (1411)
4. Dănești (1405)
5. Negreia (1648)
6. Plopiș (1583)
7. Șurdești (1411)

56. ȘOMCUTA MARE
1. Șomcuta Mare (1358)
2. Buciumi (1566)
3. Buteasa (1424)
4. Ciolt (1603)
5. Codru Butesii (1913)
6. Finteușu Mare (1231)
7. Hovrila (1603)
8. Vălenii Șomcutei (1566)

57. TĂUȚII-MĂGHERĂUȘ
1. Tăuții-Măgherăuș (1490)
2. Băița (1334)
3. Bozânta Mare (1383)
4. Bușag (1493)
5. Merișor (1493)
6. Nistru (1555)
7. Ulmoasa (1909)

58. ULMENI
1. Ulmeni (1405)
2. Arduzel (1334)
3. Chelința (1423)
4. Mânău (1423)
5. Someș-Uileac (1383)
6. Tohat (1424)
7. Țicău (1543)
8. Vicea (1387)

59. VADU IZEI
1. Vadu Izei (1383)
2. Valea Stejarului (1387)

60. VALEA CHIOARULUI
1. Valea Chioarului (1561)
2. Curtuiușu Mare (1566)
3. Durușa (1733)
4. Fericea (1733)
5. Mesteacăn (1424)
6. Vărai (1456)

61. VIMA MICĂ
1. Vima Mică (1390)
2. Aspra (1954)
3. Dealu Corbului (1954)
4. Jugăstreni (1603)
5. Peteritea (1467)
6. Sălnița (1566)
7. Vima Mare (1390)

62. VIȘEU DE JOS
1. Vișeu de Jos (1365)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MARCA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de SV ale Dealurilor Crasnei și cele de NV ale M-ților Plopiș, pe cursul superior al râului Barcău, în zona în care acesta și-a sculptat un frumos defileu în rocile cristaline; 2 933 loc. (1 iul. 1996): 1 507 de sex masc. și 1 426 fem. Haltă de c.f. (în satul Port). Pe terit. com. M. au fost descoperite urmele unei așezări dacice din sec. I î.Hr.-I d.Hr., fortificată cu dublu val de piatră, în care s-au găsit vase din ceramică, monede, unelte din metal, ustensile, o figurină antropomorfă din teracotă și un tezaur compus din două coliere din argint. Satul Marca apare menționat documentar, prima oară, în 1314. Biserică din lemn, cu hramul „Înălțarea Domnului" (1792), în satul Port. Cod poștal: 4790.

MAREA NEAGRĂ, mare intercontinentală, situată între Europa de SE și Asia Mică, între 40°54' și 46°38' latitudine N și 27°27' și 41°42' longitudine E, scăldând țărmurile României (pe 234 km lungime), Ucrainei, Rusiei, Georgiei, Turciei și Bulgariei. Supr.: 413 488 km^2 (fără Marea Azov, care îi aparține și care are o supr. de 38 000 km^2); vol.: 529 950 km^3; ad. medie: 1 282 m; ad. max.: 2 245 m; lungimea (V-E): 1 148 km; lățimea max.: 606 km (pe direcția meridianului de 31°12' longitudine E). Comunică cu Marea Marmara prin strâmtoarea Bosfor (30 km lungime) și, mai departe, cu Marea Egee prin strâmtoarea Dardanele, iar prin strâmtoarea Kerci (41 km lungime) comunică cu Marea Azov. M.N. are o formă ovală (mai lată în partea de V și mai îngustă în E), cu țărmuri puțin crestate, însoțite de numeroase limane (în NV). Prezintă o întinsă platformă continentală (c. 36% din supr. reliefului submarin), cu o dezvoltare mare în partea de N și NV. Cu excepția Insulei Șerpilor din partea de NV, M.N. este lipită de insule și arhipelaguri. În apele teritoriale ale României se efectuează expl. de petrol cu ajutorul platformelor de foraj marin Gloria, Pluton, Uranus, Neptun, Orizont, Prometeu, Fortuna, Atlas ș.a. În M.N. se varsă fluviile Dunărea, Nistru, Bug, Nipru, Kızıl Irmak ș.a. Salinitatea este scăzută (15-22‰; la gurile Dunării salinitatea este de 3-10‰), compoziția chimică (a apei) complexă (clorurată, bromurată, sulfatată, sodică, magneziană, hipertonă), radioactivitatea foarte mică (0,022 unități Mache) și oxigenarea, la suprafață, foarte mare. Temp. medie anuală a apei M.N. în sectorul românesc variază între 12°C și 14°C. Sub influența vânturilor, în M.N. se formează un curent circular care, în dreptul Pen. Crimeea, se împarte în două ramuri închise: estică și vestică. Prin strâmtoarea Bosfor circulă un curent de compensare (193 km^3/an) dinspre Marea Mediterană spre M.N., iar curentul din Marea Azov, care intră în M.N. prin strâmtoarea Kerci, contribuie cu 95 km^3 de apă pe an. M.N. prezintă un grad înalt de pierdere a apei din cauza evaporării (365 km^3/an — c. 44%) și a curenților ce trec în Marea Marmara (392 km^3/an — 47,5%) și Marea Azov (70 km^3/an – 8,5%). Vânturile care bat frecvent dinspre N și NE produc valuri cu înălțimi medii de 80-100 cm, iar mareele, care au un caracter semidiurn, sunt reduse ca amplitudine (8-12 cm) și au o perioadă medie de 12 ore și 25 de minute. În timpul furtunilor se formează valuri ce ating 5-6 m înălțime. Flora săracă, de origine mediteraneană, este reprezentată, îndeosebi, prin alge roșii și iarbă de mare. Faună diversă (c. 1 500 specii) în zonele litorală (moluște, crustacei amfipozi, căluți de mare, guvizi ș.a.), bentonică (calcan, limbă de mare etc.), pelagică (hamsii, heringi, scrumbii, sturioni, stavrizi, delfini, o specie de rechin, de mici dimensiuni etc.). Din cauza lipsei curenților verticali, la adâncimi aflate sub 180 m (se pare că această limită s-a ridicat cu câțiva metri mai la supr., ca urmare a poluării, a eutrofizării ș.a.) se acumulează hidrogen sulfurat, fapt ce nu permite decât prezența unor bacterii sulfuroase la aceste adâncimi (lipsa oxigenului împiedicând dezvoltarea viețuitoarelor marine). Litoralul M.N. constituie o importantă zonă turistică și balneoclimaterică, de-a lungul său aflându-se stațiunile Năvodari, Mamaia, Constanța, Eforie Nord, Eforie Sud, Costinești, Olimp, Neptun, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn, Mangalia, 2 Mai (pe țărmul românesc), Balcic, Albena, Nisipurile de Aur, Varna, Burgas (pe litoralul bulgăresc), Suhumi, Batumi (Georgia), Soci (Federația Rusă), Ialta (Ucraina). Pr. porturi maritime: Constanța, Odessa, Sevastopol, Novorossiisk, Poti, Samsun, Burgas, Varna. Țările riverane, precum și alte state din aria de influență a M.N. au aderat la programul de Cooperare Economică a Mării Negre (lansat în 1992), care urmărește stimularea creșterii economice, amplificarea relațiilor comerciale și asigurarea dezvoltării durabile a zonei Mării Negre, în condițiile unor măsuri eficiente de protejare a mediului

marin. În Antichitate, M.N. purta numele *Pontus Euxinus* (Marea ospitalieră sau primitoare).

MARGA, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 2 sate, situată în culoarul Bistra, la poalele de N ale Măgurii Marga (1 503 m alt.), în partea de NV a M-ților Țarcu, la confl. râului Niermeș cu Bistra; 1 402 loc. (1 iul. 1996): 710 de sex masc. și 692 fem. Haltă de c.f. (în satul Marga). Expl. de talc și mică. În satul Marga, cunoscut în Antichitate sub denumirea de *Pons Augusti* și menționat documentar, prima oară, în 1470, se află o biserică având hramul „Sfântul Ilie" (1830). Cod poștal: 1678.

MARGHITA, oraș în jud. Bihor, situat în zona de contact a Câmpiei Barcăului cu Dealurile Viișoarei, pe dr. râului Barcău, la confl. acestuia cu Eger, la 130 m alt., la 57 km NE de Oradea; 18 733 loc. (1 iul. 1996): 9 233 de sex masc. și 9 500 fem. Supr.: 2,9 km^2; densitatea: 6 244 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de petrol și argilă. Constr. de mașini-unelte (freze) și de piese de schimb pentru automobile. Fabrici de conf., mobilă, încălț. și mat. de constr. (cărămizi, prefabricate din beton). Fermă de creștere a porcinelor. Centru pomicol. Stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, cu izv. de ape minerale bicarbonatate, clorurate, sodice, hipertermale (64°C) indicate în tratarea unor deficiențe ale aparatului locomotor (devieri ale membrelor inf. și ale coloanei vertebrale, hiperlaxitate și instabilitate capsulo-ligamentară și musculo-articulară) și a unor tulburări funcționale genitale la femei, pe fond hiporeactiv, stări prepuberale la copii. Istoric. Localit. este menționată documentar, prima oară, în 1216 cu numele *Villa Margneta*, și apoi în 1334, 1352 etc. Declarat oraș în 27 oct. 1967. M. are în subordine ad-tivă localit. componente Cheț și Ghenetea. Monumente: biserica romano-catolică „Sfânta Maria" (1772); biserica reformată (sec. 16-17); castelul „Czáky" (sec. 18). Cod poștal: 3775.

MARGINA, com. în jud. Timiș, alcătuită din 9 sate, situată în partea de E a Pod. Lipovei, pe cursul superior al râului Bega; 2 353 loc. (1 iul. 1996): 1 113 de sex masc. și 1 240 fem. Stație de c.f. (în satul Margina) și halte de c.f. (în satele Coșteiu de Sus și Nemeșești). Fabrică de distilare chimică a lemnului. Muzeu etnografic. În satul Margina, menționat documentar, pentru prima oară, în 1365, se află ruinele unei fortificații din sec. 15 și o biserică din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1737, cu picturi de factură populară pe pereții interiori, din sec. 18). Biserici din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1741, pictată în a doua jumătate a sec. 18), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1776), „Sfântul Nechita Romanul" (1798) și „Sfântul Ioan Teologul" (1820), în satele Groși, Coșevița, Nemeșești și Bulza. Cod poștal: 1864.

MARGINEA, com. în jud. Suceava, alcătuită dintr-un sat, situată în zona de contact a Pod. Sucevei cu Obcina Mare, pe râul Sucevița; 8 945 loc. (1 iul. 1996): 4 517 de sex masc. și 4 428 fem. Nod rutier. Expl. și prelucr. lemnului. Centru de ceramică neagră și de ceramică roșie, smălțuită.

Marghita. Vedere generală

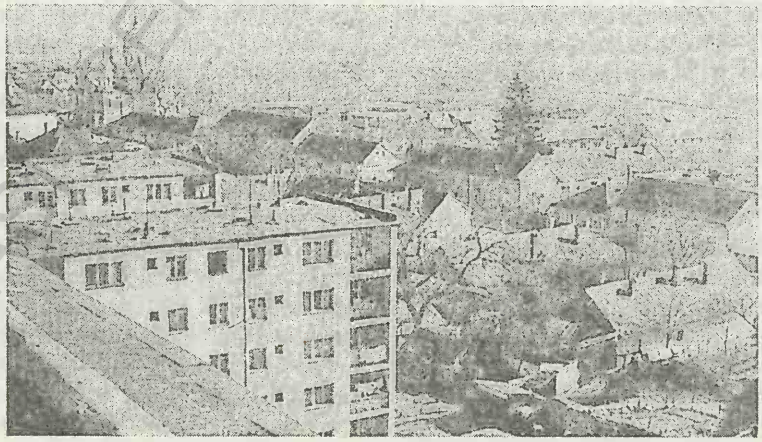

Biserică având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1849). Cod poștal: 5880.

MARIS (MARISIA), numele antic al râului *Mureș*.

MARMAȚIA → Sighetu Marmației.

MAROSVÁSARHELY → Târgu Mureș.

MARPOD, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 2 sate, situată în Pod. Hârtibaciului; 691 loc. (1 iul. 1996): 357 de sex masc. și 334 fem. Expl. de gaze naturale (în satul Ilimbav). În satul Marpod, menționat documentar, prima oară, în 1349, cu numele *Meyerpoth* (din 1854 Marpod), se află o cetate țărănească (sec. 15-16) cu biserică evanghelică de incintă (sec. 18-19), iar în satul Ilimbav, atestat documentar în 1375, există o biserică ortodoxă, din zid, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1825-1835) și una din lemn, cu hramul „Înălțarea Domnului" (1852). Cod poștal: 2840.

MAȘLOC, com. în jud. Timiș, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Vingăi cu Pod. Lipovei; 3 997 loc. (1 iul. 1996): 1 988 de sex masc. și 2 009 fem. Stație de c.f. (în satul Remetea Mică) și halte de c.f. (în satele Alioș și Fibiș). Nod rutier. Fermă de creștere a ovinelor (în satul Fibiș). Centru de artă populară (în satul Alioș). În satul Mașloc, menționat documentar, prima oară, în 1326, se află un conac din 1855. Cod poștal: 1985.

MATCA 1. Canal situat în partea de E a Câmpiei Aradului, care unește apele râului Mureș, din arealul com. Păuliș, cu cele ale Canalului Morilor, de pe raza com. Seleuș. Lungime: 40 km. A fost realizat cu scopul de a colecta apele torențiale venite de pe versantul de V al M-ților Zarand și apele în exces din zona de câmpie joasă (de pe o supr. de c. 9 200 ha), dar și pentru a servi drept canal de aducțiune pentru Crișu Alb și sistemele de irigații aferente, pentru care funcționează o stație de pompare a apelor din Mureș (la Păuliș), cu o capacitate de 4 m^3/s.

2. Com. în jud. Galați, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Tecuciului, pe râul Corozel; 11 356 loc. (1 iul. 1996): 5 903 de sex masc. și 5 453 fem. Nod rutier. Ferme de creștere a bovinelor și păsărilor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț etc. Viticultură. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (zidită, în 1856, pe locul uneia ce data dinainte de 1809). Cod poștal: 6315.

MATEEȘTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Piem. Oltețului cu Subcarpații Olteniei, pe râul Târâia; 3 436 loc. (1 iul. 1996): 1 646 de sex masc. și 1 790 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Mateești se află biserica din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1720, refăcută în 1852), iar în satul Turcești există bisericile cu dublu hram — „Cuvioasa Parascheva și Dumînica Tuturor Sfinților" (1833, cu picturi originare) și „Sfântul Nicolae și Sfântul Gheorghe" (1859), precum și ruinele bisericii cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (sec. 18). Cod poștal: 1065.

MATEI, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 6 sate, situată în zona Dealurilor Lechinței, pe cursul superior al râului Meleș; 3 163 loc. (1 iul. 1996): 1 576 de sex masc. și 1 587 fem. Expl. de gaze naturale. În satul Matei, menționat documentar, prima oară, în 1391, se află o biserică reformată (sec. 17), cu clopotniță din lemn, și castelul „Haller" (sec. 17), în stil baroc, iar în satul Fântânele o biserică reformată (sec. 17); în satul Corvinești există o biserică din sec. 15 (azi biserică evanghelică), în satul Bidiu o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 17), iar în satul Moruț, ruinele unei biserici evanghelice (sec. 17-18). Cod poștal: 4455.

MATEIAȘ, masiv muntos situat la N de zona Muscelelor Argeșului, la marginea culoarului Rucăr–Bran, dominând Depr. Câmpulung. Alcătuit din calcare tithonice. Alt. max.: 1 241 m. Vegetație saxicolă. Expl. de calcare, folosite pentru construirea clădirilor monumentale. Mausoleu închinat eroilor din timpul primului război mondial.

MATIȚA, lac în partea de N a Deltei Dunării, între brațele Chilia și Sulina, încadrat de grindurile Chilia (la V) și Letea (la E). Supr.: 6,53 km^2; vol.: 9,8 mil. m^3; ad. max.: 3 m. Este legat prin canale cu lacurile Babina, Merheiu Mare și Trei Iezere. Important bazin piscicol.

MAVRODIN, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe Râul Câinelui; 5 879 loc. (1 iul. 1996): 2 908 de sex masc. și 2 971 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. În satul Mavrodin se află biserica având hramul „Schimbarea la Față" (1835) și conacul „Lițu" (1930), iar în satul Nenciulești, o biserică datând din 1723. Cod poștal: 0713.

MĂCEȘU DE JOS, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în partea de SE a Câmpiei Des-

nățuiului, pe malul de E al lacului Bistreț, în lunca și pe terasele de pe stg. Dunării; 1 790 loc. (1 iul. 1996): 889 de sex masc. și 901 fem. Pescuit. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1833), în satul Măcești de Jos. Cod poștal: 1253.

MĂCEȘU DE SUS, com. în jud. Dolj, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de SE a Câmpiei Desnățuiului; 1 923 loc. (1 iul. 1996): 902 de sex masc. și 1 021 fem. Ruinele bisericii cu triplu hram — „Sfântul Nicolae, Sfânta Parascheva și Sfinții Voievozi"(1825). Cod poștal: 1235.

MĂCIN 1. Munții ~, masiv muntos de vârstă hercinică (cea mai veche unitate de relief din România), puternic peneplenizat, situat în NV Dobrogei, la E de brațul Măcin al Dunării, separat de Pod. Niculițel (din E) de valea superioară a Taiței și de Pod. Babadag (din S-SE), prin înșeuarea Cerna-Horia. Alcătuit predominant din granite, șisturi filitoase, cuarțite grafitoase și conglomerate, puternic cutate și faliate. Are o culme pr., cu direcție NV-SE, ce se extinde pe o lungime de 65 km și o lățime de 24 km, din care se desprind, spre N și V, o serie de culmi secundare (Bugeac, Pricopan, Iacobdeal, Priopcea) ce închid între ele golfuri depresionare (Jijila, Greci, Cerna, Mircea Vodă). Alt. max.: 467 m (vf. Țuțuiatu sau Greci). M-ții M. sunt

Munții Măcin. Vârful Țuțuiatu

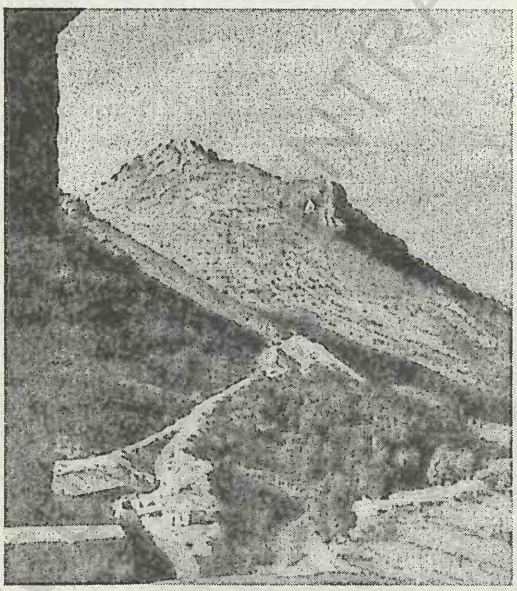

puternic afectați de procese de dezagregare. Cunoscuți și sub numele de *M-ții Dobrogei*.

2. Brațul ~ → Dunărea Veche.

3. Oraș în jud. Tulcea, situat în NV Dobrogei, la poalele de NV ale M-ților Măcin, pe dr. brațului Măcin, la 77 km V-NV de municipiul Tulcea; 12 125 loc. (1 iul. 1996): 5 947 de sex masc. și 6 178 fem. Supr.: 3,4 km^2; densitatea: 3 566 loc./km^2. Port fluvial. Nod rutier. Expl. de granit și de caolin. Fabrici de conf. și tricotaje, fermoare, prelucr. a lemnului (cherestea, parchete, ambalaje), articole de ambalaj din material plastic și de produse alim. (preparate din carne și lapte). Centru piscicol. Ferme de creștere a porcinelor și ovinelor. Centru viticol. Istoric. Atestat documentar cu numele de *Arrubium*, în jurul anului 100 d.Hr., în două diplome militare care menționează existența aici a unei unități militare auxiliare romane. Pe malul dr. al Dunării au fost descoperite urmele unui castru roman și ale unei așezări romane și apoi romano-bizantine. Castrul a funcționat până în sec. 6 d.Hr. Unii istorici presupun că aici ar fi existat localit. *Vicina*, important centru politic, economic și comercial în sec. 13-14. În sec. 17, M. figura ca așezare urbană în care se întruneau frecvent negustorii brăileni, iar în timpul stăpânirii otomane a Dobrogei a fost centrul administrativ al plasei omonime. Monumente: ruinele cetății romano-bizantine; geamia (1860); hanul vechi (sec. 18). Cod poștal: 8885.

MĂCIUCA, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 9 sate, situată în Piem. Oltețului, pe râul Cerna; 2 306 loc. (1 iul. 1996): 1 118 de sex masc. și 1 188 fem. Reședința com. este satul *Oveselu*. Bisericile cu același hram — „Sfântul Nicolae", în satele Botorani (1797, refăcută în 1872), Zăvoieni (1842-1844, cu fresce originare) și Ștefănești (1844); în satul Bocșa se află biserica cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1849, cu picturi originare). Cod poștal: 0931.

MĂDĂRAȘ 1. Colinele Mădărașului, subunitate a Câmpiei colinare a Transilvaniei, situată între râurile Lechința (la V), Mureș (la S și E) și Agriș (la N-NE), formată dintr-o succesiune de interfluvii domoale, prelungi, cu versanți asimetrici, afectați de procese de ravenare și de alunecări de teren. Alcătuită predominant din depozite sarmațiene (argile marnoase, nisipuri, tufuri), cu structuri în domuri. Fragmentată de văi largi, cu

lunci extinse, uneori înmlăștinite. Zăcăminte de gaze naturale.

2. Com. în jud. Bihor, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Crișurilor, pe Canalul Crișurilor, la granița cu Ungaria; 2 926 loc. (1 iul. 1996): 1 439 de sex masc. și 1 487 fem. Haltă de c.f. (în satul Mădăraș). Fermă avicolă. Satul Mădăraș apare menționat documentar, prima oară, în perioada 1291-1294. Biserică ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1836-1837, pictată în 1846 de Ioan Lăpușan), în satul Homorog. Cod poștal: 3661.

MĂDÂRJAC, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, pe râul Sacovăț; 1 495 loc. (1 iul. 1996): 766 de sex masc. și 729 fem. Expl. de argile și gresii. În satul Mădârjac, menționat documentar, prima oară, în 1497, se află o biserică din zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" a fostului schit (ante 1785) și o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Grigore Boguslavul" (1816), iar în satul Bojila, o biserică din lemn și vălătuci cu hramul „Înălțarea Domnului" (1831, reparată în 1860 și apoi căzută în ruină după 1909). Cod poștal: 6634.

MĂDULARI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în SE Piem. Oltețului; 2 062 loc. (1 iul. 1996): 1 005 de sex masc. și 1 057 fem. Viticultură. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Mădulari s-au numit *Hălești*. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1891) și „Sfântul Dumitru" (1894), în satele Mamu și Dimulești. Cod poștal: 0927.

MĂERIȘTE, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 6 sate, situată în zona Dealurilor Crasnei, pe cursul superior al râului Crasna; 3 569 loc. (1 iul. 1996): 1 760 de sex masc. și 1 809 fem. Halte de c.f. (în satele Uileacu Șimleului și Giurtelecu Șimleului). Fermă de creștere a ovinelor (Uileacu Șimleului). Satul Măerișteapare menționat documentar, prima oară, în 1351. Biserică fortificată (1260-1300, refăcută în sec. 18, cu absidă adăugată în 1800), în stil romanic, în satul Uileacu Șimleului. Cod poștal: 4792.

MĂGEȘTI, com. în jud. Bihor, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Vad-Borod, la poalele de N ale M-ților Pădurea Craiului, pe stg. Crișului Repede; 2 932 loc. (1 iul. 1996): 1 477 de sex masc. și 1 455 fem. Haltă de c.f. (în satul Butani). Satul Măgești este menționat documentar, prima oară, în 1508. În satul Cacuciu Nou se află o biserică din zid din sec. 13, iar în satul Josani, o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18). Cod poștal: 3580.

MĂGHERANI, com. în jud. Mureș, alcătuită din 10 sate, situată în depresiunea intracolinară omonimă, la poalele de SV ale Dealului Becheci (Dealurile Mureșului), pe cursul superior al râului Niraju Mic; 2 783 loc. (1 iul. 1996): 1 357 de sex masc. și 1 426 fem. Pe terit. satului Bereni a fost descoperit un tezaur alcătuit dintr-un inel și o brățară din bronz și din 57 de monede romane din bronz (sf. sec. 1 î.Hr.-prima jumătate a sec. 1 d.Hr.). Satul Măgherani este menționat documentar, prima oară, în 1567. În satul Bâra se află o biserică din sec. 14 (cu unele refaceri din sec. 18), în satul Eremieni, o biserică din sec. 15, iar în satul Cându, una din 1828 (renovată în 1952). Cod poștal: 4340.

MĂGIREȘTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Depr. Tazlău, la poalele de SE ale M-ților Goșmanu, pe râul Tazlău Sărat; 4 438 loc. (1 iul. 1996): 2 202 de sex masc. și 2 236 fem. Expl. de petrol (în satul Stănești). Muzeu etnografic și grădină botanică (în satul Prăjești). În satul Șesuri se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1648, reparată în 1924); bisericile cu același hram — „Sfinții Voievozi", în satele Valea Arinilor (c. 1800, reparată în 1922), Prăjești (zidită în 1845 pe locul uneia ce data dinainte de 1809 și reparată în anii 1914-1915) și Măgirești (ante 1809, reparată în 1920 și 1934). În satul Stănești există o biserică catolică (sec. 17) și o biserică ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809). Cod poștal: 5479.

MĂGURA 1. Masiv deluros în Dealurile Năsăudului, pe terit. jud. Bistrița-Năsăud, situat între râurile Sălăuța (la V), Telcișor (la N) și Gersa (la E). Alt. max.: 1 112 m (vf. Măgura). Alcătuit din argile marnoase, conglomerate și nisipuri.

2. Vârf în M-ții Berzunți (984 m).

3. Peșteră situată pe versantul de V-NV al M-ților Bihor, pe dr. văii Sighiștel, la 555 m alt., la 4,2 km N de satul Sighiștel (com. Câmpani, jud. Bihor). Lungime: 1 500 m. Se prezintă ca un labirint, cu multe ramificații, cu galerii mari, legate prin coridoare înguste. Numeroase concrețiuni, stalactite, stalagmite și coloane de dimensiuni uriașe (remarcabilă este coloana numită „Palmier", terminată în partea superioară cu un baldachin).

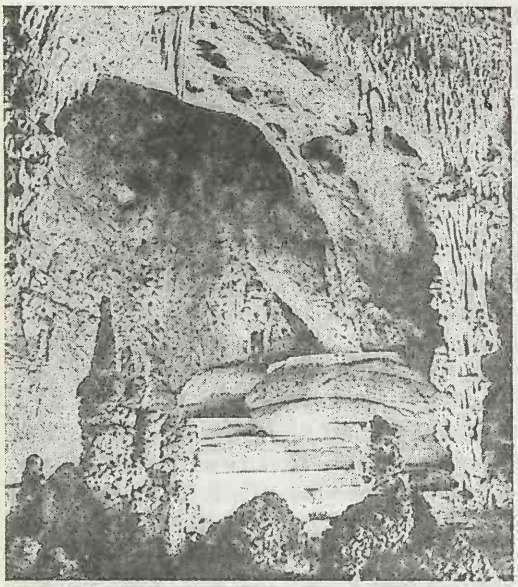

Măgura (3). Sala Marelui Gur

Faună fosilă (oase de *Ursus spelaeus*) și actuală (insecte). Monument al naturii.

4. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Culmii Pietricica cu terasele de pe dr. Bistriței; 3 476 loc. (1 iul. 1996): 1 782 de sex masc. și 1 694 fem. Expl. de petrol. Manifestări etnofolclorice anuale (sărbătoarea sal-

câmului). Până la 17 dec. 1964, satul și com. Măgura s-au s-a numit *Călugăra*. Biserică cu hramul „Sfântul Nicolae" (c. 1786, cu contraforturi adăugate în 1913) și conacul „Rosetti-Brăescu" (1904), azi școală de agricultură, în satul Măgura. Cod poștal: 5511.

5. Com. în jud. Buzău, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Buzăului, la poalele de N ale Dealului Ciolanu, pe râul Buzău, la confl. cu Bălăneasa; 4 481 loc. (1 iul. 1996): 2 211 de sex masc. și 2 270 fem. Stație de c.f. (în satul Măgura) și haltă de c.f. (în satul Unguriu). Expl. de calcar. Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Unguriu s-au efectuat expl. de cărbune (mina Ojasca) în perioada 1882-1962. Tabără estivală de sculptură în aer liber (din 1969), pe Dealul Ciolanu. Satul Măgura este menționat documentar în 1782. Biserica cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1762), în satul Ciuta. Monument închinat voievodului Mihai Viteazul. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Măgura s-au numit *Atârnați*. Cod poștal: 5129.

6. Com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, la confl. râului Clanița cu Teleorman; 3 286 loc. (1 iul. 1996): 1 643 de sex masc. și 1 643 fem. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț etc. Viticultură. În satul Măgura există o casă din anul 1800. Cod poștal: 0732.

Măgura (5). Tabăra estivală de sculptură în aer liber

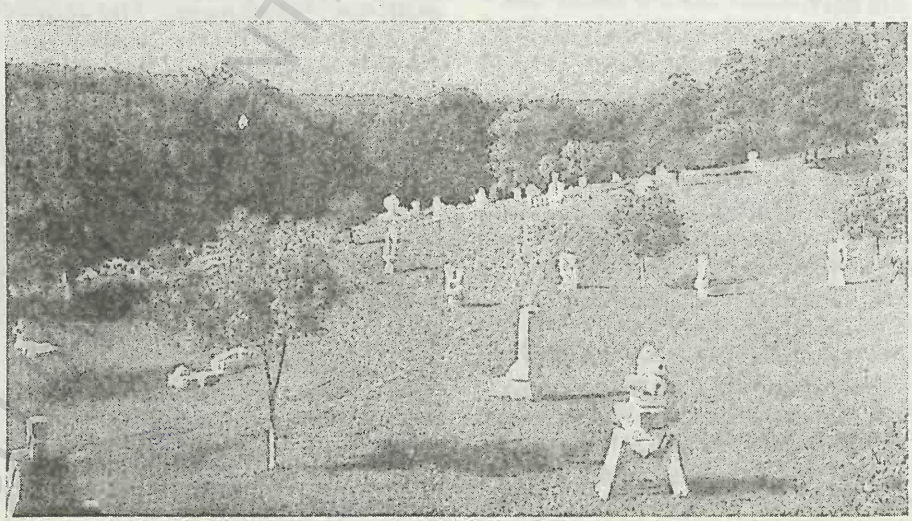

MĂGURA BEIUŞELE, vârf în SE M-ților Pădurea Craiului, reprezentând alt. max. a acestora (1 004 m).

MĂGURA CĂLĂŢELE → Călățele (1).

MĂGURA CODLEI, masiv muntos izolat, aparținând M-ților Perșani, situat în partea de S a acestora, între văile râurilor Hămăradia (la N), Bârsa (la E și S) și Șercaia (la V). Alcătuit din calcare jurasice. Domină dinspre V Depr. Brașov și orașul Codlea. Alt. max.: 1 292 m.

MĂGURA ILVEI, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 3 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de V ale M-ților Bârgău, pe râul Ilva; 3 983 loc. (1 iul. 1996): 2 025 de sex masc. și 1 958 fem. Stații de c.f. (în satele Măgura Ilvei și Poiana Ilvei). Expl. de dacit. Expl. și prelucr. lemnului. Cod poștal: 4543.

MĂGURA MARE, vârf în M-ții Plopiș (918 m).

MĂGURA ODOBEŞTILOR, masiv deluros situat în Subcarpații Vrancei, între văile Putnei (la N) și Milcovului (la S), alcătuit dintr-o culme masivă, înaltă, cu direcție NV-SE (în componența căreia intră pietrișuri, nisipuri și argile), dominată de mai multe vârfuri (Coarnele Măgurii 912 m, Dealul Gorunului 926 m etc.). Alt. max.: 996 m (vf. Măgurii), cea mai înaltă din Subcarpații Vrancei.

MĂGURA POIANA, masiv deluros în partea de SE a Dealurilor Pogănișului, constituind alt. max. a acestora (448 m).

Măgura Odobeștilor

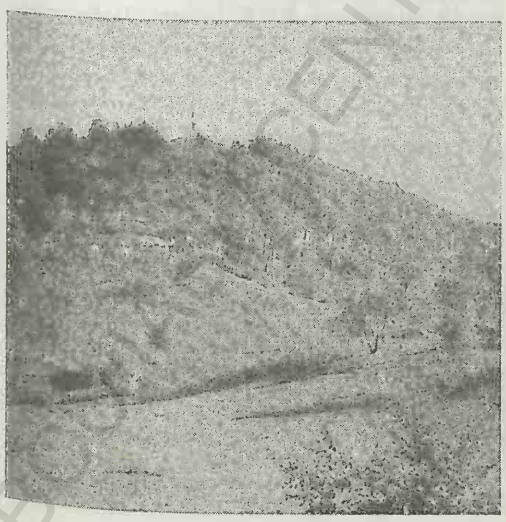

MĂGURA PRIEI, vârf în M-ții Meseș, alcătuit din șisturi cristaline; alt.: 996 m.

MĂGURA SLĂTIOAREI, masiv deluros în zona subcarpatică oltean, situat între văile râurilor Cerna (la V) și Luncavăț (la E), dezvoltat pe un anticlinal recutat și faliat. Este alcătuit din roci friabile (argile, marne, pietrișuri, nisipuri). Mărginește partea de S-SV a Depr. Horezu. Alt. max.: 769 m. Se prezintă sub forma unei cueste, cu abruptul spre N, afectată de ravene. Numeroase creste și turnuri (Slătioara, Gorunești, Stroești, Obrocești). Împădurit în mare parte.

MĂGURA ŞIMLEULUI, masiv deluros situat la E de Dealurile Crasnei, în marea buclă formată de cursul superior al Crasnei, ce domină la N și E Depr. Șimleului și orașul Șimleu Silvaniei. Alcătuit din șisturi cristaline. Are caracter de „muncel" izolat, cu o culme netedă, mărginit de văi adânci. Alt. max.: 597 m. Acoperit cu păduri de gorun și carpen pe versantul de N și cu vii și livezi pe cel de S.

MĂGURELE 1. Com. în jud. Ilfov, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Română, pe stg. văii Ciorogârla, la 12 km S de București; 8 817 loc. (1 iul. 1996): 4 338 de sex masc. și 4 479 fem. Ferme legumicole și zootehnice. Aici se află Centrul Național de Fizică. Complex turistic. Com. M. a fost declarată oraș la 18 apr. 1989 și apoi trecută din nou în categoria comunelor la 22 ian. 1990. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Măgurele s-au numit *Otetelișanu*. Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996 a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena"-Otetelișanu (sec. 18), „Sfânta Treime"-Gherman (1797), „Sfinții Ioachim și Ana" (sec. 19), în satele Măgurele, Alunișu și Vârteju; biserică din lemn (1818), în satul Vârteju.

2. Com. în jud. Prahova, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe râul Telcajen; 4 850 loc. (1 iul. 1996): 2 349 de sex masc. și 2 501 fem. Stație de c.f. (în satul Măgurele). Nod rutier. Pomicultură (meri, peri, pruni, cireși, caiși). Centru de prelucr. primară a fructelor. Pe terit. satului Coada Malului a fost descoperit (1932) un tezaur dacic de argint (sec. 1 î.Hr.), alcătuit dintr-o pereche de fibule, o brățară spiralică, fragmente dintr-un lanț ș.a. Hanul Roșu (începutul sec. 19), cu beciuri înalte, prispă largă și stâlpi din lemn. Cod poștal: 2129.

MĂGURENI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe râul Provița; 6 677 loc. (1 iul. 1996): 3 296 de sex masc. și 3 381 fem. În satul Măgureni se află ruinele conacului „Drăghici Cantacuzino" (1663-1670) și biserica „Sfânta Treime" (1671-1674, cu picturi murale interioare realizate de Pârvu Mutu în anii 1693-1694). Iconostas (1694) sculptat în lemn, cu elemente ornamentale baroce și renascentiste. Cod poștal: 2161.

MĂGURI-RĂCĂTĂU, com. în jud. Cluj, alcătuită din 3 sate, situată pe cursul superior al Someșului Rece, la poalele de SE ale M-ților Gilău și cele de NV ale Muntelui Mare; 2 253 loc. (1 iul. 1996): 1 242 de sex masc. și 1 011 fem. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Biserică din lemn, cu hramul „Sfânta Treime" (sec. 18), în satul Muntele Rece. Cod poștal: 3445.

MĂICĂNEŞTI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe râul Râmnic; 5 376 loc. (1 iul. 1996): 2 710 de sex masc. și 2 666 fem. Nod rutier. Produse alim. Viticultură. În satul Belciugele se află o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1809). Cod poștal: 5344.

MĂIERUŞ, com. în jud. Brașov, alcătuită din 2 sate, situată în partea de N a Depr. Brașov, la poalele de E ale M-ților Perșani și cele de SV ale M-ților Baraolt, pe stg. văii Oltului; 2 484 loc. (1 iul. 1996): 1 243 de sex masc. și 1 241 fem. Haltă de c.f. (în satul Măieruș). Nod rutier. Culturi de cereale, cartofi, sfeclă de zahăr ș.a. Creșterea bovinelor. Pomicultură (meri, pruni). În satul Măieruș, menționat documentar, prima oară, în 1377, se află o biserică fortificată, din sec. 14 (azi biserică reformată), refăcută în stil gotic după incendiul din 1573, și o biserică ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 18). Cod poștal: 3014.

MĂLÂIA, vârf în M-ții Siriu, constituind alt. max. a acestora (1 663 m).

MĂLDĂENI, com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Găvanu-Burdea; 5 009 loc. (1 iul. 1996): 2 478 de sex masc. și 2 531 fem. Stație de c.f. Fermă avicolă. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț etc. Cod poștal: 0697.

MĂLDĂREŞTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Olteniei, la poalele de E-NE ale Măgurii Slătioarei, pe râul Luncavăț; 2 202 loc. (1 iul. 1996): 1 106 de sex masc. și 1 096 fem. În satul Măldărești se află un muzeu etnografic și de artă medievală (f. 1960) și biserica având dublu hram — „Sfântul Nicolae și Sfinții Voievozi" (1774-1790), ctitorie a pitarului Măldărescu, care păstrează, la interior și pe fațade, picturi murale originare, între care se remarcă tabloul votiv al fam. Măldărescu. Tot aici se află cula „Greceanu" (cula veche), datând din sec. 18, cu aspect de fortăreață, având parter-pivniță și două etaje, cu foișor la ultimul etaj, arcade pe coloane scunde de cărămidă și cula „Duca" (cula nouă), construită în anii 1823-1827, cu un foișor la ultimul etaj. La Măldărești mai există și un conac din sec. 19, azi sanatoriu T.B.C. În satul Măldăreștii de Jos se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul

Comuna Măieruș

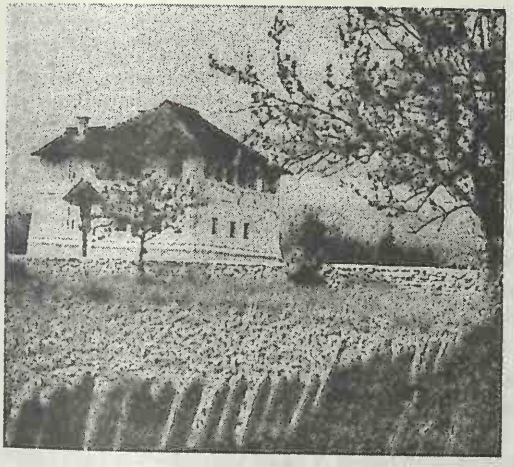

Cula „Duca"

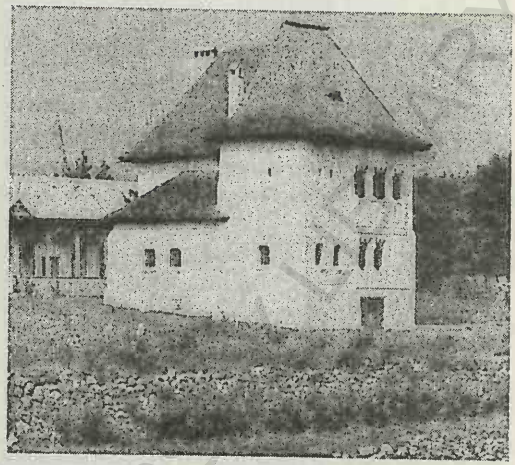

Cula „Greceanu"

Măldăreşti

Dumitru" (1801, refăcută în 1888). Cod poştal: 1071.

MĂLINI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Subcarpaţilor Neamţului cu M-ţii Stânişoarei, pe râul Suha Mare; 7 255 loc. (1 iul. 1996): 3 614 de sex masc. şi 3 641 fem. Nod rutier. Pomicultură. Muzeul memorial „Nicolae Labiş" (în satul Poiana Mărului). În satul Mălini se află o biserică datând de la jumătatea sec. 18 (sfinţită în 1761). Cod poştal: 5779.

MĂLURENI, com. în jud. Argeş, alcătuită din 5 sate, situată în zona Dealurilor Argeşului, pe râul Vâlsan; 4 734 loc. (1 iul. 1996): 2 367 de sex masc. şi 2 367 fem. Pomicultură (pruni, meri, peri). Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1641) şi „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1800), în satul Mălureni, „Adormirea Maicii Domnului"-Bohari (1641, cu picturi murale interioare din sec. 18 şi exterioare din sec. 19), în satul Buneşti, şi „Sfântul Nicolae" (1910), în satul Zărneşti. Cod poştal: 0363.

MĂLUŞTENI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 6 sate, situată în Colinele Fălciului, pe cursul superior al râului Horincea; 2 849 loc. (1 iul. 1996): 1 389 de sex masc. şi 1 460 fem. Rezervaţie geologică (punct fosilifer) cu numeroase resturi de mamifere din Pliocen. În satul Ghireasca se află o biserică cu hramul „Sfântul Gheorghe", a fostului schit Ghireasca, construită din lemn şi cărămidă, în jurul anului 1750, cu unele transformări ale faţadelor din 1808 şi cu unele adăugiri din 1945, iar în satul Măluşteni există o biserică din lemn şi vălătuci, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1814, cu pridvor adăugat în 1895), a fostei mânăstiri Măluşteni; bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809) şi „Sfântul Nicolae" (ante 1809), în satele Lupeşti şi Mânzăteşti. Cod poştal: 6479.

MĂNĂSTIREA CAŞIN, com. în jud. Bacău, alcătuită din 4 sate, situată în SV Depr. Caşin, pe râul Caşin; 5 488 loc. (1 iul. 1996): 2 717 de sex masc. şi 2 771 fem. Centru de prelucr. artistică a lemnului (sculpturi) şi de ţesături populare (covoare, cergi, lăicere, costume). Aici, la 9/22 dec. 1916-3/16 ian. 1917, armata română a dus mai multe bătălii de apărare şi de oprire a ofensivei armatelor germano-austro-ungare. În satul Mănăstirea Caşin se află biserica având hramul „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" a fostei mânăstiri, construită prin grija domnului Gheorghe Ştefan în anii 1655-1657; este o replică simplificată a bisericii Golia din Iaşi; restaurată în 1980. Turn-clopotniţă (1657). Zidul de incintă, ridicat în 1657, a fost demolat în 1717 şi refăcut în 1820-1830, iar chiliile din 1657 au fost mistuite de un incendiu în 1920. Cod poştal: 5458.

MĂNĂSTIREA HUMORULUI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de SE ale Obcinei Mari, pe râul Humor; 3 584 loc. (1 iul. 1996): 1 748 de sex masc. şi 1 836 fem. Centru de ţesături populare (scoarţe, ştergare etc.). Muzeu de artă medievală. În satul Mănăstirea Humorului se află Mânăstirea Humor (de maici), înteme-

iată înainte de anul 1415 de vornicul Ivan (Oană) și amintită documentar (în 1415) într-un hrisov emis de domnul Alexandru cel Bun. Biserica mânăstirii, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", zidită în 1530, prin strădania logofătului Teodor Bubuiog și a soției sale, Anastasia, păstrează picturi murale interioare și pe fațade executate, în 1535, de Toma zugravul din Suceava. Picturile, care se disting prin rigoarea distribuției registrelor, prin armonia cromatică și ritmica grațioasă a desenului, au ca temă centrală „Asediul Constantinopolului". Se remarcă, de asemenea, și tablourile votive care îl înfățișează pe domnul Petru Rareș cu familia și pe logofătul Teodor Bubuiog cu soția sa, Anastasia. În biserică se află și un valoros iconostas. Turnul-clopotniță, cu foișor, a fost zidit, în 1641, din inițiativa domnului Vasile Lupu. Mânăstirea Humor a fost desființată în 1786 (rămânând în funcțiune ca biserică de mir) și reînființată în 1990. Biserica Mânăstirii Humor, reparată în mai multe rânduri (1868, 1888, 1960-1961, 1967-1970; în 1971-1972 au fost spălate picturile), este declarată monument UNESCO. Mânăstirea Humor are o valoroasă colecție de icoane din sec. 16. Cod poștal: 5911.

MĂNĂSTIRENI, com. în jud. Cluj, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de N ale M-ților Gilău, pe cursul superior al râului Căpuș; 1 920 loc. (1 iul. 1996): 905 de sex masc. și 1 015 fem. Centru de cojocărit și de prelucr. a lemnului (unelte din lemn). În satul Mănăstireni, menționat documentar, prima oară, în 1332, cu numele *Sacerdos de villa Monostor*, se află o biserică din sec. 13 (azi biserică reformată), cu arhitectură romanică și zid de incintă, amplificată în jurul anului 1400, când i s-a adăugat un nartex (pronaos), flancat de două turnuri. Biserica păstrează picturi murale interioare din sec. 18 și un amvon realizat, în 1724, de meșterul David Sipos. În satul Mănăstireni se mai află conacul „Kornis" (sec. 19). În satul Bedeciu există o biserică din zid, cu hramul „Înălțarea Domnului" (sec. 15), iar în satele Bica și Dretea, câte o biserică din lemn cu hramurile „Înălțarea Domnului" (1765, cu picturi pe pereții interiori datând din 1770) și, respectiv, „Pogorârea Duhului Sfânt" (1670, cu picturi pe pereții interiori, datând din 1742). Cod poștal: 3456.

MĂNĂSTIRIȘTE → Niculițel (2).

MĂNĂȘTIUR, com. în jud. Timiș, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Lugojului cu Pod. Lipovei, pe cursul superior al râului Bega; 1 663 loc. (1 iul. 1996): 831 de sex masc. și 832 fem. Stație de c.f. (în satul Mănăștiur). Fabrică de cherestea. Pomicultură. Satul Mănăștiur este menționat documentar, prima oară, în 1427. În satul Topla se află o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18), cu picturi de factură populară pe pereții interiori, realizate în 1746. Cod poștal: 1857.

MĂNECIU, com. în jud. Prahova, alcătuită din 9 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de S ale M-ților Ciucaș, pe cursul superior al râului Teleajen, pe șoseaua modernizată ce urmează un vechi drum comercial, care trece prin pasul Bratocea, legând Brașovul de Ploiești; 11 447 loc. (1 iul. 1996): 5 622 de sex masc. și 5 825 fem. Reședința com. este satul *Măneciu-Ungureni*. Stații de c.f. (în

Mănăstirea Humorului. Biserica „Adormirea Maicii Domnului" a Mânăstirii Humor

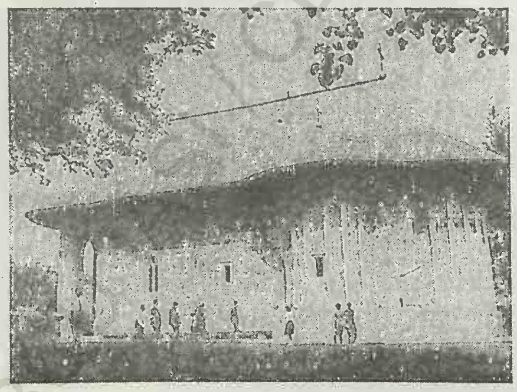

Măneciu. Vedere generală a Mânăstirii Cheia

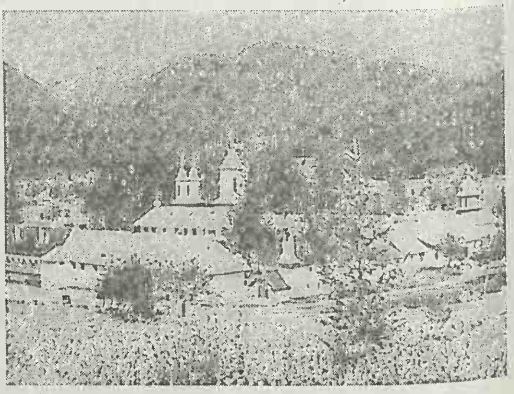

satele Măneciu-Ungureni și Măneciu-Pământeni). Expl. de gips și de balast. Hidrocentrală (10 MW), dată în folosință în 1989. Fabrică de cherestea. Pomicultură (meri, peri, pruni). Punct de acces spre masivul Ciucaș. Stațiune climaterică și de odihnă în satul Cheia (→). Centru de telecomunicații și releu de televiziune prin satelit (în satul Cheia), dat în folosință la 19 dec. 1991. În satul Mânăstirea Suzana se află mânăstirea cu același nume (de maici), întemeiată în 1740 de către Stanca Arșica (călugărită cu numele Suzana), cu o biserică din lemn, care în 1840 a fost înlocuită cu una din zid, ce s-a prăbușit la un cutremur. Biserica actuală, cu hramul „Sfântul Nicolae", a fost zidită în anii 1880-1882, pe timpul când era stareță Natalia Perlea (mătușa dirijorului Ionel Perlea), și păstrează picturi murale interioare originare, executate de Petre Nicolau (ucenic al lui Gheorghe Tattarescu), resturate în 1976. Ansamblul monahal Suzana, restaurat în perioada 1965-1970, posedă un valoros muzeu de artă religioasă (icoane pe sticlă și lemn, cărți vechi, obiecte de cult etc.). În satul Cheia există mânăstirea omonimă (de călugări), întemeiată în sec. 17 și incendiată în 1788 în timpul războiului turco-austriac. Refăcută în 1792, biserica a fost distrusă de incendiul din 1830. Biserica actuală, cu hramul „Sfânta Treime", a fost zidită în anii 1835-1839 prin strădania fraților transilvăneni (din Săliște) Justin Bârsan și egumenul Damaschin și pictată, în 1837, de zugravul Naum (restaurată în anii 1934-1936, 1965 și 1986). Paraclisul Mânăstirii Cheia, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", a fost construit între 1924 și 1927 prin osârdia stareței Grigore și pictat de Gheorghe I. Cepoiu. Ansamblul monastic posedă o colecție de obiecte bisericești. Cod poștal: 2104.

MĂNEȘTI 1. Com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Piem. Cândești cu Subcarpații Ialomiței, pe râul Dâmbovița; 4 493 loc. (1 iul. 1996): 2 234 de sex masc. și 2 259 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri, caiși). În satul Mănești se află biserica având hramul „Sfântul Gheorghe" (1874-1881), în satul Drăgăești-Ungureni există două biserici cu același hram — „Sfânta Treime" (1854 și 1865), iar în satul Drăgăești-Pământeni, o biserică din lemn (1810). Cod poștal: 0252.

2. Com. în jud. Prahova, alcătuită din 13 sate, situată în Câmpia Ploieștiului, pe dr. râului Prahova și pe râul Provița; 7 546 loc. (1 iul. 1996): 3 781 de sex masc. și 3 765 fem. Pe terit. satului Coada Izvorului, în punctul numit „La Grădiște", au fost identificate (1895) urmele unei *dava*, iar în 1963-1969 au fost descoperite vestigiile unei fortificații (70 x 45 m) din sec. 4-1 î.Hr., în care s-au găsit vase din ceramică și un brăzdar de plug, din fier, de tip dacic. În satul Măneşti se află castelul „Văcărescu–Calimachi" (1882-1892) și o biserică din 1892, iar în satul Băltița, o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1716). Cod poștal: 2019.

MĂRAŞU, com. în jud. Brăila, alcătuită din 6 sate, situată în zona Bălții Brăilei, pe dr. brațului Vâlciu al Dunării; 3 334 loc. (1 iul. 1996): 1 711 de sex masc. și 1 623 fem. Culturi de cereale. Cherhana (în satul Țăcău). Cod poștal: 6171.

Măneciu

Biserica „Sfânta Treime" a Mânăstirii Cheia

Biserica „Sfântul Nicolae"a Mânăstirii Suzana

MĂRĂCINENI 1. Com. în jud. Argeș, alcătuită din 2 sate, situată în SV Piem. Cândești, pe Râu Doamnei; 4 285 loc. (1 iul. 1996): 2 095 de sex masc. și 2 190 fem. Stație de c.f., inaugurată la 1 iul. 1887 (în satul Argeșelu). Nod rutier. Expl. de balast. Pomicultură (meri, pruni, peri). Institut de cercetare și producție pomicolă. În satul Argeșelu se află o biserică din zid, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1785) și o biserică din lemn din sec. 17. Cod poștal: 0312.

2. Com. în jud. Buzău, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Buzăului, pe stg. văii Buzău; 6 547 loc. (1 iul. 1996): 3 266 de sex masc. și 3 281 fem. Nod rutier. Expl. de balast. Culturi de cereale și legume. Satul Mărăcineni este menționat documentar în 1597. Cod poștal: 5144.

MĂRĂȘEȘTI, oraș în jud. Vrancea, situat în lunca de pe dr. râului Siret, la 70 m alt., la 21 km N de municipiul Focșani; 12 941 loc. (1 iul. 1996): 6 425 de sex masc. și 6 516 fem. Supr.: 4,7 km^2; densitatea: 2 753 loc./km^2. Nod feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată la 13 sept. 1872) și rutier. Hidrocentrală (44 MW), în satul Călimănești, dată în folosință la 7 ian. 1995. Lacul de acumulare, a cărui realizare a început în 1984, are 10,5 km lungime, 800 m lățime și un vol. de 44 mil. m^3, constituind, totodată, și sursa de alimentare a canalului de irigații Siret–Dunăre. Ateliere de reparații feroviare. Fabrici de sticlă și de prefabricate din beton. Produse chimice (îngrășăminte, lacuri, vopsele, coloranți, detergenți, săpun) și alim. (vinuri, băuturi alcoolice, panificație, preparate din carne). Fermă de creștere a bovinelor. Istoric. Localit. apare menționată documentar, prima oară, ca sat, la 20 aug. 1455, într-un act emis de domnul Petru Aron, iar apoi la 4 apr. 1641. Declarat oraș în 1908, M. are în prezent, în subordine ad-tivă, două localit. componente (Siretu și Tișița) și 4 sate (Călimănești, Haret, Modruzeni, Pădureni). În arealul orașului M. a avut loc, la 24 iul./6 aug.–6/19 aug. 1917, o mare bătălie (Bătălia de la Mărășești) în care Armata 1 română (cinci divizii), comandată întâi de generalul Constantin Cristescu și apoi de generalul Eremia Grigorescu, în cooperare cu câteva divizii ale armatei ruse, după lupte grele, a zdrobit puternica ofensivă germano-austro-ungară (12 divizii), declanșată cu scopul scoaterii definitive a României din război. Monumente: mausoleul (construit în două etape — 1922-1924 și 1936-1938 — după planurile arhitecților George Cristinel și Constantin Papaniu; inaugurat și sfințit la 18 sept. 1938), care păstrează osemintele ostașilor și ofițerilor căzuți în aceste lupte; biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", zidită în anii 1830-1835 pe locul uneia ce data dinainte de anul 1809 (reparată în 1889 și 1920 și repictată în 1928). Cod poștal: 5397.

Mărășești. Mausoleul

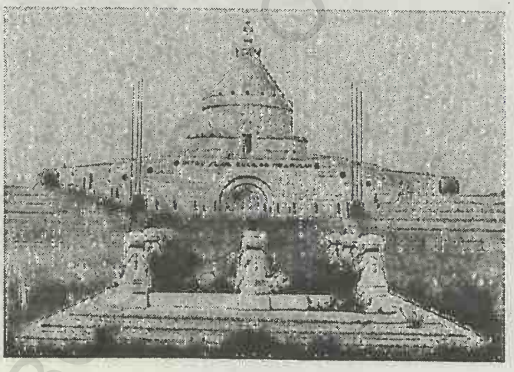

MĂRĂȘTI → Răcoasa.

MĂRCUȚA, Biserica ~ → București.

MĂRGĂRITEȘTI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Buzăului, la poalele de N-NE ale Dealului Blăjani, la izv. râului Hârboca, pe cursul superior al Călnăului; 923 loc. (1 iul. 1996): 429 de sex masc. și 494 fem. Biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1812-1816), în satul Câmpulungeanca. Cod poștal: 5269.

MĂRGĂU, com. în jud. Cluj, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de N-NV ale Măgurii Călățele și cele de S-SV ale Culmii Hent (M-tii Apuseni), pe cursul superior al râului Hent; 1 855 loc. (1 iul. 1996): 872 de sex masc. și 983 fem. În satul Mărgău, menționat documentar, prima oară, în 1408, se află o biserică fortificată, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 19), iar în satul Răchițele, o biserică din lemn (sec. 18) și o cascadă de 30 m înălțime. Cod poștal: 3529.

MĂRGINENI 1. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 8 sate, situată în partea de NE a Culmii Pietricica, pe râul Trebiș; 7 072 loc. (1 iul. 1996): 3 631 de sex masc. și 3 441 fem. Fermă de creștere a bovinelor. În satul Luncani se află o biserică din lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1777), iar în satul Podiș, o biserică din

lemn din anul 1845. Rezervația forestieră Arsura (34,5 ha). Cod poștal: 5523.

2. Com. în jud. Neamț, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Neamțului, în zona de izvor a râului Verdele; 4 100 loc. (1 iul. 1996): 2 053 de sex masc. și 2 047 fem. În satul Mărgineni se află biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1768-1769), cu fragmente de picturi murale interioare originare, executate de V. Crețulescu. Reparată în 1926 și repictată în 1928; catapeteasmă din 1820. Cod poștal: 5626.

MĂRGINIMEA SIBIULUI sau DEPRESIUNEA MĂRGINIMII, denumire atribuită de Vintilă Mihăilescu celor două depresiuni (Săliște și Sibiu) de la poalele Carpaților Meridionali, separate de Măgura Beleunța (630 m alt.), care grupează laolaltă o extinsă ghirlandă de sate mari ale *mărginenilor* (nume sub care era cunoscută, în secolele trecute, populația românească din această zonă, care poseda mari turme de oi). Cu toate că Depr. Mărginimii prezintă caractere specifice de depresiune de contact, are și o bază tectonică, fiind dezvoltată pe un sinclinal paralel cu marginea munților, accentuat printr-o lăsare subsidentă locală, în apropiere de Sibiu. Depr. Mărginimii, limitată către N de anticlinalul de la Ocna Sibiului, este considerată o depresiune de tip subcarpatic. Aria depresionară prezintă, la poalele munților, o treaptă colinară miocenă, intens fragmentată, alcătuită din conglomerate, iar în rest un relief de lunci și terase. M.S. este, totodată, o importantă zonă etnografică și folclorică.

MĂRIȘEL, com. în jud. Cluj, alcătuită dintr-un sat (de tip risipit), situată la poalele de N ale M-ților Gilău, pe cursul superior al râului Someșu Cald, pe malul de E al lacului de acumulare Fântânele; 1 828 loc. (1 iul. 1996): 945 de sex masc. și 883 fem. Hidrocentrală (220 MW), intrată în funcțiune în 1977, amplasată în aval de lacul și barajul Fântânele (→). Prelucr. lemnului (unelte). Satul Mărișel apare menționat documentar, prima oară, în 1805. Numele satului a fost atribuit unei suprafețe de eroziune, caracteristică pentru M-ții Apuseni. Cod poștal: 3449.

MĂRIȘELU, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 7 sate, situată în zona Dealurilor Bistriței, pe râul Șieu; 2 599 loc. (1 iul. 1996): 1 268 de sex masc. și 1 331 fem. Stație de c.f. (în satul Mărișelu) și halte de c.f. (în satele Bârla și Domnești). Pomicultură (meri, pruni). Satul Mărișelu este menționat documentar, prima oară, în 1243. Biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18), transferată în satul Domnești din satul Satu Nou. Cod poștal: 4423.

MĂRTINEȘTI, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 7 sate, situată la poalele de NV ale M-ților Șureanu; 1 062 loc. (1 iul. 1996): 509 de sex masc. și 553 fem. Pe terit. satului Jeledinți a fost descoperit un tezaur alcătuit din 58 de denari romani (sec. 1-2). Satul Mărtinești apare menționat documentar, prima oară, în 1405. Cod poștal: 2611.

MĂRTINIȘ, com. în jud. Harghita, alcătuită din 12 sate, situată în Depr. Homoroadelor, pe râul Homorodu Mare; 3 005 loc. (1 iul. 1996): 1 505 de sex masc. și 1 500 fem. Nod rutier. Zăcăminte de sare gemă (în satul Sânpaul). Moară de vânt (sec. 19), în satul Călugăreni. Culturi de cartofi și sfeclă de zahăr. În punctul „Pârâul Cetății" din satul Sânpaul au fost descoperite (1957) urmele unei așezări civile romane și ale unui castru roman (150 x 133 m), cu ziduri din piatră, datând din sec. 2-3 d.Hr. Așezarea civilă s-a dezvoltat în jurul castrului datorită existenței unei saline, menționată pe unele inscripții găsite aici. În satul Mărtiniș, menționat documentar, prima oară, în 1333, cu numele *Sacerdos de Sancto Martino*, se află ruinele unei cetăți sătești (sec. 15), o biserică unitariană (1889), cu zid de incintă (parțial) și conacul „Ugron" (1790), iar în satele Orășeni și Petreni, câte o biserică unitariană datând din 1783-1785 și, respectiv, din sec. 16. În satul Sânpaul se află rezervația ornitologică „Popasul păsărilor". Cod poștal: 4162.

MĂRUNȚEI, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Boian, pe stg. Oltului; 4 605 loc. (1 iul. 1996): 2 345 de sex masc. și 2 260 fem. Viticultură. Pe terit. satului Bălănești au fost descoperite (1966) urmele unei așezări dacice din sec. 5-4 î.Hr., în care s-au găsit vase din ceramică, din pastă fină, cenușie, lucrate cu mâna sau la roată, cu lustru negru (străchini, castronașe, amfore ș.a.). Tot aici, în punctul numit „La Izvor", s-a descoperit un tezaur dacic din argint (brățară spiralică terminată la extremități cu capete de șarpe, două fibule triunghiulare, cu reprezentări prosomorfe — elemente în formă de figură umană —, un lanț-colier împletit, doi cercei etc.), datând din sec. 1 î.Hr. În satul Bălănești se află un conac (sec. 18) și o

biserică având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1820), iar în satul Mărunței, o biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1860). Cod poștal: 0553.

MĂSTĂCANI, com. în jud. Galați, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Covurlui cu Pod. Covurlui, în lunca și pe terasele de pe dr. Prutului și pe cursul mijlociu al râului Chineja; 5 179 loc. (1 iul. 1996): 2 711 de sex masc. și 2 468 fem. Haltă de c.f. (în satul Chiraftei). Viticultură. Bisericile cu același hram — „Sfinții Voievozi", în satele Măstăcani (1802-1803) și Chiraftei (1828). Cod poștal: 6247.

MĂTĂSARI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 5 sate, situată în Piem. Motrului, pe cursul superior al râului Jiltu; 5 920 loc. (1 iul. 1996): 2 971 de sex masc. și 2 949 fem. Expl. de lignit. În satul Mătăsari există o biserică din lemn datând din 1897, iar în satul Runcurel, o biserică din lemn dinainte de 1836 și cula „Eftichie Nicolaescu" (sec. 19). Cod poștal: 1443.

MĂTĂSARU, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Titu, pe râul Potopu; 5 776 loc. (1 iul. 1996): 2 766 de sex masc. și 3 010 fem. Reșed. com. este satul *Tețcoiu*. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872), în satul Mătăsaru. Expl. de petrol și de balast. Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, de floarea-soarelui, sfeclă de zahăr etc. Pe terit. com. au fost descoperite urmele mai multor locuiri succesive din Neolitic, Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène-ul geto-dacic (sec. 2-3 d.Hr.) și din perioada feudală (sec. 17-18). Popas turistic. În satul Tețcoiu se află biserica cu dublu hram — „Sfântul Ioan Botezătorul și Sfântul Nicolae" (1808-1809) și biserica „Sfântul Nicolae" (1842); în satul Mătăsaru există biserica având hramul „Sfântul Grigore Teologul" (1854), iar în satul Poroinica, biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1871). Cod poștal: 0161.

MĂȚĂU, masiv deluros, situat în Muscelele Argeșului, cu aspect de culme deluroasă prelungă, cuprins între Râu Târgului (la V) și Argeșel (la E). Alcătuit din fliș grezos cu intercalații șistoase, din gresii, șisturi și argile. Are pantele acoperite cu fânețe și livezi. Alt. max.: 1 017 m. Releu de televiziune. Sate extinse până pe culme.

MĂURENI, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bârzavei, pe râul Bârzava; 2 555 loc. (1 iul. 1996): 1 275 de sex masc. și 1 280 fem. Haltă de c.f. (în satul Măureni). Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cereale, plante de nutreț etc. Satul Măureni este menționat documentar în 1828. Cod poștal: 1739.

MĂXINENI, com. în jud. Brăila, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe dr. văii Siretului; 3 773 loc. (1 iul. 1996): 1 847 de sex masc. și 1 926 fem. Fermă de creștere a ovinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. În satul Măxineni a existat mânăstirea cu același nume, ctitorie dinainte de anul 1637 a domnului Matei Basarab și a soției sale, Doamna Elina. Renovată în 1859 de Alexandru Ghica, mânăstirea a funcționat până în 1917 când, din cauza distrugerii provocată de obuzele germane, a rămas în ruină. Biserica inițială, având hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul", ruinată, a început să fie reconstruită în sept. 1991. Cod poștal: 6120.

MÂNĂSTIREA, com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în SV Câmpiei Bărăganului, pe malul de V al lacului Mostiștea, în lunca și pe terasele de pe stg. Dunării; 5 899 loc. (1 iul. 1996): 2 924 de sex masc. și 2 975 fem. Nod rutier. Viticultură. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Pescuit. Centru de împletituri din nuiele. Pe terit. satului Sultana, pe malul lacului Mostiștea, au fost descoperite (1937 și ulterior) urmele unei așezări neolitice, cu mai multe niveluri de locuire, aparținând culturilor Boian (milen. 4 î.Hr.) și Gumelnița (milen. 4-3 î.Hr.), în care s-au găsit strachini, vase cu picior, vase tronconice și piriforme, două figurine feminine din os, figurine antropomorfe și zoomorfe din teracotă etc. Tot aici a fost identificată o necropolă de incinerație din sec. 10. În arealul satului Coconi a fost descoperit (1957) un mormânt de înhumație (sec. 4), din care s-a scos o amforă romană. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. M. a făcut parte din jud. Ilfov. În satul Mânăstirea se află o biserică având hramul „Sfântul Nestor", a fostei Mânăstiri Cornățel (1660) și casa memorială „Alexandru Sahia" (din 1957). Cod poștal: 8359.

MÂNDRA 1. → Parângu Mare.

2. Com. în jud. Brașov, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Făgăraș, pe stg. râului Olt, la confl. cu Sebeș; 3 074 loc. (1 iul. 1996): 1 472 de sex masc. și 1 602 fem. Stație de c.f. (în satul Mândra).

Expl. de turbă. Culturi de cereale, cartofi, plante de nutreț etc. Creșterea bubalinelor. În satul Mândra, menționat documentar, prima oară, în anul 1400, se află biserica ortodoxă cu hramul „Înălțarea Domnului" (1779); în satul Râușor există bisericile ortodoxe cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" de Sus (1698) și „Cuvioasa Parascheva" de Jos (1758), iar în satul Șona, biserica ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1706). Cod poștal: 2310.

MÂNDRIȘCA → Valea Seacă (1).

MÂNJEȘTI, lac antropic în jud. Vaslui, creat pe cursul inf. al râului Crasna, la confl. cu Burghina. Supr.: 310 ha.; vol.: 8,65 mil. m^3.

MÂNJINA → Costache Negri.

MÂNZAȚI → Alexandru Vlahuță.

MÂNZĂLEȘTI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 13 sate, situată în zona de contact a Subcarpaților Buzăului cu prelungirile M-ților Penteleu, pe râul Slănic, la confl. cu râul Jghiab; 3 023 loc. (1 iul. 1996): 1 491 de sex masc. și 1 532 fem. Pomicultură (meri, pruni, nuci, peri). Centru de ceramică populară. Zonă de carst, dezvoltat pe sare (aflat la suprafață sau la mică adâncime). Blocurile de sare, înglobate într-o masă argiloasă, apar la supr. în multe locuri din bazinele râurilor Jghiab, Meledic și Pârâul Sărat, pe ele dezvoltându-se doline simple sau îngemănate (20-40 m lărgime și 10-15 m adâncime), lapiezuri adânci, avenuri, lacuri sărate apărute în uvalas-uri (doline îngemănate), peșteri în masive de sare etc. La confl. râului Jghiab cu Slănicul se află martorul de eroziune „Grunju", alcătuit din marne albe cineritice. Întreaga zonă a fost declarată regiune ocrotită (1973). Satul Mânzălești este menționat documentar în 1532. Aici se află Mânăstirea Găvanu (de călugări), cu biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1707). Incendiată de turci în 1821, a fost refăcută în 1828. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1822-1823, reparată în 1868 și 1894) și „Adormirea Maicii Domnului" (1828), în satele Apostari (sat desființat și înglobat în satul Beșlii) și Jghiab. Cod poștal: 5153.

MÂRLEANU → Aliman.

MÂRȘA, com. în jud. Giurgiu, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Dâmbovnic; 2 903 loc. (1 iul. 1996): 1 442 de sex masc. și 1 461 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. M. a făcut parte din jud. Ilfov. Biserica „Sfântul Nicolae" (1890) și conacele „N. Cioflic" (1850, apoi „Oscar Han") și „Dr. Lazarovici" (sec. 19), azi dispensar. Cod poștal: 8151.

MÂRȘANI, com. în jud. Dolj, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Romanați; 5 380 loc. (1 iul. 1996): 2 698 de sex masc. și 2 682 fem. Viticultură. Muzeu etnografic. Bisericile cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul" (construită în 1793 de Matei Burada și reparată în 1896) și „Sfântul Nicolae" (1831, refăcută în 1868). Cod poștal: 1123.

MÂRZĂNEȘTI, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Burnas, pe râul Teleorman; 4 529 loc. (1 iul. 1996): 2 211 de sex masc. și 2 318 fem. Moară de cereale (1900), în satul Valea Părului. Școală (din 1835), în satul Teleormanu. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț etc. Bisericile din lemn cu același hram — „Sfântul Nicolae", în satele Teleormanu (1815) și Mârzănești (1826). Cod poștal: 0728.

MÂȚELOR, Lacul ~, lac antroposalin, helioterm, situat în perimetrul orașului Ocna Sibiului. Supr.: 1 232,5 m^2; ad. max.: 74,7 m; salinitatea apei la supr. ajunge la 34 g/l, iar la 8,5 m ad. atinge 323 g/l. Temp. apei la supr. (în timpul verii) este de 24,8°C, iar la 1,5 m ad. de 36,3°C.

MEDGIDIA 1. Podișul Medgidiei → Carasu (2).

2. Municipiu în jud. Constanța, situat în Pod. Carasu, la 75 m alt., pe canalul Dunăre—Marea Neagră, la 41 km V-NV de Constanța; 47 377 loc. (1 iul. 1996): 23 373 de sex masc. și 24 004 fem. Supr.: 11,2 km^2; densitatea: 4 230 loc./km^2. Port fluvial pe canalul Dunăre—Marea Neagră. Nod feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată la 4 oct.

Medgidia (2). Vedere generală

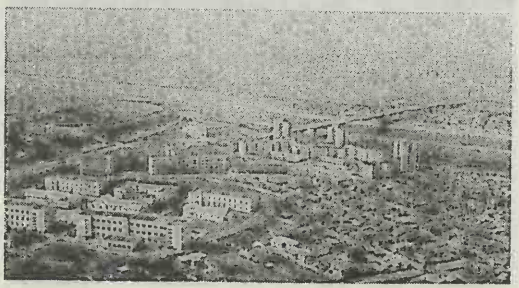

1860) și rutier. Expl. de calcar, bentonit, caolin și argilă. Oțelărie. Constr. de mașini agricole și piese de schimb pentru tractoare, utilaje tehnologice pentru ind. chimică și siderurgică, de utilaje pentru recoltat stuful, remorci autobasculante și aparate de uz casnic. Fabrici de mat. de constr. (ciment, var, ipsos, cărămidă, țiglă) și produse alim. (brânzeturi, drojdie, spirt, vin, panificație). Morărit. Centru pomicol (piersici) și viticol. Muzeu de artă (f. 1964), cu lucrări de pictură, sculptură și grafică, cu subiecte dobrogene, semnate de Nicolae Grigorescu, Nicolae Tonitza, Ion Pacea, Boris Caragea, Ion Jalea, Alexandru Ciucurencu ș.a. **Istoric.** În perimetrul orașului a fost descoperit (1933 și ulterior) un depozit de bronzuri datând din perioada mijlocie a Epocii bronzului, alcătuit dintr-o brățară circulară cu capetele libere, o lamă de seceră, un ac de podoabă, o sabie de tip micenian, precum și ceramică de calitate superioară (vase mari pentru provizii, castroane, cupe cu picior ș.a.). Localit. a luat naștere, în 1840, prin colonizarea cu tătari aduși din Crimeea de sultanul Abdul Medjid (de la care derivă și numele actual al așezării) și stabiliți pe vatra unei localit., atestată documentar la începutul sec. 19. **M.** a fost declarată oraș la 17 febr. 1968 și municipiu la 24 nov. 1994. În prezent, are în subordine ad-tivă localit. componente Remus Opreanu și Valea Dacilor. **Monumente:** Geamia (1859-1865); biserica având hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1872). Cod poștal: 8650.

MEDIA → **Mediaș.**

MEDIAȘ, municipiu în jud. Sibiu, situat în Pod. Târnavelor, la 285-307 m alt., pe râurile Târnava Mare și Moșna, la 55 km N-NE de municipiul Sibiu; 62 748 loc. (1 iul. 1996): 30 400 de sex masc. și 32 348 fem. Supr.: 9,3 km^2; densitatea: 6 747 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Constr. de utilaje pentru foraj, autocisterne, remorci, furgonete, biciclete, buloane, lanțuri, arcuri și șuruburi. Fabrici de vase emailate pentru uz casnic, de geamuri (inclusiv geamuri securizate) și sticlă pentru menaj, de industrializare a gazului metan, de tricotaje, țesături din lână și bumbac, de pielărie, încălțăminte și echipament de echitație, de mobilă, prefabricate din beton și produse alim. (preparate din carne și lapte, conserve, băuturi, panificație etc.). Muzeu municipal, cu secții de istorie și etnografie (f. 1950). **M.** este unul

Mediaș

Vedere generală

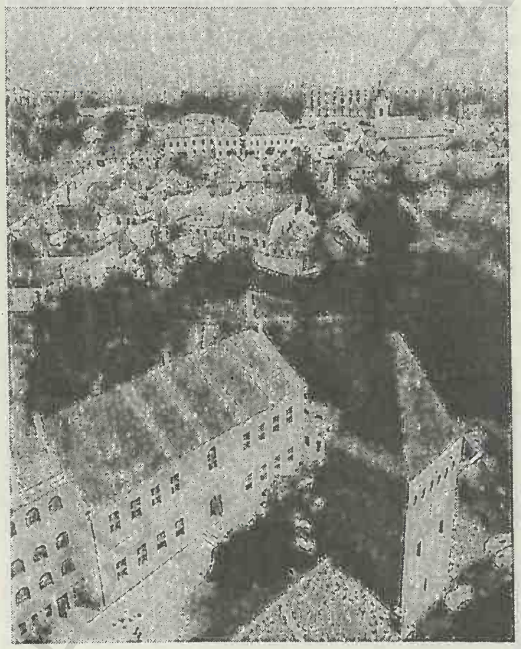

Biserica „Sfânta Margareta"

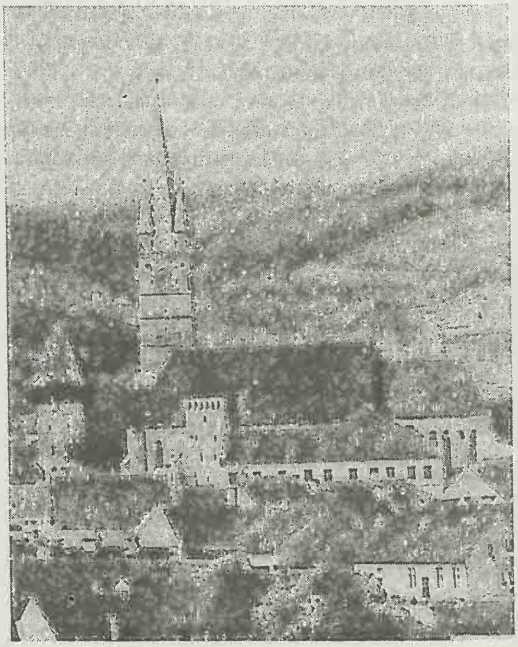

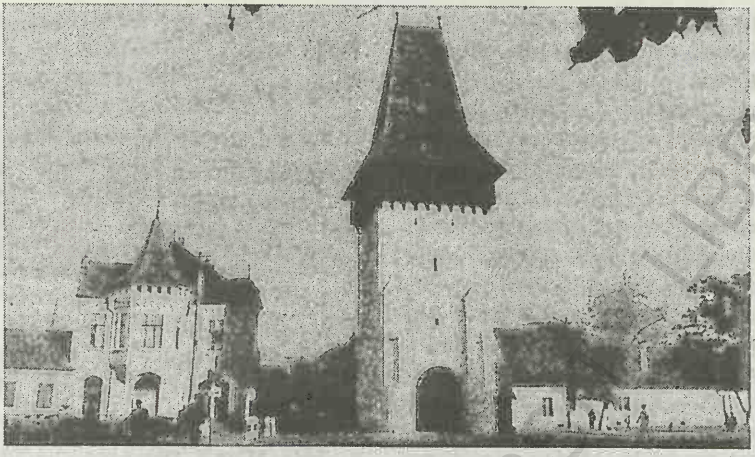

Mediaş. Poarta de intrare a oraşului medieval

dintre cele mai poluate oraşe din România. Istoric. În perimetrul oraşului au fost descoperite vestigii materiale din Neolitic, din perioada de trecere de la Epoca bronzului la cea a fierului, din Hallstatt (o aşezare fortificată, cu două cimitire de înhumaţie), din La Tène (o necropolă celtică de incineraţie de la sf. sec. 4 î.Hr., în care s-au găsit obiecte din bronz — brăţări, colane, securi ş.a.), din perioada dacică (o aşezare dacică din sec. 3-2 î.Hr., din care s-au recuperat vase din ceramică modelate cu mâna, cu lustru negru, şi un tezaur dacic din argint, alcătuit din fibule cu noduri, colan, lanţ-colier, o monedă din argint ş.a.), din sec. 1 d.Hr., din perioada de trecere la feudalism (un inel din aur) etc. Pe Dealul Cucului au fost identificate urmele castrului roman *Media*. Localit. apare menţionată documentar, prima oară, la 3 iun. 1267 cu numele *Villa Medies*, iar apoi, în 1283, cu acela de *Sacerdos de Medies*. În 1317, la M. au fost colonizaţi saşi, iar în 1359 localit. este declarată oraş *(Civitas Megyes)*, cu dreptul de a avea târguri anuale de vite, cereale şi fructe. Oraşul medieval s-a dezvoltat ca un centru comercial, meşteşugăresc şi de artă. Declarat municipiu la 17 febr. 1968, M. are în subordine ad-tivă satul Ighişu Nou. Monumente: zidul de apărare care înconjura oraşul medieval, construit în perioada 1480-1534, întărit cu turnuri de apărare (purtând numele unor bresle) şi turnuri de porţi. Zidurile cetăţii au fost în mare parte distruse în sec. 19, azi păstrându-se câteva fragmente din aceste ziduri şi câteva turnuri (Turnul trompeţilor, datând din 1465, 74 m înălţime, clasificat al zecelea turn din lume ca grad de înclinare, a fost reparat în 1672 şi în 1927, când i s-a întărit fundaţia şi i s-a aplicat o centură de beton pentru a-i asigura stabilitatea; Turnul rotarilor, 1480-1534, cu

Mediaş. Biserica evanghelică, fortificată, din satul Ighişu Nou

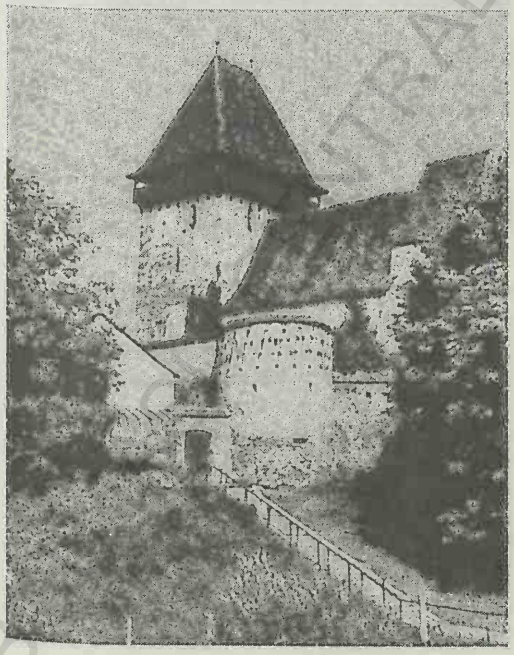

transformări din sec. 18; Turnul de poartă al pietrarilor și zidarilor, sau Steingässer, 1507, cu transformări din sec. 18-19; Bastionul dogarilor, sec. 15-16; Turnul străzii pierdute, 1507; Turnul de poartă construit în sec. 16 de breasla aurarilor, numit și Turnul Foarcăș; Turnul fierarilor, sau Schmiedgässer, sec. 16, cu unele transformări din 1641 ș.a.); biserica cu hramul „Sfânta Margareta" (azi biserică evanghelică), datând din sec. 14, refăcută în anii 1447-1482, cu unele modificări din sec. 17 și 19, are o turlă de 70 m înălțime și păstrează picturi murale interioare de factură gotică, executate în anul 1500; biserica franciscană, datând din 1444, construită în stil gotic, cu unele transformări baroce din 1726-1742, are un altar în stil rococo; casa parohială (1515); casa „Krug" (1531); clădirea Primăriei vechi (1616); căminul „Sfântul Anton" (sec. 15); casa „Schuller", construită înainte de anul 1588, în stilul Renașterii transilvănene; casa „Rosenhauer" (1621, cu transformări din sec. 18); casa „Schuster Dutz" (1690, renovată în 1813); casa istoricului și gânditorului sas Ștefan Ludwig Roth (1796), inaugurată ca muzeu memorial în 1969; clădirea unui liceu (1604) la care a fost profesor, printre alții, savantul Hermann Oberth; Școala piariștilor (1740); cazarma Husarilor (1805); biserica ortodoxă, cu hramul „Înălțarea Domnului" (1826). În satul Ighișu Nou, se află o biserică din sec. 15, fortificată și cu adăugiri din sec. 16 (azi biserică evanghelică), cu o casă parohială (sec. 15, cu transformări din sec. 18), și o biserică ortodoxă, cu hramul „Buna Vestire" (sec. 18). Cod poștal: 3125.

MEDIEȘU AURIT, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Someșului, pe dr. râului Someș; 6 650 loc. (1 iul. 1996): 3 340 de sex masc. și 3 310 fem. Stație de c.f. (în satul Medieșu Aurit). Expl. de balast (în satul Iojib). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț etc. Pe terit. satului Medieșu Aurit au fost descoperite urmele unei așezări fortificate din Epoca bronzului (începutul Culturii Otomani), ale unei așezări și ale unei necropole aparținând dacilor liberi, din sec. 3-4, în cadrul căreia au fost identificate mai multe cuptoare de ars vase. În satul Medieșu Aurit, menționat documentar, prima oară, în 1271, se află o biserică în stil gotic (sec. 15) și castelul „Lonyai" construit în anii 1620-1657, în stilul Renașterii transilvănene, rămas în ruină după ce a fost incendiat în timpul celui de-al doilea război mondial. Cod poștal: 3982.

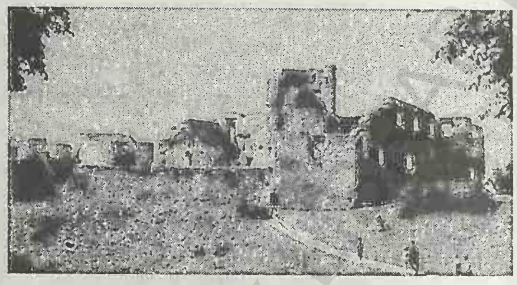

Medieșu Aurit. Ruinele castelului „Lonyai"

MEDIUS MONS → Baia Sprie.

MEHADIA 1. Depresiune intramontană, tectono-erozivă, parte componentă a culoarului depresionar Timiș-Cerna (sectorul cel mai larg al acestuia), situată la limita dintre Carpații Meridionali (M-ții Cernei) și cei Occidentali (M-ții Semenic și Almăj), la 400 m alt. Supr.: c. 210 km². Lungime: 26 km; lățime: 6-9 km. Depr. M. este drenată de râul Bela Reca și afl. său Mehadica. Relieful, sculptat în formațiuni neogene, este în general colinar, cu frecvente alunecări de teren. Climă blândă (temp. medie anuală 9-10°C) cu precipitații moderate (800 mm anual). Pășuni și fânețe naturale în alternanță cu pâlcuri de păduri de gorun, cer, gârniță și stejar. Culturi de cereale și cartofi. Pomicultură (meri, pruni). Creșterea animalelor. Zăcăminte de feldspat, mangan, cărbune brun. Cunoscută și sub numele de *Mehadica*.

2. Com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 4 sate, situată în depresiunea omonimă, pe râul Bela Reca; 4 621 loc. (1 iul. 1996): 2 249 de sex masc. și 2 372 fem. Stație de c.f. (în satul Mehadia). Expl. de cărbuni și gresii. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea, parchete). Centru pomicol. Pe terit. satului Plugova, pe locul numit Zidina, au fost descoperite (1909 și ulterior) urmele unui castru roman (116 x 142,6 m) datând din sec. 2-3, construit din piatră cu mortar, cu amenajări interioare, cunoscut sub numele *Ad Mediam*, refăcut, probabil, în timpul domniei împăratului Severus Alexander și restaurat în vremea lui Constantin cel Mare (sec. 4). În jurul castrului s-a dezvoltat o așezare civilă romană, cu edificii importante, din zid, unde s-au găsit monede, statui și statuete, ceramică, basoreliefuri funerare și de cult etc. Cetate (sec. 13), construită

din piatră și cărămidă, înconjurată de un șanț de apărare săpat în stâncă, dominată de un turn hexagonal. Biserică cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1791-1794), cu decorații baroce pe fațade. Grav avariată de turci, biserica a fost reconstruită în 1804-1805, iar după o inundație catastrofală, provocată de râul Cerna, a fost refăcută în 1805-1808. Păstrează picturi murale din 1829. Turn-clopotniță. Cod poștal: 1612.

MEHADICA, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită dintr-un sat, situată în culoarul Timiș-Cerna, pe râul Mehadica; 936 loc. (1 iul. 1996): 470 de sex masc. și 466 fem. Pomicultură (meri, pruni). Muzeu etnografic. În satul Mehadica, menționat documentar, prima oară, în perioada 1440-1444, se află biserica ortodoxă cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1769). Cod poștal: 1617.

MEHEDINȚI 1. **Munții ~**, grup de munți în partea de SV a Carpaților Meridionali, cu orientare NE-SV, mărginit la V și SV de valea Cernei, la NE de valea Motrului și la E și SE de Pod. Mehedinți. Sunt alcătuiți, predominant, din calcare, șisturi cristaline și gresii. Deși au altitudini mici (1 000-1 400 m), prezintă un relief accidentat, cu un abrupt foarte pronunțat spre valea Cernei. Sunt fragmentați de văi scurte, dar foarte puternic adâncite (Motru Sec, Râmnuța Vânătă, Râmnuța Mare, Arșasca). Sunt dominați de câteva înălțimi mai proeminente: Piatra Cloșani (1 421 m), Pietrele Albe (1 336 m), Domogled (1 105 m) ș.a. Alt. max.: 1 466 m (Vârfu lui Stan). Munții M. prezintă numeroase forme carstice: lapiezuri, hornuri, doline, polii, văi seci, depresiuni carstice ș.a. Sunt acoperiți în mare parte cu păduri de fag. În arealul lor se întâlnesc numeroase specii sudice de plante (pinul negru de Banat, abundent pe cleanțurile care străjuiesc valea Cernei, alunul turcesc, liliacul, care se ridică până pe culmea Domogledului și a Pietrii Cloșanilor, scumpia, mojdreanul ș.a.) și de animale (vipera cu corn, specii rare de fluturi). Mai multe sectoare au fost puse sub ocrotire (Domogled, Valea Cernei, Valea Țesnei, Piatra Cloșani și peșterile Cloșani și Cioaca cu Brebenei).

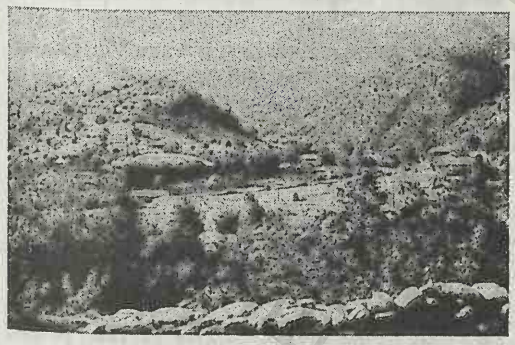

Vedere generală
Mehedinți (1)
Depresiunea carstică Nadanova

2. **Podișul ~**, unitate de podiș, cu interfluvii netede, puternic fragmentată de ape (Bahna, Topolnița, Coșuștea, Brebina ș.a.), situată între M-ții Mehedinți (la V) și ulucul depresionar Halânga–Bala–Comănești, care o desparte de Piem. Coșuștei (la E și SE). Pod. M. ocupă o supr. de c. 785 km^2, având o extindere pe c. 53 km lungime și 15-25 km lățime. Alcătuit din roci sedimentare (gresii, calcare) și roci metamorfice (gnaisuri, micașisturi, cuarțite), podișul are o alt. de 400-700 m, fiind dominat de câteva înălțimi calcaroase (Cerboania 803 m, Cornetul Babelor 771 m, Cornetul Bălții ș.a.). În arealul Pod. M. se întâlnesc frecvente forme și fenomene carstice de suprafață (cheile Topolniței și Coșuștei, podul natural de la Ponoarele, depresiunile carstice Isverna, Cireșu, Balta, doline, abrupturi calcaroase, văi seci, izv. carstice, difluențe carstice etc.) și de adâncime (peșterile Topolnița, Bulba, Lazului ș.a.). Include Dealurile Isvernei, Dealurile Moiești—Mălărișca, Depr. Bahna, Depr. Baia de Aramă—Cireșu în partea de V și podișurile Nevăț—Chiciora și Dealu Mare—Dâlma în E. Alt. max.: 887 m (vf. Paharnicului din Dealurile Isvernei). Acoperit cu păduri de stejar pufos, cer, gârniță, fag și gorun. O mare extindere o au tufișurile de liliac, de mojdrean, corn, alun turcesc, dârmoz și scumpie. Pod. M. este cunoscut și sub denumirea de *Plaiul Mehedinților*.

3. Județ situat în SV României, în bazinul inf. al Dunării, la granița cu Iugoslavia și Bulgaria (la SV și S), între jud. Caraș-Severin (V și NV), Gorj (N și NE) și Dolj (E și SE), intersectat de paralela de 45° latitudine N și de meridianul de 23° longitudine E. *Supr.:* 4 933 km² (2,07% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 327 521 loc. (1,45% din populația țării), din care 160 687 loc. de sex masc. (49,06%) și 166 834 de sex fem. (50,94%). *Populația urbană:* 159 462 loc. (48,65%); *rurală:* 168 059 loc. (51,35%). *Densitatea:* 66,4 loc./km². *Structura populației pe naționalități* (la recensământul populației din 7 ian. 1992): 97,50% români, 1,50% țigani, 0,41% sârbi, 0,12% maghiari, 0,12% germani, 0,35% alte minorități (ucraineni, evrei, slovaci, ruși, aromâni ș.a.). *Reședința:* municipiul Drobeta-Turnu Severin. *Orașe:* Baia de Aramă, Orșova, Strehaia, Vânju Mare. *Comune:* 59. *Sate:* 344 (din care 15 sate aparțin orașelor). *Localit. componente ale municipiilor și orașelor:* 9.

Relief variat, reprezentat prin trei trepte distincte care se succed de la NV către SE: partea de NV a jud. M. este ocupată, în proporție de c. 14%, de M-ții Mehedinți (Carpații Meridionali) și M-ții Almăj (Carpații Occidentali) — zonă în care se încadrează și defileul Dunării de la Cazane și Porțile de Fier; treapta mijlocie de relief, extinsă la E de M-ții Mehedinți, pe c. 56% din supr. jud. M., cuprinde Pod. Mehedinți, Piem. Cosușteí și Piem. Bălăciței, iar în partea de S și SV a jud. M. se desfășoară Câmpia Blahniței (c. 30% din supr. jud. M.), formată din terasele Dunării.

Clima temperat-continentală, moderată, cu unele influențe mediteraneene, cu ierni blânde (temp. medie a lunii ian. oscilează între –1°C și –4°C, mai coborâtă pe crestele montane, până la –6°C, iar începând din luna febr., temp. sunt pozitive până pe la sf. lunii nov.) și veri călduroase și secetoase. Temp. medie anuală variază între 4°C în zonele montane și 10-11°C în restul teritoriului. Temp. max. absolută (43,5°C) s-a înregistrat la Strehaia (aug. 1946), iar temp. minimă absolută (–33°C), tot la Strehaia (ian. 1907), rezultând o amplitudine a temp. extreme de 76,5°C — mult mai mică decât în celelalte județe ale țării, datorită influențelor mediteraneene, care determină ca iernile să fie mai blânde (jud. M. se află pe locul 3 pe țară din punct de vedere al amplitudinii temp. extreme, după jud. Caraș-Severin și Constanța). Cantitățile medii anuale de precipitații însumează 500-600 mm în zona de câmpie, 800-950 mm în reg. piemontane și de podiș și 1 200 mm pe înălțimile montane, cele mai mari valori înregistrându-se în lunile mai-iunie și oct.-nov. Regimul eolian se caracterizează prin vânturi predominante dinspre V (canalizate pe văile Dunării, Cernei ș.a.) și NV, care bat cu o frecvență de 12-13%, cu viteze medii la 4,5-6,0 m/s.

Rețeaua hidrografică, cu o densitate medie de 0,4 km/km², este tributară în cea mai mare parte, direct sau indirect, Dunării, care formează limita de S a jud. M., pe o lungime de 193 km, și, totodată, frontiera de stat a României cu Iugoslavia și Bulgaria. În acest sector, Dunărea prezintă o pantă de scurgere care variază între 35-40 ‰ în zona dintre Orșova și Drobeta-Turnu Severin și 3-4 ‰ între Gruia și Cetate și un debit ce crește de la 5 390 m³/s, la Orșova, la 5 460 m³/s la Drincea. În arealul defileului Dunării de la Cazane și Porțile de Fier, cursul Dunării a fost amenajat complex (1964-1971), prin colaborarea între România și Iugoslavia, realizându-se lacul de acumulare Porțile de Fier I (130 km lungime, 5 km lățime max., c. 700 km² și 2,1 md. m³ de apă), creat în spatele barajului construit între localit. Gura Văii (România) și Šip (Iugoslavia), și hidrocentrala Porțile de Fier I, cu o putere instalată de 2 100 MW, din care 1 050 MW aparțin României. Ca urmare a potențialului hidroenergetic ridicat de care dispune Dunărea în acest sector, în aval de complexul hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier I, în zona Ostrovu Mare, în perimetrul com. *Gogoșu* a fost construit complexul hidroenergetic Porțile de Fier II (dat în folosință în 1985), ca rod al colaborării între România și Iugoslavia. Pr. râuri pe care Dunărea le colectează de pe terit. jud. M. sunt Mraconia, Eșelnița, Cerna, Bahna, Topolnița, Blahnița și Drincea. În partea de NE a jud. M., se desfășoară bazinul hidrografic superior al râului Motru cu pr. săi afluenți — Cosușteа și Husnița. În afara celor două mari lacuri de acumulare de la Porțile de Fier I și Porțile de Fier II, pe terit. jud. M. există doar câteva iazuri, precum și lacul Zăton, din zona carstică Ponoarele, și lacul Balta, de pe râul Topolnița.

Vegetația naturală prezintă unele caracteristici legate de influențele climatului submediteranean, de altitudinile coborâte ale reliefului și de marea extensiune a zonelor calcaroase. Toate aceste ele-

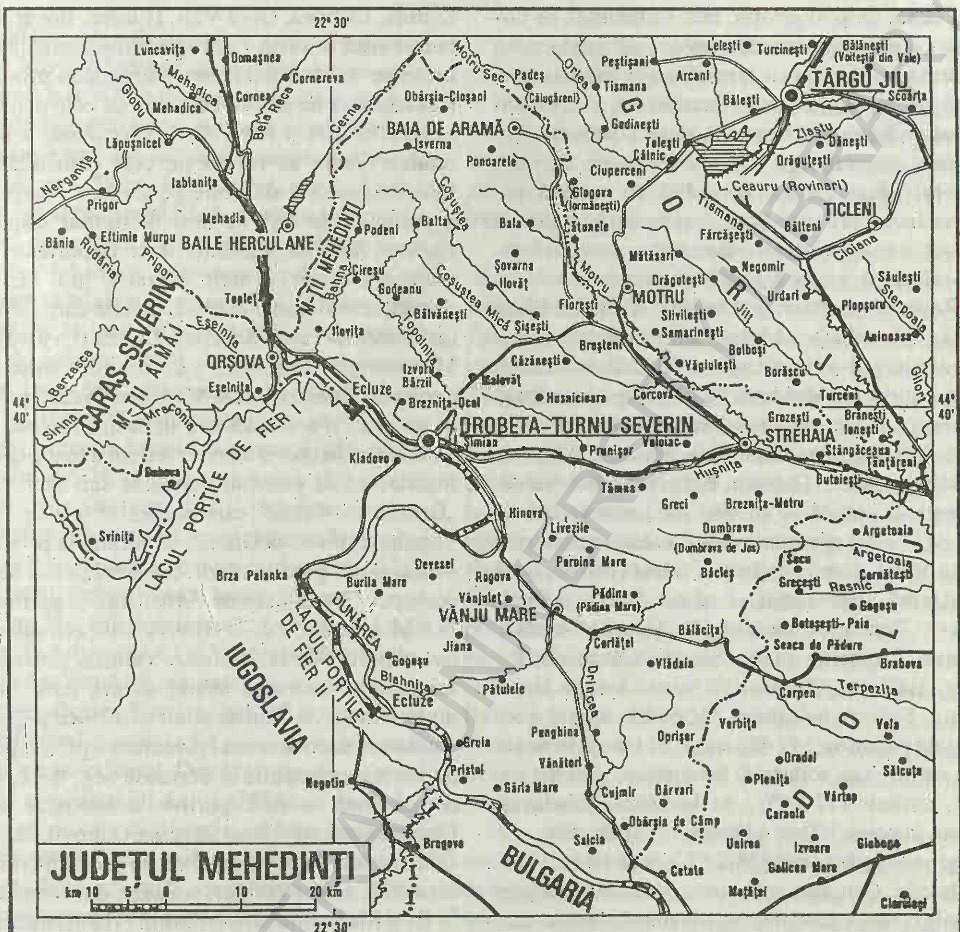

mente determină dezvoltarea, pe un areal larg, a unor specii și asociații vegetale cu caracter sudic, precum și a unor rarități floristice. Astfel, în Câmpia Blahniței se mai păstrează câteva pâlcuri de stejar pufos, în amestec cu stejar brumăriu, ulm, cer și gârniță, resturi ale vegetației de silvostepă, iar în reg. defileului Dunării și în zonele calcaroase din M-ții Mehedinți și din Pod. Mehedinți sunt prezente, pe mari supr., numeroase specii de plante termofile (iubitoare de căldură), printre care se evidențiază cărpinița *(Carpinus orientalis)*, liliacul *(Syringa vulgaris)*, mojdreanul *(Fraxinus ornus)*, scumpia *(Cotinus coggygria)*, alunul turcesc *(Corylus colurna)*, ghimpele *(Ruscus aculeatus, Ruscus hypoglossum)*, dârmozul *(Viburnum lantana)*, precum și unele elemente rare (mai ales în defileul Dunării) printre care arțarul trilobat *(Acer monspessulanum)*, tisa *(Taxus baccata)*, laleaua *(Tulipa hungarica)*, *Daphne laureola* ș.a. În partea central-sudică a jud. M. se dezvoltă frecvent pădurile de cer *(Quercus cerris)* și gârniță *(Quercus frainetto)*, în alternanță cu pajiști (dominate de *Festuca valesiaca)* și terenuri agricole, iar la poalele M-ților Almăj și în partea de S a Pod. Mehedinți, predomină gorunetele, cereto-gorunetele și cereto-gârnițetele. În partea centrală și de N a Pod. Mehedinți, se întâlnesc păduri de gorun *(Quercus petraea)* în alternanță cu fagul, iar pe pantele M-ților Mehedinți și pe înălțimile M-ților Almăj se dezvoltă pădurile de fag.

Fauna, ca și vegetația, este influențată de climatul cu nuanțe submediteraneene care determină prezența multor specii termofile, ca broasca țestoasă de uscat *(Testudo hermanni)*, scorpionul carpatic *(Euscorpius carpathicus)*, vipera cu corn *(Vipera ammodytes)*, rădașca *(Lucanus cervus)*, gușterul vărgat, o specie sudică de șopârlă ș.a. Fauna forestieră este bogată și variată în specii: mistreț, urs, căprior, râs, jder, vulpe, veveriță, pisică sălbatică, ieruncă, ciocănitoare etc.

Resurse naturale: zăcăminte de huilă (Baia Nouă, Eibenthal), cărbune brun și lignit (perimetrul Florești—Husnicioara—Livezile—Balota), pirite cuprifere (Moldova Nouă), min. de crom și magneziu (Dubova), molibden, titan și zirconiu (Eșelnița), feldspat (Eșelnița), bentonit (Orșova, Eșelnița), azbest (Dubova, Baia Nouă, Eibenthal, Podeni). În jud. M. se găsește și o gamă variată de roci de construcție: marmură și calcar ornamental (Gura Văii), granit (Eșelnița), calcar (Ilovița, Baia de Aramă, Bâlvănești, Podeni, Breznița-Ocol, Orșova, Ponoarele ș.a.), argilă (Șișești, Corcova, Hinova, Strehaia), nisip (Șișești, Căzănești, Șimian, Bălăcița, Hinova, Șovarna, Vânju Mare, Pristol, Salcia), balast etc. O bogăție aparte o reprezintă pădurile (149 426 ha, 1995) și apele minerale sulfuroase, iodurate, bromurate, cloruro-sodice, termale (17-24°C) de la Schela Cladovei, situate la peste 100 m adâncime și apele minerale sulfuroase geotermale (23-29°C) de la Bala.

Istoric. Cele mai vechi urme de locuire (unelte din silex, răzuitoare, dăltițe, obiecte din os) scoase la iveală de săpăturile arheologice efecutate în ostroavele Banului, Șimian, Corbului, Ostrovu Mare, sau cele găsite în Peștera lui Climente, atestă existența vieții pe aceste meleaguri de la sf. Paleoliticului și începutul Neoliticului. În perimetrul com. Gârla Mare, care a dat numele unei culturi materiale, au fost descoperite vestigiile mai multor așezări omenești din Neoliticul mijlociu și târziu (milen. 4-2 î.Hr.), aparținând Culturilor Vinča-Turdaș și Sălcuța, din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului (2500-1800 î.Hr.) și mai ales din epocile mijlocie și târzie ale bronzului. Vestigii aparținând Epocii bronzului au fost descoperite și în arealele localit. Bâlvănești și Balta Verde (com. Gogoșu) sau în Ostrovu Mare, iar Epoca fierului (La Tène) este bine reprezentată de așezările și fortificațiile de la Schela Cladovei, Svinița, Dubova, Gura Văii, Hinova, Ilovăț, Drobeta-Turnu Severin ș.a. Expedițiile legiunilor romane pe terit. Daciei, care pătrundeau prin terit. mehedințean de azi, au culminat cu cele două războaie (101-102 și 105-106), în care armatele împăratului Traian au învins pe cele comandate de Decebal, punând stăpânire pe aceste meleaguri pe o perioadă de 165 de ani. În timpul stăpânirii romane, datorită prezenței unor importante drumuri care traversau terit. actual al jud. M., s-au dezvoltat mai multe așezări, printre care Drobeta (azi Drobeta-Turnu Severin), Dierna (Orșova), Ad Mutrium (azi Butoiești) ș.a. În jurul anului 324, împăratul Constantin cel Mare reactivează politica de cucerire și consolidare a stăpânirii romane la N de Dunăre. În cadrul acestor acțiuni a fost construit marele val de pământ, cunoscut sub numele de „Brazda lui Novac", care pornea de la gura râului Topolnița, traversa Oltenia și Muntenia prin zona subcarpatică până la Mizil. Singurul castru descoperit pe această linie de fortificații în perimetrul jud. M. este acela de la Hinova, care era subordonat castrului de la Drobeta. Valurile popoarelor migratoare care s-au abătut asupra terit. mehedințean în sec. 4-7 nu au putut să disloce populația autohtonă daco-romană, perenitatea populației de pe aceste meleaguri, în perioada sec. 8-11, fiind demonstrată de descoperirile arheologice de la Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Ostrovu Banului, Ostrovu Mare ș.a. (așezări de tip rural cu bordeie, ceramică, unelte din fier, podoabe din bronz etc.). În Evul Mediu timpuriu, românii (vlahii) trăiau aici organizați în voievodate conduse de voievodul Glad (și urmașul său, Ahtum), care își avea reșed., probabil, la Orșova *(Castrum Urscia)* — cetate menționată documentar atât în cronica notarului Anonymus al regelui Bela IV — *Gesta Hungarorum*, cât și în lucrarea cu caracter hagiografic *Legenda Sfântului Gerhard (Legenta Santi Gerhardi Episcopii)*. Săpăturile arheologice efectuate în perimetrul municipiului Drobeta-Turnu Severin au scos la iveală vase ceramice de tip balcano-dunărean, aparținând Culturii Dridu (sec. 8-11), care atestă o intensă locuire a acestei zone. În 1230, pe terit. de azi al jud. M. s-au pus bazele Banatului de Severin — unitate militară și administrativă și important punct în sistemul de fortificații de pe Dunăre, care cuprindea partea de S a Banatului, reg. Severinului și o mică parte din vestul Olteniei,

cu centrul în cetatea Severinului. Această puternică cetate *(Castrum Zeurini)*, menționată documentar, prima oară, în 1247, în *Diploma Ioaniților*, a existat până în 1524, când a fost ocupată de oștirile otomane, rămânând sub dominația acestora timp de c. 300 de ani. După 1492, când reședința banilor Olteniei a fost transferată de la Strehaia la Craiova, în cetatea de la Strehaia a continuat să funcționeze o bănie de Mehedinți, subordonată celei de la Craiova. Această bănie a jucat un rol militar important (până pe la sf. sec. 16) în politica voievozilor români de apărare a țării. În sec. 17, sub conducerea lui Lupu Mehedințeanu și, în 1821, sub comanda lui Tudor Vladimirescu, locuitorii acestor meleaguri au luptat împotriva asupririi naționale și sociale. În sec. 18 și 19, ca urmare a războaielor între imperiile Otoman, Rus și Habsburgic, terit. mehedințean a devenit adeseori câmp de luptă, mai ales în zona strategică a Porților de Fier. Între 1718 și 1739, terit. mehedințean, împreună cu întreaga Oltenie, au fost sub dominație habsburgică. După Pacea de la Adrianopol (1829), datorită relațiilor comerciale externe tot mai intense, precum și poziției geografice pe Dunăre, jud. M. începe să se dezvolte în mod armonios din punct de vedere economic și social-cultural. După înființarea portului (1851) și a șantierului naval (1858) de la Turnu Severin, acest oraș a devenit cel mai important centru economic, social-cultural și administrativ al Mehedințiului, iar după terminarea căii ferate (1875) cunoaște o dezvoltare ascendentă. Astfel, în prima jumătate a sec. 20, Turnu Severin a figurat între cele 18 mari centre urbane ale României. În ceea ce privește organizarea teritorial-administrativă a țării, jud. M. apare atestat documentar, pentru prima oară, la 27 ian. 1483, iar până în al patrulea deceniu al sec. 19 figura drept cel mai mare județ (între toate cele 17) al Țării Românești. După 1838, peste 50 de sate ale jud. M., învecinate jud. Dolj și Gorj, au fost arondate acestora, micșorându-i substanțial suprafața. Totuși, în anul 1878, jud. M. (cu reședința la Turnu Severin din anul 1841) se situa pe locul 4 ca mărime între județele țării. O dată cu împărțirea pe regiuni a țării în 1950, fostul jud. M. (5 320 km^2), cu opt plăși, trei orașe și 428 de sate, a devenit regiunea Severin, cu reședința la Caransebeș, în 1952 a intrat în componența regiunii Oltenia, iar la 17 febr. 1968 a redevenit jud. M., cu reședința la Turnu Severin (numit din 15 mai 1972 Drobeta-Turnu Severin) — dată la care orașul a fost declarat municipiu.

Economia jud. M., cu caracter complex și dinamic, se remarcă printr-o structură industrial-agrară, în care activează nenumărate regii autonome, societăți comerciale cu capital de stat sau privat și numeroși întreprinzători particulari.

Industria mehedințeană produce o gamă variată de sortimente: energie electrică și termică (hidrocentralele Porțile de Fier I de la Drobeta-Turnu Severin și Porțile de Fier II de la Gogoșu, cele două centrale electrice și de termoficare de la Drobeta-Turnu Severin și cea de la Orșova), nave fluviale, barje ș.a. (Drobeta-Turnu Severin, Orșova), motoare generatoare și transformatoare electrice (Orșova), armături industriale din oțel și robineți (Strehaia), material rulant feroviar, anvelope gigant, aparate de măsură și control, apă grea (în satul Halânga, com. Izvoru Bârzii), celuloză și hârtie (Drobeta-Turnu Severin), mobilă, placaj, furnir, plăci fibro-lemnoase, cherestea etc. (Drobeta-Turnu Severin, Strehaia, Orșova, Baia de Aramă, Vânju Mare), mat. de constr. (Drobeta-Turnu Severin, Baia de Aramă, Strehaia), produse textile (țesături din bumbac, conf., tricotaje etc.) la Drobeta-Turnu Severin, Strehaia, Orșova, Baia de Aramă, Vânju Mare, produse alim. etc.

Agricultura are o pondere însemnată în economia jud. M. Cu toate greutățile inerente cauzate de tranziția la economia de piață, bazată pe concurență, sectorul agricol a înregistrat progrese atât la culturile agricole, cât și în domeniul creșterii animalelor — domenii în care forma de proprietate privată a devenit preponderentă. La sf. anului 1995, fondul funciar al jud. M. era format din 294 520 ha terenuri agricole (din care 238 819 ha, respectiv 81%, în proprietate privată), 149 426 ha terenuri acoperite cu păduri, 17 196 ha acoperite cu ape și 32 147 ha alte suprafețe. Din totalul supr. agricole (294 520 ha), 186 066 ha erau terenuri arabile, 79 118 ha pășuni, 10 790 ha fânețe, 9 691 ha vii și pepiniere viticole și 8 855 ha livezi și pepiniere pomicole. În 1995, terenurile arabile erau cultivate cu porumb (74 646 ha), grâu și secară (63 800 ha), plante de nutreț (13 856 ha), plante uleioase (11 696 ha), floarea-soarelui (10 944 ha), orz și orzoaică, ovăz, leguminoase pentru boabe, cartofi, legume etc. În cazul unor deficite de umiditate, agricultura mehedințeană dispune de peste

80 000 ha amenajate pentru a fi irigate. Viticultura, cu o producție totală de struguri de 21 237 tone (1995), are condiții prielnice de dezvoltare în arealele localit. Corcova, Halânga, Vrata, Oprișor, Izvoarele, Jiana. La începutul anului 1996, sectorul zootehnic, privatizat în proporție de peste 87%, cuprindea 53,7 mii capete bovine, 87,4 mii capete porcine, 173,7 mii capete ovine, 34,3 mii capete caprine, 12,7 mii capete cabaline; avicultură (1 132,7 mii capete păsări); apicultură (16,1 mii familii de albine); piscicultură.

Căile de comunicații feroviare, rutiere și mai ales fluviale asigură legăturile jud. M. atât cu județele învecinate, cât și cu cele mai îndepărtate, dar și legăturile dintre diferitele sale localități. La sf. anului 1995, lungimea rețelei feroviare de pe terit. jud. M. însuma 129 km (în totalitate electrificată), revenind o densitate de 26,2 km/1 000 km^2. Importanța transportului feroviar este marcată de prezența pe terit. jud. M. a unui segment al magistralei feroviare București—Craiova—Drobeta-Turnu Severin—Orșova—Timișoara. În același an, lungimea totală a drumurilor publice era de 1 874 km, din care 395 km modernizate, cu o densitate de 38 km/100 km^2 (superioară mediei pe țară, care este de 30,6 km/100 km^2), remarcându-se trei centre polarizatoare principale (noduri rutiere) ale drumurilor mehedințene: Drobeta-Turnu Severin, Vânju Mare, Strehaia. O importanță deosebită în transporturile rutiere o prezintă tronsonul magistralei rutiere de interes național — București—Pitești—Craiova—Drobeta-Turnu Severin—Orșova—Timișoara. Transportul fluvial se realizează pe Dunăre, toate operațiunile legate de acesta fiind asigurate de porturile Drobeta-Turnu Severin și Orșova.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, activitatea de instruire și educare a copiilor se desfășura în cadrul a 244 grădinițe de copii, cu 9 528 copii înscriși și 528 cadre didactice, 295 școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 34 335 elevi și 2 496 cadre didactice, 17 licee, cu 11 669 elevi și 917 profesori, 11 școli profesionale, cu 2 273 elevi și 74 profesori ș.a. În același an, la Drobeta-Turnu Severin funcționa un institut de învățământ superior, cu 667 studenți și 31 profesori. În 1995, rețeaua așezămintelor de cultură și artă cuprindea un teatru (la Drobeta-Turnu Severin), șase cinematografe, patru muzee, patru case de cultură, 104 cămine culturale, 214 biblioteci, cu 1 621 000 vol., o orchestră de muzică populară, mai multe ansambluri folclorice, tarafuri, fanfare populare ș.a. Un loc aparte îl au manifestările etnofolclorice: Sărbătoarea liliacului de la Ponoarele (în luna mai), Sărbătoarea grâului de la Salcia (iul.), Festivalul cântecului, dansului și portului mehedințean de la Drobeta-Turnu Severin, nedeile sătești ș.a. Activitatea sportivă se desfășoară în cadrul celor patru cluburi sportive, 39 de asociații și 103 secții în care activează 5 313 sportivi legitimați, 117 antrenori și 253 arbitri.

Ocrotirea sănătății. În 1995, rețeaua unităților sanitare de pe cuprinsul jud. M. cuprindea șase spitale, cu 2 365 paturi (un pat de spital la 138 locuitori), șapte policlinici, 111 dispensare, 73 farmacii (din care 51 privatizate). În același an, asistența medicală era asigurată de 460 de medici (un medic la 712 locuitori), 51 de medici stomatologi (un medic stomatolog la 6 422 locuitori) și 1 646 cadre medicale cu pregătire medie.

Turism. Jud. M. dispune de un potențial turistic ridicat (nevalorificat pe deplin din cauza unei infrastructuri insuficient dezvoltate) legat de cadrul natural cu peisaje variate și pitorești, cu numeroase monumente ale naturii: podul natural de la Ponoarele (fenomen rar întâlnit, format prin prăbușirea parțială a tavanului unei peșteri — este de fapt o boltă naturală cu o deschidere de 25 m, o lungime de 61 m, o lățime de 8 m și o înălțime de 9,7 m); peșterile Topolnița, Bulba, Peștera lui Epuran ș.a.; defileele Dunării de la Porțile de Fier și Cazane; cheile Topolniței, Coșuștei, Bulbei; fermecătoarele peisaje din M-ții Mehedinți și M-ții Almăj; cele două lacuri de acumulare de la Porțile de Fier I și II. Interesante obiective de interes turistic sunt grupate în municipiul Drobeta-Turnu Severin, Strehaia, Orșova, Baia de Aramă, în ins. Șimian (unde a fost reconstituită cetatea de pe ins. Ada-Kaleh, acoperită de apele lacului de acumulare Porțile de Fier I) și în multe localit. din Pod. Mehedinți, care sunt încadrate în zona turistică cunoscută sub numele de Nordul Olteniei. Rezervațiile naturale adăpostesc elemente de mare valoare științifică. Se remarcă îndeosebi Cazanele Mari și Mici din defileul Dunării, cu tufărișuri de tip submediteraneean; Valea Oglănicului, unde se întâlnește o varietate aparte a lalelei Cazanelor *(Tulipa hungarica* var. *undulatifolia)*; rezervația Gura Văii-

Vârciorova (unde este protejată o plantă endemică, cu areal restrâns, *Prangos carinata*); pădurea cu liliac de la Ponoare; pădurea Stârmina, cu arborete de fag de tip iliric, în care apar din abundență cele două specii sudice de ghimpe *(Ruscus aculeatus* și *Ruscus hypoglossum);* pădurea Borovăț, care cuprinde singurul arboret de pin negru de Banat ce s-a mai păstrat în Pod. Mehedinți. Rezervațiile paleontologice Svinița (calcare cu amoniți) și Bahna-Ilovița (calcare recifale și argile cu faună din Badenian) sunt pentru specialiști puncte de referință de interes național și chiar european. O atracție turistică o constituie și numeroasele vestigii istorice (Drobeta-Turnu Severin, Orșova, Butoiești, Gârla Mare ș.a.) și elementele de autentică și străveche cultură populară (țesături și cusături populare, piese de port popular, obiecte rezultate din prelucr. artistică a lemnului, vase de ceramică populară, instalații tehnice populare, case cu aspect de culă — cum sunt cele de la Cerneți, Broșteni, Ercea ș.a.). În 1995, rețeaua unităților de cazare turistică era formată din 13 hoteluri și moteluri, un camping și două tabere pentru elevi, cu o capacitate totală de 1 875 locuri. Indicativ auto: *MH.*

Localităţile jud. Mehedinţi

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*	
1. DROBETA-TURNU SEVERIN	1. Dudașu Schelei 2. Gura Văii 3. Schela Cladovei	
II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*	*Sate care aparțin orașului*
1. BAIA DE ARAMĂ		1. Bratilovu 2. Brebina 3. Dealu Mare 4. Mărășești 5. Negoești 6. Pistrița 7. Stănești 8. Titerlești
2. ORȘOVA		
3. STREHAIA	1. Ciochiuța 2. Comanda 3. Hurducești 4. Lunca Banului 5. Slătinicu Mare 6. Slătinicu Mic	1. Menți* 2. Motruleni 3. Stăncești
4. VÂNJU MARE		1. Bucura 2. Nicolae Bălcescu 3. Orevița Mare 4. Traian
III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)	
1. BALA	1. Bala 2. Bala de Sus 3. Bratești 4. Brativoești	5. Câmpu Mare 6. Cârșu 7. Comănești 8. Crainici 9. Dâlma 10. Iupca

* Până la 20 mai 1996 s-a numit Menții din Față.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

11. Molani
12. Rudina
13. Runcușoru
14. Sărdănești
15. Vidimirești

2. BALTA
1. Balta
2. Coada Cornetului
3. Costești
4. Gornovița
5. Nevățu
6. Prejna
7. Sfodea

3. BĂLĂCIȚA
1. Bălăciță
2. Dobra
3. Gvardinița

4. BÂCLEȘ
1. Bâcleș
2. Corzu
3. Giura
4. Petra
5. Podu Grosului
6. Seliștiuța
7. Smadovița

5. BÂLVĂNEȘTI
1. Bâlvănești
2. Bâlvăneștii de Jos
3. Călineștii de Jos
4. Călineștii de Sus
5. Pârlagele

6. BREZNIȚA-MOTRU
1. Brezniță-Motru
2. Cosovăț
3. Deleni
4. Făuroaia
5. Plai
6. Tălăpanu
7. Valea Teiului

7. BREZNIȚA-OCOL
1. Brezniță-Ocol
2. Jidoștița
3. Magheru
4. Șușița

8. BROȘTENI
1. Broșteni
2. Căpățânești
3. Luncșoara
4. Lupșa de Jos
5. Lupșa de Sus
6. Meriș

9. BURILA MARE
1. Burila Mare
2. Crivina
3. Izvoru Frumos
4. Țigănași
5. Vrancea

10. BUTOIEȘTI
1. Butoiești
2. Argințești
3. Buicești
4. Gura Motrului
5. Jugastru
6. Pluta
7. Rădulești
8. Țânțaru

11. CĂZĂNEȘTI
1. Căzănești
2. Ercea
3. Gârbovățu de Sus
4. Govodarva
5. Ilovu
6. Jignița
7. Pălținișu
8. Poiana
9. Roșia
10. Severinești
11. Suharu
12. Valea Cosușteî

12. CIREȘU
1. Cireșu
2. Bunoaica
3. Jupânești
4. Negrușa

13. CORCOVA
1. Corcova
2. Breța
3. Cernaia
4. Cordun
5. Croica
6. Gârbovățu de Jos
7. Imoasa
8. Jirov
9. Măru Roșu
10. Pârvulești
11. Pușcașu
12. Stejaru
13. Vlădășești

14. CORLĂȚEL
1. Corlățel
2. Valea Anilor

15. CUJMIR
1. Cujmir
2. Aurora
3. Cujmiru Mic

16. DÂRVARI
1. Dârvari
2. Gemeni

17. DEVESEL
1. Devesel
2. Batoți
3. Bistrețu
4. Dunărea Mică
5. Scăpău
6. Tismana

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

18. DUBOVA	1. Dubova
	2. Baia Nouă
	3. Eibenthal
19. DUMBRAVA	1. Dumbrava de Jos
	2. Albulești
	3. Brâgleasa
	4. Dumbrava de Mijloc
	5. Dumbrava de Sus
	6. Golineasa
	7. Higiu
	8. Rocșoreni
	9. Valea Marcului
	10. Varodia
	11. Vlădica
20. EȘELNIȚA*	1. Eșelnița
21. FLOREȘTI	1. Florești
	2. Copăcioasa
	3. Gârdoaia
	4. Livezi
	5. Moșneni
	6. Peșteana
	7. Peștenuța
	8. Stroești
	9. Zegujani
22. GÂRLA MARE	1. Gârla Mare
	2. Vrata
23. GODEANU	1. Godeanu
	2. Marga
	3. Păunești
	4. Șiroca
24. GOGOȘU	1. Gogoșu
	2. Balta Verde
	3. Burila Mică
	4. Ostrovu Mare
25. GRECI	1. Greci
	2. Bâltanele
	3. Blidaru
	4. Sălătruc
	5. Valea Petrii
	6. Vișina
26. GROZEȘTI	1. Grozești
	2. Cârceni
	3. Păsărani
	4. Șușița
27. GRUIA	1. Gruia
	2. Izvoarele
	3. Poiana Gruii
28. HINOVA	1. Hinova
	2. Bistrița
	3. Cârjei
	4. Ostrovu Corbului
29. HUSNICIOARA	1. Husnicioara
	2. Alunișul
	3. Bădițești
	4. Borogea
	5. Celnata
	6. Dumbrăvița
	7. Marmanu
	8. Oprănești
	9. Peri
	10. Priboiești
	11. Selișteni
30. ILOVĂȚ	1. Ilovăț
	2. Budănești
	3. Cracu Lung
	4. Dâlbocița
	5. Firizu
	6. Racova
31. ILOVIȚA	1. Ilovița
	2. Bahna
	3. Moisești
32. ISVERNA	1. Isverna
	2. Busești
	3. Cerna-Vârf
	4. Drăghești
	5. Giurgiani
	6. Nadanova
	7. Seliștea
	8. Turtaba
33. IZVORU BÂRZII	1. Izvoru Bârzii
	2. Balotești
	3. Halânga
	4. Puținei
	5. Răscolești
	6. Schinteiești
	7. Schitu Topolniței
34. JIANA	1. Jiana
	2. Cioroboreni
	3. Dănceu
	4. Jiana Mare
	5. Jiana Veche
35. LIVEZILE	1. Livezile
	2. Izvorălu de Jos
	3. Izvoru Anestilor
	4. Petriș
	5. Valea Izvorului

* Până la 20 mai 1996 s-a numit Ieșelnița.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

36. MALOVĂȚ
1. Malovăț
2. 23 August
3. Bobaița
4. Colibași
5. Lazu
6. Negrești
7. Bârda*

37. OBÂRȘIA-CLOȘANI
1. Obârșia-Cloșani
2. Godeanu

38. OBÂRȘIA DE CÂMP
1. Obârșia de Câmp
2. Izimșa

39. OPRIȘOR
1. Oprișor
2. Prisăceaua

40. PĂDINA
1. Pădina Mare
2. Biban
3. Iablanița
4. Olteanca
5. Pădina Mică
6. Slașoma

41. PĂTULELE
1. Pătulele
2. Viașu

42. PODENI
1. Podeni
2. Gornenți
3. Mălărișca

43. PONOARELE
1. Ponoarele
2. Băluța
3. Bârâiacu
4. Brânzeni
5. Buicani
6. Ceptureni
7. Cracu Muntelui
8. Delureni
9. Gărdăneasa
10. Gheorghești
11. Ludu
12. Proitești
13. Răiculești
14. Șipotu
15. Valea Ursului

44. POROINA MARE
1. Poroina Mare
2. Fântânile Negre
3. Stigniță
4. Șipotu

45. PRISTOL
1. Pristol
2. Cozia

46. PRUNIȘOR
1. Prunișor
2. Arvătești
3. Balota
4. Bâltanele
5. Cerveniță
6. Dragotești
7. Fântâna Domnească
8. Gârnița
9. Ghelmegioaia
10. Gutu
11. Igiroasa
12. Lumnic
13. Mijarca
14. Prunaru
15. Zegaia

47. PUNGHINA
1. Punghina
2. Cearângu
3. Drincea
4. Măgurele
5. Recea
6. Satu Nou

48. ROGOVA
1. Rogova
2. Poroinița

49. SALCIA
1. Salcia

50. STÂNGĂCEAUA
1. Stângăceaua
2. Bârlogeni
3. Breznicioara
4. Cerânganul
5. Fața Motrului
6. Poșta Veche
7. Satu Mare
8. Târsa

51. SVINIȚA
1. Svinița

52. ȘIMIAN
1. Șimian
2. Cerneți
3. Dedovița Nouă
4. Dedovița Veche
5. Dudașu
6. Erghevița
7. Poroina
8. Valea Copcii

53. ȘIȘEȘTI
1. Șișești
2. Cărămidaru
3. Ciovârnășani
4. Cocorova
5. Crăguești
6. Noapteșa

54. ȘOVARNA
1. Șovarna
2. Ohaba
3. Studina

55. TÂMNA
1. Tâmna
2. Adunații Teiului

* Până la 20 mai 1996 s-a numit Pitulași.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	3. Boceni
	4. Colareț
	5. Cremenea
	6. Fața Cremenii
	7. Izvorălu
	8. Manu
	9. Pavăț
	10. Plopi
	11. Valea Ursului
56. VÂNĂTORI	1. Vânători
	2. Braniștea
	3. Goanța
	4. Roșiori
57. VÂNJULEȚ	1. Vânjuleț
	2. Hotărani
58. VLĂDAIA	1. Vlădaia
	2. Almăjel
	3. Scorila
	4. Ștircovița
59. VOLOIAC	1. Voloiac
	2. Cotoroaia
	3. Lac
	4. Ruptura
	5. Sperlești
	6. Țițirigi
	7. Valea Bună
	8. Voloicel

MELINEȘTI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 13 sate, situată în zona Dealurilor Amaradiei, pe râul Amaradia; 4 394 loc. (1 iul. 1996): 2 131 de sex masc. și 2 263 fem. Nod rutier. Expl. de petrol. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Bisericile cu hramurile „Schimbarea la Față" (1812), „Adormirea Maicii Domnului" (1854), „Sfânta Treime" (1895) și „Sfântul Ioan Botezătorul" (1899), în satele Bodăiești, Godeni, Valea Mare și Bodăieștii de Sus. În satul Negoiești se află curtea boierului Cornea Brăiloiu, cu conac (1695-1705) și cu biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1774, cu unele modificări din 1894), iar în satul Spineni, ruinele bisericii „Sfântul Nicolae" (1785-1786). Cod poștal: 1138.

MERA, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă din Subcarpații Vrancei, pe râul Milcov; 3 942 loc. (1 iul. 1996): 1 994 de sex masc. și 1 948 fem. Expl. lemnului. Pomicultură (meri, pruni, peri, nuci). Viticultură. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Muzeu sătesc (în satul Vulcăneasa). Satul Mera este menționat documentar, prima oară, la 22 aug. 1688, iar în 1714 apare, în unele documente, cu numele *Mira*. În satul Mera se află Mânăstirea Mera (1683-1685), cu o biserică din lemn, ctitorită de domnul Constantin Cantemir. În 1705, fiul acestuia, Antioh Cantemir, a început construirea bisericii din zid, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena", terminată în 1735 de arhimandritul Mitrofan Calerghi, care a întărit zidul de incintă cu turnuri de apărare. Mânăstirea, prădată și devastată de tătari la 14 sept. 1758, a fost refăcută ulterior. Biserica mânăstirii are fațadele decorate cu pilaștri și ancadramente gotice, iar în interior păstrează picturi murale, în tempera, în stil bizantin, cu un valoros tablou votiv cu familia domnului Cantemir. Ansamblul monahal a fost restaurat în anii 1974-1976. Cod poștal: 5336.

MERCUREA → Miercurea Sibiului.

MEREI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 11 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Săratei cu Dealul Istrița, pe cursul superior al râului Sărata; 6 619 loc. (1 iul. 1996): 3 234 de sex. masc. și 3 385 fem. Haltă de c.f. (în satul Sărata-Monteoru). Nod rutier. Expl. de petrol (din 1845, în satul Sărata-Monteoru). Viticultură. Stațiune balneoclimatică în satul Sărata-Monteoru. Pe terit. satului Sărata-Monteoru au fost descoperite vestigii materiale din Epoca bronzului (milen. 2 î.Hr.), în arealul unei așezări fortificate, cu mai multe cimitire, specifice Culturii Monteoru. Aici au fost găsite mai multe inele din aur, un topor din bronz și multă ceramică decorată (cești cu două toarte înălțate, realizate sub forma unui cap de berbec, amfore etc.). Bine individualizată din punct de vedere cultural, populația purtătoare a Culturii Monteoru este rezultatul sintezei dintre vechii locuitori ai Neoliticului târziu cu triburi indoeuropene. Cultura Monteoru are o largă răspândire în NE Munteniei, SE Transilvaniei și în Moldova și aparține unei populații sedentare formată din cultivatori și păstori. În arealul satului Izvoru Dulce, a fost scos la iveală un depozit de bronzuri datând din Epoca bronzului târziu și urmele unei așezări dacice (sec. 2-3), suprapusă de o așezare daco-romană

(sec. 4 d.Hr.). Biserica având hramul „Sfânta Troiță" (1813), în satul Izvoru Dulce. Cod poștal: 5133.

MERENI 1. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 6 sate, situată în partea de E a Pod. Cobadin; 3 965 loc. (1 iul. 1996): 2 014 de sex masc. și 1 951 fem. Cod poștal: 8746.

2. Com. în jud. Teleorman, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Glavacioc; 3 400 loc. (1 iul. 1996): 1 713 de sex masc. și 1 687 fem. Reședința com. este satul *Merenii de Jos*. Expl. de petrol (în satul Merenii de Sus). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui etc. Satul Ștefeni este amintit documentar în 1522, ca loc de desfășurare a luptei dintre oastea domnului Radu de la Afumați și cea otomană, pe care voievodul român a înfrânt-o. Biserică (ante 1840), în satul Ștefeni. Cod poștal: 0612.

MEREȘTI, com. în jud. Harghita, alcătuită dintr-un sat, situată la poalele de V ale M-ților Harghita, pe cursurile superioare ale râurilor Vârghiș și Homorodu Mic; 1 509 loc. (1 iul. 1996): 749 de sex masc. și 760 fem. Expl. de calcar. Muzeu etnografic. Pe terit. com. au fost descoperite vestigii materiale din Epoca bronzului. În satul Merești, menționat documentar, prima oară, în 1333, se află ruinele unei cetăți medievale și o biserică unitariană construită în 1786-1793 pe locul uneia din 1693. Cheile Vârghișului. Cod poștal: 4158.

MERGHINDEAL, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 2 sate, situată în Pod. Hârtibaciului, pe râurile Hârtibaci, Valea Rorii și Albac; 1 273 loc. (1 iul. 1996): 620 de sex masc. și 653 fem. În satul Merghindeal, menționat documentar, prima oară, în perioada 1332-1335, se află o biserică datând din sec. 13 (azi biserică evanghelică), amplasată în interiorul unei cetăți construite în sec. 15-16. În satul Dealu Frumos, atestat documentar, prima oară, în 1329, există o biserică din sec. 13 (azi biserică evanghelică), inițial bazilică romanică, transformată în stil gotic (biserică-hală) în sec. 15. Biserica este înconjurată de un zid de incintă, prevăzut cu turnuri (dreptunghiulare) de apărare la colțuri, ale căror lucrări de construcție au fost terminate în 1522. Tot în satul Dealu Frumos se mai află o biserică ortodoxă, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1626), și casa „Hohner" (1783). Cod poștal: 2493.

Merghideal. Biserica evanghelică fortificată din satul Dealu Frumos

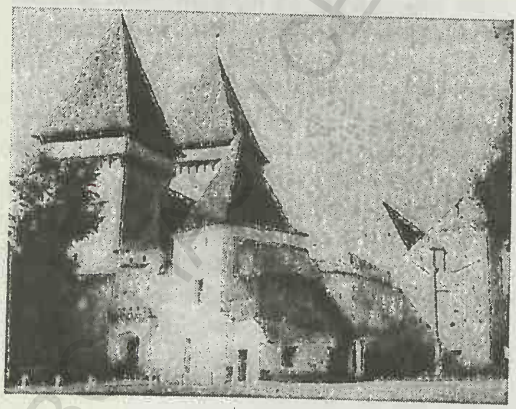

MERHEIU MARE, lac în partea de N a Deltei Dunării, între brațele Chilia și Sulina, la V de grindul Letea; 10,58 km²; vol.: 15,9 mil. m³. Legat prin canale de lacurile Matița, Babina, Trei Iezere și de brațul Cerneovka (ramificație a brațului Chilia). Piscicultură. Loc de cuibărit al pelicanilor.

MERIȘANI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 9 sate, situată în partea de S a Dealurilor Argeșului, în zona de confl. a râului Vâlsan cu Argeșul; 4 017 loc. (1 iul. 1996): 1 922 de sex masc. și 2 095 fem. Stație de c.f. (în satul Vâlcelele) și halte de c.f. (în satele Merișani și Borlești), inaugurate în 1899. Nod rutier. Expl. de petrol și de balast. Hidrocentrală (11,5 MW), intrată în funcțiune în 1976. Fermă avicolă. Pomicultură (pruni, meri, peri). În satul Merișani, menționat documentar, prima oară, în 1428, se află o biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1808). Bisericile cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1653), „Sfântul Nicolae" (1751-1753), „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1809-1810) și „Sfântul Nicolae" (1868), în satele Vărzaru, Borlești, Dobrogostea și Vâlcelele. În satul Borlești se mai află casa „Stătescu" (sec. 18, cu refaceri din sec. 19 și 20), de plan dreptunghiular, cu cerdac pe arcade. Cod poștal: 0357.

MERIȘOR, trecătoare în Carpații Meridionali, între marginea de SV a M-ților Șureanu și cea de NE a M-ților Retezat, care permite legătura între Depr. Petroșani și Depr. Hațeg-Pui. Străbătută de o cale ferată și de o șosea modernizată. Alt. max.: 759 m. Cunoscută și sub numele de pasul *Bănița*.

MESEȘ, Munții ~, culme muntoasă în partea de N a M-ților Apuseni, cu orientare NE-SV și alt. de 700-800 m, situată la N de valea Crișului Repede și

la V de valea Agrijului. Din punct de vedere structural reprezintă un horst cristalin. Fragmentată de ape în mai multe măguri rotunjite (Vlesin, Mogoș, Osoiu, Măgura Stânii ș.a.) separate prin înșeuări accentuate. Alt. max.: 996 m (Măgura Priei). M-ții M. se intercalează între Depr. Șimleu și Depr. Almaș-Agrij, venind în contact, la NV, cu unele culmi și măguri cristaline (Prisnel, Preluca ș.a.) din Pod. Someșan, care formează puntea de legătură între M-ții Apuseni (Carpații Occidentali) și Carpații Orientali — punte cunoscută sub numele de „Jugul intracarpatic". Culmea este acoperită cu păduri de fag, carpen și gorun, precum și cu pajiști secundare.

MESEȘENII DE JOS, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în Depr. Șimleu, la poalele de NV ale M-ților Meseș, pe râul Colița; 2 902 loc. (1 iul. 1996): 1 418 de sex masc. și 1 484 fem. Centru etnografic și folcloric. Cusături și țesături populare. Izvoare cu ape minerale carbogazoase, sulfuroase. Pe terit. satului Fetindia au fost descoperite urmele unei așezări a dacilor liberi (sec. 2-4 d.Hr.). În satul Meseșenii de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1341, se află o biserică din sec. 15. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Meseșenii de Jos s-au numit *Cătălușa*. Cod poștal: 4740.

MESTECĂNIȘ 1. Obcina ~ → Obcinele Bucovinei.

2. Pas (trecătoare) în SE Obcinei Mestecăniș, la 1 096 m alt., care asigură legăturile rutieră (șosea modernizată) și feroviară, peste culmile de SE ale Obcinei Mestecăniș, între Depr. Dornelor și Depr. Câmpulung Moldovenesc.

Pasul Mestecăniș

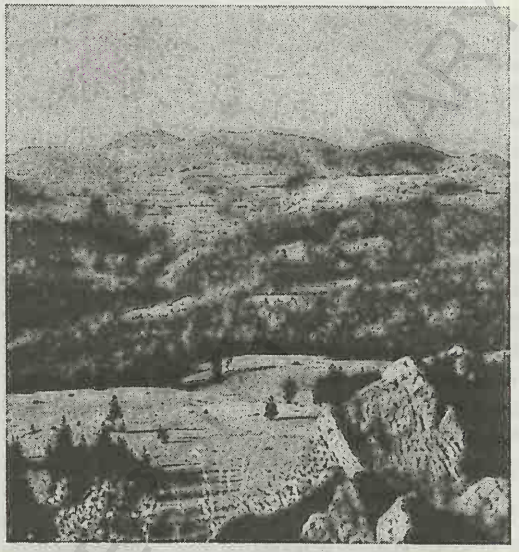

Munții Metaliferi. Vedere generală

METALIFERI, Munții ~, masiv muntos situat în partea de S a M-ților Apuseni, la N de valea Mureșului, între valea Ampoiului (la E) și Valea Roșie, afl. dr. al Mureșului (la V), cu alt. ce variază între 500 și 1 000 m. Alt. max.: 1 170 m (vf. Fericeli). M-ții M. au o alcătuire litologică variată: gresii, marne, argile, conglomerate, șisturi cristaline, piroclastite vulcanice, calcare jurasice. Cu toate că rocile calcaroase sunt dispersate, în arealul lor, relieful carstic este bine reprezentat (creste, abrupturi, chei spectaculoase, peșteri, podul natural de la Grohot ș.a.). Pe stâncăriile calcaroase se dezvoltă tufărișuri de liliac și scumpie și pajiști de stâncărie. Prezintă frecvente forme de relief vulcanic, cu conuri distruse de eroziune. Sunt intens fragmentați de afluenții Mureșului și Crișului Alb. Au numeroase depresiuni intramontane (Zlatna, Băița, Luncoiu, Visca, Ilia ș.a.). Expl. de aur, argint, mercur, pirite și sulfuri complexe. Pante acoperite cu păduri de foioase.

METEȘ, com. în jud. Alba, alcătuită din 12 sate, situată la poalele de S ale M-ților Trascău, pe râurile Ampoi și Ampoița; 3 193 loc. (1 iul. 1996): 1 666 de sex masc. și 1 527 fem. În arealul satului Ampoița, menționat documentar, prima oară, în 1293, au fost descoperite urmele a două așezări de tip Coțofeni (2500-1800 î.Hr.), ale unei așezări din Epoca mijlocie a bronzului, de tip Wietenberg

(sec. 16-13 î.Hr.), și ale unei așezări romane (în care s-au găsit monede imperiale romane, inscripții votive, ceramică și cărămizi cu ștampile ale *Legiunii a XIII-a Gemina).* Pe terit. satului Meteș, atestat documentar, prima oară, în 1338, au fost identificate (iul. 1994) urmele unei necropole din milen. 3 î.Hr. În satul Tăuți se află ruinele unei cetăți construite în 1276 din inițiativa episcopului Petru de Alba Iulia. În 1320, zidurile cetății, dominate de un donjon patrulater, au fost dublate, iar în sec. 16, s-a adăugat un bastion și o a doua incintă. În 1553-1556, cetatea a fost distrusă de armata austriacă. Bisericile ortodoxe, cu același hram — „Cuvioasa Parascheva", în satele Ampoița (sec. 17), Meteș (1780) și Poiana Ampoiului (1780). În satul Presaca Ampoiului a fost ridicat (în 1898) un obelisc comemorativ dedicat anului revoluționar 1848-1849. În arealul com. M. se află un izbuc și două rezervații geologice (calcarele de la Ampoița și Piatra Corbului). Cod poștal: 2525.

MEYERPOTH → Marpod.

MEZIAD, peșteră în partea de V a M-ților Apuseni, situată pe versantul de S al M-ților Pădurea Craiului (jud. Bihor). Dispusă pe trei niveluri; galeriile care o compun au o lungime totală de 4 750 m. Prin mărimea galeriilor și prin structura golurilor subpământene (poduri, scări, galerii, brâuri, falduri, coloane etc.), peștera M. este importantă pentru studiile de speleogeneză și evoluție carstică. Resturi fosile de *Ursus spelaeus.* Obiectiv turistic.

MEZIL → Mizil.

Meziad. Intrarea în peșteră

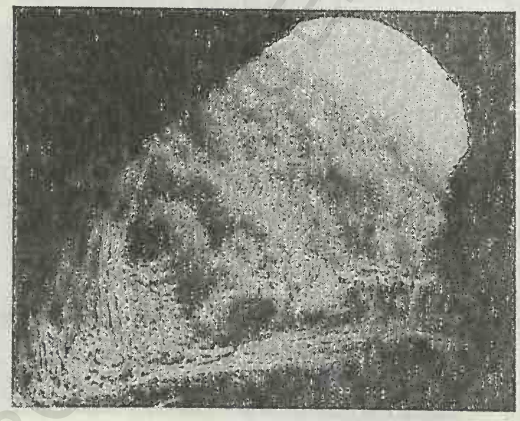

MICA 1. Com. în jud. Cluj, alcătuită din 7 sate, situată în partea de NV a Dealurilor Jimborului, în zona de confl. a Someșului Mic cu Someșu Mare; 3 603 loc. (1 iul. 1996): 1 786 de sex masc. și 1 817 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri). Satul Mica este menționat documentar, prima oară, în 1330. În satul Mănăstirea, atestat documentar, prima oară, în 1308, se află o biserică din sec. 13, în stil romanic, cu turn-clopotniță din lemn (sec. 18) pe pronaos, biserica ortodoxă, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1520), de factură gotică, cu elemente de fortificație, și castelul „Kornis" (1593), construit în stilul Renașterii transilvănene, cu remarcabile ancadramente din piatră și un turn de poartă ridicat în 1720. În satul Nireș, menționat documentar, prima oară, în 1330, se află o biserică din sec. 13. Cod poștal: 4656.

2. Com. în jud. Mureș, alcătuită din 7 sate, situată în Pod. Târnavelor, la poalele de S ale Dealului Gruieț (480 m alt.), pe râul Târnava Mică; 4 495 loc. (1 iul. 1996): 2 244 de sex masc. și 2 251 fem. Halte de c.f. (în satele Mica și Deaj). Nod rutier. Viticultură. În satul Mica, menționat documentar, prima oară, în 1376, se află un conac de la sf. sec. 18; în satul Abuș, amintit documentar, prima oară, în 1361, cu numele *Obusfalua* (numele actual datează din 1854), există un castel în stil baroc (sec. 17), fostă reșed. a principelui Apor, o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18) și o casă din 1820, în care generalul Józef Bem și-a instalat statul major; în satul Deaj se află o biserică unitariană (1834) și o casă țărănească din 1796. La 13 sept. 1944, pe terit. com. M. au avut loc lupte crâncene între ostașii armatei române și unități germane. Cod poștal: 3253.

MICĂSASA, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Târnava Mare; 2 342 loc. (1 iul. 1996): 1 206 de sex masc. și 1 136 fem. Stație de c.f. (în satul Micăsasa). Viticultură. În satul Micăsasa, menționat documentar, prima oară, în 1267, se află o biserică romano-catolică din sec. 13 (reconstruită în sec. 14-15, cu unele transformări din sec. 18), castelul „Brukenthal" (1500, cu unele transformări din sec. 18), casa „Mărgineanu" (1800) și o școală înființată în 1787 de Gh. Șincai, în care predarea se făcea în limba română. În satul Țapu există o cetate

cu biserică de incintă (sec. 15-17, cu unele transformări din 1625 și 1838). Cod poștal: 3163.

MICEȘTI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 4 sate, situată în partea de S a Dealurilor Argeșului, pe Râu Doamnei; 3 736 loc. (1 iul. 1996): 1 924 de sex masc. și 1 812 fem. Pomicultură (meri, pruni). În satul Păuleasca se află conacul Budiștenilor (ante 1746), cu un amplu foișor cu stâlpi sculptați, casa „Hagi Tudorache" (sec. 18) și biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1796), ctitorie a fraților Budișteanu. În satul Purcăreni au fost identificate urmele unui castru roman, situat pe fortificația romană *Valul lui Traian;* în acest sat există biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1779). Cod poștal: 0402.

MICEȘTII DE CÂMPIE, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 3 sate, situată în zona Colinelor Comlodului; 1 418 loc. (1 iul. 1996): 723 de sex masc. și 695 fem. Haltă de c.f. (în satul Micești de Câmpie). Satul Micești de Câmpie este menționat documentar, prima oară, în 1329. În satul Fântânița, atestat documentar, prima oară, în 1297, se află o biserică reformată (sec. 17). Cod poștal: 4462.

MICFALĂU, sat, reșed. com. Malnaș, jud. Covasna, situat în zona defileului Oltului, la poalele de NE ale M-ților Baraolt și cele de V ale M-ților Bodoc, la 600 m alt., la 22 km N de municipiul Sfântu Gheorghe. Stațiune balneoclimaterică de interes local, cu funcționare permanentă, cu climat de culoar intramontan, sedativ, cu veri răcoroase (media termică a lunii iul. este de 17°C) și ierni friguroase (în ian. temp. medie este de –5°C), cu precipitații moderate (c. 700 mm anual). Principalul factor natural de cură îl constituie izvoarele cu ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, clorurate, sodice, calcice, hipotone, indicate pentru tratarea afecțiunilor tubului digestiv (gastrite cronice hiperacide, ulcere gastrice duodenale cronice, colite cronice), a celor hepatobiliare (dischinezie biliară, colecistite cronice) și a bolilor de nutriție (diabet zaharat). Cod poștal: 4037.

MICIA → Vețel.

MICLEȘTI 1. Com. în jud. Vaslui, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, pe stg. râului Vaslui; 2 825 loc. (1 iul. 1996): 1 410 de sex masc. și 1 415 fem. Pomicultură. Pe terit. com. M. există rezervația botanică „Movila lui Burcel". În satul Chircești se află biserica având hramul „Pogorârea Duhului Sfânt" (1809-1810, reparată în 1894); în satul Miclești există o biserică cu hramul „Sfântul Nicolae" (1830), iar în satul Popești o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1795). Cod poștal: 6543.

2. → Mogoș.

MICULA, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Someșului, la granița cu Ucraina, pe râul Tur; 3 833 loc. (1 iul. 1996): 1 944 de sex masc. și 1 889 fem. Stație de c.f. (în satul Micula). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, cartofi, legume etc. Crescătorie de fazani (în pădurea Foieni); rezervație de cerbi lopătari. În satul Micula, menționat documentar, prima oară, în 1216, se află o biserică reformată (1838). Cod poștal: 3994.

MIDIA, cap pe litoralul românesc al Mării Negre, situat la N de Constanța. Separă două tipuri de țărm: cel înalt, cu faleză (în S) și cel jos, cu plajă, cordoane, perisipuri și lagune (în N). Aici debușează Canalul Poarta Albă—Năvodari—Midia (ramificație a Canalului Dunăre—Marea Neagră).

MIERCUREA-CIUC, municipiu în partea central-estică a României, reșed. jud. Harghita, situat în Depr. Ciuc, la 665-700 m alt., la poalele de V ale M-ților Ciuc și cele de E ale M-ților Harghita, pe stg. râului Olt; 46 985 loc. (1 iul. 1996): 22 732 de sex masc. și 24 253 fem. Supr.: 11,1 km^2; densitatea: 4 232 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 5 apr. 1897). Nod rutier. Expl. de andezit (la Jigodin-Băi), de argile caolinoase și caolin (la

Miercurea-Ciuc. Vedere generală

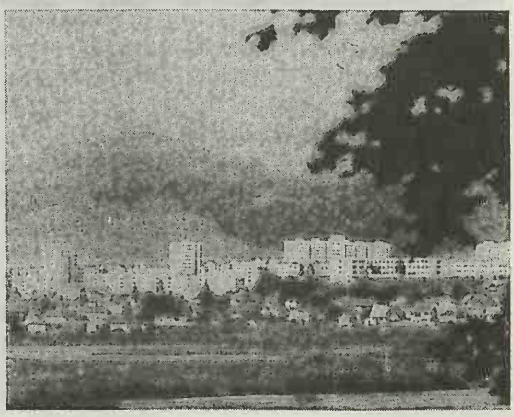

Zona centrală
Miercurea-Ciuc
Hotel „Bradul"

Harghita-Băi). Întreprindere metalurgică. Constr. de utilaj greu, de tractoare și piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole, de utilaje și piese de schimb pentru ind. forestieră și ind. mat. de constr. Fabrici de prelucr. a maselor plastice, de conf., tricotaje, mobilă și produse alim. (preparate din carne și lapte, panificație, amidon, bere, spirt etc.). Filatură de lână pieptănată. Tipografie. Stație de îmbuteliere a apelor minerale. Fermă de creștere a bovinelor. Institut de învățământ superior (din 1976). Muzeul secuiesc al Ciucului, cu secții de arheologie și istorie, artă plastică, etnografie, științele naturii; casa memorială „Nagy Imre". Bibliotecă județeană (f. 1950), cu 209 289 vol. (1994). Patinoar artificial (4 000 locuri). Turism. Stațiuni balneoclimaterice, în localit. componente Harghita-Băi și Jigodin-Băi. Istoric. În perimetrul localit. componente Jigodin-Băi au fost descoperite urmele unei așezări datând de la sf. Epocii bronzului, aparținând Culturii Noua (sec. 14-12 î.Hr.), din care s-au recuperat vase ceramice de culoare neagră, roșie și portocalie, bogat ornamentate cu motive geometrice. La Jigodin-Băi există și un complex de fortificații dacice (sec. 1 d.Hr.). Localit. M.-C. apare menționată documentar, prima oară, ca târg, în 1427 și apoi ca oraș liber *(oppidum)* la 5 aug. 1558. În Evul Mediu a fost un important centru politic și cultural, reședința unui scaun secuiesc. Devastat de trupele turco-tătare în 1661. În a doua jumătate a sec. 18, a fost sediul unei unități militare grănicerești. În 1878, orașul a devenit reședința jud. Ciuc, iar la 17 febr. 1968 reședința jud. Harghita. Declarat municipiu pe 27 iul. 1979. M.-C. are în subordine ad-tivă 3 localit. componente: Ciba, Harghita-Băi, Jigodin-Băi. Monumente: cetatea Mikó, de fapt un castel rezidențial construit în anii 1611-1621 (și refăcut în perioada 1714-1716), cu turnuri de apărare; mânăstirea franciscană Șumuleu, cu o biserică ctitorită de Iancu de Hunedoara în 1444 și terminată în 1448. Demolată în 1802 și reconstruită în perioada 1804-1835, în stil neoclasic, cu puternice influențe baroce, biserica posedă un altar baroc, o statuie a Sfintei Fecioare Maria cu Pruncul (realizată la începutul sec. 16), numeroase incunabule și cărți rare, obiecte de cult, argintărie etc.; capela „Sfântul Anton" (1661, cu transformări din 1773); biserica romano-catolică cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (sec. 15, refăcută în stil baroc în 1804), cu zid de incintă și turn-clopotniță (din 1792); clădirea fostului sediu al scaunului Ciuc (1780); clădirea fostei garnizoane de grăniceri (1786), azi spital; clădirea Primăriei vechi (1884), azi sediul Prefecturii; clădirea Tribunalului județean (1904); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1929-1935, cu picturi murale interioare executate, în 1936, de Gheorghe Belizarie), reparată în anii 1988-1990, devine (din 1994) catedrală episcopală. Cod poștal: 4100.

MIERCUREA NIRAJULUI, com. în jud. Mureș, alcătuită din 8 sate, situată într-o mică depresiune din zona Dealurilor Nirajului, la confl.

râului Niraju Mic cu râul Niraj; 5 819 loc. (1 iul. 1996): 2 975 de sex masc. și 2 844 fem. Stație de c.f. (în satul Miercurea Nirajului) și haltă de c.f. (în satul Târnpa). Nod rutier. Expl. de gaze naturale. Prelucr. primară a inului și cânepei. Viticultură. Centru de ceramică populară. În satul Miercurea Nirajului, menționat documentar, prima oară, în 1567, se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1843) și clădirea fostei Prefecturi (1905), iar în satul Moșuni, atestat documentar, prima oară, în 1446, există o biserică reformată (din 1760). Cod poștal: 4333.

MIERCUREA SIBIULUI, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Secașelor, la 230 m alt., pe râul Secaș; 4 137 loc. (1 iul. 1996): 2 033 de sex masc. și 2 104 fem. Stație de c.f. (în satul Miercurea Sibiului). Nod rutier. Preparate din lapte. Culturi de cereale. Pomicultură (meri, nuci, peri, pruni). Viticultură. Stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, cu climat de coline și cu izvoare de ape minerale clorurate, sodice concentrate, iodurate, slab bromurate, indicate pentru tratarea afecțiunilor reumatismale (spondiloze cervicale, lombare și dorsale în stadiu incipient), a celor vasculare (varice în stadiu incipient, flebite), a unor stări prepuberale la copii și a unor tulburări funcționale genitale la femei. În satul Apoldu de Sus, au fost descoperite o secure datând din Neolitic, o brățară din aur din perioada hallstattiană, zece monede dacice din argint, ceramică dacică și urmele unui *vicus* (sat) roman, cu nume necunoscut, în care s-au găsit fragmente de zidărie, ceramică, inscripții, reliefuri și medalioane funerare, cărămizi cu ștampila *Legiunii a XIII-a Gemina*, un lanț și inele din aur, precum și un tezaur monetar roman imperial (499 de monede, în majoritate denari, emise în perioada 189/180-41 î.Hr.). În arealul satului Dobârca a fost descoperit (1967) un tezaur monetar alcătuit din 29 de denari romani republicani (sec. 2-1 î.Hr.) și opt denari romani imperiali (sec. 1 d.Hr.). În satul Miercurea Sibiului, menționat documentar, prima oară, în perioada 1290-1301, se află o biserică din sec. 13 (azi biserică evanghelică), o cetate țărănească (sec. 16-19), o biserică ortodoxă, cu hramul „Sfântul Ilie" (sec. 19), casa memorială și bustul sculptorului Corneliu Medrea; în satul Dobârca există o biserică din sec. 13 (azi biserică evanghelică) și ruinele unei cetăți (1481-1515). Până la 17 febr. 1968, com. și satul Miercurea Sibiului s-au numit *Mercurea*. Cod poștal: 2471.

MIERSIG → Câmpia Miersigului.

MIHAI BRAVU 1. Com. în jud. Giurgiu, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Burnas, pe dr. râului Neajlov și pe malul de SV al lacului Comana; 2 611 loc. (1 iul. 1996): 1 272 de sex masc. și 1 339 fem. Stație de c.f. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1884). În arealul com. M.B. se extinde trupul de pădure Padina Tătarului, care face parte integrantă din rezervația Comana. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. M.B. a făcut parte din jud. Ilfov. Cod poștal: 8283.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de NE ale Pod. Babadag, pe dr. râului Taița; 2 775 loc. (1 iul. 1996): 1 386 de sex masc. și 1 389 fem. Expl. de calcar și de porfir. Cod poștal: 8864.

MIHAI EMINESCU, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 9 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Jijiei Superioare cu Dealul Bour, pe cursul superior al râului Drăcșani; 6 171 loc. (1 iul. 1996): 3 011 de sex masc. și 3 160 fem. Reșed. com. este satul *Ipotești* (în care se află muzeul memorial „Mihai Eminescu") — sat presupus ca loc de naștere al poetului Mihai Eminescu. În arealul satului Stâncești au fost descoperite (1960) urmele unei așezări traco-getice datând de la sf. Hallstatt-ului (sec. 6-3 î.Hr.), în cadrul căreia au fost identificate bordeie și câteva locuințe de suprafață. Aici s-au găsit amfore de Chios și Thassos, piese scitice de harnașament, două figurine feminine și una reprezentând un animal fantastic (pește cu rât și colți de mistreț), datând din sec. 5 î.Hr., executate din aur, prin ciocănire. În perimetrul satului Cucorăni, în zona numită „Medeleni", au fost descoperite vestigiile unei așezări neolitice, aparținând Culturii Cucuteni, în care s-au găsit vase ceramice și figurine din lut, specifice acestei culturi, precum și urmele unei așezări din a doua Epocă a fierului (La Tène, sec. 3-2 î.Hr.), ale unei așezări carpice din sec. 2-3 d.Hr. și ale unei așezări prefeudale (sec. 6-7). În satul Cervicești se află biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1787), construită de meșterii Ion Sân

Dumitrașcu și Grigore; în satul Cucorăni există biserica din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1818-1819, reclădită în 1855-1856), iar în satul Ipotești, biserica din zid cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1825). Capela „Sfântul Teodor"-Callimachi (1837), în satul Stâncești. În pădurea din satul Baisa are loc anual, în luna iul., un festival folcloric (port popular, cântece și dansuri populare). Parc dendrologic. Cod poștal: 6814.

MIHAIL KOGĂLNICEANU 1. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Pod. Casimcea cu câmpia litorală, pe cursul inf. al râului Casimcea; 9 645 loc. (1 iul. 1996): 4 870 de sex masc. și 4 775 fem. Aeroport internațional care deservește municipiul Constanța (27 km NV de acesta) și implicit întreg litoralul Mării Negre. Aeroportul a fost supus unor ample lucrări de extindere și modernizare (1990-1995). Nod rutier. Preparate din carne și lapte. Fermă avicolă. Pe terit. satului Sibioara a fost descoperit (1945) un menhir (monument megalitic) din granit, datând din sec. 5 î.Hr., reprezentând un bărbat care poartă la șold o spadă scurtă *(akinakes)* și un topor. Cod poștal: 8765.

2. Com. în jud. Ialomița, alcătuită din 3 sate, situată în partea de E a Câmpiei Bărăganului, pe cursul inf. al Ialomiței; 6 185 loc. (1 iul. 1996): 3 094 de sex masc. și 3 091 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Pe terit. satului Gura Ialomiței au fost descoperite fragmente de vase din ceramică, din a doua Epocă a fierului (La Tène, sec. 5 î.Hr.-1 d.Hr.) și din sec. 10-12, iar în satul Luciu a fost găsit un opaiț din bronz (sec. 6 d.Hr.). Tot aici se află o biserică având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1854-1862). Până în 1912, satul și com. M.K. s-au numit *Cotu Epure*. Cod poștal: 8458.

Mihail Kogălniceanu (2)
Opaiț din bronz descoperit în satul Luciu

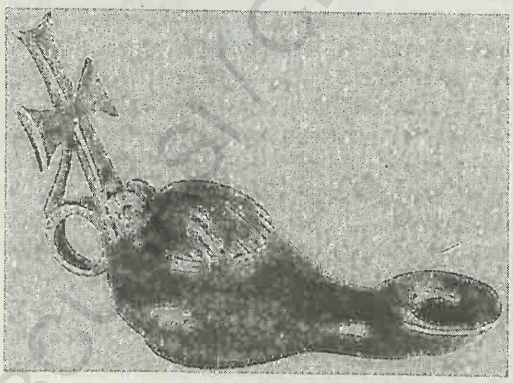

3. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de V ale Dealului Pietros (206 m alt.; Dealurile Tulcei), pe râul Telița; 3 685 loc. (1 iul. 1996): 1 796 de sex masc. și 1 889 fem. Stație de c.f. (în satul Mihail Kogălniceanu). Aeroport care deservește municipiul Tulcea (21 km S de acesta). Expl. de calcar compact pentru ciment și var. Produse alim. Fermă de creștere a bovinelor (în satul Rândunica). Centru de încercare a soiurilor de cereale. Pe terit. com. s-a descoperit un tezaur compus din 25 000 de monede din argint, 200 perperi bizantini din aur, peste 100 de lingouri din argint, obiecte de podoabă din aur și argint, datând de la sf. sec. 13 și începutul sec. 14. Cod poștal: 8844.

MIHAI VITEAZU 1. Com. în jud. Cluj, alcătuită din 3 sate, situată în partea de V a Pod. Transilvaniei (Câmpia Turzii), pe râul Arieș; 5 477 loc. (1 iul. 1996): 2 672 de sex masc. și 2 805 fem. Expl. de gips (în satul Cheia). Fermă de creștere a bovinelor. Pomicultură. În satul Mihai Viteazu, menționat documentar, prima oară, în 1332 cu numele *Sacerdos de Villa Sancti Michaelis*, se află o biserică reformată (1674-1684), una romano-catolică (sec. 19) și alta unitariană (sec. 18); în satul Cheia există o biserică unitariană (sec. 18-19), iar în satul Cornești, biserica romano-catolică cu hramul „Sfânta Emilia" (1774), cu zid de incintă. Cod poștal: 3352.

2. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Pod. Istriei cu câmpia litorală, pe țărmul de V al lacului Sinoie; 3 285 loc. (1 iul. 1996): 1 733 de sex masc. și 1 552 fem. Stație de c.f. (în satul Mihai Viteazu). Nod rutier. Fermă de creștere a ovinelor (în satul Sinoie). Cod poștal: 8787.

MIHALȚ, com. în jud. Alba, alcătuită din 4 sate, situată în partea de V a Pod. Târnavelor, la confl. Târnavei cu Mureșul; 3 603 loc. (1 iul. 1996): 1 884 de sex masc. și 1 719 fem. Pe terit. satului Obreja au fost descoperite (1961-1963) urmele unei așezări neolitice, aparținând Culturii Petrești (sf. milen. 3 î.Hr.) și ale unei așezări rurale daco-romane (sec. 2-4). La 21 mai/2 iun. 1848, aici a avut loc o ciocnire sângeroasă între armata ne-

meșilor maghiari și țăranii români care ocupaseră pământul acaparat, pe nedrept, de contele Esterházy („Măcelul de la Mihalț"). Satul Mihalț apare menționat documentar, prima oară, în 1319. În satul Obreja se află castelul „Wesselényi" (1901). Cod poștal: 3311.

MIHĂEȘTI 1. Com. în jud. Argeș, alcătuită din 7 sate, situată în zona de contact a Piem. Cândești cu Dealurile Argeșului, pe Râu Târgului; 5 764 loc. (1 iul. 1996): 2 854 de sex masc. și 2 910 fem. Stație de c.f. (în satul Furnicoși), inaugurată la 1 iul. 1887. Pomicultură (meri, pruni, peri). Parc dendrologic (57,5 ha) creat în anii 1895-1900, cu exemplare de brad caucazian *(Abies nordmanniana)*, stejar roșu *(Quercus borealis)*, pin *(Pinus strobus)*, gorun *(Quercus petraea)*, arborele pagodelor *(Ginkgo biloba)*, ienupăr de Virginia *(Juniperus virginiana)* etc. În cadrul parcului se păstrează și o parte din vechea pădure de luncă în care se află exemplare monumentale de stejar *(Quercus robur)*. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1767) și „Sfântul Ioan Botezătorul" (1810), în satele Valea Bradului și Furnicoși. Cod poștal: 0417.

2. Com. în jud. Olt, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Boian; 2 252 loc. (1 iul. 1996): 1 117 de sex masc. și 1 135 fem. Stație de c.f. (în satul Mihăești). Nod rutier. Centru de confecționat covoare. Viticultură. În satul Bușca se află o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1847) și un conac (sec. 19), iar în satul Mihăești, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1864-1869). Cod poștal: 0864.

3. Com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 13 sate, situată în partea de E a Subcarpaților Olteniei, pe dr. văii Oltului; 6 057 loc. (1 iul. 1996): 2 898 de sex masc. și 3 159 fem. Reședința com. M. este satul *Buleta*. Stație de c.f. (în satul Govora), inaugurată la 2 iul. 1887. Zăcăminte de sulf, de origine bacteriană (în satul Govora). Centrală electrică și de termoficare cu o putere instalată de 207,5 MW (intrată în funcțiune în 1960). Hidrocentrală (45 MW), dată în folosință în 1975, și uzină de produse sodice (în satul Govora). Fermă avicolă (în satul Buleta). Sanatoriu T.B.C. (în satul Mihăești). În arealul satului Govora au fost descoperite (1960) urmele unei așezări din Epoca bronzului, aparținând Culturii Verbicioara (sec. 16-13 î.Hr.), în care s-au găsit mai multe vase din ceramică

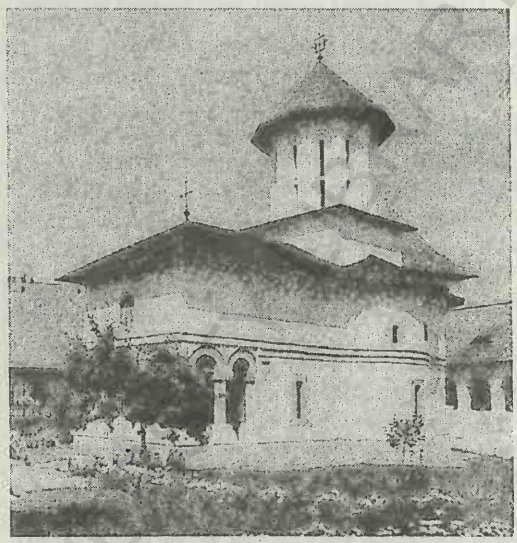

Mihăești (3). Biserica „Adormirea Maicii Domnului" a Mânăstirii Govora

(cești globulare cu gâtul scurt și două toarte, cu decor incizat), iar pe terit. satului Buleta a fost descoperită o fibulă din bronz, datând din prima jumătate a sec. 7 î.Hr. În satul Govora se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (adusă, în 1804, din localit. Genuneni), și Mânăstirea Govora (de maici), cu biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", construită în prima jumătate a sec. 15 de domnul Vlad Dracul și pustiită, în 1440, de boierul Albu cel Mare; rezidită în anii 1492-1496 de domnul Vlad Călugărul și terminată de Radu cel Mare, biserica este decorată la exterior cu un brâu median, iar ferestrele sunt prevăzute cu ancadramente din piatră sculptată. Ansamblul monahal a fost în întregime reparat și reînnoit de Matei Basarab în anii 1640-1645, care a instalat la această mânăstire o tiparniță (dăruită de mitropolitul Petru Movilă de la Kiev), de sub teascurile căreia au ieșit primele legiuiri în limba română *(Pravila de la Govora*, 1640 — cea mai veche culegere de legi în Țara Românească — și *Îndreptarea legii*, 1652), precum și cărți de slujbă în limba slavonă *(Psaltirea*, 1637). În 1710-1711, domnul Constantin Brâncoveanu a amplificat complexul monahal și a reconstruit biserica, pe care a împodobit-o cu picturi murale interioare, cu ajutorul zugravilor Iosif, Hranite, Teodosie, Ștefan ș.a., în spiritul stilului brâncovenesc. Biserica păstrează

un remarcabil iconostas din lemn sculptat, poleit. Ansamblul monastic a fost renovat în perioada 1957-1969. Bisericile cu același hram — „Sfântul Nicolae", în satele Bârsești (1736, cu fresce din 1809) și Negreni (1778, cu pridvor adăugat în 1824 și clopotniță din 1824). În satul Măgura se află biserica având hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1834), iar în satul Buleta, o biserică cu dublu hram — „Sfântul Ioan Botezătorul și Sfântul Nicolae" (1838, cu picturi murale interioare originare). În satul Mihăești există un conac din sec. 19 (azi sanatoriu T.B.C.). Cod poștal: 1023.

MIHĂILENI 1. Com. în jud. Botoșani, alcătuită din 7 sate, situată în zona Dealurilor Ibănești, pe stg. văii Siretului, la granița cu Ucraina; 4 833 loc. (1 iul. 1996): 2 368 de sex masc. și 2 465 fem. Culturi de sfeclă de zahăr, cartofi, legume ș.a. Vechi centru de ceramică roșie. Satul Rogojești este menționat documentar, prima oară, în 1397, iar Călinești în 1519. Bisericile din lemn cu același hram — „Sfinții Voievozi", în satele Talpa (1772, reparată în 1860), Cândești (1777) și Călinești (sec. 19, refăcută în 1853 și în 1900); bisericile din zid cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1795), „Sfântul Nicolae" (1839-1842, reparată în 1875), „Adormirea Maicii Domnului" (1853, reparată în 1892) și „Buna Vestire" (1857), în satele Pârâu Negru, Mihăileni, Cândești și Vițcani. Cod poștal: 6858.

2. Com. în jud. Harghita, alcătuită din 4 sate, situată în partea de NE a Depr. Ciuc, pe râul Racu, la confl. acestuia cu Oltul, la poalele de NV ale M-ților Ciuc; 2 590 loc. (1 iul. 1996): 1 322 de sex masc. și 1 268 fem. Stații de c.f. (în satele Mihăileni și Nădejdea). În satul Mihăileni, menționat documentar, prima oară, în 1333, se află o biserică romano-catolică (sec. 15) cu zid de incintă și cu fresce din sec. 16, conacul „Bialis" (începutul sec. 19), azi sediul Primăriei, și o moară de apă (începutul sec. 19). Cod poștal: 4138.

3. Com. în jud. Sibiu, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Hârtibaciului, pe râul Calva; 1 033 loc. (1 iul. 1996): 480 de sex masc. și 553 fem. Satul Mihăileni apare menționat documentar, prima oară, în 1382. În satul Metiș, menționat documentar în 1319, se află o cetate țărănească (sec. 15-16) cu biserică evanghelică de incintă (1863), iar în satul Moardăș, atestat documentar în 1373, o biserică din sec. 14 (azi biserică evanghelică), fortificată în sec. 15-16. Cod poștal: 2490.

MIHĂILEȘTI 1. Oraș în jud. Giurgiu, situat în Câmpia Găvanu-Burdea, pe dr. văii Argeșului, pe malul lacului de acumulare, la 20 km SV de București; 7 127 loc. (1 iul. 1996): 3 412 de sex masc. și 3 715 fem. Supr.: 4 km^2; densitatea: 1 781 loc./km^2. Nod rutier. Țesătorie de mătase; produse alim. Fermă avicolă și de creștere a vacilor de lapte (în colaborare cu o firmă olandeză). La M. se află în stadiu de finalizare (lucrările au fost întrerupte, din lipsă de fonduri bănești, după 1989) nodul hidrotehnic de pe râul Argeș, cu un baraj deversor și două porturi de acostare pentru tranzitarea navelor dintr-un sector în altul al navigației pe canalul București–Dunăre (rămas și el nefinalizat după dec. 1989). Lacul de acumulare, realizat în anii '80, are supr. de 1 013 ha și un vol. de apă de 76,3 mil. m^3. Istoric. În perimetrul satului Popești au fost descoperite (1954-1960) urmele suprapuse ale mai multor așezări datând din epocile bronzului (culturile Glina și Tei) și fierului (Cultura Basarabi). Din perioada geto-dacică (sec. 2 î.Hr.-1 d.Hr.) a fost identificată, ipotetic, așezarea *Argedava* — important centru politic al unei formațiuni din rândurile căreia s-a ridicat Burebista, și presupusa reședință a tatălui lui Burebista — în cadrul căreia au fost scoase la iveală mai multe locuințe, gropi de provizii și un „palat" din lemn și vălătuci (probabil reșed. lui Burebista). Materialul arheologic găsit aici constă în vase ceramice (căni, castroane, fructiere), mărgele din sticlă, un medalion din aur, cu cap de femeie (probabil Bendis), un candelabru din teracotă, cu trei brațe etc. Localit. M. a fost declarată oraș la 18 apr. 1989, având în subordine ad-tivă 3 sate (Drăgănescu, Novaci, Popești). Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981 a făcut parte din jud. Ilfov. Monumen-

Mihăileşti (1). Barajul lacului de acumulare

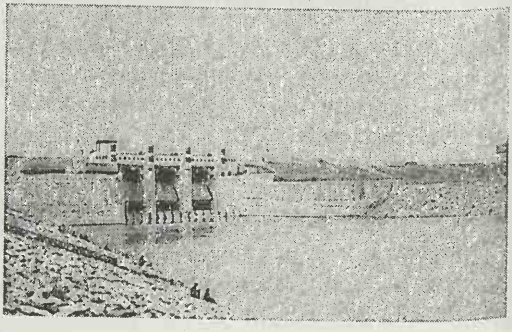

te: biserica cu hramul „Sfânta Treime" din satul Popești, construită în anii 1688-1689 prin strădania marelui vistier Cristea Popescu, păstrează picturi murale interioare originare, atribuite lui Pârvu Mutu, între care se remarcă un tablou votiv cu figura domnului Constantin Brâncoveanu; biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1714) și conacul „Călinescu" (sec. 19), în Mihăilești; bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 17) și „Sfântul Nicolae" (1870, cu picturi murale interioare din 1967-1982), în satele Novaci și Drăgănescu. Cod poștal: 8162.

2. Com. în jud. Buzău, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Câmpiei Bărăganului, pe râul Sărata, pe malul de S al lacului Amaru; 3 688 loc. (1 iul. 1996): 1 768 de sex masc. și 1 920 fem. Nod rutier. Fermă de creștere a porcinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Satul Mihăilești este menționat documentar în 1830. Cod poștal: 5164.

MIHĂLĂȘENI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 7 sate, situată în partea de E a Câmpiei Jijiei Superioare, pe râul Bașeu, la confl. cu Sărata; 2 488 loc. (1 iul. 1996): 1 224 de sex masc. și 1 264 fem. Iazuri și heleșteie. Conacul „Ursianu" (sf. sec. 19), în satul Mihălășeni. Cod poștal: 6888.

MIHEȘU DE CÂMPIE, com. în jud. Mureș, alcătuită din 8 sate, situată în Câmpia Sărmașului, pe Pârâu de Câmpie; 2 418 loc. (1 iul. 1996): 1 210 de sex masc. și 1 208 fem. Stație de c.f. (în satul Miheșu de Câmpie). Nod rutier. Iazuri și heleșteie. Satul Miheșu de Câmpie este menționat documentar, prima oară, în 1293. Cod poștal: 4382.

MILAȘ, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 6 sate, situată în partea de SE a Dealurilor Lechinței, pe cursurile superioare ale râurilor Lechința și Archiud; 1 520 loc. (1 iul. 1996): 766 de sex masc. și 754 fem. Haltă de c.f. (în satul Milaș). Satul Milaș apare menționat documentar, prima oară, în 1315, cu numele *Villa Nalas*. În satul Comlod, amintit documentar, prima oară, în 1315, se află o biserică reformată (sec. 16-17), o biserică ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 17) și castelul „Teleki" (sec. 17). Cod poștal: 4431.

MILCOIU, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de E-NE ale Dealului Negru, pe dr. râului Topolog; 1 341 loc. (1 iul. 1996): 661 de sex masc. și 680 fem. Biserică din lemn, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 18) și biserică din zid, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1875), în satele Izbășești și Milcoiu. Cod poștal: 1029.

MILCOV 1. Râu, afl. dr. al Putnei în Câmpia Siretului Inferior, pe terit. com. Milcovul (jud. Vrancea); 68 km; supr. bazinului: 498 km^2. Izv. din SV Subcarpaților Vrancei, de la 720 m alt., curge mai întâi pe direcție S-N, despărțind Dealul Tojanu de culmea subcarpatică Gurbăneasa, ocolește pe la S și E Dealul Reghiu (867 m alt.), iar pe terit. com. Reghiu își schimbă brusc direcția către E-SE, străbătând transversal zona subcarpatică. În arealul satului Șindrilari, străpunge o zonă de gresie, formând cheile de la Scruntaru, iar apoi intră în Depr. Mera, separând Măgura Odobești (în N) de Dealul Deleanu (în S). Trece prin orașul Odobești și pe la S de municipiul Focșani. Din cauza infiltrațiilor puternice de pe cursul inf., M. seacă în timpul verilor secetoase, debitul său ajungând abia la 1,04 m^3/s în zona de vărsare. Până la Unirea Principatelor Române (la 24 ian. 1859), M. a format hotarul dintre Moldova și Țara Românească. Afl. pr.: Reghiu, Milcovel, Arva, Dâlgov, Mera.

2. Com. în jud. Olt, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Boian, pe stg. râului Olt; 3 035 loc. (1 iul. 1996): 1 553 de sex masc. și 1 482 fem. Reșed. com. este satul *Ulmi*. Haltă de c.f. (în satul Milcovu din Deal). Hidrocentrală (53 MW), în satul Ipotești, dată în folosință parțial în 1986 și cu toată capacitatea în 1989, ale cărei turbine sunt puse în mișcare de apele lacului de acumulare Ipotești, terminat în 1985 (supr.: 1 700 ha; vol.: 110 mil. m^3). Fermă de creștere a porcinelor (în satul Ipotești). Pe terit. satului Ipotești s-au descoperit urme ale culturii materiale Ipotești-Cân-

Milcov (1)
Valea râului Milcov în zona orașului Odobești

deşti. Biserica având hramul „Sfântul Dumitru" (1781, cu adăugiri din 1831), în satul Milcovu din Deal. Cod poştal: 0517.

MILCOVUL, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe râul Milcov, la confl. acestuia cu Putna; 9 625 loc. (1 iul. 1996): 4 825 de sex masc. şi 4 800 fem. Până la 17 dec. 1964, satul şi com. M. s-au numit *Risipiţi*. În satul Milcovul se află biserica având hramul „Sfânta Ecaterina", ctitorie de la începutul sec. 19 a lui Constantin Robescu, cu picturi murale interioare executate de Sava Henţia. Cod poştal: 5320.

MILEA-VIFORÂTA, Rezervaţia ~ → Penteleu.

MILEANCA, com. în jud. Botoşani, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, pe râul Podriga; 3 288 loc. (1 iul. 1996): 1 612 de sex masc. şi 1 676 fem. Nod rutier. Centru de artă populară. În satul Mileanca se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 18, reparată în 1857 şi 1910). Cod poştal: 6873.

MILIŞĂUŢI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 5 sate, situată în partea de N a Pod. Sucevei, în zona de confl. a râului Sucevita cu Suceava; 8 478 loc. (1 iul. 1996): 4 187 de sex masc. şi 4 291 fem. Nod rutier. Reşed. com. M. este satul *Bădeuţi*. Până la 7 sept. 1976, com. M. s-a numit *Bădeuţi*, iar între 7 sept. 1976 şi 20 mai 1996 a purtat numele *Emil Bodnaraş*. În satul Bădeuţi a existat biserica cu hramul „Sfântul Procopie"-Milişăuţi, ctitorie din 1487 a lui Ştefan cel Mare, distrusă de armata austriacă în timpul primului război mondial. Cod poştal: 5877.

MILITARI, cartier în partea de V a municipiului Bucureşti.

MILOŞEŞTI, com. în jud. Ialomiţa, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Bărăganului; 3 002 loc. (1 iul. 1996): 1 460 de sex masc. şi 1 542 fem. Nod rutier. Creşterea păsărilor, bovinelor, ovinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice şi de nutreţ, sfeclă de zahăr etc. Satul Miloşeşti a fost întemeiat în 1860. Cod poştal: 8435.

MINTIA → Veţel.

MINTIU → Satu Mare (1).

MINTIU GHERLII, com. în jud. Cluj, alcătuită din 6 sate, situată în partea de NV a Dealurilor Jimborului şi în cea de E a Dealurilor Dejului, pe râul Someşu Mic; 3 651 loc. (1 iul. 1996): 1 866 de sex masc. şi 1 785 fem. Halte de c.f. (în satele Buneşti şi Nima). Pomicultură (meri, pruni, peri). În satul Mintiu Gherlii, menţionat documentar, prima oară, în 1304, se află o biserică din sec. 13, iar în satul Nima, atestat documentar în 1225, o biserică din lemn, cu hramul „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" (1774). Cod poştal: 3483.

MIOARELE, com. în jud. Argeş, alcătuită din 5 sate, situată în zona Muscelelor Argeşului, la poalele şi pe pantele Dealului Mătău, pe dr. râului Argeşel; 1 876 loc. (1 iul. 1996): 917 de sex masc. şi 959 fem. Reşed. com. este satul *Mătău*. Pomicultură (pruni, meri, peri). În perimetrul satului Suslăneşti se află o rezervaţie paleontologică (peşti fosili din Oligocen). Biserică având hramul „Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel" (1881-1883), în satul Mătău. Cod poştal: 0430.

MIOVENI, oraş în jud. Argeş, situat în zona Piem. Cândeşti, la 300 m alt., pe stg. râului Argeşel, la 16 km N-NE de municipiul Piteşti; 34 665 loc. (1 iul. 1996): 17 282 de sex masc. şi 17 383 fem. Supr.: 6 km^2; densitatea: 5 777 loc./km^2. Staţie de c.f. Nod rutier. Turnătorie de fontă. Constr. de autoturisme „Dacia" (din 20 aug. 1968) şi de piese de schimb pentru autoturisme, tractoare, autocamioane, autobuze. Fabrici de maşini-unelte, de prelucr. a lemnului şi de preparare a combustibilului nuclear pentru centrala atomo-electrică de la Cernavodă. Produse alim. Institut de cercetări nucleare; Institut de cercetare şi inginerie tehnologică pentru autoturisme. Centru pomicol (pruni, meri, peri). Fermă de creştere a ovinelor. **Istoric.** Prima menţiune documentară a localit. datează din 7 sept. 1485, iar la 18 apr. 1989 a fost declarată oraş. Până la 20 mai 1996 a purtat numele *Colibaşi*. În prezent, oraşul M. are în subordine ad-tivă 4 sate: Clucereasa, Colibaşi (atestat documentar, prima oară, la 15 ian. 1655), Făgetu şi Racoviţa. **Monumente:** biserica „Sfântul Gheorghe" (1840); în satul Făgetu există Mânăstirea „Vieroşi", cu biserica având hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", ctitorie din 1571-1573 a banului Ivaşcu Golescu (refăcută în 1827-1834), iar în satul Racoviţa se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1786), cu picturi murale de factură populară, precum şi o culă boierească datând din 1797. Cod poştal: 0401.

MIRA → Mera.

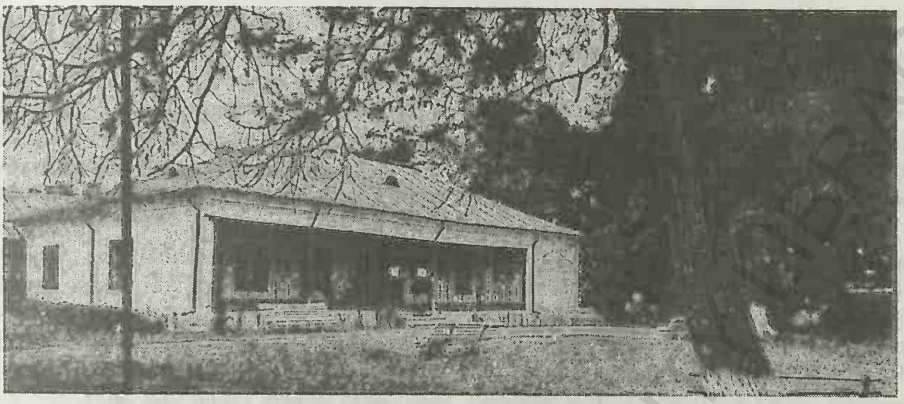

Mircești. Muzeul memorial „Vasile Alecsandri"

MIRĂSLĂU, com. în jud. Alba, alcătuită din 6 sate, situată în zona Dealurilor Aiudului, pe dr. văii Mureșului; 2 377 loc. (1 iul. 1996): 1 194 de sex masc. și 1 183 fem. Halte de c.f. (în satele Mirăslău și Decea). Expl. de nisip cuarțos (în satul Ormeniș). Culturi de cereale. Pomicultură (meri, pruni, peri, nuci). Pe terit. satului Decea a fost descoperit (1888) un cimitir de înhumație de la sf. Neoliticului, în care s-au găsit unelte din piatră cioplită (topoare) și din bronz (topoare cu tăișuri în cruce), vase din ceramică, coliere de mărgele din cupru și din cochilii de scoică, precum și urmele unei așezări rurale romane din sec. 2-3 d.Hr., cu bogat inventar (ceramică, arme, obiecte de uz gospodăresc, o statuetă a unei divinități feminine etc.). În satul Cicău a fost identificată o necropolă de înhumație datând de la sf. sec. 7 și începutul sec. 8, în care s-au găsit cercei, arme (o sabie, un topor, un vârf de lance) și piese de harnașament (zăbale, falere, scărițe de șa, rozete). În arealul com. M., la 18 sept. 1600, s-a desfășurat lupta dintre armata condusă de Mihai Viteazul și armata imperială comandată de generalul Giorgio Basta, soldată cu înfrângerea voievodului român. Satul Mirăslău este menționat documentar, prima oară, în 1219. Monumente închinate lui Mihai Viteazul (dezvelit în 1956) și eroilor români căzuți în timpul celui de-al doilea război mondial. Biserică ortodoxă cu hramul „Sfinții Arghangheli Mihail și Gavriil" (sec. 15, cu transformări din sec. 18), în satul Cicău. Cod poștal: 3326.

MIRCEA VODĂ 1. Com. în jud. Brăila, alcătuită din 2 sate, situată în partea de V a Câmpiei Brăilei, pe dr. văii Buzăului; 3 585 loc. (1 iul. 1996): 1 838 de sex masc. și 1 747 fem. Fermă de creștere a porcinelor (în satul Dedulești). Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Pe terit. satului Dedulești (întemeiat în 1810) a fost identificată (1960) o necropolă de înhumație, aparținând Culturii Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.), în care s-au găsit strâchini și căni modelate la roată. Cod poștal: 6074.

2. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 7 sate, situată în Pod. Carasu, pe ambele maluri ale Canalului Dunăre–Marea Neagră; 6 321 loc. (1 iul. 1996): 3 198 de sex masc. și 3 123 fem. Stații de c.f. (inaugurate la 4 oct. 1860), în satele Mircea Vodă și Saligny. Expl. de argile caolinoase. Fabrică de șuruburi, buloane, lanțuri și arcuri (în satul Saligny). Pomicultură (piersici, caiși, cireși, meri). Viticultură. Pe terit. satului Mircea Vodă a fost descoperită (1950) o inscripție slavă din anul 943 cu numele lui jupan Dimitrie, reprezentând una dintre cele mai vechi mărturii despre existența unei organizări sociale de tip feudal în Dobrogea. În perimetrul satului Făclia au fost descoperite urmele unei așezări getice datând din cea de-a doua Epocă a fierului (La Tène, sec. 5 î.Hr.-1 d.Hr.). Cod poștal: 8661.

MIRCEȘTI, com. în jud. Iași, alcătuită din 5 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. râului Siret; 6 972 loc. (1 iul. 1996): 3 511 de sex masc. și 3 461 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 15 dec. 1869), în satul Mircești. Nod rutier. Expl. de balast. În satul Mircești, menționat documentar, prima oară, în 1455, se află bisericile cu hramurile „Sfin-

ții Voievozi" (ante 1809) și „Adormirea Maicii Domnului" (1875) și muzeul memorial „Vasile Alecsandri" (inaugurat la 9 iun. 1957), organizat în casa construită în 1865 și în care a locuit poetul în perioada 1865-1890. Casa a fost renovată în 1928 și 1995-1996. Muzeul cuprinde mobilier, fotografii de familie, scrisori, ediții de opere, fotocopii după manuscrise etc. În curtea muzeului se află și casa construită în 1820 de vornicul Alecsandri (tatăl poetului), precum și mausoleul lui Vasile Alecsandri, realizat în 1929 după planurile arhitectului Nicolae Ghika-Budești. Cod poștal: 5731.

MIREȘU MARE, com. în jud. Maramureș, alcătuită din 7 sate, situată în S-SV Depr. Baia Mare, la poalele de N ale Dealului Mare (660 m alt.) din Dealurile Chioarului, la confl. râului Tulgheș cu Someșul; 5 209 loc. (1 iul. 1996): 2 568 de sex masc. și 2 641 fem. Stație de c.f. (în satul Mireșu Mare). Fermă de creștere a bovinelor. Satul Mireșu Mare apare menționat documentar, prima oară, în 1603. Biserică din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1800), în satul Stejera. Cod poștal: 4826.

MIRONEASA, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, pe cursul superior al râului Urșița; 4 180 loc. (1 iul. 1996): 2 245 de sex masc. și 1 935 fem. Expl. de gresii. Viticultură. Pomicultură. Satul Mironeasa este menționat documentar, într-o catagrafie din 1820, cu numele *Poiana Mironesei*. În satul Schitu Hadâmbului se află Mânăstirea Hadâmbu (de călugări), cu biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului", ctitorie din 1659 a postelnicului Iani Hadâmbu. Ansamblul monahal a fost reînființat în 1990, când s-au construit chiliile; biserica a fost repictată în 1991. Incintă de plan dreptunghiular cu turnuri circulare de colț și un turn de poartă. Cod poștal: 6618.

MIROSLAVA, com. în jud. Iași, alcătuită din 13 sate, situată în zona Coastei Iașilor, la poalele Dealului Miroslava (180 m alt.), pe râul Bahlui; 5 762 loc. (1 iul. 1996): 2 985 de sex masc. și 2 777 fem. Pomicultură. Ferme de creștere a păsărilor (în satul Uricani) și a ovinelor (Miroslava). Apicultură. Iazuri pentru piscicultură (Ciurbești). Muzeu memorial „Dimitrie Anghel" (în satul Cornești), amenajat în casa poetului. În satul Miroslava, menționat documentar, prima oară, în 1579, se află biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului" (c. 1811, rezidită în 1850), iar în satul Cornești, o biserică din anul 1833; bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1745) și „Sfântul Nicolae" (ante 1776), în satele Vorovești și Valea Adâncă. În satul Brătuleni există o biserică din sec. 17, iar în satul Ciurbești, o biserică din zid având hramul „Sfinții Voievozi" (1769) și una din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1806). Bisericile din lemn, cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1751-1752, reparată în 1893) și „Sfântul Gheorghe" (1768), în satele Balciu și Vorovești; în satul Proselnici se află o biserică din zid, cu hramul „Sfinții Voievozi" (sec. 18). Rezervație forestieră (în satul Uricani). Cod poștal: 6648.

MIROSLOVEȘTI, com. în jud. Iași, alcătuită din 5 sate, situată în SE Pod. Fălticeni, pe stg. râului Moldova; 6 800 loc. (1 iul. 1996): 3 453 de sex masc. și 3 347 fem. Fabrică de cărămidă și teracotă. Moară. În satul Miroslovești, menționat documentar în 1429, se află o școală agricolă (din 1831) și o biserică din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1535, cu adăugiri din 1755); în satul Verșeni există biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (sec. 18), iar în satul Ciohorăni, o biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1860-1864). Cod poștal: 5737.

MIROȘI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe cursul superior al râului Burdea; 2 929 loc. (1 iul. 1996): 1 450 de sex masc. și 1 479 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 1 ian. 1887), în satul Miroși. Expl. de petrol și gaze naturale. Fermă de creștere a bovinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț etc. Biserică având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena", construită în anii 1906-1908 după planurile arhitectului T. Kanzler, în satul Miroși. Cod poștal: 0399.

MIRȘID, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a M-ților Meseș cu Dealurile Sălajului; 2 264 loc. (1 iul. 1996): 1 111 de sex masc. și 1 153 fem. Stație de c.f. (în satul Mirșid). Satul Mirșid apare menționat documentar, prima oară, în 1219, cu numele *Villa Roba*, iar în 1385, cu acela de *Nyirsed* (numele actual datează din 1733). Pe terit. satului Moigrad-Porolissum, atestat, în 1423, cu numele *Villa Olachalis Maygrad*, au fost descoperite (1855 și ulterior) urmele unei așezări neolitice (în cadrul căreia s-a găsit un tezaur de figurine plate din aur), peste care

s-a suprapus o alta din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului (Cultura Coțofeni, 2500-1800 î.Hr.). Tot aici a fost descoperit un depozit de bronz, o necropolă de incinerație (sec. 2 î.Hr.) cu inventar bogat, un tezaur dacic de argint (fibule, brățări spiralice, colier), un tezaur monetar cu peste 1 000 de drahme grecești din Dyrrachium și Apollonia, un tezaur de aur găsit într-un mormânt de înhumație (sec. 5), compus din trei brățări, cataramă cu granate, o aplică și un trident. Pe Dealul Pomet (504 m alt.) din satul Moigrad au fost descoperite fragmente din *limesul* de NV al Daciei, cu zid din piatră, și urmele celei mai importante așezări civile urbane și militare romane, numită *Porolissum*, dezvoltată dintr-o așezare dacică mai veche (menționată de Ptolemeu), al cărei nume l-a preluat și ridicată la rang de municipiu în vremea împăratului Septimius Severus (193-211). Important centru militar, economic și ad-tiv (capitala Daciei Porolissensis), *Porolissum* a avut două castre din piatră (castrul cel mare, din vremea împăratului Caracalla, 198-217, avea 294 x 266 m), în care au staționat, succesiv, un mare număr de trupe romane *(Cohors I Britonnum milliaria*, unități din *Legiunea a XIII-a Gemina*, *a VII-a Claudia* etc.). Săpăturile arheologice au scos la iveală două sanctuare, un amfiteatru, templul zeilor Mauri, templul dedicat lui Liber Pater și un fragment de stradă *(via)*, pavată cu lespezi, lată de 5,75 m, ruinele unor cazărmi etc. În perimetrul satului Firminiș a fost descoperit (1936), într-un mormânt de înhumație datând din sec. 7 î.Hr., un pumnal *(akinakes)* de 36,5 cm, din bronz, având mânerul decorat cu striuri paralele și teaca *à jour*. Cod poștal: 4749.

MISCHII, com. în jud. Dolj, alcătuită din 6 sate, situată în partea de S a Dealurilor Amaradiei, pe cursul superior al râului Teslui; 1 929 loc. (1 iul. 1996): 902 de sex masc. și 1 027 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Satele Mlecănești și Urechești sunt amintite documentar, prima oară, în 1598 și, respectiv, 1619. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1864), „Sfântul Dumitru" (ante 1845, refăcută în 1875, reparată în 1935) și „Nașterea Maicii Domnului" (1850), în satele Mischii, Mlecănești și Urechești. În satul Motoci se află biserica cu dublu hram — „Sfânta Parascheva și Sfântul Nicolae" (1850-1853, reparată în 1900), iar în satul Mischii, biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1817, reparată în 1883-1884). Cod poștal: 1110.

MIȘCA, com. în jud. Arad, alcătuită din 4 sate, situată în partea de S a Câmpiei Crișurilor, pe cursul inf. al râului Teuz; 3 282 loc. (1 iul. 1996): 1 582 de sex masc. și 1 700 fem. Haltă de c.f. (în satul Satul Nou). Satul Mișca este menționat documentar, prima oară, în 1249. Cod poștal: 2992.

MITOC, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 2 sate, situată în NE Câmpiei Jijiei Superioare, pe dr. Prutului, la granița cu Rep. Moldova; 1 842 loc. (1 iul. 1996): 912 de sex masc. și 930 fem. Muzeu de istorie și arheologie. Pe terit. com. M. au fost descoperite vestigii din Paleolitic. Cod poștal: 6881.

MITOCU DRAGOMIRNEI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Dra-

Mitocu Dragomirnei. Vedere generală a Mânăstirii Dragomirna

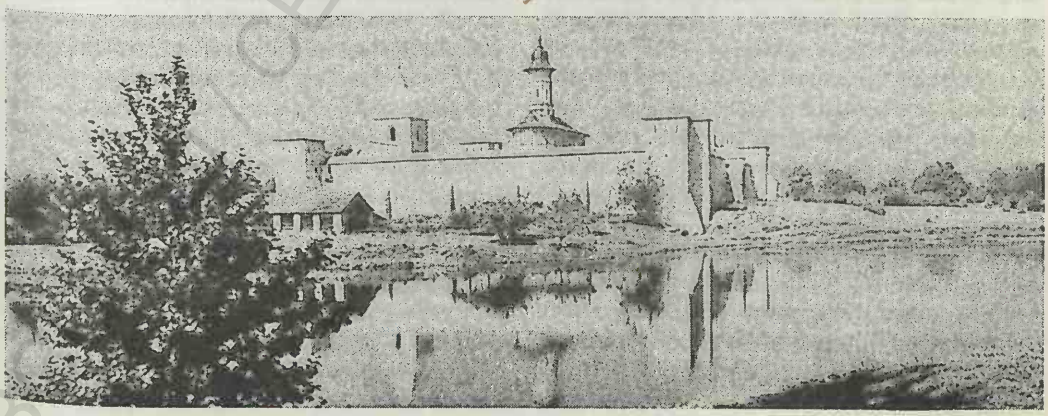

Mitocu Dragomirnei. Biserica „Pogorârea Duhului Sfânt" a Mânăstirii Dragomirna

gomirnei, la 12 km N de municipiul Suceava; 3 794 loc. (1 iul. 1996): 1 886 de sex masc. și 1 968 fem. Rezervația forestieră „Făgetul Dragomirnei" (131 ha). În satul Dragomirna se află Mânăstirea Dragomirna (de maici), cu tot complexul de clădiri, ctitorie din anii 1602-1609 a mitropolitului Anastasie Crimca, fortificată cu ziduri și turnuri de apărare construite în 1627-1635 din inițiativa domnului Miron Barnovschi. *Biserica mică*, din cimitir, cu hramul „Sfinții Enoh, Ilie și Ioan Teologul", zidită în 1602, se compune dintr-un naos cu absidă și un pridvor poligonal deschis, pe coloane, potrivit influenței arhitecturii muntenești. *Biserica mare*, cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt", ridicată în anii 1608-1609, cu o siluetă semeață, având o linie arhitectonică suplă și o turlă înaltă de 42 m, păstrează la interior (numai în naos și altar) picturi murale în frescă, în stil bizantin (remarcabile sunt scenele *Iisus în Grădina Ghetsimani, Prinderea lui Iisus, Judecarea, Răstignirea, Coborârea de pe cruce)*, executate de zugravii Crăciun, Mătieș, Ignat și Gligorie. Fațadele sunt înconjurate cu un brâu format dintr-un triplu tor, răsucit alternativ, iar turla este integral împodobită cu motive florale și geometrice sculptate, de influență caucaziană. Jefuit în 1653 de oastea lui Timuș Hmelnițki și în 1758 de tătari, așezământul monahal a suferit modificări în timpul ocupației austriece (1863); restaurat în 1961, redându-i-se forma inițială. În sec. 17 a avut un important rol cultural datorită activității lui Anastasie Crimca, cel care a impulsionat copierea textelor religioase și împodobirea acestora cu miniaturi. Muzeu de artă religioasă (broderii, cruci sculptate, obiecte din argint, tipărituri vechi, manuscrise cu miniaturi, între care se remarcă *Tetraevangheliarul* din 1609, scris pe pergament și decorat cu icoane, miniaturi și inițiale de Anastasie Crimca). Mânăstirea Dragomirna are un paraclis cu hramul „Sfântul Nicolae" (1635, refăcut în 1846) și chilii din 1845. Tot la Mânăstirea Dragomirna a trăit, în perioada 1763-1775, călugărul Paisie Velicicovski, întors de la Muntele Athos. În satul Mitocu Dragomirnei se află o biserică din lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1792-1794), cu catapeteasmă din 1796, pictată de Ionuț Burdujeni, și o biserică din zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1822). Cod poștal: 5836.

MITRENI, com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Mostiștei, pe stg. râului Argeș; 4 962 loc. (1 iul. 1996): 2 491 de sex masc. și 2 471 fem. Haltă de c.f. (în satul Valea Roșie). Fabrică de conserve de legume și fructe și de supe concentrate. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Pe terit. satului Valea Roșie se află lacul Mitreni (14 ha), cu apă sărată (mineralizare 6,3 g/l), sodică, sulfatată și cu nămol sapropelic pe fundul lacului, cu valori terapeutice. În vatra satului Mitreni a fost descoperită (1958) o necropolă de înhumație aparținând Culturii Sântana de Mureș (sf. sec. 3 — începutul sec. 4), în care s-au găsit vase din ceramică, un pahar din sticlă, cataramе, fibule din bronz, mărgele din sticlă etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. M. a făcut parte din jud. Ilfov. Rezervația forestieră Ciornuleasa (75,2 ha), înființată în 1954, ocrotește o pădure de tip „șleau" de câmpie, cu numeroase elemente sudice, alcătuită din stejar *(Quercus robur)*, stejar brumăriu *(Quercus pedunculiflora)*, carpen *(Carpinus betulus)*, cărpiniță *(Carpinus orientalis)*, tei *(Tilia tomentosa)*, frasin pufos *(Fraxinus pallisae)*, vișin turcesc *(Prunus mahaleb)*, ulm *(Ulmus procera)* ș.a.

Arbuștii sunt reprezentați prin sânger *(Cornus sanguinea)*, măceș *(Rosa canina)*, păducel *(Crataegus monogyna)*, soc *(Sambucus nigra)*, dârmoz *(Viburnum lantana)*, scumpie *(Cotinus coggygria)* ș.a., iar stratul ierbaceu include toporași *(Viola odorata)*, mierea ursului *(Pulmonaria officinalis)*, golomățul *(Dactylis glomerata)*, sadina *(Chrysopogon gryllus)* ș.a. Rezervație cinegetică (fazani, mistreți, iepuri, căprioare). Cod poștal: 8351.

MIZIL, oraș în jud. Prahova, situat în Câmpia Săratei, la contactul cu Subcarpații de Curbură, la poalele Dealului Istrița, la 110-150 m alt., pe cursul superior al râului Ghighiu și pe terasele văilor Budureasa și Tohăneanca, la 35 km E-NE de municipiul Ploiești; 17 180 loc. (1 iul. 1996): 8 229 de sex masc. și 8 951 fem. Supr.: 3,6 km^2; densitatea: 4 772 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872). Nod rutier. Fabrici de poliuretan, mobilă, saltele tip „Relaxa", stofe pentru mobilă, produse alim. (conserve de legume și fructe, preparate din carne, panificație) și de gheață. Filatură de lână pieptănată (din 1977). Centru viticol și de vinificație. Istoric. În perimetrul orașului au fost descoperite urme materiale din Epoca bronzului, precum și ceramică din sec. 3-4 și 7-9. Localit. apare menționată documentar, prima oară, la 6 iul. 1585, într-un act emis la cancelaria domnului Mihnea Turcitul, iar apoi la 30 sept. 1591, într-un act semnat de domnul Ștefan Surdul, în care este consemnată cu numele *Esteu* (amintit și în anii 1610, 1612, 1616 etc.). În timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), satul Esteu (numit în acea vreme și *Istau)* intră în posesia sa, el construind aici case domnești și acordând dreptul la târguri anuale. În sec. 18-19, aici s-a aflat o stație a poștei de cai *(menzil)* care funcționa pe drumul ce lega Buzăul cu Ploieștiul, fapt ce a determinat schimbarea numelui localit. din Istau în *Mezil* (de la care derivă numele actual). Declarat oraș în 1870. În prezent, orașul M. are în subordine ad-tivă localit. componentă Fefelei (menționată documentar la 6 aug. 1600). Monumente: bisericile având hramurile „Sfântul Ioan" (1857) și „Adormirea Maicii Domnului" (1865). În localit. componentă Fefelei se află biserica cu hramul „Sfântul Nicolae", construită în 1828 pe locul uneia din lemn, ce data din 1616. Cod poștal: 5025.

MOACȘA, com. în jud. Covasna, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Târgu Secuiesc, pe Râu Negru; 2 236 loc. (1 iul. 1996): 1 145 de sex masc. și 1 091 fem. Stație de c.f. (în satul Moacșa). Creșterea bovinelor. Herghelie (în satul Dalnic) specializată în producerea și creșterea rasei Lipițan. Culturi de cereale, cartofi ș.a. Pe terit. fostului sat Eresteghin (înglobat în satul Moacșa, în 1968) au fost descoperite (1962) urmele unei așezări aparținând Culturii Precucuteni, în care s-au găsit figurine antropomorfe, precum și vestigiile unei așezări din care s-au recuperat vase din ceramică (de tip Boian) de culoare neagră cu decor excizat, cu motive meandrice ce alternează cu zone netede. Satul Moacșa apare menționat documentar, prima oară, în 1332. În satul Dalnic, menționat documentar, prima oară, în 1332, se află o biserică fortificată (sf. sec. 14-începutul sec. 15), conacul „Gál" (sec. 19) și un parc dendrologic, iar în satul Pădureni, atestat documentar, în 1332, există o plantație de castani (declarată monument al naturii). Cod poștal: 4072.

MOARA, com. în jud. Suceava, alcătuită din 8 sate, situată în Pod. Sucevei, pe râul Șomuzu Mare; 4 145 loc. (1 iul. 1996): 2 062 de sex masc. și 2 083 fem. Reșed. com. este satul *Moara Nica*. În satul Bulai se află biserica armeano-gregoriană cu hramul „Adormirea Maicii Domnului"-Hagigadar (1512), cu zid de incintă și o biserică ortodoxă din zid (1774, cu pridvor adăugat în 1933), iar în satul Moara Nica există o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Graviil" (1774), cu turlă pe naos, ridicată în 1920 și pridvor adăugat în 1933. Cod poștal: 5812.

MOARA SĂRACĂ → Moara Vlăsiei.

MOARA VLĂSIEI, com. în jud. Ilfov, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Vlăsiei, pe râul Cociovaliștea; 5 646 loc. (1 iul. 1996): 2 822 de sex masc. și 2 824 fem. Stații de c.f. (în satele Moara Vlăsiei și Căciulați). Nod rutier. Fabrică de băuturi răcoritoare. Avicultură; sericicultură. Până la 17 febr. 1968, s-a numit *Moara Săracă*. Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996, a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov. În satul Căciulați se află palatul „Ghica", construit (1822-1828) în stil neoclasic, de domnul Grigore Dimitrie Ghica și folosit ca reședință de vară. În jurul palatului se întinde un parc (15 ha), în incinta căruia există o biserică-paraclis cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1832). Cod poștal: 8211.

MOARILE → Moreni.

MOCIU, com. în jud. Cluj, alcătuită din 9 sate, situată în Câmpia Fizeșului; 3 636 loc. (1 iul. 1996): 1 819 de sex masc. și 1 817 fem. Nod rutier. Pe terit. satului Crișeni a fost descoperit (1965) un tezaur alcătuit din 82 de monede din argint, datând din a doua jumătate a sec. 3 î.Hr., considerate a fi emisiuni celto-dacice. Satul Mociu apare menționat documentar, prima oară, în 1219, cu numele *Villa Mochy*. Biserici în satele Boteni (sec. 13, cu modificări gotice din sec. 15 și baroce din sec. 18) și Chesău (sec. 15-16, cu arhitectură gotică și ancadramente renascentiste, cu portal din 1521, decorat cu vrejuri și capete de îngeri și tavan casetat, pictat în 1788); clopotniță (1772). Biserici din lemn cu același hram — „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil"— în satele Crișeni (1791) și Chesău (sec. 18, cu picturi interioare din 1817; această biserică a fost adusă la Chesău în 1923 din satul Girișu Român). Cod poștal: 3417.

MODELU, com. în jud. Călărași, alcătuită din 2 sate, situată în SE Câmpiei Bărăganului și în SV Bălții Ialomiței, pe brațul Borcea al Dunării; 10 232 loc. (1 iul. 1996): 5 106 de sex masc. și 5 126 fem. Creșterea porcinelor. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Pescuit. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981 a făcut parte din jud. Ialomița. Mânăstirea Radu Negru (de călugări), înființată în perioada 1992-1995, cu biserica având hramul „Sfântul Gheorghe", construită în anii 1909-1913 (cu picturi murale interioare din 1937 și recondiționate în 1969 de Vasile Olteanu) și părăsită în anii 1960-1977, din cauza inundațiilor, a fost refăcută în 1989-1990 și resfințită la 14 oct. 1995. Cod poștal: 8540.

MOFTIN, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Someșului, pe cursul inf. al râului Crasna; 4 108 loc. (1 iul. 1996): 2 026 de sex masc. și 2 082 fem. Stații de c.f. (în satele Moftinu Mic și Domănești). Nod rutier. Reșed. com. este satul *Moftinu Mic*, menționat documentar, prima oară, în 1828. Creșterea porcinelor și ovinelor. Culturi de cereale și plante tehnice (sfeclă de zahăr). Pe terit. satului Domănești a fost descoperit (1880) un depozit de bronzuri, alcătuit din 375 de obiecte (unelte, arme, podoabe ș.a.), datând de la sf. Epocii bronzului (sec. 13-12 î.Hr.), iar în 1962 au mai fost scoase la iveală încă 72 de piese din bronz, din aceeași epocă. În satul Moftinu Mare, menționat documentar, prima oară, în 1330, se află o biserică romano-catolică având hramul „Maica Domnului" (1724). Cod poștal: 3852.

MOGOSABRAAM → Abrămuț.

MOGOȘ, com. în jud. Alba, alcătuită din 21 de sate, situată în bazinetul depresionar omonim din NV M-ților Trascău, pe cursul superior al râului Geoagiu, la 734 m alt.; 1 378 loc. (1 iul. 1996): 675 de sex masc. și 703 fem. În satul Mogoș (care până la 17 febr. 1968 s-a numit *Miclești*), menționat documentar în 1909, are loc anual (în luna mai), manifestarea etno-folclorică „Chemarea narciselor". Zonă de port popular, de veche tradiție. În satul Cojocani, amintit documentar, prima oară, în perioada 1760-1762, se află biserica ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 15, cu modificări și adăugiri din sec. 18 și 20), iar în satul Bârlești (atestat documentar în 1909), biserica ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1844, cu picturi pe pereții interiori, executate în 1846). Cod poștal: 3396.

MOGOȘANI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Titu, pe râul Argeș; 4 695 loc. (1 iul. 1996): 2 295 de sex masc. și 2 400 fem. Haltă de c.f. (în satul Cojocaru). Pe terit. com. a fost descoperită (1962) o necropolă birituală, cu 70 de morminte (datând din sec. 4 d.Hr.), în cadrul căreia s-au identificat elemente aparținând populațiilor gotice, sarmatice și daco-romane (ceramică cenușie lustruită, tipică populațiilor gotice, și ceramică din pastă poroasă, specifică localnicilor, mărgele din chihlimbar și din sticlă, fibule din argint, piepteni din os etc.). Bisericile cu același hram — „Sfântul Nicolae", în satele Cojocaru (1812) și Merii (1884); biserică având triplu hram —„Sfântul Nicolae, Cuvioasa Parascheva și Sfântul Ioan" (1884-1885), în satul Zăvoiu; biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1840), în satul Mogoșani. Cod poștal: 0160.

MOGOȘEȘTI 1. Com. în jud. Iași, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, la poalele de NE ale Dealului Bordea; 4 220 loc. (1 iul. 1996): 2 218 de sex masc. și 2 002 fem. Expl. de gresii, argile și marne. Moară de cereale. Culturi de cereale, plante tehnice și nutreț, cartofi, legume etc. În arealul com. M. au fost descoperite vestigii de la sf. Paleoliticului, din epocile bronzului și fierului, din sec. 9-11 și 17-18. Satul

Mogoșești apare menționat documentar, prima oară, în 1438. Cod poștal: 6654.

2. → **Mogoșești-Siret.**

MOGOŞEŞTI-SIRET, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Pod. Fălticeni cu culoarul Siretului, pe terasele de pe dr. Siretului; 3 937 loc. (1 iul. 1996): 1 913 de sex masc. și 2 026 fem. Stație de c.f. (în satul Muncelu de Sus) și haltă de c.f. (în satul Mogoșești-Siret). Satul Mogoșești-Siret apare menționat documentar, prima oară, în 1454. Pe terit. com. au fost descoperite tezaure de monede din bronz (sec. 1-2) și argint (sec. 16). Până la 17 febr. 1968, satul și com. Mogoșești-Siret s-au numit *Mogoșești*. Cod poștal: 5733.

MOGOŞOAIA 1. Lac de origine antropică, pe valea Colentinei, în arealul comunei omonime, la 15 km NV de București. Supr.: 103 ha, din care 40 ha asanate. Pe malurile lacului se află Pădurea Mogoșoaia (20 ha), iar pe malul stg. sunt amenajate un șirand (din 1948) și un debarcader. Obiectiv turistic.

2. Com. în jud. Ilfov, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Vlăsiei, pe stg. lacului cu același nume și a râului Colentina; 4 804 loc. (1 iul. 1996): 2 405 de sex masc. și 2 399 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 17 nov. 1886). Iazuri și heleșteie. Creșterea bovinelor, porcinelor și păsărilor. Pomicultură, viticultură, legumicultură. Prima mențiune documentară a localit. datează din 24 apr. 1598. În 1680, marele postelnic Constantin Brâncoveanu a cumpărat un teren din sat, pe care a construit ulterior un ansamblu arhitectonic, reprezentativ pentru epoca brâncovenească, format dintr-o bisericuță (1688), care avea să slujească drept paraclis (în interior se păstrează picturile executate în 1702, între care se remarcă tabloul votiv cu imaginea ctitorului împreună cu soția sa, Maria, și cei patru fii și șapte fiice) și palatul domnesc (1702), folosit de Brâncoveanu ca reșed. de vară. Situat pe malul lacului Mogoșoaia, palatul, care are subsol, parter și etaj, se caracterizează prin armonia proporțiilor, prin folosirea unor elemente renascentiste *(loggia* dinspre lac), prin bogata decorație sculptată (de inspirație barocă) a coloanelor și balustradelor din

Mogoşoaia (2)

Palatul domnesc

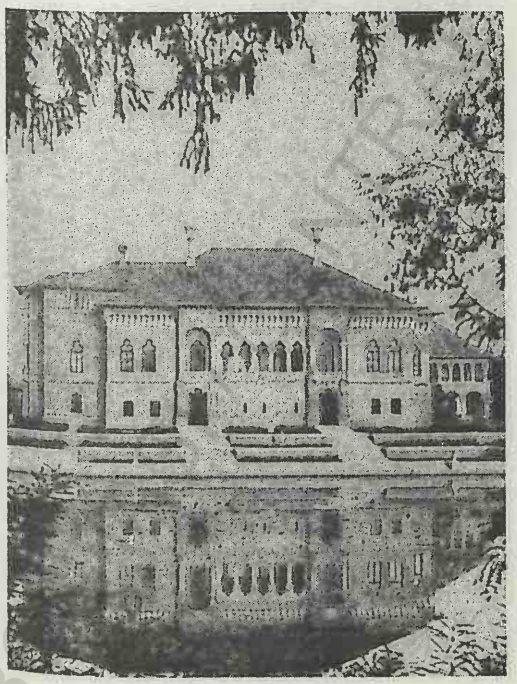

Loggia palatului domnesc

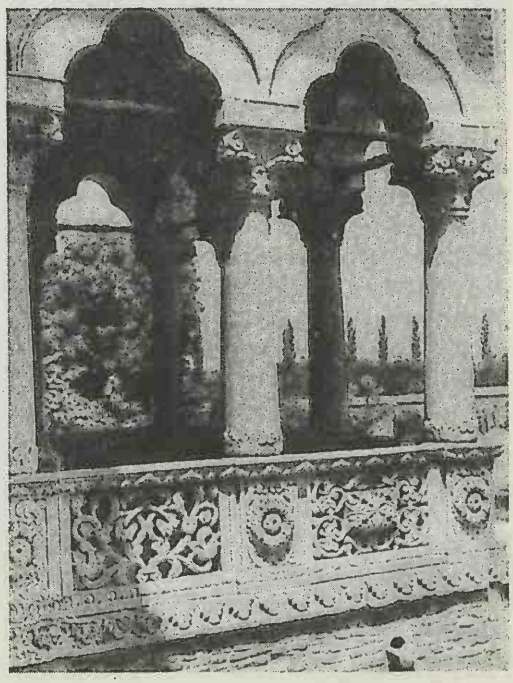

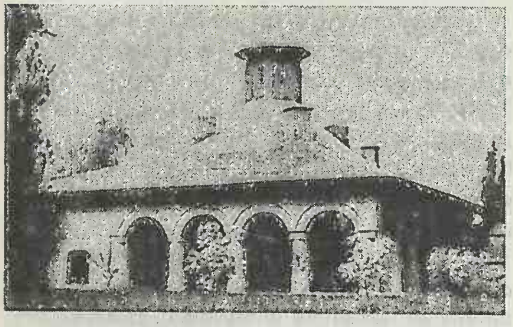

Mogoşoaia (2). Cuhnia

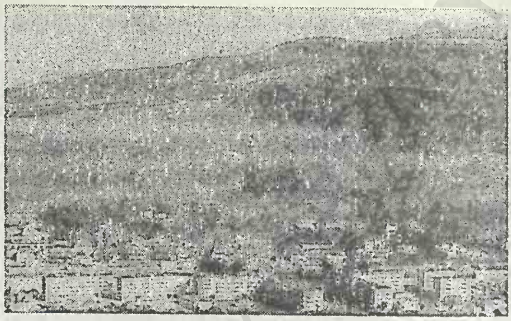

Moineşti. Vedere generală

piatră. Palatul se află în mijlocul unei grădini mari, înconjurată de ziduri, cu un turn de poartă şi un foişor. În incinta Curţii Domneşti se mai păstrează vechea bucătărie (cuhnia). După restaurarea din 1957, palatul adăposteşte un muzeu de artă feudală, cu bogate colecţii de argintărie, sculpturi în piatră şi lemn, icoane, ţesături, broderii în fir de aur şi argint, hrisoave, tipărituri rare etc. La subsol este amenajat (din 1959) un lapidariu. În incinta curţii se află o clădire, având un portic cu coloane din cărămidă, construită în sec. 20, care găzduieşte casa de creaţie a scriitorilor şi artiştilor plastici. Între 23 ian. 1981 şi 12 apr. 1996, com. M. a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov.

MOHOŞ, tinov situat în masivul vulcanic Puciosu (Carpaţii Orientali), la 1 050 m alt., la 1 km NE de lacul vulcanic Sfânta Ana, cantonat în craterul unui vulcan stins. Supr.: 40 ha. Stratul plutitor de turbă, care atinge în prezent 10,5 m grosime, a început să se formeze la sfârşitul ultimei glaciaţiuni, acoperind, treptat, supr. unui vechi lac. Aici se întâlnesc peste 20 de specii şi varietăţi de *Sphagnum* (muşchi de turbă), între care se remarcă o specie rară în România *(Sphagnum ampullaceum)*. În jurul tinovului vegetează specii rare de plante, cum sunt bumbăcariţa *(Eriophorum gracile)*, mai multe specii de rogoz *(Carex elongata, Carex limosa, Carex pauciflora)*, răchita *(Salix aurita)*, răchiţelele *(Vaccinum oxycoccos)*, roua cerului *(Drosera rotundifolia, Drosera obovata)* ş.a. Tinovul M., împreună cu zona înconjurătoare, extinsă pe c. 80 ha., a fost declarat rezervaţie floristică. Cunoscut şi sub numele de *Lacul cu muşchi*.

MOIECIU, com. în jud. Braşov, alcătuită din 6 sate, situată în culoarul depresionar Rucăr–Bran, la poalele de E ale M-ţilor Piatra Craiului şi cele de NV ale M-ţilor Bucegi; 5 019 loc. (1 iul. 1996): 2 493 de sex masc. şi 2 526 fem. Reşed. com. este satul *Moieciu de Jos*, menţionat documentar, prima oară, în 1805. Fabrică de brânzeturi, caşcaval ş.a. Creşterea bovinelor (în satul Cheia). Bisericile ortodoxe cu hramurile „Sfântul Nicolae" (sec. 18) şi „Adormirea Maicii Domnului" (1818), în satele Moieciu de Jos şi Cheia. În arealul com. M. se află punctul fosilifer Vama Strunga. Cod poştal: 2230.

MOIGRAD → Mirşid.

MOINEŞTI, oraş în jud. Bacău, situat în partea de V a Depr. Tazlău, la poalele de N ale Culmii Berzunţi, la 480 m alt., pe râul Ormeniş, la 49 km SV de municipiul Bacău; 25 489 loc. (1 iul. 1996): 12 586 de sex masc. şi 12 903 fem. Supr.: 6,3 km^2; densitatea: 4 045 loc./km^2. Staţie finală de c.f. pe linia Adjud—Oneşti—Târgu Ocna—Comăneşti—Moineşti. Nod rutier. Expl. de petrol, menţionate documentar în 1440 şi 1442. Distilerie de ţiţei (1840). Construcţii de utilaje pentru foraj. Fabrici de conf., de prelucr. a lemnului şi de produse alim. (preparate din lapte, panificaţie ş.a.). Ateliere de reparaţii. Muzeu de istorie. Parc. Izvoare cu ape minerale sulfuroase, clorurate, bicarbonatate, sodice, calcice, magneziene, valorificate (din 1935) pentru tratarea afecţiunilor tubului digestiv. Istoric. Având o existenţă rurală îndelungată (M. apare menţionat documentar, prima oară, în 1478), localit. a fost ridicată la rang de târg prin hrisov domnesc, în perioada 1817-1820. Trecut în categoria comunelor rurale, în 1864, M. a fost declarat oraş în 1912, după ce înglobase aşezarea Găzărie.

formată, în 1910, prin stabilirea mai multor familii în jurul unei instalații de distilare a petrolului. În prezent, orașul M. are în subordine ad-tivă localit. componentă Găzărie. **Monumente:** biserica având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1702, refăcută în 1768, cu transformări la fațade din 1847 și un pridvor adăugat în 1896; reparată în 1927); bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (c. 1800), „Sfântul Ioan" (ante 1839) și „Sfântul Gheorghe" (1856); monumentul închinat eroilor căzuți în timpul Războiului de Independență, dezvelit în 1908. Cod poștal: 5478.

MOISEI, com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E a Depr. Maramureș, pe râul Vișeu; 9 036 loc. (1 iul. 1996): 4 655 de sex masc. și 4 381 fem. Stație de c.f. Nod rutier. Centru pomicol. În satul Moisei, menționat documentar, prima oară, în 1365, cu numele *Moyse*, armatele horthyste în retragere au ucis mișelește (la 14 oct. 1944) 29 de patrioți români și au incendiat satul, transformând în scrum c. 200 de case. În casa din lemn de la nr. 851 a fost amenajat un muzeu memorial în amintirea românilor uciși de armata horthystă. În memoria victimelor din M., sculptorul român Vida Gheza a realizat (în 1967) un ansamblu monumental, format din 12 siluete de bărbați (sculptate în lemn) dispuse în cerc, în jurul unei mese din piatră. Mânăstire (de călugări), datând din sec. 14 și atestată documentar în 1637, unde, în sec. 17-18, a funcționat un important centru de pictură bisericească. Biserică din lemn, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sfințită în 1672), ce păstrează picturi interioare executate pe pânză, după anul 1650; restaurată în anii 1928-1929. Alături, biserică din zid, construită în anii 1910-1911, în stil neoclasic (renovată și repictată în anii '80). Cod poștal: 4989.

Moisei. Ansamblul sculptural realizat de Vida Gheza

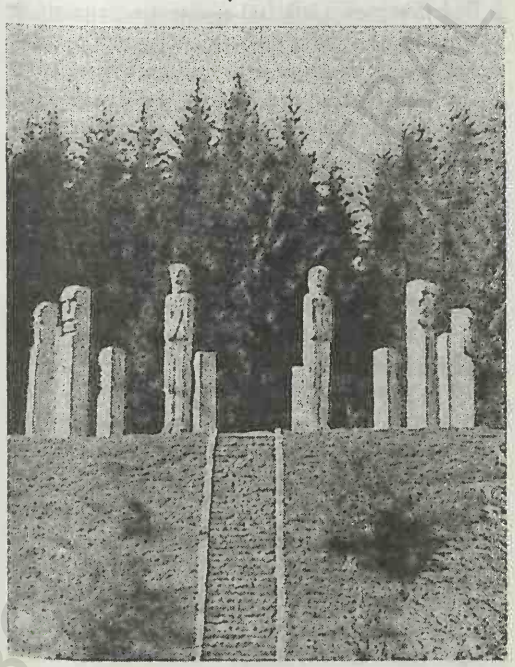

MOISEȘTI-MĂLĂRIȘCA, **Dealurile ~**, unitate deluroasă aparținând Pod. Mehedinți, extinsă pe direcție NE-SV, între cursul superior al râului Topolnița (NE) și Dunăre (SV), dominând spre E Depr. Bahna și Depr. Baia de Aramă—Cireșu. În partea de N, în bazinul Topolniței, se află Dealurile Mălărișca, în care relieful prezintă culmi rotunjite, cu pante domoale, dominate de câteva vârfuri mai înalte. Culmile deluroase din partea de S, din bazinul Bahnei, aparținând Dealurilor Moisești, au o boltire largă și prezintă pante accentuate, iar văile care le segmentează sunt adânci și strâmte. Tot aici se întâlnesc și cele mai mari înălțimi din întregul ansamblu deluros, respectiv vârfurile Gornova (718 m alt.) și Vârful Cristei (686 m). Dealurile din bazinul Topolniței, respectiv Dealurile Mălărișca, sunt acoperite în cea mai mare parte cu livezi și pajiști, iar cele din bazinul Bahnei (Dealurile Moisești) sunt acoperite atât cu păduri, cât și cu culturi agricole.

MOLDOVA 1. **Podișul Moldovei**, mare unitate geografică în partea de E a României, situată între granița de NE a țării (la N), râul Prut (la E), Câmpia Română, respectiv Câmpiile Siretului Inferior, Tecuciului și Covurlui (la S), Subcarpații Moldovei (la V) și Obcinele Bucovinei (la NV). Reprezintă o unitate de platformă (sectorul de SV al Platformei Podolice), alcătuită predominant din depozite marine și fluvio-lacustre, dispuse transgresiv peste un fundament cristalin. Relief variat, marcat în peisajul morfologic prin culmi teșite și rotunjite, cu alt. de peste 500 m în NV (Pod. Sucevei) și între 400 și 480 m în partea centrală (Pod. Bârladului), prin frecvente formațiuni de cueste și pornituri de teren. Alt. max.: 692 m (vf. Ciungi). Pod. M., intens fragmentat de văi largi, însoțite de

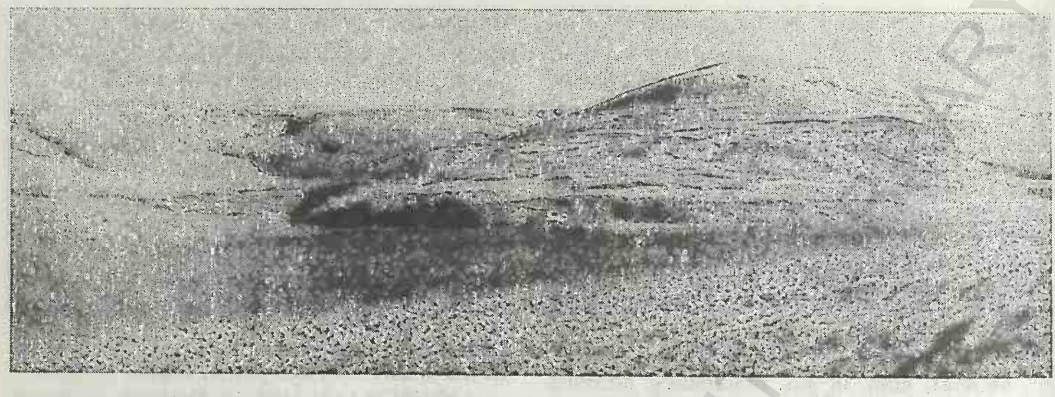

Podișul Moldovei. Vedere generală

lunci și terase bine dezvoltate (Siret, Prut, Moldova, Bârlad, Jijia, Bahlui ș.a.), are o climă temperat-continentală (medii termice multianuale între 6 și 9°C), cu precipitații moderate (500-700 mm anual) și soluri ce reflectă continentalismul climatului (cernoziomuri, cernoziomuri cambice, soluri brune de pădure și cenușii de pădure). Ca urmare a interferenței elementelor est-continentale cu cele central-europene, covorul vegetal are un caracter complex, prezentând diferențe semnificative în funcție de altitudine și de poziția în teritoriu. În marginea de NV, la 500-600 m alt., se întâlnesc păduri de fag în amestec cu brad și molid; în continuare, la 400-500 m alt. sunt făgete și amestecuri de fag cu gorun, iar pe dealurile cu înălțimi de 250-400 m se află păduri de gorun în amestec cu stejar, carpen, tei, frasin, arțar, jugastru. În porțiunile mai joase din partea de E a Pod. M. se dezvoltă în condiții naturale vegetația de silvostepă: în Câmpia Jijiei — silvostepă de tip nordic, cu pâlcuri de pădure de stejar, iar în SE (în porțiunile mai joase ale Pod. Bârladului) silvostepă sudică cu pâlcuri de stejar pufos și brumăriu. Astăzi, vegetația naturală a fost în mare parte înlocuită de pajiști secundare (mai extinse în Pod. Sucevei) și în special de culturi agricole, de viticultură și pomicultură. Din punct de vedere fizico-geografic, Pod. M. cuprinde trei mari subunități: *Pod. Sucevei*, în NV, *Câmpia Jijiei* sau *Câmpia Moldovei*, în partea centrală și de NE, și *Pod. Bârladului*, în partea centrală și de S.

2. Subcarpații Moldovei → **Subcarpați.**

3. Câmpia sau **Depr. Moldovei** → **Jijia (1).**

4. Râu, afl. dr. al Siretului în aval de municipiul Roman; 216 km; supr. bazinului: 4 326 km^2. Izv. din NE Obcinei Mestecăniș, de sub vf. Lucina, de la 1 250 m alt., străbate mai întâi formațiunile de fliș ale unui culoar larg, pe direcție N-S, ce separă Obcina Mestecăniș (din V) de Obcina Feredeu (din E), iar în aval de com. Fundu Moldovei face o cotitură spre E, traversând perpendicular flișul paleogen, până la Gura Humorului. În acest sector, panta medie de scurgere este de 10,1 ‰. În aval de Gura Humorului, râul M. separă zona subcarpatică a Pod. Sucevei, căpătând o direcție generală de curgere NV-SE, suferind o ușoară ruptură de pantă, ce determină formarea unui sector cu mare mobilitate a albiei până la vărsarea în Siret. În acest sector, M. prezintă o vale largă, cu numeroase despletiri și mici „piețe" de adunare a apelor. Afl. pr.: Moldovița, Suha, Humor, Râșca, Neamț (sau Ozana), Topolița.

MOLDOVA NOUĂ, oraș în jud. Caraș-Severin, situat în zona defileului Dunării, în depresiunea omonimă, la poalele de SE ale M-ților Locva, la 250-300 m alt., pe stg. văii Dunării, la granița cu Iugoslavia; 15 777 loc. (1 iul. 1996): 8 014 de sex masc. și 7 763 fem. Supr.: 10,5 km^2; densitatea: 1 502 loc./km^2. Port fluvial. Expl. de calcar, de min. complexe, pirite cuprifere și min. de fier. Prelucr. piritei; reparații de nave fluviale; produse alim. Centru pomicol și viticol. Muzeu cu secții de istorie, arheologie, etnografie, artă populară și științele naturii. În arealul orașului M.N. se află rezervația naturală (forestieră și botanică) „Valea Mare" (400 ha), alcătuită din frasin, stejar, fag, carpen, care adăpostește o specie medi-

teraneană *(Daphne laureola)*, prezentă numai în Defileul Dunării, alături de care mai vegetează mojdreanul, liliacul, teiul alb, cărpinița, ghimpele, laleaua ș.a. Istoric. În perimetrul localit. componente Moldova Veche, menționată documentar, prima oară, în 1588, au fost descoperite (1970) urmele unei așezări din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului, în care s-au găsit vase ceramice piriforme, cu lustru negru, cu decor geometric adânc incizat (meandre, cercuri concentrice, zigzaguri), vestigiile unei așezări romane din sec. 2-4, în care s-au găsit un tezaur monetar roman, cărămizi cu ștampila *Cohors III Delmatarum* ș.a., precum și urmele unor așezări feudale din sec. 7-10 (au fost scoase la iveală fragmente de vase, monede, bordeie etc.). Localit. apare menționată documentar, prima oară, ca sat, în 1717, cu numele *Posneazi*, apoi este consemnată cu toponimul *Pesnack* (pe o hartă din 1723), iar în 1761, cu acela de *Bosniak*. Anterior anului 1775, aici existau două localități *(Bosniak* — colonizată în 1718 cu locuitori veniți din Styria și Tirol —, și *Baron* — locuită de români), care s-au unit după această dată sub numele de Moldova Nouă. Declarată oraș la 17 febr. 1968, M.N. are în subordine ad-tivă 3 localit. componente: Măcești, Moldova Veche și Moldovița. Monumente: biserica catolică (1780, cu unele transformări din 1791). Cod poștal: 1788.

MOLDOVA-SULIȚA, com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de NE ale Obcinei Mestecăniș și cele de NV ale Obcinei Mari, pe cursul superior al râului Moldova; 2 050 loc. (1 iul. 1996): 1 054 de sex masc. și 996 fem. Păstrăvărie. Rezervațiile botanice „Tinovu Găina", cu mesteacăn pitic *(Betula nana)*, relict glaciar, și „Răchitișu Mare" (177,5 ha), cu plante rare (strugurii ursului/*Arctostaphylos uva ursi)*. Herghelie (rasa huțul). Cod poștal: 5967.

MOLDOVEANU, vârf în partea centrală a culmii pr. a M-ților Făgăraș, alcătuit din șisturi cristaline, cel mai înalt din Carpații românești. Alt.: 2 544 m. Nod orohidrografic (de sub el izv. Buda, Vâlsan, Râu Doamnei, Vistea). Înconjurat de circuri cu lacuri glaciare.

MOLDOVENEȘTI, com. în jud. Cluj, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a M-ților Trascău cu Câmpia colinară a Turzii, pe valea Arieșului; 3 555 loc. (1 iul. 1996): 1 731 de sex. masc. și 1 824 fem. Stație de c.f. (în satul Plăiești) și haltă de c.f. (în satul Moldovenești). Pomicultură. Viticultură. Prima menționare documentară a satului Moldovenești datează din anul 1 075 *(castrum)*. Aici se află ruinele uneia dintre cele mai vechi fortificații din Transilvania (sec. 10-13), cunoscută sub numele de *Cetatea Turzii*, construită inițial dintr-un val de pământ înconjurat de șanț și întărită ulterior (sec. 12) cu ziduri din piatră. A fost abandonată în sec. 13. Biserici unitariene, în satele Moldovenești (sec. 17-18), Bădeni (sec. 17) și Plăiești (sec. 15-18); biserică reformată (1714), în satul Stejeriș; biserici din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1765) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1784), în satele Bădeni și Podeni; biserică din zid, cu hramul „Înălțarea Domnului" (sec. 18, cu picturi murale din 1930), în satul Podeni. Cod poștal: 3353.

MOLDOVENI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 2 sate, situată în Subcarpații Neamțului; 2 451 loc. (1 iul. 1996): 1 188 de sex masc. și 1 263 fem. Creșterea porcinelor. Culturi de cartofi și sfeclă de zahăr. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Moldoveni s-au numit *Porcești*. Pe Dealul Gabăra au fost descoperite (1957-1959) urmele unei așezări de bordeie și o necropolă de incinerație carpice (sec. 2-3), în care s-au găsit vase din ceramică, dacice și romane. Cod poștal: 5565.

MOLDOVIȚA 1. Com. în jud. Suceava, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de V ale Obcinei

Vârful Moldoveanu

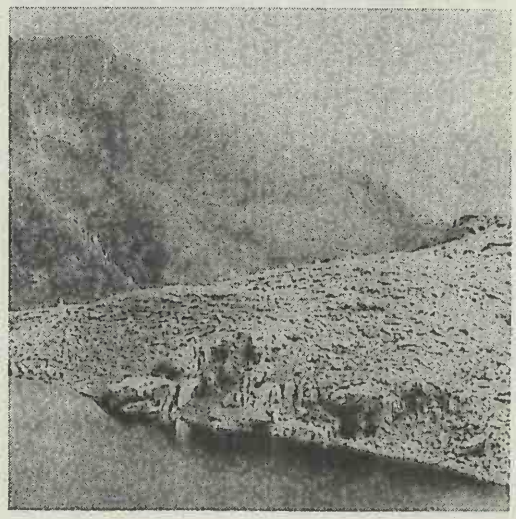

Mari și cele de E ale Obcinei Feredeu, pe cursul superior al râului Moldovița; 5 281 loc. (1 iul. 1996): 2 730 de sex masc. și 2 551 fem. Expl. și prelucr. lemnului. Păstrăvărie. Cod poștal: 5973.

2. Mânăstirea ~ → Vatra Moldoviței.

MOMUȚA, vârf în masivul Codru-Moma. Alt.: 930 m.

MONEASA, com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de V ale M-ților Codru-Moma, la 290 m alt., pe râul cu același nume; 1 229 loc. (1 iul. 1996): 596 de sex masc. și 633 fem. Zăcăminte de sulfuri cuprifere (în satul Rănușa). Expl. de marmură roșie și neagră. Expl. și prelucr. lemnului. Pomicultură. Camping. Aici au fost descoperite urmele unui cuptor pentru topit fier, înalt de 10 m, unicul vestigiu al intensei activități de prelucr. a fierului din sec. 17-19. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1597. Stațiune balneoclimaterică de interes general, cu funcționare permanentă, cu climat submontan, sedativ (veri plăcute, cu temp. medii de 20°C, și ierni blânde, cu medii termice, în ian., de –1,1°C), cu aer curat, puternic ionizat și izv. cu ape minerale bicarbonatate, calcice, magneziene, sodice, oligominerale, mezotermale (24-32°C). Valorificarea apelor minerale a început din anul 1866, iar primele stabilimente balneare datează din 1881. Stațiunea este indicată pentru tratarea afecțiunilor reumatismale, ginecologice (tulburări genitale minore), a bolilor metabolice și de nutriție (diabet zaharat, obezitate) etc. Lac de agrement, piscine cu apă minerală, popicărie. În apropiere se află Peștera Liliecilor, săpată într-un masiv de calcar ne-

Moneasa. Complexul balnear

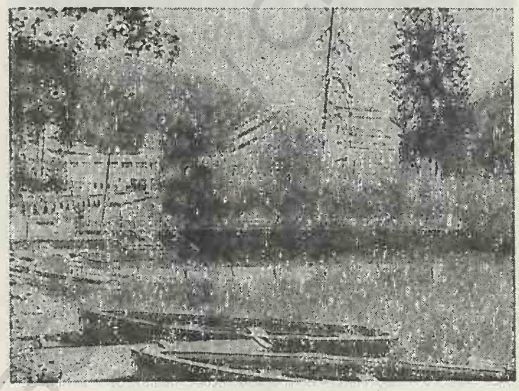

gru, cascada Boroaia, vf. Momuța (930 m alt.) ș.a. Cod poștal: 2837.

MONOR, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 2 sate, situată în SE Dealurilor Bistriței, pe cursul superior al râului Luțu; 1 782 loc. (1 iul. 1996): 856 de sex masc. și 926 fem. Stație de c.f. (în satul Monor). Viticultură. Muzeu etnografic (f. 1968). Monumentul eroilor. Rezervație geologică (vulcani noroioși), extinsă pe 10 ha. Cod poștal: 4411.

MONTEORU, masiv muntos în SV M-ților Buzăului, delimitat de văile râurilor Siriu Mare (în N), Buzău (în E) și Bâsca Chiojdului (în V), iar la S, de aliniamentul depresiunilor Chiojdu—Nehoiu. Alcătuit din fliș grezos cu intercalații șistoase. Alt. max.: 1 344 m.

MORA → Moravița.

MORAVIȚA, com. în jud. Timiș, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Bârzavei, pe râul Moravița, la granița cu Iugoslavia; 2 499 loc. (1 iul. 1996): 1 266 de sex masc. și 1 233 fem. Stație de c.f. (în satul Stamora Germană). Nod rutier. Punct de frontieră (vamă). Fermă de creștere a bovinelor (în satul Stamora Germană). Satul Moravița apare menționat documentar, prima oară, în 1333, cu numele *Mora*. Cod poștal: 1930.

MORĂREȘTI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 6 sate, situată în Piem. Cotmeana, în zona de izv. a râurilor Cotmeana și Vedea; 2 205 loc. (1 iul. 1996): 1 069 de sex masc. și 1 136 fem. Nod rutier. Pomicultură (pruni, meri, peri). Biserică din zid, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1870-1873), în satul Luminile și biserică din lemn, cu hramul „Sfânta Treime" (sec. 19), în satul Morărești. Cod poștal: 0371.

MORENI, oraș în jud. Dâmbovița, situat în zona de contact a Subcarpaților Ialomiței cu Câmpia Cricovului, pe cursul superior al râului Cricovu Dulce, la 240-472 m alt., la 37 km NE de municipiul Târgoviște; 23 187 loc. (1 iul. 1996): 11 345 de sex masc. și 11 842 fem. Supr.: 5,1 km^2; densitatea: 4 546 loc./km^2. Stație finală de c.f. Nod rutier. Vechi centru de expl. a petrolului (din 1903). Termocentrală. Constr. și reparații de utilaje petroliere și chimice, de rezervoare, cisterne și containere metalice. Fabrică de conf. Centru pomicol. Muzeu de istorie. Târg anual tradițional. Istoric. Localit. apare menționată documentar ca sat, prima oară, în 1584, cu numele *Moarile* (datorită

numeroaselor mori de pe valea Cricovului Dulce), iar din 1661 este cunoscută cu numele actual. Declarată oraș la 15 sept. 1917, localit. a fost trecută în rândul comunelor în perioada 1931-1947 și a redevenit oraș în 1948. **Monumente:** biserică având hramul „Schimbarea la Față" (1868); biserică având dublu hram — „Adormirea Maicii Domnului și Sfântul Dimitrie" (1891-1895) din cartierul Stavropoleos; monument ridicat în memoria eroilor căzuți în timpul primului război mondial. Cod poștal: 0271.

MORILOR, Canalul ~ → Canalul Morilor.

MORISENA → Cenad.

MOROENI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 6 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de S ale M-ților Bucegi, pe cursul superior al Ialomiței; 5 105 loc. (1 iul. 1996): 2 536 de sex masc. și 2 569 fem. Expl. de gresii. Hidrocentralele Dobrești (16 MW, dată în folosință în 1929) și Moroeni (15,3 MW, dată în folosință în 1953) sunt deservite de lacul de acumulare Scropoasa, situat în amonte de Cheile Orzei, care asigură regularizarea diurnă a debitelor Ialomiței. Centru pomicol. Localitate cu factori climaterici naturali (climat submontan, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, sedativ). În satul Moroeni se află un sanatoriu T.B.C. (1938), un punct muzeal cu colecții de istorie și etnografie, o biserică cu dublu hram — „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul" (1825-1827) și numeroase case din sec. 19. În perimetrul com. se află cheile Horoabei, Zănoagei, Tătarului și punctele fosilifere Plaiul Domnesc și Plaiul Hoților. Cod poștal: 0289.

Moroeni. Sanatoriul T.B.C.

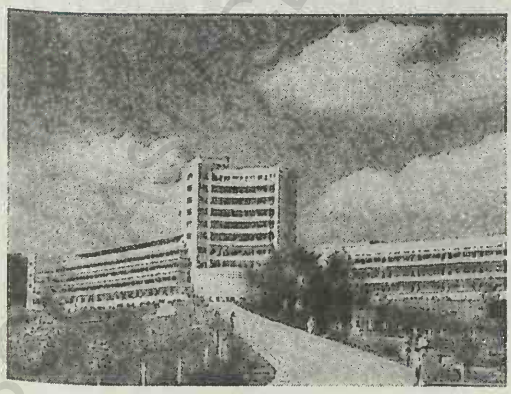

MORTENI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 2 sate, situată în partea de NV a Câmpiei Titu, pe râul Neajlov; 3 172 loc. (1 iul. 1996): 1 619 de sex masc. și 1 553 fem. Biserică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1870-1872), în satul Morteni și biserică având dublu hram — „Sfântul Ioan Botezătorul și Sfânta Ecaterina" (1837), în satul Neajlovu. Cod poștal: 0165.

MORUNGLAV, com. în jud. Olt, alcătuită din 5 sate, situată în SE Piem. Oltețului, pe râul Birlui (afl. al Oltețului) și pe stg. văii Oltețului; 3 124 loc. (1 iul. 1996): 1 542 de sex masc. și 1 582 fem. Viticultură. Biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1833, cu picturi murale originare în interior), în satul Poiana Mare. Cod poștal: 0589.

MOSTIȘTEA 1. **Câmpia Mostiștei,** subunitate a Câmpiei Române, situată în S-SE țării, de o parte și de alta a văii Mostiștea, între aliniamentul râurilor Vânăta și Argova (la E) și Dâmbovița și Argeș (la V). Constituită predominant din depozite loessoide, pleistocene, cu grosimi variabile (10-20 m). Are aspectul unui șes neted, cu alt. sub 100 m, terminat cu câte 2-3 terase largi spre Dunăre și spre Argeș—Dâmbovița. Prezența loessului a contribuit la dezvoltarea intensă a proceselor de tasare, determinând apariția văilor de tip „furcitură" și formarea a numeroase crovuri. Pânza freatică se află la adâncimi ce variază între 6 și 25 m. Vegetația naturală de silvostepă, cu pâlcuri de stejar brumăriu și stejar pufos, a cedat locul terenurilor agricole pe cea mai mare parte a câmpiei. O pădure de dimensiuni mai mari se află pe terit. com. Mitreni (pădurea Ciornuleasa, declarată rezervație forestieră). Soluri predominant cernoziomice, în mare parte levigate, propice culturilor agricole.

2. Râu, afl. stg. al Dunării pe terit. com. Chiselet (jud. Călărași); 74 km; supr. bazinului: 1 734 km^2. Izv. din Câmpia Vlăsiei, din arealul com. Moara Vlăsiei. (jud. Ilfov), de la 90 m alt., curge pe direcție generală NV-SE, străbătând câmpia omonimă și, după ce traversează lezerul Mostiștei, se varsă în Dunăre. Valea M. formează un tip hidrologic aparte care-i poartă numele („vale de tip mostiște"), caracterizat prin prezența, în timpul secetelor prelungite, a unei albii minore fără apă, doar cu unele „ochiuri" de apă, din loc în loc (Lilieci, Hagiești, Plumbuita, Pârlita, Codreni, Siliștea). În ultimele decenii, aspectul văii M. a fost puternic modificat din cauza amenajărilor hidro-

tehnice. Numeroasele fântâni săpate pe malurile văii asigură alimentarea cu apă potabilă a populației. Afl. pr.: Valea Colgeagului, Belciugatele, Vânăta, Argova.

3. **Iezerul Mostiștei**, liman fluviatil pe cursul inf. al râului Mostiștea, în Câmpia Mostiștei. Supr.: 18,6 km^2; vol.: 160 mil. m^3 (volum rezultat din lucrările de amenajare pentru irigații). Folosit pentru piscicultură și irigații.

MOŞNA 1. Com. în jud. Iași, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E a Pod. Central Moldovenesc, în zona de izvor a râului Moșna; 1 851 loc. (1 iul. 1996): 918 de sex masc. și 933 fem. Cărămidărie; ateliere de dogărie și tâmplărie. Pomicultură. În satul Moșna, menționat documentar în 1816, se află o biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (sec. 18, renovată în 1859). Cod poștal: 6672.

2. Com. în jud. Sibiu, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Târnavelor; 2 806 loc. (1 iul. 1996): 1 425 de sex masc. și 1 381 fem. Fermă de creștere a bovinelor (în satul Nemșa). Viticultură. Vechi centru săsesc de ceramică populară, colorată albastru deschis pe fond alb (în satul Nemșa). În satul Moșna, menționat documentar, prima oară, în 1280, se află o biserică (azi biserică evanghelică) zidită în anii 1480-1486, în stil gotic, înconjurată de o puternică centură de ziduri, întărită cu turnuri de apărare (sec. 16). Biserica are frumoase ancadramente și un tabernacol monumental. Turn-clopotniță datând din 1515. Tot în satul Moșna există o biserică ortodoxă din 1841. În satul Nemșa, amintit documentar, prima oară, în 1359, cu numele *Villa Nymps*, se află o biserică (azi biserică evanghelică) construită înainte de anul 1400, iar în satul Alma Vii, menționat documentar, prima oară, în 1356 cu numele *Almasium*, se află o biserică (azi biserică evanghelică) zidită în sec. 14 (cu modificări din 1804 și fortificații din sec. 16-17). Cod poștal: 3152.

Moşna (2). Biserica evanghelică din satul Moşna

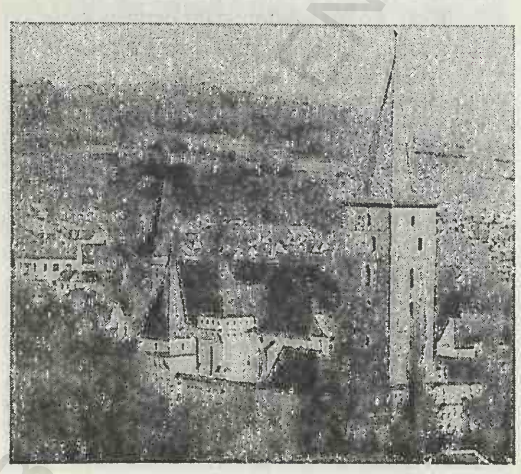

MOŞNIŢA NOUĂ, com. în jud. Timiș, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Timișului, pe dr. râului Timiș; 3 867 loc. (1 iul. 1996): 1 874 de sex masc. și 1 993 fem. Haltă de c.f. (în satul Urseni). Culturi de cereale. Cod poștal: 1915.

MOŞOAIA, com. în jud. Argeș, alcătuită din 7 sate, situată în SE Piem. Cotmeana, pe cursul superior al râului Teleorman; 3 764 loc. (1 iul. 1996): 1 798 de sex masc. și 1 966 fem. Expl. de petrol. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1840) și „Cuvioasa Parascheva" (1806), în satele Ciocănăi și Moșoaia. Cod poștal: 0379.

MOŞTENI, com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe stg. râului Călnișteа; 1 831 loc. (1 iul. 1996): 907 de sex masc. și 924 fem. Expl. de petrol. Culturi de cereale, plante uleioase și de nutreț etc. Creșterea bovinelor. Până la 17 dec. 1964 satul și com. Moșteni s-au numit *Flămânda*. Cod poștal: 0632.

MOTOŞENI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 14 sate, situată în zona Colinelor Tutovei, pe râul Zeletin; 3 716 loc. (1 iul. 1996): 1 857 de sex masc. și 1 859 fem. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Satele Chetreni și Chicerea sunt menționate documentar, prima oară, în 1452, Cociu (numit anterior Stănulești) în 1533 și Motoșeni în 1555. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Motoșeni s-au numit *Ursa Motoșeni*. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1809, reclădită în 1866), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1840, reparată în 1887), „Buna Vestire" (1830-1843, reparată în 1883 și 1920), „Sfântul Nicolae" (1853), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1865), în satele Chetreni, Chicerea, Țepoaia, Poiana și Motoșeni; în satul Fântânele se află bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (ante 1754) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1850); bisericile din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1763), „Sfinții Voievozi" (sf. sec. 18), „Adormirea Maicii Domnului" (1774) și „Înălțarea Domnului" (1810),

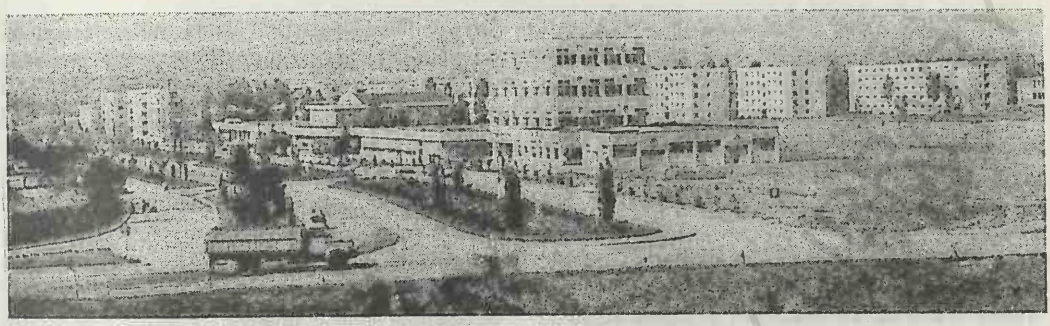

Motru (5). Vedere generală

în satele Fântânele, Șendrești, Țepoaia și Praja. Cod poștal: 5427.

MOTRU 1. **Piemontul Motrului**, unitate de relief în SV României, în partea de NV a Piem. Getic, constituită dintr-o succesiune de culmi deluroase, cu aspect de platouri înguste, suspendate față de văile râurilor Motru, Coșuștea, Hușnița ș.a., care le drenează. Versanții acestor văi, având forma unor frunți de cuestă, sunt frecvent afectați de puternice ravenări și surpări. Alt. descresc de la 400 m, în NV, la 250 m, în SV. P.M. cuprinde două subunități: *Piemontul Coșuștei* și *Piemontul Bălăciței*. P.M. este cunoscut și sub numele de *Dealurile piemontane ale Motrului*.

2. Râu, afl. dr. al Jiului pe terit. com. Butoiești (jud. Mehedinți); 120 km; supr. bazinului: 1 900 km^2. Izv. din SV M-ților Vâlcan, de sub vf. Oslea, de la 1 230 m alt. și, după ce străbate mai întâi o zonă constituită din șisturi cristaline și granite, despărțind M-ții Vâlcan de M-ții Mehedinți, pătrunde în reg. calcaroasă a Pod. Mehedinți, separă apoi Piem. Coșuștei de Dealurile Jiului, trece prin orașele Motru și Strehaia și drenează cel mai mare bazin carbonifer al Olteniei. Are un debit mediu anual de 14,3 m^3/s. Afl. pr.: Motru Sec, Coșuștea, Hușnița.

3. Lac de acumulare construit pe cursul superior al râului Motru (înălțimea barajului: 49 m), pe terit. com. Padeș, la c. 15 km în amonte de confl. râului Motru Sec cu Motru. Supr.: c. 2 km^2; vol.: 3 mil. m^3. Face parte din complexul hidrotehnic și energetic Cerna—Motru—Tismana, care asigură apa potabilă și industrială pentru consumatorii din bazinul mijlociu al Jiului.

4. Hidrocentrala ~ → Padeș (2).

5. Oraș în jud. Gorj, situat în Piem. Getic, în vecinătatea Dealurilor Ploștina și Prigor, la 280 m alt., pe stg. râului Motru, la 45 km SV de municipiul Târgu Jiu; 26 758 loc. (1 iul. 1996): 13 562 de sex masc. și 13 196 fem. Supr.: 5,8 km^2; densitatea: 4 613 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată în 1963). Nod rutier. Important centru carbonifer (expl. de lignit, prin decopertare, în localit. Motru, Horăști, Leurda, Ploștina). Centrală de termoficare. Reparații de utilaje miniere. Fabrici de conf. și tricotaje; produse alim. **Istoric.** Este un oraș nou (declarat ca atare la 27 mai 1966), format din locuitori veniți din satele vecine sau din alte județe ale țării și stabiliți aici pentru a lucra la expl. lignitului. Orașul M. are în subordine ad-tivă 5 localit. componente (Dealu Pomilor, Horăști, Însurăței, Leurda, Ploștina) și 3 sate (Lupoița, Roșiuța, Râpa). Pe terit. localit. componente Leurda a fost descoperit (1964) un tezaur monetar alcătuit din 17 denari romani imperiali din argint, datând din perioada 194/195-249/251 și 9 monede antoniniane din argint, emise după anul 215. **Monumente:** bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1768-1797) și „Sfântul Gheorghe" (1878-1886), în satul Lupoița și, respectiv, în localit. componentă Horăști; turn-clopotniță (1840-1850), în cătunul Porcașa a localit. componente Dealu Pomilor; biserică din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1839), în localit. componentă Leurda. Cod poștal: 1416.

MOŢĂIENI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 2 sate, situată în Subcarpații Ialomiței, pe cursul superior al Ialomiței; 2 359 loc. (1 iul. 1996): 1 146 de sex masc. și 1 213 fem. Stație de c.f. Pomicultură (meri, pruni, peri). Muzeu sătesc cu colecții de istorie și etnografie (în satul

Moţăieni). În satul Cucuteni se află o biserică având dublu hram — „Sfântul Nicolae şi Cuvioasa Parascheva“ (1830-1835), iar în satul Moţăieni o biserică având patru hramuri — „Sfinţii Voievozi, Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, Sfântul Nicolae şi Sfântul Ioan Botezătorul“ (1860) şi casa „Ion Rizescu“ (sec. 19). Cod poştal: 0284.

MOŢĂŢEI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Desnăţuiului, pe cursul superior al râului Sărăceaua; 8 526 loc. (1 iul. 1996): 4 278 de sex masc. şi 4 248 fem. Staţie de c.f. (în satul Moţăţei). Nod rutier. Fermă de creştere a bovinelor. Culturi de cereale, plante uleioase şi de nutreţ etc. Aici au fost descoperite urmele unui castru roman din sec. 2-3. În satul Moţăţei se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae“ (1802-1804, refăcută în 1845-1848, rezidită în 1914-1916), iar în satul Dobridar, biserica cu hramul „Sfântul Nicolae“ (ante 1845, reclădită în 1899-1904). Cod poştal: 1277.

MOŢCA, com. în jud. Iaşi, alcătuită din 2 sate, situată în SE Pod. Sucevei, pe stg. râului Moldova; 5 034 loc. (1 iul. 1996): 2 537 de sex masc. şi 2 497 fem. Nod rutier. Culturi de cartofi, sfeclă de zahăr, legume etc. În arealul satului Moţca, menţionat documentar, prima oară, în 1846, au fost descoperite fragmente de vase ceramice datând din sec. 3 d.Hr. În satul Boureni se află mânăstirea cu acelaşi nume, cu biserica având hramul „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil“, ctitorie călugărească din anul 1657. Motel, în pădurea Moţca. Cod poştal: 5738.

MOVILA, com. în jud. Ialomiţa, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E a Câmpiei Bărăganului; 2 300 loc. (1 iul. 1996): 1 163 de sex masc. şi 1 137 fem. Staţie de c.f. Nod rutier. Culturi irigate de cereale, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, plante tehnice şi de nutreţ, legume. Până în 1948 s-a numit *Ferdinand I*, iar între 1948 şi 17 dec. 1964 s-a numit *Vasile Roaită*. Cod poştal: 8461.

MOVILA BANULUI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Săratei, pe râul Sărata şi pe malul de V al lacului Amaru; 2 722 loc. (1 iul. 1996): 1 328 de sex masc. şi 1 394 fem. Prima atestare documentară a localit. Movila Banului datează din 1644. Cod poştal: 5170.

MOVILA MIRESII 1. Lac clasto-carstic (de crov), situat în Câmpia Brăilei, în arealul comunei omonime. Supr.: 1,8 km^2; ad. max.: 11 m; vol.: 4,5 mil. m^3. Conţine apă sărată, sulfatată, sodică, hipertonă şi nămol sapropelic pe fund, cu calităţi terapeutice.

2. Com. în jud. Brăila, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Brăilei, la 50 m alt.; 4 386 loc. (1 iul. 1996): 2 189 de sex masc. şi 2 197 fem. Nod rutier. Produse alim. (brânzeturi). Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice şi de nutreţ etc. Satul Movila Miresii a fost întemeiat în 1878, în urma împroprietăririi „însurăţeilor“. Localitate cu potenţial balneoclimateric, pe terit. căreia se află mai multe lacuri clasto-carstice (lacurile Movila Miresii, Seaca, Esna, Lutu Alb ş.a.), cu ape sărate, sulfatate, sodice, hipertone şi cu nămol sapropelic, cu calităţi terapeutice. Cod poştal: 6137.

MOVILENI 1. Com. în jud. Galaţi, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe interfluviul Siret—Bârlad, pe stg. râului Siret; 3 184 loc. (1 iul. 1996): 1 609 de sex masc. şi 1 575 fem. Expl. de balast. Ferme de creştere a bovinelor şi porcinelor. Biserică având hramul „Sfinţii Voievozi“, zidită, în 1862, pe locul uneia ce data dinainte de 1809. Cod poştal: 6328.

2. Com. în jud. Iaşi, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Jijiei Inferioare; 2 928 loc. (1 iul. 1996): 1 478 de sex masc. şi 1 450 fem. Staţie de c.f., în satul Larga-Jijia (inaugurată la 1 iun. 1896) şi halte de c.f. în satele Movileni şi Potângeni. Fermă de creştere a ovinelor. Satul Movileni este menţionat documentar în 1587. Aici, la 25 mai 1455, a avut loc o bătălie între oastea lui Petru Aron şi cea a lui Alexăndrel, din care primul a ieşit învingător, redobândindu-şi Scaunul Moldovei. Biserică din lemn (sec. 18, reclădită în 1861), în satul Larga-Jijia. Cod poştal: 6684.

3. Com. în jud. Olt, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Boian; 4 049 loc. (1 iul. 1996): 2 035 de sex masc. şi 2 014 fem. Expl. de petrol şi gaze naturale. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice şi de nutreţ etc. Până la 17 dec. 1964 satul şi com. Movileni s-au numit *Tâmpeni*. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae“ (începutul sec. 19), în satul Bacea. Cod poştal: 0556.

MOVILIŢA 1. **Câmpia Moviliţei**, unitate de câmpie în E-NE Câmpiei Române, parte componentă a Câmpiei Vlăsiei, situată la S de aliniamentul format de râul Cociovaliştea—lacul Căldărăşani—râul Ialomiţa, între Câmpia Snagovului (la N), Câmpia Colentinei (la V) şi Câmpia

Mostiștei (la S și SE). Are aspectul unui platou neted, cu alt. ce variază între 65 și 105 m, cu interfluvii largi, acoperite de depozite loessoide. Monotonia reliefului este întreruptă din loc în loc de crovuri mari, extinse pe câteva zeci de hectare, cu adâncimi de 2–4 m, precum și de văi de tip furcitură (văile Bisericii, Colceag, Belciugatele și cursul superior al Mostiștei). Câmpia Moviliței, cu soluri fertile, de tip cernoziomic, reprezintă un important domeniu agricol.

2. Com. în jud. Ialomița, alcătuită din 4 sate, situată în câmpia omonimă, pe valea râului Colceag; 4 479 loc. (1 iul. 1996): 2 196 de sex masc. și 2 283 fem. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, a făcut parte din jud. Ilfov. Iazuri piscicole (Movilița, Biținа). În satul Roșiori se află o biserică zidită în 1892, având în interior picturi murale originare. Reparată în 1992-1993 și resfințită la 11 sept. 1994. Cod poștal: 8221.

3. Com. în jud. Vrancea, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de SE ale Piem. Zăbrăuți, pe stg. râului Zăbrăuți; 4 354 loc. (1 iul. 1996): 2 156 de sex masc. și 2 198 fem. Viticultură. În satul Movilița se află biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1809, refăcută în 1859 și reclădită în 1907-1916), iar în satul Trotușanu, mânăstirea cu același nume (de maici), întemeiată în 1990, în jurul bisericii cu hramul „Sfântul Nicolae", construită în 1808-1809, refăcută în 1858 și reparată în 1931. Cod poștal: 5354.

MOZĂCENI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, la confl. râului Mozacu cu Dâmbovnic; 2 879 loc. (1 iul. 1996): 1 362 de sex masc. și 1 517 fem. Expl. de petrol. Culturi de cereale, plante uleioase și de nutreț, floarea-soarelui etc. Cod poștal: 0330.

MUEREASCA, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 8 sate, situată în depresiunea omonimă, în partea de E a Subcarpaților Olteniei, pe râul cu același nume; 2 802 loc. (1 iul. 1996): 1 468 de sex masc. și 1 334 fem. În satul Șuta se află Mânăstirea Frăsinei (de călugări), cu două biserici: biserica veche, cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul", construită din lemn, în 1710, de călugării bulgari Ilarion și Ștefan, reconstruită din zid, în 1762-1763, de frații Iovipali din Râmnic și pictată de Teodor zugravul; biserica mare, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", a fost zidită în anii 1860-1863 prin osârdia episcopului Calinic al Râmnicului și pictată de Mișu Popp. Este singura mânăstire din țară a cărei avere nu a fost secularizată în 1863, păstrându-și terenul agricol până azi. În satul Muerească există biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1782, cu fresce originare). Cod poștal: 1035.

MUFTIU → Traian (2).

MUGENI, com. în jud. Harghita, alcătuită din 11 sate, situată la poalele de S ale Dealului Aramei (Subcarpații Târnavelor), pe Târnava Mare; 5 886 loc. (1 iul. 1996): 2 937 de sex masc. și 2 949 fem. Halte de c.f., în satele Dobeni, Porumbenii Mari și Porumbenii Mici. Centru de împletituri din paie și din pănuși de porumb (pălării, poșete, papuci etc.). Pe terit. satului Porumbenii Mari, atestat documentar în 1333, au fost descoperite (1956) urmele unei așezări hallstattiene și ale unei cetăți dacice, fortificată cu valuri și șanțuri (sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr.), iar în arealul satului Porumbenii Mici, vestigiile unei așezări din Epoca bronzului (Cultura Wietenberg, sec. 16-13 î.Hr.), în care s-au găsit fragmente de vase ceramice decorate cu motive geometrice (zigzaguri, meandre, motive stelate), precum și urmele unei așezări rurale daco-romane, care a persistat și după retragerea administrației romane din Dacia (271/275), și ale unei așezări fortificate din sec. 6-7, cu un cimitir de incinerație. În satul Mugeni, menționat documentar, prima oară, în 1333, se află o biserică în stil gotic (sec. 14-15), care păstrează picturi murale originare, de factură gotică (Legenda Sfintei Margareta din Antiohia, Legenda regelui Ladislau, Judecata de Apoi). Tavan casetat. Biserici (azi reformate) în satele Mugeni (sec. 12, cu zid de incintă, fresce din sec. 13-14 și tavan casetat, pictat în 1724), Porumbenii Mari (sec. 13, cu zid de incintă, fresce din sec. 14 și tavan casetat, pictat în 1789 și 1816), Lutița (sec. 15, cu zid de incintă din 1628 și tavan casetat, pictat în 1729 și 1799), Mătișeni (sec. 15, cu zid de incintă, turn-clopotniță din 1798 și tavan casetat, pictat în 1801). În satul Betești se află un conac de la începutul sec. 19. Cod poștal: 4163.

MUNTELE DE SARE → Slănic (2).

MUNTELE MARE, masiv muntos în partea de E a M-ților Apuseni, situat între Someșu Rece (la N), aliniamentul văilor Feneș—Iara (la E), Arieș (la S) și culoarele cursurilor superioare ale râurilor

Bistra (afl. stg. al Arieșului) și Someșu Rece (la V). Alcătuit predominant din șisturi cristaline (cu intruziuni granitice gnaisice), care au generat un relief cu forme greoaie, masive, cu interfluvii largi, separate de văi înguste și adânci. Geografii au identificat aici extinse supr. de eroziune (Mărișel și Fărcaș), dominate de vf. Balomireasa (1 632 m) și vf. Muntele Mare. Alt. max.: 1 826 m (vf. Muntele Mare). Împreună cu M-ții Gilău, formează o unitate geomorfologică distinctă, cunoscută în literatura de specialitate sub numele de *Gilău-Muntele Mare*. Nod hidrografic. Acoperit cu păduri de fag în amestec cu molid. Expl. forestiere. Turism; sporturi de iarnă (stațiunea Băișoara).

MUNTELE MIC 1. Masiv muntos în NV M-ților Țarcu, în extremitatea de V a Carpaților Meridionali, între văile râurilor Bistra Mărului (la N), Șucu, afl. al Bistrei Mărului (la E) și Sebeș, afl. dr. al Timișului (la V). Alcătuit din șisturi cristaline, străpunse de granite. Alt. max.: 1 802 m (vf. Muntele Mic). Împădurit cu fag în amestec cu molid și brad.

2. Stațiune climaterică și de odihnă de interes general, cu funcționare permanentă, situată în jud. Caraș-Severin, pe versantul de S al masivului cu același nume, la 1 525 m alt., la 74 km E-NE de municipiul Reșița. Este de fapt un complex turistic montan, alcătuit dintr-un hotel modern și mai multe vile și cabane, amplasat într-un cadru pitoresc, cu climat montan, tonic, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, puternic ozonat. Temp. medie anuală este de 5°C (în iul. temp. medii de 12°C, iar în ian. –5°C). Stratul de zăpadă persistă aici c. 120 de zile pe an. Numeroase pârtii de schi, cu diferite grade de dificultate. Telescaun între Valea Craiului și Complexul turistic, construit în 1976 (3 500 m lungime). Stațiunea este indicată atât pentru odihnă și recreere, cât și pentru tratarea nevrozelor astenice, a stărilor de debilitate, surmenaj fizic și intelectual, anemii secundare etc. Posibilități de drumeții spre vf. Muntele Mic (1 802 m alt.), spre vf. Țarcu (2 190 m alt.), Cascada Șucului ș.a.

MUNTELE RĂZ → Plopiș (1).

MUNTELE ROȘU, masiv muntos în M-ții Ciucaș (Carpații Orientali), alcătuit din conglomerate, aparținând Cretacicului inferior. Alt. max.: 1 761 m (vf. Muntele Roșu). Forme carstice. Important obiectiv turistic. Stație seismică. Cabana Muntele Roșu (1 260 m alt.).

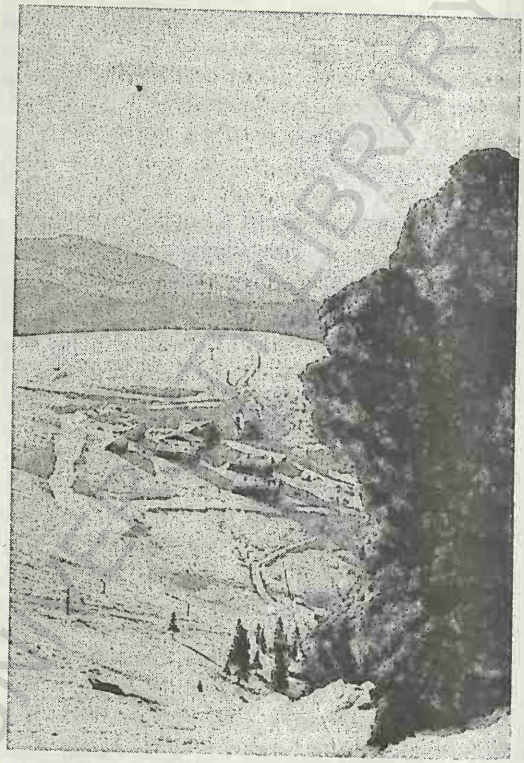

Muntele Mic (2). Vedere generală

MUNTELE ȘES → Plopiș (1).

MUNTENI, com. în jud. Galați, alcătuită din 6 sate, situată în partea de N a Câmpiei Tecuciului, pe râul Bârlad; 9 020 loc. (1 iul. 1996): 4 661 de sex masc. și 4 359 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 13 nov. 1886), în satul Frunzeasca și haltă de c.f. (în satul Munteni). Viticultură. Popas turistic. Satul Munteni este menționat documentar, prima oară, în 1430, satul Negrilești, în 1488, iar Țigănești, în 1617. Biserică având hramul „Buna Vestire" (1829), în satul Munteni. Cod poștal: 6312.

MUNTENI-BUZĂU, com. în jud. Ialomița, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Bărăganului, pe stg. râului Ialomița; 3 928 loc. (1 iul. 1996): 1 933 de sex masc. și 1 995 fem. Stație de c.f. Moară. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume ș.a. Creșterea păsărilor, ovinelor, porcinelor și bovinelor. Satul Munteni-Buzău a luat ființă în 1883, prin stabilirea aici a unor locuitori veniți din jud. Buzău, care i-au atribuit numele *Cocora Nouă*, deoarece satul era

amplasat atunci pe terit. com. Cocora. Din 1888, poartă numele actual. Cod poștal: 8417.

MUNTENII DE JOS, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 4 sate, situată în partea de E a Colinelor Tutovei, pe râul Bârlad; 3 518 loc. (1 iul. 1996): 1 760 de sex masc. și 1 758 fem. Stație de c.f. (în satul Muntenii de Jos). Prima atestare documentară a satului Muntenii de Jos datează din 1491. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1809, refăcută în 1866), în satul Mânjești. Cod poștal: 6521.

MUNȚII CĂPĂȚÂNII → Căpățânii, M-ții ~.

MUNȚII DOBROGEI → Măcin (1).

MUNȚII ORĂȘTIEI → Orăștie (1).

MUREȘ 1. **Câmpia Mureșului**, câmpie înaltă (80-120 m alt.), parte componentă a Câmpiei de Vest, situată în extremitatea de V a țării, la granița cu Ungaria și Iugoslavia, între Valea Crișului Alb (la N), M-ții Zarand (NE), Câmpia Vingăi (E) și Câmpia joasă a Timișului (SE și S). În ansamblu, Câmpia Mureșului este formată din pietrișuri, nisipuri, argile, loessuri și depozite loessoide, fiind drenată median de cursul inf. al Mureșului. Cea mai mare parte este o câmpie de divagare, în cadrul căreia pot fi identificate conul de dejecție și fostele meandre ale râului Mureș. Unii geografi presupun că această câmpie corespunde unei străvechi „delte uscate" a Mureșului. Câmpia Mureșului cuprinde mai multe subunități: *Câmpia Aradului* și *Câmpia Nădlacului* la N de valea inf. a Mureșului și *Câmpia Arancăi* (sau *Cenadului*) și *Câmpia Jimboliei* la S de aceasta.

2. **Dealurile Mureșului**, zonă deluroasă, situată în partea de E a Pod. Transilvaniei, de o parte și de alta a cursului superior al râului Mureș, pe terit. jud. Mureș, între prelungirile M-ților Căliman și Gurghiu (la N și E), Dealurile Târnavelor (la S-SE), Dealurile Nirajului (la S-SV), Colinele Mădărașului (la V) și Dealurile Bistriței (la NV). Este o unitate de relief mai accidentat, suprapusă pe zona cutelor diapire, alcătuită dintr-o alternanță de dealuri înalte (Sinioara 756 m, Lapoșu 628 m, Teleac, Osoiu ș.a.) și depresiuni dezvoltate, uneori, în axul unor anticlinale diapire (Deleni, Idicel, Nadășa-Chiheru, Glăjărie etc.). Dealurile Mureșului, împreună cu Dealurile Târnavelor, fac parte din Subcarpații Transilvaniei.

3. **Culoarul Mureșului**, culoar depresionar intramontan, de origine tectonică, situat în partea central-vestică a țării, de-a lungul văii Mureșului, între municipiul Alba Iulia (în E-NE) și com. Zam (în V-SV), delimitat de M-ții Metaliferi și Trascău (la N și NE) și de prelungirile M-ților Cindrel, Șureanu și Poiana Ruscăi (la S). Spre S, prin valea Streiului, comunică cu Depr. Hunedoara și cu Depr. Hațeg. Supr.: c. 1 300 km^2 (110 km lungime și 8-15 km lățime). Relieful este format dintr-o zonă colinară înaltă (400-600 m), fragmentată de văi, dezvoltată cu precădere pe stg. văii Mureșului și dintr-o câmpie aluvială etajată (190-300 m), alcătuită din luncile și terasele Mureșului de pe ambele maluri. În această zonă de culoar, temp. medii anuale sunt în jur de 9°C, iar precipitațiile însumează 600-700 mm anual. Vegetația naturală este reprezentată prin păduri de stejar, gorun și cer și prin pășuni și fânețe în zona colinară; culturile agricole se practică în câmpia aluvială. Culoarul Mureșului cuprinde trei subdiviziuni: *Culoarul Orăștiei*, cu caracter predominant deluros, în S și de luncă și terase, în N; *Depr. Simeria-Deva* reprezintă un culoar de vale mult lărgit, cu lunci și terase bine dezvoltate; *Depr. Ilia*, cu sectoare de vale îngustă (îngustările de la Brănișca, tăiată în cristalin, și de la Burjuc-Zam, în piroclastite) alternând cu cele de vale largă (bazinetul Ilia-Gurasada).

4. Râu, cel mai mare afl. (stg.) al Tisei, cu care confluează pe terit. Ungariei, la Seghedin, și al doilea râu al României, ca lungime, după Dunăre; 803 km, din care 761 km pe terit. României; supr. bazinului: 29 289 km^2, din care 27 890 km^2 în România. Instalat în mare parte și adaptat pe un vechi traseu de ruptură tectonică ce asigură legătura hidrografică a Pod. Trasilvaniei cu Depr. Panonică, M. izv. de pe pantele sudice ale M-ților Hășmaș (Carpații Orientali), de la 850 m alt., de lângă localit. Izvoru Mureșului. Curge mai întâi pe direcție SE-NV, drenând Depr. Giurgeu pe o distanță de c. 75 km, își schimbă apoi direcția de curgere spre V (la Toplița), traversând lanțul munților vulcanici Căliman–Gurghiu, pe care-i separă printr-un spectaculos defileu (Toplița-Deda), lung de 50 km și lat de 80-100 m, tăiat în andezite și piroclastite; după aceea se îndreaptă spre S-SV, străbătând partea centrală a Pod. Transilvaniei (despărțind Câmpia Transilvaniei de Pod. Târnavelor), trecând prin Reghin, Târgu Mureș, Iernut, Luduș, Ocna Mureș, Aiud, și, după ce desparte

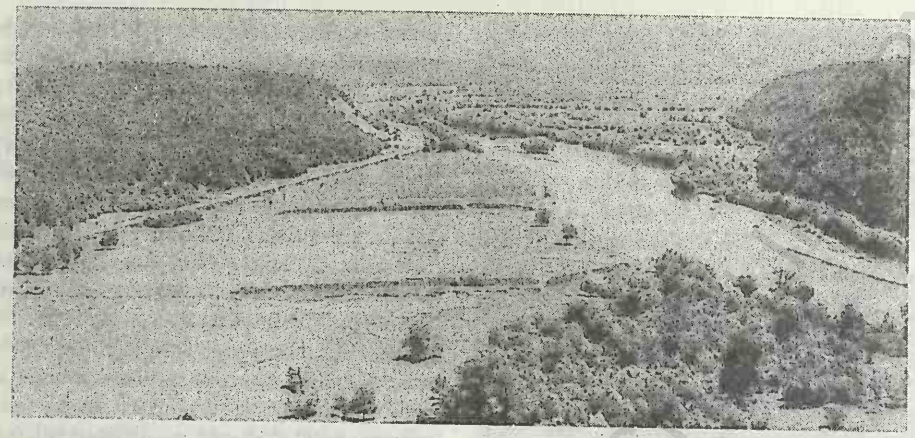

Mureș (4). Valea râului Mureș în amonte de Lipova

M-ții Trascău și M-ții Metaliferi (în N) de prelungirile M-ților Cindrel, Șureanu și Poiana Ruscăi (în S) printr-un culoar (Culoarul Mureșului) cu mai multe îngustări și defilee epigenetice, între care se înșiră o serie de bazinete (Simeria-Deva, Ilia, Căpruș), având, de la Simeria, o direcție generală de curgere E-V, separă M-ții Zarand (din N) de Pod. Lipovei (în S), trecând prin Lipova; în aval de Păuliș intră în Câmpia Aradului, unde meandrează puternic, trece prin municipiul Arad și, la V de orașul Nădlac, face, pe o mică porțiune (31 km), granița între România și Ungaria, unde are un debit mediu de 165 m^3/s; pătrunde apoi în Ungaria și se varsă în Tisa la Seghedin. Traversând forme variate de relief (25% munți, 55% podiș, 23% câmpie), panta medie de curgere a râului M. oscilează între 2,7‰ (în Depr. Giurgeu), 20-25‰ (în zona munților vulcanici), 0,5‰ (în Pod. Transilvaniei) și 0,3‰ (în câmpia din cursul inf.), transportând c. 2,7 mil. tone aluviuni pe an. Afl. pr.: Comlod, Luduș, Arieș, Târnava, Ampoi, Sebeș, Cugir, Strei. În Antichitate era numit *Maris* (sau *Marisia*).

5. Județ situat în partea central-nordică a României, în Pod. Transilvaniei, în bazinul superior al râului Mureș și parțial în bazinele râurilor Târnava Mare și Târnava Mică, între 46°04' și 47°12' latitudine N și 24°00' și 25°15' longitudine E, între jud. Bistrița-Năsăud (N-NV), Suceava (NE), Harghita (E-NE), Brașov (SE), Sibiu (S), Alba (SV) și Cluj (V). *Supr.:* 6 714 km^2 (2,82% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 604 263 loc. (2,67% din populația țării), din care 297 050 loc. de sex masc. (49,16%) și 307 213 fem. (50,84%). *Populația urbană:* 312 838 loc. (51,77%); *rurală:* 291 425 loc. (48,23%). *Densitatea:* 90 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 52,05% români, 41,41% maghiari, 5,70% țigani, 0,75% germani, 0,09% alte minorități. *Reșed.:* municipiul Târgu Mureș. *Orașe:* Iernut, Luduș, Reghin (municipiu), Sighișoara (municipiu), Sovata, Târnăveni. *Comune:* 90. *Sate:* 485 (din care 11 aparțin orașelor și municipiilor). *Localit. componente ale orașelor și municipiilor:* 20.

Relief predominant (78% din supr. jud. M.) de dealuri, coline și podișuri, cu forme domoale, versanți asimetrici (afectați frecvent de eroziune și alunecări) și alt. de 400-600 m, ce aparțin marii unități a Pod. Transilvaniei, ale cărui subunități sunt prezente și pe terit. jud. M.: Pod. Târnavelor și o mică porțiune din Pod. Hârtibaciului (la S și SE de valea Mureșului), Câmpia Transilvaniei (la NV de râul Mureș) și Subcarpații Transilvaniei (în partea centrală și de SE a jud. M.), reprezentați prin Dealurile Mureșului și Dealurile Târnavelor. Subcarpații Transilvaniei includ o serie de masive deluroase (Sinioara, Lapoșu, Teleac, Osoiu, Becheci ș.a.), care alternează cu numeroase depresiuni submontane și intradeluroase (Deleni, Idicel, Glăjărie, Șerbeni-Urișiu, Nadășa-Chiheru, Eremitu, Chibed, Sovata ș.a.). Subcarpații Transilvaniei se extind la limita dintre Câmpia colinară a Sărmașului și Pod. Târnavelor (la V și SV), unde se evidențiază câteva depresiuni de contact (Miercu-

rea Nirajului, Sângeorgiu de Pădure, Dumbrăvioara), și rama munților vulcanici Căliman și Gurghiu (în NE și E). Pod. Târnavelor, cu alt. cuprinse între 450 și 700 m, cu relief fragmentat, în care predomină interfluviile asimetrice, axate pe domuri, cu versanți abrupți, afectați de torenți și alunecări, include Dealurile Nirajului, Pod. Târnăvenilor, Dealurile Nadeșului și Pod. Dumbrăvenilor. Câmpia Transilvaniei este reprezentată prin Câmpia colinară a Sărmașului cu cele trei subunități ale sale: Colinele Ludușului, Colinele Comlodului și Colinele Mădărașului. Partea de NE a jud. M. este ocupată, în proporție de 22%, de prelungirile de SV ale M-ților Căliman, cu vf. Pietrosu (2 100 m alt.), situat la limita cu jud. Suceava, și de latura de V ale M-ților Gurghiu, care culminează în vf. Saca (1 777 m).

Climă temperat-continentală, moderată, cu unele diferențieri legate de formele de relief, cu temp. medii anuale cuprinse între 8-9°C în zonele colinare și de podiș și 0-4°C în reg. montane. Iernile sunt reci, umede și de lungă durată, iar verile sunt răcoroase. Temp. max. absolută (40,6°C) a fost înregistrată la Săbed (16 aug. 1952), iar minima absolută (–32,8°C) la Târgu Mureș (25 ian. 1942 și 23 ian. 1963). Cantitatea medie anuală a precipitațiilor însumează 580 mm în partea de V a jud. M., 700-800 mm în partea centrală și de NE și c. 1 400 mm pe crestele munților. Vânturile predominante bat dinspre NV, cu viteze medii de 3,1 m/s. În timpul iernii sunt frecvente și vânturile dinspre NE, care ating, uneori (mai ales pe culmile înalte), viteze ce depășesc 50 m/s. Caracteristice sezonului rece sunt și inversiunile de temp., când masele de aer foarte reci coboară din zonele montane spre cele de podiș, canalizându-se în special pe culoarele văilor, unde stagnează un timp îndelungat, determinând înregistrarea unor valori foarte scăzute ale temp. aerului. Așa se explică faptul că tocmai la Târgu Mureș, situat în culoarul văii Mureșului, s-a înregistrat de două ori temp. minimă absolută pe cuprinsul jud. M.

Rețeaua hidrografică este reprezentată, în principal, de cursul superior și mijlociu al râului Mureș care străbate, aproximativ median, terit. jud. M. de la NE către SV, pe o distanță de 195 km, colectând puzderia râurilor și pâraielor de pe dr. (Ilva, Răstolița, Bistra, Agriș, Șar, Iceni, Lechința, Pârâu de Câmpie ș.a.) și de pe stg. sa (Sălard, Idicel, Gurghiu, Beica, Habic, Terebici, Niraj, Lăscud, Șeulia ș.a.). Partea de S a jud. M. este traversată, de la E la V, de cursurile a două râuri paralele, respectiv, Târnava Mică (pe o lungime de 120 km) cu afl. săi Ghergheș, Roua, Vețca, Nadeș, Sântioana ș.a. și Târnava Mare (pe o distanță de 42 km). Existența celor trei mari cursuri de apă (Mureș, Târnava Mică, Târnava Mare) cu numeroșii lor afluenți determină o densitate ridicată a rețelei hidrografice, cu valori cuprinse între 0,9 și 1,0 km/km^2 în zona montană, între 0,6 și 0,8 km/km^2 în arealul dealurilor subcarpatice și între 0,3 și 0,6 km/km^2 în reg. colinare și de podiș. Hidrografia jud. M. este completată de prezența mai multor lacuri sărate, formate prin prăbușirea unor vechi galerii subterane ale minelor de sare (lacurile Ursu, Aluniș, Suhat, Verde, Roșu ș.a.), și a unor iazuri de interes piscicol create atât antropic, cât și prin bararea naturală (depuneri de aluviuni sau alunecări de teren) a unor cursuri de apă (așa cum sunt lacurile Zau de Câmpie 117 ha, Tăureni 65 ha, Bujor I 25 ha, Bujor II 16 ha de pe valea râului Pârâu de Câmpie sau Fărăgău de pe râul Șar ș.a.).

Vegetația, condiționată de diversitatea elementelor fizico-geografice și climatice, se remarcă printr-o accentuată varietate a speciilor componente și printr-o pronunțată etajare. În zonele înalte ale munților, la peste 1 600 m alt., se dezvoltă pajiștile naturale, dominate de țăpoșică *(Nardus stricta)* și părușcă *(Festuca supina)*, și de tufărișurile pitice de jneapăn *(Pinus mugo)*, smirdar *(Rhododendron kotschyi)*, afin *(Vaccinium myrtillus)*, ienupăr *(Juniperus communis* ssp. *nana)* ș.a. Versanții munților, între 1 000-1 200 și 1 600 m alt., sunt ocupați de păduri de molid *(Picea abies)* și pe alocuri de pajiști secundare, iar sub 1 200 m alt. de păduri de fag în amestec cu brad și molid. Subcarpații Transilvaniei și Pod. Târnavelor sunt acoperiți cu păduri de fag și de gorun, uneori în amestec cu carpen și stejar. În zonele colinare joase predomină pădurile de stejar *(Quercus robur)*, în amestec cu gorun *(Quercus petraea)* și arțar tătăresc *(Acer tataricum)*, care alternează cu terenurile cultivate și cu pajiști naturale. În Câmpia Transilvaniei, cea mai mare parte a vegetației naturale a fost înlocuită de culturile agricole, doar local întâlnindu-se pajiști cu caracter mezoxerofil sau xerofil. În această zonă, la Zau de Câmpie, se remarcă,

îndeosebi, prezența bujorului *(Paeonia tenuifolia)*, unicul loc unde această specie ponto-balcanică poate fi întâlnită în interiorul arcului carpatic.

Fauna, adaptată etajării vegetației, dar mai puțin fidelă limitelor acesteia, datorită marii sale mobilități, este bogată și variată în specii. Domeniul forestier adăpostește un număr însemnat de viețuitoare (unele de interes cinegetic), printre care se remarcă mistrețul, cerbul, căpriorul, ursul, vulpea, jderul, râsul, veverița, cocoșul de munte, acvila de munte, șopârla de munte, vipera comună, salamandra ș.a. În zona lacurilor antropice trăiesc o serie de păsări de apă (rațe, berze, lișițe ș.a.), iar în unele păduri colinare a fost colonizat fazanul. Râurile de munte sunt populate cu păstrăv și lipan, cele din zonele subcarpatice, colinare și de podiș oferă condiții prielnice dezvoltării scobarului, cleanului, mrenei ș.a., iar în iazurile piscicole se cresc știuca, crapul, somnul, carasul ș.a.

Resursele naturale: zăcămintele de gaze naturale, cu un procent foarte ridicat de metan (95-99%), exploatate în arealele localit. Sărmășel, Zau de Câmpie, Șincai, Blieș, Teleac, Miercurea Nirajului, Bogata, Delenii, Laslău, Filitelnic, Nadeș, Ernei, Corunca, Seleuș, Ceuașu de Câmpie, Sângeorgiu de Mureș, Luduș, Sânger, Râciu ș.a., reprezintă cea mai importantă bogăție a subsolului jud. M. Cu toate că jud. M. dispune de mari zăcă-

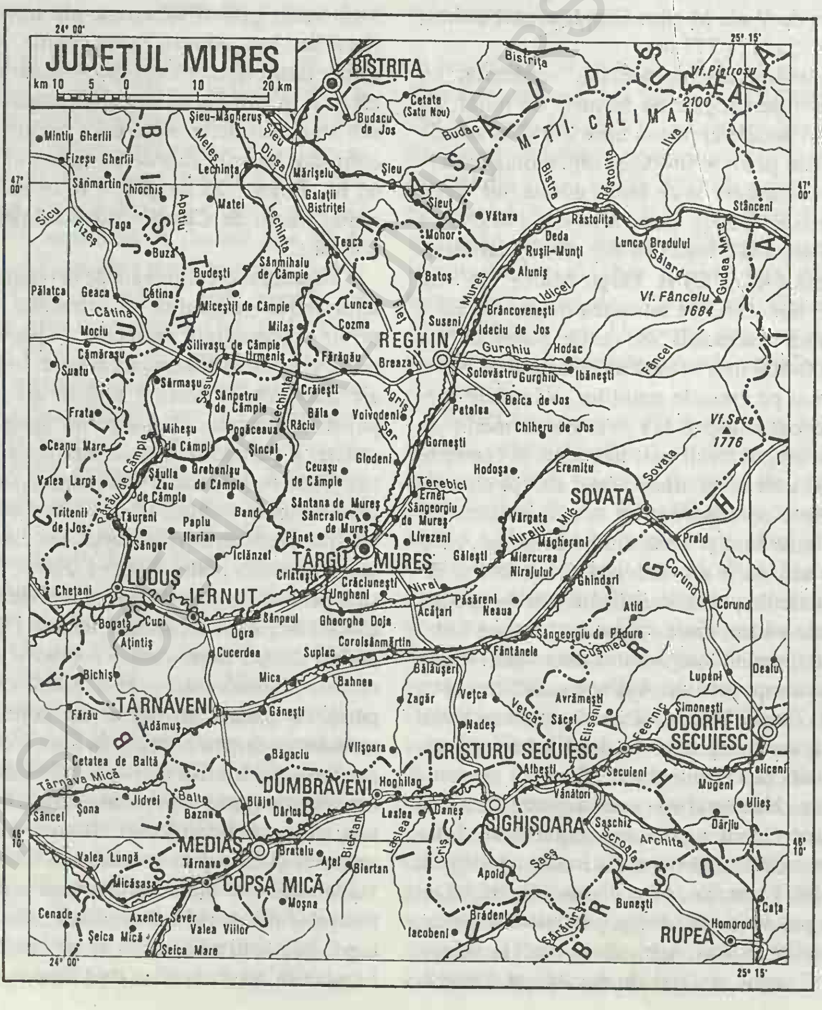

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

minte de sare gemă, acestea nu pot fi exploatate încă din cauza adâncimilor mari la care se află, sâmburi de sare apărând la suprafață doar în arealul cutelor diapire de la Sovata și Gurghiu. Andezitele și aglomeratele andezitice se exploatează la Stânceni, Lunca Bradului, Ilieși, Ibănești, iar balastul din albiile râurilor mari. O categorie aparte de bogății o reprezintă pădurile de foioase și de rășinoase, care acoperă o supr. de 216 170 ha (din care, în 1995, s-au exploatat 547,6 mii m^3 de masă lemnoasă), precum și apele minerale cloruro-sodice, valorificate pentru calitățile lor terapeutice la Sovata, Sângeorgiu de Mureș, Vila, Gurghiu, Ideciu de Jos, Brâncovenești ș.a.

Istoric. Săpăturile arheologice efectuate de-a lungul anilor pe terit. jud. M. au scos la iveală o gamă diversă de dovezi materiale care atestă o locuire neîntreruptă începând din Paleolitic (descoperirile din satul Moreşti, com. Ungheni), trecând prin Neolitic (Moreşti, Târgu Mureș, Iernut, Cipău, Cuci, Batoș, Petrilaca, Reghin, Sângeorgiu de Mureș, Ozd ș.a.), Epoca bronzului (Batoș, Târgu Mureș, Iernut, Goreni, Cipău, Luduș, Bogata, Petrilaca, Sighișoara ș.a.), Epoca fierului (Moreşti, Cipău, Târgu Mureș, Band, Saschiz, Bogata, Sângeorgiu de Pădure, Brâncovenești, Suseni ș.a.) și în continuare până azi. Și mai numeroase sunt vestigiile arheologice datând din cea de-a doua Epocă a fierului (La Tène), când se individualizează, din punct de vedere etnic, geto-dacii. Semnificative pentru această epocă sunt descoperirile de la Moreşti, Târgu Mureș, Cipău, Corunca, Cristești, Șaeș, Sighișoara, Dedrad, Breaza ș.a. Pe terit. actual al jud. M., care a făcut parte din prov. romană Dacia, au fost scoase la iveală numeroase mărturii materiale de la dacii care au populat aceste ținuturi (unelte din fier descoperite la Mărculeni, vase ceramice, *terra sigillata*, opaițe, capul zeiței Iunona, din alabastru, de la Cristești și Sighișoara, tezaurele monetare de argint de la Sighișoara, Cristești, Târgu Mureș, Golești, Sălașu ș.a.) și de la care s-au păstrat castrele romane de la Brâncovenești, Călugăreni, Sighișoara, Sărățeni, Moreşti, Cristești ș.a. ce făceau parte din linia de fortificații, de importanță strategică, a *limesului* de NE al Daciei romane. După retragerea legiunilor și a administrației romane din Dacia (271/275), populația autohtonă a continuat să viețuiască neîntrerupt pe aceste meleaguri aflate la adăpostul munților și ceva mai ferite de invadatori. Permanența populației autohtone în limitele de azi ale jud. M. este ilustrată de numeroase descoperiri datând din sec. 3 și până în sec. 11, identificate în arealele localităților Sântana de Mureș (sec. 3-4), Cipău (sec. 3-8), Iernut (sec. 3-6 și 10-11), Moreşti (sec. 3-11), Târgu Mureș (sec. 4-9), Sighișoara (sec. 4-9), Luduș (sec. 5-6), Chețani (sec. 8-9), Sângeorgiu de Mureș (sec. 10-11), Neagra (sec. 11) ș.a. În sec. 9-10, la Moreşti, unul dintre centrele voievodatului lui Gelu, a existat o importantă cetate, cu rol de apărare. Cu toate eforturile populației românești de a-și apăra autonomia formațiunii politice autohtone și libertățile obștilor, din a doua jumătate a sec. 11 și până la începutul sec. 13, regatul feudal ungar și-a extins dominația în Transilvania până către aceste zone, introducând ca unitate administrativă, în teritoriile cucerite, comitatul (actualul jud. M. a fost inclus în comitatele Târnava, în 1214, și Turda, în 1256). În sec. 12, regalitatea ungară a adus în aceste reg. pe secui, iar la începutul sec. 13 au fost colonizați sașii. Ulterior, sașii s-au organizat în scaunul Sighișoara (1337), iar secuii în scaunul Mureș (1409). O dată cu dezvoltarea societății feudale, numărul așezărilor omenești a crescut necontenit, documentele vremii consemnând existența, în sec. 18, a 339 de localități în perimetrul actual al jud. M. Dintre acestea, Sighișoara (menționat documentar, prima oară, în 1224) și Târgu Mureș (1300) au avut, în Evul Mediu, un rol important în viața politică, economică și culturală a societății mureșene. În sec. 15-16, țăranii iobagi, români, sași și secui, din mai toate satele mureșene, au participat la marea Răscoală de la Bobâlna (1437-1438), precum și la cea din 1514 condusă de Gheorghe Doja. Alte evenimente mai importante petrecute pe terit. actual al jud. M., în sec. 16-18, au fost: răscoala secuilor din 1562; participarea locuitorilor mureșeni la campania antiotomană din Țara Românească, în anul 1595, condusă de Mihai Viteazul; asedierea și pustiirea orașelor Târgu Mureș și Sighișoara în 1601 și, respectiv, 1602 de trupele generalului Basta, ca represalii pentru participarea populației mureșene la luptele comandate de Mihai Viteazul; cucerirea și incendierea

orașului Târgu Mureș de trupele turco-tătare în 1660, care au luat, totodată, în robie 3 000 de locuitori; răscoala țăranilor români și sași din Saschiz (1673), conduși de S. Fabricius, împotriva asupririi exercitate de patriciatul din Sighișoara; răscoala antihabsburgică izbucnită în 1703, sub conducerea lui Francisc Rákóczi II, și prelungită până în 1711, cunoscută sub numele de Răscoala curuților ș.a. La sf. sec. 18, începe să se manifeste tot mai pregnant sentimentul de unitate națională a românilor, o activitate susținută, în această privință, pe meleagurile mureșene având-o cei doi corifei ai Școlii Ardelene — Gheorghe Șincai și Petru Maior, ambii de origine mureșană. În primăvara anului 1848, orașul Târgu Mureș a devenit unul dintre pr. centre de organizare și declanșare a Revoluției din Transilvania, la care a participat o mare parte a populației, revoluție care a fost înăbușită în 1849. În timpul Revoluției, în bătălia de la Albești (31 iul. 1849), între armata revoluționară maghiară comandată de generalul József Bem și oștile rusești conduse de generalul A. N. Lüders (venite să înăbușe revoluția), au murit în luptă poetul ungur Petőfi Sándor (aghiotantul generalului Bem) și publicistul german Anton Kurz. După înfrângerea revoluției și instaurarea absolutismului în Transilvania, locuitorii mureșeni au participat la mișcările antihabsburgice din anii 1851-1854 și la adunările din 1868 de la Reghin, Târgu Mureș, Târnăveni, Luduș ș.a., în cadrul cărora și-au manifestat protestul față de crearea în 1867 a statului austro-ungar. Cucerirea independenței de stat a României (1877) a stimulat lupta de eliberare națională din această zonă, numeroși locuitori mureșeni participând la conferința națională de la Sibiu, din 21-22 ian. 1892, și votând pentru înaintarea *Memorandumului* împăratului de la Viena. Intrarea României în război, în vara anului 1916, alături de Antantă, a determinat eliberarea (la sf. lunii sept. 1916) multor localit. de pe terit. jud. M. de către armatele române (Ibănești, Hodac, Gurghiu, Casva ș.a.). La sf. lunii nov. 1918, mii de locuitori de pe Mureș și Târnave au plecat la Alba Iulia pentru a participa la Marea Adunare Națională. La 1 sept. 1940, în multe localități din jud. M. au avut loc ample manifestații de protest împotriva Dictatului fascist de la Viena din 30 aug. 1940, în urma căruia, alături de o mare parte din NV Transilvaniei, fusese răpit și cedat Ungariei horthyste și un sector din jud. M. (inclusiv orașul Târgu Mureș) de către Germania nazistă și Italia fascistă. Cei patru ani de ocupație s-au caracterizat printr-o intensă activitate de deznaționalizare a românilor și de prigoană rasială. În sept. 1944, pe terit. actualului județ au avut loc lupte grele pentru eliberarea teritoriilor ocupate, una dintre cele mai crâncene bătălii desfășurându-se (22-29 sept. 1944) la Oarba de Mureș. La 28 sept. 1944, orașul Târgu Mureș și multe alte localit. de pe terit. jud. M. au fost eliberate de sub ocupația horthystă. În sept. 1950, fostul județ Mureș-Turda (4 856 km^2), cu 10 plăși, 2 orașe și 246 sate a devenit regiunea Mureș (cu capitala la Târgu Mureș), iar în perioada 1960-1968 a fost transformată în regiunea Mureș-Autonomă Maghiară. Prin Legea nr. 2 din 17 febr. 1968, a fost desființată regiunea Mureș-Autonomă Maghiară și s-a reînființat jud. M. în limitele existente până în prezent.

Economia jud. M., aflată în plin proces de tranziție de la economia planificată la economia de piață, se caracterizează printr-o industrie diversificată și o agricultură dominată de prezența formei de proprietate privată. Potențialul economic ridicat al jud. M. îi permite acestuia să-și valorifice întreaga gamă a resurselor naturale de care dispune.

Industria, principala componentă a activității economice a jud. M., se caracterizează printr-o mare varietate a ramurilor producătoare și o mare capacitate de producție, cu specializări de importanță națională (expl. de gaze naturale, energie electrică și termică, chimică ș.a.). Pr. produse industriale realizate de întreprinderile de pe terit. jud. M. sunt: energia electrică și termică (termocentralele de la Cuci, Fântânele, Târgu Mureș, Târnăveni), mașini și utilaje pentru industriile ușoară, a materialelor de construcție și de prelucrare a lemnului (Târgu Mureș, Reghin), utilaje agricole (Reghin), produse electrotehnice, aparatură tehnico-medicală, piese de schimb pentru autovehicule și tractoare (Târgu Mureș, Reghin), produse chimice diverse (Târnăveni, Târgu Mureș), materiale de constr. (Târgu Mureș, Reghin, Târnăveni, Sighișoara, Luduș, Sângeorgiu de Mureș, Suseni ș.a.), anvelope și camere de aer (Lu-

duș), mobilă, rechizite școlare, articole de sport, instrumente muzicale, cherestea și alte produse din lemn (Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni, Luduș, Sovata, Lunca Bradului, Deda, Gurghiu, Răstolița ș.a.), ceramică fină și articole pentru menaj (Sighișoara, Târnăveni), confecții, tricotaje, țesături ș.a. (Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni), încălțăminte și articole de marochinerie (Târgu Mureș, Reghin), produse alim. (preparate din carne și lapte, conserve de carne, de legume și fructe, lapte praf, zahăr, băuturi alcoolice, bere, sucuri naturale, spirt, oțet, produse de panificație etc.), la Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni, Luduș, Iernut ș.a. La afirmarea potențialului economic al jud. M. o contribuție importantă o au meșteșugurile tradiționale, larg răspândite în arealul județului: țesături și cusături populare (cergi, țoale, macrameuri ș.a.) în satul Vătava, piese de port popular (Aluniș, Ibănești, Deda, Brâncovenești, Sântioana de Mureș, Albești, Logig ș.a.), fluiere și obiecte din lemn, prelucrate artistic (Hodac), ceramică populară (Gurghiu, Miercurea Nirajului, Ghindari), împletituri din papură, din paie și pănuși (Câmpenița, Roteni, Sâmbriaș, Bezid, Chendu ș.a.) etc.

Agricultura, cu vechi tradiții și cu un profil structural mixt (vegetal și animal), beneficiază de condiții pedo-climatice favorabile practicării unor culturi intensive (în jud. M. se cultivă aproape întreaga gamă de plante) și de creștere a tuturor categoriilor de animale. Totodată, agricultura mureșană se află în plin proces de modernizare și de privatizare. În 1995, din totalul producției agricole de 710 700 mil. lei (din care 615 120 mil. lei, respectiv 86,5%, reprezenta aportul sectorului privat), 415 002 mil. lei (58,4%) proveneau din sectorul vegetal și 295 698 mil. lei (41,6%) erau realizați de producția animală. La sf. anului 1995, fondul funciar al jud. M. era format din 409 788 ha terenuri agricole, 216 170 ha terenuri acoperite cu păduri, 6 334 ha acoperite cu ape și 39 096 ha alte suprafețe. Din totalul supr. agricole de 409 788 ha (din care 312 699 ha, respectiv 76,3%, reveneau persoanelor particulare), 222 512 ha (54,3%) erau terenuri arabile, 113 989 ha (27,8%) pășuni, 64 243 ha fânețe, 5 613 ha livezi și pepiniere pomicole și 3 431 ha vii și pepiniere viticole. În 1995, terenurile arabile erau cultivate cu porumb (69 369 ha), grâu și secară (48 235 ha), plante de nutreț (33 931 ha), orz și orzoaică (26 176 ha, locul 4 pe țară), ovăz (12 212 ha), cartofi, legume, sfeclă de zahăr, plante uleioase, leguminoase pentru boabe, hamei, plante textile, tutun etc. Pomicultura, concentrată în arealele localit. Reghin, Sighișoara, pe valea Târnavei Mici ș.a., furnizează cantități însemnate de fructe (37 788 tone, 1995), în special mere (29 596 tone), prune (3 911 tone), pere, cireșe și vișine, piersici ș.a. Viticultura are condiții favorabile de dezvoltare pe întreg cuprinsul jud. M., dar pr. plantații de viță de vie sunt concentrate în partea de SV a județului, respectiv în Pod. Târnavelor, unde se află renumita podgorie a Târnavelor, cu centre viticole la Zagăr, Băgaciu, Filitelnic, Nadeș, Târnăveni ș.a., în cadrul cărora se produc variate soiuri de struguri (Fetească albă, Riesling italian, Pinot gris, Muscat Ottonel, Traminer etc.). Și podgoria Lechința (cu centrul viticol Batoș) este binecunoscută și apreciată. La începutul anului 1996, zootehnia, privatizată în proporție de peste 72,7%, cuprindea 99,6 mii capete bovine (în special din rasa Bălțata românească), 267,5 mii capete porcine (rasele Landrace, Marele Alb, Cornwal, Hampshire ș.a.), 358,1 mii capete ovine cu lână fină și semifină, 12,2 mii capete caprine, 19,9 mii capete cabaline și un număr însemnat de bubaline (bivoli); avicultură (2 162,1 mii capete păsări); apicultură (21,4 mii familii de albine).

Căile de comunicație. Poziția central-nord transilvăneană a jud. M., la intersecția multor căi de comunicație dinspre Moldova, Maramureș și Crișana, precum și intensa activitate economică au atras dezvoltarea corespunzătoare a căilor și mijloacelor de comunicație. La sf. anului 1995, lungimea rețelei feroviare de pe terit. jud. M. era de 477 km (din care 86 km electrificate), care, raportată la supr. jud., asigura o densitate de 71 km/1 000 km^2 (superioară mediei pe țară care, în același an, era de 47,7 km/1 000 km^2). Pr. linii de c.f. cu ecartament normal urmăresc, în general, văile marilor cursuri de ape (Mureș, Târnava Mare și Târnava Mică) — linii pe care se află și câteva noduri feroviare (Deda, Luduș, Vânători) —, iar o cale ferată cu ecartament îngust, în lungime de

149 km, traversează de la V la E centrul jud. M., de la Miheșu de Câmpie, prin Band, Acățari până la Sovata și Praid, deservind localitățile de pe văile Lechinței și Nirajului. O importanță deosebită pentru transporturile feroviare mureșene o are segmentul de c.f. din NE jud. M., între Stânceni și Deda, care face parte integrantă din magistrala feroviară București–Ploiești–Brașov–Miercurea-Ciuc–Ciceu–Gheorgheni–Toplița–Deda–Dej–Baia Mare–Satu Mare. La sf. anului 1995, lungimea drumurilor publice măsura 1 846 km (din care 410 km drumuri modernizate), cu o densitate de 27,5 km/100 km^2 (inferioară mediei pe țară — 30,6 km/100 km^2). Aceste drumuri publice se intersectează în nenumărate locuri, creând veritabile noduri rutiere, cum ar fi Târgu Mureș, Reghin, Luduș, Târnăveni, Acățari, Sighișoara ș.a. Transporturile aeriene de mărfuri și călători se realizează prin intermediul aeroportului din satul Recea (com. Ungheni), situat la 13,5 km SV de municipiul Târgu Mureș.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, rețeaua unităților de învățământ de toate gradele de pe terit. jud. M. cuprindea 404 grădinițe de copii, cu 21 912 copii înscriși și 1 291 cadre didactice, 460 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 62 460 elevi și 5 174 cadre didactice, 35 de licee, cu 18 764 elevi și 1 478 profesori, 24 de școli profesionale, cu 6 922 elevi și 148 profesori, trei universități (Universitatea Tehnică, Universitatea de Medicină și Farmacie, Academia de Artă Teatrală — toate în Târgu Mureș), cu opt facultăți, 3 177 studenți și 448 profesori. Educarea copiilor și instruirea elevilor și studenților se efectuează atât în limba română, cât și în limba maghiară. În 1995, rețeaua așezămintelor culturale și de artă, concentrate cu precădere la Târgu Mureș, Sighișoara și Reghin, cuprindea o filială a Academiei Române, un teatru național (f. 1946), cu secții în limbile română și maghiară, un teatru de păpuși („Ariel"), o filarmonică de stat, filiale ale Uniunii Artiștilor Plastici din România și ale Uniunii Compozitorilor din România, un ansamblu folcloric („Mureșul"), 13 unități de cercetare-proiectare, un post local de radio-emisie (intrat în funcțiune la 2 mart. 1958 și întrerupt de autoritățile comuniste în perioada 1 ian. 1985-22 dec. 1989), care emite în limbile română și maghiară (iar din 1990 emite și în limba germană), 15 cinematografe, 457 de biblioteci, cu 4 498 000 vol., 90 de cămine culturale, șase case de cultură, numeroase muzee și case memoriale, edituri etc. În același an, activitatea sportivă se desfășura în cadrul celor 14 cluburi sportive, 143 de asociații și 260 de secții sportive, în care activau 9 670 de sportivi legitimați, 190 antrenori și 405 arbitri.

Ocrotirea sănătății. În 1995, rețeaua unităților sanitare cuprindea opt spitale, cu 5 516 paturi (un pat de spital la 109 locuitori), 15 policlinici, 166 dispensare, un preventoriu, 99 farmacii (din care 82 sunt în proprietate privată) ș.a., iar asistența medicală era asigurată de activitatea celor 1 354 medici (un medic la 446 locuitori), 182 medici stomatologi (un medic stomatolog la 3 320 locuitori) și 3 964 cadre medicale cu pregătire medie.

Turism dezvoltat, determinat de prezența numeroaselor obiective istorice, arhitectonice și de artă din Târgu Mureș, Sighișoara, Reghin, Gornești, Iernut, Saschiz, Brâncovenești, Oarba de Mureș, Sângeorgiu de Pădure ș.a., de fermecătoarele regiuni pitorești din M-ții Căliman și Gurghiu, de pe văile Mureșului (defileul Toplița—Deda) și Târnavelor, de nenumăratele rezervații naturale și parcuri dendrologice (rezervația botanică de la Zau de Câmpie, unde vegetează bujorul/*Paeonia tenuifolia*, rezervația forestieră, 50 ha, cu stejari seculari, de la Mociar, poiana cu narcise și parcul dendrologic de la Gurghiu, vechi de peste 200 de ani, cu specii exotice, stejăretele de la Sovata ș.a.). Alte elemente de irezistibilă atracție turistică sunt legate de varietatea și originalitatea tezaurului etnografic și folcloric, prezent în nenumărate sate păstrătoare de vechi tradiții. Remarcabile produse de artă populară (țesături, cusături, cioplituri în lemn, sculpturi, articole din piele și blană, piese de port popular, ceramică, arhitectura specifică văilor Mureșului, Gurghiului, Târnavelor ș.a.) — adevărate opere de artă, sunt prezente în localitățile Vătava, Rușii-Munți, Gurghiu, Lunca Bradului, Hodac, Miercurea Nirajului, Câmpenița, Bezid, Chendu, Ibănești, Logig ș.a. Un turism balnear, de odihnă sau în tranzit se practică grație factorilor naturali terapeutici pe care îi posedă stațiunile Sovata, Sângeorgiu de Mureș, Ideciu de Jos, Lunca Bradului ș.a. Indicativ auto: *MS*.

Localităţile jud. Mureş

(în paranteze sunt înscrişi anii primei menţiuni documentare)

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*	*Satele care aparţin municipiului*
1. REGHIN (1228)	1. Apalina (1332) 2. Iernuţeni (1332)	
2. SIGHIŞOARA (1224)	1. Angofa (?) 2. Aurel Vlaicu (?) 3. Rora (1956) 4. Şoromiclea (?) 5. Venchi (1956) 6. Viilor (1956)	1. Hetiur (1301)
3. TÂRGU MUREŞ (1300)	1. Mureşeni (1390) 2. Remetea (1567)	

II. Oraşe	*Localit. componente ale oraşului*	*Satele care aparţin oraşului*
1. IERNUT (1257)		1. Cipău (1332) 2. Deag (1332) 3. Lechinţa (1269) 4. Oarba de Mureş (1733) 5. Porumbac (?) 6. Racameţ (1956) 7. Sălcud (1332) 8. Sfântu Gheorghe (1956)
2. LUDUŞ (1377)	1. Avrămeşti (1954) 2. Cioarga (1913) 3. Ciurgău (1956) 4. Fundătura (1956) 5. Gheja (1366) 6. Roşiori (1956)	
3. SOVATA (1597)	1. Căpeţi (?) 2. Ilieşi (1850) 3. Săcădat (1956)	1. Sărăţeni (1332)
4. TÂRNĂVENI (1217)	1. Botorca (?)	1. Bobohalma (1332)

III. Comune	*Satele componente (primul sat este reşed. com.)*
1. ACĂŢARI	1. Acăţari (1497) 2. Corbeşti (1567) 3. Găieşti (1567) 4. Gruişor (1501) 5. Murgeşti (1332) 6. Roteni (1332) 7. Stejeriş (1497) 8. Suveica (1332) 9. Vălenii (1332)
2. ADĂMUŞ	1. Adămuş (1405) 2. Chinciuş (1424) 3. Cornești (1332) 4. Crăieşti (1332) 5. Dâmbău (1278) 6. Herepea (1332)
3. ALBEŞTI	1. Albeşti (1305) 2. Bârlibăşoaia (1956) 3. Boiu (1301) 4. Jacu (1466) 5. Şapartoc (1231)

BCU IAŞI CENTRU UNIVERSITY LIBRARY

6. Țopa (1301)
7. Valea Albeștiului (?)
8. Valea Dării (1956)
9. Valea Șapartocului (1956)

4. ALUNIȘ
1. Aluniș (1228)
2. Fițcău (1913)
3. Lunca Mureșului (1319)

5. APOLD
1. Apold (1309)
2. Daia (1280)
3. Șaeș (1302)
4. Vulcan (1206)

6. AȚINTIȘ
1. Aținiș (1357)
2. Botez (1353)
3. Cecălaca (1296)
4. Ișiihaza (1410)
5. Maldaoci (1956)
6. Sâniacob (1381)

7. BAHNEA
1. Bahnea (1291)
2. Bernadea (1301)
3. Cund (1332)
4. Daia (1301)
5. Gogan (1332)
6. Idiciu (1319)
7. Lepindea (1492-1502)

8. BAND
1. Band (1332)
2. Drăculea Bandului (1913)
3. Fânațe (1956)
4. Fânațele Mădărașului (1954)
5. Iștan-Tău (?)
6. Mădăraș (1332)
7. Mărășești (1956)
8. Negrenii de Câmpie (1956)
9. Oroiu (1332)
10. Petea (1447)
11. Țiptelnic (1602)
12. Valea Mare (1956)
13. Valea Rece (?)

9. BATOȘ
1. Batoș (1228)
2. Dedrad (1319)
3. Goreni (1228)
4. Uila (1319)

10. BĂGACIU
1. Băgaciu (1351)
2. Delenii (1322)

11. BĂLA
1. Băla (1327)
2. Ercea (1439)

12. BĂLĂUȘERI
1. Bălăușeri (1325)
2. Agriștcu (1325)
3. Chendu (1325)
4. Dumitreni (1503)
5. Filitelnic (1347)
6. Senereuș (1430)

13. BEICA DE JOS
1. Beica de Jos (1453)
2. Beica de Sus (1453)
3. Căcuciu (1441)
4. Nadășa (1453)
5. Sânmihai de Pădure (1319)
6. Șerbeni (1453)

14. BICHIȘ
1. Bichiș (1296)
2. Gâmbuț (1299)
3. Nandra (1311)
4. Ozd (1332)

15. BOGATA
1. Bogata (1295)
2. Ranta (1954)

16. BRÂNCOVENEȘTI
1. Brâncovenești (1228)
2. Idicel (1393)
3. Idicel-Pădure (1956)
4. Săcalu de Pădure (1319)
5. Vălenii de Mureș (1319)

17. BREAZA
1. Breaza (1319)
2. Filpișu Mare (1319)
3. Filpișu Mic (1291)

18. CEUAȘU DE CÂMPIE
1. Ceuașu de Câmpie (1505)
2. Bozed (1481)
3. Câmpenița (1349)
4. Culpiu (1332)
5. Herghelia (1332)
6. Porumbeni (1332)
7. Săbed (1451)
8. Voiniceni (1495)

19. CHEȚANI
1. Chețani (1444)
2. Coasta Grindului (1956)
3. Cordoș (1913)
4. Giurgiș (1913)
5. Grindeni (1289)
6. Hădăreni (1270)
7. Linț (1956)

20. CHIHERU DE JOS
1. Chiheru de Jos (1453)

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	2. Chiheru de Sus (1453) 3. Urisiu de Jos (1453) 4. Urisiu de Sus (1453)
21. COROISÂNMĂRTIN	1. Coroisânmărtin (1324) 2. Coroi (1337) 3. Odrihei (1332) 4. Șoimuș (1405)
22. COZMA	1. Cozma (1231) 2. Fânațele Socolului (1956) 3. Socolu de Câmpie (1322) 4. Valea Sasului (1956) 5. Valea Ungurului (1956)
23. CRĂCIUNEȘTI	1. Crăciunești (1444) 2. Budiu Mic (1567) 3. Cinta (1451) 4. Cornești (1497) 5. Tirimioara (1263)
24. CRĂIEȘTI	1. Crăiești (1549) 2. Lefaia (1956) 3. Milășel (1426) 4. Nima Milășelului (1394)
25. CRISTEȘTI	1. Cristești (1332) 2. Vălureni (1515)
26. CUCERDEA	1. Cucerdea (1278) 2. Bord (1348) 3. Șeulia de Mureș (1379)
27. CUCI	1. Cuci (1410) 2. Dătășeni (1263) 3. După Deal (1954) 4. Orosia (1410) 5. Petrilaca (1332)
28. DANEȘ	1. Daneș (1348) 2. Criș (1305) 3. Seleuș (1392) 4. Stejărenii (1305)
29. DEDA	1. Deda (1393) 2. Bistra Mureșului (1913)
	3. Filea (1497) 4. Pietriș (1451)
30. EREMITU	1. Eremitu (1567) 2. Călugăreni (1567) 3. Câmpu Cetății (1913) 4. Dămieni (1567) 5. Mătrici (1484)
31. ERNEI	1. Ernei (1332) 2. Călușeri (1332) 3. Dumbrăvioara (1319) 4. Icland (1566) 5. Săcăreni (1451) 6. Sângeru de Pădure (1409)
32. FĂRĂGĂU	1. Fărăgău (1357) 2. Fânațe (1956) 3. Hodaia (1956) 4. Onuca (1268) 5. Poarta (1319) 6. Tonciu (1439)
33. FÂNTÂNELE	1. Fântânele (1332) 2. Bordoșiu (1566) 3. Călimănești (1567) 4. Cibu (1567) 5. Roua (1566) 6. Viforoasa (1501)
34. GĂLEȘTI	1. Gălești (1501) 2. Adrianu Mare (1570) 3. Adrianu Mic (1567) 4. Bedeni (1567) 5. Maiad (1513) 6. Troița (1332)
35. GĂNEȘTI	1. Gănești (1302) 2. Custelnic (1383) 3. Păucișoara (1361) 4. Sub Pădure (1466)
36. GHEORGHE DOJA	1. Gheorghe Doja (1409) 2. Ilieni (1567) 3. Leordeni (1493) 4. Satu Nou (1473) 5. Tirimia (1263)
37. GHINDARI	1. Ghindari (1507) 2. Abud (1567) 3. Ceie (1956) 4. Chibed (1499) 5. Solocma (1587) 6. Trei Sate (?)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

38. GLODENI
1. Glodeni (1263)
2. Merișor (1256)
3. Moișa (1256)
4. Păcureni (1322)
5. Păingeni (1323)

39. GORNEȘTI
1. Gornești (1319)
2. Iara de Mureș (1332)
3. Ilioara (1460)
4. Mura Mare (1359)
5. Mura Mică (1733)
6. Pădureni (1332)
7. Periș (1441)
8. Petrilaca de Mureș (1332)
9. Teleac (1381)

40. GREBENIȘU DE CÂMPIE
1. Grebenișu de Câmpie (1294)
2. Leorința (1760-1762)
3. Valea Sânpetrului (1956)

41. GURGHIU
1. Gurghiu (1248)
2. Adrian (1393)
3. Casva (1453)
4. Comori (1453)
5. Fundoaia (1956)
6. Glăjărie (1760-1762)
7. Larga (1956)
8. Orșova (1453)
9. Orșova-Pădure (1956)
10. Păuloaia (1913)

42. HODAC
1. Hodac (1453)
2. Arșița (1956)
3. Bicașu (1956)
4. Dubiștea de Pădure (1956)
5. Mirigioaia (1956)
6. Toaca (1913)
7. Uricea (1913)

43. HODOȘA
1. Hodoșa (1332)
2. Ihod (1519)
3. Isla (1567)
4. Sâmbriaș (1567)

44. IBĂNEȘTI
1. Ibănești (1453)
2. Blidireasa (1913)
3. Brădețelu (1956)
4. Dulcea (1956)
5. Ibănești-Pădure (1956)
6. Lăpușna (1909)
7. Pârâu Mare (1956)
8. Tireu (1956)
9. Tisieu (1956)
10. Zimți (1956)

45. ICLĂNZEL
1. Iclănzel (1501)
2. Căpușu de Câmpie (1318)
3. Chisălița (1913)
4. După Deal (1956)
5. Fânațe (1954)
6. Fânațele Căpușului (1956)
7. Ghidașteu (1956)
8. Iclandu Mare (1419)
9. Mădărășeni (1956)
10. Tăblășeni (1913)
11. Valea Iclandului (1956)

46. IDECIU DE JOS
1. Ideciu de Jos (1319)
2. Deleni (1319)
3. Ideciu de Sus (1319)

47. LIVEZENI
1. Livezeni (1505)
2. Bozeni (1566)
3. Corunca (1332)
4. Ivănești (1332)
5. Poienița (1460)
6. Sânișor (1567)

48. LUNCA
1. Lunca (1319)
2. Băița (1315)
3. Frunzeni (1319)
4. Logig (1322)
5. Sântu (1319)

49. LUNCA BRADULUI
1. Lunca Bradului (1854)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Neagra (1913)
3. Sălard (1913)

50. MĂGHERANI
1. Măgherani (1567)
2. Bâra (1484)
3. Bereni (1569)
4. Cându (1509)
5. Drojdii (1548)
6. Eremieni (1332)
7. Maia (1496)
8. Mărculeni (1567)
9. Șilea Nirajului (1487)
10. Torba (1575)

51. MICA
1. Mica (1376)
2. Abuș (1361)
3. Căpâlna de Sus (1332)
4. Ceuaș (1301)
5. Deaj (1301)
6. Hărănglab (1301)
7. Șomoștelnic (1438)

52. MIERCUREA NIRAJULUI
1. Miercurea Nirajului (1567)
2. Beu (1332)
3. Dumitrești (1484)
4. Lăureni (1332)
5. Moșuni (1446)
6. Șardu Nirajului (1360)
7. Tâmpa (1494)
8. Veța (1567)

53. MIHEȘU DE CÂMPIE
1. Miheșu de Câmpie (1293)
2. Bujor (1956)
3. Cirhagău (1956)
4. Groapa Rădăii (1954)
5. Mogoaia (1954)
6. Răzoare (1293)
7. Șăulița (1956)
8. Ștefanca (?)

54. NADEȘ
1. Nadeș (1301)
2. Măgheruș (1391)
3. Pipea (1325)
4. Țigmandru (1325)

55. NEAUA
1. Neaua (1569)
2. Ghinești (1567)
3. Rigmani (1567)
4. Sânsimion (1332)
5. Vădaș (1567)

56. OGRA
1. Ogra (1376)
2. Dileu Vechi (1344)
3. Giuluș (1413)
4. Lăscud (1414)
5. Vaideiu (1336)

57. PAPIU ILARIAN
1. Papiu Ilarian (1334)
2. Dobra (1956)
3. Merișoru (1956)
4. Șandru (1913)
5. Ursoaia (1913)

58. PĂNET
1. Pănet (1332)
2. Berghia (1334)
3. Cuieșd (1451)
4. Hărțău (1332)
5. Sântioana de Mureș (1303)

59. PĂSĂRENI
1. Păsăreni (1392)
2. Bolintineni (1484)
3. Gălățeni (1332)

60. PETELEA
1. Petelea (1332)
2. Habic (1453)

61. POGĂCEAUA
1. Pogăceaua (1345)
2. Bologaia (1956)
3. Ciulea (1956)
4. Deleni (1956)
5. Fântâna Babii (1956)
6. Pârâu Crucii (1956)
7. Scurta (1956)
8. Sicele (1956)
9. Valea Sânpetrului (1956)
10. Văleni (1954)

62. RĂSTOLIȚA
1. Răstolița (1850)
2. Andrencasa (1850)
3. Borzia (1956)
4. Gălăoaia (1956)
5. Iod (1956)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

63. RÂCIU
1. Râciu (1305)
2. Căciulata (1956)
3. Coasta Mare (?)
4. Cotorinau (1956)
5. Cureţe (1956)
6. Hagău (1956)
7. Leniş (1956)
8. Nima Râciului (1913)
9. Obârşie (1956)
10. Pârâu Crucii (1956)
11. Sânmărtinu de Câmpie (1329)
12. Ulieş (1321)
13. Valea Sânmărtinului (1913)
14. Valea Seacă (1956)
15. Valea Ulieşului (1956)

64. RUŞII-MUNŢI
1. Ruşii-Munţi (1319)
2. Maioreşti (1461)
3. Morăreni (1497)
4. Sebeş (1956)

65. SASCHIZ
1. Saschiz (1308-1310)
2. Cloaşterf (1267)
3. Mihai Viteazu (1341)

66. SĂRMAŞU
1. Sărmaşu (1329)
2. Balda (1334)
3. Larga (?)
4. Moruţ (1956)
5. Sărmăşel (1438)
6. Sărmăşel-Gară (1954)
7. Titiana (1956)
8. Vişinelu (1340)

67. SÂNCRAIU DE MUREŞ
1. Sâncraiu de Mureş (1293)
2. Nazna (1453)

68. SÂNGEORGIU DE MUREŞ
1. Sângeorgiu de Mureş (1332)
2. Cotuş (1566)
3. Tofalău (1501)

69. SÂNGEORGIU DE PĂDURE
1. Sângeorgiu de Pădure (1333)
2. Bezid (1566)
3. Loţu (1913)

70. SÂNGER
1. Sânger (1328)
2. Bârza (1956)
3. Cipăieni* (1333)
4. Dalu (1956)
5. Pripoare (1956)
6. Vălişoara (1956)
7. Zăpodea (1956)

71. SÂNPAUL
1. Sânpaul (1332)
2. Chirileu (1332)
3. Dileu Nou (1344)
4. Sânmărghita (1408)
5. Valea Izvoarelor (1349)

72. SÂNPETRU DE CÂMPIE
1. Sânpetru de Câmpie (1305)
2. Bârlibaş (1956)
3. Dâmbu (1325)
4. Satu Nou (1956)
5. Sângeorgiu de Câmpie (1329)

* Până la 20 mai 1996 s-a numit Chimitelnic.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

6. Tușinu (1325).

73. SÂNTANA DE MUREȘ
1. Sântana de Mureș (1332)
2. Bărdești (1567)
3. Chinari (1319)
4. Curteni (1332)

74. SOLOVĂSTRU
1. Solovăstru (1381)
2. Jabenița (1453)

75. STÂNCENI
1. Stânceni (1824)
2. Ciobotani (1913)
3. Meștera (1956)

76. SUPLAC
1. Suplac (1325)
2. Idrifaia (1331)
3. Laslău Mare (1733)
4. Laslău Mic (1332)
5. Vaidacuta (1733)

77. SUSENI
1. Suseni (1319)
2. Luieriu (1228)

78. ȘĂULIA
1. Șăulia (1377)
2. Leorința-Șăulia (1913)
3. Măcicășești (1956)
4. Pădurea (1956)

79. ȘINCAI
1. Șincai (1332)
2. Lechincioara (1733)
3. Pusta (1956)
4. Șincai-Fânațe (1954)

80. TĂURENI
1. Tăureni (1454)
2. Fânațe (1954)
3. Moara de Jos (1956)

81. UNGHENI
1. Ungheni (1264)
2. Cerghid (1438)
3. Cerghizel (1438)
4. Morești (1567)
5. Recea (?)
6. Șăușa (1414)
7. Vidrasău (1383)

82. VALEA LARGĂ
1. Valea Largă (1332)
2. Grădini (1956)
3. Mălăești (?)
4. Poduri (1956)
5. Valea Frației (1956)
6. Valea Glodului (1956)
7. Valea Pădurii (1956)
8. Valea Șurii (1956)
9. Valea Uriesului (1956)

83. VĂRGATA
1. Vărgata (1412)
2. Grâușorul (1567)
3. Mitrești (1453)
4. Vadu (1567)
5. Valea (1470)

84. VĂTAVA
1. Vătava (1332-1335)
2. Dumbrava (1393)
3. Râpa de Jos (1332)

85. VÂNĂTORI
1. Vânători (1329)
2. Archita (1341)
3. Felcag (1393)
4. Mureni (1270-1272)
5. Șoard (1301)

86. VEȚCA
1. Veţca (1319)
2. Jacodu (1325)
3. Sălașuri (1567)

87. VIIȘOARA
1. Viișoara (1367-1368)
2. Ormeniș (1319)
3. Sântioana (1303)

88. VOIVODENI
1. Voivodeni (1332)
2. Toldal (1268)

89. ZAGĂR
1. Zagăr (1412)
2. Seleuș (1319)

90. ZAU DE CÂMPIE
1. Zau de Câmpie (1339)
2. Bărboși (1365)
3. Botei (1913)
4. Bujor-Hodaic (1913)
5. Ciretea (?)
6. Gaura Sângerului (?)
7. Malea (1956)
8. Ștefăneaca (1956)
9. Tău (1956)

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MURFATLAR, denumirea, până la 7 nov. 1975, a com. *Basarabi;* numele s-a păstrat doar pentru renumita podgorie dobrogeană, întemeiată în 1907 și extinsă, azi, pe 6 500 ha (plantațiile masive de viță de vie s-au făcut în anii 1952-1955). Stațiune de cercetări viticole (din 1942). Vestită cramă.

MURGAȘI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 8 sate, situată în partea de S a Dealurilor Amaradiei, pe râul Geamărtălui; 2 817 loc. (1 iul. 1996): 1 349 de sex masc. și 1 468 fem. Reșed. com. este satul *Balota de Jos.* Centru de artă populară (satul Rupturile). Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1807-1811, cu fresce originare), „Sfântul Dumitru" (1790) și „Adormirea Maicii Domnului" (1786), în satele Murgași, Rupturile și Velești; în satul Balota de Jos se află biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1709-1710) și ruinele bisericii „Sfinții Voievozi" (1851), iar în satul Balota de Sus, biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1812, cu picturi interioare din 1858). Cod poștal: 1132.

MURGENI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 7 sate, situată în partea de S a Depr. Elan, pe cursul inf. al râului Elan, în lunca și pe terasele de pe dr. Prutului; 7 722 loc. (1 iul. 1996): 3 728 de sex masc. și 3 994 fem. Stație de c.f. (în satul Murgeni). Nod rutier. Filatură de fire cardate din bumbac (intrată în funcțiune în 1982). Fabrică de cașcaval. Spital. Centru viticol și de vinificație. Creșterea bovinelor. Legumicultură. În perimetrul satului Cârja se află o rezervație cu animale și păsări ocrotite (cerb lopătar, pelican alb, lebăda mută ș.a.). Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1771, reparată în 1897 și 1932) și „Sfinții Voievozi" (sec. 18, refăcută în 1815-1821), în satele Schineni și Murgeni; în satul Cârja se află bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1672 sau 1794-1796, reparată în 1837) și „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul" (1835), iar în satul Lățești, biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1748). Cod poștal: 6475.

MURGEȘTI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Buzăului, pe râurile Câlnău și Hârboca, la poalele Dealurilor Blăjani și Buda; 1 079 loc. (1 iul. 1996): 500 de sex masc. și 579 fem. Pomicultură (meri, pruni, nuci, peri). Cod poștal: 5268.

MURIGHIOL, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 7 sate, extinsă între țărmul de E al lacului Razim și malul dr. al brațului Sfântu Gheorghe, la limita de E a Dealurilor Tulcei, în SV Deltei Dunării, pe canalele Lipovenilor, Dunavăț ș.a.; 3 663 loc. (1 iul. 1996): 1 814 de sex masc. și 1 849 fem. Expl. de calcar pentru ind. siderurgică (în satul Sarinasuf). Pepinieră piscicolă (Sarinasuf). Complex turistic (Murighiol) dat în folosință în iun. 1993. Între 13 oct. 1983 și 20 mai 1996, satul și com. Murighiol s-au numit *Independența.* Rezervație zoologică (ciocîntors/*Recurvirostra avosetta*, piciorong/*Himantopus himantopus).* Centru de artă populară (satul Dunavățu de Jos). Pe terit. satului Murighiol au fost descoperite (1945-1958) două necropole de incinerație, aparținând populației geto-dacice, datând din perioada 350-250 î.Hr. Aici au fost găsite vase din ceramică cenușie, lucrate cu mâna sau la roată, mărgele din sticlă, diferite obiecte mărunte din fier, precum și ceramică grecească comună, cu firnis negru — ceea ce atestă existența unor raporturi strânse între populația autohtonă și grecii din coloniile vest-pontice. În partea de S a com. M., în punctul Zaporojeni, situat între satele Dunavățu de Jos (la E) și Sarinasuf (la V), au fost descoperite urmele unei cetăți romano-bizantine (66 x 45 m) din sec. 4-6, amplasată pe locul unui vechi emporiu (edificiu special amenajat pentru tranzacții comerciale — antrepozit) grecesc al anticei așezări *Halmyris.* Menționată în unele izvoare documentare ale vremii și cu denumirea de *Salmorus*, ca cea mai îndepărtată localit. a prov. Scythia, la Halmyris funcționa o stație de marș și de aprovizionare pe drumul de uscat care urmărea cursul Dunării și țărmul mării. Pe terit. satului Dunavățu de Sus au fost descoperite urmele unei fortificații romane (50 x 47 m), cu zid și val de apărare, în care s-au găsit monede din timpul împăratului Constantin cel Mare (306-337), iar în arealul satului Colina au fost identificate vestigiile unei așezări romane din sec. 2-4. Cod poștal: 8816.

MUSCELELE ARGEȘULUI sau SUBCARPAȚII ARGEȘULUI → Argeș (3).

MUSCELELE NĂSĂUDULUI → Năsăud (1).

MUȘĂTEȘTI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 10 sate, situată în zona de contact a Muscelelor Argeșului cu Dealurile Argeșului, la poalele de SE ale Dealului Chicera, pe râul Vâlsan; 4 323 loc.

(1 iul. 1996): 2 087 de sex masc. și 2 236 fem. Reșed. com. este satul *Vâlsănești*. Pomicultură (pruni, meri, peri). Centru de olărit (în satul Stroești). Muzeu etnografic (f. 18 mai 1969), în satul Mușătești. În satul Robaia se află Mânăstirea Robaia (de maici), construită inițial din lemn (sec. 14) de banul Armega și reconstruită din piatră în anii 1642-1644. Biserica mânăstirii, cu hramul „Sfântul Gheorghe", a suferit mai multe refaceri în prima jumătate a sec. 19 și a fost repictată în 1848. Renovări în 1971, 1974, 1983. Aici a trăit, în ultimii ani de viață, pictorul bisericesc Pârvu Mutu. Tot aici există biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (începutul sec. 19, cu transformări din 1912). Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1804) și „Adormirea Maicii Domnului" (1840), în satele Costești-Vâlsan și Vâlsănești. Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1727), în satul Valea Faurului. Ateneu popular (1920), în satul Mușătești. Cod poștal: 0461.

MUŞENIŢA, com. în jud. Suceava, alcătuită din 6 sate, situată în partea de N a Pod. Sucevei, pe râul Ruda, la granița cu Ucraina; 2 355 loc. (1 iul. 1996): 1 145 de sex masc. și 1 210 fem. Reșed. com. este satul *Baineț*. Stație de c.f. și punct de frontieră feroviar (satul Vicșani). Cod poștal: 5863.

MUŞETEŞTI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. subcarpatică olteană, la poalele de N-NV ale Dealului Săcelu; 2 477 loc. (1 iul. 1996): 1 249 de sex masc. și 1 228 fem. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1713, demolată în anii '60), „Sfinții Îngeri" (1720), „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1730) și „Sfinții Îngeri" (1751), în satele Bârcaciu, Stăncești, Stăncești–Larga și Mușetești. Cod poștal: 1436.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

N

NADEŞ, com. în jud. Mureș, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Nadeș; 2 318 loc. (1 iul. 1996): 1 187 de sex masc. și 1 131 fem. Expl. de gaze naturale. Culturi de cereale. Viticultură; pomicultură. În arealul satului Țigmandru au fost descoperite urmele unui castru roman, iar în perimetrul satului Pipea a fost scoasă la iveală o brățară din bară masivă de aur, cu decor geometric gravat fin, datând din Hallstatt (c. 1200-450/300 î.Hr.). În satul Nadeș, menționat documentar, prima oară, în 1301, se află o biserică din sec. 14-15 (reconstruită în 1851-1853) în interiorul unei cetăți țărănești construită în sec. 15-16, și o casă parohială (1771-1789); în satul Măgheruș există o biserică din sec. 14 (azi biserică evanghelică) cu zid de incintă din sec. 18. Cod poștal: 3077.

NAIDĂȘ, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Dealurilor Oraviței cu M-ții Locvei și M-ții Aninei, pe cursul inf. al râului Nera, la granița cu Iugoslavia; 1 356 loc. (1 iul. 1996): 660 de sex masc. și 696 fem. Pomicultură. Satul Naidăș apare menționat documentar, prima oară, în 1378. Cod poștal: 1776.

NALBANT 1. Depresiune intracolinară în partea de N a Dobrogei, între Dealurile Tulcei (la N și E), Pod. Babadag (la S) și Pod. Niculițel (la V-NV), drenată de râurile Taița și Telița. Supr.: c. 300 km². Relieful este reprezentat printr-o asociere extinsă de glacisuri, din care se detașează, spre SE, Dealul Mării sau Denistepe (270 m alt.). Climă temperat-continentală, cu temp. medii anuale de 10-11°C, cu veri călduroase și secetoase (temp. medie a lunii iul. este de 22-23°C) și ierni nu prea friguroase (în ian. temp. medii de –1,5°C), marcate uneori de viscole.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 3 sate, situată în depresiunea omonimă, pe râul Taița; 2 849 loc. (1 iul. 1996): 1 399 de sex masc. și 1 450 fem. Nod rutier. Fermă avicolă. Viticultură. Pe terit. satului Nalbant a fost descoperită (1962-1964) o necropolă birituală (cu morminte de înhumație și de incinerație) din sec. 7-10, aparținând unui grup de slavi aflat în plin proces de asimilare culturală de către populația autohtonă (Cultura Dridu). Aici au fost găsite urne decorate cu linii și cu striuri orizontale ondulate. Cod poștal: 8874.

NANA, com. în jud. Călărași, alcătuită dintr-un sat, situată în câmpia omonimă (parte componentă a Câmpiei Mostiștei); 2 692 loc. (1 iul. 1996): 1 332 de sex masc. și 1 360 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981 a făcut parte din jud. Ilfov. Cod poștal: 8331.

NANOV, com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Boian, pe râul Vedea; 3 620 loc. (1 iul. 1996): 1 777 de sex masc. și 1 843 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume ș.a. Muzeu sătesc. În arealul com. N. a fost descoperită o fibulă din bronz (sec. 6-7). Biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (c. 1830, reparată în 1892). Cod poștal: 0711.

NAPARIS → **Ialomița (1).**

NAPOCA → **Cluj-Napoca.**

NAZÂRU → Siliștea (1).

NAZOD → Năsăud (2).

NĂDLAC 1. **Câmpia Nădlacului**, câmpie de acumulare fluvio-lacustră, parte componentă a Câmpiei Mureșului, situată în extremitatea de V a României, între granița cu Ungaria (la N și V) și râurile Ier (NE), Mureșu Mort (E-NE) și Mureș (E, SE și S). Este o câmpie tabulară înaltă (90-111 m alt.), acoperită cu loess și depozite loessoide pleistocene, în care s-au format mai multe crovuri. În cadrul câmpiei predomină cernoziomurile, propice culturilor agricole (cereale, plante tehnice, sfeclă de zahăr, soia, floarea-soarelui, tutun, legume etc.). Zăcăminte de hidrocarburi și ape geotermale.

2. Oraș în extremitatea de V a țării, în jud. Arad, situat în câmpia omonimă, la 100 m alt., pe dr. râului Mureș, la 47 km V de municipiul Arad, la granița cu Ungaria; 8 408 loc. (1 iul. 1996): 4 045 de sex masc. și 4 363 fem. Supr.: 6,2 km^2; densitatea: 1 356 loc./km^2. Stație finală de c.f. Punct de vamă. Fabrică de mobilă. Topitorie de in și cânepă; prelucr. produselor agricole. Ferme de creștere a bovinelor și porcinelor. **Istoric.** Săpăturile arheologice au scos la iveală urme de locuire din Neolitic și din perioada daco-romană (monede romane din argint și din bronz, datând din sec. 1-4). Așezarea a fost stăpânită în sec. 10 de voievodul Glad. Există unele referiri că la N. exista în 1193 o cetate cu palisadă de lemn, cucerită și distrusă de tătari în 1241. Prima mențiune documentară a localit. datează din 11 mart. 1313, când este amintită (într-un testament) cu numele *Noglog*. În perioada 1451-1456, s-a aflat în posesia domnului Iancu de Hunedoara, iar în 1464, a intrat în stăpânirea vitejilor Gheorghe Ștefan și Dimitrie Iaksić, care au construit la N. un castel, fortificat cu turn de apărare și cu șanțuri înconjurătoare, care să reziste în fața invaziilor dușmane. Domeniul Nădlac a fost incendiat în 1514 de răsculații conduși de Gheorghe Doja, iar în 1529, pustiit de turci. În anii 1802-1803, la N. au fost colonizați cehi și slovaci, iar în 1820, localit. a fost ridicată la rangul de comună urbană, care dispunea de mai multe bresle. Com. N. a fost declarată oraș la 17 febr. 1968. **Monumente:** castel din sec. 15; biserică ortodoxă, având hramul „Sfântul Nicolae" (1822-1829), cu elemente predominante ale stilului baroc la exterior, iar în interior cu remarcabile strane și icoanostas, sculptate de Ioan și Iosif Busuioc, precum și picturi murale, executate, în 1896, de Ioan Zaicu; biserică evanghelică, de confesiune augustană, construită în anii 1821-1822, cu un turn înalt de 54 m (ridicat în 1882) și o orgă adusă în 1912 din localit. Kutna Hora din Cehia. Cod poștal: 2954.

NĂDRAG, com. în jud. Timiș, alcătuită din 2 sate, situată în partea de NV a M-ților Poiana Ruscăi, pe râul Nădrag; 3 598 loc. (1 iul. 1996): 1 790 de sex masc. și 1 808 fem. Uzină metalurgică în care se produc tablă subțire, găleți zincate, sobe de încălzit, mașini de gătit etc. Satul Nădrag apare menționat documentar, prima oară, în 1364, cu numele *Nodrag*. În 1845, aici a fost colonizat un grup de cehi și slovaci. Cod poștal: 1822.

NĂENI, com. în jud. Buzău, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de S ale Dealului Istrița, pe cursul superior al râului Năianca; 1 968 loc. (1 iul. 1996): 963 de sex masc. și 1 005 fem. Viticultură. Centru de prelucr. artistică a pietrei. Pe terit. satului Năeni a fost descoperit un grup statuar din bronz, înfățișând o divinitate feminină iraniană (zeița *Anaitis* sau *Anahita*), stăpână a fiarelor sălbatice, călare pe un leu și însoțită de doi slujitori în picioare, situați în stânga și dreapta sa (s-a păstrat doar cel aflat în dreapta zeiței). Acest grup statuar este atribuit sciților, prezenți în zona Dunării, și datează de la sf. primei perioade a Epocii fierului. Prima atestare documentară a localit. Năeni datează din sec. 16. Cod poștal: 5199.

NĂMOLOASA, com. în jud. Galați, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Siretului Inferior, pe dr. Siretului, într-o zonă de mare subsidență, suprapusă sectorului de afundare și fracturare a platformei epihercinice (linia de fractură Focșani–Nămoloasa); 2 502 loc. (1 iul. 1996): 1 239 de sex masc. și 1 263 fem. Centru viticol și de vinificație. Până la 17 febr. 1968 satul și com. Nămoloasa s-au numit *Nămoloasa-Târg*. În această zonă, la 10/23-12/25 iul. 1917, a avut loc o puternică încleștare de artilerie între armata română și cea germană, rămasă fără urmări concrete, deoarece atacul infanteriei, prevăzut pentru ziua de 13/26 iul., fusese contramandat ca urmare situației generale de pe Frontul de Est. În satul Nămoloasa se află o biserică având hramul „Sfântul Dumitru" (ante 1809). Cod poștal: 6233.

NĂMOLOASA-TÂRG → Nămoloasa.

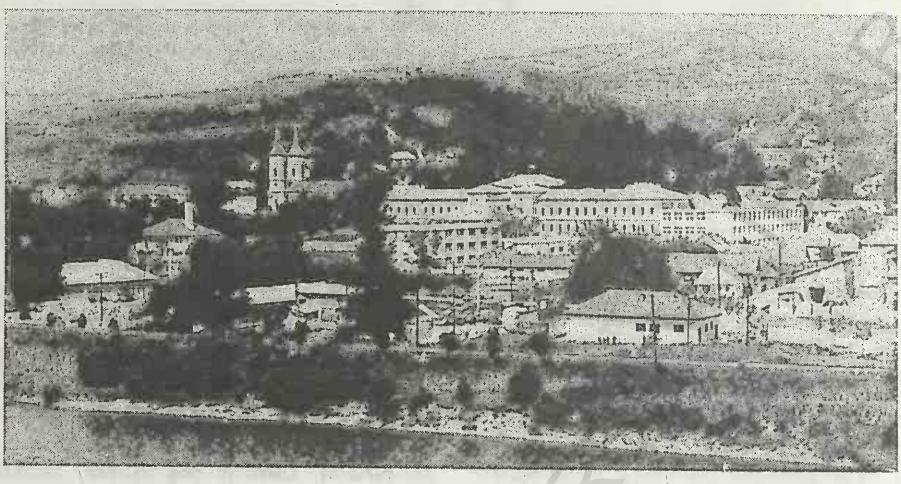

Năsăud (2). Vedere generală

NĂNEŞTI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 3 sate, situată în partea de N-NV a Câmpiei Siretului Inferior, pe dr. Siretului; 2 739 loc. (1 iul. 1996): 1 352 de sex masc. și 1 387 fem. Nod rutier. În satul Călienii Noi se află o biserică având hramul „Sfântul Gheorghe" (ante 1809, refăcută în 1892-1907). Cod poștal: 5347.

NĂPRADEA, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de V-NV ale Culmii Prisnel, pe dr. râului Someș; 2 955 loc. (1 iul. 1996): 1 427 de sex masc. și 1 528 fem. Pomicultură. Satul Năpradea apare menționat documentar, prima oară, în 1383, iar apoi în 1423, cu numele *Villa olachalis Naprad.* În satul Cheud se află ruinele unei cetăți din sec. 14 (ziduri înalte de 8 m). Centru de prelucr. artistică a lemnului (în satul Vădurele). Biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sf. sec. 17), în satul Vădurele. Cod poștal: 4696.

NĂRUJA 1. Depresiune de contact între M-ții Vrancei și Subcarpații Vrancei, extinsă de o parte și de alta a cursului inf. al râului Zăbala, la S de confl. cu Putna. Reprezintă compartimentul central al Depr. Vrancea, dominat la E de Dealurile subcarpatice Răiuți (960 m alt.) și Reghiu (867 m). Relief piemontan (la contactul cu muntele), de terase și lunci.

2. Com. în jud. Vrancea, alcătuită din 4 sate, situată în depresiunea omonimă, la confl. râului Năruja cu Zăbala; 1 927 loc. (1 iul. 1996): 1 006 de sex masc. și 921 fem. Expl. de gips. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Centru pomicol (pruni, meri, peri, nuci). În satul Năruja, menționat documentar la 21 aug. 1688, se află biserica ortodoxă cu hramul „Cuvioasa Parascheva", construită în 1788-1789 prin grija lui Șerban Băltan. Cod poștal: 5380.

NĂSĂUD 1. Dealurile sau Muscelele Năsăudului, dealuri piemontane înalte (400-1 100 m alt.), parte componentă a Pod. Someșan, situate pe marginea de NE a Pod. Transilvaniei, la poalele de S ale M-ților Rodna, între văile râurilor Sălăuța (la V), Cormaia, (la E) și Someșu Mare, (la S). Sunt alcătuite din argile marnoase, gresii, conglomerate și nisipuri, au structură monoclinală, sunt faliate și puternic fragmentate de ape în mai multe culmi paralele cu înclinare spre S. Prezintă un relief specific de cueste. Alt. max.: 1 112 m (vf. Măgura). Acoperite în bună parte cu păduri de fag. Pomicultură.

2. Oraș în jud. Bistrița-Năsăud, situat la poalele de S ale dealurilor cu același nume, la 330 m alt., pe Someșu Mare, la 24 km N-NV de municipiul Bistrița; 11 630 loc. (1 iul. 1996): 5 542 de sex masc. și 6 088 fem. Supr.: 3,3 km^2; densitatea: 1 679 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de argile. Fabrici de mobilă, cherestea, de prelucr. a maselor plastice (polietilenă, polipropilenă) și de țesături extralate. Filatură de bumbac. Produse alim. (panificație, băuturi alcoolice, bere, răcori-

toare). Important centru pomicol (în special meri). Renumit centru etnografic și de artă populară (broderii fine cusute pe bluzele femeilor și pe pieptarele bărbaților, chimire, pieptare etc.). Muzeu (f. în 1931), cu secții de istorie, etnografie, artă, științele naturii, adăpostit (din 1946) în clădirea fostei cazărmi Svarda (sec. 18). În localit. componentă Liviu Rebreanu se află muzeul memorial „Liviu Rebreanu", inaugurat la 2 iun. 1957. Bibliotecă documentară (f. 1931) cu 53 323 vol. (1994). Universitate particulară (f. 1991) cu patru facultăți. **Istoric.** Săpăturile arheologice au scos la iveală urme materiale din epocile bronzului, fierului și dacică, precum și din sec. 11-12. Localit. apare consemnată documentar, prima oară, în 1264, într-un act prin care Ștefan, ducele Transilvaniei, dăruia „Țara Năsăudului" *(Terra Nazowu)* comitelui Maros; în 1440, așezarea este menționată în documente cu numele *Nazod*, în 1475 a intrat sub jurisdicția orașului Bistrița, iar în 1529 a fost luată, pentru o vreme, în stăpânire de Petru Rareș, domn al Moldovei. În 1762, N. a devenit centrul ad-tiv al unui ținut grăniceresc (Regimentul II de grăniceri), care cuprindea 44 de sate românești, înființat de Maria Tereza, iar în 1765, N. a fost ridicat la rangul de târg. Regimentul II de grăniceri, care în timpul Revoluției din 1848 a luptat împotriva oștilor maghiare, a fost desființat în 1851, în semn de răzbunare. Faima Năsăudului o constituie crearea, în 1766, a primei școli primare, cu limba de predare română; în 1770 ia ființă Școala normală, cu trei clase, în 1784 se inaugurează Institutul militar (cu limbile de predare română, germană și latină) pentru pregătirea ofițerilor și subofițerilor, în 1858 se fondează Preparandia, iar la 4 oct. 1863 ia ființă Gimnaziul, cu limba de predare română. Toate acestea au constituit adevărate focare de cultură care au promovat o serie de intelectuali români (Andrei Mureșanu, George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Veronica Micle ș.a.) și, totodată, momente de referință în istoria învățământului românesc. În prezent, orașul N. are în subordine ad-tivă localitățile componente Liviu Rebreanu și Lușca. **Monumente:** biserica ortodoxă (1880-1884); bustul lui George Coșbuc (operă a sculptorului Corneliu Medrea); clădirea fostei cazarme Svarda (sec. 18). Cod poștal: 4500.

NĂSTURELU, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în partea de SE a Câmpiei Boian, pe stg. Dunării; 3 128 loc. (1 iul. 1996): 1 539 de sex masc. și 1 589 fem. Cod poștal: 0785.

NĂVODARI, oraș în jud. Constanța, situat pe țărmul Mării Negre, la 6-8 m alt., pe canalul Poarta Albă—Năvodari—Midia (derivație a canalului Dunăre—Marea Neagră), la 24 km N de municipiul Constanța; 33 928 loc. (1 iul. 1996): 17 203 de sex masc. și 16 725 fem. Supr.: 4,5 km^2; densitatea: 7 539 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Port fluvio-maritim. Centrală electrică și de termoficare (intrată în funcțiune în 1981). Șantier pentru reparații navale, privatizat în 1993. Combinat petrochimic (superfosfați, acid sulfuric), intrat în funcțiune la 29 iun. 1979. Fabrică de zahăr. **Istoric.** Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1412, cu numele *Caracoium* (nume derivat din cuvintele turcești *Kara Koyun*, care înseamnă Oaia Neagră), denumire care a devenit ulterior *Carachioi* (de la cuvintele turcești *Kara Köy* = Satul Negru). După Războiul de Independență din 1877, în satul Carachioi s-au stabilit mai multe familii venite din jud. Argeș și Olt. În 1927, denumirea satului este schimbată cu aceea de Năvodari; la 15 aug. 1932 localit. N. este trecută în categoria comunelor, iar la 17 febr. 1968 a fost declarată oraș, având în subordine ad-tivă localit. componentă Mamaia-Sat. Orașul N. are și statut de stațiune balneoclimaterică estivală, dispunând de climat maritim, cu veri călduroase (în iul. temp. medii peste 22°C) și ierni blânde (în ian. temp. medii în jur de –0,5°C) și precipitații slabe (sub 400 mm anual). Vara, durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore pe zi. Factorii naturali de cură sunt climatul maritim, bogat în aerosoli salini și apa Mării Negre clorurată, sulfatată, sodică, magneziană. Întinsă plajă cu nisip fin, amenajată pentru helio- și talazoterapie. Stațiunea este destinată în special copiilor; aici, anual, în sezonul estival, sunt organizate tabere internaționale cu o capacitate totală de peste 5 000 de copii pe serie de 12 zile. Stațiunea este indicată atât pentru odihnă și recreere în vacanțele de vară, cât și pentru tratarea unor tulburări de creștere la copii, a unor afecțiuni otorinolaringologice, a anemiilor secundare, a stărilor de debilitate, de decalcefieri, de rahitism, a unor dermatoze și afecțiuni reumatismale etc. Cod poștal: 8735.

NEAGRA → Poiana Vadului.

NEAJLOV, râu, afl. dr. al Argeșului pe terit. com. Gostinari (jud. Giurgiu); 150 km; supr. bazinului: 3 660 km². Izv. din Câmpia înaltă a Piteștiului, de la 300 m alt., din arealul satului Geamăna (com. Bradu), de la SE de Pitești, străbate Câmpia Piteștiului pe direcție NV-SE, iar apoi traversează Câmpia Găvanu-Burdea, unde face numeroase meandre înguste, de dimensuni mici, dând impresia unor meandre de tip încătușat. În cursul superior și mijlociu are o pantă medie de scurgere de 1,5 ‰, ceea ce facilitează evacuarea ușoară a apelor în timpul viiturilor, iar în cursul inf., înainte de vărsarea în Argeș, panta scade la 0,25 ‰, valea se lărgește (lunca se extinde pe 1-2 km lățime), fapt ce a determinat apariția lacului Comana. Numeroase iazuri în cursul superior și mijlociu. Irigații pentru legumicultură în cursul inf. Afl. pr.: Câlniștea, Dâmbovnic, Ilfovăț, Holboca, Chipcanu. Pe cursul inf. al N., la Călugăreni, a avut loc (13 aug. 1595) o mare bătălie, în care oastea condusă de Mihai Viteazul, inferioară din punct de vedere numeric, a înfrânt-o pe cea otomană, comandată de marele vizir Sinan Pașa.

NEAMȚ 1. **Subcarpații Neamțului**, mare zonă de relief subcarpatic, parte componentă (compartimentul de N) a Subcarparților Moldovei, extinsă la E de Carpații Orientali, pe direcție NV-SE, pe c. 100 km lungime și c. 15 km lățime max. (în zona localit. Roznov), între M-ții Stânișoara și M-ții Goșmanu (la V), culoarele văilor Moldova (la E-NE) și Siret (E-SE) și Subcarpații Trotușului (S-SE). S.N. sunt formați dintr-un șir de mari depresiuni de contact (Depr. Neamț, Depr. Cracău-Bistrița) închis la E de un lanț de dealuri subcarpatice (Pleșu–Corni–Mărgineni–Runcu), care apar sub forma unor culmi prelungi cu înălțimi ce scad către culoarele văilor limitrofe. Aceste dealuri sunt alcătuite predominant din gresii, marne, argile marnoase, nisipuri, depozite loessoide și aluvionare. S.N. reprezintă o regiune intens populată, cu o densitate de peste 80 loc./km², cu așezări vechi, cu multe obiective istorice și arhitecturale de interes turistic.

2. Depresiune de contact în partea de N a Subcarpaților Neamțului, la 380-460 m alt., dominată de înălțimile M-ților Stânișoara (la V) și cele ale dealurilor subcarpatice Pleșu, 915 m (la N-NE), Boiștea, 401 m (la E), Țibucani, 463 m (la SE) și Corni, 536 m (la S) ș.a., drenată de râul omonim. Supr.: c. 190 km²; lungimea: c. 28 km; lățimea: 3-14 km. Relieful depresionar este reprezentat printr-un glacis piemontan (fragmentat în mai multe coline), situat la contactul cu zona montană, continuat spre E cu un șes aluvial etajat, cu lunci și terase bine dezvoltate, dispuse în lungul râurilor Neamț și Topolița. Depr. N., una dintre cele mai reprezentative depresiuni subcarpatice, se suprapune unui sinclinoriu precarpatic în care apar marne cenușii și roșietice, cu intercalații de gips, gresii și nisipuri helvețiene. În partea de SV a Depr. N., în depozitele acvitaniene, se află cantonat un masiv de sare care generează apele clorurate ce se ivesc sub formă de izvoare minerale la Bălțătești. Temp. medie anuală în perimetrul depresionar este de 6-8°C, iar precipitațiile însumează 600-700 mm anual. Vegetația naturală este formată din pajiști secundare și pâlcuri de stejari. Spre S, prin șaua Crăcăoani (538 m alt.), Depr. N. comunică cu Depr. Cracău-Bistrița. În arealul Depr. N. se află numeroase obiective de interes turistic, printre care se remarcă mânăstirile Neamț, Agapia, Varatec, cetatea Neamț, casa memorială „Ion Creangă" din Humulești, stațiunea balneoclimaterică Bălțătești ș.a. Depr. N. este cunoscută în literatura de specialitate și sub denumirile de Depr. *Ozana-Topolița* și Depr. *Nemțișor*.

3. Râu, afl. dr. al râului Moldova pe terit. com. Timișești (jud. Neamț); 54 km; supr. bazinului 425 km². Izv. din partea de NE a M-ților Stânișoara, de sub vf. Bivolu, de la 1 100 m alt., ocolește pe la S Culmea Pleșu, străbate zona piemontană și Depr. Neamț, unde a format un vast câmp de divagare, iar în aval de Târgu-Neamț drenează propriul său con de dejecție. Râul N. este cunoscut local sub numele de *Ozana*.

4. **Cetatea Neamțului → Târgu-Neamț.**

5. **Mânăstirea ~ → Vânători-Neamț.**

6. Județ situat în NE României, în partea central-nordică a Moldovei, în bazinele râurilor Bistrița, Siret și Moldova, între 46°40' și 47°20' latitudine N și 25°43' și 27°15' longitudine E, între jud. Suceava (N și NV), Iași (E și NE), Vaslui (SE), Bacău (S) și Harghita (V și SV). *Supr.*: 5 896 km² (2,47% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 584 780 loc. (2,59% din populația țării), din care 288 850 loc. de sex masc. (49,39%) și 295 930 fem. (50,61%). *Populația urbană*: 239 311 loc. (40,92%); *rurală*: 345 469 loc. (59,08%). *Densi-*

tatea: 99,2 loc./km². *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 99,06% români, 0,66% țigani, 0,08% lipoveni, 0,07% maghiari și 0,13% alte minorități. *Reședința*: municipiul Piatra-Neamț. *Orașe*: Bicaz, Roman (municipiu), Târgu-Neamț. *Comune*: 70. *Sate*: 347 (din care 3 aparțin orașului Bicaz). *Localit. componente ale orașelor și municipiilor*: 9.

Relief variat, constituit din unități montane, subcarpatice și de podiș (ce coboară în trepte de la V la E), precum și din culoarele largi de vale ale Siretului și Moldovei. Relieful muntos, amplasat, aproximativ, în jumătatea de V a jud. N., puternic fragmentat de văi adânci, se prezintă sub forma unor culmi prelungi sau sub formă de platouri și vârfuri izolate care aparțin compartimentului central-estic al Carpaților Orientali. Unitățile montane care sunt amplasate integral sau își prelungesc culmile pe terit. jud. N. sunt (de la N către S): M-ții Stânișoara (cu vf. Bivolu de 1 530 m alt.), partea de SE a M-ților Bistriței (cu vf. Budacu de 1 859 și vf. Grințieș de 1 758 m), masivul Ceahlău (cu vf. Ocolașu Mare de 1 907 m — constituind alt. max. de pe terit. jud. N.), M-ții Tarcău (cu vf. Glodu de 1 439 m), M-ții Goșmanu (cu vf. Murgoci, 1 293 m) și prelungirile de E ale M-ților Hășmaș (cu vf. Hășmașu Mare de 1 792 m, situat la granița cu jud. Harghita). La E de regiunea montană, în partea central-estică a jud. N., se desfășoară, pe direcție NNV-SSE, Subcarpații Moldovei, alcătuiți dintr-un șir de depresiuni de contact, de tip subcarpatic (Neamț, Cracău-Bistrița și o mică parte din Depr. Tazlău) și un lanț de masive deluroase (Pleșu, Boiștea, Țibucani, Corni, Șerbești, Mărgineni, Runcu, Bârjoveni ș.a.), care flanchează atât partea de E a depresiunilor subcarpatice, cât și partea de V a culoarelor largi de vale ale Moldovei și Siretului. Extremitatea de E a jud. N., la E de valea Siretului, este ocupată de o mică porțiune a Pod. Central Moldovenesc. Între Subcarpații Neamțului (la V) și Pod. Central Moldovenesc (la E) se desfășoară cea mai joasă formă de relief de pe terit. jud. N., reprezentată prin largile culoare de vale ale Moldovei și Siretului, care ating o lățime max. de 2-6 km la nivelul luncilor.

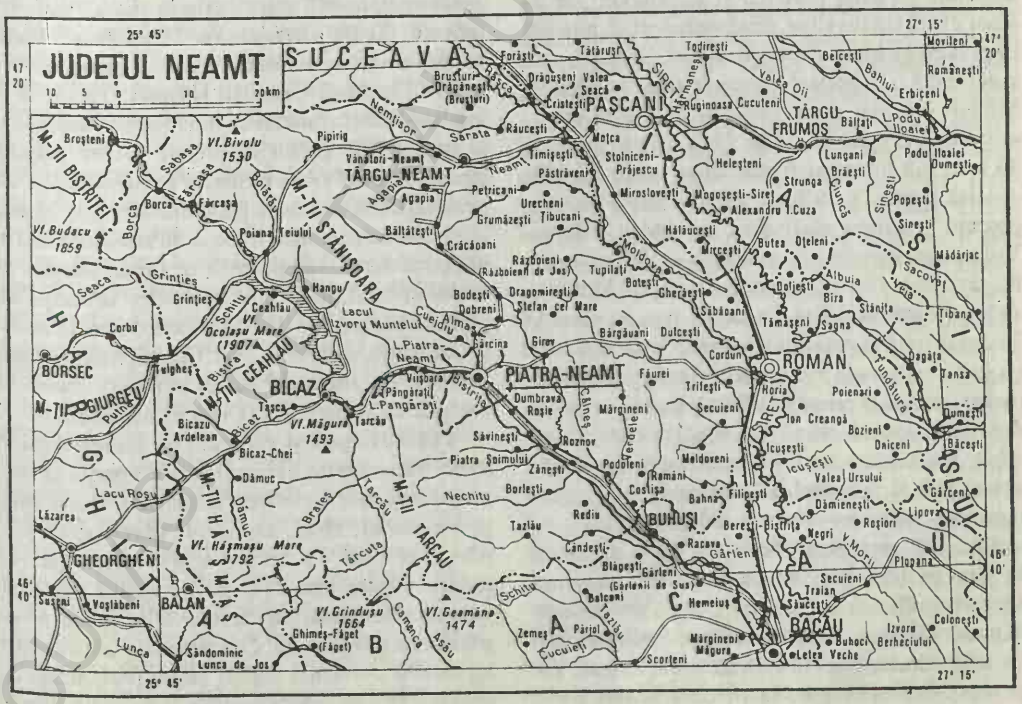

Climă temperat-continentală cu variații locale, în funcție de treptele de relief. Astfel, temp. medie anuală variază între 2°C pe culmile montane înalte, 6,5-8,5°C în subcarpați și 9°C în zonele mai joase. Temp. max. absolută a atins valoarea de 39,6°C, înregistrată la stația meteorologică de la Doljești (la 17 aug. 1952), iar temp. minimă absolută a coborât până la –33,2°C (Roman, 20 febr. 1954). Regimul precipitațiilor atmosferice este în strânsă legătură cu unitățile de relief, cantitățile medii anuale înregistrând o creștere de la E la V, respectiv de la 500 mm în Pod. Central Moldovenesc, la 800-1 000 mm în zona subcarpatică și peste 1 200 mm pe culmile montane înalte. Direcția predominantă a vânturilor înregistrează o frecvență mai mare dinspre V și NV (18%) în regiunile montane înalte, unde vitezele medii depășesc 10 m/s, în timp ce în zonele extracarpatice direcționarea vânturilor este în funcție de canalizarea lor de-a lungul culoarelor de vale, ca de pildă N-S pe valea Siretului, NV-SE pe valea Moldovei, SV-NE pe valea Schitu, V-E pe valea Ozanei etc., unde vitezele medii sunt de 4 m/s.

Rețeaua hidrografică de pe terit. jud. N., cu o densitate cuprinsă între 0,5 și 1,2 km/km^2, depășește 2 000 km lungime, fiind reprezentată prin trei mari râuri alohtone (Siret, Moldova, Bistrița), care colectează o importantă rețea de râuri autohtone. Siretul, cel mai mare râu care drenează extremitatea de E a jud. N., de la N la S, pe o distanță de 38 km, sub forma unei văi-culoar, colectează în această zonă ca pr. afluent alohton râul Moldova, precum și câteva râuri mici autohtone (Albuia, Vulpășești, Icușești ș.a. pe stânga și Valea Neagră pe dreapta). Cursul inferior al râului Moldova străbate partea de NE și E a jud. N. pe o lungime de 76 km (formând pe o mică porțiune hotarul jud. N. cu jud. Iași), unde are un accentuat caracter asimetric, deoarece primește afluenți numai pe partea dreaptă (Sărata, Ozana, Topolița, Umbrari, Valea Albă, Valea Mare ș.a.). Cel mai însemnat curs de apă al jud. N. este râul Bistrița, prezent prin sectorul său mijlociu, care traversează partea central-vestică a jud. N. pe direcție NV-SE, debușând în Siret pe terit. jud. Bacău, după ce colectează numeroși afluenți de ordinul I și II, printre care Sabasa, Fărcașa, Bolătău, Hangu, Pângărăcior, Cuejdiu, Cracău (cu afl. lui), Români, Letcani ș.a. pe stg. și Borca, Dreptu, Bistricioara, Schitu, Bicaz (cu chei pitorești), Tarcău, Iapa, Mesteacăn ș.a. pe dr. Peisajul hidrogeografic al jud. N. este întregit de prezența mai multor lacuri antropice, realizate în scopuri multiple (hidroenergetic, atenuarea viiturilor, alimentare cu apă, irigații, piscicultură, agrement etc.), printre care Izvoru Muntelui, Pângărați, Bâtca Doamnei, Vaduri.

Vegetația naturală prezintă o pronunțată etajare pe verticală datorată reliefului predominant muntos și deluros. Etajul subalpin ocupă supr. restrânse la peste 1 700 m în M-ții Bistriței, Ceahlău, Hășmaș și este dominat de pajiști cu firuță *(Festuca supina)* și tufărișuri de jneapăn *(Pinus mugo)*, smirdar *(Rhododendron kotschyi)*, afin *(Vaccinium myrtillus)* ș.a. În masivul Ceahlău, în cadrul unei rezervații naturale complexe, vegetează numeroase raritați floristice, printre care garofița *(Dianthus spiculifolius)*, ghințura *(Gentiana phlogifolia)*, vulturica *(Hieracium pseudobifidum)* și o specie de coada șoricelului *(Achillea schurii)*, câteva endemisme carpatice *(Primula leucophylla, Gypsophila petraea, Aconitum toxicum)* și mai multe monumente ale naturii, ca de pildă papucul doamnei *(Cypripedium calceolus)*, floarea de colți *(Leontopodium alpinum)*, tisa *(Taxus baccata)*, zada sau laricele *(Larix decidua* var. *carpatica)*. Etajul molidului are o extindere max. în partea de V a jud. N., în M-ții Ceahlău, Hășmaș, Tarcău și în masivul Budacu, alături de molid dezvoltându-se și exemplare de paltin de munte *(Acer pseudoplatanus)*, brad *(Abies alba)* și mesteacăn *(Betula pendula)*. Cea mai mare parte din supr. jud. N. este acoperită cu păduri de foioase. În zona montană, o mare extindere o au pădurile de fag în amestec cu molid și brad, în arealul dealurilor subcarpatice predomină pădurile de fag, și cele de fag în amestec cu gorun, iar în zona Pod. Central Moldovenesc pădurile de gorun *(Quercus petraea)*, uneori în amestec cu stejar pufos *(Quercus pubescens)*.

Fauna, bogată și variată, este reprezentată în mare măsură prin elemente care aparțin domeniului forestier, cele mai răspândite specii fiind ursul, cerbul, râsul, căpriorul, veverița, vulpea, pârșul de alun ș.a., precum și o diversitate de păsări, printre care cocoșul de munte, ierunca, huhurezul, alunarul, ciocănitoarea de munte, privighetoarea, pițigoiul ș.a. Crestele înalte ale munților reprezintă domeniul caprei negre (colonizată de curând). În zonele subcarpatice și de podiș abundă

hârciogul, popândăul, numerose reptile, insecte ș.a. Apele de munte sunt bogate în păstrăv, zglăvoacă, scobar, boiștean, în râurile din zonele subcarpatice și de podiș se întâlnesc cleanul, babușca, morunașul ș.a., iar în lacurile de acumulare trăiesc crapul, carasul, linul, plătica ș.a.

Resursele naturale: săruri de potasiu (Grumăzești, Roznov, Tazlău, Bălțătești), șisturi bituminoase (pe văile Calu, Iapa, Nechit), gaze naturale (Tazlău, Roman), petrol (Tazlău), calcar (Bicaz-Chei), marne calcaroase (Țepeșeni, Bicazu Ardelean), gresie de Kliwa (pe văile Borzoghean, Doamna, Calu, Iapa), gresie de Tarcău, argile (Coasta Perdelei), balast. O categorie aparte a bogățiilor naturale ale jud. N. o reprezintă pădurile, extinse pe o supr. de 260 498 ha (1995), din care, în 1995, s-au exploatat 922,3 mii m^3 de masă lemnoasă (locul 3 pe țară, după jud. Harghita și Suceava), precum și izvoarele cu ape minerale, cu calități terapeutice, de la Bălțătești, Oglinzi, Borca, Bicazu Ardelean.

Istoric. Cele mai vechi urme de locuire descoperite în perimetrul actual al jud. N. datează din Paleoliticul superior, fiind reprezentate prin unelte din silex, arme din piatră și silex, vetre de foc etc. scoase la iveală în raza localit. Ceahlău, Bistricioara, Piatra-Neamț, Piatra Șoimului, Români, Țibucani, Bofu, Dârțu, Văleni ș.a. Unele vestigii materiale din perioada de trecere de la Paleolitic la Neolitic, respectiv din Mezolitic (vârfuri de săgeți, unelte din piatră etc.), s-au găsit pe platoul M-ților Ceahlău (în poiana „La Scaune"), pe curmătura Bardos, la N de Cheile Bicazului, ceea ce dovedește că și zona muntoasă a intrat în aria de locuire a omului primitiv. Neoliticul este bine reprezentat prin numeroasele urme de așezări identificate la Izvoare (importantă stațiune a Culturii Precucuteni, milen. 4 î.Hr.), Hangu, Frumușica (celebrul vas cucutenian din milen. 4-3 î.Hr. cunoscut sub numele de „Hora de la Frumușica"), Podoleni, Târpești, Negrești, Bârgăoani, Grumăzești ș.a. Vestigii de necontestat din Epoca bronzului au fost descoperite pe platoul Bâtca Doamnei, precum și în localit. Borlești și Costișa (sec. 19-14 î.Hr.). Prima Epocă a fierului (Hallstatt), în cadrul căreia se conturează elementele definitorii ale civilizației geto-dacice, este ilustrată de descoperirile de la Podoleni, Piatra Șoimului, Săvești, Borlești ș.a., iar tezaurul de vase din aur descoperit la Rădeni (sec. 9-8 î.Hr.) evidențiază tehnica desăvârșită de prelucr. a aurului. Din cea de-a doua Epocă a fierului (La Tène), și în special din sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr., datează vestigiile cetății geto-dacice *Petrodava* (menționată și în scrierile lui Ptolemeu în sec. 2), identificate pe platoul Bâtca Doamnei de pe Dealul Cernegura de la Piatra-Neamț sau urmele cetăților de la Piatra Șoimului și Cozla cu un bogat inventar. Numeroase descoperiri arheologice atestă continuitatea populației autohtone în aria jud. N. până la sf. milen. 1, cu toate vicisitudinile legate de romanizarea treptată a autohtonilor sau de barbaria diferitelor popoare migratoare. Continuitatea neîntreruptă a populației autohtone este atestată de numeroasele așezări și necropole identificate în perimetrele localit. Văleni, Butnărești, Săbăoani, Poiana (sec. 2-3), Mănoaia, Davideni (sec. 4-6), Izvoare (sec. 5), Văleni, Oituz (sec. 8-9), Brășăuți (sec. 9-11) ș.a. Feudalismul timpuriu este marcat de multitudinea așezărilor rurale (documentate arheologic), între care se remarcă fortificația de la Bâtca Doamnei din sec. 12-13 — însemnat centru economic, politic și militar, care a constituit, probabil, nucleul unei formațiuni prestatale românești în această zonă, cu un rol evident de apărare împotriva invaziei tătare din 1241. În cadrul organizării ad-tive a Moldovei, ținutul Neamț (care se suprapunea zonei montane și subcarpatice) apare atestat documentar, prima oară, în 1402, dată după care documentele îl menționează până prin anul 1864 (jud. N. a fost înființat mult mai târziu). Organizarea politico-ad-tivă timpurie a statului a asigurat condiții propice dezvoltării tuturor domeniilor vieții economico-sociale a acestui ținut. Printre acestea se remarcă expl. și prelucr. lemnului, care a generat o intensă dezvoltare a plutăritului pe râul Bistrița (activitate atestată documentar încă din 1466), dezvoltarea meșteșugurilor, strâns legată de încurajarea negoțurilor prin acordarea de privilegii efectuate de domnii moldoveni, înființarea multor târguri și cetăți fortificate etc. Un rol de seamă în dezvoltarea culturii medievale a acestei zone l-au avut și cele două mânăstiri (*Bistrița* și *Neamț*), ctitorii voievodale care păstrează numeroase opere de artă și de cultură veche românească. Puternicele cetăți medievale de la Roman și Târgu-Neamț, construite în sec. 14 de domnii Roman I și Petru I Mușat și refăcute de Ștefan cel Mare, au jucat un rol im-

portant pentru apărarea și menținerea independenței statului feudal Moldova. În sec. 14-15, jud. N. a fost martorul unor importante evenimente, ca de pildă lupta de la Hîndău (azi satul Ghindăoani, com. Bălțătești), din 1395, în urma căreia Bogdan I a consolidat independența statului feudal Moldova prin înfrângerea oștilor ungare ale lui Sigismund de Luxemburg, lupta de la Războieni (Valea Albă) din 26 iul. 1476, în care, după o apărare eroică, oastea moldoveană comandată de Ștefan cel Mare a fost înfrântă de armata turcească a lui Mahomed II, superioară numeric — lupte urmate de asedierea cetății Neamț, care a rezistat atât oștilor lui Sigismund de Luxemburg (în 1395), cât și a celor ale lui Mahomed II în 1476. În sec. 15-18, pe aceste meleaguri au luat ființă și s-au dezvoltat nenumărate sate care atestă existența unei populații numeroase și statornice, precum și o intensă activitate economico-socială, culturală etc. Dintre acestea se evidențiază satele Borniș (sec. 15), Obârșia (sec. 15), Grumăzești (sf. sec. 15), Cordun (sec. 16), Izvoare (sec. 16), Petricani (sec. 17) ș.a. În a doua jumătate a sec. 18 și începutul sec. 19, ținuturile nemțene au înregistrat o continuă dezvoltare economico-socială și o sporire a numărului de meșteșugari și comercianți. Creșterea producției de mărfuri și intensificarea schimburilor comerciale au determinat sporirea corespunzătoare a iarmaroacelor și a zilelor în care se țineau târgurile (de exemplu, în 1839, printr-o hotărâre domnească, s-a stabilit ca pe moșia Scheia din ținutul Roman să aibe loc opt iarmaroace pe an și o zi de târg săptămânal, iar pe moșia Mircești, 12 iarmaroace pe an). Nemțenii au participat activ la lupta pentru obținerea independenței în 1877 (în asaltul redutei Grivița din 6 sept. 1877 și-au pierdut viața 91 de eroi originari din ținutul Neamț). Începutul sec. 20 a fost marcat de puternica Răscoală din 1907, care a cuprins 16 comune și un număr mare de sate de pe terit. jud. N., precum și de primul război mondial, la care au participat și numeroși locuitori ai jud. N. În perioada interbelică, pe fondul unei dezvoltări economico-sociale ascendente a jud. N., în cadrul statului național unitar român, au avut loc și o serie de frământări sociale. După actul de la 23 aug. 1944 și până la prăbușirea comunismului în dec. 1989, jud. N., s-a dezvoltat și a evoluat în parametrii impuși de regimul comunist. Prin Legea nr. 5 din 8 sept. 1950, fostele județe Neamț (3 977 km^2, 5 plăși, 3 orașe și 256 sate) și Roman (1 880 km^2, 3 plăși, un oraș și 216 sate), existente în perioada interbelică, au fost desființate și integrate, sub forma raioanelor Piatra-Neamț, Roman, Târgu-Neamț, Ceahlău și Buhuși, în componența regiunii Bacău, care a funcționat ca atare, cu mici modificări pe parcurs, până la 17 febr. 1968 când, prin Legea nr. 2, s-a revenit la organizarea ad-tiv teritorială tradițională, pe județe, reînființându-se jud. N. în limitele celui existent în prezent.

Economia jud. N. a cunoscut, după 1989, modificări structurale radicale (atât sub aspectul organizării juridice, cât și al formelor de proprietate) în contextul aplicării programului de reformă și de trecere la economia de piață. Ca urmare, economia actuală a jud. N., cu o structură industrial-agrară, cunoaște o dezvoltare complexă, participând cu ponderi însemnate în producția unor ramuri industriale ale țării (ind. chimică, de expl. și prelucr. a lemnului ș.a.). O caracteristică a economiei postdecembriste este aceea a creșterii permanente a procentului de privatizare a tuturor domeniilor de activitate, ajungând ca acesta să atingă, de exemplu, 93,3% (în 1995) în sectorul producției agricole.

Industria, pr. componentă a activității economice a jud. N., în cadrul căreia activează și un număr însemnat de agenți economici cu capital privat, realizează o gamă variată de produse: energie electrică și termică (hidrocentralele de la Bicaz, Pângărați, Roznov I și II, Costișa, Piatra-Neamț ș.a.), produse metalurgice (fontă, țevi sudate din oțel, prăjini pentru foraj petrolier ș.a., la Roman), utilaj greu, utilaje și piese de schimb pentru agricultură, utilaje pentru ind. firelor și fibrelor sintetice, utilaje pentru ind. forestieră și pentru transporturile feroviare și rutiere, mașini-unelte, rulmenți etc. (Piatra-Neamț, Roman), fire și fibre sintetice (Săvinești), îngrășăminte chimice, acid sulfuric, produse azotoase ș.a. (Roznov, Săvinești), celuloză și hârtie (Piatra-Neamț), mobilă, cherestea, parchet, ambalaje, butoaie etc. (Piatra-Neamț, Roman, Târgu-Neamț, Bicaz, Tarcău, Roznov, Viișoara, Pipirig, Vânători-Neamț ș.a.), ciment și azbociment (Bicaz), mat. de constr. (cărămidă, țiglă, olane, cahle de teracotă, prefabricate din beton ș.a.), la Piatra-Neamț și Roman, confecții, tricotaje, volvatir, covoare, fire de tip mohair etc. (Piatra-Neamț, Roman, Târgu-Neamț, Bicaz, Roznov, Sagna), produse alim. (preparate din carne și

lapte, zahăr, conserve de fructe, băuturi alcoolice, bere, amidon, glucoză, panificație etc.) la Piatra-Neamț, Roman, Târgu-Neamț, Bicaz ș.a. Activitatea economică la scară industrială este completată printr-o intensă producție a meșteșugurilor populare tradiționale, printre care se numără covoarele manuale (Humulești, Bahna, Grumăzești), vasele ceramice (Sagna, Galu, Poeni, Vulpășești, Dobreni), cojoacele și bundițele (Târgu-Neamț, Ghindăoani, Bodești, Gârcina, Girov ș.a.), măști (Târpești) ș.a.

Agricultura actuală, cu un grad ridicat de privatizare (79,7% din supr. agricolă aparține sectorului privat; peste 93% din producția agricolă a anului 1995 a fost realizată în sectorul privat), se caracterizează printr-o specializare în creșterea animalelor și pomicultură în partea de V a jud. N. și în cultura cerealelor, plantelor tehnice etc. în partea de E. La sf. anului 1995, jud. N. dispunea de un fond funciar format din 284 346 ha terenuri agricole (din care 226 579 ha, respectiv 79,7% aparțineau sectorului privat), 260 498 ha terenuri acoperite cu păduri, 10 350 ha acoperite cu ape și 34 420 ha alte categorii de terenuri. Din totalul supr. agricole (284 346 ha), 170 344 ha erau terenuri arabile, 69 556 pășuni, 40 095 ha fânețe, 3 275 ha livezi și pepiniere pomicole și 1 076 ha vii și pepiniere viticole. În 1995, terenurile arabile erau cultivate cu porumb (58 698 ha), grâu și secară (39 377 ha), plante de nutreț (32 713 ha), orz și orzoaică (9 579 ha), cartofi (9 405 ha), ovăz, leguminoase pentru boabe, plante uleioase, sfeclă de zahăr ș.a. Pomicultura, în structura căreia predomină merii și prunii, este dezvoltată în zonele dealurilor subcarpatice, ocupând supr. compacte în arealele localit. Târgu-Neamț, Ștefan cel Mare, Păstrăveni ș.a. În 1995, producția totală de fructe a jud. N. a fost de 40 075 tone, din care 19 204 tone mere, 9 246 tone prune, 6 398 tone pere ș.a. În cadrul agriculturii, un loc important îl ocupă sectorul zootehnic, care, în 1995, realiza 40% din totalul producției agricole. La începutul anului 1996, sectorul zootehnic, privatizat în proporție de peste 62%, cuprindea 107,8 mii capete bovine (din care 99,9 mii capete în domeniul particular), 138,4 mii capete porcine (86,5 mii capete în gospodăriile particulare), 296,5 mii capete ovine (287,5 mii capete la particulari), în special rasa Karakul, 6,3 mii capete caprine, 18,4 mii capete cabaline; avicultură (2 120,3 mii capete păsări); apicultură (14,7 mii familii de albine).

Căile de comunicație, cu o importanță vitală în desfășurarea activităților economico-sociale, sunt reprezentate printr-o rețea corespunzătoare de drumuri publice și de căi ferate. Transportul feroviar, care datează din 1872 (când s-a dat în circulație calea ferată Focșani—Roman), dispunea, la sf. anului 1995, de o rețea de linii de c.f. în lungime de 134 km (din care 46 km electrificate), cu o densitate de 22,7 km/1 000 km^2 teritoriu (locul 2 pe țară, după jud. Tulcea, din punct de vedere al slabei densități a rețelei feroviare), aflată cu mult sub densitatea medie pe țară, care este de 47,7 km/1 000 km^2 teritoriu. O importanță deosebită pentru transportul feroviar de pe terit. jud. N. are segmentul magistralei feroviare naționale București—Ploiești—Buzău—Focșani—Bacău—Roman—Pașcani—Suceava—Vicșani—Ucraina, care traversează extremitatea de E a jud. N. pe o distanță de 30 km, asigurând un intens trafic de mărfuri și călători. Din aceasta se ramifică linia de c.f. Bacău—Piatra-Neamț—Bicaz. La sf. anului 1995, rețeaua drumurilor publice de pe terit. jud. N. însuma o lungime de 1 810 km (din care 458 km drumuri modernizate), cu o densitate de 30,7 km/100 km^2 teritoriu, aproximativ egală cu densitatea medie pe țară, care era de 30,6 km/100 km^2 teritoriu, multe dintre drumuri și șosele intersectându-se în trei noduri pr.: Roman, Piatra-Neamț, Târgu-Neamț. La fel ca magistrala feroviară care traversează jud. N. prin extremitatea sa de E, magistrala rutieră București—Urziceni—Buzău—Focșani—Bacău—Roman—Pașcani—Suceava, care o însoțește în mare parte pe cea feroviară, are o mare importanță pentru traficul de mărfuri și călători al jud. N.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, pe terit. jud. N. își desfășurau activitatea 377 grădinițe de copii, cu 19 880 copii înscriși și 1 111 cadre didactice, 396 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 69 540 elevi și 4 975 cadre didactice, 28 de licee, cu 17 237 elevi și 1 200 profesori, 17 școli profesionale, cu 9 559 elevi și 349 profesori și un Seminar teologic franciscan (privat), la Roman. În aceeași perioadă, rețeaua așezămintelor de cultură și artă cuprindea un teatru de stat (la Piatra-Neamț), 19 cinematografe, 358 de biblioteci, cu 2 965 000 vol., 14 muzee, patru case de cultură,

156 cămine culturale ș.a. În 1995, activitatea sportivă se desfășura în cadrul celor 11 cluburi, 41 de asociații și 151 de secții sportive, cu 6 982 sportivi legitimați, 155 antrenori și 389 arbitri.

Ocrotirea sănătății se realizează prin intermediul celor cinci spitale, cu 3 434 paturi (un pat de spital la 170 de locuitori), 10 policlinici, 132 dispensare, un sanatoriu T.B.C., 88 de farmacii (din care 68 sunt particulare) ș.a. La sf. anului 1995, asistența medicală era asigurată de 678 medici (un medic la 862 locuitori), 115 medici stomatologi (un medic stomatolog la 5 085 locuitori) și 2 831 cadre medicale cu pregătire medie.

Turismul. Jud. N. dispune de un bogat, variat și valoros potențial turistic, care se încadrează în tradiționala zonă turistică Moldova centrală. Varietatea peisajului geografic, cu nenumărate locuri pitorești, patrimoniul monumentelor istorice și de artă, originalitatea elementelor etnografice și folclorice, prezența stațiunilor climaterice și balneoclimaterice (Durău, Bălțătești) ș.a. reprezintă doar câteva obiective de mare atracție turistică. Obiectivul turistic central al jud. N., care înregistrează cel mai intens aflux turistic, îl constituie zona Bicaz—Ceahlău, accesul către ea fiind înlesnit de drumurile modernizate care converg dinspre Transilvania (șos. Gheorgheni—Lacu Roșu—Bicaz—Piatra-Neamț și șos. Borsec—Tulgheș—valea Bistricioarei—Bicaz), dinspre Moldova de Nord și Maramureș (șos. Sighetu Marmației—Borșa—Pasul Prislop—Vatra Dornei—valea Bistriței—Piatra-Neamț sau șos. Botoșani—Suceava—Roman) sau dinspre Moldova de Est (șos. Iași—Pașcani—Roman—Piatra-Neamț). Această interesantă și valoroasă zonă turistică este marcată de prezența celebrelor chei ale Bicazului, de un neasemuit pitoresc, a lacului de acumulare Izvoru Muntelui, cât mai ales de existența masivului Ceahlău, cel mai falnic munte al Moldovei și unul dintre cele mai importante obiective turistice ale țării, despre care circulă numeroase legende. Arealul turistic din preajma orașului Târgu-Neamț și de pe valea Bistriței, păstrător al unor inestimabile monumente istorice și de arhitectură (cetatea Neamțului, mânăstirile Bistrița, Secu, Sihăstria, Agapia, Varatec, casa memorială „Ion Creangă" din Humulești ș.a.) sau al unor renumite rezervații forestiere (Codrii de Aramă, Pădurea de Argint ș.a.) reprezintă un alt pol de atracție turistică, de interes național. Inventarul obiectivelor turistice de pe terit. jud. N. este completat de cele existente în municipiile Piatra-Neamț și Roman sau în orașul Târgu-Neamț (→), de celebrul Han al Ancuței din com. Tupilați, parcul dendrologic din Grumăzești, rezervația de zimbri de la Vânători-Neamț, cascada Duruitoarea etc. O însemnătate deosebită o au rezervațiile paleontologice din împrejurimile municipiului Piatra-Neamț (Cozla, Pietricica, Cernegura) și pajiștea cu elemente stepice de la Dealu Vulpii—Boțoaia. Indicativ auto: *NT*.

Localitățile jud. Neamț

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*
1. PIATRA-NEAMȚ	1. Ciritei 2. Doamna 3. Văleni
2. ROMAN	

II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*	*Sate care aparțin orașului*
1. BICAZ	1. Capșa 2. Dodeni 3. Izvoru Muntelui	1. Izvoru Alb 2. Potoci 3. Secu
2. TÂRGU-NEAMȚ	1. Blebea 2. Humulești 3. Humuleștii Noi	

BCU IAȘI / CENTRUL UNIVERSITAR

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. AGAPIA	1. Agapia 2. Filioara 3. Săcălușești 4. Varatec
2. BAHNA	1. Bahna 2. Arămești 3. Băhnișoara 4. Broșteni 5. Izvoare 6. Liliac 7. Țuțcanii din Deal 8. Țuțcanii din Vale
3. BĂLȚĂTEȘTI	1. Bălțătești 2. Ghindăoani 3. Valea Arini 4. Valea Seacă
4. BÂRGĂUANI	1. Bârgăuani 2. Bahna Mare 3. Baratca 4. Bălănești 5. Breaza 6. Certieni 7. Chilia 8. Dârloaia 9. Ghelăiești 10. Hârtop 11. Homiceni 12. Talpa 13. Vlădiceni
5. BICAZ-CHEI	1. Bicaz-Chei 2. Bârnadu 3. Gherman 4. Ivaneș
6. BICAZU ARDELEAN	1. Bicazu Ardelean 2. Telec 3. Ticoș
7. BIRA	1. Bira 2. Boghicea 3. Căușeni 4. Negrești 5. Nistria 6. Rediu 7. Slobozia
8. BODEȘTI	1. Bodești 2. Bodeștii de Jos 3. Corni 4. Oșlobeni
9. BORCA	1. Borca 2. Lunca 3. Mădei 4. Pârâul Cârjei 5. Pârâul Pântei 6. Sabasa 7. Soci
10. BORLEȘTI	1. Borlești 2. Mastacăn 3. Nechit 4. Ruseni 5. Șovoaia
11. BOTEȘTI	1. Boteși 2. Barticești 3. David 4. Moreni 5. Munteni 6. Nisiporești 7. Văleni
12. BOZIENI	1. Bozieni 2. Băneasa 3. Crăiești 4. Cuci 5. Iucșa
13. BRUSTURI-DRĂGĂNEȘTI	1. Brusturi 2. Drăgănești 3. Groși 4. Orțăști 5. Poiana 6. Râșca 7. Șoimărești 8. Târzia
14. CÂNDEȘTI	1. Cândești 2. Bărcănești 3. Dragova 4. Pădureni 5. Țârdenii Mici 6. Vădurele
15. CEAHLĂU	1. Ceahlău 2. Bistricioara 3. Pârâul Mare
16. CORDUN	1. Cordun 2. Pildești 3. Simionești
17. COSTIȘA	1. Costișa 2. Dornești

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Frunzeni
4. Mănoaia

18. CRĂCĂOANI
1. **Crăcăoani**
2. Cracăul Negru
3. Magazia
4. Mitocu Bălan
5. Poiana Crăcăoani

19. DĂMUC
1. **Dămuc**
2. Huisurez
3. Trei Fântâni

20. DOBRENI
1. **Dobreni**
2. Căşăria
3. Negreşti
4. Poiana
5. Sărata

21. DOLJEŞTI
1. **Doljeşti**
2. Buhonca
3. Buruieneşti
4. Rotunda

22. DRAGOMIREŞTI
1. **Dragomireşti**
2. Borniş
3. Hlăpeşti
4. Mastacăn
5. Unghi
6. Vad

23. DULCEŞTI
1. **Dulceşti**
2. Bozienii de Sus
3. Briţcani
4. Cârlig
5. Corhana
6. Poiana
7. Roşiori
8. Ruginoasa

24. DUMBRAVA ROŞIE
1. **Dumbrava Roşie**
2. Brăşăuţi
3. Cut
4. Izvoare

25. FARCAŞA
1. **Farcaşa**
2. Buşmei
3. Frumoşu
4. Popeşti
5. Stejaru

26. FĂUREI
1. **Făurei**
2. Budeşti
3. Climeşti
4. Micşuneşti

27. GÂRCINA
1. **Gârcina**
2. Almaş
3. Cucjdiu

28. GHERĂEŞTI
1. **Gherăeşti**
2. Gherăeştii Noi
3. Teţcani

29. GIROV
1. **Girov**
2. Bălueşti
3. Boţeşti
4. Căciuleşti
5. Dăneşti
6. Dochia
7. Doina
8. Gura Văii
9. Popeşti
10. Turtureşti
11. Verşeşti

30. GRINŢIEŞ
1. **Grinţieş**
2. Bradu
3. Poiana

31. GRUMĂZEŞTI
1. **Grumăzeşti**
2. Curechiştea
3. Netezi
4. Topoliţa

32. HANGU
1. **Hangu**
2. Buhalniţa
3. Chiriţeni
4. Grozăveşti
5. Ruginești

33. HORIA
1. **Horia**
2. Cotu Vameş

34. ICUŞEŞTI
1. **Icuşeşti**
2. Bălueşti
3. Bătrâneşti
4. Mesteacăn
5. Rocna
6. Spiridoneşti
7. Tabăra

35. ION CREANGĂ
1. **Ion Creangă**
2. Averești
3. Izvoru
4. Muncelu
5. Recea
6. Stejaru

36. MĂRGINENI
1. **Mărgineni**
2. Hârţeşti
3. Hoiseşti
4. Itrineşti

37. MOLDOVENI
1. **Moldoveni**
2. Hociungi

38. ONICENI
1. **Oniceni**
2. Ciornei

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3. Gorun
4. Linseşti
5. Lunca
6. Mărmureni
7. Pietrosu
8. Poiana Humei
9. Pustieta
10. Solca
11. Valea Enei

39. PĂSTRĂVENI
1. Păstrăveni
2. Lunca Moldovei
3. Rădeni
4. Spieşti

40. PÂNGĂRAŢI
1. Pângăraţi
2. Oanţu
3. Pângărăcior
4. Poiana
5. Preluca
6. Stejaru

41. PETRICANI
1. Petricani
2. Boiştea
3. Târpeşti
4. Ţolici

42. PIATRA ŞOIMULUI
1. Piatra Şoimului
2. Luminiş
3. Neguleşti
4. Poieni

43. PIPIRIG
1. Pipirig
2. Boboieşti
3. Dolheşti
4. Leghin
5. Pâţâligeni
6. Pluton
7. Stânca

44. PODOLENI
1. Podoleni
2. Negriteşti

45. POIENARI
1. Poienari
2. Bunghi
3. Ciurea
4. Holm
5. Patricheni
6. Pâncesti
7. Săcăleni
8. Tălpălăi

46. POIANA TEIULUI
1. Poiana Teiului
2. Călugăreni
3. Dreptu
4. Galu
5. Pârâul Fagului
6. Petru Vodă
7. Poiana Largului
8. Roşeni
9. Ruseni
10. Săvineşti
11. Topoliceni

47. RĂUCEŞTI
1. Răucesti
2. Oglinzi
3. Săveşti
4. Ungheni

48. RĂZBOIENI
1. Războienii de Jos
2. Borşeni
3. Războieni
4. Valea Albă
5. Valea Mare

49. REDIU
1. Rediu
2. Beţeşti
3. Poloboc
4. Socca

50. ROMÂNI
1. Români
2. Goşmani
3. Siliştea

51. ROZNOV
1. Roznov
2. Chintinici
3. Slobozia

52. SAGNA
1. Sagna
2. Gâdinţi
3. Luţca
4. Vulpăşeşti

53. SĂBĂOANI
1. Săbăoani
2. Traian

54. SĂVINEŞTI
1. Săvineşti
2. Dumbrava-Deal

55. SECUIENI
1. Secuieni
2. Başta
3. Bârjoveni
4. Bogzeşti
5. Butnăreşti
6. Giuleşti
7. Prăjeşti
8. Secuienii Noi
9. Uncesti

56. STĂNIŢA
1. Stăniţa
2. Chicerea
3. Ghidion
4. Poenile Oancei
5. Todireni
6. Veja
7. Vlădnicele

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

57. ȘTEFAN CEL MARE	1. Ștefan cel Mare 2. Bordea 3. Cârligi 4. Deleni 5. Dușești 6. Ghigoiești 7. Soci
58. TARCĂU	1. Tarcău 2. Ardeluța 3. Brateș 4. Cazaci 5. Schitu Tarcău 6. Straja
59. TAȘCA	1. Taşca 2. Hamzoaia 3. Neagra 4. Ticoș-Floarea
60. TAZLĂU	1. Tazlău
61. TĂMĂȘENI	1. Tămășeni 2. Adjudeni
62. TIMIȘEȘTI	1. Timişeşti 2. Dumbrava 3. Plăieșu 4. Preutești 5. Zvorănești
63. TRIFEȘTI	1. Trifeşti 2. Miron Costin
64. TUPILAȚI	1. Tupilaţi 2. Arămoaia 3. Hanul Ancuței 4. Totoiești
65. ȚIBUCANI	1. Ţibucani 2. Davideni 3. Ţibucanii de Jos
66. URECHENI	1. Urecheni 2. Ingărești 3. Plugari
67. VALEA URSULUI	1. Valea Ursului 2. Bucium 3. Chilii 4. Giurgeni 5. Muncelu de Jos
68. VÂNĂTORI-NEAMȚ	1. Vânători-Neamţ 2. Lunca 3. Mânăstirea Neamț 4. Nemțișor
69. VIIȘOARA	1. Viişoara 2. Agârcia 3. Bisericani 4. Bistrița 5. Scăricica 6. Vaduri 7. Vădurele
70. ZĂNEȘTI	1. Zănești 2. Traian

NEAMŢU, vârf în M-ții Baiului (Carpații Orientali), constituind alt max. a acestora (1 926 m).

NEAMŢULUI, Cetatea ~ → Târgu-Neamţ.

NEAUA, com. în jud. Mureș, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Ghergheș (afl. al Târnavei Mari); 1 527 loc. (1 iul. 1996): 759 de sex masc. și 768 fem. Satul Neaua este menționat documentar, prima oară, în 1569. Biserică reformată (1667, cu refaceri din 1880), în satul Rigmani. Cod poștal: 3282.

NECŞEŞTI, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe Râu Câinelui; 1 727 loc. (1 iul. 1996): 819 de sex masc. și 908 fem. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Cod poștal: 0681.

NECŞETEASCA → Urlaţi.

NEDEIA, vârf în M-ții Căpățânii, alcătuit din șisturi cristaline; alt.: 2 130 m.

NEGOI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S a Câmpiei Desnățui, pe stg. Dunării; 4 081 loc. (1 iul. 1996): 2 026 de sex masc. și 2 055 fem. În satul Catane se află o biserică având hramul „Sfântul Nicolae", construită în anii 1842-1843 prin strădania serdarului Nicolae Iota (reparată în 1884 și 1905), iar în satul Negoi, biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae", ridicată în perioada 1914-1916 de către Hagi Enuș (refăcută ulterior). Cod poștal: 1257.

NEGOIU, vârf în partea de V a M-ților Făgăraș, situat pe creasta pr., între obârșiile râurilor Topolog (la V) și Capra (la E). Alt.: 2 535 m (al doilea vârf ca alt. din Carpații românești, după vf. Moldoveanu, 2 544 m). Constituit din șisturi cristaline. Creasta Negoiului, la poalele căreia se află mai multe circuri glaciare (între care se remarcă circul și lacul glaciar Călțun), cuprinde și alte vârfuri în afara celui principal (Lespezi sau

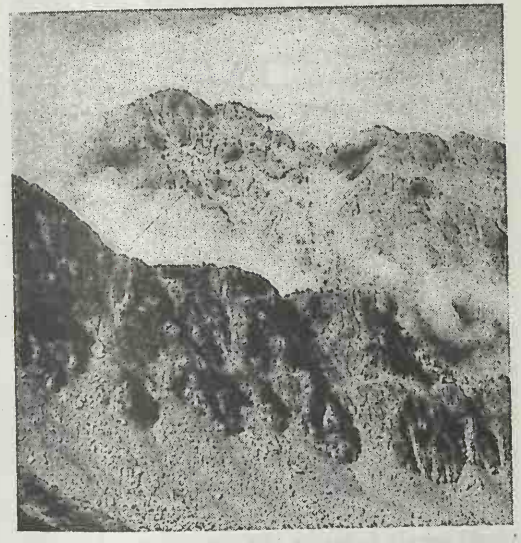

Vârful Negoiu

Negreşti-Oaş. Vedere generală

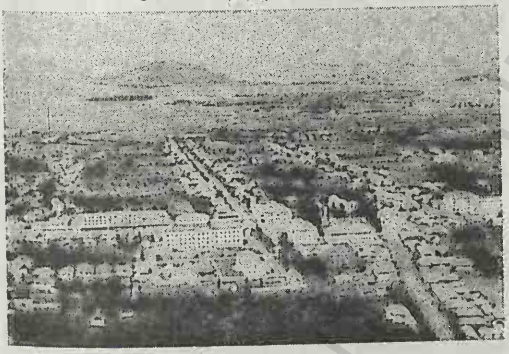

Călțun, 2 522 m, Negoiu Mic, 2 489 m ș.a.), precum și o serie de turnuri, stânci ascuțite, forme crio-nivale de mare pitoresc (Strunga Doamnei, Strunga Dracului, Portița Negoiului) etc. Nod hidrografic (de sub el izv. Porumbacu, Râu Mare, Laița, Cârțișoara). Pe versantul de N-NV, la obârșia văii Porumbacu, se află cabana Negoiu, la 1 546 m alt., de unde pornesc mai multe poteci marcate către vârful pr.

NEGOMIR, com. în jud. Gorj, alcătuită din 10 sate, situată în zona Dealurilor Jiului, pe cursul superior al Văii Racilor; 4 069 loc. (1 iul. 1996): 2 100 de sex masc. și 1 969 fem. Bisericile din lemn, cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul" (1768) și „Sfântul Nicolae" (1813), în satele Artanu și Negomir. Cod poștal: 1445.

NEGOVANU, Lacul ~ → Sadu (1).

NEGRAȘI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Găvanu-Burdea cu Câmpia Piteștiului, pe râul Dâmbovnic; 2 804 loc. (1 iul. 1996): 1 362 de sex masc. și 1 442 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Poiană cu narcise (4,6 ha), declarată rezervație floristică (24 iun. 1966). Pe terit. satului Bârlogu au fost descoperite (1958) urmele unei așezări de bordeie, precum și un depozit de unelte din fier (topoare, brăzdare de plug, hârleț ș.a.), ambele din sec. 10. În satul Bârlogu se află o biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1815), cu picturi murale originare. Cod poștal: 0329.

NEGREȘTI, oraș în jud. Vaslui, situat în Pod. Central Moldovenesc, la 120 m alt., pe stg. râului Bârlad, în zona de confl. cu râul Velna, la 31 km NV de municipiul Vaslui; 10 188 loc. (1 iul. 1996): 5 152 de sex masc. și 5 036 fem. Supr.: 3,9 km^2; densitatea: 2 612 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Construcții de utilaje pentru mine și de armături din fontă. Fabrici de mobilă (din 1990) și de bere. Filatură de bumbac; confecții de covoare; abator. Prelucr. cărnii, laptelui și legumelor. Centru pomiviticol (colectarea și prelucr. fructelor și a strugurilor) și de vinificație. Fermă de creștere a bovinelor. Stațiune de cercetare și încercare a soiurilor de cereale (pentru puritate biologică). Bibliotecă (73 000 vol., 1994). Rezervație naturală (fânațele de la Glodeni). **Istoric.** Localit. apare menționată documentar, prima oară, în perioada 1590-1591, iar în 1845 este consemnată ca târg, într-un hrisov domnesc. Ulterior a devenit un centru comercial și meșteșugăresc de interes local. În 1894, așezarea a fost mistuită în mare parte de un incendiu. Declarat oraș la 17 febr. 1968, N. are în subordine ad-tivă 6 sate: Căzănești, Cioatele, Glodeni, Parpanița, Poiana, Valea Mare. **Monumente:** biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1808, reparată în 1835 și 1899), în satul Căzănești. Cod poștal: 6552.

NEGREȘTI-OAȘ, oraș în jud. Satu Mare, situat în partea de E a Depr. Oaș, la poalele de V ale M-ților Oaș, la 170 m alt., pe râul Tur, la 49 km NE de municipiul Satu Mare; 16 465 loc. (1 iul. 1996): 8 178 de sex masc. și 8 287 fem. Supr.: 10,9 km^2; densitatea: 1 510 loc./km^2. Stație de c.f. Expl. de lignit, de criolit, andezit și de pământuri colorate.

Constr. de utilaje tehnologice și miniere (din 1981). Fabrici de piese de schimb pentru utilajele miniere, de mobilă, conf., tricotaje, țesături din in și cânepă, prefabricate din beton și produse alim. (preparate din carne și lapte, băuturi alcoolice, panificație). Centru pomicol. Muzeu etnografic în aer liber (f. 1964), care cuprinde gospodării țărănești oșenești (cu piese de mobilier, unelte gospodărești, vase ceramice, țesături și cusături specifice zonei Oașului etc.), o moară cu vâltori (tehnică arhaică de vâltorit țesăturile manuale), o biserică din lemn, o piuă, o stână, colecții de artă populară etc. N.-O. este centrul vestitei zone etnografice și folclorice Oaș („Țara Oașului"). În localit. componentă Luna se găsesc izv. cu ape minerale clorurate, bicarbonatate, carbogazoase, sodice, slab sulfuroase (Băile Maria și Băile Puturoasa), folosite de localnici pentru tratarea afecțiunilor endocrine, ginecologice, de nutriție (diabet zaharat), ale aparatului locomotor și ale sistemului nervos periferic. Istoric. Localit. apare menționată documentar, prima oară, ca sat, în 1270, iar apoi în 1389, 1405, 1490. Declarat oraș la 17 dec. 1964, are în subordine ad-tivă localitățile componente Luna și Tur. Monumente: în oraș se află biserica ortodoxă cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1847); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Dumitru" (1850), în localit. componentă Tur. Cod poștal: 3919.

NEGRI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Pod. Central Moldovenesc cu lunca și terasele de pe stg. Siretului, pe râul Moara, la confl. cu Siretul; 2 936 loc. (1 iul. 1996): 1 486 de sex masc. și 1 450 fem. În satul Brad se află expoziția foto-documentară „Ion Ionescu de la Brad", cu colecții de fotografii și copii după documentele referitoare la viața și activitatea marelui agronom. Pe terit. satului Brad au fost descoperite (1963) urmele unei așezări dacice fortificate, datând din sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr., identificată ipotetic cu *Zargidava*, menționată de Ptolemeu în lucrarea *Geographia*, ca fiind situată pe malul stg. al Siretului *(Seretos)*. Aici au fost găsite unelte și arme din fier, fibule din bronz și fier, brățări din bronz, catarame, vase din ceramică modelate cu mâna (căni, fructiere cu lustru negru) sau la roată (căni, urcioare, fructiere cu lustru cenușiu) etc. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1772, reparată în 1890, 1910, 1931 și 1957; pictată în 1957 de Emil Ivănescu; catapeteasmă din 1798), „Sfinții Voievozi" (ante 1809) și „Învierea lui Lazăr" (ante 1809), în satele Negri, Poiana și Ursoaia; bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Ioan" (1771) și „Sfântul Nicolae" (1848-1850) reparată în 1928), în satele Brad și Poiana. Cod poștal: 5517.

NEGRU, lac glaciar în M-ții Retezat, la 2 036 m alt. Supr.: 4,05 ha; ad. max.: 24,80 m; vol.: 446 480 m^3.

NEGRU VODĂ 1. Podișul ~, regiune de podiș în extremitatea de S a Dobrogei, parte componentă a Pod. Cobadin (Pod. Dobrogei de Sud), dezvoltată pe calcare sarmațiene și cretacice, fapt ce a determinat apariția unui spectaculos relief carstic (văi seci, chei, doline, polii cu zone endoreice — Negru Vodă, Lespezi, Amzacea-Mereni). Alt.: 150-200 m. Climă temperat-continentală, cu temp. medii anuale în jur de 11°C (în ian. temp. medie oscilează în jurul valorii de –1°C) și precipitații reduse (sub 400 mm anual). Vegetație de stepă, înlocuită în mare parte de culturi agricole.

2. Oraș în jud. Constanța, situat în zona podișului cu același nume, la 160 m alt., la 60 km SV de municipiul Constanța, la granița cu Bulgaria; 5 451 loc. (1 iul. 1996): 2 789 de sex masc. și 2 662 fem. Supr.: 3,1 km^2; densitatea: 1 758 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Punct de vamă (rutier și feroviar). Fabrică de nutrețuri combinate; produse alim. (panificație, băuturi etc.). Ferme de creștere a bovinelor și porcinelor. Istoric. Localit. a fost întemeiată în 1715, în timpul dominației otomane asupra Dobrogei, cu denumirea *Cara Omer* (Omer cel Negru — comandant de oști). Până în 1864, populația localității era formată în majoritate din turci și tătari, după care au început să se stabilească aici numeroase familii de români. În 1926, numele așezării a fost schimbat din Cara Omer în N.V., iar la 18 apr. 1989 a fost declarată oraș, având în subordine ad-tivă localit. componentă Grăniceru și satele Darabani și Vâlcelele. În apropierea orașului se află Pădurea Negru Vodă (50 ha), declarată rezervație cinegetică. Cod poștal: 8749.

NEHOIU, oraș în jud. Buzău, situat în depresiunea cu același nume, la poalele M-ților Siriu, Podu Calului și Culmii Ivănețu, la 450-500 m alt., pe valea superioară a Buzăului, la 70 km NV de municipiul Buzău; 12 622 loc. (1 iul. 1996): 6 195

de sex masc. și 6 427 fem. Supr.: 4,1 km^2; densitatea: 3 078 loc./km^2. Stație finală de c.f. Termocentrală. În localit. componentă Nehoiașu se află o hidrocentrală cu o putere instalată de 42 MW, intrată în funcțiune în 1988. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea, mobilă). Fabrici de conf., tricotaje din bumbac, de marochinerie, încălț. și de produse alim. (brânzeturi, panificație etc.). Morărit. Ferme zootehnice. Hotel turistic. Orașul are statut de stațiune climaterică, beneficiind de un climat sedativ, cu aer curat, ozonat, lipsit de praf și alergeni. Istoric. Cele mai vechi urme de locuire, identificate în perimetrul actualului oraș, datează din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului, iar prima mențiune documentară, din 1549, când este amintit ca așezare rurală pe un vechi drum comercial ce trecea prin pasul Buzău, legând Brașovul cu portul dunărean Brăila. În anul 1700, localit. N. apare consemnată pe o hartă întocmită de Stolnicul Constantin Cantacuzino, iar în 1790, pe o hartă austriacă. La 18 apr. 1989, com. N. a fost declarată oraș, având în subordine ad-tivă 2 localit. componente (Lunca Priporului și Nehoiașu) și 7 sate (Bâsca Rozilei, Chirlești, Curmătura, Mlăjet, Păltineni, Stănila, Vinețișu). În localit. componentă Nehoiașu se află o biserică din lemn (1710), iar în Masivul Penteleu din apropiere rezervația naturală, peisagistică și forestieră, Milca-Viforâta (declarată în 1975), situată la 1 200 m alt., extinsă pe 193 ha, alcătuită dintr-o pădure de fag, în amestec cu brad și molid, în care se găsesc mai multe exemplare seculare (unele depășind 540 de ani). Cod poștal: 5194.

Nehoiu. Vedere generală

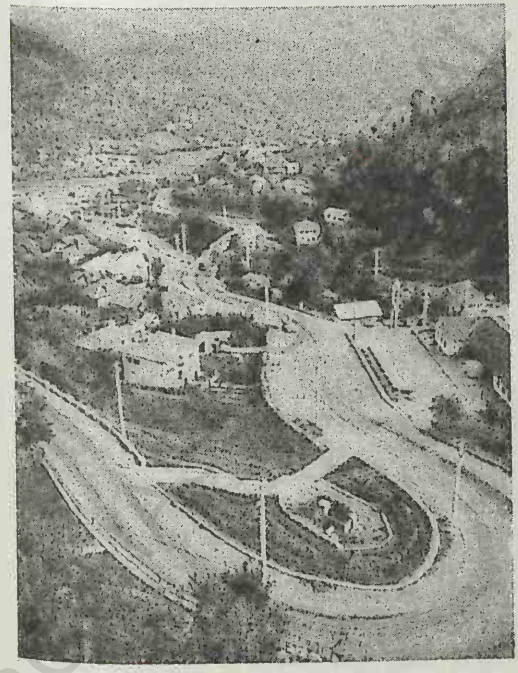

NEMIRA, Munții ~, masiv muntos în partea de E-SE a Carpaților Orientali (parte componentă a M-ților Trotușului), situat între văile râurilor Uz (la N) și Oituz (la S), la SE de M-ții Ciuc, la limita dintre jud. Bacău, Covasna și Harghita. M-ții N., alcătuiți predominant din fliș cretacic, grezos (facies de Tarcău) și șistos-calcaros, se individualizează printr-o masivitate accentuată, desfășurându-se sub forma unei culmi pr. (ale căror altitudini scad de la N la S), din care se detașează mai multe vârfuri ce depășesc 1 600 m înălțime (Nemira Mare, 1 649 m — alt. max. a masivului N., Șandru Mare, 1 640 m, Nemira Țiganca, 1 626 m ș.a.). Contactele petrografice sunt marcate în relief prin prezența unor abrupturi (culmea Nemira se termină spre E printr-un abrupt de 600 m), vârfuri legate prin înșeuări etc. Masivul N. este un important nod hidrografic (de aici izvorăsc râurile Cașin, Izvoru Negru, Dofteana, Slănic, Râu Negru — afl. stg. al Oltului ș.a.) și un interesant obiectiv turistic. Pantele sunt acoperite cu păduri de fag în amestec cu rășinoase (molid și brad). „Meterezele" masivului N. străjuiesc partea de V a Depr. Dărmănești și, totodată, renumita stațiune balneoclimatică Slănic-Moldova, aflată la poalele de SE ale vf. Șandru Mare.

NEMȚIȘOR, Depresiunea ~ → Neamț (2).

NENIȘORI → Armășești.

NEPTUN, stațiune balneoclimatică (apărută pe harta țării la începutul anilor '70), de interes general, cu activitate permanentă (mai intensă în sezonul estival), situată pe țărmul Mării Negre, la 5-20 m alt., într-o zonă relativ bogată în vegetație, la 6 km N de municipiul Mangalia (de care aparține ad-tiv) și la 38 km S de municipiul Constanța. Climat de litoral maritim, cu veri călduroase și mai mult senine (durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore de zi) și ierni blânde, cu zăpadă puțină (în ian. temp. medii de 0°C). Temp. medie anuală este de 11,2°C, iar precipitațiile însumează

c. 400 mm anual. Factorii naturali de cură sunt climatul maritim, bogat în aerosoli salini, apa Mării Negre clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, izvoarele minerale cu ape sulfuroase, mezotermale (22-27°C) și nămolul sapropelic extras din apa lacului Techirghiol și transportat în stațiune. Pe țărmul Mării Negre sunt plaje mari, cu nisip fin, amenajate pentru aerohelioterapie, talazoterapie și oncțiuni cu nămol rece. Stațiunea este indicată atât pentru cură heliomarină în timpul vacanțelor de vară, cât și pentru tratarea unor afecțiuni reumatismale degenerative, inflamatorii și abarticulare, posttraumatice, a unor boli neurologice periferice, ginecologice, endocrine, dermatologice, respiratorii etc. Policlinica balneară din stațiune, cu funcționare permanentă, în tot timpul anului, care are legătură directă cu hotelul de lux „Doina", este dotată cu aparatură și instalații ultramoderne. Ea dispune de cabinete și secții pentru electroterapie, kinetoterapie și hidroterapie, instalații pentru inhalații și aerosoli, instalații pentru împachetări calde cu nămol, săli de gimnastică medicală, de masaj, cabinete de tratamente geriatrice, precum și o piscină cu apă de mare încălzită. Numeroase posibilități de distracții și de petrecere a timpului liber: teatru de vară, cinematograf, terenuri de sport (tenis, volei, baschet, minigolf), piscine, practicarea sporturilor nautice (iole, schi nautic, hidrobiciclete, wind-surfing), parc distractiv pentru copii, baruri de noapte și de zi, restaurante, cofetării, bazar etc. Majoritatea hotelurilor din stațiune sunt destinate odihnei și funcționează în special în sezonul estival, câteva funcționând și pe timpul iernii (Caraiman, Dacia, Neptun, Sulina, Dobrogea, Delta și Doina, acesta din urmă cu acces la baza de tratament a Policlinicii). În afara hotelurilor mai există un sat de vacanță (căsuțe, bungalow-uri) și două popasuri turistice. Parc dendrologic (cedri, stejari, tei, chiparoși, pini, mesteceni etc.). Cod poștal: 8720.

NERA, râu în SV țării, afl. stg. al Dunării pe terit. com. Socol, în zona de intrare a fl. Dunărea în România; 125 km; supr. bazinului: 1 365 km^2. Izv. din partea centrală a M-ților Semenic, de sub vf. Semenic (1 446 m), de la 1 340 m alt., străbate mai întâi o zonă alcătuită din roci cristaline, unde valea este adâncă și prăpăstioasă, cu pante longitudinale mari (10-60‰), apoi drenează Depr. Almăj, care reprezintă o adevărată „piață" de adunare a apelor

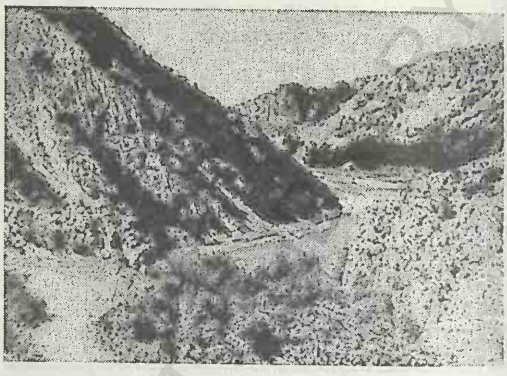

Valea Nerei

și unde cursul râului se liniștește parțial, după care, în aval de satul Șopotu Nou, părăsește depresiunea și traversează o reg. calcaroasă în care și-a „sculptat", pe o distanță de 18 km, frumoase și sălbatice chei epigenetice (Cheile Nerei), care despart prelungirile de NE ale M-ților Locvei de cele de SV ale M-ților Semenic. Pe acest sector de chei, panta râului variază în jur de 3-4‰, beneficiind, totodată, de o bogată alimentare subterană. Panta generală de curgere este de 9,7‰. Debitul mediu multianual este de 13,2 m^3/s în zona de vărsare. În cursul superior este numit de localnici *Nerganița*. Afl. pr.: Prigor, Rudăria, Miniș, Beiu. În zona Cheilor Nerei se află rezervația complexă „Cheile Nerei-Beușnița" (3 368 ha), în cadrul căreia se dezvoltă numeroase specii de plante termofile (liliacul sălbatic/*Syringa vulgaris*, lalelaua pestriță/*Fritillaria montana*, scumpia/*Cotinus coggygria*, ghimpele/*Ruscus aculeatus*, alunul turcesc/*Corylus colurna*), endemice (*Dianthus giganteus* var. *banaticus*, *Ranunculus flabellifolius*. *Sorbus borbasii*). Printre raritățile faunistice se remarcă mai multe specii de gasteropode *(Zenobiella incarnata, Limax tigrrenius, Vitrea diaphana)*, chilopode *(Strigamia banatica)*, coleoptere *(Carabus kollari)*, scorpionul *(Euscorpius carpathicus)* etc.

NEREJU 1. Depresiune tectono-erozivă, situată în zona de contact a masivului Furu (M-ții Lăcăuți) și Culmea Zboina Frumoasă (M-ții Vrancea), în S și V, cu Dealurile Răchitașu (867 m) și Gârbova (979 m) din Subcarpații Vrancei (în E și SE), pe cursul mijlociu al râului Zăbala. Reprezintă compartimentul sudic al Depr. Vrancea.

2. Com. în jud. Vrancea, alcătuită din 5 sate, situată în depresiunea omonimă, pe râul Zăbala; 4 128 loc. (1 iul. 1996): 2 161 de sex masc. și 1 967 fem. Expl. de gresii. Prelucr. artistică a lemnului. Centru de cusături și țesături populare. Pomicultură. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1809, refăcută în 1835 și reparată în 1888 și 1934), în satul Nereju. Cod poștal: 5381.

NERGANIȚA → Nera.

NEUMARKT 1. → Târgu Mureș.

2. → Târgu Secuiesc (2).

NICOLAE BĂLCESCU 1. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată pe dr. văii Siretului, la confl. cu Bistrița, la poalele de E ale Culmii Pietricica; 10 308 loc. (1 iul. 1996): 5 235 de sex masc. și 5 073 fem. Stație de c.f. (în satul Valea Seacă). Nod rutier. Hidrocentrală (29,15 MW), în satul Galbeni, dată în folosință în 1983, ale cărei turbine sunt puse în mișcare de apele lacului de acumulare Galbeni (vol.: 39,6 mil. m^3). Satul Sărata prezintă potențial balnear prin prezența unor izv. cu ape minerale sulfuroase, sulfatate, bicarbonatate, calcice, sodice și clorurate sodice de mare concentrație (57-238 g/l) și a unui climat de dealuri, sedativ. În satul Valea Seacă se află o biserică ortodoxă cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (ante 1809, reparată în 1896 și 1921) și o biserică catolică (1814). Cod poștal: 5528.

2. → Flămânzi.

3. → Alexandru Odobescu.

4. Com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Bărăganului; 1 532 loc. (1 iul. 1996): 771 de sex masc. și 761 fem. Stație de c.f. Produse chimice. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Cod poștal: 8263.

5. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Pod. Casimcea cu Pod. Carasu; 4 777 loc. (1 iul. 1996): 2 487 de sex masc. și 2 290 fem. Stație de c.f. Fermă de creștere a bovinelor. Cod poștal: 8767.

6. Com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 17 sate, situată în partea de V a Piem. Cotmeana, la poalele de S și E ale Dealului Negru, pe râul Topolog; 4 077 loc. (1 iul. 1996): 1 978 de sex masc. și 2 099 fem. Reședința com. este satul *Rotărești*. Pomicultură (meri, pruni, peri). Casa memorială „Nicole Bălcescu", în care sunt expuse documente, cărți, reviste, fotografii referitoare la principalele momente ale Revoluției de la 1848 și la viața istoricului și revoluționarului pașoptist. Bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (sec. 18), „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" a fostului schit Corbi (1832, cu picturi murale interioare originare) și „Adormirea Maicii Domnului" (1888), în satele Predești, Schitu și Mângureni. În satul Valea Bălcească se află o biserică din lemn (sec. 18) adusă din satul Cârlogani (com. Bălcești, jud. Vâlcea). Cod poștal: 1030.

NICOLAE TITULESCU, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Boian, pe râul Vedea; 3 210 loc. (1 iul. 1996): 1 547 de sex masc. și 1 663 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. În arealul com. există colonii de dropii *(Otis tarda)* — păsări de mari dimensiuni, ocrotite de lege (ca urmare a ariei restrânse de răspândire). Casa memorială „Nicolae Titulescu" (în satul Nicolae Titulescu), cu colecții de documente, fotografii și obiecte personale ale marelui diplomat. În satul Nicolae Titulescu se află un conac (sec. 19), biserica „Sfântul Gheorghe" (1897) și ruinele unei biserici din 1826, iar în satul Ghimpețeni există o biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1863-1864). Până la 17 febr. 1968, satul și com. N.T. s-au numit *Titulești*. Cod poștal: 0863.

NICOLINA → Iași (1).

NICOPOLUL MIC → Turnu Măgurele.

NICOREȘTI, com. în jud. Galați, alcătuită din 12 sate, situată în zona de contact a Colinelor Tutovei cu Câmpia Tecuciului, pe stg. văii Siretului; 6 152 loc. (1 iul. 1996): 3 015 de sex masc. și 3 137 fem. Mare centru viticol și de vinificație specializat în producția de vinuri roșii din soiurile Băbească neagră, Merlot, Cabernet-Sauvignon și Fetească neagră. Pomicultură (meri, peri, pruni, cireși, caiși). Fermă de creștere a bovinelor. Pe terit. satului Poiana au fost descoperite (1927-1940; 1949-1953) urmele unei așezări protoistorice geto-dacice, de tip *dava*, identificată cu cetatea numită *Piroboridava*. Aici au fost scoase la iveală mai multe niveluri de locuire datând din Epoca bronzului (Cultura Monteoru, milen. 2 î.Hr.), din prima Epocă a fierului (Cultura Basarabi, sec. 9-6 î.Hr.) și din cea de-a doua vârstă a fierului (sec. 4 î.Hr.-1 d.Hr.). Vestigiile arheologice includ obiecte de factură autohtonă și de import (grecești):

fructiere cu picior, căni cu toartă în torsadă, cu decor geometric, castroane, strâchini tipic dacice, figurine antropomorfe masculine din teracotă, un inel din aur cu camee elenistică, înfățișând pe zeița Nike, bijuterii dacice din argint, mărgele din sticlă etc. Așezarea Piroboridava a fost distrusă la începutul sec. 2. Satul Sârbi apare menționat documentar, prima oară, în 1437, iar satele Grozăvești și Poiana sunt atestate documentar în 1521 și, respectiv, în 1522. În satul Nicorești se află bisericile cu hramurile „Nașterea Maicii Domnului" (1728, refăcută în 1851), „Adormirea Maicii Domnului" (1780, reparată în 1928), „Sfântul Nicolae" (1807, reparată în 1892) și „Sfântul Gheorghe" (1820, renovată în 1865 și 1884); în satul Dobrinești există bisericile cu hramurile „Sfânta Parascheva" (ante 1809, rezidită în 1845) și „Sfântul Gheorghe" (1840), iar în satul Piscu Corbului, o biserică de dinainte de anul 1815; bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (începutul sec. 19) și „Sfântul Nicolae" (ante 1809), în satul Sârbi; bisericile cu hramurile „Sfântul Gheorghe" (1858-1860) și „Sfinții Voievozi" (ante 1760, reclădită în 1870), în satele Coasta Lupei și Ionășești. Cod poștal: 6319.

NICȘENI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Jijiei Superioare, pe cursul superior al râului Siliștea; 2 640 loc. (1 iul. 1996): 1 290 de sex masc. și 1 350 fem. Culturi de cereale și plante uleioase. În satul Nicșeni se află o biserică din 1879. Cod poștal: 6815.

NICULA, Mânăstirea ~ → Fizeșu Gherlii.

NICULEȘTI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Titu; 4 386 loc. (1 iul. 1996): 2 184 de sex masc. și 2 202 fem. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981 a făcut parte din jud. Ilfov. Cod poștal: 8112.

NICULEȘTI-JIANU → Dudești (1).

NICULIȚEL 1. Podișul ~, asociere de culmi deluroase și platouri mărginite de versanți cu înclinare accentuată, parte componentă a Pod. Dobrogei de Nord, delimitată de valea râului Taița (la V și S), Depr. Nalbant (la SE), râul Telița și Dealurile Tulcei (la E) și valea Dunării (la N). Reprezintă de fapt un rest al masivului hercinic nord-dunărean, care a suferit puternice cutări în timpul orogenezei kimerice vechi (Triasicul superior), iar apoi o îndelungată fază de nivelare prin eroziune, în urma căreia a rezultat o întinsă pediplenă. Formațiunile geologice predominante sunt cele devoniene în V (șisturi argiloase, filitoase, sericitoase, calcaroase, gresii și cuarțite) și triasice în E (calcare), străpunse de intruziuni granitice (dominante în N). Pod. N., cu orientare generală NV-SE, prezintă o netezire accentuată (alt. medie 250-300 m), este fragmentat de torenți care scot în evidență câteva înălțimi deluroase (Dealurile Sarica 293 m, Trestenic 365 m, Boclugea 393 m, Izvoare 411 m — acesta din urmă reprezintă alt. max. a Pod. N.) și face tranziția între M-ții Măcin, în V și Dealurile Tulcei, în E. Acoperit cu păduri de stejar pufos *(Quercus pubescens)* în amestec cu mojdrean *(Fraxinus ornus)* și cărpiniță *(Carpinus orientalis)*, păduri de gorun *(Quercus petraea)* în amestec cu tei *(Tilia tomentosa)* și carpen *(Carpinus betulus)*. Partea centrală a Pod. N. este ocupată de rezervația forestieră Valea Fagilor-Luncavița (154,2 ha), cu exemplare impunătoare de *Fagus orientalis*, iar pantele limitrofe sunt cultivate cu viță de vie care formează renumita podgorie Sarica-Niculițel, cunoscută prin producția de vinuri de calitate superioară din soiurile Aligoté, Riesling și Fetească regală. Expl. de calcar.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de E-NE a Pod. Niculițel, la poalele Dealului Sarica, în zona de izv. a râului Telița; 5 190 loc. (1 iul. 1996): 2 607 de sex masc. și 2 583 fem. Expl. de calcar și forestiere. Important centru viticol și de vinificație. Pomicultură (caiși, cireși). Pe terit. satului Niculițel au fost descoperite (1953-1954) vestigii din sec. 4-3 î.Hr. și 1 d.Hr. aparținând geto-dacilor (ceramică) și vestigii romane din sec. 2-7 (altar ridicat lui Iupiter Dolichenus — divinitate rezultată din sincretismul religios dintre cultul zeului Baal din Doliche și Iupiter —, o stelă funerară, un stâlp militar, ceramică romană, ruinele unui apeduct și ale unor edificii etc.). În jurul com. N. a fost identificat un val de pământ, lung de 27 km, datat ipotetic în sec. 8, în incinta căruia, pe hărțile din a doua jumătate a sec. 19, era inclusă și Isaccea, fapt ce ar putea fi pus pe seama unei delimitări domeniale și, în acest caz, existența valului de pământ ar putea să dateze din sec. 11-14. În 1971, au fost descoperite ruinele unei bazilici creștine, construită la sf. sec. 4 din cărămizi de epocă romană. Bazilica avea trei nave (lățimea totală în interior 12,30 m) și o absidă semicirculară cu o deschidere de 6 m. În altar a fost găsită o criptă ce adăpostea moaștele martirilor Zotikos, Attalos, Kanasis și Philippos, persecutați

în anii 369-372 de regele vizigot Atanaric și ale căror nume au fost înscrise cu roșu pe pereții criptei. Pe Dealul Cetății, din arealul com. N., au fost descoperite fundațiile unei biserici de plan treflat (trei abside dispuse în treflă), construită din cărămidă, datând din sec. 11-12 — primul monument de plan treflat din arhitectura medievală românească cunoscut până acum în România, fapt ce indică probabilitatea existenței unei mânăstiri în acest loc. Monumente: biserica cu hramul „Sfântul Atanasie" (sec. 13), cu o turlă hexagonală și cu fațadele decorate cu firide pe toată înălțimea, unul dintre cele mai vechi lăcașuri de cult din România (a suferit transformări în sec. 19; restaurată și repictată în 1990 de Gh. Popescu); Mânăstirea Cocoș (de călugări), ctitorită, în 1833, de monahii Visarion, Gherontie și Isaia veniți de la Mânăstirea Neamț, cu o biserică zidită în 1833 și alta în 1853 (când s-a construit și clopotnița, înaltă de 30 m, cu 6 arcade). În 1910, din cauza deteriorării avansate, ambele biserici au fost demolate și s-a construit biserica actuală (terminată în 1913), cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt", pictată la interior de italianul F. da Biasse. La 13 ian. 1973, în această biserică au fost depuse moaștele sfinților martiri Zotikos, Attalos, Kanasis și Philippos. Muzeu de artă religioasă; Mânăstirea Saon (de maici), ctitorie călugărească din 1846, cu o biserică veche (1881) și paraclis, renovate de mai multe ori, și o biserică nouă („Înălțarea Domnului"), a cărei temelie a fost pusă la 1 sept. 1912 de episcopul Nifon. În Evul Mediu, com. N. s-a numit *Mănăstirișe*. Cod poștal: 8838.

NIMIGEA, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 8 sate, situată în zona de contact a Dealurilor Suplaiului cu Dealurile Bistriței, pe Someșu Mare; 5 781 loc. (1 iul. 1996): 2 765 de sex masc. și 3 016 fem. Stație de c.f. Pomicultură (meri, peri, pruni). Reșed. com. este satul *Nimigea de Jos*, atestat documentar în 1367. Satul Mocod este menționat documentar, prima oară, în 1440. Biserică din lemn (sec. 18). Cod poștal: 4511.

NIRAJ 1. Dealurile Nirajului, subunitate a Pod. Târnavelor, situată între râul Niraj (la S și E) și valea mijlocie a Mureșului (în V), cu alt. de 450-500 m. Relief fragmentat, cu interfluvii asimetrice, sub formă de cueste, cu versanți abrupți, puternic afectați de torenți și alunecări de teren. Expl. de gaze naturale.

2. Râu, afl. stg. al Mureșului pe terit. com. Ungheni (jud. Mureș); 79 km; supr. bazinului: 625 km^2. Izv. din M-ții Gurghiu, de la 1 300 m alt., are o direcție generală de curgere de la NE spre SV, străbătând mai întâi o zonă diapirică, cutată, iar în aval de com. Eremitu curge printre dealurile Pod. Târnavelor, formându-și un culoar larg. În cursul mijlociu și inf., între satul Veța (com. Miercurea Nirajului) și satul Cinta (com. Crăciunești), jud. Mureș, s-a construit canalul Veța (25 km), paralel cu valea Nirajului, pentru a feri lunca largă a Nirajului de inundații. Afl. pr.: Niraju Mic, Hodoș.

NISTOREȘTI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 9 sate, situată în Depr. Vrancea, la poalele M-ților Vrancea, pe râul Năruja; 2 361 loc. (1 iul. 1996): 1 170 de sex masc. și 1 191 fem. Rezervație forestieră (Izvoarele Nărujei, 78 ha), declarată în apr. 1973. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (sec. 18) și „Sfinții Voievozi" (1830, reparată în 1877, 1899 și 1928), în satele Nistorești și Vetrești-Herăstrău; în satul Valea Neagră se află mânăstirea cu același nume (de maici), cu o biserică din zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1755-1757). Cod poștal: 5380.

NIȚCHIDORF, com. în jud. Timiș, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Bârzavei, pe râul Pogăniș; 1 657 loc. (1 iul. 1996): 798 de sex masc. și 859 fem. Satul Nițchidorf apare menționat documentar, prima oară, în 1370. Rezervație floristică, de ocrotire a lalelei pestrițe *(Fritilaria meleagris)*, în satul Duboz. Cod poștal: 1834.

NOCRICH, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Hârtibaciului, pe dr. râului Hârtibaci; 2 341 loc. (1 iul. 1996): 1 183 de sex masc. și 1 158 fem. Halte de c.f. (în satele Nocrich și Țichindeal). Expl. de gaze naturale (în satul Ghijasa de Jos) și de balast. Produse alim. În satul Nocrich, menționat documentar, prima oară, în 1263, cu numele *Terra Nogrech*, se află o cetate țărănească (sec. 16-18), cu biserică evanghelică de incintă, construită în 1802 pe locul uneia din sec. 14, o biserică ortodoxă (1832), o casă parohială a bisericii evanghelice (1797) și casa lui Samuel Brukenthal (sec. 18); în satul Hosman există o cetate țărănească (sec. 15-16), cu o biserică din sec. 13 (azi biserică evanghelică) afectată de unele modificări din sec. 18-19; în satul Țichindeal se află o biserică ortodoxă, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1789), cu zid de

incintă, în satul Fofeldea o biserică ortodoxă, cu hramul „Sfântul Vasile" (1804-1810), iar în satul Ghijasa de Jos, o biserică ortodoxă construită în 1864, cu turn ridicat în 1881. Cod poștal: 2479.

NODRAG → Nădrag.

NOGLOG → Nădlac (2).

NOJORID, com. în jud. Bihor, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Miersigului, pe râul Alceu; 4 360 loc. (1 iul. 1996): 2 167 de sex masc. și 2 193 fem. Halte de c.f. (în satele Nojorid și Leș). Culturi de cereale, plante uleioase și de nutreț, cartofi, legume ș.a. Fazanerie (în satul Păușa). Satul Nojorid apare menționat documentar, prima oară, în 1229, cu numele *Villa Irug*. În satul Păușa, atestat documentar în perioada 1291-1294, se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfântul Dumitru" (1710, cu picturi interioare din sec. 19 executate de Ioan Lăpușan). Cod poștal: 3716.

NOȘLAC, com. în jud. Alba, alcătuită din 6 sate, situată în lunca și pe terasele de pe stg. văii Mureșului, în zona de contact cu Pod. Târnavelor; 2 041 loc. (1 iul. 1996): 1 044 de sex masc. și 997 fem. Pe terit. com. N. au fost descoperite (1963-1970) vestigiile unor așezări omenești din Neolitic (Cultura Petrești — sf. milen. 3 î.Hr.), din Epoca bronzului (Cultura Wietenberg — sec. 16-13 î.Hr.), precum și urmele unei așezări rurale romane, datând din sec. 2-3, în care s-au găsit vase de ceramică romane și dacice. În arealul satului Noșlac, menționat documentar, prima oară, în 1288, a fost identificată o necropolă din sec. 4-7 și urme de locuire în bordeie, în care s-au găsit vase din ceramică daco-romane (fructiere, urne funerare etc.), fibule, aplice de tip avar ș.a. Aici se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), cu transformări din sec. 18, și o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1803, cu picturi interioare executate în 1822). În satele Copand și Găbud există câte o biserică din lemn, având același hram — „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", datând din 1803 (cu picturi interioare din 1856) și, respectiv, din 1776 (pictată în 1777 și strămutată în satul Găbud, în 1875, din satul Gheja). Cod poștal: 3341.

NOUL SEVERIN → Râmnicu Vâlcea.

NOVA CIVITAS → Orașu Nou.

NOVACI, oraș în jud. Gorj, situat în zona de contact a M-ților Parâng cu Subcarpații Olteniei, în depresiunea cu același nume, la 504-680 m alt., pe râul Gilort, la 45 km NE de municipiul Târgu Jiu; 6 446 loc. (1 iul. 1996): 3 191 de sex masc. și 3 255 fem. Supr.: 7,3 km^2; densitatea: 883 loc./km^2. Din N. pornește drumul național alpin Novaci—Oașa—Sebeș (150 km) care asigură legătura între Oltenia și Transilvania, trecând peste M-ții Parâng (prin pasul Urdele, 1 950 m alt.), M-ții Latoriței și M-ții Șureanu, atingând înălțimea max. de 2 125 m alt. Microhidrocentrală (de interes local). Expl. și prelucr. lemnului (cherestea, uși etc.). Ateliere pentru confecționat covoare oltenești; produse alim. Casă de cultură (construită în 1962); bibliotecă orășenească, cu c. 35 000 vol.; muzeu orășenesc. Orașul N. prezintă un potențial balneoclimateric, dispunând de climat submontan, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, și de izv. cu ape minerale eficace în tratamentul gastritelor cronice, colecistitelor, dispepsiilor intestinale, sechelelor hepatice etc. Istoric. Localit. N. apare menționată documentar, prima oară, ca așezare rurală, în 1502, într-un act emis de domnul Radu cel Mare. Se presupune că numele actual al localit. N. derivă de la Baba Novac, unul dintre căpitanii de oaste ai domnului Mihai Viteazul care, în 1595, și-a stabilit tabăra militară în această zonă. Declarat oraș la 17 febr. 1968; în prezent, orașul N. are în subordine ad-tivă satele Bercești, Hirișești, Pociovălișlea și Sitești. Monumente: biserica din lemn, cu hramul „Sfântul Dumitru" (sec. 18) și o biserică din zid construită în 1936; în satul Hirișești se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Voievozi" (1758) și o biserică din zid construită în 1993, iar în satul Bercești o biserică din lemn, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1834). În pădurea „Dumbrava", alcătuită din gorun *(Quercus petraea)*, situată în satul Hirișești, are loc anual, la sf. lunii mai, manifestarea folclorică „Urcatul oilor la munte". Orașul N. este un important centru turistic al unei interesante zone etnografice și folclorice, și punct de plecare spre complexul turistic Rânca, aflat la 13 km N de oraș, spre lacul Gâlcescu, Peștera Muierilor ș.a. Cod poștal: 1346.

NOVIODUNUM → Isaccea.

NOVUM FORUM SYCULORUM → Târgu Mureș.

NUCET 1. Oraș în jud. Bihor, situat în partea de SE a Depr. Beiuș, la poalele de V ale M-ților Bihor, la 500 m alt., pe râul Crișu Băița (afl. dr. al Crișului Negru), la 92 km SE de municipiul Oradea; 2 776 loc. (1 iul. 1996): 1 415 de sex

masc. şi 1 361 fem. Supr.: 1,98 km²; densitatea: 1 402 loc./km². Expl. de marmură, molibden, bismut, uraniu (în localit. componentă Băiţa). Produse textile (conf.) şi alim. **Istoric.** Aşezarea a fost întemeiată după al doilea război mondial şi declarată oraş la 2 febr. 1956. Numele oraşului este legat de existenţa, la marginea sa, a unei păduri de nuci. În prezent, oraşul N. are în subordine ad-tivă localit. componente Băiţa şi Băiţa-Plai. **Monumente:** biserica romano-catolică cu hramul „Sfânta Tereza" (sec. 18), în localit. componentă Băiţa. Cod poştal: 3641.

2. Com. în jud. Dâmboviţa, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Târgoviştei cu Câmpia Titu, pe râul Dâmboviţa; 4 220 loc. (1 iul. 1996): 2 064 de sex masc. şi 2 156 fem. Staţie de c.f. (inaugurată la 2 ian. 1884). Expl. de gaze naturale. Fermă de creştere a bovinelor. Staţiune de cercetare şi experimentare piscicolă. În satul Nucet se află Mânăstirea Nucet, cu biserica având hramul „Sfântul Gheorghe", construită la sf. sec. 15 din iniţiativa pârcălabului Gherghina şi a soţiei sale Neaga, şi amintită documentar la 15 dec. 1501. Biserica a fost supusă unor refaceri în 1746 şi apoi reclădită în 1840-1849 prin osârdia egumenului Gherasie. Grav afectată de cutremurul din 4 mart. 1977, biserica şi construcţiile adiacente s-au ruinat treptat. După 1990, viaţa monahală a fost reluată de şapte maici care au construit, cu forţe proprii, câteva chilii, urmând să zidească şi un mic paraclis. În satul Nucet mai există biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" (1861). Cod poştal: 0230.

NUCI, com. în jud. Ilfov, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Vlăsiei, pe râul Ialomiţa; 3 093 loc. (1 iul. 1996): 1 530 de sex masc. şi 1 563 fem. Nod rutier. Expl. de balast. Între 23 ian. 1981 şi 3 sept. 1981 a făcut parte din jud. Ialomiţa, iar între 3 sept. 1981 şi 12 apr. 1996 din Sectorul Agricol Ilfov. În satul Nuci se află bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1752) şi „Sfântul Alexandru" (1780-1783), iar în satul Micşuneştii Mari, există o biserică având hramul „Naşcătoarea de Dumnezeu", ctitorie, din 1748, a marelui stolnic Iordache Micşunescu, şi conacul familiei Lecca Micşunescu (sec. 17). Cod poştal: 8219.

NUCŞOARA, com. în jud. Argeş, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a M-ţilor Iezer cu Muscelele Argeşului, pe cursul superior al Râului Doamnei; 1 815 loc. (1 iul. 1996): 906 de sex masc. şi 909 fem. Localitate cu potenţial balneoclimateric (climat submontan, tonic, cu aer curat, lipsit de praf şi alergeni, şi izv. cu ape minerale sulfatate, calcice, sodice, sulfuroase). Biserică având hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1880-1890), în satul Nucşoara. În arealul com. N. se află pădurea Iedu-Cernat, declarată rezervaţie forestieră. Cod poştal: 0473.

NUFĂRU, com. în jud. Tulcea, alcătuită din 4 sate, situată în partea de V a Deltei Dunării, pe braţul Sfântu Gheorghe, la poalele Dealurilor Tulcei; 2 294 loc. (1 iul. 1996): 1 168 de sex masc. şi 1 126 fem. Pescuit. Satul Nufăru apare menţionat documentar în sec. 10 cu numele de *Prislava*. Până la 17 dec. 1964, satul şi com. N. s-au numit *Ada Marinescu*. Cod poştal: 8812.

NUNTAŞI-TUZLA → Tuzla (1).

NUŞENI, com. în jud. Bistriţa-Năsăud, alcătuită din 7 sate, situată în zona Dealurilor Lechinţei, pe râul Meleş; 3 441 loc. (1 iul. 1996): 1 699 de sex masc. şi 1 742 fem. Muzeu etnografic. Satul Nuşeni apare menţionat documentar, prima oară, în 1305. Biserici reformate, în satele Malin (sec. 17), Viţa (sec. 17) şi Nuşeni (sec. 18). Cod poştal: 4588.

NUŞFALĂU, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în zona Dealurilor Crasnei, pe cursul superior al râului Barcău; 5 589 loc. (1 iul. 1996): 2 674 de sex masc. şi 2 915 fem. Staţie de c.f. Expl. de argilă. Fabrică de cărămidă şi ţiglă. Distilerie de băuturi alcoolice. Pomicultură (meri, pruni, peri). Creşterea bovinelor. Staţiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local (în satul Boghiş), cu izv. cu ape minerale sulfuroase, bicarbonatate, sodice, hipotone, termale (43°C), indicate în tratarea afecţiunilor ginecologice şi ale aparatului locomotor. Stabiliment balnear şi bazin cu apă minerală (în aer liber). În perimetrul satului Nuşfalău a fost descoperită (1958) o necropolă tumulară de incineraţie (sec. 8-9), în care s-au găsit urne (tip borcan) modelate la roată, decorate cu fascicule şi striuri ondulate, precum şi cuţite şi seceri din fier, scăriţe de şa, plăci de centură din bronz, decorate în relief ş.a. În satul Nuşfalău, menţionat documentar, prima oară, în 1213, se află o biserică construită în anii 1450-1480 (azi biserică reformată), cu turn din 1783 şi unele transformări din sec. 19 şi 20, şi castelul „Bánffy" (sec. 16), cu parc. În arealul com. N. se află Pădurea Lapiş (980 ha), rest al codrilor Silvaniei, declarată rezervaţie complexă. Cod poştal: 4783.

O

OANCEA, com. în jud. Galați, alcătuită din 2 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Prutului, la contactul cu Pod. Covurlui, la granița cu Rep. Moldova; 1 409 loc. (1 iul. 1996): 682 de sex masc. și 727 fem. Produse alim. Viticultură. Cod poștal: 6252.

OARBA DE MUREȘ → Iernut.

OARJA, com. în jud. Argeș, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Piteștiului, pe cursul superior al râului Neajlov; 2 637 loc. (1 iul. 1996): 1 315 de sex masc. și 1 322 fem. Cod poștal: 0333.

OARȚA DE JOS, com. în jud. Maramureș, alcătuită din 3 sate, situată în zona Dealurilor Asuajului, pe râul Oarța; 1 466 loc. (1 iul. 1996): 722 de sex masc. și 744 fem. Satul Oarța de Jos apare menționat documentar, prima oară, în 1391. Pe terit. satului Oarța de Sus, atestat documentar în 1391, au fost descoperite urmele unei așezări omenești aparținând Culturii Wietenberg (sec. 16-13 î.Hr.). În satul Orțița, menționat documentar, prima oară, în 1391, se află o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18). Cod poștal: 4831.

OASELE → Rediu (1).

OAȘ 1. **Munții ~**, unitate montană sub forma unei culmi prelungi, situată în extremitatea de NV a României, cu înălțimi relativ mici (400-800 m), în lanțul vulcanic din NV Carpaților Orientali, cu extindere NV-SE, între granița de NV a țării și Pasul Huta (587 m). Alcătuită din lave andezitice (pe alocuri cu diorite), care acoperă structurile de marne, argile și gresii miocene. Are aspectul unui platou larg, fragmentat, dominat de mai multe vârfuri cu aspect de *dyke*. Alt. max.: 869 m (vf. Obârșiei). Împreună cu ramificațiile de NV ale Munților Gutâi, închid depresiunea cu același nume. Expl. de min. neferoase complexe și de mat. de constr.; izvoare cu ape minerale. Păduri de fag și gorun în alternanță cu pajiști secundare.

2. **Depresiunea Oaș** sau **Țara Oașului**, depresiune în NV României, de origine tectonică și de baraj vulcanic, bine individualizată în masa vulcanică, situată pe valea Turului, între M-ții Oaș (la NV și N) și M-ții Gutâi (la E și SE). Supr.: 550 km^2. Relief variat, dispus în trepte, sub forma unui amfiteatru, cu alt. medii reduse, în cadrul căruia se disting dealuri piemontane (400-600 m), martori de eroziune alcătuiți din roci vulcanice (Măgurița, Belavera, Gruiul Tufei), câmpii piemontane (200-400 m), terasele și luncile râurilor Tur, Talna, Pârâu Rău ș.a. Compartimentată în trei

Oaș (2). Vedere generală

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

bazinete: *Negrești, Târșolț* și *Cămârzana*. Climă răcoroasă cu inversiuni de termperatură iarna. Temp. medie anuală este de 8-9°C. Precipitații moderate (700-950 mm anual). Culturi de cereale; plantații pomicole, pajiști naturale, păduri de stejar și gorun. Expl. forestiere și miniere (bentonite la Racșa). Izv. minerale (Bixad, Luna, Valea Mariei). Țara Oașului este un adevărat muzeu etnografic în aer liber, în care trecutul istoric și spiritualitatea artistică a neamului românesc sunt oglindite în arta și muzica populară, în dansul specific oșenesc și în tradițiile păstrate nealterat și retrăite cu ocazia unor evenimente mai importante (nunți, plecarea oilor la munte — sâmbrele etc.). Portul oșenesc se distinge de alte porturi populare prin originalitatea sa, cel bărbătesc recunoscându-se ușor după pălăriile din postav negru sau din paie, cu borurile mici și lăsate în jos, împodobite, de obicei, cu o salbă de mărgele, sau cu pene, precum și după cămășile și pantalonii largi de vară și nelipsita „straiță". O atracție deosebită pentru turiști o prezintă tradițiile și obiceiurile străvechi. Dansurile oșenești „roata" și „tropotita", animate de ritmul sacadat al „ceterii" (viorii) și însoțite de vioiciunea și sarcasmul „țipuriturilor" (strigăturilor) sunt renumite și apreciate de toți iubitorii de muzică populară și dans popular. Remarcabile prin originalitatea și semnificația lor profundă sunt și unele obiceiuri legate de evenimente mai importante din viață sau de anumite activități sătești, cum este „Sâmbra Oilor" — cea mai mare serbare câmpenească a oșenilor, legată de tradiționala lor ocupație — păstoritul. Ea simbolizează anotimpul în care natura se trezește la viață, marcând în același timp data ieșirii oilor la păscut, la munte.

OAȘA, Lacul ~ → Sebeș (1).

OBÂRȘIA 1. **Vârful Obârșiei**, vârf în M-ții Oaș, constituind alt. max. a acestora (869 m).

2. Com. în jud. Olt, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Romanați; 3 221 loc. (1 iul. 1996): 1 594 de sex masc. și 1 627 fem. În satul Obârșia se află biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1860). Cod poștal: 0835.

OBÂRȘIA-CLOȘANI, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de NE ale M-ților Mehedinți, străjuită de Vârfu lui Stan (1 466 m alt.); 1 309 loc. (1 iul. 1996): 638 de sex masc. și 671 fem. Pășuni și fânețe naturale. Centru de țesături și cusături populare, de prelucr. artistică a lemnului (lăzi de zestre) și de prelucr. a părului de capră. Biserică din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1783-1786), în satul Godeanu. Cod poștal: 1534.

OBÂRȘIA DE CÂMP, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Blahniței, pe cursul inf. al râului Drincea; 2 256 loc. (1 iul. 1996): 1 115 de sex masc. și 1 141 fem. Nod rutier. Viticultură. Pe terit. satului Izmișa au fost descoperite urmele unei așezări rurale romane *(Villa rustica)* în care s-au găsit bucăți de mozaic, țigle, olane, monede din sec. 4. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1802) și palat în stil neoclasic (1892), în satul Obârșia de Câmp. Cod poștal: 1582.

OBCINELE BUCOVINEI, complex muntos, format din mai multe culmi prelungi, joase, situat în NE Carpaților Orientali, pe terit. jud. Suceava, între granița cu Ucraina (la N), Pod. Sucevei (la E), zonele depresionare Gura Humorului—Câmpulung Moldovenesc—Depr. Dornelor (la S) și valea superioară a Bistriței Aurii (la V). O.B. cuprind trei mari subunități, dispuse paralel pe direcție NV-SE, separate de văile superioare ale râurilor Moldova și Moldovița.

Obcina Mestecăniș, situată între văile râurilor Moldova (la E), Putna (la SE), Bistrița Aurie (la V) și granița cu Ucraina (la NV), este alcătuită din roci cristaline și sedimentare (calcare, șisturi cristaline precambriene, care includ șisturi sericitoase cu benzi de cuarțite și insular dolomite, care ies la iveală ca „măguri" lângă Pojorâta, fiind purtătoare de pirite cuprifere), prezintă culmi prelungi, nu prea înalte (1 000-1 500 m alt.), bine împădurite cu molid, dominate de mai multe vârfuri de peste 1 300 m alt., fragmentate de văi, în cadrul cărora apar mici bazinete depresionare. Către N, Obcina Mestecăniș se prelungește cu Obcina Lucina — o mică subunitate a acesteia, în care se înregistrează cea mai mare înălțime. Alt. max.: 1 588 m (vf. Lucina). În partea de N a Obcinei Mestecăniș, în zona Lucina, se află un complex de mlaștini care adăpostește numeroase relicte glaciare, printre care se remarcă mesteacănul pitic *(Betula nana)*. Obcina Mestecăniș este traversată (în extremitatea de SE) de o șosea modernizată și de o cale ferată, prin pasul Mestecăniș (1 096) m alt.), care asigură legăturile între Depr. Dornelor și Depr. Câmpulung Moldovenesc.

Obcina Feredeu, dezvoltată pe fliș cretacic (în V) și paleogen (în E), este situată între văile râurilor Moldova (în V) și Moldovița (în E). Este alcătuită dintr-o culme centrală (1 300-1 400 m alt.) din care se desprind culmi secundare (1 000-1 200 m alt.) cu *hogback*-uri (în V) și abrupturi petrografice și măguri (în E). Alt. max.: 1 479 m (vf. Pașcani). În partea de N, Obcina Feredeu se prelungește cu Obcina Brodinei — o mică subunitate a acesteia, care face legătura cu Obcina Lucina din extremitatea de N a Obcinei Mestecăniș. Spre deosebire de celelalte subunități, relieful Obcinei Brodinei, axat pe gresii rezistente la eroziune, are aspect de măgură, cu alt. de 1 200 m.

Obcina Mare, aflată între valea Moldoviței (la V) și Pod. Sucevei (la E), este alcătuită din fliș cretacic și paleogen (gresii, șisturi bituminoase, calcare, argile), iar alt. scad de la N la S, de la 1 224 m (vf. Sihloaia, care este și alt. max. a Obcinei Mari) la 899 m în partea centrală (vf. Holm) și 803 m în S (vf. Cacica). Obcina Mare se subdivide în trei părți: Obcina Moldoviței (sau Obcina Putnei) în partea de N; Obcina Mare propriu-zisă (care constituie culmea principală) în zona centrală și Obcinele Humorului (în S-SE), care reprezintă un mănunchi de culmi joase, paralele, ce coboară ușor către Pod. Sucevei.

În cadrul Obcinelor Bucovinei sunt larg dezvoltate depresiunile longitudinale pe văile Moldovei superioare, Moldoviței ș.a. Zona Obcinelor Bucovinei prezintă o climă rece (media temp. anuale este de 6°C pe văi și 2°C pe culmi) și umedă (precipitațiile însumează peste 1 000 mm anual) și dispune de o rețea hidrografică densă, cu debit bogat, și de numeroase izvoare cu ape minerale. O.B. sunt acoperite cu păduri de molid în partea de V, păduri amestecate (molid, brad și fag) în zona centrală și păduri de fag în amestec cu brad în partea de E a Obcinei Mari. În ariile depresionare, pe supr. întinse, se află pajiști secundare dominate de păiuș roșu *(Festuca rubra)*, țăpoșică *(Nardus stricta)*, iarba vântului *(Agrostis tenuis)* ș.a. Existența văilor și depresiunilor longitudinale permit o bună populare și o bună circulație în această regiune naturală. Turism dezvoltat, legat de ușoara accesibilitate a zonei, de prezența numeroaselor monumente istorice și de artă medievală (cu precădere, prezența mănăstirilor Voroneț, Moldovița, Sucevița, Humor, Putna ș.a.), de frumusețea peisajului, de varietatea și originalitatea folclorului și artei populare etc.

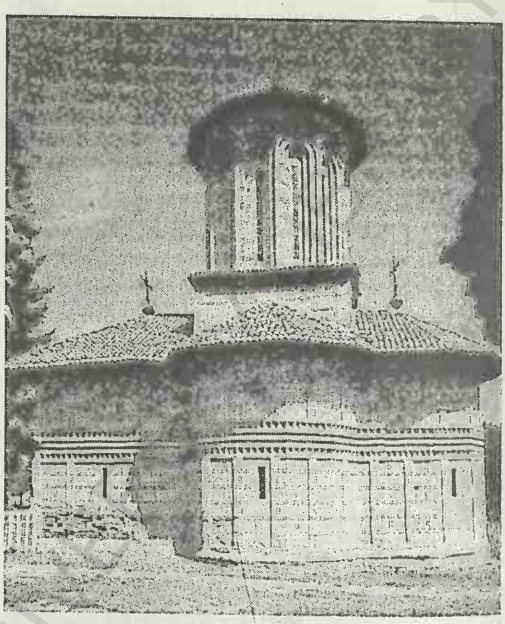

Oboga. Biserica „Sfântul Nicolae" a Mânăstirii Călui

OBIDIȚI → Râmnicelu (2).

OBLUCIȚA → Isaccea.

OBOGA, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată pe dr. râului Olteț, în zona de contact a Câmpiei Romanați cu Piem. Oltețului; 4 023 loc. (1 iul. 1996): 2 008 de sex masc. și 2 015 fem. Renumit centru de ceramică populară, caracterizată prin motive fito- și zoomorfe, stilizate geometric și o cromatică cu tonuri vii. În satul Călui se află mânăstirea cu același nume (de călugări), întemeiată în 1516-1521, în timpul domniei lui Neagoe Basarab (1512-1521), de către banul Vlad și frații săi Dumitru și Balica, refăcută apoi de către boierii Craiovești și terminată definitiv și înfrumusețată între 20 apr. și 8 iun. 1588 de frații Buzești. Biserica, cu hramul „Sfântul Nicolae" (15 m lungime și 6 m lățime), este un monument reprezentativ al arhitecturii muntenești din sec. 16, care se impune prin proporțiile grandioase ale turlei și prin bogata decorație a fațadelor (parament de cărămidă și tencuială, cu un puternic brâu median, având registrul inferior împărțit în panouri dreptunghiulare, iar cel superior cu arcaturi duble). În interior se păstrează un ansamblu de picturi murale, executate de meș-

terul zugrav Mina, în 1593-1594 și spălate în 1908, între care se remarcă un amplu tablou votiv care îi înfățișează pe frații Radu, Preda și Stroe Buzescu și un tablou votiv cu domnii Mihai Viteazul și Petru Cercel. În interiorul bisericii, în pronaos, se află pietrele de mormânt ale lui Preda Buzescu, mare ban al Craiovei, Radu Buzescu, mare clucer ș.a. Turn-clopotniță (sec. 17). Biserica a fost renovată în anii 1650, 1828, 1834 și amplu refăcută și restaurată în 1932-1937. În satul Oboga se află bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (1814) și „Sfântul Nicolae" (1808, cu adăugiri din 1846), iar în satul Gura Călui, biserica având hramul „Sfinții Îngeri" (1866). Cod poștal: 0583.

OBREJA, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 4 sate, situată în partea de N a culoarului Timiș—Cerna—Bistra, la poalele de NV ale Muntelui Mic, la confl. râului Bistra cu Timiș; 3 157 loc. (1 iul. 1996): 1 538 de sex masc. și 1 619 fem. Stație (în satul Obreja) și haltă de c.f. (în satul Iaz). Pomicultură (meri, pruni, peri). În arealul satului Iaz au fost descoperite urmele unei așezări neolitice aparținând Culturii Starčevo-Criș (5000-3500 î.Hr.), ale unei așezări din perioada de tranziție de la Neolitic la Epoca bronzului (2500-1800 î.Hr.), caracteristică Culturii Coțofeni ș.a. În satul Obreja, menționat documentar, prima oară, în 1547, se află o biserică având hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1780, cu modificări din 1832 și 1837 și picturi murale interioare din 1834). Cod poștal: 1670.

OCLAND, com. în jud. Harghita, alcătuită din 3 sate, situată în partea de E a Depr. Homoroadelor, pe stg. râului Homorodu Mic; 1 316 loc. (1 iul. 1996): 720 de sex masc. și 596 fem. Culturi de cartofi. Muzeu etnografic (în satul Ocland). Izv. cu ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, calcice, magneziene. În satul Crăciunel, menționat documentar, prima oară, în 1333, au fost descoperite vestigiile unei așezări daco-romane. În satul Ocland, atestat documentar, prima oară, în 1546, se află o biserică din sec. 13, cu fresce din sec. 14, tavan castatat și pictat în 1771-1780, turn de apărare (1654) și zid de incintă din 1750; în satul Crăciunel există o biserică din anul 1300 (azi biserică unitariană), cu tavan casetat și pictat în 1702 și zid de incintă din 1821, și o biserică romano-catolică din sec. 15, iar în satul Satu Nou, o biserică unitariană (1798-1801), cu zid de incintă din 1827. Cod poștal: 4159.

OCNA → Ocnele Mari.

OCNA CEA MARE → Ocnele Mari.

OCNA DE FIER, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită dintr-un sat, situată în partea central-nordică a M-ților Dognecea; 864 loc. (1 iul. 1996): 425 de sex masc. și 439 fem. Expl. de min. de fier, de sulfuri polimetalice și de bor. Muzeu de mineralogie. Satul Ocna de Fier a fost întemeiat în 1760. Cod poștal: 1736.

OCNA DEJULUI, cartier al municipiului Dej (jud. Cluj), stațiune balneoclimatică sezonieră, de interes local, situată în partea de NE a Dealurilor Dejului, la 320-350 m alt., la 4 km SV de centrul municipiului Dej și 62 km N-NE de Cluj-Napoca. Climat de dealuri, sedativ, cu veri plăcute (în iul. temp. medie 20°C) și ierni reci (temp. medie în ian. –4°C). Temp. medie anuală este de c. 8°C, iar precipitațiile însumează c. 650 mm anual. Stațiunea dispune de ape minerale clorurate, sodice, de mare concentrație (260 g/l), slab sulfatate, provenite dintr-un lac cantonat într-o veche salină, indicate pentru tratarea unor deficiențe ale aparatului locomotor (devieri ale coloanei vertebrale, hiperlaxitate și instabilitate capsulo-ligamentară și musculo-articulară), a unor afecțiuni ORL de natură microbiană sau virotică, a unor stări prepuberale la copii etc. Cod poștal: 4650.

OCNA MUREȘ, oraș în jud. Alba, situat pe valea Mureșului, la contactul cu Pod. Târnavelor, la 252 m alt., la 60 km N-NE de municipiul Alba Iulia; 15 893 loc. (1 iul. 1996): 7 800 de sex masc. și 8 093 fem. Supr.: 4,2 km^2; densitatea:

Ocna Mureș. Vedere generală

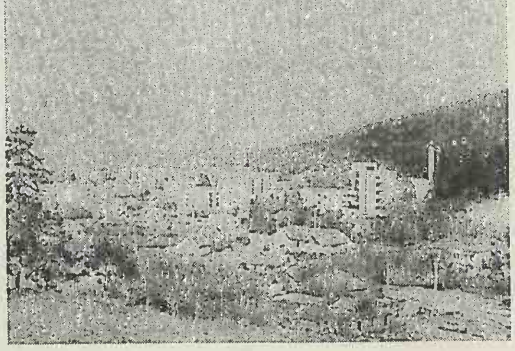

3 784 loc./km². Stație de c.f. (în satul Războieni-Cetate). Expl. de argile bentonitice și de sare (aici se află una dintre cele mai mari ocne de sare din Transilvania: 1 km lungime, 600 m lățime și 200 m adâncime; după o lungă perioadă de inactivitate, ocna de sare a fost redeschisă în 1791). Termocentrală. Combinat de produse sodice (înființat în mai 1896). Mat. de constr. (var, prefabricate din beton); produse alim. (panificație, alcool, fermentarea și prelucr. tutunului). Stațiune balneoclimatică de interes local, cu funcționare permanentă, cu climat de dealuri, sedativ, cu veri plăcute (temp. medie în iul. este în jur de 20°C) și ierni reci (în ian. medii termice de c. –4°C) și cu ape minerale clorurate, sodice, de mare concentrație (266 g/l), provenite din lacurile cantonate în vechile saline. Stațiunea este indicată pentru tratarea afecțiunilor reumatismale degenerative (artroze, poliartroze, spondiloze), abarticulare (periartrite scapulo-humerale, tendinoze) și inflamatorii (stări după reumatism articular acut), a celor posttraumatice (stări după luxații, entorse, fracturi etc.), neurologice periferice (pareze, sechele după poliomielită) și ginecologice (insuficiență ovariană, cervicite cronice, metroanexite cronice). **Istoric.** În perimetrul orașului au fost descoperite o necropolă de incinerație din Epoca bronzului (Cultura Wietenberg — sec. 16-13 î.Hr.) și urmele unei așezări civile romane din sec. 2-3, în care s-au găsit statuia din marmură a zeiței Hecate și un coif din bronz aparținând unui legionar roman. La V și SV de satul Războieni-Cetate, au fost identificate vestigiile unui castru roman de zid (sec. 2-3) și ale unei așezări civile romane, în care s-au găsit opaițe, *terra sigillata*, statueta unui zeu, un relief cu *Lupa capitolina*, un sarcofag, lei funerari ș.a. Cunoscută în perioada daco-romană cu numele de *Salinae*, localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1203, cu numele *Uioara*, apoi, la 13 ian. 1280, într-un act de schimb de moșii, iar în sec. 17 figura drept *castrum et oppidum*. Localit. a început să se dezvolte, cu precădere, după anul 1791, când s-a trecut la expl. sistematică a sării. Declarat oraș în 1956, O.M. are în subordine ad-tivă 2 localit. componente (Uioara de Jos, Uioara de Sus) și 3 sate (Cisteiu de Mureș, Micoșlaca, Războieni-Cetate). **Monumente:** ruinele unei cetăți (Uioara) din sec. 12, ale unei capele din 1296 și ale unei biserici romanice din sec. 14; biserica romano-catolică (sec. 18); castelul „Teleky" (în localit. componentă Uioara de Sus), construit în 1742, cu unele transformări din 1869; în satul Cisteiu de Mureș se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18) și ansamblul „Mikes", format din Curia, în stil baroc (1796), castel în stil neoclasic (sec. 19), hambarul (sec. 18) și capela romano-catolică, în stil baroc (sec. 18). Cod poștal: 3340.

OCNA PUSTIE (sau AVRAM IANCU), Lacul ~, lac antroposalin, situat în arealul orașului Ocna Sibiului, format pe locul salinei „Fodina Maior" (abandonată în 1817). Supr.: 10 137 m² (împreună cu lacul Ocnița, care are 3 700 m² și cu care are legătură); ad. max.: 128 m (cel mai adânc lac de origine antroposalină din România); salinitatea: 180-200 g/l la suprafață (în funcție de anotimp).

OCNA SIBIULUI, oraș în jud. Sibiu, situat în partea de NV a Depr. Sibiu, în zona de contact cu Pod. Hârtibaciului, la 408 m alt., pe cursul superior al râului Vișa, la 15 km NV de municipiul Sibiu; 4 311 loc. (1 iul. 1996): 2 091 de sex masc. și 2 220 fem. Supr.: 3,1 km²; densitatea: 1 390 loc./km². Stație de c.f. Fabrică de tacâmuri din inox și de obiecte de uz casnic. Produse lactate și de panificație. Fermă avicolă. Bibliotecă orășenească (23 000 vol.). Stațiune balneoclimatică (inaugurată la 20 iun. 1858) de interes general, cu funcționare permanentă (din 1948; până atunci a funcționat sezonier), cu climat de depresiune intracolinară, cu veri plăcute (temp. medie a lunii iul. este în jur de 20°C) și ierni reci (în ian. medii termice de –4°C) și precipitații medii anuale care însumează c. 700 mm. Factorii naturali de cură sunt climatul sedativ, izv. cu ape minerale clorurate, sodice, ușor bicarbonatate, izotone, nămolurile sapropelice și cele 15 lacuri antroposaline, helioterme, cu ape clorurate (concentrație: 180-310 g/l), sodice, hipotone, cantonate în minele de sare prăbușite în sec. 19 (lacurile Horea, 44,5 m ad.; Cloșca, 34,5 m; Crișan, 44 m; Ocna Pustie, 128 m — cel mai adânc lac antroposalin din România; Brâncoveanu, 13,6 m și salinitatea 310 g/l; Inului, 46 m; Mâțelor, 74,7 m; Lacul fără fund, 1 665 m² și 32 m ad. — declarat rezervație hidrogeologică întrucât manifestă cel mai pregnant fenomenul de heliotermie: vara, temp. apei la supr. este de 24,5°C, la 2,5 m ad. ajunge la 31,4°C, iar sub 3 m

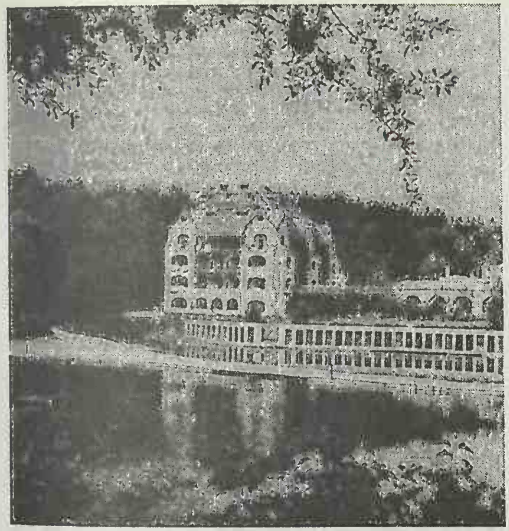

Ocna Sibiului. Pavilionul balnear

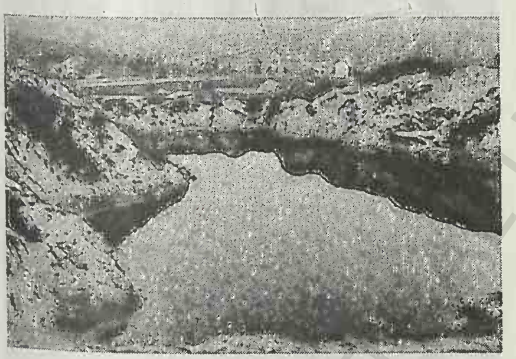

Lacul fără fund
Ocna Sibiului
Lacul Brâncoveanu

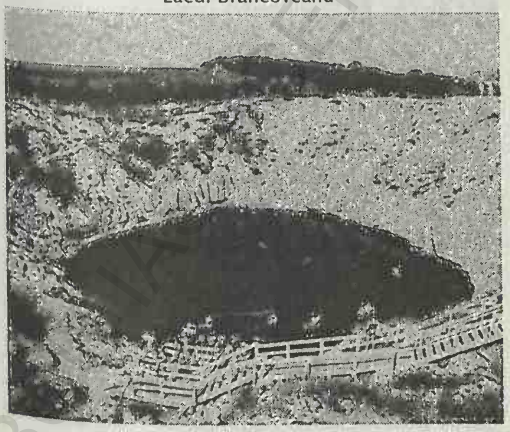

ad., temp. scade la 14-12°C, devenind constantă spre fundul lacului). Stațiunea **O.S.** este indicată pentru tratarea afecțiunilor reumatismale, post-traumatice (stări după entorse, luxații și fracturi, operații pe mușchi, oase, articulații), neurologice periferice și centrale (pareze ușoare, sechele minore după polineuropatii sau poliomielită), ginecologice (cervicite și metroanexite cronice, sterilitate secundară, insuficiență ovariană), dermatologice, metabolice și de nutriție etc. Pavilion balnear (construit în anii 1906-1909). **Istoric.** În perimetrul orașului au fost descoperite (1959) vestigiile unor așezări omenești datând din Paleoliticul mijlociu (unelte din piatră șlefuită) și din Neoliticul târziu (ceramică pictată, cu elemente geometrice — romburi, pătrate, triunghiuri) și o necropolă de incinerație aparținând Culturii Wietenberg (sec. 16-13 î.Hr.). Menționată documentar ca sat, prima oară, în 1263, **O.S.** apare consemnată ca târg în 1346 și ca oraș (comună urbană) la recensământul din 1910. În perioada 1929-1968, a fost trecută în rândul așezărilor rurale și declarată din nou oraș, la 17 febr. 1968. În prezent, **O.S.** are în subordine ad-tivă satul Topârcea. **Monumente:** biserica-cetate (din 1596, biserică reformată), construită în stil romanic, în etape, în perioada 1240-1280, cu nava centrală având bolți gotice pe nervuri în rețea (din sec. 16) și picturi murale interioare executate în stilul Renașterii, în 1522, de Vincentius Cibiniensis. Biserica a fost fortificată în sec. 15 și are un turn de 40 m înălțime. Declarată monument istoric; biserica ortodoxă, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", construită în anii 1697-1701 prin grija domnului Constantin Brâncoveanu, pe locul unei biserici din lemn ctitorită de voievodul Mihai Viteazul în 1599, păstrează picturi murale interioare din 1723 (se remarcă tabloul votiv în care sunt înfățișate figurile domnilor Mihai Viteazul și Constantin Brâncoveanu). Biserica a fost supusă unor transformări și refaceri în anul 1895; bisericile ortodoxe cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1790, cu turn adăugat în 1820), „Schimbarea la Față" (1790-1820), cu zid de incintă, „Sfântul Ioan Botezătorul" (1810, cu picturi murale interioare și exterioare din 1827). În satul Topârcea se află o biserică ortodoxă, cu hramul „Buna Vestire" (sec. 18), cu fresce originare. Cod poștal: 2459.

OCNA ŞUGATAG, com. în jud. Maramureş, alcătuită din 4 sate, situată în partea central-vestică a Depr. Maramureş, la 490 m alt., pe râul Coşeu, la 57 km NE de Baia Mare; 4 571 loc. (1 iul. 1996): 2 298 de sex masc. şi 2 273 fem. Nod rutier. Expl. de sare şi gips. Prelucr. pieilor de animale (Sat-Şugatag) şi a lânii (Hoteni). Prima menţiune documentară a localit. datează din 1355 *(fondiae salium)*. Perioadele îndelungate de încetare a exploatării au determinat, din cauza infiltrării apelor şi a topirii sării, prăbuşirea tavanului minelor, şi apariţia unor lacuri cu apă sărată. Staţiune balneoclimatică de interes local, cu funcţionare permanentă, cu climat de depresiune intramontană, tonic, cu veri răcoroase (în iul. temp. medie 18°C), ierni reci (temp. medie în ian. –4°C) şi precipitaţii moderate (750 mm anual). Apele minerale clorurate, sodice, de mare concentraţie (119,5 g/l), calcice, cantonate în lacuri, sunt indicate pentru tratarea afecţiunilor reumatismale, posttraumatice (stări după entorse, luxaţii, fracturi), neurologice periferice (pareze uşoare, sechele după polineuropatii), ginecologice (insuficienţă ovariană, cervicite cronice) şi vasculare (varice în stadiu incipient, sechele după flebită). Complex sanatorial cu bază proprie de tratament. Staţie meteorologică (din 1858). Biserica din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1642) din satul Sat-Şugatag păstrează un frumos decor sculptat şi pictat. Biserici din lemn cu acelaşi hram — „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil", în satele Hoteni (1657) şi Breb (c. 1700). Porţi monumentale din lemn, cu sculpturi executate în stil maramureşan. Pădurea Crăiasa, declarată rezervaţie forestieră, este alcătuită în mare parte din larice sau zadă *(Larix decidua)* — conifer cu frunze căzătoare, plantat cu decenii în urmă de administraţia minelor. Alături de larice se dezvoltă abundent stejarul *(Quercus robur)*, care în graiul local este numit gorun, fapt ce a dat naştere, uneori, la confuzii cu privire la alcătuirea acestei păduri. Cod poştal: 4940.

OCNELE DE LA RÂMNIC → Ocnele Mari.

OCNELE MARI, oraş în jud. Vâlcea, situat în zona de contact a teraselor de pe dr. văii Oltului cu dealurile subcarpatice (Subcarpaţii Vâlcii), la 310-320 m alt., pe valea Pârâului Sărat, la 15 km SV de municipiul Râmnicu Vâlcea; 3 600 loc. (1 iul. 1996): 1 775 de sex masc. şi 1 825 fem. Supr.: 2,9 km²; densitatea: 1 241 loc./km². Salină

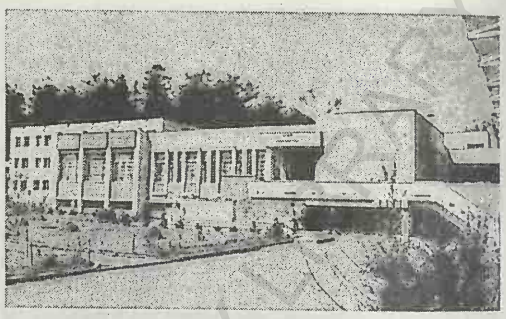

Ocna Şugatag. Pavilionul balnear

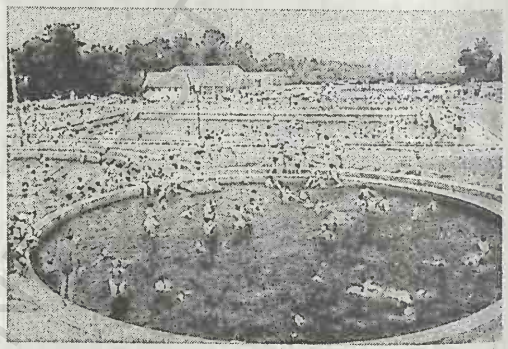

Lacul cu apă sărată
Ocna Şugatag

Biserica „Cuvioasa Parascheva" din satul Sat-Şugatag

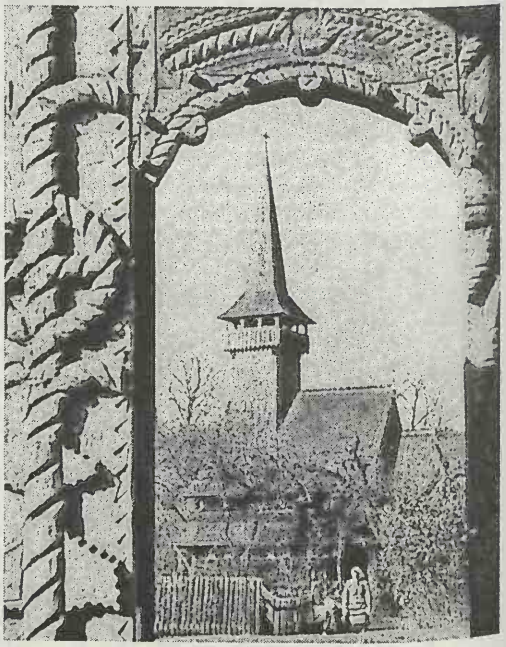

din care sarea este extrasă prin dizolvare și transportată prin conducte până la Combinatul chimic din satul Govora, situat la 8 km V de oraș. Orașul O.M. este inclus în categoria stațiunilor balneoclimaterice de interes general, cu funcționare sezonieră, dispunând de un climat moderat, sedativ, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. este în jur de 20°C) și ierni blânde (în ian. temp. medie este de c. –2°C) și precipitații moderate (c. 700 mm anual). În oraș există un lac (c. 1 000 m² și 3 m ad. max.) cu apă sărată (216,3 g/l), cu caracter heliotherm (temp. este mai ridicată în orizontul de apă de la 2-2,5 m ad. decât cea de la supr. apei) și cu nămol sapropelic, cu eficacitate în tratarea afecțiunilor reumatismale (spondiloze cervicale, dorsale și lombare, artroze, poliartroze, tendinoze, periartrite scapulo-humerale ș.a.), a celor posttraumatice (stări după operații pe mușchi, articulații și oase, după entorse, luxații și fracturi), neurologice periferice (pareze ușoare, sechele după polineuropatii), ginecologice (insuficiență ovariană, cervicite și metroanexite cronice), dermatologice (psoriazis, ichtioze în stadiu incipient), cardiovasculare (varice în stadiu incipient, sechele după flebită). Apele sărate de aici, apreciate pentru calitățile lor terapeutice încă din sec. 18, au început să fie folosite efectiv pentru tratament începând cu anul 1833, când s-au făcut primele amenajări. Primul stabiliment balnear a fost construit în anii 1894-1896, iar în 1925 stațiunea a intrat în circuitul național. Istoric. În perimetrul localit. componente Ocnița au fost descoperite (1964) urmele unui complex de așezări omenești din cea de-a doua Epocă a fierului (La Tène), identificat cu puternica cetate geto-dacică *Buridava* (sec. 3 î.Hr.-1 d.Hr.), aflată pe o înălțime (numită azi Cosota) fortificată cu terase, palisade și turnuri de apărare, în care s-au găsit fragmente de ceramică având inscripții în limba dacă, cu litere grecești sau latine gravate, obiecte din ceramică, unele dintre ele pictate etc. Existența sării la O.M. este cunoscută din timpul daco-romanilor, dar exploatarea ei a fost amintită pentru prima oară în 1247, în *Diploma Ioaniților*, și apoi într-un document din anul 1373 (cea mai veche ocnă de sare din România, amintită documentar). Din 1963, exploatarea tradițională a sării (în ocnă) a fost abandonată, recurgându-se la procedeul modern de exploatare în disoluție, prin puțuri sub presiune, sub formă de saramură. Atestată documentar într-un act din 1402, în vremea domniei lui Mircea cel Bătrân, localit. apare menționată ulterior ca „târg" *(Târgul de la Ocne)*, iar apoi cu denumirile *Ocna cea Mare, Ocna, Ocnele de la Râmnic*. Devenită oraș în sec. 16, figurează ca atare pe o hartă a Stolnicului Constantin Cantacuzino din anul 1700. În prezent, orașul O.M. are în subordine ad-tivă 8 localit. componente: Buda, Cosota, Făcăi, Gura Suhașului, Lunca, Ocnița, Slătioarele, Țeica. Monumente: biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 16, refăcută și pictată în 1746); monument închinat eroilor primului război mondial, dezvelit în 1925; în localit. componentă Slătioarele, se află schitul cu același nume, a cărui biserică, cu hramul „Sfântul Nicolae", a fost construită în anii 1568-1574 prin osârdia Ecaterinei Salvaresso, soția domnului Alexandru II Mircea; în localit. componentă Cosota, există ruinele bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1560), iar în localit. componentă Gura Suhașului, biserica domnească având hramul „Sfântul Gheorghe" (1676-1677) și alta cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1793, cu fragmente de picturi murale originare); în localit. componentă Lunca, se află biserica cu hramul „Sfântul Ioan Gură de Aur" (1701-1706) a fostei mânăstiri Titireciu; în localit. componentă Țeica, există o biserică având dublu hram — „Sfântul Gheorghe și Sfântul Dumitru" (1726, cu fresce din 1782), iar în localit. componentă Buda, o biserică tot cu dublu hram — „Sfânta Treime și Sfântul Nicolae" (1731). Cod poștal: 1038.

OCNIȚA, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită dintr-un sat, situată în mica depresiune omonimă din Subcarpații Ialomiței, pe cursul superior al râului Slănic; 4 355 loc. (1 iul. 1996): 2 210 de sex masc. și 2 145 fem. Expl. de petrol. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1852). Cod poștal: 0218.

OCOLAȘU MARE, vârf în masivul Ceahlău, constituind alt. max. a acestuia (1 907 m). Prezintă pereți abrupți, sub forma unor coloane.

OCOLAȘU MIC, vârf în masivul Ceahlău, la SE de vf. Ocolașu Mare. Alt.: 1 712 m.

OCOLIȘ, com. în jud. Alba, alcătuită din 4 sate, situată în depresiunea cu același nume, la poalele de NE ale Muntelui Mare, la 460 m alt., în zona de confl. a râului Ocoliș cu Arieș; 901 loc. (1 iul. 1996): 454 de sex masc. și 447 fem. Halte de

c.f. (în satele Ocoliș și Vidolm). Satul Ocoliș apare menționat documentar, prima oară, în 1408. În satul Lunca Largă se află o biserică din lemn din sec. 18, iar în satul Runc, o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1733, reconstruită în 1852). În arealul satului Vidolm există o pădure de larice/zadă (*Larix decidua* sp. *carpatica*), extinsă pe 92 ha, declarată rezervație forestieră, cu arbori seculari, de 35-40 m înălțime. Com. O. constituie punctul de plecare spre cheile Runcului și ale Pociovaliștei. Cod poștal: 3378.

ODĂILE, com. în jud. Buzău, alcătuită din 10 sate, situată în Subcarpații Buzăului, la poalele Dealurilor Dâlma și Blidișel, pe râul Bălăneasa; 1 098 loc. (1 iul. 1996): 499 de sex masc. și 599 fem. Pomicultură (meri, pruni, peri, nuci). În satul Odăile, menționat documentar în 1582, se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Gheorghe" (1826). Cod poștal: 5131.

ODOABĂ → **Odobești (3).**

ODOBEȘTI 1. **Măgura ~** → **Măgura Odobeștilor.**

2. **Glacisul ~** sau **Piemontul ~**, unitate piemontană în partea de E a României, situată în zona de contact a Subcarpaților Vrancei cu Câmpia Siretului Inferior, între valea Putnei (la N) și înșeuarea de la Odobasca — la S de Dealu Deleanu (în S), rezultată în urma îngemănării și juxtapunerii conurilor de dejecție. Are formă plană, cu înclinare uniformă către E-SE și înălțimi cuprinse între 200 și 350 m. Alcătuită din pietrișuri, nisipuri, argile loessoide ș.a. Acoperită în mare parte cu plantații de viță de vie.

3. Oraș în jud. Vrancea, situat în zona Glacisului Odobești, la 195 m alt., pe stg. râului Milcov, la 11 km NV de municipiul Focșani, în apropierea Măgurii Odobeștilor (12 km SE de aceasta) și a Dealului Deleanu (8 km NE de acesta); 7 940 loc. (1 iul. 1996): 3 900 de sex masc. și 4 040 fem. Supr.: 3,65 km^2; densitatea: 2 205 loc./km^2. Stație finală de c.f. (inaugurată la 22 sept. 1893); stația de c.f. din satul Unirea (subordonat ad-tiv) a fost inaugurată tot la 22 sept. 1893. Nod rutier. Fabrici de materiale ceramice, de conf., mobilă, butoaie și de băuturi alcoolice. Morărit și panificație. Important centru viticol și de vinificație. Cramă. Stație de preindustrializare a plantelor medicinale. Ferme de creștere a bovinelor și ovinelor (în satul Unirea). Stațiune de Cercetare și Producție vini-viticolă. Școală de viticultură (din 1899). Colecție muzeală cu specific vini-viticol. Istoric. În perimetrul de azi al orașului a fost înființat, la 31 iul. 1227, Episcopatul catolic al cumanilor, cu reședința la *Civitas Milcoviae* (probabil Odobești de azi), care avea ca titular pe dominicanul Teodoric. Acest episcopat, numit ulterior Episcopatul Milcoviei, a fost distrus, în mare parte, de invazia tătarilor din 1241. Localit. apare menționată documentar, prima oară, ca așezare rurală, în 1288, apoi în 1306, iar la 4 oct. 1332 este amintit aici, într-o scrisoare emisă de cancelaria papală de la Avignon, existența Episcopatului catolic al Milcoviei. În jurul anului 1471, Radu cel Frumos, domn al Țării Românești, a construit *Cetatea Crăciuna* pe Dealul Șarba, la c. 4 km V de actualul oraș. La 10 mart. 1482, Ștefan cel Mare, domn al Moldovei, a ocupat Cetatea Crăciuna, incluzând-o în sistemul defensiv al Moldovei, în scopul consolidării hotarului cu Țara Românească și asigurarea unui avanpost împotriva turcilor și a instalat aici pe pârcălabii săi, Ivanco și Vâlcea. Din sec. 15, O. se dezvoltă ca așezare viticolă de prim rang, iar în sec. 16, se extinde prin contopirea cu satele *Odoabă*, *Grozești* și *Vișinești*. În sec. 17, devine un important centru comercial și viticol (din care negustorii vindeau vinurile de aici în Rusia). La 17 sept. 1626, O. este consemnat în documente ca având una dintre cele mai importante podgorii din Moldova. La 27 dec. 1684, satul Unirea (azi subordonat ad-tiv) este amintit într-un document cu numele *Pățești*. Localit. O. a fost prădată de tătari la 14 sept. 1758 și de turci în 1788. Consemnat ca târg într-un zapis din 1785, O. este recunoscut oficial ca atare în 1821, iar în nov. 1861 devine comună urbană. Distrusă în mare parte de cutremurul din 14 oct. 1802, așezarea a fost refăcută ulterior. În prezent, orașul O. are în subordine ad-tivă satul Unirea. **Monumente:** ruinele Cetății Crăciuna de pe Dealul Șarba (sec. 15); beciul domnesc datând din timpul domniei lui Ștefan cel Mare, reconstruit și reamenajat în 1834-1839 de Asanache Pamfil pentru domnul Mihail Sturdza; biserica „Vovidenia" (1670-1680), ctitorie a vistiernicului Iordache Teodorescu-Cantacuzino, refăcută în anii 1780-1795 de familia Pamfil; bisericile cu hramurile „Sfânta Cruce" (sec. 18, reclădită în 1832 de Șerban Guranda), „Sfântul Gheorghe" (ante 1708), „Nașterea Maicii

Domnului" (1732), „Sfântul Nicolae" a fostului schit Căpătan (1759, reparată în 1936), „Sfântul Ilie" (1777); Biserica Negustorilor (sec. 18); biserică catolică (sec. 18); casa „Ferhat" (sec. 17). Cod poștal: 5332.

4. Com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Titu, pe râul Șuța; 5 407 loc. (1 iul. 1996): 2 619 de sex masc. și 2 788 fem. Centru de ceramică ornamentală și de uz casnic. În arealul satului Brâncoveanu au fost descoperite două tezaure monetare din care s-au recuperat 12 denari romani republicani din perioada 141-49/48 î.Hr., 67 de tetradrahme din Macedonia Prima, 16 tetradrahme din Thasos, două din Odessos (sec. 6 î.Hr.) și una din Byzantion. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1830-1833), „Sfânta Cuvioasă Parascheva" (1830-1835) și „Sfântul Nicolae" (1852), în satele Odobești, Crovu și Brâncoveanu. Cod poștal: 0129.

ODOREU, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Someșului, pe râul Someș; 4 959 loc. (1 iul. 1996): 2 515 de sex masc. și 2 444 fem. Stație de c.f. (în satul Odoreu). Expl. de balast. Ferme de creștere a bovinelor și păsărilor. În satul Odoreu, menționat documentar, prima oară, în 1335, se află o biserică din 1586 (azi biserică reformată) și o biserică ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1818). Cod poștal: 3981.

ODORHEI 1. Depresiune tectono-erozivă în partea centrală a României, în aria marginală a Depr. Transilvaniei, situată pe cursul superior al râului Târnava Mare, la 470-580 m alt., străjuită de prelungirile M-ților Gurghiu și Harghita (la N și E), de masivele deluroase Rez sau Dealul Aramei (933 m alt.) și Homat (880 m), la V, și de Subcarpații Homoroadelor (la S). Lățime: 10-15 km. Relief colinar, dominat de măguri cu alt. de c. 700 m, de terase și lunci. Culturi de cartofi și sfeclă de zahăr.

2. Subcarpații Odorheiului → Subcarpații Odorheiului.

ODORHEIU SECUIESC, municipiu în jud. Harghita, situat în Depr. Odorhei, la 477-504 m alt., pe cursul superior al râului Târnava Mare, la 52 km V de municipiul Miercurea-Ciuc; 39 021 loc. (1 iul. 1996): 18 890 de sex masc. și 20 131 fem. Supr.: 17,5 km^2; densitatea: 2 230 loc./km^2. Stație finală de c.f. Nod rutier. Expl. forestiere, de balast și de argilă. Turnătorie de fontă. Constr. de instalații frigorifice pentru ind. alim., utilaje și piese de schimb pentru agricultură, matrițe și piese de fontă pentru ind. chimică. Fabrici de mobilă, cherestea, conf., ață, mat. de constr. (cărămizi, țigle, prefabricate din beton) și de produse alim. (preparate din carne și lapte, bere, amidon, spirt, gheață, panificație ș.a.). Filatură de bumbac. Fermă avicolă. Muzeu municipal cu secții de istorie, etnografie (broderii, dantele, obiecte din lemn, urcioare, ouă încondeiate etc.), artă și științele naturii, înființat în 1913, pe baza unei colecții din 1872; casa memorială „Tomcsa Sándor". Municipiul O.S. face parte din categoria stațiunilor blaneoclimaterice (*Băile Seiche* și *Sărata-Odorhei*) de interes local, cu funcționare sezonieră, care dispune de un climat moderat de depresiune intracolinară, sedativ, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. este în jur de 18°C) și ierni friguroase (în ian., temp. medie este de c. –5°C), cu izv. de ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, calcice, magneziene folosite ca ape de masă și izv. cu ape minerale sulfuroase, clorurate, iodurate, bromurate, carbogazoase, sodice, cunoscute și utilizate (din 1766) în cură externă pentru tratamentul afecțiunilor cardiovasculare (hipertensiune arterială esențială în stadiu incipient, hipertensiune arterială secundară aterosclerotică în stadiu incipient), a celor reumatismale (spondiloze simple, fără complicații, periartrite scapulo-humerale) ș.a. În cură internă, apele minerale de aici sunt eficiente în tratarea afecțiunilor tubului digestiv (gastrite cronice hipoacide, colon iritabil). Mofete. Istoric. În perimetrul orașului, pe Dealul Bud (887

Odorheiu Secuiesc. Vedere generală

m alt.), au fost descoperite (1875) vestigiile unei aşezări omeneşti datând din Neolitic şi urme ale civilizaţiei dacice şi romane. La poalele Dealului Bud a funcţionat, în perioada stăpânirii romane (106-271/275), un castru roman, ridicat în timpul împăratului Traian, în care a staţionat *Cohors I Ubiorum*. La sf. sec. 3, sub presiunea atacurilor dacilor liberi, aflaţi în afara graniţelor Imperiului Roman, castrul roman şi aşezarea civilă din preajma sa, numită *Aeropolis*, au fost părăsite şi lăsate în ruină. În 1235, pe Dealul Sfântul Nicolae de azi, a fost instalat sediul arhidiaconului din Telegd. În sec. 13, când o mare parte din secui s-au stabilit aici, bucurându-se de privilegii acordate în schimbul obligaţiilor lor militare, populaţia autohtonă românească trăia în obşti ţărăneşti. Într-un document din 1301 este amintită existenţa aici a unui castru regal (*Castrum Vduord*) alături de o aşezare românească cu numele *Villa Olachalis*. În 1480, castrul regal a fost transformat în cetate şi, ulterior (1492), în castel feudal. Între 1332 şi 1334, localit. este atestată documentar, ca aşezare rurală, cu numele *Uduorhel*, iar în 1485, apare consemnată, într-un document, ca oraş *(Oppidum Udvarhely)*. Într-un memoriu din 1492, secuii de aici s-au adresat puterii centrale în legătură cu împilările voievodului Ştefan Báthori, care a construit un castel-cetate, la Udvarhely, prin dări grele, impuse populaţiei. În 1538, în timpul domniei lui Petru Rareş, castelul, împreună cu întreaga aşezare, au intrat în posesia Moldovei. Castelul-cetate a suferit mari distrugeri în timpul răscoalei secuilor din 1562, dar a fost refăcut ulterior, devenind sediul unuia dintre cele mai vechi scaune secuieşti (unitate teritorial ad-tivă). Avariat din nou, în 1595, de secuii răzvrătiţi, castelul-cetate este refăcut în 1621 şi din nou distrus în timpul Răscoalei curuţilor (1704). În 1603, oraşul a fost incendiat de trupele generalului Giorgio Basta, iar la 19 oct. 1661, prădat şi incendiat de armatele otomane comandate de Ali Paşa. În 1593, la O.S. a fost înfiinţat „Gymnasium Regium" — şcoală cu predare în limba latină, iar în 1765, o şcoală cu predare în limba română. Oraşul O.S. a fost declarat municipiu la 17 febr. 1968. Monumente: Castelul-cetate (sec. 15, refăcut de mai multe ori; ultima dată în 1880), cu trei bastioane şi fragmente de ziduri de incintă, înalte de 12-14 m, a fost locuit de călugări până în 1562; capela romanică sau capela lui Iisus/Jézus Szive (sec. 13, reconstruită în stil renascentist în a doua jumătate a sec. 16); biserica franciscană (1712-1779), în stilul barocului transilvănean; biserica romano-catolică (1787-1793), cu altar de epocă, decorat cu statui din lemn; biserica reformată (1781); conacul „Ugron" (1858); clădirile spitalului (1886) şi ale Primăriei (1896). Cod poştal: 4150.

OEŞTI, Hidrocentrala ~ → Corbeni.

OGLINDA MÂNDREI, lac glaciar în M-ţii Parâng, la 2 153 m alt. Supr.: 1,1 ha; ad. max.:8,30 m.

OGRA, com. în jud. Mureş, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Pod. Târnavelor cu partea de S a Colinelor Mădăraşului, pe valea râului Mureş, la confl. cu râul Lăscud; 2 378 loc. (1 iul. 1996): 1 153 de sex masc. şi 1 225 fem. Culturi de cereale. Satul Ogra apare menţionat documentar, prima oară, în 1376. Cod poştal: 4312.

OGREZENI, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe dr. râului Argeş; 4 822 loc. (1 iul. 1996): 2 348 de sex masc. şi 2 474 fem. Între 17 febr. 1968 şi 23 ian. 1981, a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfântul Gheorghe" (1830) şi „Adormirea Maicii Domnului" (1880), în satele Hobaia şi Ogrezeni. Cod poştal: 8181.

OHABA, com. în jud. Alba, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Secaşelor, pe râul Secaş; 1 004 loc. (1 iul. 1996): 498 de sex masc. şi 506 fem. Satul Ohaba apare menţionat documentar, prima oară, în 1372. Cod poştal: 2 594.

OHABA-BISTRA → Bistra (3).

OHABA LUNGĂ, com. în jud. Timiş, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Lipovei, pe râul Cladova; 1 258 loc. (1 iul. 1996): 613 de sex masc. şi 645 fem. Pomicultură (meri, pruni, piersici). Satul Ohaba Lungă apare menţionat documentar, prima oară, în 1440. Biserică din lemn cu hramul „Sfântul Dumitru" (sec. 17, pictată în sec. 18), în satul Dubeşti. Cod poştal: 1856.

OHABA-PONOR → Pui (2).

OINACU, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 2 sate, situată în partea de S a Câmpiei Burnas, în lunca şi pe terasele de pe stg. Dunării; 4 205 loc. (1 iul. 1996): 2 116 de sex masc. şi 2 089 fem. Ferme de creştere a bovinelor şi porcinelor. Culturi de cereale şi legume. În satul Oinacu au fost descoperite (1928-1929, 1960-1962) un depozit de bronz din ultima fază a Epocii bronzului, o necro-

polă sarmatică (sec. 2-3), în care s-au găsit săgeți cu trei muchii, coliere din chihlimbar, oglinzi cu tagma (semn geometric pe spatele oglinzii, cu sens de marcă) și o necropolă birituală de tip Sântana de Mureș (sec. 3-4) cuprinzând vase din ceramică fină, mărgele din sticlă, piepteni din os. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. O. a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu același hram — „Adormirea Maicii Domnului", în satele Oinacu (1844-1846) și Braniștea (1886). Cod poștal: 8378.

OITUZ 1. Râu, afl. dr. al Trotușului în Depr. Tazlău-Cașin, în dreptul municipiului Onești; 57 km; supr. bazinului: 318 km^2. Izv. din partea de N a M-ților Vrancea, de sub vf. Mușat, de la 875 m alt., din apropierea pasului Oituz. În cursul superior, valea este săpată în depozite de fliș paleogen, iar în cel inf., în sedimente neogene. Afl. pr.: Leșunțu Mare, Manciuc.

2. Pas în Carpații Orientali, între culmile de S-SE ale M-ților Nemira și cele de N-NV ale M-ților Vrancei, la 865 m alt. Asigură legătura rutieră (drum modernizat) între Moldova (Depr. Tazlău-Cașin) și Transilvania (Depr. Brașov). În timpul primului război mondial, în această zonă au avut loc trei bătălii în care armatele române au oprit înaintarea și pătrunderea armatelor germano-austro-ungare în Moldova: în prima bătălie (28 sept./11 oct.-14/27 oct. 1916), trupele române, comandate de generalul Eremia Grigorescu, au stăvilit înaintarea armatelor inamice și, printr-o contraofensivă, au restabilit linia frontului pe înălțimile de pe linia de frontieră; în a doua bătălie (28 oct./10 nov.-2/15 nov. 1916), armatele române rezistă eroic și resping atacurile dușmane, iar în a treia bătălie (26 iul./8 aug.-9/22 aug. 1917), și cea mai dramatică (luptele de la Cireșoaia, din 30 iul./12 aug. 1917 și de la Coșna, din 7/20 și 9/22 aug. 1917), trupele române obțin o strălucită victorie, care, împreună cu victoria de la Mărășești, a reușit să dejoace planul strategic al inamicului privind frontul românesc.

3. Com. în jud. Bacău, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Depr. Cașin cu prelungirile M-ților Nemira și Vrancea, pe valea râului Oituz; 9 540 loc. (1 iul. 1996): 4 785 de sex masc. și 4 755 fem. Expl. de petrol. Prelucr. lemnului (cherestea). Fabrică de sucuri naturale. Centru de meșteșuguri populare (olărit, cusături și țesături — costume, covoare, cergi, lăicere —, obiecte împletite din lemn de alun) și de instalații tehnice populare (vâltori, dârste, în satul Ferestrău-Oituz). În satul Poiana Sărată, cu climat submontan, sedativ, există izv. cu ape minerale clorurate, sodice, bicarbonatate, de mare concentrație (mineralizare: 237 g/l). Până la 17 febr. 1968, satul și com. O. s-au numit *Grozești*. Cod poștal: 5459.

OJDULA, com. în jud. Covasna, alcătuită din 2 sate, situată în partea de NE a Depr. Târgu Secuiesc, la poalele de NV ale M-ților Vrancea; 3 638 loc. (1 iul. 1996): 1 920 de sex masc. și 1 718 fem. Moară (sec. 19). Cetate țărănească (sec. 15). Satul Ojdula apare menționat documentar, prima oară, în 1332. Pe terit. satului Hilib a fost descoperit (1979) un tezaur monetar alcătuit din 76 de drahme din Dyrrhachium, 21 de tetradrahme din Thasos și un denar roman republican emis în anul 89 î.Hr. Cod poștal: 4084.

OLANU, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în lunca și pe terasele de pe stg. văii Oltului, la contactul cu Piem. Cotmeana; 3 556 loc. (1 iul. 1996): 1 772 de sex masc. și 1 784 fem. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Olanu s-au numit *Peretu*. Cod poștal: 1019.

OLARI, com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Aradului, pe Canalul Morilor și pe stg. Crișului Alb; 1 951 loc. (1 iul. 1996): 934 de sex masc. și 1 017 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Satul Olari apare menționat documentar, prima oară, în 1746. Cod poștal: 2978.

OLĂNEȘTI → Băile Olănești.

OLCEA, com. în jud. Bihor, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Cermei, la contactul cu Dealurile Codru-Moma; 2 990 loc. (1 iul. 1996): 1 458 de sex masc. și 1 532 fem. Satul Olcea apare menționat documentar, prima oară, în 1552, cu denumirea *Olchya*. Cod poștal: 3674.

OLCHYA → Olcea.

OLIMP, stațiune balneoclimaterică estivală, de interes general, situată în jud. Constanța, într-o zonă relativ bogată în vegetație, pe țărmul Mării Negre, la 7 km N de municipiul Mangalia, căruia îi aparține din punct de vedere ad-tiv. Este o stațiune nouă, intrată în circuitul turistic în anul 1972, formată dintr-un ansamblu arhitectonic ultramodern, cu hoteluri elegante, purtând numele unor vechi provincii istorice românești (Banat, Maramureș, Transilvania, Oltenia, Muntenia, Moldova, Dobro-

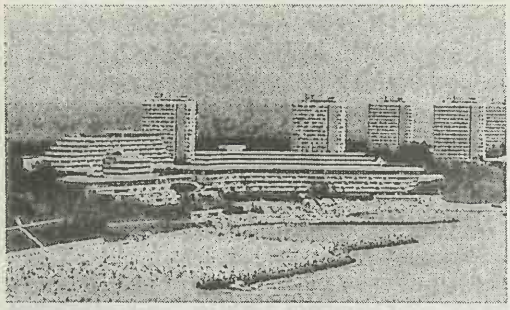

Olimp. Vedere generală

gea). Climat maritim, cu veri călduroase (în iul. temp. medii peste 22°C) și mai mult senine (durata de strălucire a Soarelui este de 10-12 ore pe zi) și ierni blânde, cu zăpadă puțină (în ian. medii de 0°C). Temp. medie anuală este de 11,2°C, iar precipitațiile medii însumează sub 400 mm anual. Factorii naturali de cură sunt climatul maritim, bogat în aerosoli salini, și apa Mării Negre, clorurată, sulfatată, sodică, magneziană, hipotonă (mineralizarea 15,5‰). Stațiunea se află pe o faleză înaltă, la 20-30 m alt., la baza căreia sunt amenajate plaje mici, intime, cu nisip fin, smulse mării prin crearea unor mici golfuri artificiale. Stațiunea este indicată atât pentru cură heliomarină în timpul vacanțelor de vară, cât și pentru tratarea unor afecțiuni reumatismale degenerative, inflamatorii și abarticulare, afecțiuni posttraumatice, boli neurologice periferice, ginecologice, endocrine, dermatologice, respiratorii etc. Cod poștal: 8721.

OLOAGA-GRĂDINARI → Comana (4).

OLOGI → Crângu.

OLOSIG → Oradea (3).

OLPRET → Bobâlna (2).

OLT 1. Râu în partea centrală și de S a României, cu direcție predominantă de curgere N-S, afl. stg. al Dunării pe terit. com. Islaz (jud. Teleorman). De la izvor și până la vărsare, de-a lungul celor 615 km (al patrulea râu al țării, ca lungime, după Dunăre, Mureș și Prut), râul O. străbate 7 județe (Harghita, Covasna, Brașov, Sibiu, Vâlcea, Olt, Teleorman), mai multe depresiuni (Ciuc, Brașov, Făgăraș, Loviștea), defilee (Tușnad, Racoș, Turnu Roșu—Cozia—Călimănești) și trecători (Tușnad, Turnu Roșu, Cozia) și colectează c. 80 de afluenți, care îi asigură o supr. a bazinului de 24 050 km^2. Izv. de pe versantul de S-SE al masivului Hășmașu Mare (Carpații Orientali), de la 1 280 m alt., și, după ce străbate sectorul montan pe c. 20 km, cu un curs vijelios (aici panta de scurgere este de 25‰), trecând prin orașul Bălan (în amonte de care a fost realizat un mic lac de acumulare), pătrunde în Depr. Ciuc, în aval de Sândominic, unde râul își potolește apele învolburate ca urmare a reducerii pantei de scurgere de la 25‰ la 7‰. În aval de Sândominic, râul O. drenează Depr. Ciuc pe

Olt (1). Valea Oltului la ieșirea din defileul de la Racoș

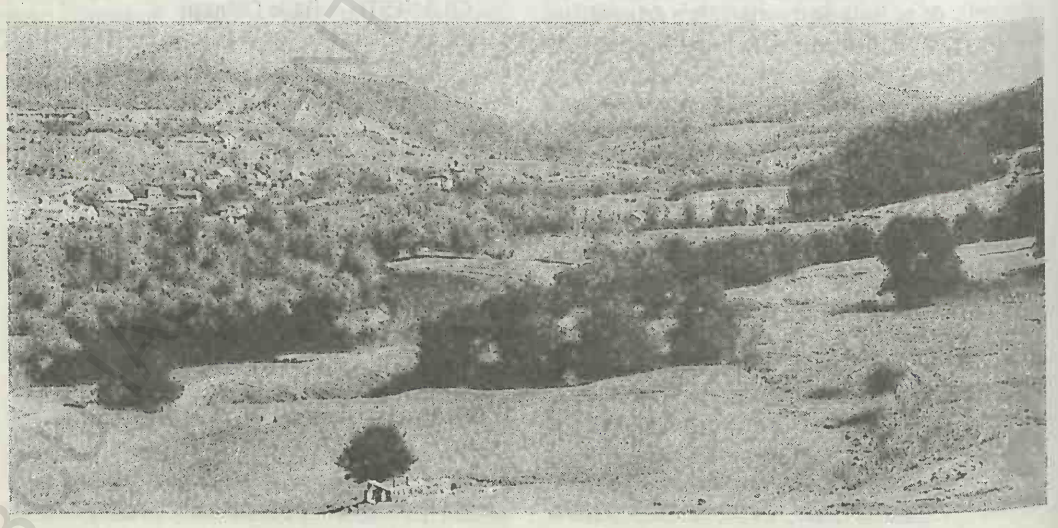

direcție N-S, pe c. 80 km lungime, având un curs leneș, meandrat, încadrat de zone mlăștinoase, cu multe despletiri din cauza scăderii bruște a pantei de scugere (pe fundul Depr. Ciuc) până la 2,5-1‰. În acest sector depresionar, O. întâmpină rezistența a doi pinteni vulcanici, care pătrund adânc în Depr. Ciuc (cunoscuți sub numele de pintenii sau pragurile de la Racu și Jigodin), fiind nevoit să-și îngusteze albia în aceste două sectoare. După ce a „lenevit" în Depr. Ciuc, O. își adună forțele pentru străpungerea rocilor eruptive din SE M-ților Harghita și din partea de NV a M-ților Bodoc, formând pitorescul defileu de la Tușnad, unde panta crește la 3-4‰, iar apele sunt nevoite să-și grăbească cursul. După ce scapă din încleștarea defileului de la Tușnad, O. își continuă traseul către S, pătrunzând în compartimentul central al Depr. Brașov (respectiv în Depr. Sfântu Gheorghe), domolindu-și din nou cursul în aval de municipiul Sfântu Gheorghe, unde panta râului ajunge la 1,5 ‰. Între defileul de la Tușnad (în N) și confl. cu Râu Negru (în S), O. traversează, de la N la S, partea de V a jud. Covasna, pe o lungime de c. 50 km. În aval de confl. O. cu Râu Negru, valea Oltului își schimbă brusc direcția de curgere de la S către N, făcând o amplă cotitură, îmbrățișând marginea de S a M-ților Baraolt, care i-a impus de fapt această uriașă deviere a cursului său. Pe sectorul de vale cu direcția S-N, între confl. cu Râu Negru (în S) și confl. cu Vârghiș (în N), albia râului O. meandrează intens. Din cauza pantei reduse de scurgere (1,2 ‰), lunca se lărgește, iar apele curg liniștite la limita dintre jud. Covasna și jud. Brașov. În aval de confl. cu râul Vârghiș, O. își schimbă brusc direcția de curgere, către V-SV, străbătând partea de NV a jud. Brașov pe o lungime de 208 km, cu o pantă medie de 0,45‰. Imediat ce intră pe terit. jud. Brașov, O. întâmpină rezistența bazaltelor neovulcanice din partea de N a M-ților Perșani, pe care le-a străpuns cu tenacitate, creându-și un impresionant și fermecător defileu (Defileul de la Racoș). După ce scapă din strânsoarea acestui defileu, O. face o puternică buclă, iar în aval de confl. cu râul Homorod pătrunde liniștit în vasta arie a Depr. Făgăraș, unde are un curs foarte meandrat, cu tendință de abatere spre dreapta, spre Pod. Hârtibaciului, albia sa fiind ușor împinsă în această direcție de aluviunile aduse de numeroșii afl. pe care-i primește pe stânga. În arealul Depr. Făgăraș, râul O. are maluri joase, o luncă largă, bine dezvoltată, și versanți asimetrici (cu afl. mai puțini pe partea dr. și mai numeroși pe stg.). Sumedenia de afl. primiți de O. pe partea stg., veniți de pe pantele de N ale M-ților Făgăraș (Șercaia, Sebeș, Berivoiu, Săvăstreni, Breaza, Sâmbăta, Viștea, Ucea, Arpaș, Cârțișoara, Avrig ș.a.), determină ca această zonă să înregistreze cea mai densă rețea hidrografică din țară (1,4 km/km^2). Potențialul hidroenergetic și de alimentare cu apă ale râului O., în perimetrul Depr. Făgăraș, au fost concretizate în realizarea a 5 lacuri de acumulare cu tot atâtea hidrocentrale. Înainte de a părăsi Depr. Făgăraș, O. drenează partea de SE a jud. Sibiu, pe o lungime de 56 km, pe terit. căruia își arcuiește cursul către S, pregătindu-se pentru puternica înfruntare care îl așteaptă la traversarea Carpaților Meridionali. În aval de confl. cu râul Cibin, O. își croiește, pe o distanță de c. 40 km (între Turnu Roșu și Călimănești), unul dintre cele mai mari și mai spectaculoase defilee din Carpații românești, străpungând transversal, de la N la S, Carpații Meridionali, pe o pantă medie de 1,5‰. În acest sector, O. a reușit, de-a lungul erelor geologice, să înfrângă rezistența rocilor cristaline, dure, ale M-ților Făgăraș și Cozia (pe stg. văii). După ce părăsește zona montană, în aval de Călimănești, O. străbate zona subcarpatică a Olteniei (Subcarpații Vâlcii), iar în aval de Râmnicu Vâlcea își sculptează valea la limita dintre Piem. Cot-

Olt (1). Defileul Turnu Roșu—Cozia

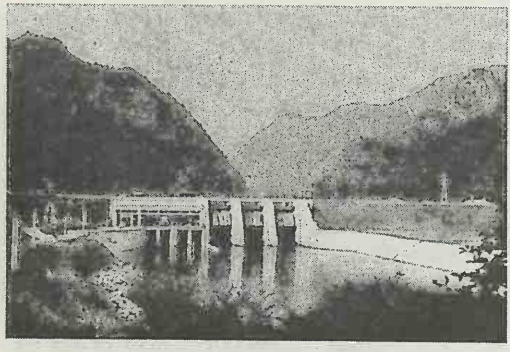

Barajul hidrocentralei de la Turnu Roşu

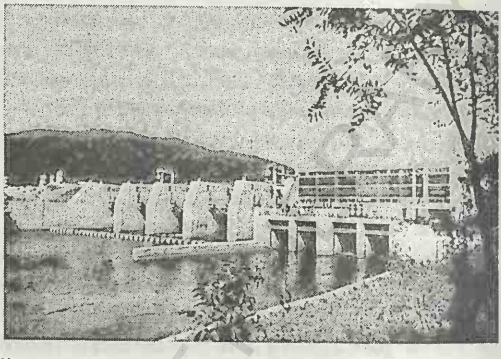

Barajul hidrocentralei de la Călimăneşti

Olt (1)

meana (la E) şi Piem. Oltetului (la V), după care intră în Câmpia Română (separând Câmpia Boian, din E, de Câmpia Romanaţi, din V), unde lunca se lărgeşte considerabil, iar procesele intense de divagare provoacă o mobilitate mare a albiei (în aval de Drăgăneşti-Olt, râul O. suferă o uşoară abatere spre dreapta). În cursul inferior, râul O. traversează jud. Olt pe direcţie NNV-SSE, pe o distanţă de 145 km, după care trece prin extremitatea de SV a jud. Teleorman, pe o lungime de 15 km, vărsându-se în Dunăre pe terit. com. Islaz. În aval de Drăgăneşti-Olt, valea Oltului este secondată în paralel, pe partea stg., de râul Sâi, considerat a fi un curs părăsit al Oltului. Debitul mediu multianual al râului O. în cursul inf., care variază între 160 şi 190 m^3/s, a permis ca în această zonă să se amenajeze marile sisteme de irigaţii (alimentate din apele Oltului) din zonele Stoeneşti—Scărişoara—Vişina—Tia Mare. Ca urmare a marelui potenţial hidroenergetic de care dispune râul O. (17% din totalul potenţialului hidroenergetic al râurilor interioare ale ţării), de-a lungul cursului său mijlociu şi inferior au fost construite (în perioada 1970-1990) 24 de lacuri de acumulare şi tot atâtea hidrocentrale, cu o putere instalată, totală, de 940 MW. Din amonte spre aval, acestea sunt:

lacuri: Făgăraş, Voila (inundat în 1988; vol.: 12,3 mil. m^3), Viştea (1989; 4,3 mil. m^3), Arpaş (1990; 7,4 mil. m^3), Avrig (1990; 10,8 mil. m^3), Gura Lotrului (1986; 8,2 mil. m^3), Turnu Roşu (1982; 13 mil. m^3), Călimăneşti (1981; 4,6 mil. m^3), Dăeşti (1975; 209 ha; 11,2 mil. m^3), Râmnicu Vâlcea (1974; 319 ha; 19,04 mil. m^3), Râureni (1977; 174 ha; 7,3 mil. m^3), Govora (1975; 477,2 ha; 18,5 mil. m^3), Băbeni (1978; 905 ha; 59,7 mil. m^3), Ioneşti (1979; 466 ha; 24,9 mil. m^3), Zăvideni (1979; 839 ha; 50 mil. m^3), Drăgăneşti-Olt (1987; 1 070 ha; 76 mil. m^3), Strejeşti (1978; 2 203,5 ha; 225 mil. m^3), Arceşti (1980; 837 ha; 43,44 mil. m^3), Slatina (1980; 540,7 ha; 19,24 mil. m^3), Ipoteşti (1985; 1 700 ha; 110 mil. m^3), Drăgăşani (1980; 828 ha; 48 mil. m^3), Frunzaru (1989; 96 mil. m^3), Rusăneşti (1989; 78 mil. m^3), Izbiceni.

hidrocentrale: Făgăraş (27 MW), Voila (14,2 MW, intrată în funcţiune în febr. 1989), Viştea (14,2 MW, 1989), Arpaşu de Jos (14,2 MW, 21 ian. 1992), Avrig (14,2 MW), Gura Lotrului (26,5 MW), Turnu Roşu (70 MW), Călimăneşti (38 MW, 1981), Dăeşti (37 MW, 1976), Râmnicu Vâlcea (46 MW, 1974), Râureni (48 MW, 1977), Govora (45 MW, 1975), Băbeni (37 MW, 1978), Ioneşti (38 MW, 1979), Zăvideni (38 MW, 1979), Drăgăneşti-Olt (53 MW, 1987-1989), Strejeşti (50 MW, 1979), Arceşti (38 MW, 11 nov. 1980), Slatina (26 MW, 1981), Ipoteşti (53 MW, 1986), Drăgăşani (53 MW, 1981 şi cu toată capacitatea în 1989), Frunzaru (53 MW, 1989), Rusăneşti (53 MW, 1989 şi al patrulea grup energetic la 20 mart. 1992), Izbiceni (53 MW, 1989).

Cei mai importanţi afl. ai râului O. (de la izv. la vărsare): Râu Negru, Bârsa, Şercaia, Sebeş, Berivoiu, Sâmbăta, Viştea, Arpaş, Cârţişoara, Avrig, Topolog ş.a. (pe stg.), Mădăraşu Mare, Aita, Baraolt, Vârghiş, Homorod, Cibin, Lotru, Bistriţa vâlceană, Luncavăţ, Olteţ, Teslui (pe dr.). În Antichitate, râul O. era cunoscut sub denumirea daco-getică *Alutus*, iar mai târziu cu denumirea

romană *Aluta*. De-a lungul văii inf. a O., între Boița *(Caput Stenarum)* — localit. componentă a orașului Tălmaciu, jud. Sibiu, și „Cetatea Verdea" — un ostrov pe Dunăre (azi dispărut), la SV de com. Islaz, jud. Teleoman, romanii au construit o linie de fortificații, numită *Limes Alutanus*, apărată de numeroase castre (*Romula, Acidava, Buridava, Castra Traiana, Alutela* sau *Arutela* ș.a.).

2. Județ situat în partea de S a României, în bazinul inf. al râului Olt (față de care are o așezare simetrică), pe stg. Dunării, la granița cu Bulgaria (pe o lungime de 47 km), între jud. Dolj (V), Vâlcea (N-NV), Argeș (N-NE) și Teleorman (E), la intersecția meridianului de 24° longitudine E cu paralela de 44° latitudine N. *Supr.*: 5 498 km^2 (2,30% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 517 597 loc. (2,29% din populația țării), din care 255 610 de sex masc. (49,38%) și 261 987 de sex fem. (50,62%). *Populația urbană*: 206 353 loc. (39,87%); *rurală*: 311 244 loc. (60,13%). *Densitatea*: 94,1 loc./km^2. *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 98,87% români, 1,05% țigani, 0,04% maghiari, 0,01% germani, 0,03% alte minorități. *Reședința*: municipiul Slatina. *Orașe*: Balș, Caracal (municipiu), Corabia, Drăgănești-Olt, Piatra-Olt, Scornicești. *Comune*: 94. *Sate*: 378 (din care 21 aparțin orașelor). *Localit. componente ale orașelor și municipiilor*: 4.

Relief predominant de câmpie (67% din supr. jud. O.), aparținând sectorului central-vestic al Câmpiei Române, reprezentat de partea de V a Câmpiei Boian (la E de râul Olt) și partea de E a Câmpiei Romanați (la V de Olt), cu alt. ce coboară de la 194 m (în N — în arealul com. Teslui) la 37 m (în S — în perimetrul com. Gârcov). Regiunea de câmpie (formată în cea mai mare parte din 5-6 niveluri de terase ale Dunării și Oltului), prezintă un microrelief larg ondulat, cu o serie de văi seci, dune de nisip (fixate de vegetație), conuri de dejecție și câmpuri interfluviale netede, cu înclinare generală către S (câmpurile Leu—Rotunda, Boian, Cărbunarilor, Slatinei ș.a.), presărate cu crovuri și gorgane. Zona de câmpie este acoperită în cea mai mare parte cu depozite loessoide, pe care s-au format diferite tipuri de cernoziomuri (cele mai fertile soluri ale jud. O.), propice culturilor agricole. Luncile celor două mari artere hidrografice ale jud. O., respectiv lunca Dunării, cu o lățime max. de 9 km (în dreptul satului Potelu din com. Ianca), și lunca Oltului, cu o lățime de 5-6 km, se individualizează ca subunități distincte. Părțile de N și NV ale jud. O. sunt ocupate (în proporție de 33%) de prelungirile Piem. Cotmeana (la E de râul Olt) și, respectiv, ale Piem. Oltețului (la V de Olt), alcătuite din dealuri piemontane cu alt. de 200-400 m, fragmentate de văi, cu povârnișuri accentuate și versanți afectați de eroziune. Contactul Piem. Cotmeana cu câmpia (pe aliniamentul Valea Mare—Potcoava—Corbu) este evidențiat printr-o denivelare de c. 50-60 m, precum și printr-o nouă generație de văi (Chiara, Iminog, Dorofei, Florișor, Osica ș.a.) care izvorăsc din dealurile piemontane.

Climă temperat-continentală cu o nuanță mai umedă în partea de N a jud. O. și un caracter mai arid în S. Continentalismul accentuat al jud. O. și unele influențe ale pătrunderii aerului tropical dinspre SV fac ca vara să se înregistreze frecvent o vreme foarte călduroasă și secctoasă. Valorile medii anuale ale temp. aerului oscilează între 10,6°C în partea de N a jud. și 11,5°C în S. Temp. max. absolută (42°C) a fost înregistrată la Corabia (25 aug. 1945), iar temp. minimă absolută (–32°C) la Caracal (25 ian. 1942) și Corabia (25 ian. 1943). Regimul precipitațiilor atmosferice înregistrează o ușoară diferențiere între zona de câmpie și cea piemontană, cantitățile medii anuale variind între 453 și 568 mm în reg. de câmpie și între 600 și 750 mm în arealul dealurilor piemontane. Regimul eolian se caracterizează printr-o interferență a curenților de aer dinspre E și V, care au o frecvență apoximativ egală (18-20%), cât și prin unele pătrunderi ale maselor de aer dinspre S, concretizate sub forma vântului numit Băltăreț. Vânturile predominante sunt însă Crivățul, care bate dinspre E (aducând viscole și zăpezi iarna) și Austrul dinspre V și SV — vânt cald și umed în sezonul rece și secetos vara. Vânturile au viteze medii anuale cuprinse între 2 și 5 m/s.

Rețeaua hidrografică, cu o densitate ce variază între 0,1 și 0,7 km/km^2, este reprezentată, în principal, printr-un segment (47 km lungime) al cursului inf. al Dunării, care drenează extremitatea de S a jud. O., formând granița cu Bulgaria, prin cursul inf. al Oltului și prin cursurile superioare ale râurilor Călmățui și Vedea (cu afl. Vedița, Plapcea, Dorofei ș.a.). Panta redusă de scurgere a apei (3,5-4,5 ‰) și lărgirea albiei Dunării în sectorul

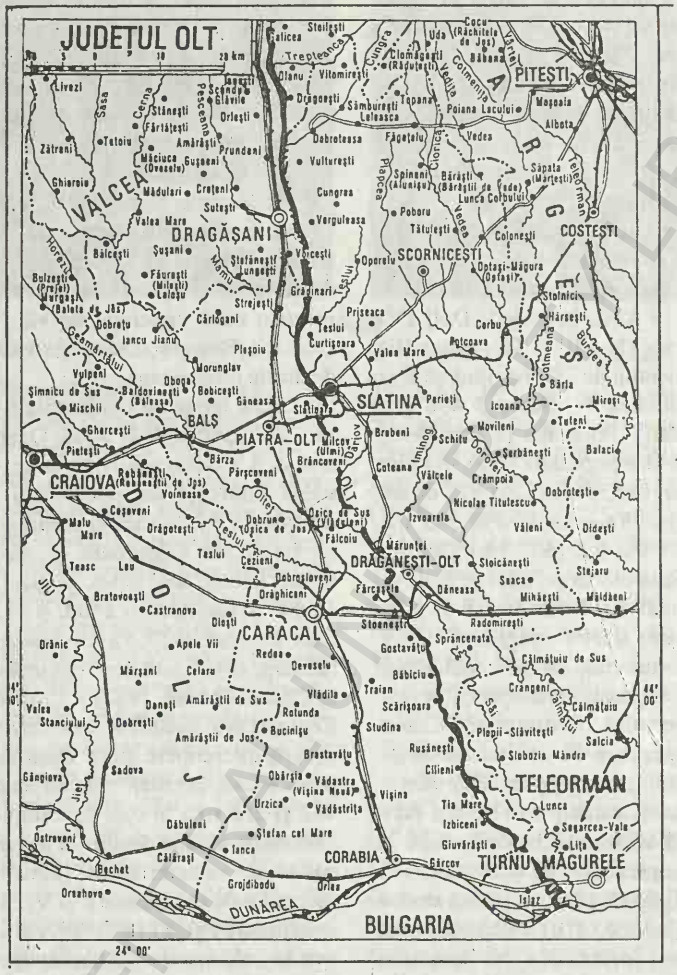

aferent jud. O. au favorizat aluvionarea, despletirile și formarea mai multor ostroave în această zonă (ostroavele Păpădia, Grădiștea, Dragaveiu, Băloiu, Calnovăț ș.a.) care constituie un pericol pentru navigație, deoarece în jurul lor se formează adeseori zăpoare. Râul Olt, cu pante reduse de scurgere, specifice cursurilor inf. ale râurilor din Câmpia Română, cu numeroase meandre și despletiri (în prezent dispărute, în mare parte, ca urmare a amenajărilor hidrotehnice) și un debit mediu multianual ce variază între 160 m^3/s (la intrarea în județ) și 190 m^3/s (la ieșirea din jud. O.), reprezintă pr. axă hidrografică ce străbate median jud. O., de la N-NV către S-SE, pe o lungime de 145 km, ultimii 15 km (din totalul său de 615 km), de la ieșirea din jud. O. și până la vărsarea în Dunăre, parcurgându-i pe terit. jud. Teleorman. În perimetrul jud. O., acest mare râu al său și al țării colectează o mulțime de afl., printre care Cungrea Mică, Teslui, Strehăreni, Milcov, Oboga, Dârjov, Iminog ș.a. (pe stg.), Pesceana, Dâlga, Mamu, Beica, Olteț, Teslui, Gologan ș.a. (pe dr.). În afara câtorva mici lacuri de crov sau de luncă, jud. O. dispune de 44 de lacuri antropice, cu supr. cuprinse între 1 și 32 ha, amenajate pe văile unor râuri pentru piscicultură, irigații și alte utilizări (lacurile Scornicești, 32 ha, pe râul Plapcea Mică; Poboru, 28 ha, pe râul Plapcea; Suica, 22 ha, pe Teiuș;

Ipotești, 16 ha, pe Oboga; Movileni, 15 ha, pe Dorofei; Coteana, 12 ha, pe Iminog ș.a.). Cele mai importante acumulări de apă, realizate cu scop hidroenergetic pe râul Olt, sunt: Zăvideni (839 ha), Drăgășani (828 ha), Strejești (2 203,5 ha), Arcești (837 ha), Slatina (540,7 ha). Cel mai mare lac natural (de luncă) din jud. O. — Potelu (72 km^2), situat în lunca Dunării, în arealul satului cu același nume din com. Ianca, a fost desecat în deceniul 7 al sec. 20, iar terenul aferent a fost introdus în circuitul agricol.

Vegetația naturală, înlocuită în cea mai mare parte de culturi agricole, aparține zonelor silvostepei și cereto-gârnițetelor. Zona de silvostepă, extinsă în partea centrală și de S a jud. O., mai păstrează pe alocuri păduri răzlețe de stejar brumăriu *(Quercus pedunculiflora)* sau stejar pufos (*Quercus pubescens*), precum și păduri de amestec, în care, alături de stejarul brumăriu, apar gârnița *(Quercus frainetto)*, cerul *(Quercus cerris)*, stejarul pedunculat *(Quercus robur)*, jugastrul *(Acer campestre)*, frasinul *(Fraxinus excelsior)*, teiul *(Tilia tomentosa)* ș.a. În această zonă, pe mici parcele rămase între terenurile cultivate sau la marginile pădurilor, există pârloage dominate de păiuș *(Festuca valesiaca)*, bărboasă *(Botriochloa ischaemum)*, firuța cu bulb ș.a. Zona cereto-gârnițetelor, extinsă în arealele piemontane din partea de N a jud. O., se remarcă prin păduri constituite numai din cer *(Quercus cerris)* sau gârniță (*Quercus frainetto*), ori în amestec cu alte specii. Subarboretul acestor păduri include corn *(Cornus mas)*, alun *(Corylus avellana)*, lemn câinesc *(Ligustrum vulgare)*, măceș *(Rosa canina)* ș.a. Local, se mai mențin pajiști secundare degradate în care se dezvoltă asociațiile de păiușuri *(Festuca valesiaca, Festuca pseudovina)*. Pe terit. jud. O. există și câteva specii floristice rare, ocrotite de lege (*Tulipa biebersteiniana, Fritillaria montana, Crocus moesiacus* ș.a.). În luncile marilor râuri se întâlnesc zăvoaie de sălcii și plopi, tufișuri de răchită și unele specii ierboase ca rogozul *(Carex gracilis)*, limbarița *(Alisma plantago)*, stânjenelul de baltă *(Iris pseudacorus)* ș.a.

Fauna, caracteristică regiunilor de câmpie și de deal, cu biotopuri de pajiști, de pădure și acvatice, cuprinde elemente variate. În pădurile de deal se întâlnesc mistreți, lupi, vulpi, pisici sălbatice, bursuci, veverițe, jderi, ciocănitori, privighetori, ciocârlii de pădure, sturzi, gaițe, mierle, șerpi, gușteri, șopârle, broaște ș.a. — multe dintre aceste specii apărând și în pădurile de câmpie. Fauna de câmp, este dominată de rozătoare și păsări, dar nu lipsesc reptilele, batracienii și insectele. Dintre rozătoare se remarcă dihorul, nevăstuica, hermelina, hârciogul, popândăul, șoarecele de câmp, iepurele de câmp, șobolanul de câmp, cârtița ș.a., iar dintre păsări — prepelița, ciocârlia de câmp, potârnichea, presura, dumbrăveanca, șorecarul mare, eretele alb, fazanul (colonizat) ș.a. Dropia *(Otis tarda)* — cea mai mare pasăre de câmpie (pe cale de dispariție în România), ocrotită de lege, întrunea cândva cel mai mare efectiv din țară pe terit. jud. O., azi întâlnindu-se în arealele localit. Băbiciu, Stoicănești, Scărișoara, Nicolae Titulescu, Rusănești, Redea ș.a., numărul exemplarelor aflându-se în regres pronunțat. Prezența Dunării, Oltului și a altor râuri mai mari, precum și a numeroaselor iazuri și lacuri antropice au generat existența unei bogate și variate faune acvatice (crap, somn, șalău, știucă, plătică, biban, babușcă, caracudă, oblete, scrumbie ș.a.), și a multor păsări și mamifere care trăiesc în apropierea apelor (gâște, rațe, stârci, berze, lișițe, fluierari, nagâț, vidre, nurci etc.).

Resursele naturale ale jud. O. sunt reprezentate doar prin câteva zăcăminte de petrol (Ciurești, Otești, Iancu Jianu, Comănița, Spineni, Oporelu, Verguleasa, Potcoava, Tufeni, Movileni) și gaze naturale (Icoana, Cungrea, Poboru, Tufeni, Movileni, Oporelu, Găneasa, Pleșoiu, Iancu Jianu), cât și prin însemnate rezerve de argile (Arcești, Slătioara, Dăneasa, Corabia, Drăgănești ș.a.) și de balast (Stoicănești, Slatina, Ipotești, Comănița, Slătioara ș.a.).

Istoric. Cele mai vechi urme de locuire (unelte, așchii, resturi fosile etc.), descoperite pe cursul mijlociu al râului Dârjov, atestă prezența unor hominizi pe aceste meleaguri încă din Paleoliticul inferior (600 000-480 000 î.Hr.). Epoca neolitică este bine reprezentată prin vestigiile unor așezări identificate în arealele localit. Vădastra, Fărcașele, Brebeni, Slatina, Oboga, Coteana, Orlea, Gura Padinii, Drăgănești, Optași, Mogoșești ș.a., din care s-au recuperat vârfuri de săgeți, lame, răzuitoare, topoare, dălți, săpăligi etc. Perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului (c. 2500-1800 î.Hr.) este reprezentată de numeroase dovezi materiale (în special ceramică), descoperite în așezările de la

Celeiu, Slatina, Curtișoara, Găneasa, Vâlcele, Orlea, Potelu, Scornicești ș.a., iar Epoca bronzului, de vestigiile scoase la iveală în așezările de la Slatina, Cârlogani, Ipotești, Găneasa, Vâlcele, Vulturești, Sprâncenata ș.a. Din prima Epocă a fierului (Hallstatt) datează vasele de lut descoperite la Orlea, Sprâncenata, Găneasa, Drăgănești, Slatina, Gura Padinii ș.a. Cele 41 de așezări arheologice identificate în arealele localit. Slatina, Scornicești, Stoicănești, Priseaca, Bălănești, Mărgărițești, Vâlcele, Sprâncenata, Enoșești, Corabia (Sucidava) ș.a. atestă că în cea de-a doua Epocă a fierului (La Tène), pe aceste meleaguri trăia o numeroasă populație care folosea pe scară largă roata olarului și se ocupa cu prelucrarea metalelor prețioase (dovadă fiind vasele de ceramică și tezaurul dacic din argint descoperite în așezarea de la Bălănești, din com. Mărunței). În urma primului război daco-roman din anii 101-102, împăratul Traian a anexat la Imperiul Roman, printre altele, și partea de E a Olteniei, care cuprindea terit. actual al jud. O. Această parte a Daciei romane (între Jiu și Olt) s-a aflat mai întâi sub administrarea guvernatorului Moesiei Inferior, iar din 119 a intrat în componența Daciei Inferior și apoi (probabil din 193) a Daciei Malvensis. Pe aceste terit. ocupate de ei, romanii au construit numeroase castre, așezări rurale și urbane (Celeiu, Sucidava, Romula, Slăveni, Orlea, Movileni, Dobrun, Fărcașele ș.a.), precum și o serie de drumuri pietruite, cu rol strategic și comercial. Conviețuirea neîntreruptă a dacilor alături de coloniștii romani este dovedită arheologic de vasele de ceramică lucrate de daci și descoperite în castrul de la Slăveni, în așezările rurale romane de la Dobrun și Fărcașele și în așezările urbane Romula și Sucidava. Populația autohtonă (daco-romană) a continuat să locuiască aici și după retragerea (271/275) administrației și a legiunilor romane de pe terit. Daciei, cu toate vicisitudinile create de invazia popoarelor migratoare din sec. 4-7 sau de alte împrejurări. Prezența populației autohtone, în timpul primului mileniu d.Hr., este evidențiată de descoperirile arheologice din perimetrele localit. Grojdibodu, Orlea, Redea, Caracal, Osica de Sus, Enoșești, Balș ș.a. (sec. 2-3), Racovița, Dobrun, Cepari, Slatina, Slăveni, Corabia ș.a. (sec. 4), Ipotești, Recea, Găneasa, Slatina, Doba, Drăgănești, Mărgărițești, Vulturești ș.a. (sec. 5-7), Orlea, Celeiu, Potelu, Studina, Hotărani, Găneasa, Racovița, Stoicănești, Slatina, Drăgănești ș.a. (sec. 8-11) etc. Din perioada feudalismului timpuriu au fost scoase la iveală urme materiale în localit. Cotmeana, Ipotești, Slatina, Găneasa, Caracal ș.a. Prezența unei numeroase populații românești, existentă (în limitele de azi ale jud. O.) și după distrugătoarea invazie tătară din 1241, este consemnată în *Diploma Ioaniților* (1247), care atestă și existența unor voievozi aflați în fruntea unor entități politice distincte și a unor așezări bine organizate (ex.: voievodatul lui Ioan de pe dr. râului Olt, în Câmpia Caracalului). Dezvoltarea și înflorirea schimburilor comerciale în sec. 14 determină apariția ulterioară a unor târguri și orașe, printre care Slatina, Caracal, Balș, Corabia ș.a., care, de-a lungul Evului Mediu, aveau să cunoască o activitate prosperă și să joace un rol important în evoluția acestei zone. Hrisoavele domnești și cronicile scrise consemnează mai toate participările locuitorilor meleagurilor oltene la marile confruntări ale timpului (răscoale, lupte cu turcii etc.). Nenumăratele frământări ale populației vor culmina cu Revoluția din 1821, condusă de Tudor Vladimirescu. Izbucnită în febr. 1821, Revoluția lui Tudor Vladimirescu a ridicat la luptă întreaga Oltenie, locuitorii satelor și orașelor jud. O. jurând credință acestuia (în armata lui Tudor Vladimirescu s-au înrolat panduri și dorobanți din 78 de localități din jud. O.). În drum spre București, Tudor Vladimirescu a poposit la Slatina între 4 și 10 mart. 1821. Alături de pandurii lui Tudor Vladimirescu a luptat și vestitul haiduc Iancu Jianu (erou legendar, originar din jud. O.) împreună cu ceata sa. Un ecou deosebit în rândul populației de pe terit. jud. O. l-au avut și Revoluția de la 1848, actul Unirii Munteniei cu Moldova în 1859, proclamarea Independenței de stat a României la 9 mai 1877, Răscoala țărănească din 1907, luptele din timpul primului război mondial, Marea Unire din 1 dec. 1918, războiul antihitlerist ș.a. În ceea ce privește limitele actuale ale jud. O., ele se suprapun, aroximativ, peste cele ale vechilor județe Olt și Romanați. Cea mai veche mențiune documentară referitoare la jud. O. se întâlnește într-un hrisov din 26 apr. 1500, din timpul domniei lui Radu cel Mare. Cele două județe (Olt și Romanați), care secole de-a rândul au coexistat ca două teritorii simetrice, de o parte și de alta a râului Olt, apar cartografiate pentru prima dată, în anul 1700,

pe harta Stolnicului Constantin Cantacuzino, unul cu denumirea de *Oltus*, iar celălalt cu numele *Romanați*. Pe o hartă a lui Szathmáry din 1864, fostul jud. Olt corespunde, aproape până la identitate, cu partea de E a actualului jud. O., iar fostul jud. Romanați se suprapunea peste partea de V a actualului jud. O., cât și peste o porțiune de teren mai spre V, până aproape de Jiu, care includea satele de pe aliniamentul localit. Leu—Dioști—Dobrești—Dăbuleni. În perioada interbelică, fostul jud. Olt se extindea pe o supr. de 2 863 km^2, incluzând 4 plăși, un oraș și 332 de sate, iar fostul jud. Romanați pe o supr. de 3 560 km^2, cu 5 plăși, 3 orașe și 252 sate. Această apartenență a terit. actualului jud. O. la două unități ad-tive s-a menținut și în anii '50-'60 ai sec. 20, când România a fost împărțită pe regiuni și raioane, jumătatea de E a prezentului jud. fiind inclusă în regiunea Argeș, iar cea de V (la V de râul Olt), în regiunea Oltenia. Prin Legea nr. 2 din 17 febr. 1968, s-a revenit la împărțirea ad-tiv teritorială a țării pe județe, moment în care a fost înființat jud. O. în limitele actuale, cu o supr. de 5 498 km^2, 2 municipii, 5 orașe, 94 comune și 378 sate.

Economia actuală a jud. O., aflată în plin proces de tranziție la economia de piață, se caracterizează printr-o intensă activitate de privatizare a tuturor sectoarelor, de dezvoltare și modernizare a industriei și agriculturii, în paralel cu dezvoltarea și modernizarea activităților de construcții, transporturi, comerț, prestări de servicii etc.

Industria este ramura conducătoare a economiei jud. O., cu toate că timp îndelungat județul a avut un pronunțat caracter agrar. Totodată, industria se evidențiază printr-o oarecare varietate a ramurilor producătoare, o concentrare a ei în mai toate orașele, precum și printr-o specializare de importanță națională. Contribuția cea mai însemnată a jud. O. la producția industrială a țării este în domeniul energiei electrice, a metalurgiei aluminiului (Slatina) și al constr. de vagoane de cale ferată (Caracal) și de osii și boghiuri pentru vagoane de cale ferată (Balș). Principalele produse industriale care se realizează în jud. O. sunt: energia electrică și termică (termocentrala Slatina și hidrocentralele de la Slatina, Drăgănești-Olt, Arcești din com. Pleșoiu, Strejești, Slătioara, Ipotești din com. Milcov, Frunzaru din com. Sprâncenata și Rusănești), oțeluri (Balș), utilaje pentru ind. textilă și alim. și utilaje frigorifice (Slatina), mașini pentru ierbicidat, instalații pentru irigații, cazane pentru boilere, mașini de gătit ș.a. (Balș), anvelope și camere de aer (Caracal), mase plastice (Scornicești), rulmenți (Slatina), piese și subansamble auto (Slatina, Scornicești), mobilă (Slatina, Corabia), confecții și tricotaje (Slatina, Balș, Caracal, Corabia, Drăgănești-Olt, Scornicești), încălțăminte (Corabia), mat. de constr. (cărămidă, azbociment, prefabricate din beton etc.) la Slatina, Balș, Slătioara, Reșca, Drăgănești-Olt, produse alim. (preparate din carne și lapte, paste făinoase, zahăr, băuturi alcoolice, panificație etc.) la Slatina, Drăgănești-Olt, Corabia, Caracal, Balș, Scornicești ș.a. Activitatea industrială este completată de câteva meșteșuguri tradiționale, printre care cermica de Oboga, confecționarea pieselor de port popular și țesăturile de interior (Cezieni, Poboru, Vădastra, Osica de Sus), dulgheritul, rotăritul ș.a.

Agricultura, în cadrul căreia s-au produs (după dec. 1989) importante mutații în ceea ce privește forma de proprietate, structura producției, destinația și modul de valorificare a producției etc., beneficiază de condiții pedo-climatice optime pentru practicarea tuturor categoriilor de culturi și a creșterii animalelor, precum și de o mecanizare corespunzătoare (5 634 tractoare, 3 977 pluguri pentru tractor, 2 030 semănători mecanice, 1 444 combine autopropulsate ș.a., la sf. anului 1995), o chimizare și irigare (193 160 ha irigate, 1995) ridicate etc. În cadrul jud. O. se află unul dintre cele mai mari sisteme de irigații din țară, respectiv Stoenești—Vișina, Corabia—Sadova ș.a. La sf. anului 1995, fondul funciar al jud. O. era format din 442 377 ha terenuri agricole (din care 363 448 ha, respectiv 82,2% în proprietate privată, locul 4 pe țară), 57 745 ha acoperite cu păduri, 17 877 ha cu ape și 31 829 ha alte categorii de terenuri (acoperite cu construcții, neproductive etc.). În același an, din totalul supr. agricole (442 377 ha), 383 142 ha erau terenuri arabile, 35 329 ha pășuni, 813 ha fânețe, 10 537 ha vii și pepiniere viticole și 12 556 ha livezi și pepiniere pomicole. În 1995, structura culturilor de câmp era dominată de grâu și secară (138 837 ha), urmate de culturile de porumb (138 646 ha), plante uleioase (35 699 ha), floarea-soarelui (34 292 ha), plante de nutreț (25 438 ha), orz și orzoaică (23 667 ha), sfeclă de zahăr (3 056 ha), cartofi, leguminoase pentru boa-

be, legume etc. În 1995, producția totală de cereale boabe obținută de jud. O. a fost de 1 106 924 tone (locul 4 pe țară), din care 949 973 tone (85,8%) în sectorul privat. În același an, producția vegetală totală reprezenta 61,7% din totalul producției agricole a jud. O., iar restul (38,3%) aparținea producției animale. Viticultura, specializată în producția de vinuri roșii, are condiții bune de dezvoltare în arealele localit. Sâmburești, Vitomirești, Ianca, Făgețelu, Oporelu ș.a., în cadrul cărora se realizează cantități mari de struguri (33 890 tone, 1995). Pomicultura, cu o oarecare tradiție în zonele deluroase din partea de N a jud. O. (în perimetrele localit. Făgețelu, Vitomirești, Leleasca, Verguleasa, Cârlogani, Iancu Jianu, Pleșoiu ș.a.), a realizat (1995) o producție totală de fructe de 27 812 tone, din care 17 803 tone prune, 5 487 tone mere, apoi pere, piersici, cireșe și vișine, nuci, gutui ș.a. La începutul anului 1996, sectorul zootehnic (privatizat în proporție de peste 57%) cuprindea 67,4 mii capete bovine, 242,1 mii capete porcine, 227,2 mii capete ovine, 40,1 mii capete caprine și 25,1 mii capete cabaline. Avicultură (1 915,6 mii capete păsări); apicultură (15,1 mii familii de albine); piscicultură.

Căile de comunicație, în special cele rutiere, cu o densitate superioară mediei pe țară, urmate de cele feroviare și fluviale, corespund necesităților de transport efectuate în cadrul jud. O. sau cu celelalte județe ale țării. La sf. anului 1995, lungimea rețelei feroviare de pe terit. jud. O. însuma 233 km (din care 64 km linii electrificate), cu o densitate de 42,4 km/1 000 km^2 (inferioară mediei pe țară — 47,7 km/1 000 km^2). Importanța transporturilor feroviare de mărfuri și călători este amplificată de faptul că terit. jud. O, este traversat de trei linii feroviare de interes național: Timișoara—Caransebeș—Drobeta-Turnu Severin—Craiova—Caracal—Roșiori de Vede—București; Craiova—Balș—Piatra-Olt—Slatina—Costești—Pitești—București; Sibiu—Podu Oltului—Râmnicu Vâlcea—Drăgășani—Piatra-Olt—Caracal—Corabia. Cele trei linii feroviare se intersectează în două locuri formând nodurile feroviare Piatra-Olt și Caracal, ambele de importanță regională și națională. La sf. anului 1995, rețeaua drumurilor publice însuma 2 043 km (din care 371 km drumuri modernizate), cu o densitate de 37,2 km/100 km^2 (superioară mediei pe țară — 30,6 km/100 km^2). Ca și în cazul traficului feroviar, în traficul rutier, cele mai importante artere sunt cele care traversează jud. O. de la V la E sau de la N la S, celelalte drumuri publice având o importanță locală. Cel mai intens trafic de mărfuri și călători se înregistrează pe șoseua europeană E 70 Moravița—Timișoara—Caransebeș—Drobeta-Turnu Severin—Craiova—Slatina—Pitești—București—Giurgiu—Ruse (684,5 km), urmată de DN 64 Sibiu—Râmicu Vâlcea—Drăgășani—Caracal—Corabia. Celelalte artere rutiere de interes regional și național sunt: Craiova—Caracal—Stoenești—Mihăești—Roșiori de Vede—București; Târgu Jiu—Drăgășani—Cungrea—Poboru—Scorniceşti—Colonești—Pitești—București; Vidin—Calafat—Bechet—Corabia—Turnu Măgurele. Marile noduri rutiere sunt Slatina, Caracal, Balș, Găneasa ș.a. Transporturile fluviale de pe Dunăre sunt deservite de portul Corabia.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, activitatea de instruire și educare a copiilor se desfășura în cadrul celor 364 grădinițe de copii, cu 16 690 copii înscriși și 888 cadre didactice, 369 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 56 820 elevi și 3 832 cadre didactice, 25 de licee, cu 16 988 elevi și 1 154 profesori, 13 școli profesionale, cu 4 289 elevi și 221 profesori, 4 școli de maiștri, cu 454 elevi și 14 profesori ș.a. În aceeași perioadă, rețeaua așezămintelor culturale și de artă cuprindea un teatru național (Caracal), 21 de cinematografe, opt case de cultură, 94 cămine culturale, cinci muzee, cu 13 secții, 365 biblioteci, cu 2 077 000 vol. etc. În jud. O. au loc anual Festivalul național al călușarilor (din 1970) și Festivalul internațional de folclor (din 1991). În 1995, activitatea sportivă se desfășura în cadrul celor nouă cluburi, 65 de asociații și 161 secții sportive, în care activau 4 905 sportivi legitimați, 130 antrenori și 398 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, rețeaua unităților sanitare de pe terit. jud. O. cuprindea opt spitale, cu 3 141 paturi (un pat de spital la 165 locuitori), șapte policlinici, 146 dispensare, 67 farmacii (din care 42 particulare) ș.a. În același an, asistența medicală era asigurată de 637 medici (un medic la 812 locuitori), 65 medici stomatologi (un medic stomatolog la 7 963 locuitori) și 2 359 cadre medicale cu pregătire medie.

Turism. Absența peisajelor naturale spectaculare, monotonia reliefului de câmpie, predominant, puternicele transformări antropice intervenite în timp ș.a., situează jud. O. printre zonele cu un potențial turistic redus. Cu toate acestea, în jud. O. se practică un turism local și de tranzit legat de monumentele istorice și arhitectonice și de obiectivele social-culturale din Slatina, Caracal, Balș, de mânăstirile din Brâncoveni (1494), Oboga (Mânăstirea Călui, 1516-1521), Hotărani (1588) ș.a., de ruinele castrelor și orașelor romane de la Celeiu (Corabia), Reșca, Slăveni, Fărcașele, Orlea, Movileni ș.a. La acestea se mai adaugă rezervațiile forestiere Topana (144 ha), Seaca-Optășani (124 ha), Stoicănești (38 ha), colonia de dropii din perimetrele com. Stoicănești și Nicolae Titulescu, centrul de ceramică populară Oboga (vase cu o cromatică vie, cu motive fito- și zoomorfe, stilizate geometric), precum și unele centre de folclor autentic oltenesc. În 1995, capacitatea totală de cazare a jud. O. era de 1 244 locuri, repartizate în șapte hoteluri și moteluri, un han turistic, trei campinguri și trei tabere pentru elevi. Indicativ auto: *OT*.

Localitățile jud. Olt

I. Municipii	*Localit. componente ale municipiului*	
1. CARACAL		
2. SLATINA	1. Cireașov	
II. Orașe	*Localit. componente ale orașului*	*Sate care aparțin orașului*
1. BALȘ	1. Corbeni	1. Teiș
	2. Româna	
2. CORABIA	1. Tudor Vladimirescu	1. Vârtopu
3. DRĂGĂNEȘTI-OLT		1. Comani
4. PIATRA-OLT		1. Bistrița Nouă
		2. Criva de Jos
		3. Criva de Sus
		4. Enoșești
		5. Piatra
5. SCORNICEȘTI		1. Bălțați
		2. Bircii
		3. Chițeasca
		4. Constantinești
		5. Jitaru
		6. Mărgineni-Slobozia
		7. Mihăilești-Popești
		8. Mogoșești
		9. Negreni
		10. Piscani
		11. Rusciori
		12. Șuica
		13. Teiuș

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reșed. com.)
1. BALDOVINEȘTI	1. Băleasa
	2. Baldovinești
	3. Broșteni
	4. Dâmburile
	5. Găvănești
	6. Gubandru
	7. Pietriș
2. BĂBICIU	1. Băbiciu
3. BĂRĂȘTI	1. Bărăștii de Vede
	2. Bărăștii de Cepturi
	3. Boroești
	4. Ciocănești
	5. Lăzărești
	6. Mereni
	7. Moțoești
	8. Popești
4. BÂRZA	1. Bârza
	2. Braneț
5. BOBICEȘTI	1. Bobicești
	2. Bechet
	3. Belgun
	4. Chintești
	5. Comănești
	6. Govora
	7. Leotești
	8. Mirila
6. BRASTAVĂȚU	1. Brastavățu
	2. Crușovu
7. BRÂNCOVENI	1. Brâncoveni
	2. Mărgheni
	3. Ociogi
	4. Văleni
8. BREBENI	1. Brebeni
	2. Tciușu
9. BUCINIȘU	1. Bucinișu
	2. Bucinișu Mic
10. CÂRLOGANI	1. Cârlogani
	2. Beculești
	3. Cepari
	4. Scorbura
	5. Stupina
11. CEZIENI	1. Cezieni
	2. Bondrea
	3. Corlătești
12. CILIENI	1. Cilieni
13. COLONEȘTI	1. Colonești
	2. Bărăști
	3. Bătăreni
	4. Cârstani
	5. Chelbești
	6. Guești
	7. Mărunței
	8. Năvârgeni
	9. Vlaici
14. CORBU	1. Corbu
	2. Burdulești
	3. Buzești
	4. Ciurești
	5. Milcoveni
15. COTEANA	1. Coteana
16. CRÂMPOAIA	1. Crâmpoaia
	2. Buta
17. CUNGREA	1. Cungrea
	2. Cepești
	3. Ibănești
	4. Miești
	5. Oteștii de Jos
	6. Oteștii de Sus
	7. Spătaru
18. CURTIȘOARA	1. Curtișoara
	2. Dobrotinet
	3. Linia din Vale
	4. Pietrișu
	5. Proaspeți
	6. Raițiu
19. DĂNEASA	1. Dăneasa
	2. Berindei
	3. Cioflanu
	4. Pestra
	5. Zănoaga
20. DEVESELU	1. Deveselu
	2. Comanca
21. DOBREȚU	1. Dobrețu
	2. Curtișoara
	3. Horezu
22. DOBROSLOVENI	1. Dobrosloveni
	2. Frăsinetu
	3. Potopinu
	4. Reșca
	5. Reșcuța
23. DOBROTEASA	1. Dobroteasa
	2. Batia
	3. Câmpu Mare
	4. Vulpești

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

24. DOBRUN
1. Osica de Jos
2. Bobu
3. Chilii
4. Dobrun
5. Roșienii Mari
6. Roșienii Mici
7. Ulmet

25. DRĂGHICENI
1. Drăghiceni
2. Grozăvești
3. Liiceni

26. FĂGEȚELU
1. Făgețelu
2. Bâgești
3. Chilia
4. Gruiu
5. Isaci
6. Pielcani

27. FĂLCOIU
1. Fălcoiu
2. Cioroiașu
3. Cioroiu

28. FĂRCAȘELE
1. Fărcașele
2. Fărcașu de Jos
3. Ghimpați
4. Hotărani

29. GĂNEASA
1. Găneasa
2. Dranovățu
3. Grădiștea
4. Izvoru
5. Oltișoru

30. GÂRCOV
1. Gârcov
2. Ursa

31. GIUVĂRĂȘTI
1. Giuvărăști

32. GOSTAVĂȚU
1. Gostavățu
2. Slăveni

33. GRĂDINARI
1. Grădinari
2. Petculești
3. Runcu Mare
4. Satu Nou

34. GROJDIBODU
1. Grojdibodu
2. Hotaru

35. IANCA
1. Ianca
2. Potelu

36. IANCU JIANU
1. Iancu Jianu
2. Dobriceni
3. Preotești

37. ICOANA
1. Icoana
2. Floru
3. Ursoaia

38. IZBICENI
1. Izbiceni

39. IZVOARELE
1. Izvoarele
2. Alimănești

40. LELEASCA
1. Leleasca
2. Afumați
3. Greerești
4. Mierlicești
5. Tonești
6. Tufaru
7. Urși

41. MĂRUNȚEI
1. Mărunței
2. Bălănești
3. Malu Roșu

42. MIHĂEȘTI
1. Mihăești
2. Bușca

43. MILCOV
1. Ulmi
2. Ipotești
3. Milcovu din Deal
4. Milcovu din Vale
5. Stejaru

44. MORUNGLAN
1. Morunglav
2. Bărăști
3. Ghioșani
4. Morunești
5. Poiana Mare

45. MOVILENI
1. Movileni
2. Bacea

46. NICOLAE TITULESCU
1. Nicolae Titulescu
2. Ghimpețeni
3. Ghimpețenii Noi

47. OBÂRȘIA
1. Obârșia
2. Câmpu Părului
3. Coteni
4. Obârșia Nouă
5. Tabonu

48. OBOGA
1. Oboga
2. Călui
3. Gura Căluiu

49. OPORELU
1. Oporelu
2. Beria de Jos
3. Beria de Sus
4. Rădești

50. OPTAȘI-MĂGURA
1. Optași
2. Vitănești

51. ORLEA
1. Orlea
2. Gura Padinii
3. Orlea Nouă
4. Satu Nou

BCU IAȘI - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

52. OSICA DE SUS
1. Vlăduleni
2. Greci
3. Osica de Sus
4. Ostrov
5. Peretu
6. Tomeni

53. PÂRȘCOVENI
1. Pârșcoveni
2. Butoi
3. Olari
4. Șopârlița

54. PERIEȚI
1. Perieți
2. Bălteni
3. Măgura
4. Mierlești de Sus

55. PLEȘOIU
1. Pleșoiu
2. Arcești
3. Arcești-Cot
4. Cocorăști
5. Doba
6. Schitu din Deal
7. Schitu din Vale

56. POBORU
1. Poboru
2. Albești
3. Cornățelu
4. Creți
5. Seaca
6. Surpeni

57. POTCOAVA
1. Potcoava
2. Potcoava-Fălcoeni
3. Sinești
4. Trufinești
5. Valea Merilor

58. PRISEACA
1. Priseaca
2. Buicești
3. Săltănești

59. RADOMIREȘTI
1. Radomirești
2. Călinești
3. Crăciunei
4. Poiana

60. REDEA
1. Redea
2. Redișoara
3. Valea Soarelui

61. ROTUNDA
1. Rotunda

62. RUSĂNEȘTI
1. Rusănești
2. Jieni

63. SÂMBUREȘTI
1. Sâmbureşti
2. Cerbeni
3. Ionicești
4. Lăunele
5. Mănulești
6. Stănuleasa
7. Tonești

64. SCĂRIȘOARA
1. Scărișoara
2. Plăviceni
3. Rudari

65. SCHITU
1. Schitu
2. Catanele
3. Greci
4. Lisa
5. Moșteni

66. SEACA
1. Seaca

67. SLĂTIOARA
1. Slătioara
2. Salcia

68. SPINENI
1. Alunișu
2. Cuza Vodă
3. Davidești
4. Optășani
5. Profa
6. Spineni
7. Vineți

69. SPRÂNCENATA
1. Sprâncenata
2. Bârseștii de Sus
3. Frunzaru
4. Uria

70. STOENEȘTI
1. Stoenești

71. STOICĂNEȘTI
1. Stoicănești

72. STREJEȘTI
1. Strejești
2. Colibași
3. Mamura
4. Strejeștii de Sus

73. STUDINA
1. Studina
2. Arvătească
3. Grădinile
4. Plăviceanca
5. Studinița

74. ȘERBĂNEȘTI
1. Șerbănești
2. Strugurelu
3. Șerbăneștii de Sus

75. ȘTEFAN CEL MARE
1. Ștefan cel Mare
2. Ianca Nouă

76. TĂTULEȘTI
1. Tătulești
2. Bărbălăi
3. Lunca
4. Măgura
5. Mircești
6. Momaiu

77. TESLUI
1. Teslui
2. Cherleștii din Deal

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	3. Cherleștii Moșteni
	4. Comănița
	5. Corbu
	6. Deleni
	7. Schitu Deleni
78. TIA MARE	1. Tia Mare
	2. Doanca
	3. Potlogeni
79. TOPANA	1. Topana
	2. Cândelești
	3. Ciorâca
	4. Cojgărei
	5. Ungureni
80. TRAIAN	1. Traian
81. TUFENI	1. Tufeni
	2. Barza
	3. Stoborăști
82. URZICA	1. Urzica
	2. Stăvaru
83. VALEA MARE	1. Valea Mare
	2. Bârca
	3. Recea
	4. Turia
	5. Zorleasca
84. VĂDASTRA	1. Vișina Nouă
	2. Vădastra
85. VĂDĂSTRIȚA	1. Vădăstrița
86. VĂLENI	1. Văleni
	2. Mandra
	3. Popești
	4. Tirișneag
87. VÂLCELE	1. Vâlcele
	2. Bărcănești
	3. Vâlcelele de Sus
88. VERGULEASA	1. Verguleasa
	2. Căzănești
	3. Cucueți
	4. Dumitrești
	5. Poganu
	6. Valea Fetei
	7. Vânești
89. VIȘINA	1. Vișina
90. VITOMIREȘTI	1. Vitomirești
	2. Bulimanu
	3. Dejești
	4. Donești
	5. Stănuleasa
	6. Trepteni
91. VLĂDILA	1. Vlădila
	2. Frăsinet-Gară
	3. Vlădila Nouă
92. VOINEASA	1. Voineasa
	2. Blaj
	3. Mărgăritești
	4. Racovița
	5. Rusănești de Sus
93. VULPENI	1. Vulpeni
	2. Cotorbești
	3. Gropșani
	4. Mardale
	5. Pescărești
	6. Plopșorelu
	7. Prisaca
	8. Simniceni
	9. Tabaci
	10. Valea Satului
94. VULTUREȘTI	1. Vulturești
	2. Dienci
	3. Valea lui Alb
	4. Vlăngărești

OLTENEȘTI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 6 sate, situată în zona Colinelor Viișoarei, pe râul Crasna; 2 875 loc. (1 iul. 1996): 1 378 de sex masc. și 1 497 fem. Halte de c.f. în satele Olteneşti (inaugurată la 25 iul. 1888), Curteni și Târzii. Pe terit. satului Curteni au fost identificate urmele unei locuințe din sec. 6-5 î.Hr. în care s-au găsit vase autohtone din ceramică, lucrate la roată, amfore grecești, fusaiole, idoli ș.a., precum și vestigiile unei așezări geto-dacice din sec. 5-4 î.Hr. În satul Curteni se află biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1475, cu unele refaceri și transformări din 1775), cu turn-clopotniță pe pronaos și decor sculptat la ancadramente (azi în ruină), iar în satul Vinețești, o biserică din vălătuci cu hramul „Sfinții Voievozi" (1812); în satul Târzii există biserica de zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1800). Cod poștal: 6584.

OLTENI, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Teleorman; 3 549 loc. (1 iul. 1996): 1 692 de sex masc. și 1 857 fem. Stație de c.f. (în satul Olteni). Produse textile (conf.) și alim. Fermă avicolă. Pe terit. satului Olteni au fost descoperite (1958, 1961,

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1966, 1969) vestigiile unei așezări de bordeie, aparținând Culturii Ipotești-Cândești (sec. 6-7), în care s-au găsit borcane decorate cu striuri, un tipar de presat cercei ș.a., și a fost identificată o necropolă birituală din aceeași perioadă, din care s-au recuperat vase din ceramică, mărgele de chihlimbar, piepteni, fibule ș.a. În satul Perii Broșteni se află o biserică cu hramul „Sfântul Nicolae" (1842, pictată în 1847). Cod poștal: 0647.

OLTENIȚA, oraș în jud. Călărași, situat pe stg. Dunării, în aval de confl. cu râul Argeș, la 5-15 m alt., la 60 km SE de municipiul București; 31 986 loc. (1 iul. 1996): 15 547 de sex masc. și 16 439 fem. Supr.: 18 km^2; densitatea: 1 777 loc./km^2. Port fluvial. Stație finală de c.f. Nod rutier. Expl. de balast. Oțelărie; șantier naval (constr. și reparații de motonave, de vase fluviale pentru călători, de remorchere, șlepuri, drăgi ș.a.). Întreprinderi de piese turnate din fontă și oțel, de mobilă, conf., prefabricate din beton, de produse alim. (preparate din carne și lapte, conserve, zahăr, panificație) și de nutreturi combinate. Filatură de bumbac și de fire sintetice. Muzeu de arheologie și istorie (f. 1957) în care sunt expuse unelte din piatră și os, ceramică, figurine aparținând Culturii Gumelnița, tezaure din milen. 1 d.Hr., numismatică etc. Istoric. În perimetrul orașului O., la c. 3 km E de centru, pe movila Gumelnița, au fost descoperite (1925 și 1960) vestigiile celei mai mari așezări eneolitice (milen. 4 î.Hr.), aparținând Culturii *Gumelnița*, extinsă pe c. 2 ha, cu mai multe niveluri de locuire. Specific pentru această cultură sunt locuințele de suprafață, cu pereții pictați sau ornamentați în relief, cu motive spiralate-meandrice. Totodată, se remarcă bogăția și varietatea uneltelor și armelor din piatră șlefuită sau din cupru (topoare, răzuitoare, lame, vârfuri de lance și săgeată, dălți, râșnițe, săpăligi, împungătoare din aramă etc.), precum și unele podoabe din cupru sau aur. Nota dominantă a Culturii Gulmelnița este dată însă de vasele ceramice cu forme elegante (vase înalte cu gât dublu, castroane tronconice cu buza înaltă, străchini larg deschise cu buza întoarsă spre interior, vase de provizii cu corp cilindric și fund tronconic etc.), modelate cu mâna, arse oxidant, la rece, decorate cu motive spiralice-meandrice, realizate prin incizie sau excizie și pictate (pictură albă și pictură cu grafit) cu motive geometrice (spirale simple sau conjugate, brâuri alveolare, unghiuri, în formă de tablă de șah etc.). Foarte bine reprezentată este și plastica antropomorfă (figurine feminine sau perechi, din teracotă, idoli, figurine cu vas pe cap) și zoomorfă (bovine, păsări etc.). Se presupune că, în timpul Imperiului Roman, pe terit. actual al orașului O. a existat fortăreața *Constantiniana Daphne*, construită de Constantin cel Mare, vizavi de cetatea Transmarisca (Turtucaia/Tutrakan de azi, Bulgaria), pentru întărirea *limesului* dunărean. Săpăturile arheologice din arealul orașului O. au mai scos la iveală obiecte de podoabă, tezaure ș.a., datând din perioada feudală. Localit. O. apare consemnată documentar, prima oară, într-un act emis de Neagoe Basarab la 13 apr. 1515, iar apoi într-un hrisov emis de Radu de la Afumați la 1 iun 1526. La 23 apr. 1853, O. este recunoscută oficial ca „oraș slobod". Monumente: biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1855); clădirea fostului tribunal, construită în 1925 după planurile arhitectului Ion Cernescu (azi sediul Muzeului de arheologie și istorie); Monumentul eroilor din primul război mondial. Cod poștal: 8350.

Oltenița
Figurină cu vas pe cap, aparținând Culturii Gumelnița

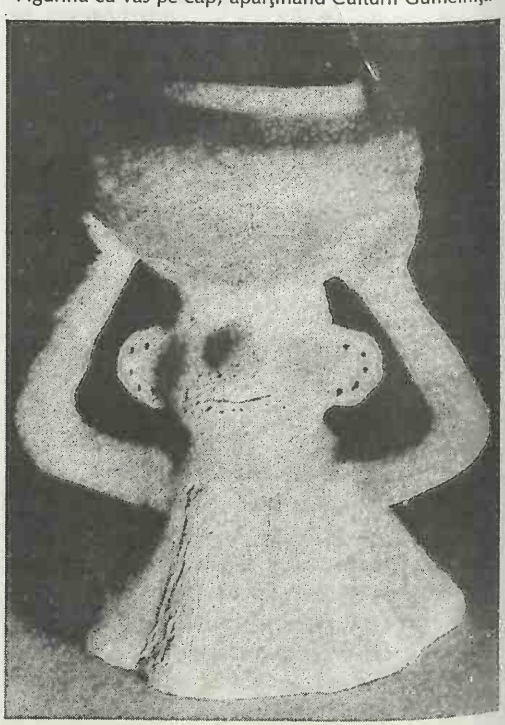

OLTEȚ 1. Râu, afl. dr. al Oltului în cursul inf.; 175 km; supr. bazinului: 2 460 km^2. Izv. de sub curmătura Oltețului, aflată între vf. Bou (1 908 m alt.) și vf. Igoiu-Micaia, de la 1 600 m alt., străbate sectorul montan pe direcția N-S (formând limita între M-ții Parâng și M-ții Căpățânii), unde are pante accentuate (45-50‰), iar în amonte de com. Polovragi străpunge un masiv calcaros în care și-a săpat chei impunătoare (*Cheile Oltețului*) și în care s-a format *peștera Polovragi*. Traversează apoi Subcarpații Olteniei și Piem. Oltețului, intră în N Câmpiei Romanați, trece prin Balș, de unde își schimbă direcția de curgere spre SE și se varsă în Olt pe terit. com. Fălcoiu (jud. Olt). În zona de câmpie, apele O. sunt folosite pentru irigații. În aval de Balș, în anii foarte secetoși, râul seacă. Afl. pr.: Tărâia, Cerna, Peșteana, Geamărtălui, Bârlui.

2. Piemontul Oltețului, subunitate a Piem. Getic, care ocupă peste 33% din supr. acestuia, situată în partea de S a României, între Subcarpații Olteniei (la N), râul Olt (la E), Câmpia Romanați (la S), râurile Jiu (la SV) și Gilort (la V). Alcătuit din depozite aluvionare fluvio-lacustre (nisipuri și pietrișuri cuaternare, argile), P.O. are aspectul unui larg platou piemontan, cu alt. 200-550 m, care se lățește pe măsură ce coboară spre S, fiind puternic fragmentat și separat de adevărate culoare depresionare, cu lunci largi și terase în lungul văilor (Olteț, Cerna, Geamărtălui, Horezu, Bârlui, Beica ș.a.), mărginite de versanți cu înclinare accentuată sau moderată. Reprezintă o importantă zonă pomiviticolă, de creștere a animalelor și de expl. a petrolului și gazelor naturale. În cadrul P.O. se evidențiază o subunitate de dealuri piemontane în partea de N, sub forma unor culmi prelungi cu înclinare către S, cu versanți abrupți, și o subunitate de podișuri colinare în partea de S, reprezentată printr-un ansamblu de culmi netede, separate de văi largi, cu aspect de câmpie piemontană înaltă. Zona dealurilor piemontane are o alt. medie de 400 m, dar în arealul ei se detașează câteva dealuri cu înălțimi de peste 500 m (dealurile Bârzei 501 m, Obârșia 548 m, Rugetu 549 m — alt. max. ș.a.). P.O. cuprinde în perimetrul său *Dealurile Amaradiei*, *Dealurile Cernei* (sau *Sasca-Pesceana*), *Pod. Teslui* și *Pod. Beicăi*.

Olteț (1). Cheile Oltețului

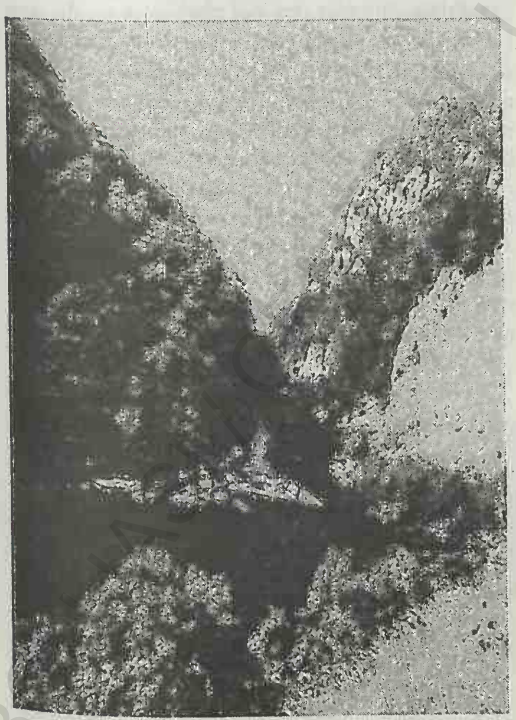

OLTINA 1. Liman fluviatil situat în lunca de pe dr. fl. Dunărea, pe terit. com. Oltina (jud. Constanța). Supr.: 25 km^2; vol.: 60 mil. m^3. Are ad. mică (sub 1,5 m) și regim hidrologic variabil. Legat cu Dunărea printr-un canal pe care s-a construit un stăvilar. Piscicultură.

2. Podișul Oltinei, subunitate a Pod. Dobrogei de Sud, situată în SV jud. Constanța, între Dunăre (la V și SV), Pod. Carasu (la N și NE), Pod. Cobadin (la E și SE) și granița cu Bulgaria (la S). Este format din mai multe platouri interfluviale, acoperite cu depozite loessoide groase, cu alt. de 130-180 m, care coboară ușor spre V-NV până la 50-100 m deasupra luncii Dunării. Văile scurte, tributare Dunării (Valea Mare, Canaraua Fetei, Peștera, Ceairu, Baciu, Urluia ș.a.) sunt puternic adâncite în depozitele de loess, căpătând aspect de canioane în interiorul podișului. Spre zonele de vărsare în Dunăre, aceste văi se lărgesc mult, sub forma unor pâlnii în care sunt cantonate limane fluviatile.

3. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Dunării, la contactul cu Pod. Oltinei; 2 899 loc. (1 iul. 1996): 1 456 de sex masc. și 1 443 fem. Cherhana. Pe-

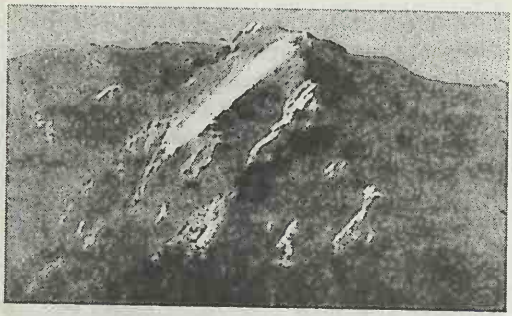

Vârful Omu

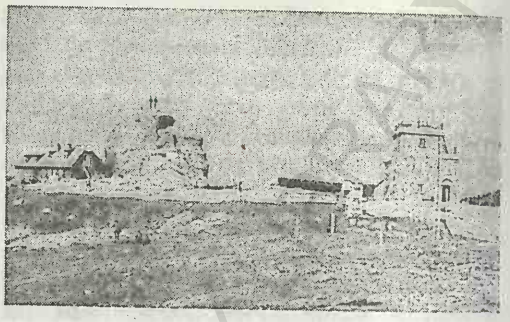

Stația meteorologică

Omu (1)

pinieră piscicolă. Centru viticol și pomicol (piersici, caiși, cireși, vișini, pruni). În timpul stăpânirii romane, așezarea, cunoscută sub numele *Altina* (sau *Altinum*), funcționa ca stație a flotei militare din Moesia Secunda. Pe terit. localității Satu Nou au fost descoperite (1949, 1956-1959) trei cimitire de incinerație, din sec. 8-9, în care s-au găsit vase din ceramică lustruită (tipic protobulgară) și striată (autohtonă), de influență provincial-romană. Biserică orodoxă din paiantă (1863), în Satu Nou. Cod poștal: 8637.

OLTUS → Olt (2).

OMU 1. Cel mai înalt vârf din M-ții Bucegi (Carpații Meridionali). Alt.: 2 505 m. Alcătuit din fliș cretacic (gresii și conglomerate). Face parte din Parcul Natural Bucegi, în arealul lui remarcându-se circurile și văile glaciare (Gaura, Țigănești, Mălăești, Moraru, Cerbu), care au o desfășurare radiară în jurul vârfului, precum și numeroase elemente floristice specifice munților înalți: garofița *(Dianthus tenuifolius)*, cuiucușoara *(Alyssum repens)*, sparceta *(Onobrychis transsylvanica)*, floarea de colți *(Leontopodium alpinum)*, declarată monument al naturii. Pe vf. O. se află o cabană turistică și o stație meteorologică. Important obiectiv turistic către care converg mai multe trasee marcate care vin dinspre Valea Prahovei (Sinaia, Bușteni), Valea Ialomiței (Hotel Peștera) și com. Bran.

2. Cel mai înalt vârf din M-ții Suhard (Carpații Orientali). Alt.: 1 932 m. Alcătuit din șisturi cristaline (filite, șisturi sericito-cloritoase).

ONCEȘTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată în Colinele Tutovei, la confl. râului Fruntești cu Berheci; 1 697 loc. (1 iul. 1996): 832 de sex masc. și 865 fem. Pe terit. satului Bărboasa au fost descoperite (1960-1965) urmele unei așezări de la sf. Epocii bronzului, în care s-au găsit unelte din os (ace, cuțite, seceri, dălți) și ceramică tipică Culturii Noua (sec. 14-12 î.Hr.), reprezentată prin cești cu o toartă sau două, vase de provizii cu lustrul negru ș.a. Tot aici a fost identificată o așezare carpică cu necropolă de incinerație, datând din sec. 3. În arealul satului Oncești, a fost identificată (1967-1970) o așezare de bordeie din sec. 9, aparținând Culturii Dridu, din care s-au recuperat borcane decorate cu fascicule de striuri ondulate, fusaiole, un inel din bronz ș.a. În satul Oncești, se află bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1792-1795, rezidită în 1835 și reparată în 1852, 1872, 1878, 1894, 1909) și „Sfântul Nicolae" (ante 1809), iar în satul Bărboasa, o biserică de zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1809) și o biserică din lemn cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1812-1814, refăcută în 1898-1909). Cod poștal: 5521.

ONEȘTI, municipiu în jud. Bacău, situat în Depr. Tazlău-Cașin, la 210 m alt., în zona de confl. a râurilor Oituz și Cașin cu râul Trotuș și în amonte de confl. acestuia din urmă cu râul Tazlău, la 98 km SV de municipiul Bacău; 60 635 loc. (1 iul. 1996): 29 627 de sex masc. și 31 008 fem.. Supr.: 2,8 km^2; densitatea: 21 655 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată în 1884). Nod rutier. Termocentralele Borzești I (655 MW) și Borzești II, date în folosință în 1956 și, respectiv, în 1975. Rafinărie de țiței (intrată în funcțiune în 1956). Ind. constr. de mașini (utilaje și piese de schimb pentru ind. chimică), chimică (îngrășăminte chimice, cauciuc sintetic, fenol, acetonă, acid sulfuric, policlorură de vinil, produse sodice și clorosodice), textilă (conf.), de prelucr. a lemnului (cherestea) și alim. (prepa-

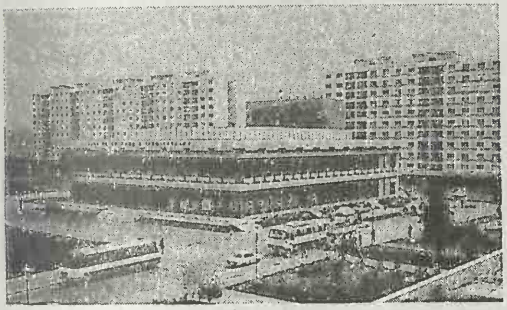

Casa de Cultură

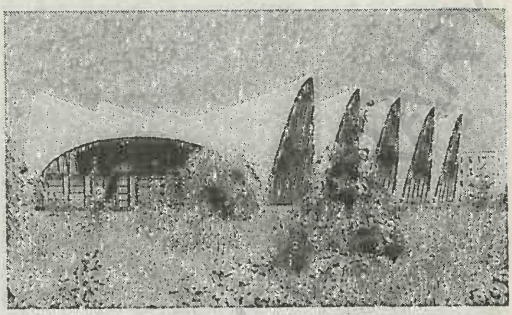

Sala Sporturilor

Onești

rate din lapte și carne, băuturi, panificație ș.a.). Fabrică de sticlă. Instalație modernă pentru demineralizarea apei (în localit. componentă Borzești), intrată în funcțiune la 3 nov. 1995. Muzeu de istorie. Sală modernă de sport. Importantă școală de gimnastică feminină la care s-a format, în anii '70, gimnasta Nadia Comăneci. La marginea de E a municipiului O., în apropiere de confluența râului Tazlău cu Trotuș, se află Dealul Parechiu, declarat rezervație naturală, acoperit cu vegetație abundentă, cu diverse elemente termofile. Istoric. Orașul O. a luat naștere în 1952 pe vatra vechiului sat *Onești* — menționat documentar, prima oară, în 1436 („seliștea lui Oană la Trotuș") și devenit târg pe la anul 1800 (azi cartier al municipiului). Orașul O. a fost declarat municipiu la 17 febr. 1968, având în subordine ad-tivă 2 localit. componente: Borzești și Slobozia. Între 22 mart. 1965 și 20 mai 1996, orașul, și apoi municipiul O., a purtat numele *Gheorghe Gheorghiu-Dej*. Monumente: în localit. componentă Borzești se află biserica ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (26,20 m lungime și 10,30 m lățime) ctitorie din anii 1493-1494 a domnului Ștefan cel Mare și a fiului său Alexandru (sfințită la 12 oct. 1494), cu fațadele decorate cu ceramică smălțuită (verde, galben, cafeniu deschis, portocaliu), în alternanță cu cărămidă și piatră brută; a fost restaurată în anii 1904-1905, 1924 și 1994 (resfințită la 12 oct. 1994, la împlinirea a 500 de ani de la prima sfințire); biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1809, reclădită în 1843, cu unele transformări din 1893 și restaurată în 1940 și 1988); stejarul secular de la Borzești (ocrotit de lege). Cod poștal: 5450.

Onești. Spitalul

ONICENI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 11 sate, situată în partea de V a Pod. Central Moldovenesc; 3 122 loc. (1 iul. 1996): 1 603 de sex masc. și 1 519 fem. Cod poștal: 5583.

OPORELU, com. în jud. Olt, alcătuită din 4 sate, situată în partea de SV a Piem. Cotmeana; 1 351 loc. (1 iul. 1996): 664 de sex masc. și 687 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Viticultură. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (începutul sec. 19) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1842-1843), în satele Oporelu și Beria de Jos; biserică din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (sec. 18), în satul Rădești. Cod poștal: 0560.

OPRIȘOR, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Blahniței cu Piem. Bălăciței; 3 247 loc. (1 iul. 1996): 1 576 de sex masc. și 1 671 fem. Produse alim. Centru viticol. Creșterea bovinelor. Cod poștal: 1586.

OPTAȘI-MĂGURA, com. în jud. Olt, alcătuită din 2 sate, situată în partea de S a Piem. Cotmeana, pe cursul superior al râului Vedea, la 244 m alt.; 3 741 loc. (1 iul. 1996): 1 841 de sex masc. și 1 900 fem. Reșed. com. este satul *Optași*. În satul Optași se află bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii

Domnului“ (1783-1785, cu picturi originare) și „Sfântul Nicolae“ (1833), iar în satul Vitănești există două biserici cu același hram — „Adormirea Maicii Domnului“, una construită în 1803 și alta în 1889. Popas turistic. Cod poștal: 0512.

OPTATIANA → Zimbor

ORADEA 1. Dealurile Oradei, unitate deluroasă de relief, parte componentă a Dealurilor Plopișului (Dealurile Crișene), situată în partea central-vestică a jud. Bihor, la N de valea Crișului Repede și la NE de municipiul Oradea. Sunt alcătuite din argile, nisipuri loessoide, marne argiloase ș.a., au culmi prelungi, separate de văi largi, și înălțimi de 200-300 m, care domină Câmpia Barcăului spre V și NV. Dealurile Oradei, ca de altfel întregul compartiment al Dealurilor Crișene, constituie rezultatul unui proces accentuat de eroziune exercitat asupra unui vast piemont de acumulare, situat la poalele de SV ale M-ților Plopiș. Dealurile Oradei sunt acoperite în mare parte cu pomi fructiferi (meri, peri, caiși, vișini, cireși) și plantații de viță de vie (Podgoria Oradei).

2. Depresiunea Oradea—Vad—Borod → Vad—Borod.

3. Municipiu în partea de NV a României, reședința jud. Bihor, situat pe cursul inf. al râului Crișu Repede, la poalele de SV ale Dealurilor Oradei, în extremitatea de V a Depr. Oradea—Vad—Borod, la 150 m alt., la 12 km SE de granița cu Ungaria (vama Borș); 223 680 loc. (1 iul. 1996): 107 286 de sex masc. și 116 394 fem. Supr.: 34,9 km^2; densitatea: 6 409 loc./km^2. Nod feroviar (5 linii) și rutier (5 direcții). Aeroport. Important centru industrial, comercial, bancar, cultural și de învățământ al țării. Două centrale electrice și de termoficare: Oradea I (105 MW, intrată în funcțiune în 1966) și Oradea II (150 MW, dată în folosință în 1987). Ind. constr. de mașini (mașini-unelte pentru așchierea metalelor, mașini de găurit, mașini de filetat, mașini și utilaje agricole și forestiere, raboteze, ciocane pneumatice, mecanisme de închidere și deschidere pentru diferite mijloace de transport, piese și accesorii pentru autovehicule, produse metalice de larg consum etc.), chimică (lacuri, pigmenți anorganici, vopsele pe bază de ulei, medicamente, acizi), textilă (tricotaje, conf., țesături de bumbac, articole de pasmanterie), mat. de constr. (cărămidă, beton celular autoclavizat/BCA, cahle de teracotă, prefabricate din beton, azbociment), de prelucr. a lemnului (mobilă, cherestea, butoaie), de încălț. și alim. (ulei vegetal, zahăr, preparate din carne și lapte, conserve, băuturi alcoolice, spirt, bere, produse de panificație etc.). Confecții de blănuri; articole de marochinărie; tăbăcării; tipografii. Ferme avicole și de creștere a porcilor. Sere legumicole, termoficate. Universitatea Oradea (f. 1963), cu 15 facultăți, 9 341 studenți și 431 profesori (în anul universitar 1995-1996); Institut Biblic de învățământ superior (f. 1990). Centru național de cercetări geotermale.

Oradea (3)

Vedere generală

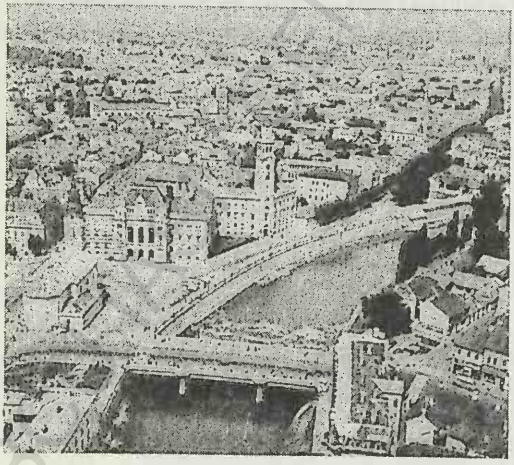

Palatul Primăriei municipale

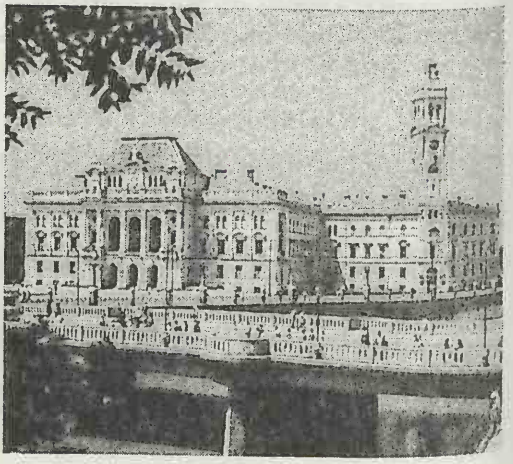

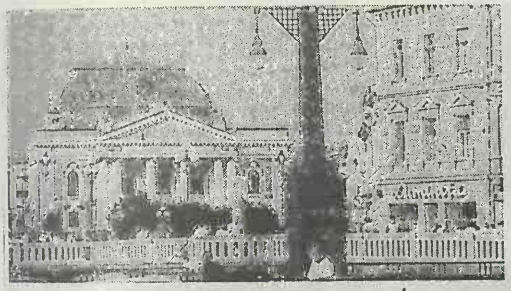

Teatrul de Stat
Oradea (3)
Pasajul „Vulturul Negru"

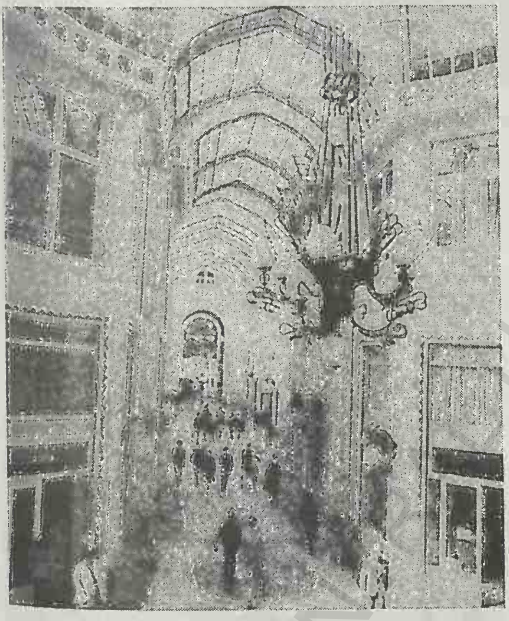

Teatru de stat, cu două secții (română și maghiară), teatru de păpuși, cu două secții (română și maghiară), filarmonică, trei case de cultură, patru cinematografe, cinci biblioteci, între care se remarcă Biblioteca județeană „Gheorghe Șincai" (f. 1911), cu 572 500 vol. (1994), cinci muzee ș.a. Muzeul Țării Crișurilor, adăpostit în Palatul episcopal, în stil baroc, renovat în 1970 și deschis la 17 ian. 1971, cuprinde colecții de istorie și arheologie, de ceasuri, argintărie, numismatică, produse ale vechilor bresle, lucrări de artă plastică, precum și colecții de etnografie și științele naturii (valoroase exponate ornitologice). Alte muzee: Muzeul Episcopiei Ortodoxe, Muzeul Episcopiei romano-catolice, expozițiile memoriale „Iosif Vulcan" și „Ady Endre". Posturi locale de radio-emisie și de televiziune („Sonvest", din 1993). La O. apare, printre altele, revista literară „Familia" (din 1965), ca o continuare a revistei omonime apărută sub conducerea lui Iosif Vulcan în perioada 1880-1906 și apoi cu intermitențe până în 1944. La 8 km SE de O., se află Băile 1 Mai, iar la 10 km SE, complexul balnear Băile Felix. Din 1994, la O. are loc anual (în luna iul.) târgul național al meșteșugarilor populari. Istoric. Cele mai vechi urme de locuire descoperite în perimetrul actual al municipiului O. (în punctele Salca, Gheţărie, Seleuș, Parcul „Petöfi") datează din Neolitic, cu inventar tipic pentru Cultura Tisa (în special ceramică având decor de proeminențe perforate vertical și dispuse simetric). Epoca bronzului este ilustrată prin numeroase piese (o situlă și trei spade din bronz, o brățară din aur cu capetele în volută ș.a.) și ceramică tracică (specifică Culturii Otomani). Săpăturile arheologice efectuate în diferite alte zone ale municipiului O. au mai scos la iveală vestigii din Hallstatt, din perioada dacică, daco-romană (în special monede romane), prefeudală și feudală (podoabe din sec. 9-10). În a doua jumătate a sec. 11, pe locul actualei cetăți, a fost întemeiat un centru religios catolic prin aducerea și stabilirea mai multor familii maghiare alături de populația românească. În 1113, O. apare menționată documentar pentru prima oară cu toponimul *Episcopus Waradiensis*; în 1440 apare consemnată cu denumirea de *Castrum Waradiense*, iar în 1449 figura ca oraș *(Civitas Waradiensis)*. În anul 1204, Papalitatea, care consemna într-un document existența unei numeroase populații ortodoxe în dioceza de la O., solicita măsuri urgente pentru catolicizarea ei. În timpul invaziei din 1241, tătarii au jefuit și incendiat atât fortificația din O., cât și așezările din jur. După refacerea fortificației și creșterea rolului centrului religios de la O., localit. cunoaște (sec. 14-17) o perioadă de mare înflorire a meșteșugurilor, comerțului și culturii. Într-un registru orădean din 1374 este consemnată prezența, la O. și împrejurimi, a unei numeroase populații românești, alături de care viețuia o comunitate maghiară. În sec. 15-16 apar și se dezvoltă nenumărate bresle, atestate în diferite documente. La jumătatea sec. 15 este menționat la O. un observator astronomic — primul în această parte a Europei. Populația orașului a participat în număr mare la

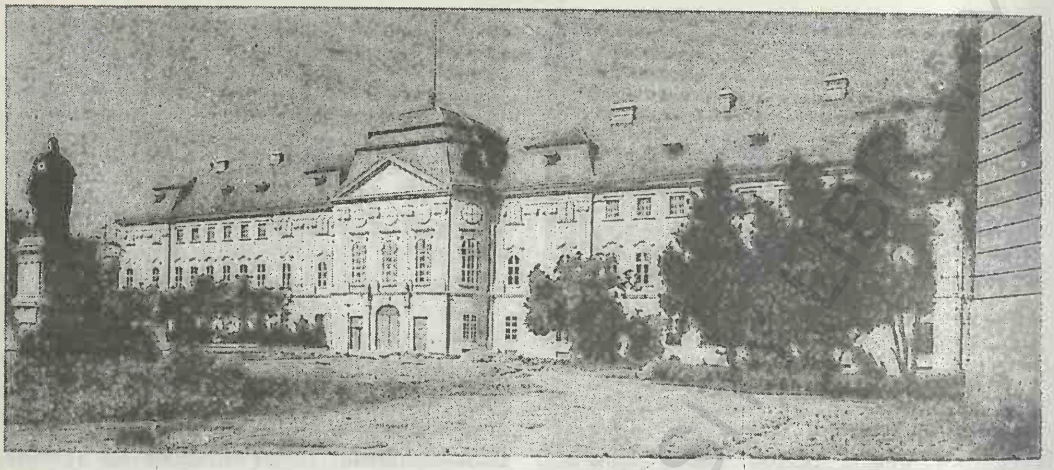

Oradea (3). Muzeul Ţării Crişurilor, organizat în Palatul Episcopal

răscoala din 1514, condusă de Gheorghe Doja, precum și la răscoala antifeudală și antiotomană din 1527 a lui Ivan Nenada. În 1538, la O. s-a încheiat pacea dintre Ferdinand de Habsburg și Ioan Zápolya, care își disputau stăpânirea asupra Transilvaniei, aceasta rămânând sub autoritatea viageră a lui Ioan Zápolya. După mai multe asedii (1475, 1514, 1556-1557), cetatea din O. a fost reconstruită în a doua jumătate a sec. 16 de către principii Transilvaniei, devenind una dintre cele mai însemnate fortificații de apărare ale Principatului, așa după cum reiese și dintr-o stampă realizată în 1598 de Joris Hoeffnägel. Puternica cetate din O. a rezistat unui asediu turcesc din 3 oct. 1598, dar în 1660 a fost cucerită, iar orașul incendiat. Timp de 32 de ani (până în 1692), O. s-a aflat sub stăpânire otomană, devenind sediul unui pașalâc (până la 5 iun. 1692). În 1692, în urma unui îndelungat asediu al trupelor creștine aparținând Ligii Sfinte, cetatea și orașul sunt părăsite de turci, acestea intrând sub autoritate habsburgică până în 1918. În această perioadă a fost reinstaurată supremația Episcopiei catolice din O., au fost înființate facultățile de filosofie (1780) și de drept (1788), un seminar, o bibliotecă ș.a. În 1870, comunitățile celor patru târguri (Oradea, Olosig, Velența și Subcetate, ultimele trei, azi cartiere ale orașului), menționate documentar în sec. 12, după ce au obținut, fiecare în parte, autonomia ad-tivă, s-au unit într-o singură așezare numită *Oradea Mare*. La 29 sept./12 oct. 1918, la O. s-a întrunit Comitetul Executiv al Partidului Național Român care a adoptat, în unanimitate, declarația cu privire la hotărârea românilor din Transilvania de a se așeza „printre națiunile libere". După pronunțarea Dictatului de la Viena (30 aug. 1940), O. s-a aflat sub

Oradea (3). Biserica cu Lună

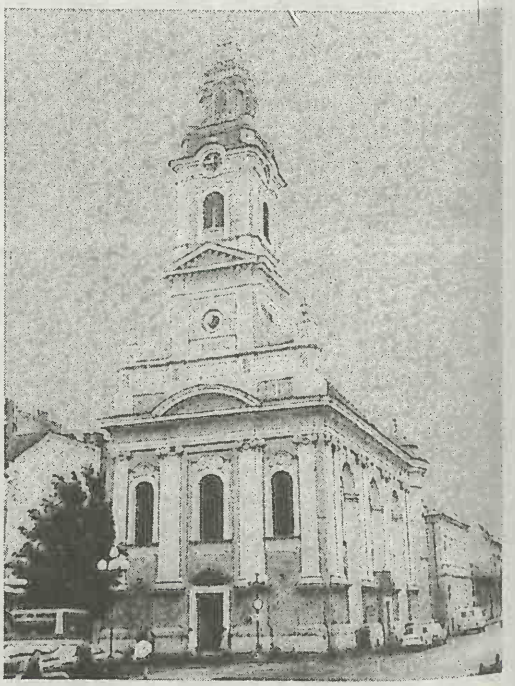

Catedrala romano-catolică „Sfânta Maria"
Oradea (3)
Biserica romano-catolică „Sfântul Ladislau"

ocupație horthystă până la 12 oct. 1944, când a fost eliberată de armata română. În timpul celor patru ani de ocupație maghiară, centrul politico-ad-tiv al jud. Bihor a fost transferat la *Beiuș*. Orașul O. a fost declarat municipiu la 17 febr. 1968. **Monumente:** Cetatea Oradei, construită în anii 1114-1131, distrusă de invazia tătară din 1241, reconstruită în perioada 1570-1589, refăcută (în stil Vauban) și extinsă între 1717 și 1780; bisericile romano-catolice cu hramurile „Sfânta Treime" (1723, pictată în 1880) și „Maica Îndurerată" (1741); catedrala romano-catolică, având hramul „Sfânta Maria", unul dintre cele mai mari monumente baroce din țară (78,40 m x 40 m), construită în anii 1752-1780, mai întâi după proiectele arhitecților italieni Giovanni Battista Ricca di Lugano și Domenico Luchini și terminată de arhitectul austriac Franz Anton Hillebrand, cu două turle înalte, plasate simetric (stânga și dreapta) deasupra fațadei de E, are alura monumentelor baroce din partea de N a Italiei. La interior, catedrala păstrează fragmente de frescе din anii 1776, 1863 și 1908, precum și o orgă de mari dimensiuni; claustrul mânăstirii franciscane (1731), azi spital; biserica ortodoxă din cartierul Velența, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1760-1780, distrusă de un incendiu în 1836 și refăcută în 1864), cu turn-clopotniță de 40 m înălțime; palatul episcopal construit în anii 1762-1770, în stil baroc, după planurile arhitectului austriac Franz Anton Hillebrand, cu 100 de încăperi, adăpostește în prezent Muzeul Țării Crișurilor; biserica romano-catolică cu hramul „Sfântul Ladislau" (1720-1733), cu adăugiri din 1741 (sacristia) și 1800 (a fost alungit corul); biserica Mânăstirii Ursulinelor (1772), azi biserica romano-catolică „Sfânta Ana"; Biserica cu Lună, având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (azi Catedrala Episcopiei Ortodoxe din Oradea), cu turn-clopotniță de 55 m înălțime, a fost construită în anii 1784-1790 în stil baroc, cu elemente neoclasice, și pictată la interior în 1816-1817 de frații Alexandru și Arsenie Teodorovici din Năsăud și în 1831 de Paul Murgu. Biserica a fost repictată integral în 1977 de Eremia Profeta. În 1793, a fost instalat în turlă un orologiu și un glob care se învârte în jurul propriului ax, indicând fazele Lunii. Pe arcul dublu de deasupra altarului se află pictat portretul lui Horea; claustrul mânăstirii Ursulinelor (1772, cu modificări din

1857 și 1877); biserica ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", construită în 1785 și strămutată (din satul Brusturi) la Oradea în 1962; biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1801-1810); biserica reformată (1835-1853); biserica mânăstirii Capucinilor (1827); biserica ortodoxă ruteană, cu hramul „Sfânta Treime" (sec. 18); Sinagogă (1877); capela romano-catolică „Sfântul Ladislau" (1887); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Gheorghe" (sec. 19); biserica evanghelică (1903); biserica romano-catolică din cartierul Olosig, construită în 1905 după planurile arhitectului Rimanóczy Kálmán junior; clădirea Gării (1858); clădirea Teatrului de Stat, construită în stil neoclasic (1899-1900) după planurile arhitectului austriac Ferdinand Fellner, în colaborare cu Hermann Helmer; clădirea Primăriei municipale (1902-1903), în stil neoclasic; clădirea Tribunalului (1901); palatul Episcopiei greco-catolice (1900-1905), în stil neoclasic, cu elemente ale stilurilor rococo, baroc și Renaștere, azi sediul Bibliotecii județene; palatul „Vulturul Negru" (1907-1908), construit după planurile arhitecților Jakab Dezsö și Komor Márcell; statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul, operă a sculptorilor Alexandru Gheorghiță și Geta Caragiu, dezvelită la 19 aug. 1994. Cod poștal: 3700.

ORADEA MARE → **Oradea** (3).

ORAȘUL DE FLOCI → **Ialomița** (4).

ORAȘUL STALIN → **Brașov** (2).

ORAȘU NOU, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 7 sate, situată în SV Depr. Oaș, pe râul Talna; 7 297 loc. (1 iul. 1996): 3 620 de sex masc. și 3 677 fem. Stație de c.f. (în satul Orașu Nou) și haltă de c.f. (în satul Orașu Nou-Vii). Nod rutier. Expl. de bentonit. Zăcăminte de min. de fier (în satul Racșa). Centru de prelucr. artistică a lemnului (Racșa). Izvoare cu ape minerale. În satul Orașu Nou, menționat documentar, prima oară, în 1270, cu numele *Nova Civitas*, se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), cu amvon realizat și sculptat în 1759 de David Sipoș; biserică romano-catolică având hramul „Sfânta Elisabeta" (1786), în satul Petrești; bisericile ortodoxe cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1858, cu turn din 1925) și „Nașterea Maicii Domnului" (1864), în satele Racșa și Prilog. Cod poștal: 3915.

ORAVIȚA 1. **Dealurile Oraviței**, unitate deluroasă de relief în SV României, parte componentă a Dealurilor Vestice, situată în extremitatea de S a acestora, la V de M-ții Aninei, între râurile Caraș (la N) și Nera (la S). Alcătuită din pietrișuri, nisipuri, marne și argile dispuse peste un fundament format din șisturi cristaline, care apar la zi în zona de contact cu M-ții Aninei. Masivele deluroase formează un relief domol ale cărui culmi prelungi (Culmile Ciclovei 504 m — alt. max. a Dealurilor Oraviței, Prisaca 430 m, Dealu Mare 376 m, Gădiș 346 m, Pietrele Albe 340 m, Lațovei 241 m, Ciuchici 235 m), separate de văi largi însoțite de terase și lunci, scad de la c. 500 m alt., la contactul cu M-ții Aninei, la c. 200 m spre Câmpia Carașului. Spre periferie au aspectul unui piemont de acumulare și de eroziune. Dealurile Oraviței sunt acoperite cu păduri de cer *(Quercus cerris)* și gârniță *(Quercus frainetto)*, iar pe alocuri cu plantații de pomi fructiferi.

2. Oraș în jud. Caraș-Severin, situat în zona Dealurilor Oraviței, la 259-308 m alt., pe râul omonim, la 52 km SV de municipiul Reșița; 15 524 loc. (1 iul. 1996): 7 655 de sex masc. și 7 869 fem. Supr.: 4,87 km^2; densitatea: 3 234 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Expl. de sulfuri polimetalice; expl. forestiere (din 1855). Fabrici de conf., de cherestea și de produse alim. Centru pomicol. Teatru orășenesc (numit azi „Mihai Eminescu"), inaugurat în 1817 (cel mai vechi din țară). Activitatea teatrală din O. datează din 1763, când aici a luat ființă o trupă de actori amatori. Tradiția a fost reluată în 1977 prin înființarea unei noi trupe de teatru popular cu actori amatori. În 1777 ia ființă o școală românească, iar în 1819 un Gimnaziu latin. Muzeu de istorie a teatrului și orașului O. (costume, recuzită, texte, fotografii etc.) organizat în clădirea celui mai vechi teatru din România. Muzeul farmaciei. **Istoric.** Orașul de azi a rezultat din contopirea a două localit. (*Oravița Montană* și *Oravița Română*), menționate documentar între 1690 și 1700, în *Conscripția lui Marsigli*, care făceau parte din districtul Palanca. *Oravița Montană* apare consemnată drept centru minier pentru extracția și prelucr. cuprului, cu două topitorii de cupru construite în 1718 și 1777, iar *Oravița Română* ca așezare cu caracter agricol. În 1720, Curtea Imperială de la Viena a emis un decret prin care asigura cheltuielile necesare pentru construirea de locuințe pentru familiile din Tirol și Styria, care urmau să fie colonizate la O. și împrejurimi

pentru susținerea și dezvoltarea mineritului. La începutul sec. 19, O. era recunoscută ca centru urban. În perioada 1846-1854, între O. și satul Iam (din com. Berliște, jud. Caraș-Severin), via Răcăș-dia, a fost construită prima linie de c.f. de pe terit. României (27 km lungime), iar între 1860 și 1864 linia de c.f. între O. și Anina (33 km lungime), cu 15 tuneluri (dintre care cele mai lungi sunt: Polom 990 m, Gârliște 660 m, Maniel 298 m, Sailer 230 m, Gohlob 112 m) și 30 de viaducte (Berliște 130 m, Măidan 115 m ș.a.). În prezent, orașul O. are în subordine ad-tivă 2 localit. componente (Ciclova Montană și Marila) și 4 sate (Agadici, Brădișoru de Jos, Broșteni, Răchitova). **Monumente:** biserica romano-catolică (1713); bisericile ortodoxe cu hramurile „Sfântul Ilie" (1755, pictată în 1867) și „Adormirea Maicii Domnului" (1781-1784), construită în stil baroc, cu picturi murale executate în 1808 de Mihail și Arsenie Petrovici; Mânăstirea Călugăra (de călugări) cu biserica având hramul „Acoperământul Maicii Domnului", construită în anii 1860-1861 prin osârdia monahului Alexie Nedici și sfințită la 1 oct. 1861. Biserica a fost reparată în anii 1904, 1942, 1965, 1992; clădirea teatrului construită în 1817, după planurile arhitectului vienez Johann Neumann, renovată în 1893, când i s-au făcut și unele modificări; clădirea Primăriei (1880, cu unele modificări din 1911), azi grădiniță; clădirea Tribunalului (1818), azi sediul Procuraturii și Poliției; casa Konkz (1840); biserica romano-catolică cu hramul „Sfânta Maria" (1777) și biserica ortodoxă (1783, pictată în 1844, 1866 și 1937), în localit. componentă Ciclova Montană; biserică ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1778, pictată în 1800 și restaurată în 1900), în satul Broșteni. Cod poștal: 1750.

ORAVIȚA MONTANĂ → Oravița (2).

ORAVIȚA ROMÂNĂ → Oravița (2).

ORĂȘTIE 1. M-ții Orăștiei, denumirea sub care este cunoscută (mai ales în rândul istoricilor) zona muntoasă (parte componentă a M-ților Șureanu), situată la S de cursul mijlociu al Mureșului și la E de valea Streiului unde, în Antichitate, în perioada domniilor lui Burebista și Decebal (c. 82 î.Hr.-106 d.Hr.), a existat centrul economic, politic, militar și religios al statului dac, leagănul civilizației geto-dacice. Aici se află importante așezări și puernice cetăți: *Sarmizegetusa Regia, Blidaru, Piatra Roșie.*

2. **Culoarul Orăștiei,** culoar depresionar, de origine tectonică, pe valea mijlocie a Mureșului (parte componentă a Culoarului Mureșului), cuprins între prelungirile M-ților Metaliferi (la N) și cele ale M-ților Șureanu (la S) și, aproximativ, între localit. Vințu de Jos (la NE) și Turdaș (la SV). Are o formă alungită, pe direcție NE-SV, cu numeroase „golfulețe" depresionare, care pătrund în zona montană, cu relief predominant deluros în partea sudică și de terase și lunci în cea nordică.

3. **Municipiu** în jud. Hunedoara, situat în Culoarul Orăștiei, la poalele Dealului Lipadia (435 m alt.), la 220 m alt., în zona de confl. a râului Orăștie cu Sibișel, la 26 km E de municipiul Deva; 24 890 loc. (1 iul. 1996): 12 057 de sex masc. și 12 833 fem. Supr.: 0,5 km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Expl. de nisip și balast. Important centru de produse de blănărie și marochinerie. Ind. chimică (mase plastice, ambalaje din plastic, volane din plastic pentru automobile, obiecte de sport, săniuțe din plastic, coloranți, vopsele, tananți etc.), de prelucr. a lem-

Orăștie (3)
Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil"

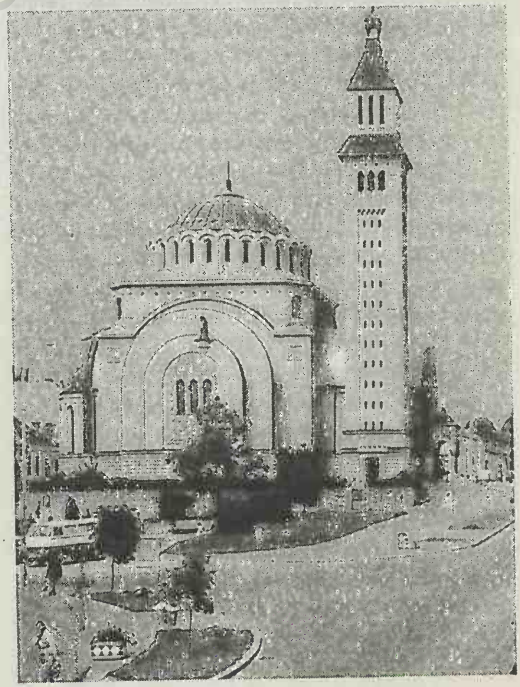

nului (cherestea) și a plantelor medicinale, mat. de construcție (cărămidă, țiglă) și alim. Fabrică de uleiuri esențiale. Ferme de creștere a bovinelor și porcinelor. Pomicultură. Muzeu cu secții de istorie și etnografie (f. 1952). Renumit centru folcloric. **Istoric.** Pe terit. orașului au fost descoperite diferite obiecte datând din Neolitic, din Epoca bronzului, din cea a fierului (un car votiv, din bronz, cu căldare — o adevărată capodoperă a artei prelucrării bronzului) și din perioada statului dac (o brățară spiralică din argint, monede și tezaure monetare romane, cărămizi cu ștampilă etc.). Prima mențiune documentară a localit. datează din 1224. Distrusă de invazia tătarilor în 1241, așezarea este refăcută ulterior, devenind în sec. 14 un important centru meșteșugăresc. În 1420 este incendiat și jefuit de turci, care au luat ca prizonieri c. 20 000 de locuitori. În sec. 14-16, a fost un important centru politic și cultural al românilor transilvăneni, aici funcționând mai multe școli și o tipografie, de sub teascurile căreia a apărut, la 15 iul. 1582, *Palia de la Orăștie*, tipărită cu litere chirilice de meșterii tipografi Marian și Șerban Coresi (fiul diaconului Coresi). Această carte, un monument de limbă veche românească, reprezintă prima traducere în limba română ale primelor două părți ale *Bibliei*: Bitia (Geneza) și Ishod (Exodul). Autorii traducerii (Mihail Tordași, episcopul Ardealului, Ștefan Herce din Sebeș — „propovăduitorul Evangheliei", Efrem Zacan, dascăl la biserica din Sebeș, Moise Peștișel din Lugoj — „propovăduitorul Evangheliei", Archirie, protopopul Hunedoarei) s-au străduit ca, prin înlăturarea particularităților regionale, să demonstreze expresivitatea limbii române și posibilitatea ei de a deveni o limbă de cultură. Orașul O. a fost declarat municipiu la 18 ian. 1995. **Monumente:** cetatea Orăștici (sec. 14-15), cu incintă fortificată, străjuită de turnuri de apărare și bastioane, transformată și amplificată în sec. 16-17; biserică fortificată (azi biserică reformată) datând din sec. 14, refăcută în 1560, cu turn ridicat în 1752; bisericile ortodoxe cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 17), „Sfântul Nicolae" (sec. 18) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (construită în anii 1936-1945 după planurile arhitectului George Cristinel, cu picturi interioare executate de Dimitrie Belizarie; sfințită la 27 sept. 1945); Sinagogă (sec. 18); Biserica luterană (1820); clădirea Poștei vechi (1900); Monumentul Paliei, operă a sculptorului Nicolae Adam, dezvelit în 1974. La c. 35 km S-SE de municipiul O. se află complexul de cetăți dacice din M-ții Orăștiei. Cod poștal: 8600.

ORĂȘTIOARA DE SUS, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 8 sate, situată pe pantele de N ale M-ților Șureanu, la poalele vf. Brusturelu (1 279 m alt.), pe cursul superior al râului Orăștie; 2 670 loc. (1 iul. 1996): 1 340 de sex masc. și 1 330 fem. În perimetrul satului Costești se află ruinele cetății *Blidaru*. Pe terit. satului Grădiștea de Munte, pe Dealul Grădiștea Muncelului (c. 1 200 m alt.) din M-ții Orăștiei, au fost descoperite (după anul 1950) vestigiile unei așezări dacice, cunoscută în literatura de specialitate cu numele *Sarmizegetusa Regia*, pr. centru economic, politic, militar și religios al statului dac în sec. 1 î.Hr.-1 d.Hr. *Sarmizegetusa Regia* este considerată ca una dintre cele mai mari și mai puternice cetăți de refugiu din Dacia, fiind de plan poligonal, cu ziduri de piatră, cu două porți și mai multe terase amenajate. Așezarea civilă era formată din numeroase locuințe și ateliere meșteșugărești, răspândite pe terasele din jurul platoului superior, și dintr-un complex de sanctuare (zona sacră) legat de cetatea de pe vârful platoului printr-o *via sacra* (alee pavată cu lespezi de piatră și dublată de rigole). În cadrul complexului de sanctuare (patrulatere și circulare), care cuprindea și un altar de sacrificii, de forma discului solar, se remarcă *Sanctuarul patrulater mare*, compus din șase șiruri de câte zece tambure cilindrice de calcar, și *Sanctuarul mare circular* (renumitul calendar al dacilor, în care anul era socotit de 360 de zile). Aici, la Grădiștea Muncelului, au fost găsite numeroase unelte și obiecte din fier, ceramică dacică, lucrată la roată sau cu mâna, cu motive

Orăștioara de Sus
Vas de cult cu inscripția *DECEBALUS PER SCORILO*

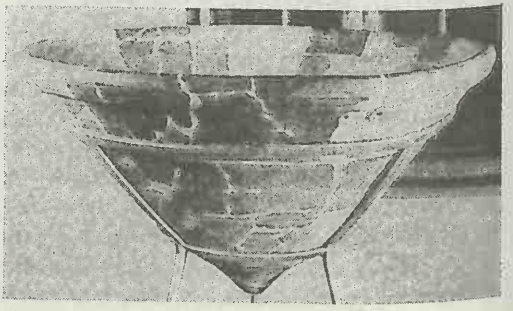

geometrice, vegetale și zoomorfe, arme, obiecte din bronz, monede, o trusă medicală etc. În zona sanctuarelor a fost descoperit un vas de cult care poartă inscripția „*DECEBALUS PER SCORILO*" (Decebal, fiul lui Scorilo). Așezarea dacică de la Grădiștea Muncelului, ca și cetatea și sanctuarele au fost distruse de romani în timpul celui de-al doilea război daco-roman din 105-106, împăratul Traian instalând aici un detașament al *Legiunii a IV-a Flavia Felix*, însărcinat cu paza regiunii. În arealul satului Ludeștii de Jos a fost descoperită (în a doua jumătate a sec. 19) o stanță monetară. Cod poștal: 2605.

ORBEASCA, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râurile Teleorman și Clanița; 8 582 loc. (1 iul. 1996): 4 306 de sex masc. și 4 276 fem. Reșed. com. este satul *Orbeasca de Jos*. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume ș.a. Pe terit. satului Lăceni a fost identificat un mormânt tumular geto-dac din sec. 1 î.Hr., în care s-au găsit resturile unei fibule de bronz, un vârf de săgeată, fragmentele unei căni, ale unei fructiere și ale unei străchini negre. În satul Orbeasca de Jos se află o biserică ortodoxă, cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (1844), iar în satele Lăceni și Orbeasca de Sus, câte un conac din 1900 și, respectiv 1907. Cod poștal: 0718.

ORBENI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 2 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Siretului, la poalele de SE ale Culmii Pietricica; 4 109 loc. (1 iul. 1996): 2 098 de sex masc. și 2 011 fem. Stație de c.f. (în satul Orbeni). Expl. de balast. Centru de meșteșuguri tradiționale (țesături de in, cânepă, lână și păr, cusături populare, confecționarea de costume populare, covoare, cergi, lăicere ș.a.). Biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1785), în satul Orbeni. Cod poștal: 5437.

ORBIC → Buhuși.

ORDESSOS, denumirea antică a râului *Argeș*.

ORLAT, com. în jud. Sibiu, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de V a Depr. Sibiu, la poalele de NE ale M-ților Cindrel, în zona de confl. a Râului Mic (cu afl. său Orlat), cu Cibinul; 3 408 loc. (1 iul. 1996): 1 571 de sex masc. și 1 837 fem. Stație de c.f. Fabrici de cherestea și de țesături din lână (covoare, pături). Creșterea bovinelor și ovinelor. Pomicultură. Satul Orlat apare menționat documentar, prima oară, în perioada 1317-1320. Ruinele unei cetăți din sec. 14-15; biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1794); clădirea sediului comandamentului grăniceresc (1763, cu transformări din sec. 20); casă din lemn (1852). Cod poștal: 2454.

ORLEA, com. în jud. Olt, alcătuită din 4 sate, situată în partea de S a Câmpiei Romanați, în lunca și pe terasele de pe stg. Dunării; 5 185 loc. (1 iul. 1996): 2 557 de sex masc. și 2 628 fem. Muzeu sătesc (f. 1952), în satul Orlea, cu exponate de arheologie, ceramică medievală, numismatică, colecții de floră și faună din zonă. Culturi irigate de cereale, plante tehnice, legume ș.a. Pe terit. satului Orlea au fost descoperite urmele unei așezări romane (sec. 2-3), în care s-au găsit fibule, aplice, catarame, reliefuri de cult în piatră, o figurină de teracotă reprezentând un maur ș.a., precum și resturile unui pod roman de zidărie, construit peste Dunăre în timpul războaielor purtate de Domițian în Dacia. În arealul satului Gura Padinii a fost identificată (1935) o necropolă tumulară de incinerație din prima Epocă a fierului (sec. 7-6 î.Hr.), din care s-au recuperat urne, cești, brățări, aplice, o zăbală, fragmente de săbii, piese de harnașament ș.a., iar în 1962 a fost descoperit un tezaur de monede din argint, alcătuit din 232 de denari romani republicani, datând din perioadele 211-208 și 32-31 î.Hr., și o drahmă din timpul lui Alexandru cel Mare. Biserică cu hramul „Sfântul Nicolae" (1863-1864), în satul Orlea. Cod poștal: 0878.

ORLEȘTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 5 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Oltului, la poalele de SE ale Piem. Oltețului; 3 832 loc. (1 iul. 1996): 1 844 de sex masc. și 1 988 fem. Haltă de c.f. (în satul Orlești). Produse alim. Viticultură. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1803-1804) și „Sfinții Voievozi" (1832), în satul Aurești. Cod poștal: 0977.

ORMENIȘ, com. în jud. Brașov, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de NE ale M-ților Perșani, pe stg. văii Oltului; 3 092 loc. (1 iul. 1996): 1 530 de sex masc. și 1 562 fem. Stație de c.f. (în satul Augustin) și haltă de c.f. (în satul Ormeniș). Satul Ormeniș apare menționat documentar, prima oară, în 1319. Pe terit. satului Augustin a fost descoperit (1939) un tezaur monetar, alcătuit din 293 denari romani republicani și imperiali datând din perioadele 189-180 î.Hr. și 37-41. Rezervație paleontologică (punct fosilifer cu bogată faună de amoniți,

conservați în marnele cretacice cenușii). Ruinele unei cetăți țărănești din sec. 14. Cod poștal: 3017.

ORODEL, com. în jud. Dolj, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Piem. Bălăciței cu Câmpia Desnățui, pe cursul superior al râului Baboia; 3 087 loc. (1 iul. 1996): 1 460 de sex masc. și 1 627 fem. Nod rutier. Viticultură. În satul Călugărei se află biserica având triplu hram — „Sfântul Nicolae, Sfântul Ioan și Adormirea Maicii Domnului", construită în 1833 prin strădania serdarului Dumitru Pleniceanu și a mamei sale Maria și pictată în 1840; în satul Cornu există bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (1853-1857) și „Sfântul Nicolae" (1898-1902), iar în satul Teiu, biserica „Sfântul Nicolae" (1899) și biserica din lemn cu hramul „Sfântul Dumitru" (1845). Cod poștal: 1163.

ORȘOVA, oraș în jud. Mehedinți, situat pe malul lacului de acumulare Porțile de Fier I de pe Dunăre, într-un mic golf al acestuia, în zona de vărsare a râului Cerna în Dunăre, la 29 km NV de municipiul Drobeta-Turnu Severin; 15 589 loc. (1 iul. 1996): 7 612 de sex masc. și 7 977 fem. Supr.: 3,35 km^2; densitatea: 4 653 loc./km^2. Port fluvial. Stație hidrologică. Stație de c.f. (inaugurată în 1878). Expl. de bentonit, de crom, granit și balast. Termocentrală. Șantier naval (constr. de nave fluviale, de barje etc.). Constr. de motoare generatoare și de transformatoare electrice. Întreprinderi de preparare a min. nemetalifere (feldspat, azbest, cuarț, talc) și de prelucr. a lemnului. Țesătorie de bumbac. Stațiune științifică de cercetări geografice a Universității București. Ca urmare a realizării lacului de acumulare Porțile de Fier I, vechea vatră a orașului a fost inundată, iar populația a fost strămutată pe un nou amplasament, incluzând terasele Dunării și ale Cernei și versantul de S al M-ților Almăj, unde s-a construit un oraș complet nou (1966-1971), care a înglobat și satele Jupalnic, Tufări și Coramnic. Istoric. Pe terit. actualului cartier Jupalnic a fost descoperit (1899) un depozit de unelte și arme din bronz datând din prima Epocă a fierului (Hallstatt). În arealul vechiului oraș O. (acoperit în prezent de apele lacului de acumulare) au fost descoperite (1966-1970) urmele așezării daco-romane *Dierna*, ridicată la rang de municipiu în timpul împăratului roman Septimiu Sever (193-211). Pe lângă această așezare civilă exista și un castru roman de tip *quadriburgium* (34 x 35 m),

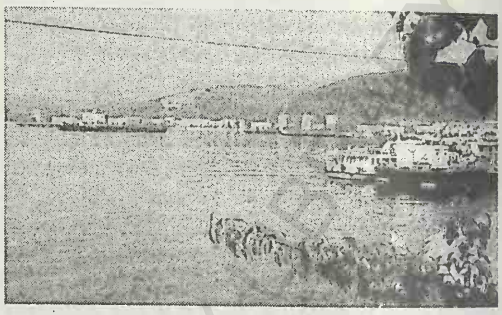

Orșova. Vedere generală

construit la sf. sec. 3-începutul sec. 4, cu rol strategic la capătul de S al Culorului Timiș-Cerna, prin care trecea o șosea romană către *Tibiscum* (azi Caransebeș). Săpăturile arheologice au scos la iveală o statuie din marmură a unui soldat roman, o statuetă din bronz reprezentând lupta lui Hercule cu Anteu, o coloană de capitel doric ș.a. În perimetrul vechiului oraș au mai fost identificate două necropole din care s-au recuperat sicrie de plumb, cu decor în relief, realizat prin turnare (sec. 4), linguriță de argint, monede, podoabe etc. Orașul *Dierna* a continuat să existe până la începutul sec. 7. În sec. 9-11, aici a existat o cetate de pământ *(Castrum Urscia)*, menționată atât în cronica *Gesta Hungarorum* (sec. 12) a notarului ungur Anonymus, cât și în lucrarea cu caracter hagiografic *Legenda Sfântului Gerhard (Legenta Santi Gerhardi Episcopii)* — cetate care a aparținut voievozilor români Glad și apoi Ahtum. În anii 1371-1372 a fost construită o cetate din piatră. În 1524, cetatea O. a fost cucerită de turci și stăpânită până în 1688 (din 1664, O. a devenit centrul ad-tiv al unui sangeac). În 1688, O. a fost cucerită de austrieci, iar în 1768 a devenit sediul unui regiment de graniță. În sec. 17-18, O. a avut un important rol militar, deoarece în această zonă s-au desfășurat mai multe lupte în războaiele dintre turci și imperiali (1688-1692, 1716-1718, 1737-1739, 1788-1791). În perioada 16/29 aug.-22 aug./4 sept 1916, la O. și împrejurimile sale s-au desfășurat puternice lupte între armatele germane și cele române comandate de generalul Ion Dragalina, O. fiind eliberată și păstrată până la sf. lunii oct. 1916. După 1 dec. 1918, O. a revenit *de jure* României, iar la 1 iun. 1919 a intrat de *facto* sub administrație românească; în 1923 a fost declarată oraș. Monumente:

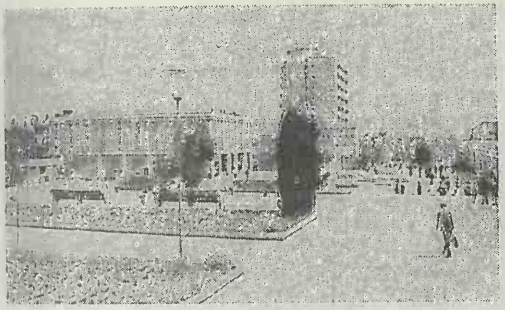

Orşova. Centrul oraşului

mânăstirea de maici, cu biserica având hramul „Sfânta Ana", ctitorie din anii 1935-1939 a lui Pamfil Şeicaru. În 1945, mânăstirea a fost transformată în tabără pentru elevi şi apoi în complex turistic cu restaurant. Mânăstirea a fost reînfiinţată în 1990 (sfinţită la 2 dec. 1990); biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Nicolae" (1746), strămutată în oraşul nou în 1972; biserica romano-catolică având hramul „Neprihănita Zămislire" (1966-1972). Cod poştal: 1543.

ORŢIŞOARA, com. în jud. Timiş, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Vingăi; 3 895 loc. (1 iul. 1996): 1 893 de sex masc. şi 2 002 fem. Staţii de c.f. (în satele Orţişoara şi Călacea). Nod rutier. Expl. de petrol şi gaze naturale (în satul Călacea). Creşterea bovinelor. Culturi de cereale, plante uleioase etc. Staţiune balneoclimatică, în satul Călacea (→). Pe terit. satului Cornești (numit până în 1964 *Jadani* sau *Jădani*), menţionat documentar, prima oară, în 1332 (în 1334 apare consemnat cu denumirea *Sacerdos de Sadan*), au fost descoperite urmele unei aşezări din perioada mijlocie a Epocii bronzului (c. 1500-1300 î.Hr.) în care s-au găsit unelte din piatră (topoare), din silex (lame), din lut (fusaiole), un topor din bronz şi multe vase ceramice, bogat ornamentate cu ghirlande, benzi haşurate, triunghiuri realizate prin incizie. În perimetrul satului Orţişoara, menţionat documentar, prima oară, în 1318, a căzut un meteorit în anul 1785. Biserică romano-catolică (sec. 18), în satul Orţişoara. Cod poştal: 1995.

OSICA DE SUS, com. în jud. Olt, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Romanaţi, pe dr. văii Oltului; 5 593 loc. (1 iul. 1996): 2 720 de sex masc. şi 2 873 fem. Reşed. com. este satul *Vlăduleni*. Staţie de c.f. (în satul Vlăduleni). Nod rutier. Secţie de covoare manuale de tip persan. Culturi de cereale, plante tehnice şi de nutreţ, floarea-soarelui, legume etc. Centru de meşteşuguri tradiţionale (rotărit, confecţionarea pieselor de port popular şi a ţesăturilor de interior cu ajutorul războiului de ţesut manual). În satul Ostrov se află o biserică ortodoxă cu dublu hram — „Sfântul Nicolae şi Sfântul Gheorghe" (1787), iar în satele Greci şi Osica de Sus, bisericile cu hramurile „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" (1830) şi, respectiv, „Sfinţii Voievozi" (1841). Cod poştal: 0564.

OSLEA, culme muntoasă în partea de NV a M-ţilor Vâlcan (Carpaţii Meridionali), delimitată la N şi V de văile superioare ale râurilor Jiu de Vest şi Cerna. Culmea, cu aspect de creastă îngustă şi golaşă, este alcătuită din calcare cristaline. Vegetaţie de stâncărie calcaroasă, cu unele elemente sudice *(Festuca xanthina, Hedraeanthus graminifolium)* şi câteva specii arcto-alpine *(Dryas octopetala* ş.a.) Alt. max.: 1 946 m (vf. Oslea). De aici izv. râurile Motru şi Bistriţa gorjeană.

OSMANU → Unirea (2).

OSTRA, com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Suha, la poalele de SE ale masivelor Rarău şi Giumalău şi cele de NV ale M-ţilor Stânişoarei, pe cursul superior al râului Suha, străjuită de vf. Ostra (1 382 m); 3 050 loc. (1 iul. 1996): 1 537 de sex masc. şi 1 513 fem. Expl. de baritină. Ferăstrău hidraulic (începutul sec. 20), în satul Ostra. Cod poştal: 5926.

OSTROV 1. Com. în jud. Constanţa, alcătuită din 6 sate, situată în SV Pod. Oltina, pe dr. Dunării; 5 471 loc. (1 iul. 1996): 2 722 de sex masc. şi 2 749 fem. Punct de trecere cu bacul peste Dunăre. Fabrică de cărămidă şi ţiglă. Prelucr. lemnului. Centru de vinificaţie. Renumită podgorie. Pomicultură (piersici, caişi, cireşi, meri). Plantaţie experimentală de kiwi. Pescuit în apele Dunării şi ale lacului Bugeac (sau Gârliţa). Centru de confecţionare a uneltelor de pescuit. În perimetrul com. O. se află pădurea Esechioi, declarată rezervaţie forestieră. Pe terit. satului Bugeac au fost identificate două necropole de incineraţie din sec. 4 î.Hr., din care s-au recuperat vase ceramice lucrate cu mâna (decorate cu brâuri alveolare) sau la roată, două fibule din bronz, de tip tracic, o amforă grecească, mărgele din sticlă colorată, brăţări din bronz, fusaiole de lut ş.a. În arealul satului Ostrov au fost descoperite câteva urne funerare getice şi o parte

din necropola orașului roman *Durostorum* (al cărui centru se afla pe locul actualului oraș Silistra din Bulgaria), în care s-au găsit două coifuri din bronz, cu mască (sf. sec. 1 d.Hr.), două strecurători din bronz, un cap de Tanatos, din marmură, sarcofage, cavouri zidite cu cărămidă (unele cu picturi pe pereți) ș.a. În perimetrul satului Gârlița a fost identificată o așezare hallstattiană și o necropolă de incinerație din sec. 8-9. În satul Galița se află Mânăstirea Dervent (de călugări), ctitorită de monahul Elefterie Mihai în 1936. Biserica mânăstirii, cu trei altare și trei hramuri („Cuvioasa Parascheva, Izvorul Tămăduirii și Înălțarea Sfintei Cruci"), a fost pictată în anii 1970-1980. În 1959, mânăstirea a fost desființată, rămânând în funcțiune doar biserica de parohie. În 1990, mânăstirea a fost reînființată prin strădania fostului stareț Elefterie Mihai. În curtea mânăstirii se află o cruce făcătoare de minuni. Cod poștal: 8674.

2. Com. în jud. Tulcea, alcătuită din 2 sate, situată pe dr. brațului Dunărea Veche; 2 259 loc. (1 iul. 1996): 1 147 de sex masc. și 1 112 fem. Pescuit. Pe terit. satului Piatra au fost descoperite (1958) urmele așezării romane *Beroe* (sec. 1 d.Hr.), cu o mare necropolă de înhumație, care a avut o continuitate de folosire de c. un mileniu (sec. 2-7 și 10-12). Aici s-au găsit fibule digitate, de tip germanic, coliere din chihlimbar sau din sticlă colorată, catarame, garnituri vestimentare etc. În apropiere a fost identificată o așezare fortificată romano-bizantină (sec. 4-7), suprapusă de o așezare de bordeie din sec. 9-11. Cod poștal: 8896.

3. Schitul ~ → Călimănești (1).

OSTROVENI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în SV Câmpiei Romanați, în lunca și pe terasele de pe stg. Dunării, pe cursul inf. al râului Jiet; 5 874 loc. (1 iul. 1996): 2 867 de sex masc. și 3 007 fem. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1796-1818, reparată în 1889, 1902, 1931), „Sfântul Nicolae" (1792) și „Sfânta Treime" (1793), în satul Ostroveni și biserica „Sfântul Nicolae" (ante 1845, refăcută în 1883-1885), în satul Listeava. Cod poștal: 1182.

OSTROVU CORBULUI, insulă românească în SV țării, în albia Dunării, situată în aval de municipiul Drobeta-Turnu Severin, între Dunăre (la V-NV) și brațul Dunărea Veche (la S-SE), între satele Hinova în amonte și Ostrovu Corbului (ambele în com. Hinova, jud. Mehedinți) în aval. Lungime: 5 km; lățime max.: 3 km. Pe ins. Ostrovu Corbului se află satul Ostrovu Corbului.

OSTROVU MARE, insulă românească în SV țării, în albia Dunării, situată între Dunăre (la V) și brațul Dunărea Mică (la E), între satul Țigănași (com. Burila Mare, jud. Mehedinți) în amonte și localit. Prahovo (Iugoslavia) în aval. Supr.: 22 km^2. Lungime: 14 km; lățime max.: 3 km. Pe ins. O.M. se află satul Ostrovu Mare unde se află hidrocentrala Porțile de Fier II (→ Gogoșu 2).

OȘEȘTI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Central Moldovenesc, pe râul Buda; 2 931 loc. (1 iul. 1996): 1 490 de sex masc. și 1 441 fem. Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1809, refăcută în 1826), în satul Oșești. Cod poștal: 6554.

OȘORHEI, com. în jud. Bihor, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de N ale Dealurilor Pădurii Craiului, pe stg. Crișului Repede, în zona de confl. cu râul Tășnad; 5 323 loc. (1 iul. 1996): 2 610 de sex masc. și 2 713 fem. Stație de c.f. (în satul Oșorhei). Nod rutier. Fabrică de cărămidă și țiglă. În satul Oșorhei, menționat documentar, prima oară, în 1391, se află o biserică ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1710), iar în satul Fughiu, atestat documentar în 1236, există o biserică reformată (sec. 18). Cod poștal: 3715.

OTEȘANI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 5 sate, situată în Subcarpații Olteniei, pe cursul mijlociu al râului Luncavăț; 3 200 loc. (1 iul. 1996): 1 594 de sex masc. și 1 606 fem. Zăcăminte de lignit (în satul Cucești). Biserică ortodoxă, cu hramul „Buna Vestire" (1772), în satul Oteșani. Cod poștal: 1062.

OTETELEȘANU → Măgurele (1).

OTOMANI → Sălacea.

OTOPENI, com. în jud. Ilfov, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Vlăsiei, la 18 km N de municipiul București; 10 520 loc. (1 iul. 1996): 5 097 de sex masc. și 5 423 fem. Aeroport internațional (București-Otopeni), cel mai mare din țară, inaugurat la 8 apr. 1970. Clădirea aeroportului a fost modernizată și extinsă (oct. 1992-dec. 1993). La 27 dec. 1994, a fost inaugurată pista nr. 1, cu o lungime de 3 500 m, reconstruită și modernizată în perioada iul. 1993-dec. 1994. Constr. de aparate și instrumente de măsură și control; produse metalice diverse. Creșterea bovinelor. Satul Otopeni apare menționat documentar, prima oară, la 14 febr. 1587, cu numele *Hodopeni*. Com. O. a fost de-

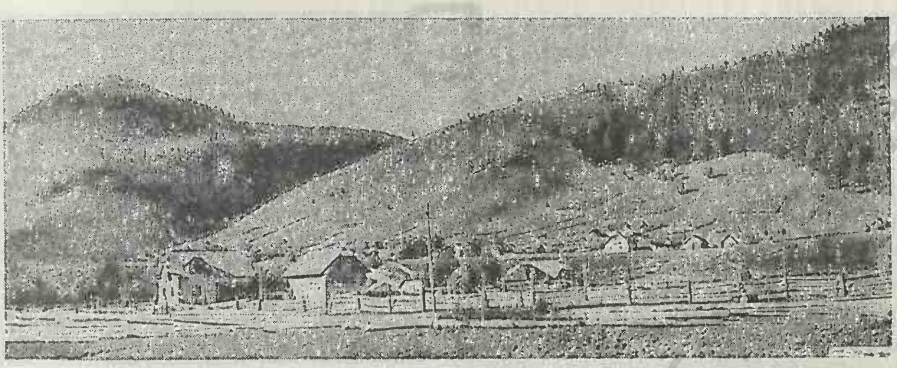

Vârful Ouşoru (2)

clarată oraş la 18 apr. 1989 şi trecută din nou în rândul aşezărilor rurale în ian. 1990. Între 23 ian. 1981 şi 12 apr. 1996, a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov.

OŢELENI, com. în jud. Iaşi, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Pod. Central Moldovenesc cu Câmpia Jijiei Inferioare; 3 697 loc. (1 iul. 1996): 1 844 de sex masc. şi 1 853 fem. Expl. de gresii, argile şi marne. În satul Oţeleni (numele vechi *Boziani*), menţionat documentar, prima oară, în 1446, se află biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1813). Pe terit. satului Oţeleni a fost descoperit un tezaur de argint (sec. 10-13) alcătuit dintr-un pandantiv globular, două inele, patru brăţări. Cod poştal: 6765.

OŢELU ROŞU → Bistra (3).

OUŞORU 1. Masiv deluros în partea de N a Subcarpaţilor Vrancei, alcătuit predominant din pietrişuri villafranchiene, situat la N de valea superioară a Şuşiţei. Alt. max.: 753 m (vf. Ouşoru). Nod hidrografic (de aici izv. râurile Zăbrăuţ, Popeni, Căiuţi, Bogdana).

2. Vârf în SE M-ţilor Suhard, care domină, spre S, Depr. Dornelor cu un abrupt de 500-600 m înălţime. Alt.: 1 639 m.

OVIDIU, oraş în jud. Constanţa, situat în partea de E a Pod. Carasu, pe malul de NV al lacului Siutghiol, la 11 km NV de municipiul Constanţa; 13 086 loc. (1 iul. 1996): 6 576 de sex masc. şi 6 510 fem. Supr.: 6,8 km^2; densitatea: 1 924 loc./km^2. Staţie de c.f. Nod rutier. Expl. de calcar şi de dolomit. Centrală electrică şi de termoficare, intrată în funcţiune în 1952. Reparaţii de maşini şi utilaje; mat de constr; produse alim. (conserve de legume şi fructe, băuturi, panificaţie). Ferme legumicole şi de creştere a bovinelor. Centru viticol. Staţiune de cercetare şi încercare a soiurilor de plante. Istoric. Localit. datează din timpul stăpânirii romane (sec. 2) când aici exista un punct fortificat pe calea de comunicaţie dintre cetăţile Tomis şi Histria. Menţionat documentar ca aşezare rurală în 1650 cu numele *Seliştе*, iar mai târziu cu denumirile de *Canara* şi apoi Ovidiu (după numele marelui poet latin Publius Ovidius Naso). Declarat oraş la 18 apr. 1989, O. are în subordine ad-tivă localit. componentă Poiana. Până în 1990, în componenţa oraşului O. s-a aflat şi satul Lumina care, după această dată, a devenit comună de sine stătătore. Cod poştal: 8733.

OZANA → Neamţ (3).

OZANA-TOPOLIŢA, Depr. ~ → Neamţ (2).

OZUN, com. în jud. Covasna, alcătuită din 7 sate, situată în SV Depr. Târgu Secuiesc, la poalele de S ale M-ţilor Bodoc, pe Râu Negru; 4 830 loc. (1 iul. 1996): 2 380 de sex masc. şi 2 450 fem. Staţie de c.f. (în satul Ozun). Nod rutier. Expl. de balast. Fabrică de bere, spirt, glucoză şi amidon. Moară de cereale. Culturi de cereale, cartofi, sfeclă de zahăr ş.a. Vestigii arheologice (sec. 8-10). În satul Ozun, menţionat documentar, prima oară, în 1332, se află o biserică din sec. 14 (azi biserică reformată) cu turn din 1616, cu fragmente de ziduri de incintă, un castel din 1755 (cu unele transformări din sec. 20), un conac (1810-1825) şi cazarma Husarilor (sec. 19); în satul Lisnău există o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), refăcută în 1622 şi în sec. 19, cu zid de incintă din 1834, iar în satul Sântionlunca, o biserică romano-catolică (1774). Cod poştal: 4005.

OZUNCA-BĂI → Bătani.

P

PADEŞ 1. Vârf în SV M-ților Poiana Ruscăi, alcătuit din calcare triasice, reprezentând alt. max. a acestora (1 374 m).

2. Com. în jud. Gorj, alcătuită din 8 sate, situată la poalele de SV ale M-ților Vâlcan, pe cursul superior al râului Motru; 5 177 loc. (1 iul. 1996): 2 569 de sex masc. și 2 608 fem. Reședința com. P. este satul *Călugăreni*. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Hidrocentrală (50 MW), în satul Motru Sec, intrată în funcțiune în 1979. Confecții. Stație meteorologică (în satul Apa Neagră). Rezervație naturală botanică (arboretul de alun turcesc de la Gorganu) și rezervație speologică (peșterile *Cloșani* și *Cioaca cu Brebenei*). Casă-laborator pentru cercetări speologice (în satul Cloșani). Satul Padeș apare menționat documentar, prima oară, în 1463. La 23 ian. 1821, pe platoul de lângă Padeș, Tudor Vladimirescu a citit *Proclamația de la Padeș* — moment ce a marcat începutul Revoluției de la 1821 din Țara Românească. În satul Padeș se află un monument, sub forma unui trunchi de piramidă, cu laturile de 10 m, înalt de 9,5 m, ridicat în 1921, operă a arhitectului State Baloși. Tot aici există o biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae", iar în satul Cloșani o biserică din lemn cu hramul „Înălțarea Domnului" (ante 1790). Cod poștal: 1431.

Padeş (2). Monumentul Revoluției de la 1821

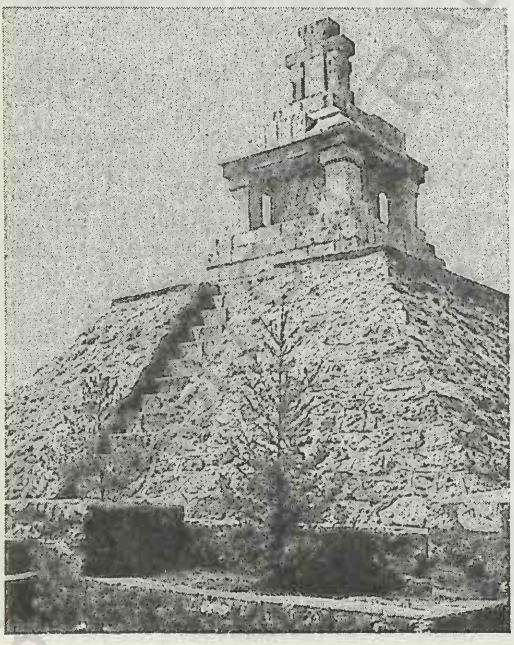

PADINA, com. în jud. Buzău, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Bărăganului; 4 797 loc. (1 iul. 1996): 2 328 de sex masc. și 2 469 fem. Expl. de gaze naturale. Creșterea bovinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, cartofi, legume. Viticultură. Satul Padina apare atestat documentar în 1826. Cod poștal: 5116.

PADINA TĂTARULUI → Comana (4).

PADIŞ, podiș carstic în zona centrală a M-ților Bihor (Munții Apuseni) cu alt. între 1 200 și 1 400 m. Acțiunea apei asupra depozitelor calcaroase (triasice și jurasice) de aici a dat naștere la forme carstice de suprafață (chei, cascade, doline, ponoare) și de adâncime (avene, peșteri, văi subterane), remarcabile prin frumusețea lor. Aici se află complexul carstic Cetățile Ponorului, Peștera

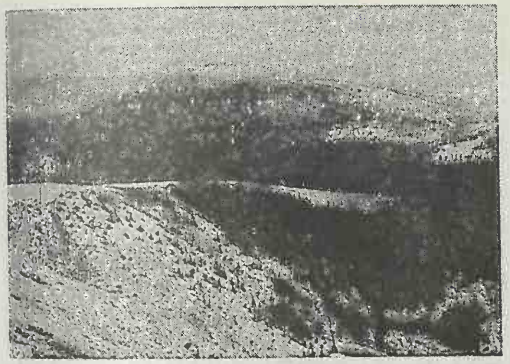

Podişul Padiş

Groapa de la Barsa, Ghețarul Focul Viu ș.a. Important obiectiv turistic, declarat monument al naturii. Cabană.

PAHARNICULUI, Vârful ~, masiv deluros în Pod. Mehedinți (în Dealurile Isvernei), alcătuit din marno-calcare și formațiuni detritice. Aici se înregistrează cea mai mare înălțime (887 m) atât din Dealurile Isvernei, cât și din întreg arealul Pod. Mehedinți.

PAHOMIE, Schitul ~ → **Băile Olăneşti.**

PAJURA, cartier în partea de N-NV a municipiului București.

PALANCA, com. în jud. Bacău, alcătuită din 5 sate, situată în partea de NV a Depr. Agăș, la poalele de S ale M-ților Tarcău și cele de N ale M-ților Ciuc, pe cursul superior al râului Trotuș; 3 845 loc. (1 iul. 1996): 1 936 de sex masc. și 1 909 fem. Stație de c.f. (în satul Palanca). Balastieră. Moară de apă și ferăstrău hidraulic cu adaptare a unei turbine hidraulice pentru producerea curentului electric (în satul Ciugheș). În satul Palanca se află o biserică din lemn cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1803, reconstruită în 1856, reparată în 1896 și refăcută în 1923). Cod poștal: 5493.

PALTIN, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 12 sate, situată în Depr. Vrancea, la poalele M-ților Vrancea, pe râul Zăbala; 3 699 loc. (1 iul. 1996): 1 863 de sex masc. și 1 836 fem. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Muzeu sătesc. În satul Spulber se află o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1809, reclădită în 1871). Cod poștal: 5381.

PALTINU 1. Vârf în M-ții Făgăraș, alcătuit din șisturi cristaline. Alt.: 2 398 m.

2. Lac antropic construit în anii 1970-1980 prin bararea cursului mijlociu al râului Doftana, în aval de com. Valea Doftanei (jud. Prahova), pentru alimentarea cu apă a municipiului Câmpina. Supr.: 196 ha; vol. 5,6 mil. m^3. Cunoscut și sub numele de *Păltinoasa*.

PANACI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 6 sate, situată în partea de S a Depr. Dornelor, la poalele de NV ale M-ților Bistriței și cele de NE ale M-ților Căliman, pe cursul superior al râului Neagra; 2 250 loc. (1 iul. 1996): 1 163 de sex masc. și 1 087 fem. Centru de prelucr. artistică a lemnului. În com. P. se află schitul Piatra Tăieturii (de călugări), cu biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1937). Cod poștal: 5984.

PANA COCOŞULUI → **Creasta Cocoşului.**

PANAGHIA, vârf în masivul Ceahlău, alcătuit din conglomerate. Alt.: 1 900 m.

PANCALIA → **Mangalia (2).**

PANCIU, oraș în jud. Vrancea, situat în Subcarpații Vrancei, la 265 m alt., la poalele dealurilor Movila Panciu (278 m) și Chicerea (334 m), pe râul Șușița, la 44 km N-NV de municipiul Focșani; 10 025 loc. (1 iul. 1996): 4 630 de sex masc. și 5 395 fem. Supr.: 61,8 km^2; densitatea: 162 loc./km^2. Stație finală de c.f. (inaugurată în 1902). Fabrici de tricotaje, de butoaie și produse alim. (preparate din carne și lapte, băuturi alcoolice, panificație). Vestită podgorie în care predomină soiurile de struguri pentru vinuri albe (Fetească, Riesling italian, Muscat Ottonel) și important centru de vinificație. Secție pentru producerea șampaniei (modernizată în 1993). Cramă. Beci domnesc (sec. 18). Muzeul viticulturii. Istoric. Cele mai vechi urme de locuire descoperite pe Dealul Chicerea și în perimetrul orașului datează din Paleolitic (silexuri) și, respectiv, Neolitic (vase din ceramică de tip Aldeni II, milen. 4 î.Hr.). Civilizația bronzului este reprezentată prin trei morminte de înhumație, identificate în partea de S a orașului, iar urmele unor așezări care au aparținut dacilor liberi (sec. 2-3) au fost scoase la iveală pe Valea Brazilor și Valea Cerbului. Localit. apare consemnată documentar, prima oară, la 20 iul. 1589 cu numele *Crucea*. La începutul sec. 17, localit. a devenit pentru scurt timp reșed. starostilor de Putna, iar la începutul sec. 18, figura ca așezare de expl. a lemnului și de cultivare a viței de vie. La

25 dec. 1798, așezarea apare consemnată într-un act cu numele de Târgul Panciu, iar în 1816, figura ca una dintre cele mai însemnate localit. ale ținutului Putna. În 1830 era recunoscută ca important centru meșteșugăresc (cu trei pânzării, două velnițe și o lumânărie), iar la începutul sec. 20 (respectiv în 1902), intră în circuitul traficului comercial prin construirea căii ferate Mărășești—Panciu. Devastată de un puternic incendiu în 1869, distrusă în mare parte de bombardamentele germane din timpul primului război mondial și greu lovită de cutremurele din 10 nov. 1940 și 4 mart. 1977, localit. s-a refăcut, reînnoit și extins de fiecare dată. Declarat oraș în 1956, P. are în subordine ad-tivă 5 localit. componente: Crucea de Jos, Crucea de Sus, Dumbrava, Neicu, Satu Nou. **Monumente:** schitul Brazi (de maici), situat la 1,5 km SV de oraș, este o ctitorie din sec. 17 a anahoreților Teofilact și Sava, cu o biserică din lemn având hramul „Sfântul Gheorghe", construită în 1676 și refăcută din zid în 1834. Aici a trăit o parte a vieții sale cronicarul Miron Costin. Timp de aproximativ 30 de ani, schitul Brazi a fost lăsat în părăsire, fiind reînființat (refăcut) la 9 sept. 1990; biserica din lemn, cu hramul „Sfânta Parascheva" (c. 1794); Monumentul eroilor primului război mondial, operă a sculptorului George Dimitriu, dezvelit la 2 mai 1928; bustul scriitorului Ioan Slavici, operă a sculptorului Florian Calafeteanu, dezvelit în 1960, amplasat în fața școlii care-i poartă numele, ca semn de prețuire față de ilustrul scriitor, decedat la 17 aug. 1925 și înmormântat, după dorința sa, în cimitirul schitului Brazi (osemintele au fost mutate mai târziu în cimitirul orașului); biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1672), în localit. componentă Crucea de Jos. Cod poștal: 5352.

PANDURI, cartier în partea central-sud-vestică a municipiului București.

PANGALIA → Mangalia (2).

PANGUALE → Mangalia (2).

PANTELIMON 1. Complex lacustru de origine antropică, situat în Câmpia Vlăsiei, în extremitatea de E a municipiului București, amenajat pe cursul inf. al Colentinei. Format din lacurile Pantelimon I (33 ha) și Pantelimon II (313 ha). Pe malul de V al lacului Pantelimon I se află biserica Mânăstirii Mărcuța, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", zidită în anii 1586-1587, prin strădania marelui logofăt Dan și reparată în timpul domnici lui Constantin Brâncoveanu de fiica armașului Marcu (descendentă a familiei ctitorului), de la care derivă numele de „Mărcuța". Pridvorul bisericii a fost adăugat în 1733 prin bunăvoința domnului Grigore II Ghica.

2. Com. în jud. Constanța, alcătuită din 5 sate, situată în Pod. Casimcea, pe râul Casimcea și afl. său Cartal; 1 673 loc. (1 iul. 1996): 852 de sex masc. și 821 fem. Expl. de cuarțite și șisturi verzi. Pe terit. com. au fost descoperite (1911-1913) vestigiile unei așezări rurale *(vicus)* și ale unei fortificații (cetate) romane, numită *Ulmetum*, datând din sec. 2-7 (zidul de incintă, de formă poligonală, era prevăzut cu mai multe turnuri pătrate de apărare și două porți de intrare flancate de două turnuri în formă de U). Pe ruinele acestei fortificații, distrusă de avari la sf. sec. 6 d.Hr., s-a așezat, în sec. 10-11, o comunitate de agricultori. Biserici ortodoxe în satele Vulturi (1888) și Nistorești (1895). Cod poștal: 8769.

3. Com. în jud. Ilfov, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Vlăsiei, pe malul de N al lacului Pantelimon II, în imediata apropiere a părții de E a municipiului București, respectiv în prelungirea cartierului Pantelimon; 14 023 loc. (1 iul. 1996 — a treia com. din țară ca nr. de locuitori, după com. Voluntari, jud. Ilfov și Dăbuleni, jud. Dolj): 6 923 de sex masc. și 7 100 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 17 nov. 1886). Expl. de argilă și de balast. Fabrică de acumulatori. Creșterea bovinelor. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume ș.a. Pe o peninsulă a lacului Pantelimon II se află o clădire construită în 1736 de Grigore II Ghica (domn al Țării Românești în anii 1733-1735 și 1748-1752), pe locul unui fost palat al familiei Ghica, destinată inițial bolnavilor de ciumă. Ulterior a funcționat ca spital de boli incurabile. Renovată și modernizată la sf. anilor '80 ai sec. 20, clădirea a intrat în circuitul turistic cu numele de complexul „Lebăda" (hotel și restaurant). În apropiere de acest complex se află biserica având hramul „Sfântul Pantelimon", ctitorie din anii 1735-1750 a domnului Grigore II Ghica — biserică în care se află mormântul domnului Alexandru Ghica. Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996, com. P. a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov.

4. Cartier în extremitatea de E a municipiului București.

PANTICEU, com. în jud. Cluj, alcătuită din 5 sate, situată în SV Dealurilor Dejului, la poalele de SV ale Dealului Bobâlna, pe râul Lonea; 1 718 loc. (1 iul. 1996): 880 de sex masc. și 838 fem. Pomicultură. În satele Panticeu (menționat documentar, prima oară, în 1314) și Dârja se află biserici (azi biserici reformate) ce datează din sec. 12 și, respectiv, sec. 13-15; în satul Cubleșu Someșan există o biserică reformată (1774), iar în satul Cătălina, o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci" (1896). Cod poștal: 3434.

PAPIU ILARIAN, com. în jud. Mureș, alcătuită din 5 sate, situată în zona Colinelor Comlodului; 914 loc. (1 iul. 1996): 476 de sex masc. și 438 fem. În satul Papiu Ilarian, menționat documentar, prima oară, în 1334, se află o biserică (azi biserică reformată) din sec. 14, cu unele transformări din 1888. Cod poștal: 4371.

PARAVA, com. în jud. Bacău, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Siretului, la poalele de SE ale culmii Pietricica; 3 278 loc. (1 iul. 1966): 1 599 de sex masc. și 1 679 fem. Cod poștal: 5531.

PARÂNG, Munții ~, masiv muntos în partea central-vestică a Carpaților Meridionali, extins pe o mare supr. (peste 1 000 km^2; lățimea max.: 70 km), între aliniamentul văii Latorița (la NE), curmătura Oltețului (la E), prin care se leagă de M-ții Căpățânii, râul Olteț (la E), Jiu de Est și Jiu (la NV și V), Subcarpații Oltenici (la S) și M-ții Șureanu și M-ții Latoriței (la N și NE). Alcătuit din roci cristalino-mezozoice (micașisturi, amfibolite, gabrouri, calcare cristaline, cuarțite, șisturi gnaisice, șisturi cloritoase, filitoase și grafitoase) cu intruziuni granitice în SV și formațiuni marno-calcaroase (cretacice) în V și S. Mare nod orohidrografic a cărui culme principală, extinsă pe direcție E-V, cu alt. de 1 900-2 200 m, este dominată de numeroase vârfuri, delimitate de versanți abrupți, acoperiți cu grohotișuri: *Parângu Mare* sau *Mândra*, 2 519 m (alt. max. a masivului), Mohoru, 2 337 m, Păpușa, 2 136 m, Parâng, 2 074 m ș.a. Relief de tip alpin, cu trei platforme de eroziune, etajate la diferite alt. (platformele Gornovița la 700-900 m, Râu Șes la 1 100-1 600 m și Borăscu la 1 800-2 200 m alt.). Frecvente urme ale glaciațiunii cuaternare, reprezentate prin căldări și lacuri glaciare (Gâlcescu, Slăveiu, Mija, Pasărea, Zăvoelele), custuri și morene glaciare (în bazinele superioare ale Jiețului, Lotrului, Latoriței, Gilortului). Formațiunile calcaroase, extinse pe bordura sa sudică, au permis apariția și dezvoltarea unui spectaculos relief carstic (Cheile Oltețului și ale Pârâului Galben, Peștera Muierilor ș.a.). Climă montană, cu temp. medii anuale de 0°C pe crestele înalte și 3-4° la alt. mijlocii, cu precipitații abundente (1 200-1 400 mm anual) și vânturi predominante dinspre V. Pajiști alpine și vegetație subalpină. Versanții sunt acoperiți, până la 1 600-1 800 m alt., cu păduri de fag, carpen, brad și molid. Rezervația botanică Parângu Mic adăpostește, printre altele, o raritate floristică *(Potentilla haynaldiana)*. Masivul P. este străbătut, de la S la N, de șoseaua Novaci—Rânca, prin pasul Urdele (1 950 m alt.), apoi pe la obârșia Lotrului și Oașa până la Sebeș, asigurând legătura între Oltenia și Transilvania. Greu accesibilă. Turism.

PARÂNGU MARE, vârf în partea central-vestică a masivului Parâng, alcătuit din granite și granodiorite. Alt.: 2 519 m (cel mai înalt din întreg masivul P.). Acoperit cu pajiști alpine. Se află pe traseul de creastă care pornește din Petroșani sau din șoseaua alpină Novaci—Oașa—Sebeș, oferind o frumoasă perspectivă asupra reliefului glaciar de la obârșia văii Jiețului. Cunoscut și sub numele de *Mândra*.

PARDINA, com. în jud. Tulcea, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de NV a Deltei Dunării, pe dr. brațului Chilia; 576 loc. (1 iul. 1996): 316 de sex masc. și 260 fem. Cherhana. Rezervație zoologică (loc de cuibărit pentru pelicani, călifari ș.a.). Între 13 oct. 1983 și 20 mai 1996, P. s-a numit *1 Mai*. Cod poștal: 8832.

PARDOȘI 1. → Buda (2).

2. Com. în jud. Buzău, alcătuită din 5 sate, situată în partea de NE a Subcarpaților Buzăului, la poalele dealurilor Bisoca, Pâclele și Blăjani, pe râul Câlnău; 559 loc. (1 iul. 1996): 283 de sex masc. și 276 fem. Satul Pardoși apare atestat documentar, prima oară, în 1664. Biserică din lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (sf. sec. 18), în satul Valea Șchiopului. Cod poștal: 5276.

PARINCEA, com. în jud. Bacău, alcătuită din 10 sate, situată în partea de V a Colinelor Tutovei, pe râurile Răcătău și Nănești; 4 038 loc. (1 iul. 1996): 2 065 de sex masc. și 1 973 fem. În satul Milești de Jos, menționat documentar, prima oară,

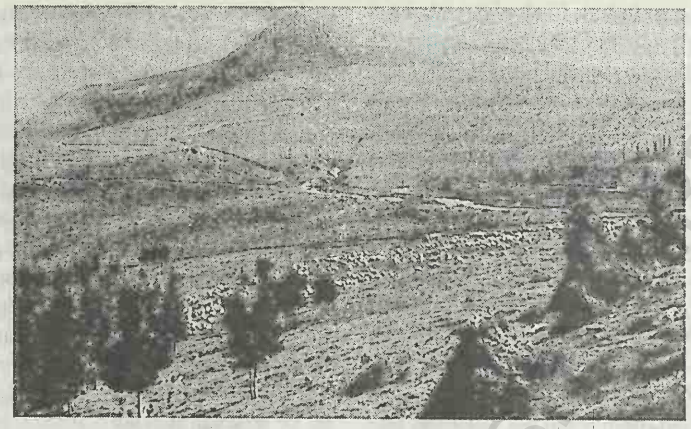

Parâng. Vârful Păpușa

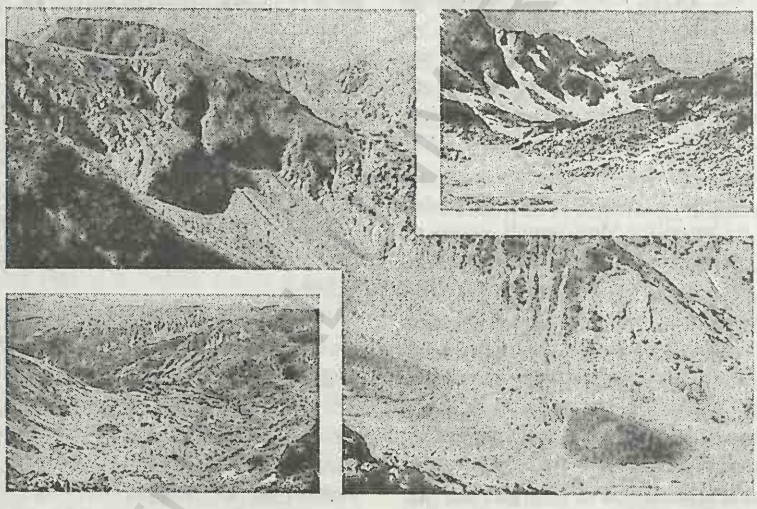

Căldare glaciară

Lacul glaciar Slăveiu

Vârful Cârja și lacul glaciar Zăvoelele

Parâng

Vedere panoramică

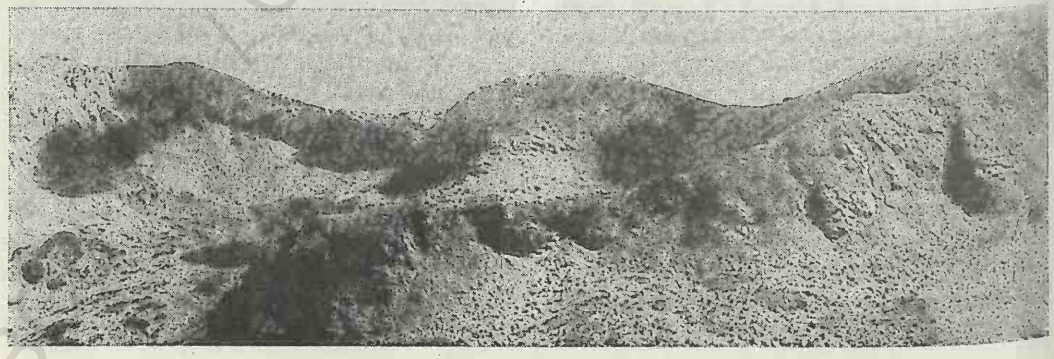

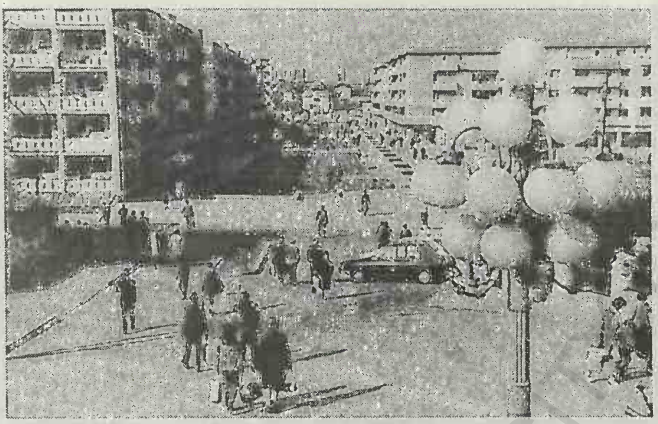

Paşcani (2). Aspect din centrul municipiului

în 1442 se află o biserică din 1843; în satul Parincea există mânăstirea cu același nume (de maici), cu o biserică având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1863), iar în satul Năneşti, bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" și „Sfinții Voievozi", ambele dinainte de anul 1809 și o biserică din lemn din 1780. Cod poștal: 5534.

PAROŞENI → **Vulcan.**

PARVA, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită dintr-un sat, situată în zona de contact a Dealurilor Năsăudului cu M-ții Rodna, pe râul Rebra; 2 826 loc. (1 iul. 1996): 1 430 de sex masc. și 1 396 fem. Expl. de sare, de caolin, mică, argile caolinoase și de marmură. Izv. cu ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, calcice, magneziene, clorurosodice. Mofete. Satul Parva este menționat documentar în 1839. Cod poștal: 4526.

PASĂREA, **Mânăstirea ~** → **Brănești (3).**

PAŞCANI 1. Vârf în partea centrală a Obcinei Feredeu, reprezentând alt. max. a acesteia (1 479 m).

2. Municipiu în jud. Iași, situat pe terasele de pe dr. văii Siretului, în zona de contact cu prelungirile Pod. Fălticeni, la 75 km V-NV de municipiul Iași; 46 107 loc. (1 iul. 1996): 22 735 de sex masc. și 23 372 fem. Supr.: 6,6 km^2; densitatea: 6 986 loc./km^2. Nod feroviar (stația de c.f. inaugurată în 1870) și rutier. Expl. de balast. Termocentrală. Ateliere C.F.R. (din 1876). Constr. de utilaje pentru ind. textilă, de utilaje agricole, contoare electrice, armături grele, scule și accesorii, trotinete pentru copii etc. Fabrici de produse electrotehnice (adaptoare și regulatoare de temperatură, debitmetre electromagnetice, diafragme și ventile electromagnetice, traductoare de temperatură), de mobilă, tricotaje, perdele, țesături de in, prefabricate din beton, de produse alim. (preparate din carne și lapte, zahăr, drojdie, panificație) și de nutreturi combinate. Fermă de creștere a bovinelor. Muzeu etnografic; Muzeul memorial „Mihail Sadoveanu". **Istoric.** În perimetrul municipiului P. au fost descoperite urme de locuire din Neolitic (aparținând diferitelor faze ale culturii Cucuteni), din sec. 5-3 î.Hr., 2-4 și 7-8. Atestată documentar, prima oară, ca sat, într-un hrisov de danie la 8 apr. 1419, apoi într-un act emis de domnul Alexăndrel la 2 iul. 1453 și într-un document la 1 febr. 1481, așezarea s-a dezvoltat continuu, devenind un important centru comercial, cu 21 de iarmaroace pe an (actul emis de domnul Mihai Suțu la 9 ian. 1821 acorda dreptul lui Iordache Roset-Roznoveanu ca să țină aceste iarmaroace pe moșia Paşcani), și târg (din 1831) al Moldovei. Recunoscut ca târg în 1842, P. s-a dezvoltat, după construirea în 1869-1870, a căii ferate Roman—Paşcani—Iași, ca mare centru de reparat material rulant feroviar și ca nod feroviar, devenind, în 1892, reșed. plășii Siretul de Jos din jud. Suceava. În 1923, P. a devenit com. urbană (oraș), iar la 18 ian. 1995, a fost declarat municipiu. În prezent, P. are în subordine ad-tivă 5 localit. componente: Blăgești, Boșteni, Gâștești, Lunca și Sodomeni. **Monumente:** biserica având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1664, cu unele refaceri în 1807); casa „Canta-

cuzino–Pașcanu", construită în anii 1640-1650, cu două niveluri, având un foișor cu coloane din piatră în torsadă, cu un bogat decor sculptat; casa natală a lui Mihail Sadoveanu. Tabără estivală pentru elevi, în pădurea Valea Seacă. Cod poștal: 5725.

PATAVISSA → **Turda (3).**

PAULULESE → **Păuliș.**

PĂCUIUL LUI SOARE → **Lipnița.**

PĂCUREȚI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 5 sate, situată în Subcarpații Prahovei; 2 328 loc. (1 iul. 1996): 1 183 de sex masc. și 1 145 fem. Expl. de petrol. Pomicultură. Cod poștal: 2135.

PĂDINA, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 6 sate, situată în partea de S a Piem. Bălăciței, pe râul Drincea; 2 252 loc. (1 iul. 1996): 1 076 de sex masc. și 1 176 fem. Reșed. com. este satul *Pădina Mare*. În perimetrul satului Iablanița au fost descoperite urmele unei așezări datând din perioada timpurie a Culturii Dridu (sec. 8-9), în care s-au găsit fragmente de vase din ceramică, lucrate la roată, cu buza îngroșată rotunjit, decorate cu striuri și linii vălurite. Cod poștal: 1593.

PĂDUREA CRAIULUI 1. **Munții ~**, culme muntoasă în NV M-ților Apuseni, orientată NV-SE, extinsă pe c. 750 km^2, mărginită de valea Crișului Repede, respectiv de Depr. Vad—Borod (la N), de Crișu Negru, respectiv Depr. Beiuș (la S și SV), de valea Iadei (la E) și de Dealurile Pădurii Craiului (la V și NV). Alcătuită predominant din calcare mezozoice (triasice, jurasice și cretacice; depozitelor jurasice le sunt asociate zăcămintele de bauxită, exploatate la Roșia și Zece Hotare) și, marginal, din roci vulcanice neogene. Relieful se caracterizează prin creste puțin proeminente, slab individualizate, orientate haotic, în toate direcțiile, care, frecvent, se despletesc în largi platouri carstice. Alt. max.: 1 004 m (vf. Măgura Beiușele). Frecvența depozitelor calcaroase a generat dezvoltarea unui relief carstic tipic: peșterile Vadu Crișului, Meziad, Vântului, Urșilor ș.a., Cheile Crișului Repede, la Vad, și ale Roșiei, la Căbești, dolinele de la Cărmăzan, Damiș, Imașu Bătrânului etc. Important nod hidrografic. Turism.

2. **Dealurile Pădurii Craiului**, zonă de dealuri cu aspect piemontan, parte componentă a Dealurilor Vestice, situată în prelungirea M-ților Pădurea Craiului, între văile râurilor Crișu Repede (la N), Crișu Negru și Meziad (la S și SE) și Câmpia Miersigului (la V). Sunt alcătuite din nisipuri, pietrișuri, argile, marne argiloase și mai rar din gresii și conglomerate. Au înălțimi moderate, între 250 și 400 m (alt. max.: 411 m, în Dealurile Tășadului), sunt intens fragmentate de ape și sunt separate de văi largi sau de depresiuni joase, intracolinare (Vârciorog, Topa, Holod ș.a.). Din cauza structurii monoclinale, unele culmi prezintă o asimetrie accentuată, având versanții sub formă de cueste. Se compun din cinci subunități, bine individualizate: Dealurile Vârciorog și Tășadului (în NE și N), Dealurile Dobreștilor (în E), Dealurile Vălanilor

Pașcani (2)

Muzeul memorial „Mihail Sadoveanu"

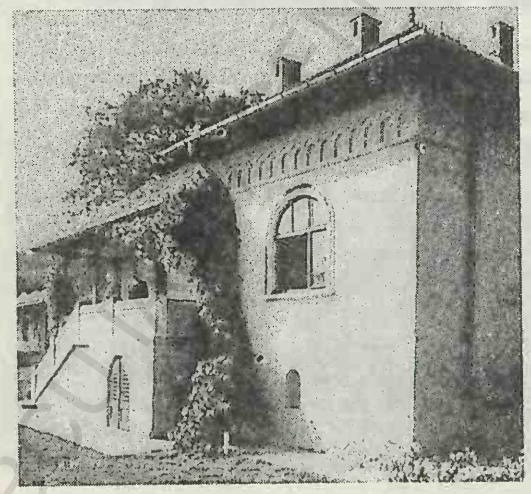

Casa „Cantacuzino—Pașcanu"

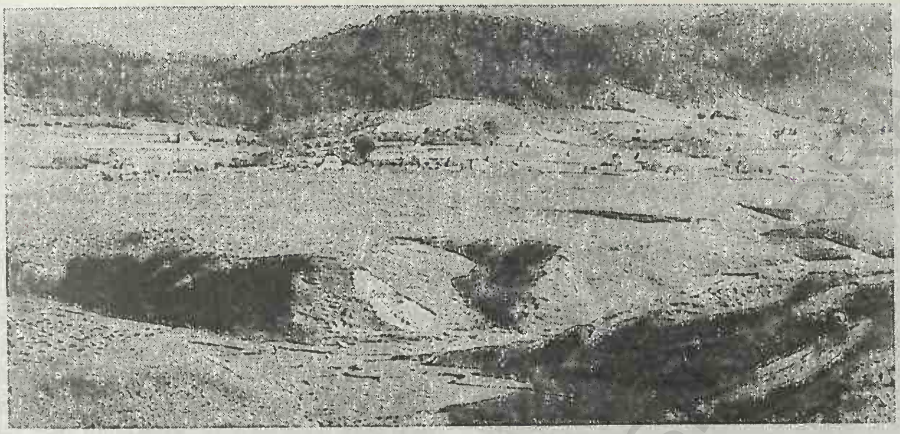

Pădurea Craiului (1). Dolina Damiș

(sau Răbăganilor) în SE (între văile râurilor Holod și Valea Roșie) și Dealurile Hidișelului în V (la V de aliniamentul văilor Hidișel și Cârpeștii Mici). Acoperite cu păduri de gorun *(Quercus petraea)*, dar și cu păduri de cer *(Quercus cerris)* și gârniță *(Quercus frainetto)*. În această zonă se găsesc numeroase așezări omenești de dimensiuni mici.

PĂDURENI 1. Com. în jud. Vaslui, alcătuită din 8 sate, situată în partea de NE a Colinelor Viișoarei, pe cursul superior al râului Sărata; 4 400 loc. (1 iul. 1996): 2 208 de sex masc. și 2 192 fem. Creșterea bovinelor (în satul Ivănești). Până la 17 dec. 1964, satul și com. Pădureni s-au numit *Cârligați*. În satul Leoști există o biserică din anul 1640, iar în satul Davidești o biserică din 1825, având hramul „Sfinții Voievozi"; biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1850), în satul Văleni; în satul Căpotești se află biserica cu hramul „Sfinții Atanasie și Chiril" (1862-1863), iar în satul Ivănești, biserica având hramul „Sfinții Voievozi" (1882) și conacul lui Jean Atanasiu (1912). Cod poștal: 6575.

2. Ținutul Pădurenilor → Poiana Ruscăi.

PĂLATCA, com. în jud. Cluj, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Fizeșului; 1 416 loc. (1 iul. 1996): 686 de sex masc. și 730 fem. În satul Pălatca, menționat documentar, prima oară, în 1296, se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată); bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1700) și „Sfântul Petru" (1774), în satele Băgaciu și Sava. Cod poștal: 3415.

PĂLTINIȘ 1. Pas de înălțime în Carpații Orientali, pe valea superioară a râului Negrișoara, între M-ții Călimani și M-ții Bistriței, la 1 327 m alt. Este străbătut de o șosea care asigură legătura între Moldova și Transilvania (Suceava—Gura Humorului—Frasin—Ostra—Broșteni—Pasul Pălținiș—Bilbor—Toplița—Gheorgheni—Miercurea-Ciuc), precum și între diferite localit. din Moldova (Vatra Dornei—Panaci—Pasul Pălținiș—Broșteni și de aici cu ramificație spre Suceava și spre Piatra-Neamț).

2. Com. în jud. Botoșani, alcătuită din 4 sate, situată în zona Colinelor Bașeului, pe dr. râului Prut și pe cursul superior al râului Lișmănița, la granița României cu Ucraina și cu Rep. Moldova; 3 277 loc. (1 iul. 1996): 1 535 de sex masc. și 1 742 fem. Satul Horodiștea, aflat la 48°15'06" latitudine N, este considerat punctul nordic extrem al României. În perimetrul satului Horodiștea, pe Dealul Mălăiște, au fost descoperite (1929) vestigiile unei așezări din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului (2500-2000 î.Hr.), în care s-au găsit unelte din piatră, silex, os și lut ars (topoare din piatră dură și din os, vârfuri de săgeți, fusaiole din teracotă), ceramică cenușie sau cărămizie cu decor rudimentar (motive incizate sau pictate în rețea), precum și figurine feminine din teracotă. Tot aici au fost descoperite și urmele câtorva bordeie din sec. 8-10. În satul Horodiștea se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1770) și o biserică din zid cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1862-1863), iar în satul Păl-

tiniș, bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului“ (1803, renovată și resfințită în 1894) și „Sfântul Vasile“ (1820, pictată în 1839). În satul Cuzlău există o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi“ (1783). Cod poștal: 6867.

3. Com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de N ale M-ților Semenic, pe cursul superior al râului Pogăniș; 2 803 loc. (1 iul. 1996): 1 433 de sex masc. și 1 370 fem. Stație de c.f. (în satul Cornuțel). Expl. de min. de mangan (în satul Delinești) și de bentonit (în satul Rugi). Pomicultură (meri, peri, pruni). Pe terit. satului Cornuțel a fost descoperit un depozit de bronz alcătuit din 11 obiecte (5 brățări, 2 tutuli, 2 falere, un ac și un fragment de inel) datând din sec. 13 î.Hr. Rezervație paleontologică (punct fosilifer), în satul Delinești. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Păltiniș s-au numit *Valea Boului*. Cod poștal: 1660.

4. Localit. componentă a municipiului Sibiu, stațiune climatérică și de odihnă de interes general, cu funcționare permanentă, situată pe flancul de NE al M-ților Cindrel (Carpații Meridionali), în mijlocul unei păduri de conifere, sub vf. Oncești, la 1 450 m alt., la 32 km SV de municipiul Sibiu, de care este legată printr-o șosea modernizată. Climă tipic montană, cu temp. medii anuale de c. 4°C (în iul. temp. medii de 12°C, iar în ian. de c. –6°C) și precipitații abundente (peste 1 000 mm anual). Ploile sunt frecvente, dar de scurtă durată, iar stratul de zăpadă persistă peste 120 de zile pe an. Printre factorii săi terapeutici principali se înscrie climatul alpin, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, bogat în radiații ultraviolete și cu o ionizare accentuată a atmosferei. În orice anotimp, stațiunea poate constitui un loc agreabil pentru petrecerea unor vacanțe reconfortante și, totodată, o valoroasă sursă de sănătate, fiind recomandată pentru tratarea nevrozelor astenice, a unor stări de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual, a unor anemii secundare și tulburări de creștere la copii, a unor afecțiuni pleuropulmonare și endocrine etc. Baza materială a stațiunii (câteva hoteluri moderne, numeroase vile și cabane), mijloacele de distracții și agrement (restaurante, club cu sală de spectacole teatrale și cinematografice, discotecă, bibliotecă, terenuri de volei, tenis și handbal), acțiunile și programele turistice (plimbări în stațiune, drumeții pe potecile montane, marcate, spre cheile și cascada Cibinului, spre vârfurile Piscu Vulturului, 1 490 m și Cindrel, 2 244 m etc.) oferă condițiile unui sejur încântător. În „anotimpul alb“, stațiunea Păltiniș se numără printre locurile mult căutate pentru practicarea sporturilor de iarnă, oferind numeroase pârtii de schi cu diferite grade de dificultate. Un telescaun (cu lungimea traseului de 1 052 m și diferența de nivel de 241 m) și un teleschi (410 m lungime și 138 m diferență de nivel) stau la dispoziția amatorilor de schi. Aici se află un schit, întemeiat în 1930 de mitropolitul Nicolae Bălan, cu o bisericuță din lemn, cu hramul „Schimbarea la Față“, având pereții pictați recent. Lângă biserică este înmormântat filozoful Constantin Noica (1909-1987), care și-a petrecut aici ultimii ani ai vieții. Cod poștal: 2440.

PĂLTINOASA 1. Com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată în partea de NV a Pod. Fălticeni, pe stg. râului Moldova; 5 856 loc. (1 iul. 1996): 2 932 de sex masc. și 2 924 fem. Nod feroviar și rutier. Expl. de gresii. Centru de ceramică populară. În satul Păltinoasa se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae“ (1857). Cod poștal: 5914.

Păltiniș (4)

Aspect din stațiune

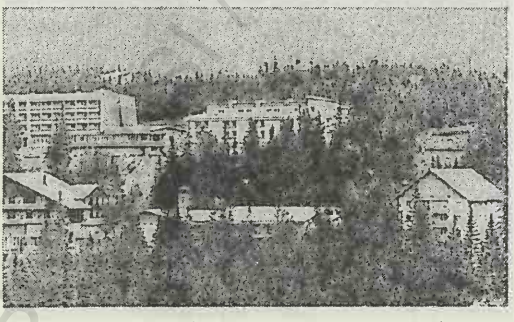

Pârtia de schi „Oncești“

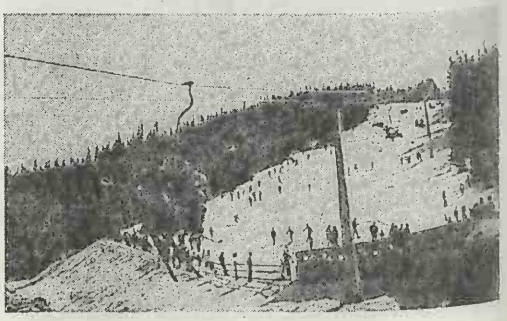

2. → Paltinu (2).

PĂNĂTĂU, com. în jud. Buzău, alcătuită din 9 sate, situată în Subcarpații Buzăului, la poalele de V ale Dealului Blidișel, pe stg. râului Buzău, într-o zonă afectată frecvent de alunecări de teren; 3 818 loc. (1 iul. 1996): 1 340 de sex masc. și 1 478 fem. Pomicultură. Satul Pănătău apare menționat documentar, prima oară, în 1415. În satul Tega se află Mânăstirea Cârnu (de călugări), ctitorie din anul 1545 a domnului Mircea Ciobanu și a Doamnei Chiajna, cu biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", refăcută în 1643 și pictată în 1822. Pridvor din lemn, adăugat în 1822; în satul Râpile există o biserică din lemn cu hramul „Înălțarea Domnului" (1838). Cod poștal: 5193.

PĂNET, com. în jud. Mureș, alcătuită din 5 sate, situată în SE Colinelor Mădărașului, pe dr. văii Mureșului; 5 838 loc. (1 iul. 1996): 2 968 de sex masc. și 2 870 fem. Haltă de c.f. (în satul Berghia). Nod rutier. În satul Pănet, menționat documentar, prima oară, în 1332, se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1740) și un castel (sec. 18), iar în satul Hărțău există o biserică din sec. 13 (azi biserică reformată), cu turn și clopotniță din lemn, din 1818, și o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1824). Cod poștal: 4327.

PĂPUȘA 1. Culme muntoasă în NE Masivului Iezer (Carpații Meridionali), cuprinsă între cursurile superioare ale râurilor Dâmbovița (la N și E) și Râu Târgului (la V), alcătuită din șisturi cristaline. Culmea P. prezintă un relief de tip alpin, cu frecvente urme ale glaciațiunii cuaternare. Alt. max.: 2 391 m (vf. Păpușa). Împreună cu celelalte culmi ale Masivului Iezer (Iezeru Mare, 2 462 m, Roșu, 2 473 m, Bătrâna, 2 341 m) formează o mare unitate montană, cunoscută în literatura de specialitate și sub numele de Masivul *Iezer-Păpușa*. Nod hidrografic.

2. Vârf în E Masivului Parâng, situat la E de vf. Parângu Mare, alcătuit din amfibolite. Alt.: 2 136 m. Străjuiește, dinspre E, Pasul Urdele (1 950 m alt.) și șoseaua transalpină Novaci—Oașa—Sebeș, care trece prin acest pas.

3. Vârf de formă piramidală în partea de E a M-ților Retezat, la E de vf. Peleaga, alcătuit din granite și granodiorite gnaisice. Alt.: 2 508 m. Are pantele acoperite cu grohotișuri. Aflat pe traseul

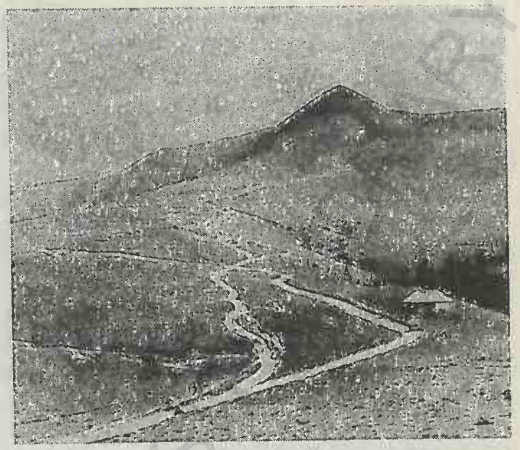

Vârful Păpușa (2)

turistic de creastă (accesibil de la cabanele Pietrele și Buta), oferă o frumoasă perspectivă asupra peisajului alpin al M-ților Retezat și asupra reliefului glaciar din jur.

PĂRĂU, com. în jud. Brașov, alcătuită din 4 sate, situată în partea de E a Depr. Făgăraș, la poalele de SV ale M-ților Perșani, pe stg. Oltului, în zona de confl. cu râul Părău; 2 132 loc. (1 iul. 1996): 1 048 de sex masc. și 1 084 fem. Centru de cojocărit. Satul Părău apare menționat documentar, prima oară, în 1527. În satul Veneția de Jos, atestat documentar în 1235, se află ruinele Cetății lui Negru Vodă (sec. 14), cunoscută și sub numele de *Cetatea Breaza* și biserica ortodoxă cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1790-1818), cu picturi murale interioare originare, iar în satul Veneția de Sus, atestat documentar în 1589, există biserica ortodoxă cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 18) și clădirea fostei Primării (sec. 19), azi magazin. Cod poștal: 2264.

PĂRHĂUȚI → Todirești.

PĂSĂRENI, com. în jud. Mureș, alcătuită din 3 sate, situată în Pod. Târnavelor, pe râul Niraj și pe canalul Veța; 1 982 loc. (1 iul. 1996): 968 de sex masc. și 1 014 fem. Haltă de c.f. (în satul Păsăreni). Satul Păsăreni apare menționat documentar, prima oară, în 1392. În satul Gălățeni se află o biserică unitariană (sec. 15, cu tavan casetat și pictat în 1607, cu unele refaceri din sec. 18). Cod poștal: 1330.

PĂSTRĂVENI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr.

văii Moldova, pe râul Agapia, în zona de contact cu Subcarpații Neamțului; 3 629 loc. (1 iul. 1996): 1 821 de sex masc. și 1 808 fem. Cod poștal: 5640.

PĂTÂRLAGELE 1. Depresiune de eroziune în Subcarpații Buzăului, între Dealul Blidișel (la E) și Dealurile Manta-Muscel (la V), mulată pe un sinclinal larg, situat de o parte și de alta a văii superioare a Buzăului. Prezintă un relief colinar (cu apariții de cueste), de terase și lunci. În perimetrul depresiunii se produc frecvente alunecări de teren sau curgeri noroioase.

2. Com. în jud. Buzău, alcătuită din 15 sate, situată în depresiunea omonimă, pe cursul superior al Buzăului; 8 771 loc. (1 iul. 1996): 4 251 de sex masc. și 4 520 fem. Stație de c.f. (în satul Pătârlagele) și halte de c.f. (în satele Mărunțișu și Valea Sibiciului). Expl. de diatomit (aflat în depozitele oligocene din satul Sibiciu de Sus), de chihlimbar (în satul Sibiciu de Sus), nisip cuarțos și argilă. Filatură de lână; fabrică de cherestea (în satul Valea Viei). Pomicultură (meri, pruni, nuci, peri). Stațiune de cercetări a Institutului Geografic al Academiei Române. Satul Pătârlagele apare menționat documentar, prima oară, în 1573. Bisericile cu hramurile „Nașterea Maicii Domnului" (1790) și „Sfântul Nicolae" (sec. 18), în satele Sibiciu de Sus și Mărunțișu; han (sf. sec. 18), în satul Poienile. Rezervație forestieră (Pădurea Crivineni) cu exemplare de stejar pufos. Cod poștal: 5193

PĂTRĂUȚI, com. în jud. Suceava, alcătuită dintr-un sat, situată în Pod. Dragomirnei, pe stg. râului Suceava; 3 764 loc. (1 iul. 1996): 1 835 de sex masc. și 1 929 fem. Nod rutier. Biserica având hramul „Înălțarea Sfintei Cruci" (17,20 m lungime și 6,60 m lățime), ctitorie din anul 1487 (zidirea a început la 13 iun. 1487) a domnului Ștefan cel Mare, este un monument reprezentativ al arhitecturii medievale moldovenești, care păstrează, în întregime, valoroase picturi murale interioare originare (tabloul votiv, scena *Plângerii*, compoziția *Cavalcada sfinților militari*). Biserica a fost restaurată în perioada 1709-1714. Cod poștal: 5837.

Pătrăuți. Biserica „Înălțarea Sfintei Cruci"

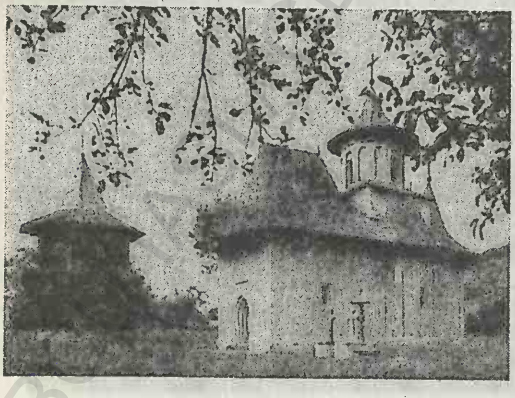

PĂTRUNSA, Schitul ~ → Bărbătești (2).

PĂTULELE, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Blahniței, pe râul Blahnița; 4 898 loc. (1 iul. 1996): 2 434 de sex masc. și 2 464 fem. Nod rutier. Produse alim. Centru de manifestări etnofolclorice (Festivalul fluierașilor din Oltenia). Biserică având hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1835) și biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 19), în satele Viașu și Pătulele. Cod poștal: 1557.

PĂȚAL → Viișoara (1).

PĂȚEȘTI → Odobești (3).

PĂUCA, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 4 sate, situată în Pod. Secașelor; 2 245 loc. (1 iul. 1996): 1 158 de sex masc. și 1 087 fem. În perimetrul satului Păuca, menționat documentar, prima oară, în 1309, au fost descoperite (1965-1966) vestigiile unei așezări neolitice, aparținând Culturii Petrești (milen. 3 î.Hr.), în care s-au găsit vase ceramice pictate și figurine antropomorfe, între care se remarcă o figurină feminină având sânii, pântecele și coapsele puternic reliefate, iar decorul geometric simplu (zigzaguri, romburi), incizat. Tot aici a fost găsită o oglindă din bronz, discoidală, scitică (sec. 6 î.Hr.). În satul Păuca se află o biserică ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18) și o biserică evanghelică (1804), iar în satul Presaca, o biserică din lemn, ortodoxă, cu hramul „Sfânta Treime" (sf. sec. 18). Cod poștal: 2449.

PĂULENI-CIUC, com. în jud. Harghita, alcătuită din 3 sate, situată în Depr. Ciuc, la poalele de V ale M-ților Ciuc, pe râul Pustnic; 1 719 loc. (1 iul. 1996): 855 de sex masc. și 864 fem. Expl. de dolomit (în satul Delnița). Centru de cusături și țesături populare (în satul Șoimeni). Până la 17 febr. 1968, satul și com. Păuleni-Ciuc s-au numit *Păuleni*. În arealul satului Șoimeni, menționat documentar, prima oară, în 1506, cu numele *Ciomortan*, au fost descoperite vestigiile unei așezări

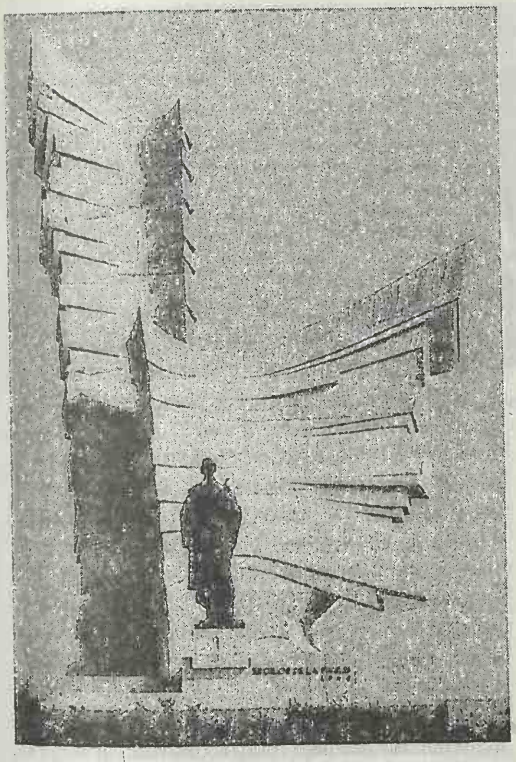

Păuliș. Monumentul închinat ostașilor români

neolitice, aparținând Culturii Ariușd (mijlocul milen. 4—mijlocul milen. 3 î.Hr.), în care s-au găsit vase ceramice ornamentate cu triunghiuri incizate (hașurate sau umplute cu împunsături) sau cu brâie în relief. În satul Păuleni-Ciuc, menționat documentar, prima oară, în 1567, se află o biserică romano-catolică, zidită în sec. 15, în stil gotic, pe locul uneia mai vechi (incendiată de tătari în 1241), cu tavan casetat și pictat în 1613, iar în satul Delnița, o biserică romano-catolică, cu hramul „Sfântul Ioan" (sec. 14), cu tavan casetat (1613) și zid de incintă (sec. 18). Cod poștal: 4130.

PĂULEȘTI 1. Com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Ploieștiului, pe râul Dâmbu; 5 162 loc. (1 iul. 1996): 2 512 de sex masc. și 2 650 fem. Haltă de c.f. (în satul Găgeni). Nod rutier. Țesătorie de in și cânepă. Cod poștal: 2048.

2. Com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Someșului, pe râul Someș; 4 046 loc. (1 iul. 1996): 1 993 de sex masc. și 2 053 fem. Satul Păulești apare menționat documentar, prima oară, în 1379. Plantație experimentală de frasin de Pennsylvania. Biserica având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1880), în satul Amați. Cod poștal: 3939.

PĂULIȘ, com. în jud. Arad, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Aradului cu M-ții Zarand, pe râul Mureș; 4 143 loc. (1 iul. 1996): 2 033 de sex masc. și 2 110 fem. Stație de c.f. (în satul Păuliș). Nod rutier. Expl. de granit (în satele Cladova și Barațca), de diorit și de balast. Centru viticol și de vinificație (satul Barațca). Satul Păuliș apare menționat documentar, prima oară, în 1333 cu numele *Paululese*. În perioada 14-20 sept. 1944, trupele române (Detașamentul Păuliș) au respins încercările trupelor horthyste de a pătrunde în Pod. Transilvaniei, pe valea Mureșului. Aici se află cimitirul eroilor și un monument închinat ostașilor români căzuți în luptă. Parc dendrologic cu exemplare rare (pin de Himalaya, magnolii, tisă etc.). Cod poștal: 2898.

PĂUNEȘTI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Siretului Inferior cu Piem. Zăbrăuți; 6 816 loc. (1 iul. 1996): 3 552 de sex masc. și 3 264 fem. Centru viticol și de vinificație. Cod poștal: 5414.

PĂUȘEȘTI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 8 sate, situată în Subcarpații Olteniei, în Depr. Bodești-Păușești; 3 176 loc. (1 iul. 1996): 1 570 de sex masc. și 1 606 fem. Centru pomicol și de țesături și cusături populare (Păușești-Otăsău). Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1811) și „Sfinții Voievozi" (1854-1859), în satele Cernelele și Păușești-Otăsău. Cod poștal: 1044.

PĂUȘEȘTI-MĂGLAȘI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în Subcarpații Olteniei, pe râul Olănești; 3 388 loc. (1 iul. 1996): 1 712 de sex masc. și 1 676 fem. Centru de cusături și țesături populare și Festival folcloric „Hora costumelor" (în satul Pietrari). Mânăstirea Sărăcinești (de maici) din satul Valea Cheii, întemeiată în 1687-1688 de Tănase Sărăcinescu și episcopul Ștefan de Râmnic, are o biserică din zid cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", cu picturi murale executate, în 1718, de zugravii Teodosie, Gheorghe și Preda, într-o viziune barocă, caracterizate prin abundența decorației florale. Mânăstirea a fost desființată de autoritățile comuniste în 1959 și reînființată imediat după decembrie 1989. În satul

Pietrari se află un conac din sec. 19 (azi sanatoriu de boli nervoase), iar în satele Păușești-Măglași și Coasta există câte o biserică având același hram — „Sfântul Nicolae" —, prima datând din 1778 (cu picturi originare), iar cealaltă, din 1825. Cod poștal: 1036.

PÂCLELE, masiv deluros în Subcarpații Buzăului, delimitat de văile râurilor Sărățel (la V), Buzău (la S) și Slănic (la E), alcătuit predominant din gresii, argile, marne nisipoase. Alt. max.: 509 m (vf. Pâclele Mari). Caracteristica pr. a acestui masiv o constituie prezența vulcanilor noroioși (pe terit. com. Berca și Beceni), numiți sugestiv, de către localnici, „fierbători" sau „pâcle" — fenomen geomorfologic rar întâlnit în România și chiar pe glob, studiat la noi încă din 1867. Vulcanii noroioși s-au format în arealul cutelor anticlinale, în subsolul cărora există țiței și gaze naturale. Gazele care se infiltrează prin fisurile rocilor antrenează apa de infiltrație împreună cu elemente de argilă, marne și nisip, aducându-le la suprafață sub forma unui material vâscos, însoțit, uneori, de mici cantități de țiței. Acest noroi, scos la suprafață, formează mici conuri de 3-9 m înălțime, asemănătoare vulcanilor magmatici, și se revarsă la intervale inegale de timp, alunecând pe pantele slab înclinate rezultate din erupțiile anterioare. În ultimul timp se constată o diminuare a intensității activității acestor vulcani noroioși. Zona ocupată de vulcanii noroioși de la Pâclele Mari și Pâclele Mici, extinsă pe 19,7 ha și, respectiv, 9,4 ha, a fost declarată (1924) rezervație științifică complexă. Platourile ocupate de vulcanii noroioși sunt lipsite de vegetație, dar la periferia lor apar pâlcuri de vegetație halofilă *(Obione verrucifera, Salicornia europaea)* și tufe de *Nitraria schöberi*, numită popular gărdurariță, element est-continental, aflat aici la limita de V a arealului său mondial, în unicul punct din țară. În preajma platourilor sunt pajiști cu numeroase elemente xerofite: năgară *(Stipa capillata)*, colilie *(Stipa lessingiana)*, ruscuța de primăvară *(Adonis vernalis)* ș.a. Pe alocuri se întâlnesc și tufărișuri de liliac, mojdrean și scumpie.

PÂNCEȘTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 8 sate, situată în lunca și pe terasele de pe stg. râului Siret, în zona de contact cu Colinele Tutovei, pe râul Soci; 4 078 loc. (1 iul. 1996): 2 059 de sex masc. și 2 019 fem. Biserici din lemn, cu același hram — „Sfinții Voievozi", în satele Soci (1785) și Pâncești (1801-1802, reparată în 1934); în satul Petrești se află o biserică având hramul „Cuvioasa Parascheva" (1810, cu unele transformări și picturi din 1924-1928 și 1948), iar în satul Dienet, o biserică din 1873, zidită pe locul uneia incendiată de tătari în 1713. Cod poștal: 5533.

PÂNCOTA, oraș în jud. Arad, situat în Câmpia Aradului, la poalele de N ale Dealurilor Cigherului, la 110 m alt., pe canalul Matca, la 38 km NE de municipiul Arad; 7 459 loc. (1 iul. 1996): 3 579 de sex masc. și 3 880 fem. Supr.: 4 km^2; densitatea: 1 864 loc./km^2. Nod feroviar și rutier. Fabrici de mobilă, de confecții metalice și de cărămidă. Centru viticol și de vinificație. Bibliotecă cu c. 15 000 vol. Istoric. În perimetrul orașului P. au fost descoperite urme de locuire din Neolitic, din perioada civilizației dacice și din sec. 9-11. Localit. apare menționată documentar, prima oară, în perioada 1202-1203, cu numele *Villa Pankotha*. Între anii 1556 și 1595, P. s-a aflat sub stăpânire turcească, între 1687 și 1867 sub dominație habsburgică, iar între 1867 și 1918, sub autoritatea imperiului dualist austro-ungar. Ridicat la rang de târg în sec. 18 și declarat oraș la 17 febr. 1968. Monumente: ruinele unei cetăți (construită în sec. 14), distrusă în 1636, în urma unui asediu; hanul de poștă (sec. 18); castelul „Dietrich-Schulkovski" (1840), în stil baroc. Cod poștal: 2911.

PÂNGĂRAȚI 1. Lac de acumulare, realizat în scop hidroenergetic, pe cursul mijlociu al râului Bistrița, în arealul com. omonime, jud. Neamț. Supr.: 153 ha; vol.: 6,75 mil. m^3.

2. Com. în jud. Neamț, alcătuită din 6 sate, situată pe râul Bistrița, la poalele de S ale vf. Muncelu Pângărăcior (1 153 m alt.) din M-ții Stânișoarei; 5 160 loc. (1 iul. 1996): 2 582 de sex masc. și 2 578 fem. Stație (în satul Pângărați) și haltă de c.f. (în satul Stejaru). Hidrocentrală (23 MW), dată în folosință în 1964. Aici a funcționat o stațiune de cercetări biologice, geografice, geologice și hidrologice a Universității „Alexandru I. Cuza" din Iași, înființată în 1957 și mutată ulterior la Piatra-Neamț. Mânăstire de călugări, cu biserică având hramul „Sfântul Dumitru", întemeiată în 1461 (în timpul lui Ștefan cel Mare), reconstruită în 1560 (după ce fusese mistuită de un incendiu) prin osârdia lui Alexandru Lăpușneanu și refăcută apoi de mai multe ori (respectiv în anii 1642, 1806

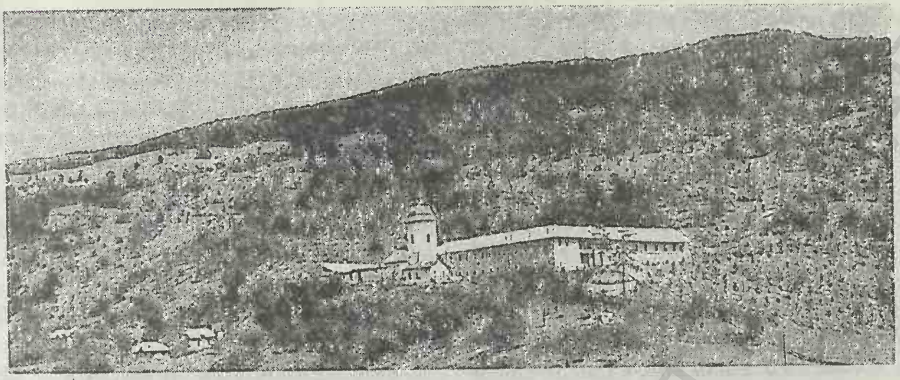

Pângărați (2). Vedere generală a mânăstirii

și 1857). Turn-clopotniță (sec. 19), prăbușit la 18 iun. 1996. După secularizarea averilor mânăstirești (1863), activitatea monahală s-a restrâns foarte mult. Desființată în 1959, mânăstirea a fost reînființată în 1991. Monument închinat eroilor primului război mondial. În satul Pângărăcior se află o biserică din sec. 18. Pe terit. com. P. se află o pădure alcătuită, predominant, din arbori de tisă *(Taxus baccata)*, în amestec cu pin *(Pinus silvestris)*, brad *(Abies alba)*, molid *(Picea abies)*, fag *(Fagus sylvatica)*, carpen *(Carpinus betulus)* ș.a. Declarată rezervație forestieră. Cod poștal: 5648.

PÂNZELOR, Lacul ~ → Inului, Lacul ~.

PÂRÂUL RECE, localit. componentă a orașului Predeal, stațiune climaterică și de odihnă, de interes general, cu funcționare permanentă, situată în jud. Brașov, în zona Clăbucetelor Predealului, la 960 m alt., în mijlocul unei păduri de conifere, la 34 km SV de municipiul Brașov și 12 km V de Predeal, de care este legată printr-o șosea modernizată. Climat de munte, tonic, cu temp. medii anuale de c. 5°C (în iul. temp. medii de 15,5°C, iar în ian. –6°C) și precipitații ce depășesc 900 mm anual. Aerul curat, lipsit de praf și alergeni, puternic ozonat și ionizarea accentuată a atmosferei constituie principalii factori naturali de cură necesari pentru tratarea nevrozelor astenice, a stărilor de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual, a rahitismului și tulburărilor de creștere la copii și a bolilor endocrine. Stațiunea dispune de terenuri de sport, de club cu sală de spectacole, bibliotecă, numeroase pârtii de schi etc. Posibilități variate de efectuare a drumețiilor spre cabanele din M-ții Bucegi (Omu) și din Clăbucetele Predealului (Trei Brazi, Poiana Secuilor etc.). Teleschi. Cod poștal: 2211.

PÂRGĂREȘTI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 5 sate, situată pe râul Oituz, la poalele de N ale

Pârâul Rece. Complexul turistic

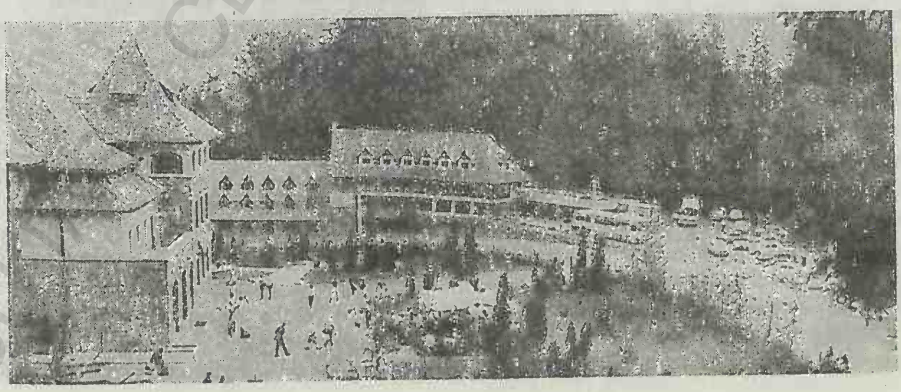

M-ților Vrancea; 4 867 loc. (1 iul. 1996): 2 461 de sex masc. și 2 406 fem. Cod poștal: 5467.

PÂRJOAIA → Lipnița.

PÂRJOL, com. în jud. Bacău, alcătuită din 8 sate, situată în partea de N a Depr. Tazlău, pe cursul superior al râului Tazlău; 6 897 loc. (1 iul. 1996): 3 575 de sex masc. și 3 322 fem. Expl. de petrol. Centre de ceramică populară (în satul Băhnășeni) și de prelucr. artistică a lemnului (în satul Pustiana). Țițeiul de culoare roșcată, exploatat în satul Câmpeni din anul 1886, are proprietăți curative, fiind folosit de localnici pentru tratarea afecțiunilor reumatice și a unor boli dermatologice și de stomac. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1822-1825, reparată în 1919) și „Schimbarea la Față" (1858-1861), în satele Băhnășeni și Câmpeni. Cod poștal: 5489.

PÂRLĂDENI → Însurăței.

PÂRSCOV, com. în jud. Buzău, alcătuită din 12 sate, situată în depresiunea subcarpatică omonimă, la poalele dealurilor Ursoaia, Botanu și Ciolanu, pe râul Buzău; 5 814 loc. (1 iul. 1996): 2 834 de sex max. și 2 980 fem. Stație de c.f. (în satul Pârscov) și haltă de c.f. (în satul Bădila). Conserve de fructe. Pomicultură (meri, peri, pruni, nuci). Centru de ceramică populară (olărit). Satul Pârscov este menționat documentar, prima oară, în 1515. În satul Bădila se află rezervația geologică „Sarea lui Buzău", extinsă pe o supr. de 1 ha, formată din peste 40 de blocuri de calcar, prinse în „brecia sării", având forme și dimensiuni diferite. Între acestea, se remarcă trei blocuri masive care au 10-14 m înălțime, 8 m lungime și 6-8 m lățime. Studiile geologice au scos în evidență apartenența acestor blocuri calcaroase la unele formațiuni dezvoltate în Jurasicul superior, acest loc fiind singurul punct din zona Carpaților de Curbură unde apar la zi calcarele jurasice care aparțin Platformei Moesice. În com. P. se află casa natală și un bust al scriitorului Vasile Voiculescu, realizat de sculptorul Oscar Han. Cod poștal: 5130.

PÂRȘCOVENI, com. în jud. Olt, alcătuită din 4 sate, situată în partea de N a Câmpiei Romanați, pe râul Bârlui; 4 980 loc. (1 iul. 1996): 2 453 de sex masc. și 2 527 fem. Halte de c.f. (în satele Pârșcoveni și Șopârlița). Moară de cereale (începutul sec. 20), în satul Olari. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1821), „Sfânta Treime" (1859), „Sfânta Maria" (1860) și „Sfântul Nicolae" (1909), în satele Olari, Șopârlița, Butoi și Pârșcoveni. În satul Șopârlița se află ruinele unei biserici din 1850, iar în satul Olari, conacul „Neamțu" (începutul sec. 20). Cod poștal: 0581.

PÂRTEȘTII DE JOS, com. în jud. Suceava, alcătuită din 4 sate, situată în partea de V a Pod. Sucevei, la contactul cu Obcina Mare, pe râul Soloneț; 2 975 loc. (1 iul. 1996): 1 472 de sex masc. și 1 503 fem. Haltă de c.f. (în satul Vârfu Dealului). Nod rutier. Centru de olărit (în satul Vârfu Dealului). Cod poștal: 5918.

PECENEAGA, com. în jud. Tulcea, alcătuită dintr-un sat, situată pe dr. brațului Dunărea Veche; 2 104 loc. (1 iul. 1996): 1 064 de sex masc. și 1 040 fem. Nod rutier. Culturi de cereale. Fermă de creștere a porcinelor. Între Peceneaga și Camena (sat în com. Baia, jud. Tulcea) există o importantă linie de falie care separă Pod. Dobrogei de Nord de Pod. Dobrogei Centrale. Cod poștal: 8895.

PECHEA, com. în jud. Galați, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Covurlui, pe râurile Suhu și Lozova; 11 536 loc. (1 iul. 1996): 5 962 de sex masc. și 5 574 fem. Nod rutier. Produse textile (covoare) și alim. (brânzeturi, vin, alcool). Centru viticol. Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1871-1873), în satul Pechea. Cod poștal: 6221.

PECICA, com. în jud. Arad, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Aradului, pe dr. râului Mureș, la granița cu Ungaria; 13 159 loc. (1 iul. 1996): 6 354 de sex masc. și 6 805 fem. Stație de c.f. (în satul Pecica). Nod rutier. Punct de vamă (în satul Turnu), inaugurat la 12 iul. 1996. Expl. de petrol și gaze naturale (în satul Turnu). Fabrică de mobilă. Reparații de mașini agricole. Culturi de cereale, cartofi, legume, sfeclă de zahăr, plante uleioase etc. Creșterea bovinelor și ovinelor. Centru de prelucr. artistică a lemnului și nuielelor. Poiană cu narcise („la Rovine"). Pe terit. satului Pecica, menționat documentar, prima oară, în 1335, au fost descoperite urmele unei importante așezări fortificate din Epoca bronzului mijlociu, cu 16 niveluri de locuire, în care s-a găsit o mare cantitate de ceramică de un tip specific, aparținând Culturii Pecica-Periam, cu decor bogat și forme zvelte (vase mici cu una sau două toarte, cești cu gât prelung în formă de pâlnie etc.). Tot aici a fost scos la iveală un tezaur de aur, compus dintr-o faleră (podoabă

discoidală) și un colier de 48 de mărgele conice, datând din Hallstatt. În punctul „Șanțul Mare" au fost identificate vestigiile unei așezări fortificate dacice (o *davă*), presupusă a fi fost antica *Ziridava*, menționată în scrierile lui Ptolemeu, în care s-au găsit un inel din aur, un atelier de orfevrărie, un sanctuar circular ș.a. Distrusă de romani, așezarea n-a mai fost refăcută, pe locul ei extinzându-se, în sec. 11-12, o necropolă de înhumație. Cod poștal: 2948.

PECINEAGA, com. în jud. Constanța, alcătuită din 2 sate, situată în SE Pod. Cobadin; 2 831 loc. (1 iul. 1996): 1 465 de sex masc. și 1 366 fem. Nod rutier. Creșterea porcinelor. Cod poștal: 8719.

PECINEAGU, lac de retenție în jud. Dâmbovița, realizat pe cursul superior al râului Dâmbovița, străjuit la S de vf. Păpușa din masivul Iezer. Supr.: 182 ha; vol.: 63 mil. m^3.

PECIU NOU, com. în jud. Timiș, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Timișului, pe dr. văii Timiș și pe râul Bega Mică; 4 744 loc. (1 iul. 1996): 2 311 de sex masc. și 2 433 fem. Stație de c.f. (în satul Peciu Nou). Fabrică de cherestea. Produse alim. Culturi de cereale. Creșterea bovinelor. Rezervație forestieră (în satul Diniaș). Cod poștal: 1938.

PELEAGA 1. Cel mai înalt vârf din M-ții Retezat (în partea de V a Carpaților Meridionali), de formă piramidală, alcătuit din granite, granodiorite, șisturi cristaline; îmbrăcat în pânze de grohotiș. Alt.: 2 509 m. La baza lui se află cel mai întins lac glaciar din Carpații românești — Bucura (10,8 ha). Situat pe creasta centrală a M-ților Retezat, P. oferă o frumoasă perspectivă asupra peisajului din jur (vârfurile Retezat 2 482 m, Păpușa 2 508 m și Pietrele, 2 270 m, lacurile glaciare Bucura, Peleaga sau Ghimpele, Peleguța, Lia ș.a.). Accesibil pe poteci marcate dinspre cabanele Pietrele, Balia, Gura Zlata, Buta.

Vârful Peleaga (1)

2. Lac glaciar în M-ții Retezat, de formă circulară, situat în bazinul văii Peleaga, la poalele de E ale vârfului omonim, la 2 122 m alt. Supr.: 1,72 ha; ad. max.: 4,2 m. Cunoscut și sub numele de *Ghimpele*.

PELEGUȚA, lac glaciar în M-ții Retezat, situat la 2 102 m alt. Supr.: 0,95 ha; ad. max.: 5 m.

PELENDAVA → Craiova.

PENTELEU, masiv muntos de formă piramidală, situat în SE Carpaților Orientali (în Carpații de Curbură), între râurile Bâsca Mare (la V) și Bâsca Mică (la E), fiind pr. unitate a M-ților Buzăului. Alcătuit din fliș paleogen, în cadrul căruia predomină formațiunile de fliș grezos (gresia de Tarcău), cu intercalații de șisturi argiloase, marnoase, marno-calcaroase, fliș bituminos cu gresie de Kliwa, conglomerate. Alt. max.: 1 772 m (vf. Penteleu). Defrișările îndelungate de pe culmile domoale au dus la extinderea pajiștilor montane, alcătuite predominant din păiuș roșu, care au determinat o intensă activitate pastorală. Pe vremuri, pe acest munte se țineau nedeile sau târgurile anuale, numite popular Drăgaica, târguri care în sec. 19 au coborât în câmpie, lângă orașul Buzău, unde se țin și în prezent. Pe pantele sudice ale masivului P. se află rezervația naturală forestieră și peisagistică „Milea-Viforâta", extinsă pe 193 ha, pusă sub ocrotire în 1975. Rezervația este o pădure formată, predominant, din molizi și brazi în amestec cu fag, cu numeroase exemplare seculare, de talie foarte mare (peste 40 m înălțime și diametre de 0,80-1 m). Pe masivul P. există și o poiană cu narcise.

PEREGU MARE, com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată în partea de V a Câmpiei Aradului, la granița cu Ungaria; 1 954 loc. (1 iul. 1996): 915 de sex masc. și 1 039 fem. Culturi de cereale, plante uleioase, plante tehnice și de nutreț etc. Satul Peregu Mare apare menționat do-

cumentar, prima oară, în 1241, cu numele *Magna villa Perg*. Cod poștal: 2951.

PERESCHIV, lac de acumulare în jud. Vaslui, creat pe cursul râului Pereschiv în scop piscicol și de combatere a inundațiilor. Supr.: 170 ha; vol.: 5 mil. m^3.

PERETU 1. Com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râurile Vedea și Burdea; 8 357 loc. (1 iul. 1996): 4 176 de sex masc. și 4 181 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 2 dec. 1895). Moară de cereale, dată în folosință în sept. 1995. Pe terit. com. P. a fost descoperit (1971) un mormânt tumular de înhumație, traco-getic (sf. sec. 4 î.Hr.), al unui șef războinic, în care au fost găsite un coif din argint, de tip traco-getic, cu decor specific, vase tracice din argint și vase din bronz de factură grecească, aplice din argint etc. Într-o încăpere alăturată au fost descoperite scheletele a doi cai și doi câini și șase obezi din fier pentru roțile de car. Cod poștal: 0699.

2. → Olanu.

PERIAM, com. în jud. Timiș, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Mureșului, pe râul Aranca; 6 784 loc. (1 iul. 1996): 3 438 de sex max. și 3 346 fem. Nod feroviar. Fabrică de pălării. Morărit și panificație. Creșterea porcinelor. Aici au fost descoperite (1909-1913, 1921, 1923-1931) vestigiile unei așezări fortificate cu val și șanț și o necropolă de incinerație din Epoca bronzului mijlociu (prima jumătate a milen. 2 î.Hr.). S-au găsit obiecte din aramă sau bronz (brățară spiralată, colan din bară cilindrică) și multă ceramică tipică Culturii Pecica-Periam, între care un model-miniatură de car din teracotă, cu patru roți pline și coș de plan dreptunghiular decorat cu triunghiuri incizate. Biserică romano-catolică, în stil baroc (1750-1772, restaurată în 1873), în satul Periam. Cod poștal: 1963.

PERIBOINA, Gura ~, canal (gură) în sudul lacului Razim prin care acesta comunică cu Marea Neagră.

PERICEI, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în partea de N a Depr. Șimleu, la poalele de E-SE ale Măgurii Șimleului, pe râul Crasna; 4 127 loc. (1 iul. 1996): 2 052 de sex masc. și 2 075 fem. Pomicultură. Satul Pericei apare menționat documentar, prima oară, în 1259 cu numele *Terra Perchen*. În satul Bădăcin, menționat documentar, prima oară, în 1213, cu numele *Villa Botocun*, se află biserica ortodoxă cu hramul „Schimbarea la Față" (1705) și casa memorială „Iuliu Maniu" (construită în 1865). Cod poștal: 4776.

PERIENI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 5 sate, situată în SE Colinelor Tutovei, pe râul Valea Seacă; 4 827 loc. (1 iul. 1996): 2 448 de sex masc. și 2 379 fem. Stațiune de cercetare pentru eroziunea solului. Satul Ciocani este menționat documentar, prima oară, în 1558. Pe terit. com. P. au fost descoperite (1949, 1955) vestigiile unei așezări neolitice, aparținând Culturii Criș, în care s-a găsit ceramică tipică (cupe cu picior cvadrilobat, lustruite, oale cu decor de barbotină, mai multe figurine feminine și zoomorfe — bovidee). Cod poștal: 6424.

PERIEȚI 1. Lac (liman fluviatil) în partea de E a Câmpiei Române, situat pe stg. văii Ialomiței, în perimetrul satului Fundata (com. Perieți, jud. Ialomița). Supr.: 1,06 km^2; lungimea: 3,2 km; lățimea max.: 700 m; ad. max.: 3 m. Local, este cunoscut sub numele de *Șchiauca*.

2. Com. în jud. Ialomița, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Bărăganului, pe stg. râului Ialomița; 3 206 loc. (1 iul. 1996): 1 602 de sex masc. și 1 604 fem. Stație de c.f. (în satul Perieți) și haltă de c.f. (în satul Fundata). Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. Centru de cusături și țesături populare. Satul Perieți apare menționat documentar, prima oară, în 1588. Cod poștal: 8430.

3. Com. în jud. Olt, alcătuită din 4 sate, situată în partea de NV a Câmpiei Boian, la contactul cu Piem. Cotmeana, pe râul Iminog; 4 131 loc. (1 iul. 1996): 2 079 de sex masc. și 2 058 fem. În satul Perieți se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae" (1822, pictată în 1857) și o biserică din zid, cu hramul „Sfântul Dumitru" (1857), iar în satul Măgura există biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1732). Cod poștal: 0515.

PERIȘ, com. în jud. Ilfov, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Vlăsiei; 7 315 loc. (1 iul. 1996): 3 542 de sex masc. și 3 773 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872), în satul Periș. Expl. de petrol și gaze naturale. Reparații de utilaje agricole. Prelucr. lemnului. Fabrică de nutrețuri combinate. Ferme de creștere a porcilor și păsărilor. În satul Bălteni se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae", ctitorie de la sf. sec. 16 a vornicului

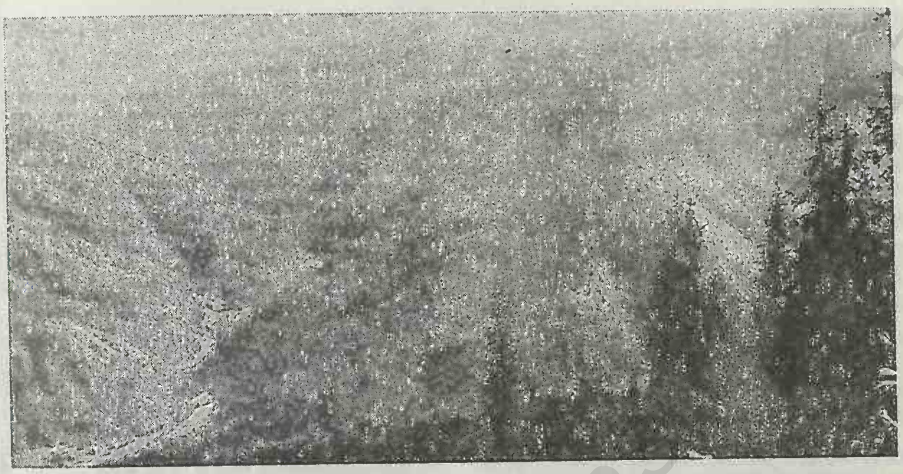

Perşani (1). Aspect din Perşanii de Sud (în prim-plan valea Bârsa Groşetului)

Hrizea (terminată în anul 1626). Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996, com. P. a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov. Cod poștal: 8111.

PERIȘANI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 11 sate, situată în Depr. Loviștea, la poalele de N ale M-ților Cozia și cele de SV ale M-ților Făgăraș, pe râul Băiaș; 4 071 loc. (1 iul. 1996): 2 076 de sex masc. și 1 995 fem. În arealul satului Titești au fost descoperite (1892-1894, 1971) vestigiile unui castru roman (54,60 x 32,30 m) construit din piatră de râu, în sec. 2 d.Hr., pe linia de fortificații *Limes alutanus*. Bisericile din lemn cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1797-1799), „Sfântul Gheorghe" (sec. 18), „Sfântul Nicolae" (1808, refăcută și pictată în 1880) și „Sfântul Dumitru" (1886), în satele Perișani, Mlăceni, Bratovești și Băiașu; biserici din zid cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1761, cu fresce originare) și „Sfântul Nicolae" (1883), în satele Titești și Spinu. Cod poștal: 1087.

PERIȘOR, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Desnățui, pe râul Băldal; 1 818 loc. (1 iul. 1996): 875 de sex masc. și 943 fem. Nod rutier. Zonă de interes cinegetic. Satul Perișor este menționat documentar, prima oară, în 1573. În satul Mărăcinele se află biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" (1694, cu refaceri ulterioare), iar în satul Perișor, biserica „Sfântul Nicolae" (1862) și biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (ante 1845). Cod poștal: 1242.

PERIȘORU, com. în jud. Călărași, alcătuită din 3 sate, situată în partea de E a Câmpiei Bărăganului; 5 672 loc. (1 iul. 1996): 2 888 de sex masc. și 2 784 fem. Stație de c.f. (în satul Perișoru). Culturi de cereale, plante tehnice și uleioase, legume etc. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. P. a făcut parte din jud. Ialomița. Cod poștal: 8578.

PERITEASCA, lagună în cordonul litoral din SE lacului Razim prin intermediul căreia se face schimbul de ape dintre lacul Razim și Marea Neagră. Pe acest cordon se află rezervația Periteasca—Leahova—Gura Portiței (3 900 ha) individualizată prin prezența grindurilor uscate sau scăldate de apele mării și ale lacului Razim, oferind condiții prielnice pentru păsările de țărm: egreta mare *(Casmerodius albus)*, egreta mică *(Egretta garzetta)*, stârcul galben *(Ardeola ralloides)*, gârlița mare *(Anser albifrons)*, rața sunătoare *(Bucephala clangula)* etc.

PERŞANI 1. Munții ~, grup de munți în SV Carpaților Orientali, extinși pe direcție NNE-SSV, limitând partea de V a Depr. Brașov. În extremitatea de SV vin în contact cu M-ții Țagla prin intermediul Depr. Șinca. Au o structură petrografică complexă, alcătuită din roci cristaline, calcare mezozoice, fliș și aglomerate vulcanice. Prezintă interesante forme carstice (Cheile Vârghișului, peștera Merești ș.a.). În extremitatea de N a M-ților P., valea Oltului și-a sculptat, în bazalte, frumosul și sălbaticul defileu de la Racoș. Pantele M-ților P. sunt acoperite cu păduri de fag și carpen, iar zonele interfluviale (unde se evidențiază suprafața de eroziune Poiana Mărului) cu pășuni și fânețe. În ca-

drul lor se individualizează trei compartimente: *Perșanii de Sud*, cuprinși între valea Bârsa Groșetului (la S) și valea Hămăradia și pasul Perșani (la N), cu alt. max. de 1 292 m în vf. Măgura Codlei; *Perșanii Centrali*, situați între valea Hămăradia (la S) și defileul Oltului de la Racoș (în N), în interiorul celui de-al doilea mare cot al Oltului, cu alt. max. de 1 004 m în vf. Cetății. Sunt străbătuți de o șosea modernizată (Măieruș—Rupea) care leagă Depr. Brașov cu Pod. Transilvaniei, traversând Pădurea Bogata (declarată rezervație forestieră); *Perșanii de Nord*, extinși la N de valea Oltului, până la contactul cu M-ții Harghita, cu alt. max. de 1 002 m în vf. Dugău.

2. Pas în partea central-sudică a M-ților Perșani, pe valea Hămăradia, care asigură legăturile rutieră și feroviară între Depr. Brașov și Depr. Făgăraș.

3. Stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, situată în raza com. Șinca, jud. Brașov, în partea de E a Depr. Făgăraș, pe râul Perșani, la poalele de V ale M-ților Perșani, la 400 m alt., la 25 km NV de municipiul Brașov. Climat de depresiune intramontană, sedativ, cu temp. medii anuale de 7,5°C (în iul. temp. medii de 19°C, iar în ian. de −5°C) și precipitații moderate (c. 700 mm anual). Izvoare cu ape minerale clorurate, bicarbonatate, sodice, hipertone indicate în tratarea afecțiunilor reumatismale. *Obiective turistice:* fosta mânăstire rupestră Pleșiu (șase încăperi în stâncă), părăsită în anul 1700; Peștera Mare de la Merești, din M-ții Perșani, descoperită în sec. 18, unde au fost găsite resturi de ceramică aparținând primei Epoci a fierului (Hallstatt). Cod poștal: 2257.

PESCARI → Coronini.

PESCEANA, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 6 sate, situată în partea de E a Piem. Oltețului, pe cursul superior al râului Pesceana; 2 239 loc. (1 iul. 1996): 1 142 de sex masc. și 1 097 fem. Biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1800), în satul Ursoaia. Cod poștal: 0923.

PESNACK → Moldova Nouă.

PESTIȘU MIC, com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 9 sate, situată în partea de V a Depr. Hunedoara, la poalele de E-NE ale M-ților Poiana Ruscăi, pe râul Pestiș; 1 245 loc. (1 iul. 1996): 610 de sex masc. și 635 fem. Haltă de c.f. (în satul Pestișu Mic). În perimetrul satului Mănerău au fost descoperite (1911-1912) urme de locuire din Neolitic și din prima Epocă a fierului (Hallstatt), precum și vestigiile unei așezări romane *(villa rustica)* din sec. 2-3, în care s-au găsit vase din lut ars, monede, obiecte din fier și bronz, o amenajare termală cu hipocaust ș.a. Satul Pestișu Mic apare menționat documentar, prima oară, în 1330. În satul Almașu Mic se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 18). Cod poștal: 2760.

PEȘTERA, com. în jud. Constanța, alcătuită din 5 sate, situată în partea de NE a Pod. Oltinei; 3 391 loc. (1 iul. 1996): 1 752 de sex masc. și 1 639 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, plante uleioase, plante tehnice și de nutreț etc. Viticultură. Cod poștal: 8663.

PEȘTERA BONCHII, peșteră activă în partea de SV a M-ților Pădurea Craiului, în locul numit Dealul Farcului, în arealul com. Roșia (jud. Bihor). Lungime: 2 300 m. Explorată, prima dată, în 1968. Are forma unei galerii alungite pe direcție V-E, cu diametrul mediu de c. 4 m, străbătută de un râu subteran, cu numeroase săli și sifoane. Conține frecvente formațiuni stalagmitice. Greu accesibilă.

PEȘTERA CÂMPENEASCĂ, peșteră în SE M-ților Codru-Moma, la 900 m alt., la c. 10 km SV de orașul Vașcău, jud. Bihor. Lungime: 1 314 m. Explorată prima dată în 1968. Peșteră activă, străbătută de un râu permanent, săpată în calcare triasice, sub forma unei galerii foarte meandrate, cu o lărgime medie de 4 m. În zona incipientă prezintă stalactite și draperii situate în boltă, iar partea a doua a peșterii are un pronunțat caracter de tunel de presiune, care se termină cu un lac de sifon.

PEȘTERA CU APĂ DE LA BULZ, peșteră în partea de NE a M-ților Pădurea Craiului (M-ții Apuseni), la 365 m alt., situată pe versantul sudic al văii Iada, pe terit. com. Bulz, jud. Bihor. Lungime: 4 500 m. Cunoscută de la sf. sec. 19, dar explorată prima oară în 1944. Are aspectul unui coridor mic, ascendent, străbătut de un curs de apă cu debit bogat, cu numeroase obstacole pe parcurs. Galeria pr. prezintă nenumărate cascade, lacuri, precum și săli largi ce alternează cu spații înguste. Greu accesibilă.

PEȘTERA CU GHEAȚĂ → Vârfurașul.

PEȘTERA DE LA CĂPUT, peșteră situată în partea centrală a M-ților Bihor, pe valea Izvorul Ursului, la 1 080 m alt. Lungime: 1 873 m. Cunoscută din 1903, dar prima explorare s-a efectuat în

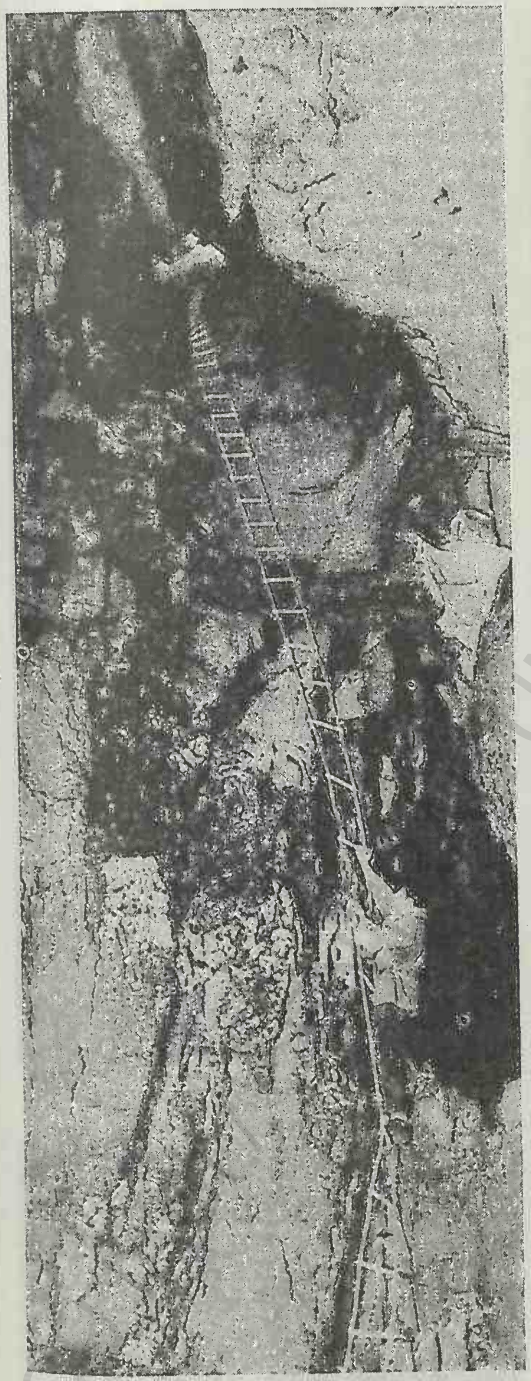

Peştera de la Căput. Săritoarea Mare

1952-1953. Sculptată în calcare tithonice. Are forma unei seceri (cu mânerul spre E şi lama cu zimţii în sus), prezentând puţine concreţiuni, dar interesante forme de săpare sub presiune şi depozite aluvionare în cantităţi mari, datorate regimului torenţial al cursului de apă care o drenează. Are patru lacuri spre partea terminală. Greu accesibilă.

PEŞTERA DE LA GĂLĂŞENI, peşteră în partea de NE a M-ţilor Pădurea Craiului (M-ţii Apuseni), situată pe un platou carstic, la 380 m alt., pe valea Deblei, în arealul satului Gălăşeni, jud. Bihor. Lungime: 2 357 m. Este constituită din două coridoare paralele, unul mai lung (Galeria uscată), cu săli spaţioase, bogat concreţionate, alternând cu spaţii înguste şi altul mai scurt (Galeria cu apă), străbătut de un pârâu subteran. Greu accesibilă.

PEŞTERA DE LA TĂUŞOARE → Izvorul Tăuşoarelor.

PEŞTERA DE LA ZĂPODIE, peşteră în partea centrală a M-ţilor Bihor, în partea de NV a Depr. Groapa de la Barsa, în cadrul complexului carstic Padiş—Cetăţile Ponorului, la 1 090 m alt. Lungime: 9 000 m. Explorată prima oară în 1952 pe o lungime de 78 m şi apoi în anii 1973-1974. Sistemul de galerii al peşterii, foarte meandrat, este axat pe două cursuri pr. independente (de N şi de S) la care se ajunge printr-o galerie mediană. Datorită joncţiunii naturale, realizată în 1974, între Peştera Neagră şi Peştera de la Zăpodie, reţeaua totală de galerii însumează 10 879 m (locul 3 în România, după Peştera Vântului şi Peştera Topolniţa), fiind cunoscută şi sub numele de *Peştera Neagră-Zăpodie*. Galeria de acces păstrează în apropiere de intrare un gheţar peren ce se prelungeşte până la c. 60 m adâncime. Galeriile prezintă numeroase lacuri, cascade, marmite şi sifoane. Foarte greu accesibilă.

PEŞTERA IALOMICIOAREI → Ialomiţa (3).

PEŞTERA IALOMIŢEI → Ialomiţa (3).

PEŞTERA LILIECILOR, peşteră situată în partea de V a M-ţilor Semenic, în perimetrul com. Carașova (jud. Caraş-Severin), săpată în versantul masivului Fac (Cârşa) din zona Cheilor Carașului, la 226 m alt. Lungime: 640 m. Peştera Liliecilor s-a dezvoltat în cea mai mare parte pe un sistem de diaclaze, lărgite sub acţiunea combinată a apei de infiltraţie cu aceea a unui râu subteran cu scurgere temporară. A fost explorată prima dată în 1955 şi apoi în anii 1963-1965. Se prezintă sub forma unei

galerii sinuoase ce are, în zona de intrare, 5-13 m înălțime și 14 m lățime și în care se află și importante depozite de guano. Peșteră caldă (12,5-13,,5°C) și umedă (c. 100% umiditate), care adăpostește numeroase colonii de lilieci (speciile *Myotis* și *Miniopterus).* Peștera face parte din rezervația Cheile Carașului.

PEŞTERA LUI EPURAN, peșteră în Pod. Mehedinți, la 425 m alt., pe pârâul Ponorăț, pe terit. com. Cireșu, jud. Mehedinți. Lungime: 3 604 m. Descoperită și explorată prima dată în 1964, iar apoi în 1966, 1973. Peșteră ramificată și meandrată, cu galerii dispuse pe două niveluri (superior/fosil și inferior/activ) care intersectează nenumărate săli. Conține bogate și variate concrețiuni, cristale albe de calcit, stalagmite, stalactite, mai multe puțuri, blocuri de prăbușire ș.a. Temp. aerului este de 7-9,5°C. Faună cavernicolă puțină. Monument al naturii. Greu accesibilă.

PEŞTERA LUI PAHOMIE → Polovragi (1).

PEŞTERA MUIERII, peșteră sculptată în calcare mezozoice, dispusă pe patru niveluri, situată în

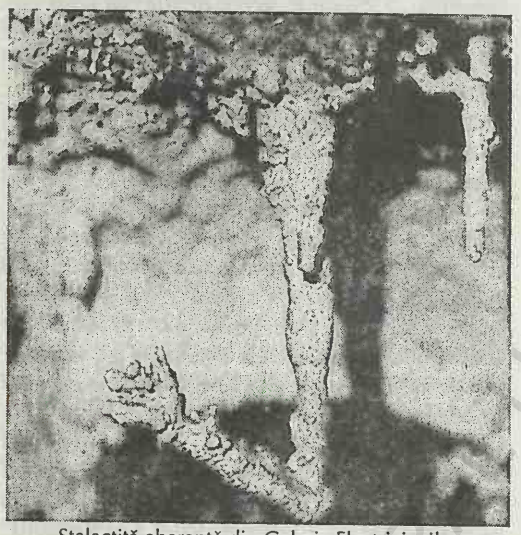

Stalactită aberantă din Galeria Electricienilor
Peștera Muierii

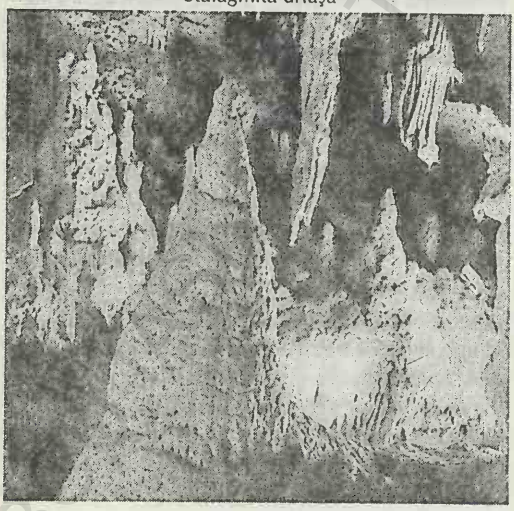

Stalagmită uriașă

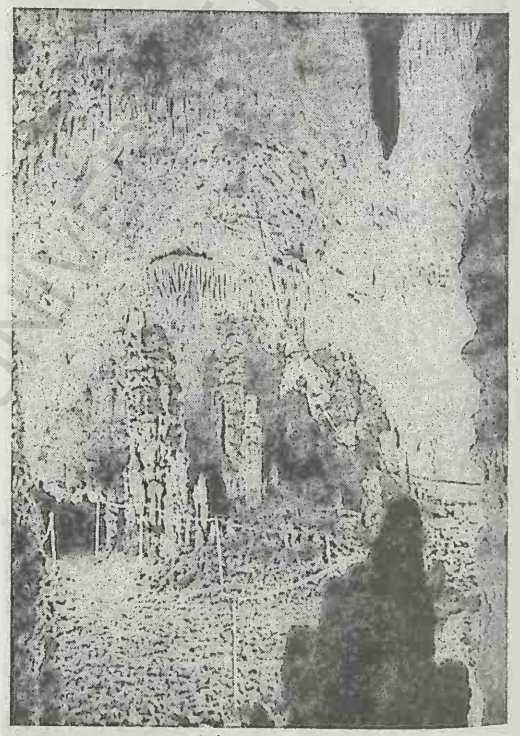

Sala Minunilor
Peștera Muierii

Altarul

versantul dr. al cheilor pârâului Galbenu de pe rama de SE a M-ţilor Parâng, la 2 km N de Baia de Fier (jud. Gorj). Lungime: 3 566 m. Explorată prima dată în 1929, apoi în 1952, 1954, 1956, 1962, 1971-1974. Se remarcă printr-o mare varietate şi bogăţie de concreţiuni calcitice (în special în Galeria Urşilor, lungă de 200 m), cu ornamente dintre cele mai diverse, de la domuri şi coloane de stalactite până la valuri de calcită şi ornamente de filigran. Importanţă speogenetică, arheologică, paleontologică, biologică şi mineralogică. Aici au fost găsite resturi de faună fosilă *(Ursus spelaeus)* şi de cultură umană din Paleolitic (unelte din silex din Paleloliticul mijlociu, ceramică de tip Coţofeni, obiecte din bronz şi din aramă etc.). Monument al naturii. Obiectiv turistic. Electrificată.

PEŞTERA NEAGRĂ (DE LA BARSA), peşteră situată în partea centrală a M-ţilor Bihor, într-o depresiune închisă (numită *Groapa de la Barsa)* din complexul carstic Padiş—Cetăţile Ponorului, la 1 100 m alt. Lungime: 1 879 m. Este constituită dintr-un sistem de galerii active (cu apă) şi săli mari, dispuse pe c. 100 m diferenţă de nivel, care, împreună, au înfăţişarea literei K. Prezintă formaţiuni stalagmitice (de c. 1 m înălţime) şi depuneri de tip „piele de leopard" pe pereţi. În 1974, s-a realizat joncţiunea naturală a Peşterii de la Zăpodie cu Peştera Neagră formând o reţea subterană de galerii, cu lungime totală de 10 879 m (locul 3 în România după Peştera Vântului şi Peştera Topolniţa), cunoscută şi sub denumirea de *Peştera Neagră-Zăpodie.* În această peşteră trăieşte un vierme de apă numit *Troglochaetus beranecki.* Greu accesibilă.

PEŞTERA NEAGRĂ-ZĂPODIE → Peştera de la Zăpodie.

PEŞTERA SCHITULUI → Ialomiţa (3).

PEŞTERA TOPOLNIŢA → Topolniţa (1).

PEŞTERA URŞILOR, peşteră situată în partea de V a M-ţilor Bihor, pe versantul de N al Dealului Măgurii, la 491 m alt., în arealul satului Chişcău (com. Pietroasa, jud. Bihor), descoperită în 1975 într-o fostă carieră de marmură. Lungime: 1 500 m. Este alcătuită din două niveluri pr. de galerii cu desfăşurare liniară: unul superior, inactiv, cu numeroase stalagmite, draperii, câmpuri de stalactite etc. şi altul inf., activ, cu mai puţine concreţionări. Fauna este reprezentată prin coleoptere şi izopode. Aici a fost găsit un schelet de urs de

Imagine din Peştera Urşilor

Peştera Vântului. Galeria meandrată

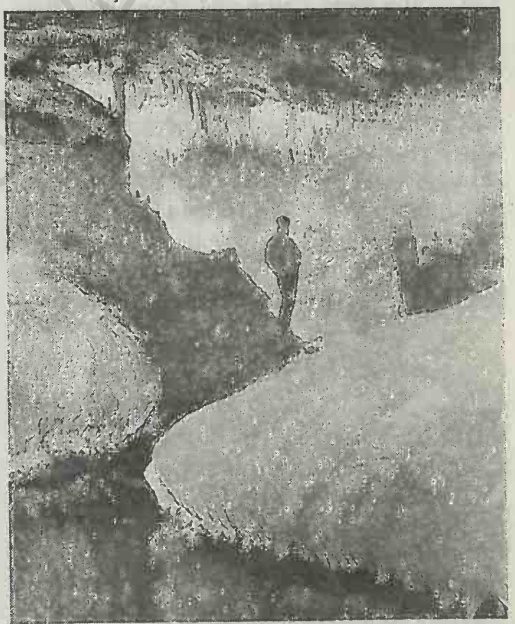

cavernă *(Ursus spelaeus).* conservat într-o terasă aluvionară din galeria inferioară. Peştera Urşilor este electrificată pe o distanţă de 1 000 m şi a intrat în circuitul turistic în 1980. Motel. Declarată rezervaţie speologică.

PEŞTERA VÂNTULUI, peşteră de mari dimensiuni (20 785 m lungimea galeriilor, cea mai lungă din România), situată în arealul com. Şuncuiuş

(jud. Bihor), pe versantul de N al masivului Pădurea Craiului (M-ţii Apuseni), la 300 m alt., pe stg. Crişului Repede. Explorată, prima dată, în 1957. Dezvoltată în calcare triasice, peştera este constituită dintr-un sector inferior, parcurs de un râu subteran şi unul superior (fosil), cu remarcabili martori de eroziune (terase, sedimente etc.). Morfologic, se relevă prin nivelurile de eroziune cu meandre suprapuse şi o mare varietate de forme concreţionare. Faună cavernicolă săracă, reprezentată prin viermi de apă *(Mylonchulus cavensis, Stenonchulus troglodytes)* şi coleoptere *(Pholeuon moczáryi)*. Greu accesibilă. Monument al naturii.

PEŞTIŞANI, com. în jud. Gorj, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Subcarpatică Olteană, pe râul Bistriţa gorjeană; 4 088 loc. (1 iul. 1996): 2 011 de sex masc. şi 2 077 fem. Expl. de calcar (în satul Gureni). Expl. şi prelucr. lemnului (cherestea). Muzeu etnografic (în satul Brădiceni). În satul Hobiţa se află muzeul memorial „Constantin Brâncuşi", amenajat (în 1971) în casa natală a marelui sculptor. În arealul com. P. există izvoare abundente care au permis amenajarea unor iazuri. Pe terit. satului Brădiceni a fost descoperit (1886) un tezaur monetar alcătuit din 815 denari şi antoninieni (sec. 3 d.Hr.). În satul Peştişani se află o biserică din lemn, cu hramul „Cuvioasa Parascheva", construită în 1735 pe temelie din piatră, cu unele modificări din anul 1856, iar în satul Hobiţa există o biserică din lemn, cu hramul „Înălţarea Domnului" (1815) şi alta din zid, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (1822) — printre ctitorii din sat figurând şi Ioan, bunicul lui Constantin Brâncuşi. Biserica păstrează picturi murale interioare originare, executate de diaconul Zamfir din Găvăneşti; în satul Brădiceni se află o biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae"-Mămăroi (1739, refăcută în 1828-1832), iar în satele Gureni şi Frâncești, bisericile din lemn cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1735) şi „Sfântul Gheorghe" (1823). Cod poştal: 1428.

Peştişani. Muzeul memorial „Constantin Brâncuşi" din satul Hobiţa

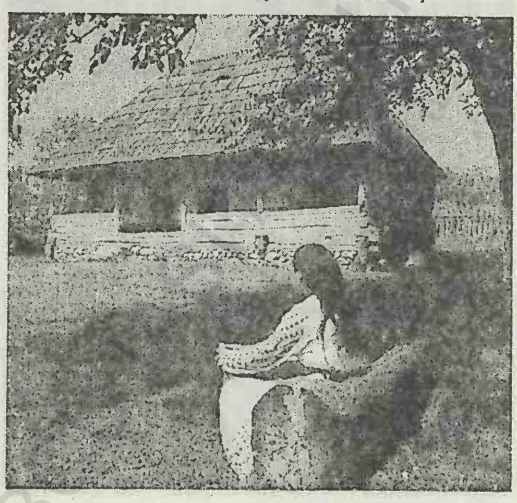

PETELEA, com. în jud. Mureş, alcătuită din 2 sate, situată în zona Dealurilor Mureşului, pe stg. văii Mureşului, la confl. cu râul Beica; 2 696 loc. (1 iul. 1996): 1 350 de sex masc. şi 1 346 fem. Haltă de c.f. (în satul Petelea). Creşterea bovinelor. În satul Petelea, menţionat documentar, prima oară, în 1332, se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Ioan" (1761). Cod poştal: 4270.

PETRĂCHIOAIA, com. în jud. Ilfov, alcătuită din 4 sate, situată în Câmpia Vlăsiei, pe cursul superior al râului Mostiştea; 2 446 loc. (1 iul. 1996): 1 208 de sex masc. şi 1 238 fem. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice şi de nutreţ, legume etc. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (ctitorie din sec. 18 a stolnicului Petrache Dricu), „Adormirea Maicii Domnului şi Sfântul Dumitru" (sec. 18) şi „Sfântul Nicolae" (1851), în satele Petrăchioaia, Surlari şi Măinecasca. Între 23 ian. 1981 şi 3 sept. 1981, com. P. a făcut parte din jud. Ialomiţa, iar între 3 sept. 1981 şi 12 apr. 1996, din Sectorul Agricol Ilfov. Cod poştal: 8248.

PETREŞTI 1. Depresiune de eroziune, dezvoltată în bazinul superior şi mijlociu al râului Hăjdate (afl. stg. al Arieşului), în zona de contact a Pod. Transilvaniei cu M-ţii Trascău şi Muntele Mare. Îngustarea cursului râului Hăjdate în aval de com. Petreştii de Jos (jud. Cluj), în sectorul impunătoarelor Chei ale Turzii, a determinat, de-a lungul erelor geologice, un intens proces de eroziune laterală în faciesul predominant marno-argilo-nisipos din amonte de Cheile Turzii, imprimând Depr. P. un aspect tentacular, cu sectoare mai largi, separate de îngustări. Vatra depresiunii, extinsă pe c. 20 km lungime, este formată dintr-o luncă largă, din conuri de dejecţie şi glacisuri, şi are o înclinare de la N la S, de la c. 620 m la 480 m alt. (Petreştii de Jos). Climă răcoroasă (c. 10°C media anuală) şi precipitaţii moderate (c. 700 mm anual).

2. Localit. componentă a orașului Sebeș, jud. Alba, situată pe râul Sebeș. Hidrocentrală (4 MW), intrată în funcțiune în 1986. Fabrică de hârtie și de materiale de papetărie. Pe terit. localit. P. au fost descoperite (1943, 1962) vestigiile unei așezări datând din Neoliticul târziu (sf. milen. 3 î.Hr.), în care s-au găsit unelte din silex, din piatră șlefuită și din os, râșnițe, ustensile din teracotă, precum și multe vase ceramice pictate în trei culori, cu motive spiralate-meandrice, care au dat numele Culturii Petrești, răspândită în centrul Transilvaniei. Plastica este reprezentată prin figurine feminine cu brațele în cruce, cu anatomia redată schematic (lipsesc extremitățile picioarelor, de la genunchi în jos, detaliile mâinilor nu se disting, sânii sunt doar sugerați). Localit. P. apare menționată documentar, prima oară, în 1309, cu denumirea *Plebanus de Villa Petri*.

3. Com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 7 sate, situată în partea de NV a Câmpiei Titu, pe interfluviul Argeș—Neajlov; 6 261 loc. (1 iul. 1996): 3 058 de sex masc. și 3 203 fem. Nod rutier (pe terit. com. P. se află un segment din autostrada București—Pitești). Expl. de balast (în satul Ionești). Confecții textile. Creșterea bovinelor și porcinelor. Pe terit. satului Ionești au fost descoperite urmele unei așezări aparținând Culturii Gumelnița (milen. 4-3 î.Hr.), în care s-au găsit vase din ceramică, pictate, și figurine feminine cu brațele în cruce, precum și un cazan din cupru, de formă cilindrică, având fundul rotunjit și sprijinit pe un picior scurt, evazat la bază. Cazanul, datând din prima jumătate a sec. 5 d.Hr., caracteristic hunilor nomazi, este decorat cu nervuri și are mânerele prevăzute cu protuberanțe în formă de ciuperci. În satul Potlogeni-Deal se află o biserică cu triplu hram — „Adormirea Maicii Domnului, Cuvioasa Parascheva și Sfântul Nicolae" (1810), iar în satele Greci și Puntea de Greci, câte o biserică având același hram — „Sfântul Nicolae", datând din sec. 19 și, respectiv, 1841-1842. Cod poștal: 0166.

4. Com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Ierului; 1 898 loc. (1 iul. 1996): 938 de sex masc. și 960 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, cartofi etc. Creșterea bovinelor. Satul Petrești apare menționat documentar, prima oară, în 1316. În perioada 1782-1810, în această zonă au fost colonizați șvabi. Cod poștal: 3829.

PETREȘTII DE JOS, com. în jud. Cluj, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Petrești, la poalele Culmii Hăjdate din M-ții Trascău, pe râul Hăjdate; 2 062 loc. (1 iul. 1996): 1 043 de sex masc. și 1 019 fem. Pe terit. com. se află rezervația complexă *Cheile Turzii*. Biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1842-1846), în satul Livada. Cod poștal: 3360.

PETRICANI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Neamțului, pe râul Neamț; 5 196 loc. (1 iul. 1996): 2 606 de sex masc. și 2 590 fem. Muzeu etnografic. Centre de prelucr. artistică a lemnului (în satul Țolici) și de confecționare a măștilor populare (în satul Târpești). Pe terit. satului Târpești au fost descoperite (1937, 1958-1965, 1968) vestigiile mai multor așezări suprapuse, aparținând Culturilor Precucuteni (milen. 4 î.Hr.), Cucuteni A (milen. 4-3 î.Hr.) și Horodiștea-Folteşti (milen. 3-2 î.Hr.), precum și urmele unei așezări carpice (sec. 2-3) și ale unei așezări de tip Ipotești-Cândești (sec. 6-7). În satul Boiștea se află o biserică din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1842-1843, reparată în 1892). Cod poștal: 5678.

PETRILA, oraș în jud. Hunedoara, situat în partea de NE a Depr. Petroșani, în zona de confl. a râurilor Taia și Jieț cu Jiu de Est, la poalele de NV ale M-ților Parâng, la 630 m alt., la 6 km NE de municipiul Petroșani; 30 446 loc. (1 iul. 1996): 15 530 de sex masc. și 14 916 fem. Supr.: 7,7 km^2;

Petricani. Măști populare confecționate de meșterii din satul Târpești

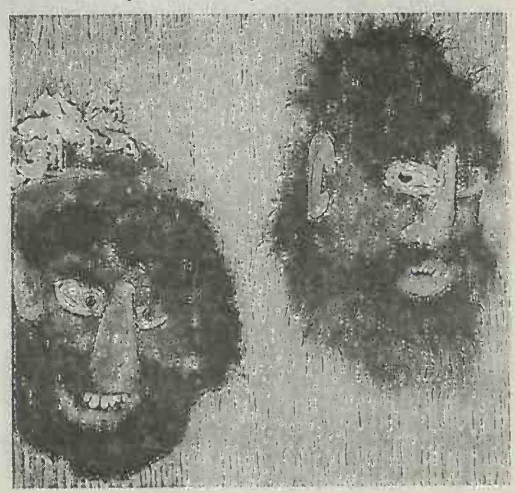

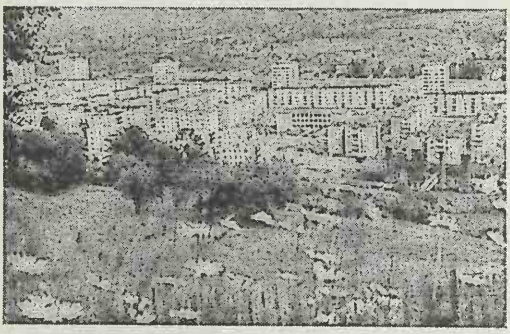

Petrila. Vedere generală

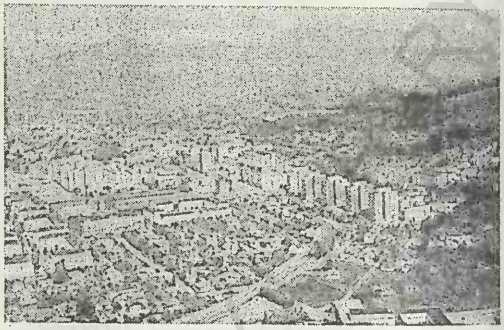

Petroşani (2). Vedere generală

densitatea: 3 954 loc./km^2. Staţie finală de c.f. Important centru pentru expl. şi ameliorarea (prepararea) huilei (minele Petrila şi Lonea, deschise în 1840, cu extracţii intensificate după anul 1859). Instalaţie de brichetare a cărbunelui. Fabrici de mobilă, cherestea, conf. şi tricotaje. Istoric. În perimetrul localit. componente Jieţ a fost descoperit (1962) un tezaur monetar alcătuit din denari romani şi bucăţele de aur datând din sec. 3 d.Hr. Localit. P. apare menţionată documentar ca sat cu caracter păstoresc, prima oară, în 1499. În 1788, această zonă a fost devastată de invazia turcească. În perioada 1830-1840 au fost descoperite aici zăcăminte de cărbuni, care au început să fie exploatate în 1840 de fraţii Hoffmann din Braşov. În anii 1840-1900, o dată cu intensificarea extracţiei de cărbune, au fost aduşi în această regiune muncitori din Ungaria, Cehia, Polonia, Italia care au întemeiat aici *Colonia Lonea*, devenită, după 1918, *Colonia Brătianu* — denumire care se păstrează şi astăzi. Localit. P. a fost declarată oraş în 1956, având în subordine ad-tivă 4 localit. componente: Cimpa, Jieţ, Răscoala, Tirici. Cod poştal: 2684.

PETRIŞ, com. în jud. Arad, alcătuită din 6 sate, situată în depresiunea omonimă din SE M-ţilor Zarand, pe râul Valea Roşie; 1 898 loc. (1 iul. 1996): 946 de sex masc. şi 952 fem. Staţie de c.f. (în satul Ilteu) şi haltă de c.f. (în satul Petriş). Expl. de pirite (în satul Roşia Nouă). Pomicultură. Sanatoriu T.B.C. amenajat în castelul „Salbek" (sec. 19) din satul Petriş. Bisericile din lemn cu hramurile „Naşterea Maicii Domnului" (c. 1800) şi „Sfântul Mucenic Dimitrie" (1809, pictată în 1819), în satele Corbeşti şi Roşia Nouă; castel în stil neoclasic (sec. 18-19), în satul Ilteu. Cod poştal: 2877.

PETRODAVA → Piatra-Neamţ (2).

PETROŞANI 1. Depresiunea ~, depresiune intramontană, de origine tectonică (formată în oligocen-miocen), situată în partea de V a Carpaţilor Meridionali, între versanţii M-ţilor Retezat (V-NV), Şureanu (N-NE), Parâng (E-SE) şi Vâlcan (S-SV), la 550-650 m alt. Axată pe cursurile râurilor Jiu de Vest şi Jiu de Est, Depr. P. are o formă triunghiulară, alungită pe direcţia NE-SV (lungimea: 45 km; lăţimea variază între 9 km în E-NE şi 3 km în SV). Supr.: c. 160 km^2. Legăturile rutiere şi feroviare cu zonele învecinate din N şi S se fac prin pasul Merişor sau Bănita către Depr. Haţeg şi, respectiv, prin pasul Lainici şi prin Defileul Jiului către Târgu Jiu. Relieful depresionar este reprezentat prin piemonturi de eroziune şi glacisuri piemontane, cu înălţimi de 150-200 m, prin terase, lunci şi segmente de văi strâmte şi adânci. Pe rama de NV a Depr. P. apare o bandă de calcare mezozoice, care au favorizat apariţia şi dezvoltarea unui variat relief carstic şi în care râurile Bănita, Valea Roşie şi Taia au săpat chei pitoreşti. Depozitele neogene care formează umplutura bazinului tectonic au o constituţie litologică variată şi grosimi de c. 800 m, în ele fiind cantonate c. 25 de straturi de cărbuni de diferite grosimi, exploatabili în minele de la Petrila, Petroşani, Vulcan, Lupeni, Uricani, Livezeni, Lonea, Paroşeni ş.a. Exploatarea organizată a cărbunelui din bazinul huilifer al Văii Jiului a început în anul 1840 (minele Petrila şi Lonea) şi s-a extins şi intensificat ulterior şi în celelalte centre. Clima depresiunii este submontană, răcoroasă (temp. medie anuală: 6°C), cu precipitaţii abundente

(1 000-1 200 mm anual) și frecvente inversiuni de temperatură.

2. Municipiu în jud. Hunedoara, situat în depresiunea omonimă, la 610-650 m alt., pe râul Jiu de Est, la 93 km SE de municipiul Deva; 53 201 loc. (1 iul. 1996): 26 604 de sex masc. și 26 597 fem. Supr.: 9,3 km^2; densitatea: 5 720 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată în 1870). Vechi (din 1850) și important centru (mina Dâlja) de expl. și prelucr. a huilei. Constr. de utilaje și piese de schimb pentru ind. minieră. Fabrici de mobilă și cherestea, de tricotaje, de aparataj electric, de mat. de constr. (prefabricate din beton), de oxigen și de produse alim. (preparate din carne și lapte, panificație etc.). Universitate tehnică de minerit, cu patru facultăți, 2 911 studenți și 203 profesori (în anul universitar 1995-1996). Institut de Cercetări și Proiectări Miniere; Institut pentru Securitate Minieră. Teatrul dramatic „Ion D. Sârbu" (înființat în 1948) are sediul în clădirea fostului cazino al funcționarilor (construită în 1905). Muzeul mineritului (f. 1961) cuprinde documente originale, fotocopii, schițe, aparate, utilaje miniere, insigne, obiecte specifice activității locale etc. Municipiul P. reprezintă un punct de acces spre M-ții Parâng (drum accesibil până la cabana Rusu și, de aici, potecă sau transport pe cablu la cabana Parâng). **Istoric.** Localit. P. a luat ființă în sec. 17 prin stabilirea aici a unor păstori veniți din Țara Hațegului, din satul Petros (de unde derivă și numele Petroșani), atrași de bogatele pășuni din această zonă. Dezvoltarea așezării a început o dată cu expl. zăcămintelor de cărbuni (1840) și a continuat în ritm accelerat după deschiderea mai multor galerii de cărbuni în 1867 și mai ales după inaugurarea, în 1870, a liniei de c.f. Simeria—Petroșani și a șoselei Petroșani—Târgu Jiu (inaugurată în 1890). Prima mențiune documentară datează din 1850. La sf. sec. 19, capătă aspect urban (comună urbană), fiind declarat oraș în 1930 și municipiu la 17 febr. 1968. P. are în subordine ad-tivă 4 localit. componente: Dâlja Mare, Dâlja Mică, Peștera, Slătinioara. Extinderea către S a municipiului P. a inclus în vatra sa și fostul sat Livezeni, devenind cartier. **Monumente:** biserica „Sfânta Treime" (1940-1944); biserica din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 18); biserica catolică (1880). Cod poștal: 2675.

PETROVA, com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de N-NE a Depr. Ma-

Petroşani (2)

Universitatea

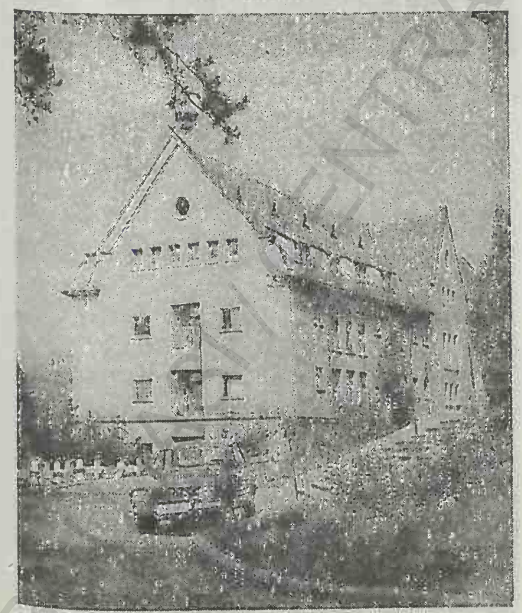

Biserica „Sfânta Treime"

ramureș, la poalele de NV ale M-ților Maramureș, pe râul Vișeu; 2 832 loc. (1 iul. 1996): 1 374 de sex masc. și 1 458 fem. Stație de c.f. Nod rutier. Centru de prelucr. artistică a lemnului. Satul Petrova apare menționat documentar, prima oară, în 1411, cu numele *Petrowa*. Cod poștal: 4965.

PETRU GROZA → Ștei.

PETRU RAREȘ, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 5 sate, situată la poalele Dealurilor Ciceului, pe dr. râului Valea Mare, în culoarul Someșului Mare; 5 055 loc. (1 iul. 1996): 2 462 de sex masc. și 2 593 fem. Stație de c.f. (în satul Reteag) și haltă de c.f. (în satul Ciceu-Mihăiești). Reședința com. Petru Rareș este în satul Reteag, menționat documentar, prima oară, în 1283, cu numele *Reteg*. În arealul satului Ciceu-Corabia a fost descoperit (1968) un depozit de bronz (sec. 10-9 î.Hr.) alcătuit din unelte, arme, piese de harnașament și obiecte de podoabă. În satul Reteag se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), cu picturi murale interioare originare, casa natală a folcloristului Ioan Pop-Reteganul (1853-1905), în care a fost amenajat (1955) un muzeu memorial precum și bustul scriitorului — operă a sculptorului Ioan Pop Rusu. Cod poștal: 4595.

PEȚEA, lac cu apă termală în jud. Bihor, în stațiunea balneoclimaterică 1 Mai, situat la 8 km SE de Oradea. Supr.: 4 188,4 m^2; ad. max.: 4,5 m. Datorită unei surse termale ascendente, temp. apei este în tot cursul anului de 26-30°C, fapt ce a permis păstrarea unor relicte terțiare de faună (melcușorul *Melanopsis parreyssi)* și floră (nufărul de tip subtropical *Nymphaea lotus var. thermalis)*. Aici se întâlnește și endemismul roșioara de apă caldă *(Scardinius racovitzii)*. Din lacul P. izvorăște pârâul omonim, în apele căruia există nuferi termali. Zona lacului și a pârâului P. a fost declarată rezervație naturală.

PEUCE 1. → Sărăturile.

2. → Sfântu Gheorghe (1).

PIANU, com. în jud. Alba, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de N ale M-ților Șureanu, pe râul cu același nume; 3 559 loc. (1 iul. 1996): 1 785 de sex masc. și 1 774 fem. Reședința com. este satul *Pianu de Sus*. Creșterea ovinelor. Centre de prelucr. artistică a lemnului (obiecte din lemn încrustate), în satele Pianu de Sus, Purcăreți, Strungari. Rezervație de goruni seculari (în satul Pianu de Sus). Pe terit. satului Pianu de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1309, au fost descoperite (1961-1963) vestigiile unor așezări suprapuse, aparținând culturilor Turdaș (milen. 4 î.Hr.), cu ceramică și plastică specifice (vase evazate cu decor incizat, cu motive meandrice sau în zigzag, figurine feminine cu brațele în cruce), Petrești (sf. milen. 3 î.Hr.), cu ceramică pictată tricrom și figurine feminine cu brațele în cruce având conturul schematizat, și Coțofeni (2500-1800 î.Hr.), cu ceramică alcătuită din pahare, cu motive meandrice realizate prin împunsături succesive, căni cu toarta supraînălțată și gât cilindric, cu decor format din șiruri de crestături, cupe cu picior etc. În satul Pianu de Sus, menționat documentar, prima oară, în 1488, se află biserica din lemn cu hramul „Cuvioasa Parascheva" (sec. 18), iar în satul Pianu de Jos, o biserică din sec. 15 (azi biserică evanghelică), cu transformări din sec. 18 . Cod poștal: 2578.

PIATRA 1. Com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Boian, pe stg. văii Călmățui; 4 081 loc. (1 iul. 1996): 1 966 de sex masc. și 2 115 fem. Nod rutier. Moară de cereale (1900). Culturi de cereale, plante tehnice și uleioase, legume etc. Biserică având hramul „Sfântul Gheorghe" (1839); clădirea Primăriei (1911). Cod poștal: 0747.

2. → Piatra-Neamț (2).

PIATRA ALTARULUI, stâncă singuratică, sub forma unui pilon, reprezentând un martor de ero-

Piatra Altarului

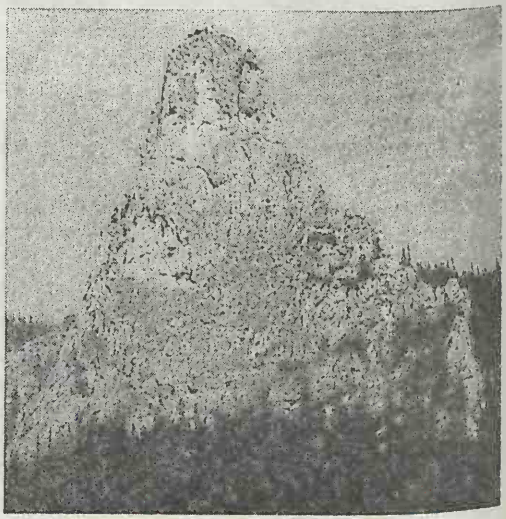

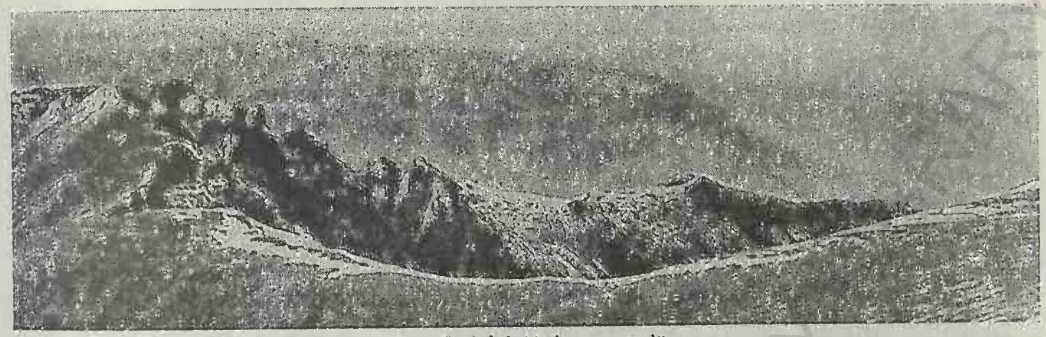

Piatra Craiului. Vedere generală

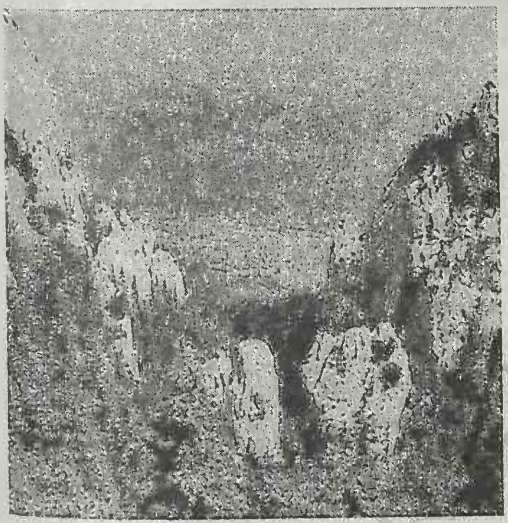

Crăpătura Pietrii Craiului

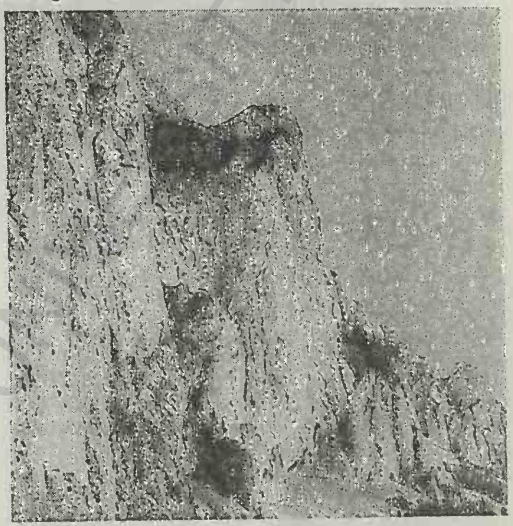

Marele grohotiș

Piatra Craiului

Cerdacul Stanciului

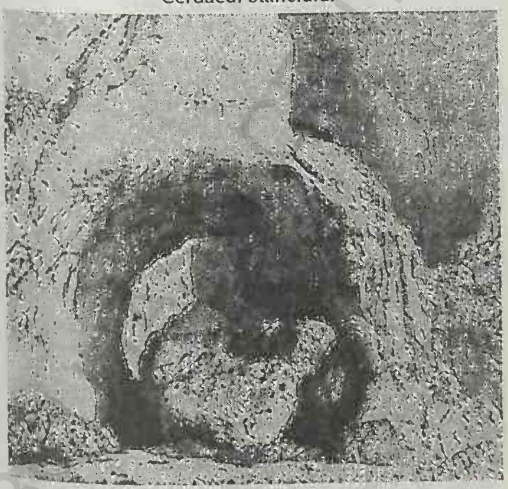

Abrupturi

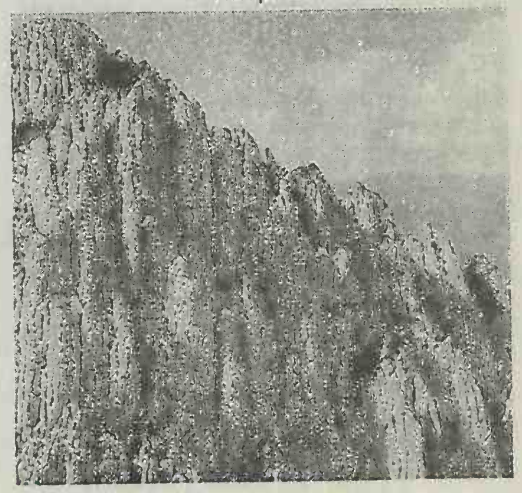

ziune, cu abrupturi accentuate, situată în partea de SE a M-ților Giurgeu (Carpații Orientali). Domină valea Bicazului în sectorul cheilor. Alcătuită din calcare mezozoice. Alt.: 1 200 m. Alpinism.

PIATRA ARSĂ, vârf situat în partea de E a masivului Bucegi. Alt.: 2 071 m. Cabană turistică (1 950 m alt.).

PIATRA CLOȘANI, masiv în NE M-ților Mehedinți, între văile râurilor Motru (la E) și Motru Sec (la V), alcătuit din calcare jurasice. Alt. max.: 1 421 m. Versanții sunt acoperiți cu păduri de fag și cu alun turcesc *(Corylus colurna)*, iar spre vârf cu tufărișuri de liliac *(Syringa vulgaris)* și de *Genista radiata*. Poiană cu narcise.

PIATRA CRAIULUI, masiv muntos în partea de E a Carpaților Meridionali, situat între culoarul Bran-Rucăr (la E), valea Dâmboviței (la V) și râul Bârsa (la N). Alcătuit din calcare jurasice. Prezintă o creastă principală ascuțită („o muche calcaroasă", de fapt un flanc de sinclinal suspendat), orientată NE-SV, lungă de c. 25 km, delimitată de abrupturi, precum și o serie de culmi joase, aflate de o parte și alta a crestei principale, formate din roci calcaroase sau greso-conglomeratice. Alt. max.: 2 238 m (vf. La Om sau Piscul Baciului). Numeroase forme carstice (peșteri, chei, doline, lapiezuri etc.) și o mare supr. de grohotiș pe latura de E și nenumărate vârfuri ascuțite (La Om, Țimbalu Mic — 2 198 m, Turnu — 1 923 m ș.a.), forme curioase rezultate în urma acțiunii de eroziune (hornurile Grindului și Ighișului, trene deluvio-proluviale, ca de exemplu Marele grohotiș) și o suită de trepte numite „brâie" sau „polițe" structurale, răspândite pe latura de NV. În cadrul masivului P.C. se află o rezervație naturală complexă, floristică și faunistică (14 800 ha), care cuprinde bogate, variate și interesante specii de plante și animale, multe dintre ele ocrotite de lege. Această rezervație adăpostește 53 de specii endemice de plante, reprezentând c. 41% din totalul endemismelor din România, printre care garofița Pietrii Craiului *(Dianthus callizonus)*, ce se întâlnește numai pe stâncile calcaroase din acest masiv, apoi omagul *(Aconitum moldavicum)*, macul galben *(Papaver corona sancti-stephani)*, crucea voinicului *(Hepatica transsylvanica)*, flămânzica *(Draba kotschyi)*, ochii șoricelului *(Saxifraga demissa)* ș.a.; tot în această rezervație se găsesc numeroase plante ocrotite, ca de pildă floarea de colți *(Leontopodium alpinum)*, iedera albă *(Daphne blagayana)*, bulbucii de munte *(Trollius europaeus)*, bujorul de munte *(Rhododendron kotschyi)*, tulichina *(Daphne cneorum)* ș.a., relicte glaciare *(Ligularia sibirica)* și alte plante rare *(Bucegia romanica, Grimaldia rupestris* ș.a.). Fauna este reprezentată prin cocoșul de munte *(Tetrao urogallus)*, râsul *(Lynx lynx)*, ursul *(Ursus arctos)*, capra neagră *(Rupicapra rupicapra)*, corb *(Corvus corax)*, acvila de stâncă *(Aquila chrysaetus)*, vipera *(Vipera berus)* etc., multe dintre ele ocrotite de lege și declarate monumente ale naturii. Masivul P.C. este propice pentru practicarea alpinismului. Turism intens.

PIATRA CRAIVII → Cricău.

PIATRA GOZNEI, vârf în M-ții Semenic, reprezentând alt. max. a acestora (1 447 m). Alcătuit din șisturi cristaline.

PIATRA LUI CRĂCIUN → Piatra-Neamț (2).

PIATRA MARE 1. Masiv muntos, cu marginile abrupte (sinclinal suspendat), situat în partea de SV a Carpaților Orientali, între râurile Timiș (la V) și Gârcin (la E), alcătuit din fliș cretacic la bază și calcare jurasice în partea superioară. Alt. max.: 1 843 m (vf. Piatra Mare). Fenomene carstice (lapiezuri, rupturi de pantă, peșteri, doline, cheile „Șapte Scări", cascada „Tamina" etc.), abrupturi. Turism. Piste de schi. Cabană (1 630 m alt.).

2. → Creasta Cocoșului.

PIATRA-NEAMȚ 1. Lac de acumulare construit pe cursul inf. al Bistriței moldovenești, în amonte de municipiul Piatra-Neamț, realizat cu scop hidroenergetic și pentru alimentarea cu apă a

Piatra Mare (1)

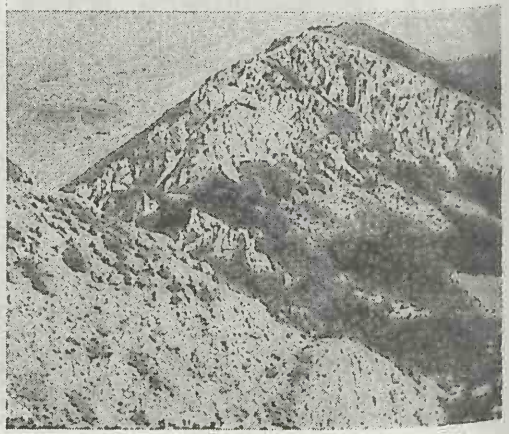

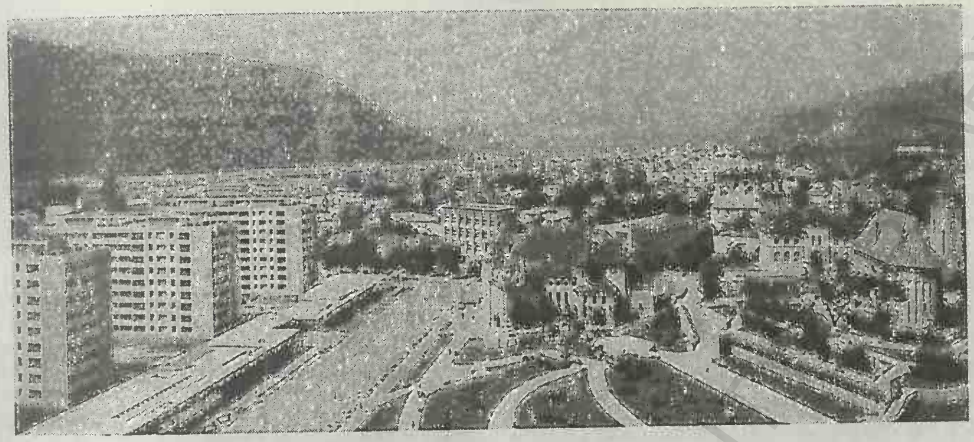

Piatra-Neamț (2). Vedere generală

municipiului Piatra-Neamț. A fost dat în folosință în 1963. Supr.: 240 ha; vol.: 10 mil. m^3.

2. Municipiu în NE României, reședința jud. Neamț, situat în partea de NV a Depr. Cracău-Bistrița, pe terasele de pe stg. râurilor Bistrița și Cuejd, la 311-345 m alt., la poalele culmilor Cozla la N (650 m alt.) Pietricica la E (586 m) și Cernegura la SV (852 m); 125 803 loc. (1 iul. 1996): 60 628 de sex masc. și 65 175 fem. Supr.: 17 km^2; densitatea: 7 400 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată în 1885). Nod rutier. Termocentrală; hidrocentrală (11 MW), intrată în funcțiune în 1965. Constr. de utilaj greu, de utilaje și piese de schimb pentru agricultură (vagoane-dormitor, elemente pentru conducte de irigație, diferite echipamente etc.), de utilaje pentru ind. firelor și fibrelor sintetice și pentru transporturile feroviare și rutiere, de mașini și utilaje pentru ind. forestieră. Fabrici de mobilă, cherestea, parchete și ambalaje, de celuloză, semiceluloză și hârtie (pergamentată, velină, hârtie pentru împachetat, mucava, cartoane), de tricotaje, confecții, ciorapi, medicamente, mat. de constr. (țiglă, olane, cărămizi, cahle, prefabricate din beton) și de produse alim. (preparate din carne și lapte, bere, amidon, glucoză, băuturi alcoolice, panificație etc.). Morărit. În apropiere de municipiul P.-N., la 12-15 km SE de acesta, se află platforma industrială Roznov—Săvinești (→) cu marile lor combinate chimice. Fermă avicolă. Teatrul „Tineretului" (înființat în 1959). Biblioteca județeană „G.T. Kirileanu" (f. 1956), cu 235 657 vol. (1994). Complexul muzeal județean Neamț (f. 1934), cu secții de arheologie, istorie, artă și etnografie; Muzeul de istorie și arheologie, cu peste 100 000 de piese (colecție de vase ceramice neolitice, aparținând culturilor Precucuteni și Cucuteni, materiale arheologice din perioada civilizației dacice/sec. I î.Hr.-3 d.Hr., și din Evul Mediu); Muzeul de Artă, cu colecții de pictură, grafică și tapiserii (N. Tonitza, A. Băeșu, L. Vorel, C.D. Stati, Aurelia Ghiață ș.a.); Muzeu de etnografie cu exponate din zona Neamț; Muzeu de științele naturii (f. 1960), cu o colecție de pești fosili (proveniți, în cea mai mare parte, din depozitele fosilifere din preajma municipiului), unică în România; casa prozatorului Calistrat Hogaș, datând din 1880, în care s-a amenajat un muzeu memorial, în 1969.

Piatra-Neamț (2). Oenochoe din bronz aurit, descoperit la Bâtca Doamnei

Festival internațional, anual, de teatru (din 1985). Concurs internațional, anual, de bridge (din 1984). Festival folcloric, anual, cu măști, de datini și obiceiuri de iarnă. Bienala de artă plastică „Lascăr Vorel". Parcul Cozla, amenajat la sf. sec. 19 pe pantele Dealului Cozla. **Istoric.** Municipiul P.-N. s-a dezvoltat și evoluat în aria unor vechi vetre de locuire, datând din Paleoliticul superior (așezarea de la Poiana Cireșului), Neolitic (vestigiile materiale de tip Precucuteni și Cucuteni A, descoperite la Văleni și Bâtca Doamnei) și din Epocile bronzului și fierului, descoperite (1959) în cartierul Ciritei (necropolă cu inventar alcătuit din ceramică cu toarte, având proeminențe zoomorfe stilizate în buton sau creastă, vetre din piatră de râu ș.a.). Pe un pinten al Culmii Cernegura, în locul numit *Bâtca Doamnei*, au fost descoperite (1957-1970) vestigiile unei cetăți geto-dacice, fortificate, al cărei început se plasează în a doua jumătate a sec. 2 î.Hr. și se sfârșește în jurul anului 106 d.Hr. Menționată documentar în scrierile lui Ptolomeu (sec. 2), cu numele *Petrodava*, cetatea apare consemnată ulterior pe hărțile Daciei, întocmite de Johann Schott (1513), Abraham Ortelius (1570), Domingo Estruc (1832). Cetatea geto-dacică, cu ziduri din piatră, groase de 3,5 m, dublate de șanțuri și valuri de pământ, cuprindea în interiorul ei locuințe și două sanctuare de tipul celor de la Sarmizegetusa. Inventarul găsit aici este alcătuit din ceramică dacică, elenistică și romană, unelte și arme din fier, fibule și podoabe din bronz, o fructieră, o oenochoe din bronz aurit ș.a. Prima mențiune documentară a localit. P.-N. apare în perioada 1387-1392, cu numele *Kamena* (Piatra), într-o listă rusă *(Lista orașelor valahe de la Dunăre)*. Acest document este controversat. Un alt document, datat 30 ian. 1395, face referire la localit. *Piatra* („ca loc de redactare a unui act emis în «Satul lui Crăciun», referitor la grațierea nobilului Ladislau de Losoncz de către regele ungur Sigismund I de Luxemburg, aflat în campanie împotriva Moldovei"). Într-un document românesc de cancelarie, din 31 iul. 1431, este amintit faptul că „o biserică din Piatra" a fost dăruită de domnul Alexandru cel Bun Mânăstirii Bistrița, împreună cu „casa lui Crăciun din Piatra" (casa unui feudal local care, probabil, stăpânea târgul). Actul anterior, din 11 iul. 1428, referitor la același eveniment (consemnat în documentul din 31 iul. 1431) s-a dovedit a fi un fals vehiculat în a

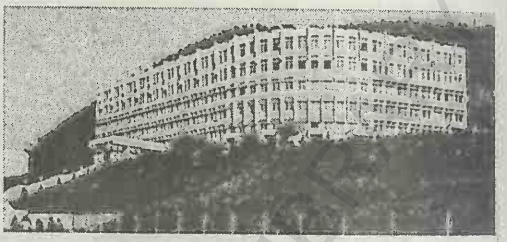

Piatra-Neamț (2). Spitalul județean

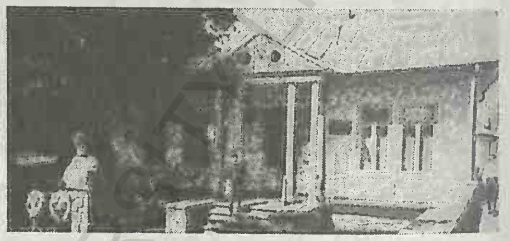

Piatra-Neamț (2). Muzeul memorial „Calistrat Hogaș"

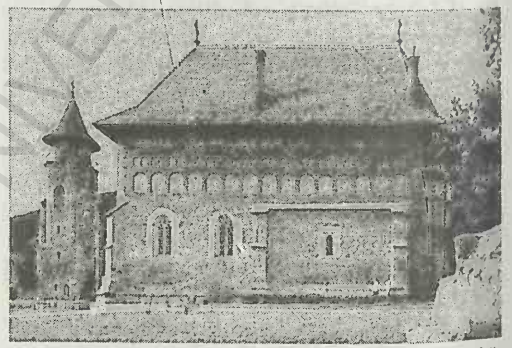

Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul" și Turnul-clopotniță
Piatra-Neamț (2)

Statuia lui Ștefan cel Mare

doua jumătate a sec. 16. Așa se explică menționarea așezării cu numele *Târgul de la Piatra lui Crăciun* în 1431 și apoi cu cel de *Piatra lui Crăciun* (25 ian. 1446, 20 iul. 1453, 1462, 20 apr. 1491). În 1446, localit. apare consemnată în documente ca așezare cu o curte domnească și o biserică, iar în 1453 capătă statut de târg domnesc, pe care îl menține până în 1797. În anul 1491, Ștefan cel Mare a construit aici o nouă Curte Domnească, iar în anii 1497-1499 a ridicat biserica și turnul-clopotniță. Curtea Domnească de la Piatra a continuat să fie menționată în documente în anii 1552, 1570, 1594 împreună cu ocolul pe care-l administra, alcătuit din 31 de sate și moșii (cel mai mare din Moldova). La sf. sec. 17, localit. Piatra figura ca oraș, iar în sec. 18 era un important centru comercial al Moldovei. În 1859, la numele Piatra s-a adăugat cel de Neamț (devenind *Piatra-Neamț*) pentru a-l deosebi de alte localități din țară care purtau numele „Piatra". La mijlocul sec. 19, în perimetrul orașului au fost incluse satele Mărăței și Dărmănești, iar în 1925 au fost încorporate satele Sărata, Vânători și Cindia (azi cartiere). În oct. 1894, la P.-N. a fost introdus iluminatul electric. Declarat municipiu la 17 febr. 1968, P.-N. are în subordine ad-tivă 3 localit. componente: Ciritei, Doamna și Văleni. Monumente: ruinele cetății geto-dacice de la Bâtca Doamnei; Curtea Domnească a lui Ștefan cel Mare (1491); biserica având hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", ctitorie a lui Ștefan cel Mare, construită între 15 iul. 1497 și 11 nov. 1498, păstrează, pe fațade, o bogată decorație de cărămizi aparante, smălțuite, în diferite tonalități de galben și verde, în alternanță cu discuri de ceramică smălțuită; Turnul-clopotniță sau Turnul lui Ștefan, situat alături de biserică, a fost construit în 1499 din piatră brută (terminat la 24 oct. 1499). Inițial, turnul avea 19 m înălțime, dar la sf. sec. 19 i s-a adăugat un etaj (pentru a servi ca foișor de foc), iar în 1920 a fost montat un ceas cu patru cadrane; bisericile cu hramurile „Sfânta Parascheva" (ante 1618), „Buna Vestire" (1740, refăcută în 1828, cu pridvor adăugat în 1915), „Nașterea Maicii Domnului" (sec. 18), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (sec. 18), „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 19), „Sfântul Gheorghe" (sfințită în 1832), „Trei Ierarhi" (1837-1847), „Sfinții Voievozi" (sec. 19), „Sfânta Parascheva" (1995-1996); Sinagogă (sec. 16, reclădită în 1767); bisericile din lemn cu hramurile „Sfânta Troiță" (1764-1769) a fostului schit Cozla-Draga, „Adormirea Maicii Domnului" (1776, cu un pridvor adăugat în 1903 și altul în 1930), „Buna Vestire" (1787); case vechi (Casa Paharnicului, 1835, azi berărie; casa de lemn „Hausschild", c. 1840; casa lui Calistrat Hogaș, 1880; casa fostei Preturi, 1911, azi Muzeu de istorie); clădirea Teatrului (1935); statuile lui Ștefan cel Mare (dezvelită la 26 ian. 1974) și Mihail Kogălniceanu; bustul mareșalului Ion Antonescu (dezvelit la 12 nov. 1994). În localit. componentă Văleni se află biserica din lemn, cu hramul „Schimbarea la Față" (1774), a fostului schit Văleni, iar în localit. componentă Doamna există biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1790) a schitului Doamna. Municipiul P.-N. este un important centru turistic al Moldovei centrale. Puncte fosilifere (pe culmile Pietricica și Cernegura). Rezervație geologică (căldările de pe Cozla numite și Căldările Uriașilor). Cod poștal: 5600.

PIATRA-OLT, oraș în jud. Olt, situat în partea de N a Câmpiei Romanați, la 15 km SV de municipiul Slatina; 6 607 loc. (1 iul. 1996): 3 246 de sex masc. și 3 361 fem. Supr.: 5,5 km^2; densitatea: 1 201 loc./km^2. Important nod de c.f. cu stație de triaj (stația de c.f. a fost inaugurată la 5 ian. 1875). Depou. Ateliere de verificat și reparat vagoane de c.f. Întreprinderi de confecții metalice, de prefabricate din beton și de produse alim. Ferme de creștere a porcinelor și ovinelor. Istoric. În arealul satului Enoșești au fost descoperite urmele unui castru roman (sec. 2-3), care și-a luat numele *Acidava* de la așezarea dacică omonimă (neidentificată încă pe teren). Fortificația, înconjurată inițial cu un *vallum* (brazdă de pământ întărită cu lemne sau pietre) și cu șanț, a fost ridicată în timpul cuceririi Daciei de către romani, transformată ulterior într-un castru cu zid din cărămidă gros de c. 1,90 m. Castrul, de formă pătrată (60 x 60 m), construit se pare de *Cohors I Flavia Commagenorum*, a făcut parte din sistemul roman de fortificații numit *Limes Alutanus*, construit de împăratul roman Traian și desăvârșit de împăratul Hadrian, *limes* care se desfășura pe c. 260 km lungime, între *Caput Stenarum* (azi Boița) la N, la intrarea râului Olt în defileul carpatic, și „Cetatea Verdea" în S (un ostrov pe Dunăre, azi dispărut), la SV de com. Islaz, jud. Teleorman. În perimetrul castrului a fost descoperit (1913) un tezaur monetar alcătuit din 152

de denari emiși în perioada de la Domițian (81-96) până la Caracalla (198-217). Numele localit. P.-O. derivă de la toponimul *Piatra* ce denumea drumul roman construit din piatră, care trecea pe aici. În a doua jumătate a sec. 19, când s-a construit c.f., numelui *Piatra* i s-a adăugat acela de *Olt* pentru a nu se face confuzie cu alte localități din țară care purtau numele „Piatra". Declarat oraș la 18 apr. 1989, P.-O. are în subordine ad-tivă 5 sate: Bistrița Nouă, Criva de Jos, Criva de Sus, Enoșești, Piatra. **Monumente:** biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1862), în satul Criva de Sus; cula „Gălețeanu" (sf. sec. 18-începutul sec. 19), în satul Enoșești; conacul „Ionel Marian" (începutul sec. 20), în Piatra-Olt. Cod poștal: 0559.

PIATRA ROȘIE → Boșorod.

PIATRA ȘOIMULUI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 4 sate, situată în Depr. Cracău-Bistrița, la poalele de E-NE ale M-ților Goșmanu, pe dr. râului Bistrița și pe râul Calu; 8 604 loc. (1 iul. 1996): 4 432 de sex masc. și 4 172 fem. Centru de ceramică populară (în satul Poieni). Până la 17 dec. 1964, satul și com. Piatra Șoimului s-au numit *Calu*. Izvoare cu ape minerale (în satul Negulești) folosite pe plan local în tratarea afecțiunilor reumatismale, ginecologice etc. Pe terit. satului Piatra Șoimului au fost descoperite (1935) vestigiile unei așezări neolitice în care s-au găsit un vas cu decor canelat, de tip Precucuteni, și ceramică pictată de tip Cucuteni A. În satul Piatra Șoimului se află o biserică din lemn cu hramul „Sfântul Ioan Teologul" (1791-1792), iar în satul Luminiș, biserica având hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (începutul sec. 19). Cod poștal: 5620.

PIATRA TEIULUI → Izvoru Muntelui și Poiana Teiului.

PIELEȘTI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în partea de NV a Câmpiei Romanați, pe râul Teslui; 3 538 loc. (1 iul. 1996): 1 720 de sex masc. și 1 818 fem. Stație de c.f. (în satul Pielești). Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale. Centru al ind. chimice și textile (conf., țesături din lână și bumbac, covoare). Creșterea bovinelor și a păsărilor. Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1770, reconstruită în 1871), „Sfântul Dimitrie" (1845) și „Sfinții Voievozi" (1859-1862), în satele Câmpeni, Lânga și Pielești; biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Voievozi" (construită în 1820 de clucerul C. Brăiloiu), în satul Lânga. Cod poștal: 1128.

PIEMONTUL BĂLĂCIȚEI → Bălăcița (1).

PIEMONTUL CÂNDEȘTI → Cândești (1).

PIEMONTUL COTMEANA → Cotmeana (1).

PIEMONTUL GETIC (PODIȘUL GETIC sau PLATFORMA GETICĂ), mare unitate geografică, cu aspect deluros și de podiș uniform, cuprinsă între Subcarpații Getici (la N), râul Dâmbovița (la E), Câmpia Română (la S) și Dunăre (la V). Din punct de vedere geologic, P.G. este format dintr-o cuvertură groasă de depozite fluvio-lacustre (prundișuri, nisipuri, marne, argile), acoperită de depozite loessoide de diferite grosimi. Întreaga stivă de depozite sedimentare paleogene și mio-pliocene a P.G. (care structural și genetic aparține Depresiunii Getice), cu grosimi de mii de metri, se sprijină pe fundamentul scufundat al cristalinului carpatic. Depozitele sedimentare sunt purtătoare de bogate zăcăminte de hidrocarburi și numeroase straturi de lignit. Nota dominantă a reliefului P.G. este dată de culmile piemontane alungite, orientate N-S, separate de culoare largi de văi consecvente (conform cu înclinarea generală N-S) și de creste (povârnișuri pe capete de strat, orientate mai ales către N). Interfluviile apar sub forma unor culmi rotunjite care se lărgesc treptat către S, unde capătă înfățișarea unor poduri netede, puțin afectate de procesele de modelare, fiind considerate ca un podiș ce provine dintr-o câmpie piemontană înaltă. În cadrul P.G. se deosebesc două sectoare pr.: *sectorul piemontan deluros* (în N), cu alt. cuprinse între 500 și 650 m și *sectorul câmpiei colinare* (în S), cu alt. de 200-300 m. La V de aliniamentul râurilor Gilort—Jiu se extind *Dealurile Jiului, Piem. Motrului* și *Piem. Bălăciței*, iar la E de aliniamentul Gilort—Jiu se succed *Piem. Oltețului* (între Jiu și Olt), *Piem. Cotmeana* (între Olt și Argeș), *Gruiurile* (sau *Dealurile*) *Argeșului* și *Piem. Cândești* (între Argeș și Dâmbovița). Climă temperată, cu influențe mediteraneene (temp. medie anuală oscilează între 9 și 11°C) și precipitații medii anuale de 500-600 mm (cu valori mai mari în lunile mai, iun. și oct.). Râurile mari (Motru, Jiu, Gilort, Olteț, Olt, Argeș), care traversează P.G., au debite bogate, unele dintre ele amenajate hidroenergetic (Argeș, Olt, Motru). Râurile care izv. din zona de dealuri au debite semipermanente. Vegetația naturală este reprezentată prin păduri de gorun, uneori în ames-

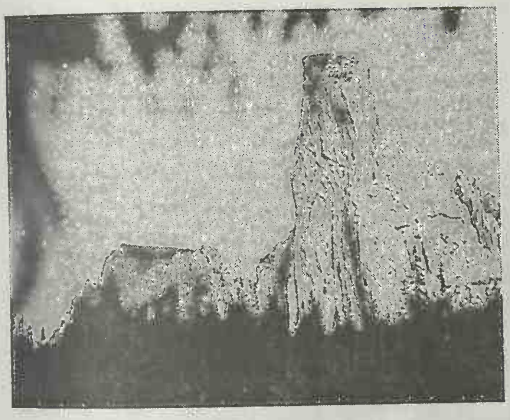

Pietrele Doamnei

tec cu fag (în N și E) și de păduri de cer și gârniță (în S). În luncile râurilor sunt zăvoaie de plop, salcie și anin. Mari suprafețe de teren sunt acoperite cu pajiști secundare mezoxerofile și mezofile. P.G. reprezintă o importantă zonă pomi-viticolă, petroliferă (Țicleni, Iancu Jianu, Băbeni, Bogați ș.a.) și carboniferă (bazinul Motru—Rovinari). P.G. este unul dintre cele mai bine populate areale ale României, unde valorile densității depășesc, în unele locuri, 150 loc./km^2.

PIEMONTUL MOTRULUI → Motru (1).

PIEMONTUL OLTEȚULUI → Olteț (2).

PIEMONTURILE VESTICE → Dealurile Vestice.

PIETRARI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 2 sate, situată în Subcarpații Olteniei; 3 421 loc. (1 iul. 1996): 1 693 de sex masc. și 1 728 fem. Nod rutier. Expl. de tufuri vulcanice. Centru de cusături și țesături populare. Festival anual al portului popular „Hora costumelor". În satul Pietrari se află bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1737) și „Sfinții Voievozi" (1865), iar în satul Pietrarii de Sus există biserica din zid, cu hramul „Buna Vestire" (1742, cu fresce originare), a schitului Climent. Cod poștal: 1043.

PIETRELE, lac de origine glaciară în M-ții Retezat, la 2 070 m alt. Supr.: 4 525 m^2; ad. max.: 0,90 m.

PIETRELE ALBE, lac glaciar în M-ții Țarcu, la 1 790 m alt. Supr.: 1,41 ha; ad. max.: 0,95 m. Cunoscut și sub numele de *Tăul Lucios*.

PIETRELE DOAMNEI, stâncă sveltă în masivul Rarău, alcătuită din calcare mezozoice, care apare în relief sub forma unei prisme triunghiulare, ca rezultat al eroziunii diferențiale. Lipsită de vegetație pe pereții abrupți. Declarată moment al naturii. La baza ei apar plante rare (ochii șoricelului/*Saxifraga luteo-viridis*, papucul doamnei/*Cypripedium calceolus*, brusturul negru/*Symphytum cordatum*, arginţica/*Dryas octopetala*, floarea de colți/*Leontopodium alpinum* ș.a.) care, împreună cu zona înconjurătoare acoperită cu păduri de brazi, pini și molizi, alcătuiește o rezervație complexă (568,7 ha). Denumirea i-a fost atribuită de către domnul Moldovei, Petru Rareș, în jurul anilor 1541-1546, când aceasta a încurajat construirea, în apropiere, a bisericii „Sfântul Ioan Bogoslavul" a Mânăstirii Rarău, unde, în 1538, se ascunsese soția sa, Elena Doamna cu copiii săi (→ *Rarău 2*).

PIETRELE ROȘII, culme calcaroasă situată la marginea de S a M-ților Bistriței, străjuind valea Bistricioarei în dreptul localității Tulgheș. În arealul său se află o rezervație botanică cu vegetație de stâncărie, în care vegetează și două endemisme foarte rare: *Astragalus roemeri* și *Hieracium racemosum* spp. *pojoritense*.

PIETRICICA, vastă culme deluroasă în Subcarpații Moldovei, extinsă pe direcție NV-SE, între văile râurilor Bistrița (la N), Siret (la E), Trotuș (la S) și Tazlău (la V). Culmea P., care corespunde unui anticlinal, este alcătuită din gresii, marne grezoase cu gipsuri, nisipuri, argile marnoase cu conglomerate burdigaliene dezvoltate deasupra unei catene hercinice scufundate, alcătuită din șisturi verzi și formațiuni de fliș oligocen. Relieful culmii P. este accidentat și contrastant de la un loc la altul (înălțimi rotunjite sau vârfuri conice semețe, mici cueste, văi largi care o fragmentează etc.): în partea de N prezintă un aspect frământat, pe o structură cutată și faliată, cu văi adânci și vârfuri rotunjite, nu prea înalte (vf. Pietricica, 586 m), partea centrală este mai masivă și mai înaltă (vf. Cărunta, 717 m), iar partea de S se termină cu piscuri semețe, piramidale, asemănătoare celor montane (vf. Biene, 746 m — alt. max. a culmii P.). Această culme, cu versanți puternic înclinați și înălțimi mari, mărginește spre N Depr. Cracău-Bistrița, spre V Depr. Tazlău-Cașin, iar spre SE, dincolo de Depr. Capăta, se continuă cu o platformă piemontană, numită Piem. Pânceștilor sau Culmea Trotușului. Acoperită cu păduri de fag și carpen și

cu fânețe. Cunoscută și sub numele de *Culmea Tazlăului* sau *Pietrica Bacăului*.

PIETRII, Vârfu ~, vârf în partea central-nordică a M-ților Țarcu, reprezentând alt. max. a acestora (2 192 m). De sub el izv. râul Bistra Mărului.

PIETRIȘ, masiv de mici dimensiuni, situat la marginea de V a Perșanilor Centrali, alcătuit din argile, gresii, nisipuri și conglomerate. Alt. max.: 839 m. Acoperit cu păduri de fag în amestec cu carpen.

PIETROASA 1. Com. în jud. Bihor, alcătuită din 7 sate, situată la poalele de NV ale M-ților Bihor, pe râul Crișu Pietros; 3 616 loc. (1 iul. 1996): 1 804 de sex masc. și 1 812 fem. Expl. de marmură (în satul Chișcău), de calcar și granit. Centru etnografic și de artă populară (sculpturi în lemn, mobilier țărănesc, rotărit, țesături, costume populare). Satul Pietroasa apare menționat documentar, prima oară, în 1587. În satul Cociuba Mică, atestat documentar, prima oară, în 1587, se află biserica din lemn cu hramul „Sfântul Gheorghe" (sec. 18). Pe terit. satului Chișcău se află *Peștera Urșilor* (electrificată), intrată în circuitul turistic în 1980. Punct de plecare spre Cetățile Ponorului, Ghețarul de la Barsa, Peștera Focul Viu, Săritoarea Bohodeiului, Pietrele Boghii etc. Cod poștal: 3635.

2. Com. în jud. Timiș, alcătuită din 4 sate, situată la poalele de NV ale M-ților Poiana Ruscăi, pe cursul superior al râului Bega Poieni; 1 146 loc. (1 iul. 1996): 597 de sex masc. și 549 fem. Expl. de calcar. Satul Pietroasa apare menționat documentar, prima oară, în perioada 1514-1516. Bisericile din lemn cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1676, reparată în 1778), „Adormirea Maicii Domnului" (1779) și „Cuvioasa Parascheva" (1791, pictată în 1812), în satele Crivina de Sus, Pietroasa și Poieni. Cod poștal: 1867.

PIETROASELE, com. în jud. Buzău, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de S-SE ale Dealului Istrița; 3 622 loc. (1 iul. 1996): 1 735 de sex masc. și 1 887 fem. Haltă de c.f. (în satul Pietroasele). Important centru viticol și de vinificație. Stațiune experimentală viticolă (din 1892), în cadrul căreia au fost create mai multe soiuri de viță de vie, între care se remarcă Tămâioasa românească. Pe terit. satului Pietroasele au fost descoperite (1837, 1973) urmele unui castru roman, datând din sec. 2, și celebrul tezaur, cunoscut sub numele de „Cloșca cu puii de aur", atribuit regelui vizigot Atanaric, care l-ar fi îngropat aici în anul 375 d.Hr., în timpul pătrunderii hunilor în spațiul carpato-danubian. Unii specialiști presupun că tezaurul a aparținut ostrogoților și ar fi fost îngropat în sec. 5. Din tezaurul de la P., format inițial din 22 de piese de aur, se mai păstrează astăzi doar 12, cu o greutate de 18,79 kg. El este alcătuit dintr-un taler, o oenochoe fusiformă, o pateră (vas ritual de forma unei farfurii), două cupe (una octogonală și alta dodecagonală, cu toarte masive în formă de pantere), o fibulă mare având forma unei păsări de pradă, decorată cu pietre prețioase, o pereche de fibule identice, reunite printr-un lanț, tot în formă de păsări de pradă, lucrate în *cloisonne* și decorate cu pietre prețioase, o fibulă mai mică ș.a. Tezaurul se află expus la Muzeul Național de Istorie a României din București. Satul Pietroasele apare menționat documentar, prima oară, în 1523. Pe terit. satului Șarânga se află ruinele Cetății lui Negru Vodă (sec. 14). Cod poștal: 5172.

PIETROSU, numele mai multor vârfuri din Carpații românești, dintre care cele mai cunoscute sunt:

1. Vârf în partea de N a M-ților Bistriței, „îmbrățișat" la poale de apele Bistriței moldovenești, în bucla pe care o face aceasta între cheile de la Zugreni și defileul de la Crucea. Alcătuit din calcare cristaline, amfibolite, paragnaisuri etc. Alt.: 1 791 m. Accesibil dinspre valea Bistriței. Pe versantul din zona cheilor de la Zugreni crește planta endemică *Hieracium laevitomentosum*.

2. Vârf în partea central-nordică a M-ților Căliman, alcătuit din andezite. Alt.: 2 100 m. Pășuni alpine. În apropiere, la Gura Haitii, se află zăcăminte exploatabile de sulf. Face parte din rezervația complexă Căliman. Accesibil dinspre Vatra Dornei, pe valea Neagra Șarului.

3. Vârf în partea de NE a M-ților Maramureș, alcătuit din gresii cretacice, situat între văile râurilor Vaser și Rica, străjuind granița cu Ucraina. Alt.: 1 850 m. Prezintă urme ale glaciației cuaternare. Accesibil dinspre Vișeu de Sus.

4. Vârf în partea de N a M-ților Rodnei, alcătuit din șisturi cristaline. Alt.: 2 303 m (cel mai înalt vârf din Carpații Orientali). Cunoscut sub numele de *Pietrosu Rodnei* sau *Pietrosu Mare*. Aici se află o stație meteorologică. Nod hidrografic, înconjurat de circuri glaciare. Rezervație naturală complexă (900 ha), înființată în 1932, inclusă ulterior de către

UNESCO în rețeaua rezervațiilor de excepție ale biosferei. Partea inferioară a versanților este acoperită cu păduri de fag și de amestec (fag, brad, molid), cu pătură ierbacee abundentă, zona mijlocie include păduri de molid și jnepenișuri, în cadrul cărora se întâlnește, frecvent, zâmbrul *(Pinus cembra)*, iar în partea superioară a versanților și pe culmi predomină tufărișuri de smirdar *(Rhododendron kotschyi)* și vegetația de tip alpin. Numeroase plante rare (ghințura/*Gentiana*

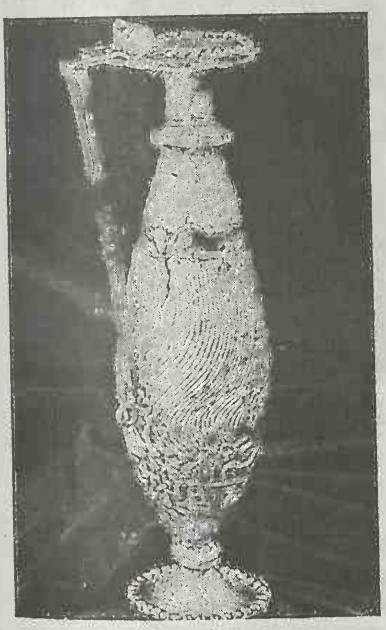

Oenochoe

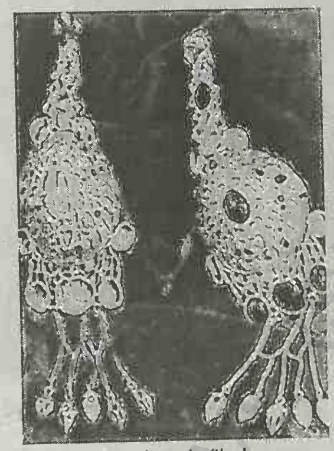

Perechea de fibule

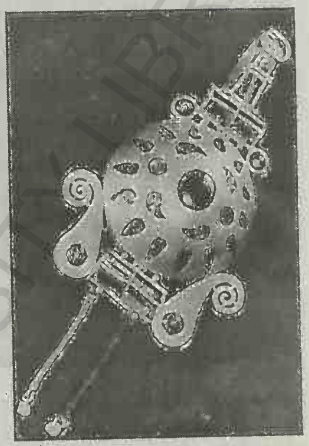

Fibula mică

Tezaurul de la Pietroasele

Fibula mare

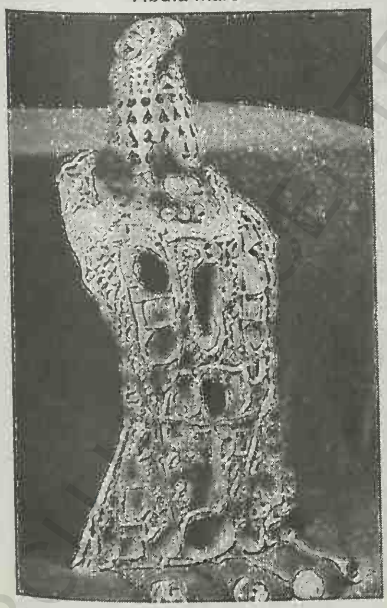

Cupa dodecagonală

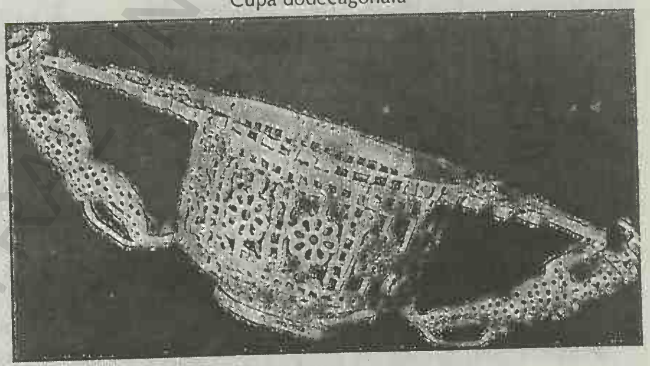

Cupa octogonală

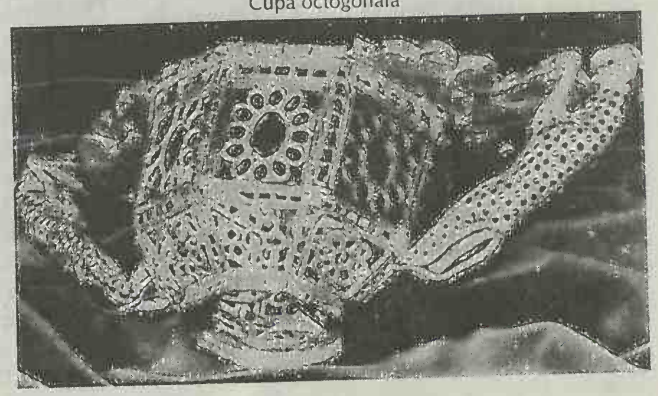

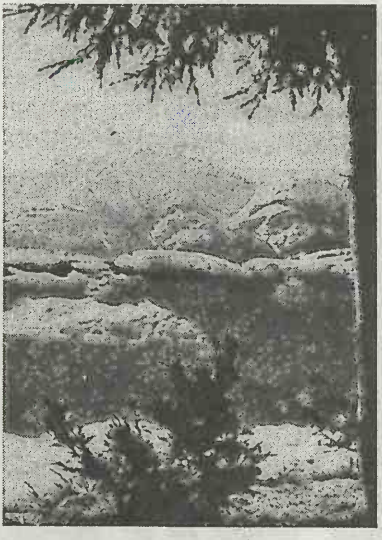

Vârful Pietrosu Rodnei (4)

Capre negre pe pantele vf. Pietrosu Rodnei (4)

punctata, Gentiana phlogifolia, șopârlița/*Veronica baumgartenii,* mierea ursului/*Pulmonaria filarszkiana,* floarea de colți/*Leontopodium alpinum* ș.a.) și endemice *(Heracleum carpaticum, Lychnis nivalis* — endemism al M-ților Rodna). Faună bogată (urs, cerb, râs, cocoș de munte). Capra neagră *(Rupicapra rupicapra),* dispărută în această zonă după primul război mondial, a fost recolonizată (cu mari eforturi) în anii 1967-1968. După 1989, din cauza recrudescenței braconajului, capra neagră este din nou pe cale de dispariție. În rezervație a fost colonizată (în 1973) și marmota. Accesibil dinspre orașul Borșa.

PIETROSUL → **Răducăneni.**

PIETROŞANI 1. Com. în jud. Argeș, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Domnești-Pietroșani din zona Dealurilor Argeșului, pe cursul mijlociu al Râului Doamnei; 6 001 loc. (1 iul. 1996): 3 008 de sex masc. și 2 993 fem. Pomicultură (meri, peri, pruni). În satul Retevoiești se află un muzeu etnografic (f. 1970), biserica având hramul „Sfânta Treime" (ctitorie din 1795 a marelui stolnic Scarlat Drugănescu) și cula „Drugănescu", construită în 1822 de căminarul Gheorghe Drugănescu; bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae", „Cuvioasa Parascheva" și „Sfânta Filofteia" (1896-1902), în satul Bădești; biserica din lemn cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (sec. 19), în satul Gănești; Primărie (1920), în satul Pietroșani. Cod poștal: 0466.

2. Com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de S a Câmpiei Burnas, pe terasele de pe stg. Dunării, în zona de confl. a râului Vedea cu Dunărea; 3 593 loc. (1 iul. 1996): 1 785 de sex masc. și 1 808 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Pescuit. Ruinele bisericii „Sfânta Treime" (1812-1819). Cod poștal: 0793.

PIETROŞIŢA, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de S ale M-ților Bucegi, în Depr. Moroeni-Pietroșița, pe cursul superior al Ialomiței; 3 465 loc. (1 iul. 1996): 1 709 de sex masc. și 1 756 fem. Stație de c.f. (în satul Pietroșița). Pomicultură (meri, peri, pruni). Muzeu de istorie și etnografie (în satul Pietroșița). Centru de artă populară. În satul Dealu Frumos se află o biserică cu hram dublu — „Cuvioasa Parascheva și Sfântul Nicolae" (1810, refăcută în 1852-1858), iar în satul Pietroșița o biserică cu hram dublu — „Adormirea Maicii Domnului și Sfânta Parascheva" (1765-1767), clădirea Primăriei (1877) și peste 25 de case vechi din sec. 18-19 (casa „Iosif Vasile", sec. 18, casa „Zăvoianu Grigore", ante 1820, casa „Dinu Ion", 1900 — azi librărie etc.). Cod poștal: 0288.

PILU, com. în jud. Arad, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Crișurilor, pe Crișu Alb și pe

canalul Morilor, la granița cu Ungaria; 1 890 loc. (1 iul. 1996): 923 de sex masc. și 967 fem. Iazuri și helești (în satul Vărșand). Punct de vamă (în satul Vărșand), extins și modernizat în anii 1995-1996. Pe terit. satului Vărșand au fost descoperite urmele unei așezări neolitice, aparținând Culturii Tisa (milen. 7-3 î.Hr.), și ale uneia din Epoca bronzului, aparținând Culturii Otomani (sec. 19-13 î.Hr.). Cod poștal: 2988.

PIPERA, cartier în partea de N-NE a municipiului București.

PIPIRIG, com. în jud. Neamț, alcătuită din 7 sate, situată la poalele Culmii Pleșu, pe cursul superior al râului Neamț; 8 371 loc. (1 iul. 1996): 4 298 de sex masc. și 4 073 fem. Expl. de petrol și gaze naturale. Fabrică de cherestea. Centru de confecționare a traistelor populare, de pielărie și cojocărit. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1801, cu adăugiri din 1936) și „Sfântul Vasile" (1829-1830, reparată în 1899), în satele Pipirig și Boboiești. În satul Pipirig s-a născut Smaranda Creangă, mama scriitorului Ion Creangă. Cod poștal: 5687.

PIR, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Tășnadului, la contactul cu Dealurile Crasnei, pe râul Ier; 1 767 loc. (1 iul. 1996): 906 de sex masc. și 861 fem. Viticultură. Creșterea porcilor. Pe terit. satului Pir, menționat documentar, prima oară, în 1474, au fost descoperite (1953-1954) urmele unei așezări din Epoca bronzului, aparținând Culturii Otomani (sec. 19-13 î.Hr.). Biserică din sec. 15 (azi biserică reformată), în satul Pir. Cod poștal: 3839.

PIROBORIDAVA → Nicorești.

PISCU, com. în jud. Galați, alcătuită din 2 sate, situată pe interfluviul dintre Siret și Geru, în Câmpia Siretului Inferior; 5 055 loc. (1 iul. 1996): 2 627 de sex masc. și 2 428 fem. Stații de c.f. (inaugurate la 13 sept. 1872), în satele Piscu și Vameș. Viticultură. Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1785-1786), în satul Piscu. Cod poștal: 6228.

PISCU VECHI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în partea de S-SV a Câmpiei Desnățuiului, pe terasele de pe stg. Dunării; 5 415 loc. (1 iul. 1996): 2 665 de sex masc. și 2 750 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. Pe terit. satului Ghidici a fost descoperit un depozit de bronz, datând din sec. 7 î.Hr. (Hallstattul mijlociu), alcătuit din 150 de piese de harnașament și de îmbrăcăminte (fragmente sau întregi). Biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sf. sec. 19), în satul Ghidici. Cod poștal: 1293.

PISCUL BACIULUI → La Om.

PISCUL CRĂSANI → Balaciu.

PISICA → Grindu (2).

PIȘCHIA, com. în jud. Timiș, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Vingăi, la contactul cu ramificațiile vestice ale Pod. Lipovei, pe râurile Băcin și Măgheruș; 2 884 loc. (1 iul. 1996): 1 448 de sex masc. și 1 436 fem. Stație de c.f. (în satul Pișchia) și haltă de c.f. (în satul Bencecu de Jos). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț ș.a. Viticultură. Creșterea bovinelor. Centru de țesături și cusături populare. Satul Pișchia apare menționat documentar, prima oară, în 1333. Cod poștal: 1982.

PIȘCOLT, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Carei, la granița cu Ungaria; 2 974 loc. (1 iul. 1996): 1 509 de sex masc. și 1 465 fem. Stație de c.f. (în satul Resighea). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț etc. Viticultură. În satul Pișcolt, menționat documentar, prima oară, în 1329, cu numele *Villa Piskolch*, se află o biserică din sec. 15 (azi biserică reformată). Cod poștal: 3830.

PITEȘTI 1. **Câmpia Piteștiului** sau **Câmpia înaltă a Piteștiului**, unitate de câmpie, situată în partea central-nordică a Câmpiei Române, între Piem. Cotmeana (la V), Dealurile Argeșului (la N), Piem. Cândești (la E) și Câmpia Găvanu-Burdea (la S). Este o câmpie înaltă, piemontană, în formă de evantai, alcătuită din poduri de terase ale căror alt. descresc de la 278 m în N la 180 m în S, la contactul cu Câmpia Găvanu-Burdea. Este acoperită, predominant, cu soluri argilo-iluviale podzolice și pseudogleice, cu petece de soluri brun-roșcate și brun-roșcate podzolice. Este puternic fragmentată de cursurile superioare ale râurilor Cotmeana, Teleorman, Dâmbovnic, Mozacu, Neajlov ș.a.

2. Lac de acumulare creat pe râul Argeș (în arealul municipiului Pitești) cu scop hidroenergetic și de alimentare cu apă, dat în folosință în 1971. Vol.: 4,5 mil. m^3. Cunoscut și sub numele de *Pitești-Prundu*.

3. Municipiu în partea central-sudică a României, reședința jud. Argeș, situat pe terasele asimetrice

de pe dr. râului Argeș, în zona de confl. cu Râu Doamnei, pe țărmul lacului de acumulare Pitești-Prundu, la poalele de SE ale Piem. Cotmeana, în zona de contact cu Câmpia Piteștiului, la 270-300 m alt.; 185 693 loc. (1 iul. 1996): 90 695 de sex masc. și 94 998 fem. Supr.: 16,4 km^2; densitatea: 11 322 loc./km^2. Important nod feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată la 13 sept. 1872) și rutier al țării, legat de București printr-o autostradă (114 km), dată în folosință în 1969. Expl. de petrol și de balast. Două centrale electrice și de termoficare: Pitești-Găvana (intrată în funcțiune în 1964) și Pitești-Sud (1969). Hidrocentrală (7,7 MW), dată în exploatare în 1972. Constr. de utilaj greu, de motoare și transformatoare electrice, de poduri metalice, de piese de schimb pentru autocamioane, tractoare și autoturisme. Mari combinate de prelucr. a lemnului (mobilă, cherestea, placaj, plăci fibrolemnoase, parchet), de articole tehnice din cauciuc (benzi transportoare, garnituri, articole de ebonită ș.a.) și petrochimic (acrilonitril, etilenă, propilenă, coloranți, glicerină sintetică, negru de fum, ierbicide etc.). Rafinărie de țiței. Fabrici de tananți, stofe, încălțăminte, prefabricate din beton, textile (filatură de bumbac) și de produse alim. (preparate din carne și lapte, băuturi alcoolice, vin, bere, panificație ș.a.). Tipografie. Institut Pedagogic, înființat în 1962 — azi Universitate cu șase facultăți, 4 835 studenți și 271 profesori (în anul universitar 1995-1996). Teatrul „Alexandru Davila", înființat în 1948, cu vechi tradiții (în 1852 a luat ființă, la P., prima trupă permanentă de teatru). Muzeul Județean Argeș (f. 1956) cuprinde colecții de arheologie și istorie, de artă modernă și contemporană și de științele naturii; Expoziție de Artă Naivă (pictură, sculptură și grafică naive); Muzeu de Artă cu colecții de artă românească (picturi aparținând maeștrilor Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Sava Henția, Alexandru Steriade, Ion Țuculescu, Dumitru Ghiață, Camil Ressu, Ștefan Luchian, Henri Catargi ș.a.); Muzeul Pomiculturii și Viticulturii. Bibl. Județeană Argeș (f. 1878), cu 345 438 vol. (1994). Parcul natural „Trivale" (27 ha), constituit din stejari, tei, pini, arțari, salcâmi ș.a., a fost înființat în anul 1900 și reamenajat în 1967. Expoziție anuală florală „Simfonia lalelelor" în luna mai (din 1977). Grădină zoologică. Târg anual de mașini și utilaje agricole (din 1992). **Istoric.** În perimetrul municipiului P. au fost descoperite vestigii arheologice datând din Paleoliticul inferior (cele câteva sute de unelte din piatră găsite aici aparțin Culturii de Prund), din Neolitic și din Epocile bronzului și fierului (unelte, arme, vase ceramice, podoabe ș.a.). După cucerirea Daciei de romani, această zonă a făcut parte din provincia romană Moesia Inferior, iar apoi din provinciile Dacia Inferior și Dacia Malvensis. Pe malul dr. al râului Argeș au fost identificate urmele unui castru roman și ale unui turn de apărare construite pe linia de fortificații cunoscută sub numele de *Limes Transalutanus*. În arealul municipiului P. au fost scoase la iveală vase din ceramică, aparținând Culturii Dridu (sec. 8-11), și monede bizantine din sec. 10-13. Localit. P. apare menționată documentar, prima oară, în 1385, ca așezare rurală în proprietatea vistiernicului

Pitești (3). Vedere generală

Pitești (3). Parcul Trivale

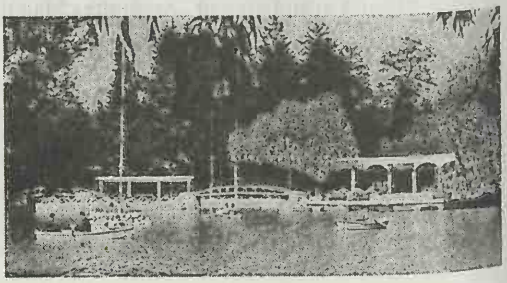

Oancea. Într-un act emis la 20 mai 1388, la cancelaria domnului Mircea cel Bătrân, este consemnat faptul că domnul Țării Românești dăruia Mânăstirii Cozia, printre altele, o moară de apă aflată „în hotarul Piteștilor". P. apare menționat ca oraș într-un hrisov din 16 aug. 1481, iar ca reședință domnească în sec. 16 (documentele emise la cancelariile domnilor Mihnea cel Rău și Neagoe Basarab prezintă așezarea P. ca scaun domnesc). Situat pe drumul comercial al negustorilor între București și Sibiu, P. a cunoscut o deosebită dezvoltare comercială și meșteșugărească în sec. 16, cu numeroase bresle (tăbăcari, boiangii, croitori etc.), fiind amintit, în 1507, ca pr. centru de comerț cu miere, ceară, unt, vite, piei, cereale ș.a. În 1546, P. apare consemnat pe o hartă a lui Gastaldi. În sec. 17 este amintită existența la P. a unei Curți Domnești a lui Matei Basarab, care poseda întinse supr. cu vii pe dealurile de lângă oraș. În sec. 18, P. a devenit stație de poștă pe drumul care mergea către Brașov prin culoarul Rucăr-Bran. Distrus în mare parte de un violent incediu, izbucnit în dimineața (ora 3,00) zilei de 18 aug. 1848, orașul s-a refăcut ulterior. În 1848, P. a fost centru activ de sprijin al Revoluției din Țara Românească, iar în a doua jumătate a sec. 19, P. s-a dezvoltat ca un important centru cultural (în 1852 a luat ființă prima trupă de teatru, condusă de C. Halepiu; în 1866 s-a inaugurat primul liceu; s-au creat societăți culturale, s-au editat reviste, s-au pus bazele unei biblioteci publice, în 1878, și ale unui muzeu etc.). În anii 1907-1910 au fost executate ample lucrări de canalizare și alimentare cu apă și s-a introdus iluminatul electric (1910). În perioada de după 1960, orașul a cunoscut o amplificare urbanistică fiind declarat municipiu la 17 febr. 1968. Monumente: bisericile cu hramurile „Sfântul Dumitru" (1409), „Buna Vestire"-Greci sau biserica lui Norocea Logofătul (1564, cu picturi murale interioare din sec. 17 și unele modificări din sec. 18, cu o clopotniță din 1752, refăcută în sec. 19 și 20) și „Sfântul Gheorghe" sau Biserica Domnească, ctitorie din 1656 a domnului Constantin Șerban Basarab și a soției sale Bălașa — valoros monument de arhitectură având deasupra pridvorului un foișor, cu coloane din cărămidă, care folosește drept clopotniță. Refăcută în 1875 și pictată la interior în 1876 de către Gheorghe Stoenescu (elev al lui Gheorghe Tattarescu), Biserica Domnească a fost supusă unor importante restaurări în anii 1966-1968, când i s-a redat înfățișarea inițială. În incinta Bisericii Domnești a funcționat o școală domnească (din anul 1700 până în sec. 19); biserica „Precista"-Veche (sec. 16, cu refaceri din sec. 17 și 19); Schitul „Trivale" (de călugări), situat în incinta Parcului Trivale, pe platoul unui mamelon la care se urcă pe 64 de trepte sculptate în piatră de Albești, a avut inițial (sec. 15) o biserică din lemn, construită de familia Tifan și Stanca Stăncescu. Pe locul bisericii din lemn a fost construită (1672-1674) o biserică din piatră și cărămidă, cu hramul „Sfânta Treime", iar în anii 1677-1688 au fost ridicate casele egumenești, chiliile, clopotnița și zidurile înconjurătoare. Biserica „Sfânta Treime" păstrează picturi murale interioare din 1731. Biserica și construcțiile adiacente au fost refăcute după avariile provocate de cutremurele din 1802, 1827, 1940, 1977 și au fost supuse unor restaurări în anii 1836-1839, 1854-1856, 1904, 1955-1958, 1962; bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi"-Meculești (1752), „Adormirea Maicii Domnului"-Mavrodolu (construită în anii 1815-1818 prin strădania căminarului Ioan Mavrodolu pe locul unei biserici din lemn ce data din

Pitești (3)

Teatrul „Alexandru Davila"

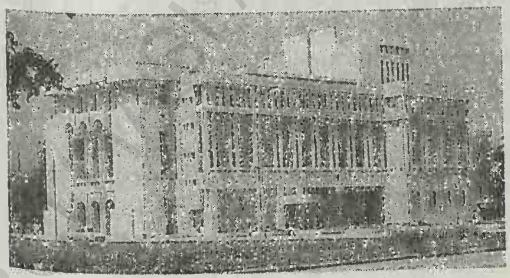

Sala Sporturilor

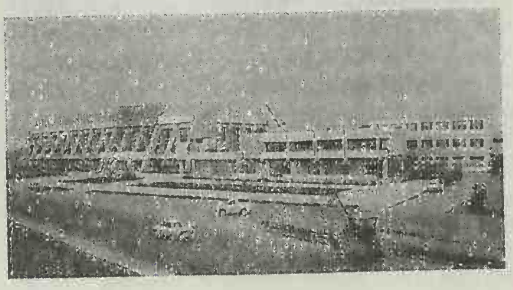

Piteşti (3). Biserica „Sfântul Gheorghe"-Domnească

1752; biserica a fost restaurată în 1849, după un incendiu, și apoi în 1867-1868 și 1914), „Sfânta Vineri" (1827), „Sfântul Ilie" — a cojocarilor (1828), „Sfântul Ioan Botezătorul" sau Biserica Armenească (1852), „Sfinții Petru și Pavel"— romano-catolică (1896); sinagogă (1900); Atheneul Popular (1870, azi restaurant); Hanul Gabroveni (1877); Primăria veche (construită în 1886, în stil neoclasic, după planurile arhitectului Ion Socolescu) — azi Muzeul de Artă; Foișorul de Foc (1897); liceul „Nicolae Bălcescu" (1897-1899, construit după planurile arhitectului Constantin Băicoianu); Prefectura veche (construită în 1898-1899, în stil neoclasic) — azi sediul Muzeului județean; Tribunalul (1904, în stil neoclasic) — azi Palatul Culturii; Casa Armatei (construită în 1930 după planurile arhitectului Octav Doicescu) ș.a. Cod poștal: 0300.

PLAIUL MEHEDINŢILOR → Mehedinți (2).

PLAIURILE → Vipereşti.

PLATFORMA COTMEANA → Cotmeana (1).

PLATFORMA GETICĂ → Piemontul Getic.

PLATFORMA SOMEŞANĂ → Podișul Someșan.

PLAVIŞEVIŢA → Dubova.

PLĂIEŞII DE JOS, com. în jud. Harghita, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Plăieși, la poalele M-ților Ciuc, Nemira și Bodoc, pe cursul superior al râului Cașin; 3 081 loc. (1 iul. 1996): 1 552 de sex masc. și 1 529 fem. Centru de artă populară. Muzeu etnografic (în satul Plăieșii de Jos). În perimetrul comunei se află o rezervație botanică, cu vegetație de mlaștină oligotrofă. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Plăieșii de Jos s-au numit *Plăieși*. În satul Plăieșii de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1744, se află o biserică romano-catolică (sec. 14) cu zid de incintă din sec. 18, iar în satul Imper, atestat documentar în 1333, există un conac din 1833. Cod poștal: 4134.

PLĂTĂREŞTI, com. în jud. Călărași, alcătuită din 4 sate, situată în partea de V a Câmpiei Mostiștei, pe râul Dâmbovița; 4 107 loc. (1 iul. 1996): 2 008 de sex masc. și 2 099 fem. Stație de c.f. (în satul Plătărești) și haltă de c.f. (în satul Sudiți). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, legume etc. În satul Plătărești, menționat documentar, prima oară, într-un hrisov din 14 mai 1580, emis de domnul Mihnea Turcitul, se află o biserică (monument istoric) a fostei mânăstiri, cu hramul „Sfântul Mercurie", terminată la 3 apr. 1646, ctitorie a domnului Matei Basarab și a Doamnei Elina. Picturile murale interioare, executate în 1649, au fost deteriorate în 1821, în timpul acțiunilor militare turcești, fapt ce a făcut ca biserica să fie văruită ulterior. Repictată în 1972; în satul Podu Pitarului există o biserică având hramul „Sfântul Vasile" (1818), iar în satul Cucuieți, o biserică din 1840. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. P. a făcut parte din jud. Ilfov. Cod poștal: 8284.

PLĂTICA → Romanu.

PLĂVICENI-ALUNIŞ, Mânăstirea ~ → Plopii-Slăvitești.

PLEBANUS DE VILLA PETRI → Petrești (2).

PLENIŢA, com. în jud. Dolj, alcătuită din 2 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Desnățuiului cu Piem. Bălăciței; 5 731 loc. (1 iul. 1996): 2 813 de sex masc. și 2 918 fem. Nod rutier. Întreprinderi de piese auto, de prefabricate din beton și de prelucr. a lemnului. Distilerie de uleiuri eterice din plante medicinale și aromatice. Fermă avicolă. Rezervație forestieră. Colecție muzeală (f. 1976) de istorie și arheologie. În arealul satului Plenița, menționat documentar, prima oară, în 1383, au fost descoperite (1925, 1950) un tumul datând din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului, mai multe tipare pentru turnat obiecte din bronz, datând din Hallstattul timpuriu

și o fibulă din sec. 7. În perimetrul satului Castrele Traiane au fost identificate vestigiile unei așezări fortificate (cu șanț și val) din perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului, aparținând Culturii Coțofeni (2500-1800 î.Hr.). În satul Plenița se află o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1850-1851). Cod poștal: 1159.

PLEȘCUȚA, com. în jud. Arad, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Gurahonț, la poalele M-ților Codru-Moma și Zarand, pe cursul superior al Crișului Alb; 1 576 loc. (1 iul. 1996): 752 de sex masc. și 824 fem. Stație de c.f. (în satul Aciuța) și haltă de c.f. (în satul Tălagiu). Expl. de andezit. Satul Pleșcuța apare menționat documentar, prima oară, în 1439. În satul Aciuța, menționat documentar, prima oară, în 1366, se află un castel în stil neoclasic (sec. 18), iar în satul Budești, atestat documentar în perioada 1441-1445, există o biserică din lemn cu hramul „Înălțarea Domnului" (1772, pictată în 1860). Cod poștal: 2846.

PLEȘOIU, com. în jud. Olt, alcătuită din 7 sate, situată în partea de N a Câmpiei Romanați, în zona de contact cu prelungirile de SE ale Piem. Oltețului, pe terasele de pe dr. văii Oltului și pe râul Beica; 3 459 loc. (1 iul. 1996): 1 691 de sex masc. și 1 768 fem. Stație de c.f. (în satul Arcești). Lac de acumulare (837 ha; vol.: 43,44 mil. m^3) și hidrocentrală (38 MW) pe Olt, dată în folosință la 11 nov. 1980. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1734, refăcută în 1848, cu pridvor adăugat în 1899), „Buna Vestire" (1780, cu pridvor adăugat în 1885, cu picturi murale interioare din 1835), „Sfântul Nicolae" (1812, pictată în 1880) și „Sfântul Nicolae" (construită, probabil, în 1842 pe locul uneia din lemn ce data din 1773-1774; restaurată în 1897), în satele Pleșoiu, Doba, Cocorăști și Arcești. Cod poștal: 0567.

PLEȘU, culme deluroasă în partea de NV a Subcarpaților Neamțului, extinsă pe o lungime de 24 km, pe direcție NV-SE, între văile râurilor Neamț (la V) și Nemțișor (la E). S-a format pe un anticlinal alcătuit din conglomerate burdigaliene cu șisturi verzi, fapt ce a favorizat apariția unor abrupturi de peste 400 m față de Depr. Neamț din S-SE. Alt. max.: 915 m. Acoperită cu păduri de fag, de fag în amestec cu conifere și chiar din păduri de molid în amestec cu brad.

PLOIEȘTI 1. Câmpia Ploieștiului, câmpie piemontană înaltă, parte componentă a Câmpiei Române, extinsă în N acesteia și la S de dealurile subcarpatice de pe aliniamentul Băicoi—Boldești-Scăeni—Urlați, între râurile Cricov și Ialomița (la V) și Cricovu Sărat (la E). C.P. este de fapt un mare și vechi con de dejecție al râului Prahova, bine individualizat, cu terase convergente spre aval, desfășurat cu precădere pe stg. văii Prahova. Alt. scad de la 280 m în N la 100 m în S. Sub solurile brune și brun-roșcate, cu grosimi de 30-60 cm, care acoperă în cea mai mare parte C.P., se află un strat gros de prundișuri, care atinge în unele zone 80 m (zona Buda). Vegetația naturală este formată din pâlcuri de păduri, alcătuite din stejar pedunculat *(Quercus robur)* în amestec cu carpen *(Carpinus betulus)* și tei *(Tillia tomentosa)*, restul terenurilor fiind ocupate de culturi agricole.

2. Municipiu în partea de S-SE a României, reședința jud. Prahova, situat în Câmpia Ploieștiului, la 150-170 m alt., pe interfluviul dintre văile râurilor Prahova și Teleajen, pe dr. râului Dâmbu, la 60 km N de București; 253 623 loc. (1 iul. 1996): 121 616 de sex masc. și 132 007 fem. Supr.: 58,3 km^2; densitatea: 4 350 loc./km^2. P. este unul dintre cele mai mari noduri feroviare (șapte linii de c.f.) și rutiere (șase șosele) ale țării. Stația de c.f. din P. a fost inaugurată la 13 sept. 1872. Termocentrală. Mari rafinării de țiței. Constr. de utilaj petrolier (Uzina „UPETROM" S.A. — fostă „1 Mai" — este cea mai mare producătoare de instalații de foraj din România), de utilaj greu și chimic, mașini și utilaje agricole, rulmenți grei (fabrica de rulmenți, intrată în funcțiune în 1979, produce peste 400 de tipodimensiuni), material rulant, rezervoare, cisterne și containere metalice, produse metalice de larg consum. Mare combinat petrochimic, în cadrul căruia se produc polietilenă, etilenă, fenol, acetonă, detergenți, lacuri, vopsele ș.a. Fabrici de stofe (renumita fabrică „Dorobanțul" S.A.), mobilă, mat. de constr. (cărămidă, țiglă, geamuri, prefabricate din beton, faianță, articole sanitare din porțelan etc.), sticle de ambalaj, confecții, țesături din lână, bumbac, in și cânepă, de pielărie și încălțăminte și de produse alim. (preparate din carne și lapte, bere, vin, coca-cola ș.a.). Tipografie. Institut de Petrol și Gaze (înființat în 1967), azi Universitate cu două facultăți, 3 955 studenți și 270 profesori (în anul universitar 1995-1996). Teatru de stat „Toma Caragiu" (cu secții de dramă și de estradă), orchestră simfonică,

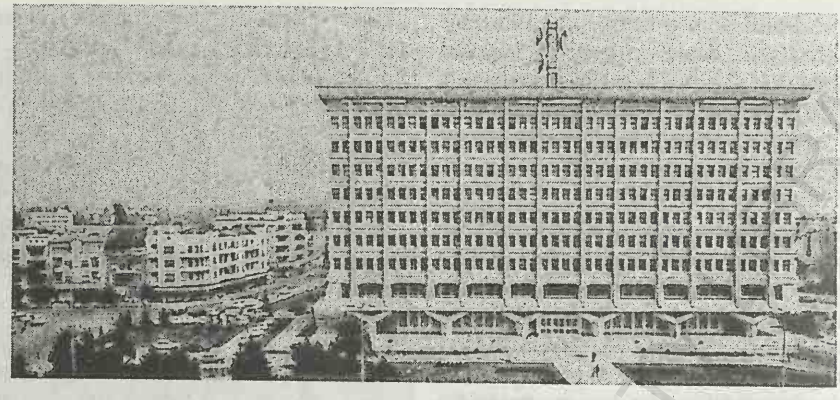

Ploieşti (2). Sediul Prefecturii

două case de cultură, peste 100 de biblioteci, între care se remarcă Biblioteca Judeţeană „Nicolae Iorga“ (f. 1921), cu 355 450 vol. (1944) şi Biblioteca Universităţii (f. 1948), cu 375 000 vol. (1994), şase cinematografe şi nouă muzee: Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie; Muzeul Republican al Petrolului (inaugurat în 1960); Muzeul de Artă Populară (organizat în perioada 1967-1969); Muzeul Ceasului „Nicolae Simache“ (inaugurat în 1963), cu o colecţie de peste 2 000 de ceasuri (unică în ţară), dintre care peste 300 sunt din sec. 17-19; Muzeul de Artă (f. în nov. 1931), Muzeul de Ştiinţele Naturii (f. 1956); Muzeul „Ion Luca Caragiale“, amenajat în casa „Dobrescu“ (construită în 1870 şi restaurată ca muzeu în 1958-1959), inaugurat la 30 ian. 1962; Muzeul memorial „Nichita Stănescu“; Acvariul şi Expoziţia de păsări exotice. Hipodrom republican. **Istoric.** Săpătu-

Vedere din centru

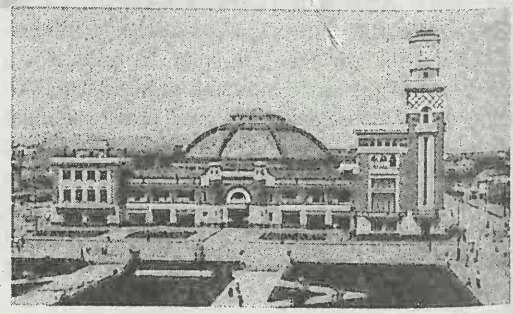

Halele Centrale

Ploieşti (2)

Palatul Culturii

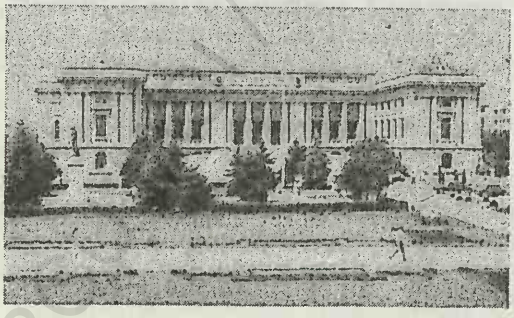

Magazinul „Omnia“

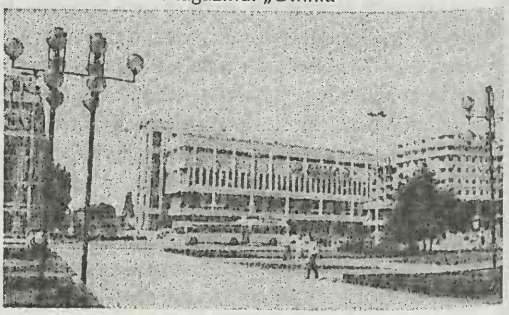

rile arheologice efectuate în perimetrul orașului (1941-1943) au scos la iveală o necropolă de înhumație, de tip Sântana de Mureș (sec. 3-4), în care s-au găsit vase din ceramică fină, cenușie, mărgele din pastă vitrificată ș.a. În cartierul Berească au fost identificate urmele unei așezări din sec. 11. Localit. apare menționată documentar ca sat, prima oară, în 1503, pe niște liste de cărăușie, cu numele *Plorescht*, iar apoi în 1545 și 1580. În 1599, voievodul Mihai Viteazul (care își stabilise, în 1597, tabăra militară la P., în vederea expediției sale către Transilvania) ridică așezarea la rangul de târg domnesc. Localit. P. s-a dezvoltat ca așezare urbană din sec. 17, iar din sec. 18 ca puternic centru meșteșugăresc și comercial. În 1775, Alexandru Ipsilanti a dăruit vărului său, Ianache Moruzi, orașele Ploiești și Târgșor, dar locuitorii s-au revoltat și și-au redobândit libertatea. Dania s-a repetat și, în 1783, sub domnia lui Mihai Suțu, ceea ce a determinat un lung proces al locuitorilor cu Domnia — proces care s-a prelungit până în perioada Revoluției de la 1848, când ploieștenii au participat la revoluție revendicând, printre altele, încheierea acestei nedreptăți. În 1854, P. a fost legat de București prin linie de telegraf, în 1858 a fost introdus iluminatul public cu petrol lampant, iar în 1900 iluminatul electric. La 8/9-20/21 aug. 1870, s-a desfășurat la P., sub conducerea maiorului Alexandru Candiano-Popescu, o încercare de răsturnare de pe tron a regelui Carol I. În 1892, a avut loc la P. prima grevă muncitorească de proporții, iar în primele decenii ale sec. 20, orașul a devenit centrul unor greve, dintre care cea mai importantă a fost greva petroliștilor din ian.-febr. 1933. În vara anului 1944, bombardamentele germane au provocat distrugeri orașului. Refăcut ulterior, orașul a devenit un important centru industrial, comercial, de transport și cultural al țării, fiind declarat municipiu la 17 febr. 1968. Monumente: bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (construită în anii 1628-1648 pe locul uneia din lemn; refăcută în 1712, păstrează picturi murale interioare din sec. 18), „Sfântul Nicolae"-Vechi (ctitorie de la sf. sec. 16 a lui Mihai Viteazul, rămasă în ruină până în anii 1988-1990 când a fost refăcută), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" sau Biserica Domnească (ctitorie din 1639 a lui Matei Basarab), „Sfântul Pantelimon" (1819), „Precista" (1820, în stil neobizatin), „Sfântul Gheorghe"-

Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul"

Ploieşti (2)

Statuia Libertăţii

Vechi (1831), „Sfinții Voievozi" (1827-1835), „Sfântul Atanasie" (1848), „Sfântul Gheorghe"-Nou (construită în anii 1844-1846 prin osârdia clucerului Gheorghe Boldescu), „Sfântul Vasile" (1857), „Sfântul Haralambie" (sec. 19, sfințită în 1869 și restaurată în anii 1875-1879) și „Sfânta Vineri" (zidită în perioada 1875-1880 după planurile arhitectului Toma N. Socolescu); catedrala ortodoxă, cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", construită în anii 1923-1930 pe locul bisericii cu același nume ce data din 1841-1842, cu un turn înalt de 60 m; Halele Centrale — vast complex comercial construit în anii 1929-1935 după planurile arhitectului Toma T. Socolescu, cu o cupolă înscrisă într-un pătrat de 37 m, nesusținută de stâlpi; casa „Hagi Prodan" (1785); spitalul „Boldescu" (1831); casa „Dobrescu" (sec. 19); han (mijlocul sec. 19); clădirea gimnaziului (1865); statuia Libertății (dezvelită la 3 sept. 1879), realizată în bronz, la Paris, de sculptorul — L. Quadry, o reprezintă pe zeița Minerva, fiind închinată cuceririi drepturilor cetățenești de ploieșteni; Monumentul vânătorilor, operă din 1897 a sculptorului Ion Georgescu, închinat eroilor de la Grivița din timpul Războiului pentru Independență (distrus în timpul bombardamentului din 1944, dar refăcut ulterior și dezvelit la 23 aug. 1954); busturile lui Alexandru Ioan Cuza (realizat în 1959 de Paul Zipszer) și Ion Luca Caragiale (operă în bronz a sculptorilor ploieșteni Coman și Damian); statuia lui Mihai Viteazul ș.a. Cod poștal: 2000.

PLOPANA, com. în jud. Bacău, alcătuită din 9 sate, situată în partea de N a Colinelor Tutovei, în zona de contact cu Pod. Central Moldovenesc, pe cursul superior al râului Tutova; 3 064 loc. (1 iul. 1996): 1 566 de sex masc. și 1 498 fem. Produse alim. Bisericile din lemn „Lipovenească" (sf. sec. 18) și „Sfinții Voievozi" (1798), în satele Plopana și Rusenii de Sus. Cod poștal: 5519.

PLOPENI, oraș în jud. Prahova, situat în zona de contact a Subcarpaților Prahovei cu Câmpia Ploieștiului, la 200 m alt., la 20 km N-NV de municipiul Ploiești; 10 332 loc. (1 iul. 1996): 5 108 de sex masc. și 5 224 fem. Supr.: 1,3 km^2; densitatea: 7 947 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 10 oct. 1883). Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale. Constr. de mașini și utilaje agricole (motopultoare, pompe hidraulice, pluguri pentru tractor etc.) și de utilaje pentru ind. petrolieră și minieră. Fabrici de produse refractare, de prelucr. a lemnului și de produse de panificație. **Istoric.** În perimetrul orașului, în locul numit „Valea Humei" au fost descoperite urmele unei așezări hallstattiene, datând din sec. 6-5 î.Hr. Așezarea s-a dezvoltat în jurul fostei colonii, alcătuită inițial din locuințe de serviciu pentru salariații Uzinei Mecanice Plopeni, realizate în perioada de după 1940. Până la 17 dec. 1964, localit. P. s-a numit *Colonia Ilie Pintilie*, iar între 18 dec. 1964 și 17 febr. 1968 a purtat numele *Stejarul*. Declarat oraș la 17 febr. 1968. Pădure de stejar, cu elemente sudice în pătura ierbacee, declarată rezervație naturală. Cod poștal: 2079.

PLOPII-SLĂVITEȘTI, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 6 sate, situată în partea de V a Câmpiei Boian, pe râul Sâi; 5 216 loc. (1 iul. 1996): 2 584 de sex masc. și 2 632 fem. Produse alim. Culturi de cereale, floarea-soarelui, plante tehnice și uleioase, legume etc. Viticultură. În satul Dudu se află Mânăstirea Plăviceni-Aluniș, ctitorie din 1646-1649 a marelui vornic Dragomir, sfetnic al lui Matei Basarab. Biserica, cu hramul „Sfântul Arhanghel Mihail", zidită în 1648, păstrează un valoros ansamblu de picturi murale interioare din sec. 17. Tot în satul Dudu există o biserică cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1837). Cod poștal: 0773.

PLOPIȘ 1. Munții ~, culme muntoasă în partea de NV a M-ților Apuseni, extinsă pe direcție NV-SE, între aliniamentul văilor Crișu Repede—Valea Fânațelor (la S și V) și râul Barcău (la N și E), cu alt. mici, ce scad de la 800 m (în E) la c. 500 m (în V). Alt. max.: 918 m (vf. Măgura Mare). Alcătuită din roci cristaline și iviri de calcare triasice și cretacice (pe latura de S). Parțial împădurită. Zăcăminte de lignit, exploatabile la Derna, Borumlaca, Voivozi, Vărzari din jud. Bihor și la Ip, Zăuan din jud. Sălaj. M-ții P. sunt cunoscuți și sub denumirile de *Muntele Șes* sau *Muntele Răz.*

2. Dealurile Plopișului, mare unitate deluroasă, în partea de N a Dealurilor Vestice, parte componentă a Dealurilor Crișene, situată între Câmpia Barcăului (la V și N), M-ții Plopiș (la E) și Depr. Oradea—Vad—Borod (la S). D.P. sunt alcătuite din argile, marne argiloase, nisipuri loessoide ș.a., au culmi netede, separate de văi, cu alt. de 200-300 m, cu înclinări domoale către V și mai accentuate către N, fapt ce indică proveniența lor dintr-un piemont de acumulare. Sunt acoperite cu

păduri de gorun, cer și gârniță, precum și cu plantații de pomi fructiferi și viță de vie. D.P. cuprind în arealul lor Dealurile Oradei, Dealurile Dernei, Dealurile Bistrei și depresiunile Brusturi și Popești.

3. Com în jud. Sălaj, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de E-SE ale M-ților Plopiș, în partea de V a Depr. Barcău, pe râurile Iaz și Valea Mare; 2 809 loc. (1 iul. 1996): 1 400 de sex masc. și 1 409 fem. Centru de cusături și țesături populare și de prelucr. artistică a lemnului. Cod poștal: 4784.

PLOPȘORU, com. în jud. Gorj, alcătuită din 11 sate, situată în Piem. Getic, pe valea Jiului; 6 819 loc. (1 iul. 1996): 3 363 de sex masc. și 3 456 fem. Stație de c.f. (în satul Plopșoru) și haltă de c.f. (în satul Sărdănești). Moară de cereale (începutul sec. 20), în satul Plopșoru. În satul Broșteni se află cula „Cuțui" (1815) și biserica cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1836); bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1746) și „Sfinții Voievozi" (1874), în satele Cursaru și Sărdănești. Cod poștal: 1451.

PLOPU, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Prahovei, în SE Dealului Bucovel, pe râul Bucovel; 2 226 loc. (1 iul. 1996): 1 087 de sex masc. și 1 139 fem. În satul Plopu se află biserica cu hramul „Sfinții Atanasie și Chiril" (jumătatea sec. 19). Cod poștal: 2039.

PLORESCHT → Ploiești (2).

PLOSCA, com. în jud. Teleorman, alcătuită dintr-un sat, situată în zona de contact a Câmpiei Boian cu Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Vedea; 6 844 loc. (1 iul. 1996): 3 552 de sex masc. și 3 292 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 2 dec. 1895). Culturi de cereale, plante tehnice și uleioase, floarea-soarelui, legume etc. Centru de cusături și țesături populare. Biserica având hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1812). Cod poștal: 0746.

PLOSCOȘ, com. în jud. Cluj, alcătuită din 4 sate, situată în partea de SV a Câmpiei Sărmașului, pe râul Valea Florilor; 718 loc. (1 iul. 1996): 377 de sex masc. și 341 fem. Stație de c.f. (în satul Valea Florilor) și haltă de c.f. (în satul Ploscoș). Culturi de cartofi, sfeclă de zahăr ș.a. Satul Ploscoș apare menționat documentar, prima oară, în 1913. Cod poștal: 3360.

PLUGARI, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Jijiei Inferioare, la confl. râului Miletin cu Pârâul lui Vasile; 3 478 loc. (1 iul. 1996): 1 750 de sex masc. și 1 728 fem. Nod rutier. Culturi de cereale, plante tehnice și uleioase, sfeclă de zahăr, plante de nutreț ș.a. Creșterea bovinelor. Satul Plugari a fost întemeiat în 1828. În satul Onești se află ruinele caselor logofătului Costache Ghica (începutul sec. 19) și biserica cu hramul „Sfântul Spiridon" (1805). Cod poștal: 6687.

PLUMBUITA 1. Lac de acumulare amenajat pe valea Colentinei, în partea de N-NE a municipiului București, în cartierul Colentina; 55 ha. Zonă de agrement.

2. Mânăstirea ~ → București.

POARTA ALBĂ, com. în jud. Constanța, alcătuită din 2 sate, situată în Pod. Carasu, pe canalul Dunăre—Marea Neagră; 3 725 loc. (1 iul. 1996): 1 820 de sex masc. și 1 905 fem. Stații de c.f. (în satele Poarta Albă și Nazarcea). Nod rutier. Punct de ramificație al canalului Dunăre—Marea Neagră (derivația Poarta Albă—Năvodari—Midia a fost dată în folosință în 1987). Expl. de calcar. Reparații de mașini și utilaje (în satul Nazarcea). Fermă de creștere a porcinelor. Pe terit. satului Nazarcea a fost descoperit (1951) un tezaur alcătuit din două diademe din aur datând din Hallstatt. Cod poștal: 8654.

POARTA DE FIER A TRANSILVANIEI, pas între M-ții Poiana Ruscăi (la N) și M-ții Țarcu (la S), la 700 m alt., care asigură legăturile rutieră și feroviară între Depr. Hațeg și culoarul depresionar Bistra, respectiv între Banat și centrul Transilvaniei. Pe aici trece limita dintre jud. Hunedoara și jud. Caraș-Severin.

POARTA ORIENTALĂ, pas de joasă altitudine (540 m), situat în partea de SV a României, pe cumpăna de ape dintre bazinul râului Timiș și cel al Cernei, în culoarul Timiș—Cerna, în arealul com. Domașnea, jud. Caraș-Severin. Străbătut de o șosea modernizată și de calea ferată ce asigură legăturile între Orșova și Caransebeș. Cunoscut și sub numele de pasul *Domașnea*.

POBORU, com. în jud. Olt, alcătuită din 6 sate, situată în partea de SV a Piem. Cotmeana, pe cursul superior al râului Plapcea; 2 323 loc. (1 iul. 1996): 1 111 de sex masc. și 1 212 fem. Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale. Centru de țesături populare și de confecții a pieselor de port popular. În satul Seaca se află Mânăstirea Seaca-Mușcetești, ctitorie din anii 1515-1518 a marelui clucer Manea Perișanu, cu o biserică de plan triconic, cu pridvor

deschis, având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1518, cu picturi murale interioare din 1854). În satul Poboru se află bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (sec. 18) și „Sfânta Treime" (1886), iar în satul Albești, biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1800, cu picturi murale interioare originare); biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1812), în satul Cornățelu. În satul Seaca se află rezervația forestieră Seaca-Optășani (124 ha) alcătuită predominant din gârniță *(Quercus frainetto)*, mai rar întâlnindu-se gorun *(Quercus petraea)*, cu exemplare de arbori seculari. Cod poștal: 0552.

POCHINA → Popina.

POCOLA, com. în jud. Bihor, alcătuită din 5 sate, situată în Depr. Beiuș, la confl. râului Valea Roșie cu Crișu Negru; 1 739 loc. (1 iul. 1996): 829 de sex masc. și 910 fem. Satul Pocola apare menționat documentar, prima oară, în 1422. Cod poștal: 3610.

POCRUIA → Tismana.

PODARI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 5 sate, situată în partea de NE a Câmpiei Desnățui, pe dr. văii Jiului; 6 208 loc. (1 iul. 1996): 3 050 de sex masc. și 3 158 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 1 dec. 1895). Nod rutier. Termocentrală (9,4 MW). Fabrici de zahăr și de ulei. Culturi de cereale, floarea-soarelui, sfeclă de zahăr, plante tehnice și de nutreț, legume etc. În satul Braniște se află Mânăstirea Jitianu (de călugări), cu biserica având hramul „Sfântul Dumitru", construită în anii 1654-1658 prin strădania vistiernicilor Ghinea Brătășanu și Udriște, pe locul unei vechi biserici ctitorite de Mircea cel Bătrân și a alteia ridicată de boierul Bengescu (din familia Craioveștilor) în sec. 16 — ambele biserici dispărute. Biserica actuală a fost reparată în anii 1701, 1812, 1852, 1925, 1932. Turn-clopotniță, sub forma unei cule, construit în 1701 ca loc de refugiu. Mânăstirea are o valoroasă colecție de icoane vechi, pe lemn și pe sticlă. În curtea mânăstirii există o plantație de duzi, datând din timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, declarată monument istoric. În satul Podari se află biserica cu hramul „Sfântul Grigore Decapolitul" (1817, refăcută în 1914). Cod poștal: 1165.

PODENI, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Pod. Mehedinți cu M-ții Mehedinți, pe cursurile superioare ale râurilor Bahna și Topolnița; 1 327 loc. (1 iul. 1996): 608 de sex masc. și 719 fem. Expl. de calcar. Centru de prelucr. artistică a lemnului și de cusături populare. Bisericile cu hramurile „Sfântul Ilie" (1859) și „Sfântul Nicolae" (1875), în satele Podeni și Mălărișca. Cod poștal: 1541.

PODENII NOI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 10 sate, situată în partea de SV a Subcarpaților Buzăului, în Depr. Mislea—Podeni—Sângeru, pe râul Lopatna, în zona de confl. cu Cricovu Sărat; 4 846 loc. (1 iul. 1996): 2 441 de sex masc. și 2 405 fem. Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale. Cod poștal: 2133.

PODGORIA, com. în jud. Buzău, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Râmnicului cu Subcarpații Buzăului, pe râul Râmnic; 3 285 loc. (1 iul. 1996): 1 612 de sex masc. și 1 673 fem. Viticultură. Satul Podgoria apare menționat documentar, prima oară, în 1593. Până la 17 dec. 1964, satul și com. Podgoria s-au numit *Jideni*. Bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1817), „Sfinții Voievozi" (1843) și „Sfinții Voievozi" (1859), în satele Podgoria, Coțatcu și Oratia. În satul Coțatcu se află Mânăstirea Podul Bulgarului (de maici), cu biserica având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1940) și o biserică din lemn cu hramul „Sfânta Treime" (1951). Cod poștal: 5263.

PODIȘUL CASIMCEA → Dobrogea (1).

PODIȘUL CENTRAL MOLDOVENESC, unitate de relief, situată în extremitatea de E a României, reprezentând o subunitate morfologică și geografică a Pod. Bârladului, cuprinsă între Câmpia Jijiei Inferioare (la N), valea Prutului (la E), aliniamentul văilor Racova—Lohan (la S) și valea Siretului (la V). Structura geologică complexă, monoclinală, alcătuită predominant din formațiuni sarmațiene (marne, argile, gresii, calcare oolitice, intercalații de nisip) a generat forme de relief caracteristice, reprezentate prin platouri structurale și fronturi de cueste. Predominarea formațiunilor sarmațiene i-a determinat pe unii geologi și geografi să-i atribuie numele de *Pod. Sarmatic Moldovenesc*. P.C.M. este alcătuit dintr-o culme pr., extinsă pe direcție V-E, cu înălțimi de 350-450 m, din care se despletesc culmi secundare, scurte, spre N, și prelungi și mai largi, către S. Trecerea spre Câmpia Jijiei Inferioare din N se face printr-un abrupt cuestic (Coasta Iașilor), cu o energie de relief de 200-300 m. În cadrul P.C.M. se întâlnesc dealuri

înalte (Tansa 466 m — alt. max. a P.C.M., Cheia Domniței — 458 m, Dealu Bourului — 455 m, Suhuleț — 449 m, Movila — 417 m, Repedea — 404 m ș.a.), bine individualizate, și numeroase platouri structurale mici (Bunești—Avereşti, Tansa, Ipatele, Borosești, Slobozia, Dobrovăț, Schitu Duca ș.a.), mărginite de versanți abrupți care provin din compartimentarea unor plăci întinse de calcare și gresii sarmatice. Numeroasele văi torențiale și alunecările de straturi care se dezvoltă pe cuestele ce flanchează masivele deluroase de aici, reduc necontenit supr. acestora. În lungul văilor care separă culmile deluroase se dezvoltă mici arii depresionare (Negrești, Huși, bazinetele Bohotinului și Moșnei ș.a.). Condițiile meteorologice din unii ani favorizează accelerarea proceselor de eroziune torențială și reactivarea unor alunecări de teren mai vechi (parțial stabilizate), așa cum s-a întâmplat în anul 1970 când, din cauza precipitațiilor abundente, au avut loc alunecări de teren pe supr. mari în zona localit. Chiperești (264 ha), Răducăneni (80 ha) ș.a. Pădurile de gorun și fag alternează cu pajiștile naturale și culturile agricole. Local, la alt. mici, se întâlnesc și exemplare de stejar pufos și stejar brumăriu. Pomicultură și viticultură (podgoriile Huși și Bohotin).

PODIȘUL DOBROGEI → Dobrogea (1).

PODIȘUL GETIC → Piemontul Getic.

PODIȘUL MEHEDINȚI → Mehedinți (2).

PODIȘUL MOLDOVEI → Moldova (1).

PODIȘUL SARMATIC MOLDOVENESC → Podișul Central Moldovenesc.

PODIȘUL SOMEȘAN, unitate geografică în partea de NV a României, situată între Carpații Orientali (la N și NE), Câmpia Transilvaniei (la S și SE), M-ții Apuseni (la SV) și aliniamentul M-ților Meseș (din M-ții Apuseni), continuat cu șirul munților scufundați Prisnel și Preluca, cunoscut sub numele de „Jugul intracarpatic" (la V și NV). Include mai multe subunități cu caracter deluros, depresionar sau de podiș: dealurile Feleacului (cu poziție periferică către SE), Clujului, Dejului, Ciceului, Gârboului, Chioarului și Năsăudului, culmea Breaza, Depr. Almaș-Agrij, Pod. Huedin-Păniceni și Pod. Purcăreț-Boiu Mare. Întreg acest complex colinar și de podiș, variat ca relief și structuri geologice (alcătuit din gresii, argile vărgate, calcare, marne ș.a., care stau, discordant, peste un fundament hercinic cutat), este bine populat. În cadrul zonelor colinare predomină relieful structural și petrografic, din care se detașează aliniamente de cueste și suprafețe structurale, chei, doline, alunecări de teren etc. Clima este temperat-continentală, cu influențe ale maselor de aer vestice, cu temp. medii anuale de 6-8°C și precipitații însumând 700-800 mm anual. P.S. prezintă un aspect puternic umanizat al peisajului, cu livezi întinse și culturi agricole ce alternează uneori cu resturi de păduri. În arealul P.S. se găsesc zăcăminte de cărbune brun (la Tămașa, Cristolțel, Surduc ș.a.), sare (Ocna Dejului), ape minerale etc. P.S. apare în unele lucrări de specialitate (*România. Natură — Om — Economie*, de Victor Tufescu, Editura Științifică, 1974) și cu denumirea de *Platforma Someșană*. Conform autorului acestei lucrări, Platforma Someșană se subdivide în două: *Platforma* (sau *Podișul*) *sud-Someșană*, cuprinsă între valea Someșului (la N), valea Someșului Mic (la E), Depr. Huedin și culoarul Căpușului (la S) și aliniamentul M-ților Meseș—Culmea Prisnel (la V) și *Platforma* (sau *Podișul*) *nord-Someșană*, mai fragmentată și mai complexă, extinsă la N de valea Someșului și a afl. său Someșu Mare, până la masivul cristalin Preluca și marginea M-ților Gutâi-Țibleș. Platforma sud-Someșană include dealurile Gârboului, Dejului, Clujului, Feleacului, Pod. Huedin-Păniceni, Pod. Purcăreț-Boiu Mare, Depr. Almaș-Agrij, iar Platforma nord-Someșană cuprinde dealurile Ciceului, Chioarului și Năsăudului, culmea Breaza și Depr. Lăpuș. Lucrările de specialitate mai recente (*Geografia României*, vol. IV, Editura Academiei, 1992) consideră că Platforma Someșană este formată dintr-o latură internă, reprezentată prin Pod. Someșan propriu-zis, ce aparține de Depr. Transilvaniei, și o latură externă, situată la V de aliniamentul M-ților Meseș—culmile Prisnel și Preluca, inclusă de majoritatea autorilor în categoria Dealurilor de Vest (respectiv Dealurile Silvano-Someșene).

PODIȘUL SUCEVEI → Suceava (1).

PODIȘUL TÂRNAVELOR → Târnava (2).

PODIȘUL TRANSILVANIEI → Transilvania (1).

PODOLENI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 2 sate, situată în Depr. Cracău-Bistrița, la poalele de SV ale culmii deluroase Corni-Runcu, pe stg. văii Bistrița; 5 724 loc. (1 iul. 1996): 2 872 de sex masc. și 2 852 fem. Stație de c.f. (inaugurată la

15 febr. 1885), în satul Podoleni. Conacul „Cupenschi" (1783, cu transformări din 1810 și unele adăugiri din 1950), în satul Podoleni. Cod poștal: 5615.

PODRAGU sau PODRAGU MARE, lac de origine glaciară, situat pe versantul de N al M-ților Făgăraș, între izv. râurilor Ucea și Arpașu Mare, la 2 171 m alt. Supr.: 2,85 ha; ad. max.: 15,5 m; vol.: 189 030 m^3. Din el izv. pârâul Podragu (afl. al Arpașului Mare). În apropiere se află Cabana Podragu (2 136 m alt.).

PODRĂGEL, lac de origine glaciară în M-ții Făgăraș, la 1 993 m alt. Supr.: 0,71 ha; ad. max.: 3,90 m.

PODU CALULUI, masiv muntos în M-ții Buzăului, extins sub forma unei culmi prelungi, pe direcție NV-SE, între văile râurilor Buzău (la V) și Bâsca Mare (la E și S), respectiv, între M-ții Penteleu (la E), M-ții Siriu (la V) și Culmea Ivănețu (la S-SE). Alcătuit din fliș grezos cu intercalații șistoase, fliș bituminos cu gresie de Kliwa și conglomerate. Împărțit de văi în trei culmi: *Bota* (în N), *Tehărău* (în partea centrală) și *Podu Calului* (în S). Alt. max.: 1 439 m (vf. Podu Calului).

PODU DÂMBOVIȚEI, depresiune intramontană, de origine tectonică, situată în partea de E a Carpaților Meridionali, la poalele de S ale masivului Piatra Craiului, pe valea superioară a Dâmboviței. Este de fapt o polie, bine închisă de versanți calcaroși, abrupți, care prezintă numeroase forme carstice (peșteri, doline, chei) pe văile Dâmbovița și Dâmbovicioara. Este o zonă turistică pitorească, deosebit de atractivă, străbătută de șoseaua modernizată Pitești—Câmpulung—Rucăr—Bran—Brașov. Expl. forestiere și de calcar. Creșterea ovinelor.

PODU GIURGIULUI, lac de origine glaciară în M-ții Făgăraș, la 2 264 m alt. Supr.: 2 220 m^2; ad. max.: 3 m.

PODU ILOAIEI 1. Lac de acumulare creat pe cursul inf. al râului Bahlueț, pe terit. com. omonime. Supr.: 150 ha; vol.: 13,4 mil. m^3. Utilizare complexă (irigații, pescuit, regularizarea viiturilor).

2. Com. în jud. Iași, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Jijiei Inferioare, în zona de confl. a râului Bahlueț cu Bahlui; 9 380 loc. (1 iul. 1996): 4 741 de sex masc. și 4 639 fem. Nod feroviar (stația de c.f. a fost inaugurată la 1 iun. 1870) și rutier. Expl. de argilă și nisip. Prelucr. lemnului. Centru de vinificație. Viticultură. Piscicultură. Pe terit. satului Podu Iloaiei, menționat documentar,

Lacul Podragu

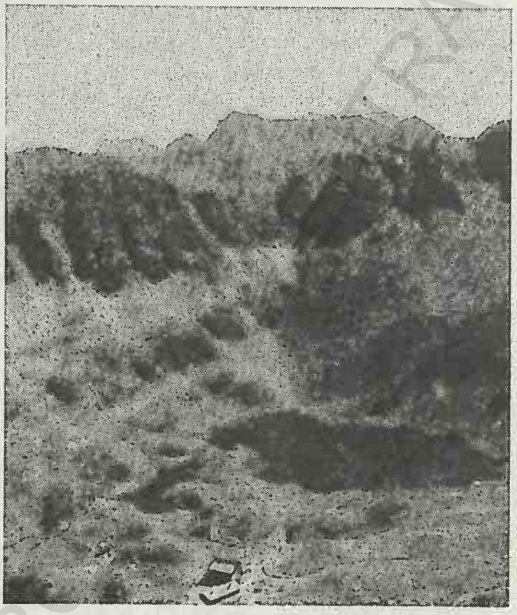

Lacul Podu Giurgiului

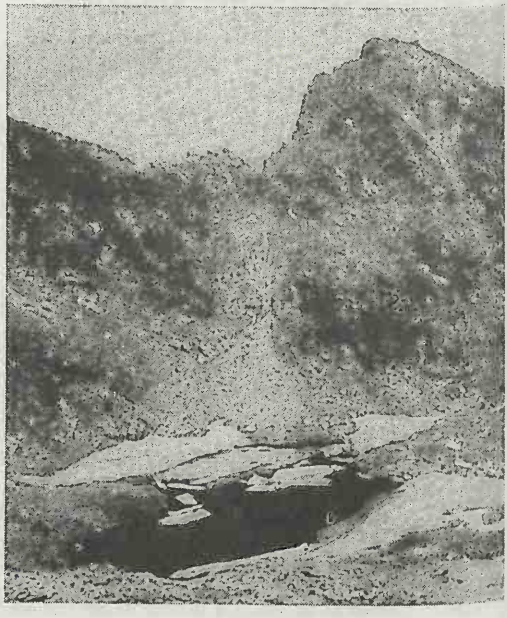

prima oară, în 1646, au fost descoperite fragmente ceramice din Neolitic, de la sf. Epocii bronzului și din feudalismul timpuriu. Han (1830) și biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (sec. 18, refăcută în 1832), în satul Podu Iloaiei. Cod poștal: 6623.

PODUL BULGARULUI, Mânăstirea ~ → Podgoria.

PODUL ÎNALT → Vaslui (3).

PODURI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 7 sate, situată în partea de NV a Depr. Tazlău, la poalele de NE ale Culmii Berzunți, pe râul Cernu; 7 858 loc. (1 iul. 1996): 4 034 de sex masc. și 3 824 fem. Centru de cusături și țesături populare, de dogărit și rotărit. În satul Cernu se află Mânăsitrea Savu (de călugări), întemeiată în sec. 17 de sihastrul Savu, cu biserica având hramul „Schimbarea la Față", construită în 1829, pe locul celei vechi, prin osârdia ieromonahilor Varlaam și Vasile și restaurată în 1929 și în anii 1992-1993; bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1640, reparată în 1891 și 1926), „Sfântul Nicolae" (1780 sau 1790-1797, reparată în 1897) și „Cuvioasa Parascheva" (1810), în satele Negreni, Bucșești și Prohozești; bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Voievozi" (c. 1800, refăcută în 1860) și „Adormirea Maicii Domnului" (1809, reparată în 1907), în satele Prohozești și Cornet. În satul Poduri există o biserică din lemn, construită în 1614, cu adăugiri din 1939. Cod poștal: 5487.

PODU TURCULUI, com. în jud. Bacău, alcătuită din 10 sate, situată în partea de S-SV a Colinelor Tutovei, pe râul Zeletin; 5 270 loc. (1 iul. 1996): 2 535 de sex masc. și 2 735 fem. Nod rutier. Fabrici de tricotaje, de prelucr. a lemnului și produse alim. Creșterea bovinelor. Centru pomicol. Prelucr. artistică a răchitei și papurei. Pe terit. satului Căbești, menționat documentar, prima oară, în 1505, au fost descoperite vestigiile unei așezări (cu necropolă) de la sf. Epocii bronzului (Cultura Noua) și ale unei așezări carpice din sec. 2-3, deasupra cărora au fost identificate urmele uneia de tip Sântana de Mureș (sec. 4 d.Hr.), din care s-au recuperat vase ceramice, obiecte de uz casnic, fibule ș.a. Au mai fost identificate urme de locuire geto-dacice din sec. 5-3 î.Hr. și a fost găsit un tezaur de drahme histriene (sec. 4 î.Hr.). Satele Podu Turcului, Bălănești, Giurgioana și Lehancea sunt menționate documentar, prima oară, în 1531. Bisericile cu hramurile „Sfântul Gheorghe" (1763), „Sfântul Nicolae" (1795), „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (ante 1809, reclădită în 1865) și „Sfântul Ilie" (1830-1834, reparată în 1878, 1905 și 1910) cu un clopot turnat în 1813, în satele Fichitești, Plopu, Giurgioana și Podu Turcului; bisericile din lemn și din vălătuci, cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1806, reparată în 1930) și „Sfântul Dumitru" (1837-1842), în satele Lehancea și Sârbi. Cod poștal: 5426.

POENI, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe râul Glavacioc; 3 554 loc. (1 iul. 1996): 1 793 de sex masc. și 1 761 fem. Nod rutier. Expl. de petrol și gaze naturale (în satele Poeni și Preajba). În satul Poeni se află un conac de la sf. sec. 19 (azi dispensar) și conacul „Mihai Popescu" (începutul sec. 20). Cod poștal: 0623.

POGANA, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 5 sate, situată în partea de SE a Colinelor Tutovei, pe râul Tutova; 3 039 loc. (1 iul. 1996): 1 559 de sex masc. și 1 480 fem. Satul Bogești apare menționat documentar, prima oară, în 1436, iar satele Cârjoani și Măscurei în 1507. Bisericile din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1779, reparată în 1903), „Sfinții Voievozi" (1812) și „Adormirea Maicii Domnului" (1811-1812, reparată în 1907 și căptușită cu scânduri în 1924), în satele Cârjoani, Pogana și Bogești. Cod poștal: 6426.

POGĂCEAUA, com. în jud. Mureș, alcătuită din 10 sate, situată în partea de N a Colinelor Comlodului (Câmpia Sărmașului), pe râul Bologa; 1 830 loc. (1 iul. 1996): 959 de sex masc. și 871 fem. Expl. de gaze naturale. Culturi de cereale. Creșterea porcinelor. Satul Pogăceaua apare menționat documentar, prima oară, în 1345. Cod poștal: 4348.

POGĂNICI → Pogăniș (2).

POGĂNIȘ 1. Dealurile Pogănișului, unitate deluroasă în SV României, parte componentă a Dealurilor Vestice, situată între M-ții Dognecei și M-ții Semenic (la S și SE), valea Timișului (la E și NE), Câmpia Lugojului (la N), Câmpia Bârzavei (la NV) și Dealurile Dognecei (la V). Extinse pe c. 50 km, pe direcție NV-SE, D.P. sunt alcătuite, predominant, din marne, nisipuri, pietrișuri și argile panoniene. D.P. prezintă un relief domol, cu culmi prelungi, cu aspect de poduri, orientate NV-SE, separate de văi largi. Culmile au în general

înălțimi de 300 m, dar apar și câteva dealuri mai înalte, situate pe sâmburi de șisturi cristaline (Dealul Scaunului — 324 m, Dealul Luncoiu — 367 m ș.a.). Alt. max.: 448 m (Măgura Poiana). D.P. sunt acoperite cu păduri de cer *(Quercus cerris)* și gârniță *(Quercus frainetto)*, cu plantații de pomi fructiferi (meri, pruni, peri, cireși ș.a.) și cu pajiști mezoxerofile ce alternează cu terenuri cultivate.

2. Râu, afl. stg. al Timișului pe terit. com. Sacoșu Turcesc (jud. Timiș); 97 km; supr. bazinului: 667 km^2. Izv. din partea de N a M-ților Semenic, drenează Dealurile Pogănișului (în cadrul cărora și-a sculptat bazinetele depresionare Brebu-Delinești și Fârliug), partea de N a Dealurilor Dognecei și cea de N-NE a Câmpiei Bârzavei. Denumit local *Pogănici*. În rariștile pădurilor din lunca P., pe o supr. de 70 ha, au fost puse sub ocrotire, în perimetrele satelor Berini și Otvești (com. Sacoșu Turcesc, jud. Timiș), suprafețele de lalele pestrițe *(Fritillaria meleagris)*, declarate monument al naturii.

POGOANELE, oraș în jud. Buzău, situat în partea de V a Câmpiei Bărăganului, la 65-77 m alt., la 40 km SE de municipiul Buzău; 7 600 loc. (1 iul. 1996): 3 795 de sex masc. și 3 805 fem. Supr.: 122 km^2; densitatea: 62 loc./km^2. Stație de c.f. Nod rutier. Întreprindere metalurgică (cu secții de turnătorie și de forjă). Fabrici de producere a oxigenului și a filtrelor auto, de produse lactate, de covoare persane, prosoape și broderii; morărit și panificație. Fermă de creștere a bovinelor. Centru viticol și de vinificație. **Istoric.** Localit. P. s-a format la mijlocul sec. 19 pe proprietatea moșierului Costea Mușceleanu de la care locuitorii satelor învecinate au cumpărat pământ pe care și-au construit case. După adoptarea unei legi (în 1853), care prevedea că clăcașii ce pot cumpăra cel puțin 5 pogoane de pământ devin oameni liberi, un număr tot mai mare dintre aceștia din satele vecine au cumpărat pământ. În acest fel, satul, denumit inițial *Țuguiatu-Pământeni*, s-a extins tot mai mult, devenind o comună mare, pe care locuitorii au numit-o *Țuguiatu-Pogoancle* și apoi *Pogoanele*. Declarat oraș la 18 apr. 1989; în prezent are în subordine ad-tivă satul Căldărăști. **Monumente:** biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 19). Pădurea Văleanca (1,4 ha), alcătuită din stejar brumăriu *(Quercus pedunculiflora)*, a fost declarată rezervație forestieră în 1975. Cod poștal: 5115.

POIAN, com. în jud. Covasna, alcătuită din 5 sate, situată în partea de N a Depr. Târgu Secuiesc, la poalele de S ale M-ților Nemira, pe cursurile superioare ale râurilor Râu Negru, Estelnic și Cașin; 2 924 loc. (1 iul. 1996): 1 489 de sex masc. și 1 435 fem. Haltă de c.f. (în satul Belani). Pe terit. satului Poian, menționat documentar, prima oară, în 1332, au fost descoperite (1964-1969) vestigiile a două așezări de bordeie (sec. 7-9), în care s-au găsit vase ceramice cu decor rudimentar (linii incizate, orizontale, drepte sau ondulate). În satul Estelnic, atestat documentar în 1332, se află o cetate țărănească (sec. 14) cu biserică romano-catolică de incintă (sec. 15), iar în satul Poian, o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1834) și o biserică romano-catolică (1717-1804, reconstruită în 1822) cu zid de incintă. În perimetrul satului Estelnic există o rezervație botanică (tinovul „Fagul Rotund"). Cod poștal: 4088.

POIANA 1. Com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Titu, pe cursul superior al râului Sabar; 3 918 loc. (1 iul. 1996): 1 951 de sex masc. și 1 967 fem. Expl. de petrol. Culturi de cereale, plante tehnice și furajere, floarea-soarelui, legume etc. În satul Poiana se află bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1814-1819) și „Sfântul Nicolae" (1852-1853). Cod poștal: 0121.

2. → Nicorești.

POIANA BLENCHII, com. în jud. Sălaj, alcătuită din 4 sate, situată în zona Dealurilor Ciceului, pe râul Poiana; 1 467 loc. (1 iul. 1996): 722 de sex masc. și 745 fem. Satul Poiana Blenchii apare menționat documentar, prima oară, în 1591, cu numele *Polyan* (sau *Pollyan*). În satul Măgura se află o biserică ortodoxă, din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1707). Cod poștal: 4677.

POIANA BRAȘOV, stațiune climaterică și de odihnă, de interes general, cu funcționare permanentă, situată în jud. Brașov, într-o poiană înconjurată de păduri de conifere, la poalele masivului Postăvaru, la 1 030 m alt., la 12 km SV de municipiul Brașov, de care este legată printr-o șosea modernizată (cu derivație și spre Râșnov — 9 km). Climat de munte, tonic, cu temp. medii anuale de

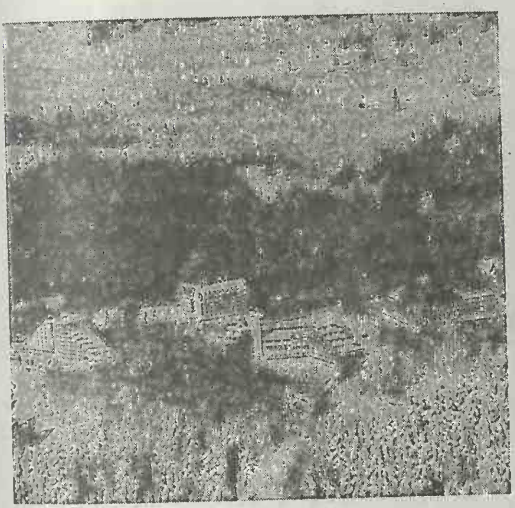

Vedere generală

Lacul de agrement

Poiana Brașov

Hotelurile „Alpin" (dreapta) și „Ciucaș" (stânga)

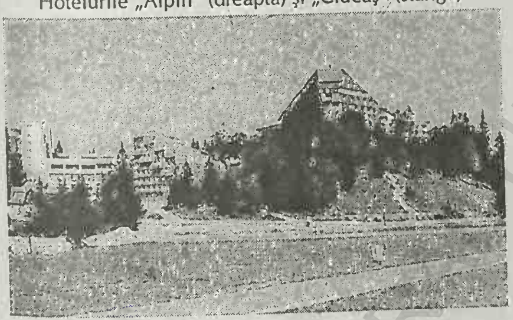

Hotel „Sport"

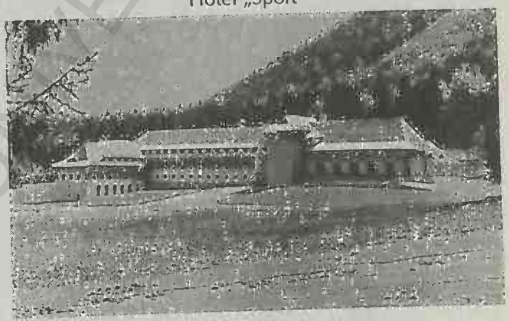

c. 5°C (în iul. temp. medii de 14,5°C, iar în ian. de −5°C) și precipitații ce depășesc 900 mm anual (ploi frecvente, dar de scurtă durată). Stratul de zăpadă persistă c. 120 de zile pe an. Aerul curat, lipsit de praf și alergeni, presiunea relativ joasă a atmosferei și ionizarea accentuată a acesteia sunt factorii naturali de cură, indicați pentru tratarea nevrozelor astenice, a stărilor de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual, a anemiilor secundare, a bolilor endocrine și respiratorii etc. Caracteristica principală este aceea că P.B. este cea mai complexă stațiune a sporturilor de iarnă din România și un important centru turistic internațional, dispunând de 12 piste de schi, cu diferite grade de dificultate (o pistă olimpică, una de bob, trei piste de coborâre și de slalom uriaș, una pentru slalom special, două trambuline etc.), de terenuri de sport (tenis, minigolf, handbal, baschet), lac de agrement, telecabină, telescaun, teleschi, piscine acoperite, saune, săli de gimnastică medicală, discoteci, restaurante etc. Cazarea se face în hoteluri de lux și în câteva vile și cabane. Posibilități de drumeții montane spre cabanele Postăvaru (1 602 m) și Cristianu Mare (1 705 m alt.), spre cetatea țărănească Râșnov (sec. 14-17), aflată la 9 km. De-

Poiana Brașov. Pârtia de schi

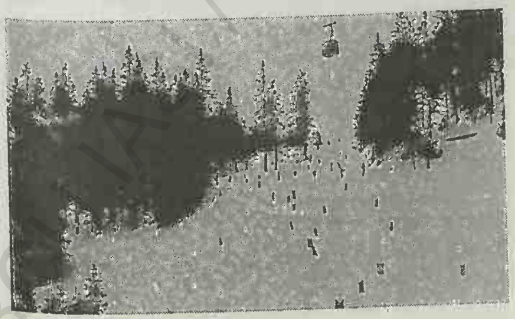

clarată stațiune climaterică de interes național la 14 mart. 1995. Cod poștal: 2209.

POIANA CÂMPINA, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe dr. râului Prahova; 5 283 loc. (1 iul. 1996): 2 592 de sex masc. și 2 691 fem. Haltă de c.f. (în satul Bobolia). Reparații de utilaj petrolier. Biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", a fostei Mânăstiri Poiana, construită la începutul sec. 18 (c. 1711) de spătarul Toma Cantacuzino, se află în ruină. Cod poștal: 2158.

POIANA CRISTEI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 8 sate, situată în Subcarpații Vrancei, la poalele de V ale Dealului Deleanu, pe cursul superior al râului Râmna; 2 930 loc. (1 iul. 1996): 1 491 de sex masc. și 1 439 fem. Biserica din lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (sec. 17, construită pe locul uneia din sec. 15 și refăcută la sf. sec. 19), în satul Odobasca. Cod poștal: 5390.

POIANA LACULUI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 13 sate, situată în SE Piem. Cotmeana, pe cursurile superioare ale râurilor Teleorman și Cotmeana; 6 746 loc. (1 iul. 1996): 3 322 de sex masc. și 3 424 fem. Nod rutier. Expl. de petrol (în satul Sămara). Bisericile cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1789) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1737), în satele Cepari și Păduroiu din Deal. Cod poștal: 0380.

POIANA MARE, com. în jud. Dolj, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Desnățui; 12 489 loc. (1 iul. 1996): 6 056 de sex masc. și 6 433 fem. Stație finală de c.f. (în satul Poiana Mare). Nod rutier. Prelucr. lemnului; produse textile și alim. (cașcaval). Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. Creșterea bovinelor. Rezervație forestieră (pădurea Ciurumela). În satul Poiana Mare se află biserica cu hramul „Sfinții Voievozi" (1849, reparată în 1902, 1917, 1936), iar în satul Tunarii Vechi, biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1845). Cod poștal: 1280.

POIANA MĂRULUI 1. Com. în jud. Brașov, alcătuită din 3 sate, situată la poalele de E ale M-ților Țagla și cele de SV ale Măgurii Codlei, pe cursul superior al râului Șercaia; 4 986 loc. (1 iul. 1996): 2 563 de sex masc. și 2 423 fem. Biserică din lemn (1761), în satul Șinca Nouă și biserica ortodoxă cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul"-Brâncoveanu (1700), în satul Poiana Mărului. Numele comunei a fost atribuit unei suprafețe de eroziune, extinsă la 850-1 000 m alt., caracteristică pentru M-ții Perșani. Cod poștal: 2226.

2. Sat în com. Zăvoi, jud. Caraș-Severin, situat la poalele de NV ale M-ților Țarcu și cele de NE ale masivului Muntele Mic, într-un golf depresionar, la 600 m alt., pe valea râului Bistra Mărului, la 82 km NE de municipiul Reșița. Stațiune climaterică de interes local, cu funcționare permanentă, cu climat submontan, sedativ, cu veri răcoroase (în iul. temp. medie de 18°C) și ierni nu prea friguroase (temp. medie în ian. –3°C). Temp. medie anuală este de c. 8°C, iar precipitațiile însumează c. 900 mm anual. Aerul curat, lipsit de praf și alergeni, liniștea deplină, zona împădurită înconjurătoare etc. fac ca stațiunea să fie recomandată atât pentru odihnă în vacanțe, cât și pentru tratarea nevrozelor astenice, a unor afecțiuni endocrine (hipertiroidie benignă) și respiratorii (unele forme de astm bronșic și de bronșite cronice asmatiforme). Posibilități de drumeții montane. Cod poștal: 1676.

3. **Mânăstirea ~ → Jitia.**

Poiana Mărului (2)

Vedere generală

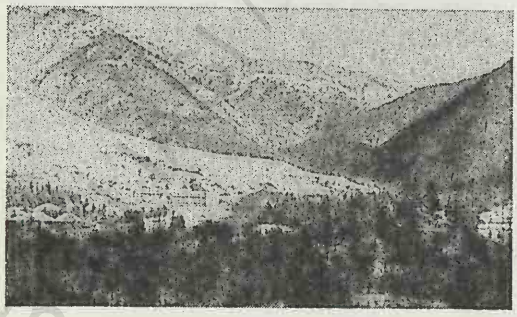

Hotel „Scorilo"

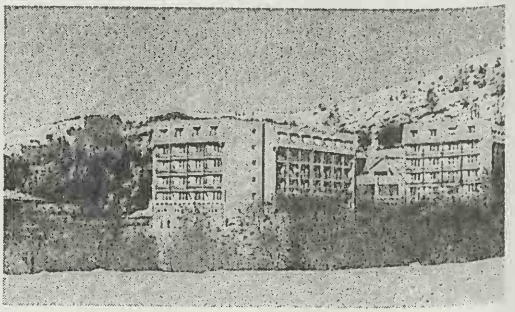

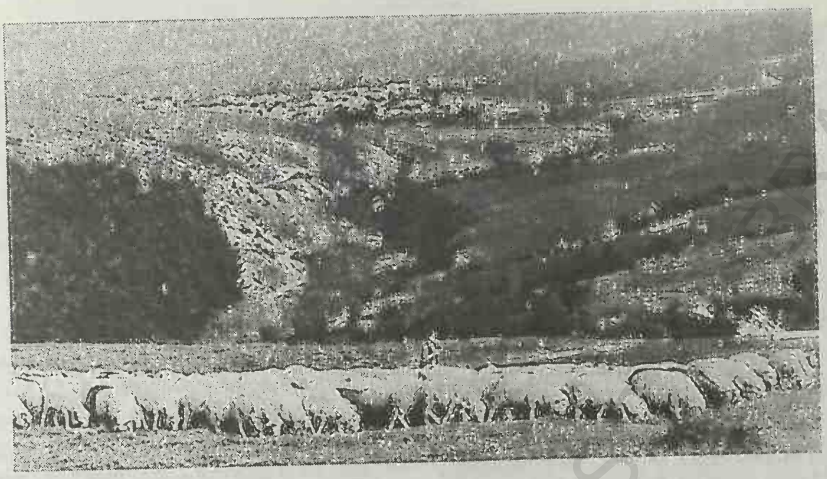

Poiana Sibiului. Vedere generală

POIANA MIRONESEI → Mironeasa.

POIANA NEGRII, sat în com. Dorna Candrenilor, jud. Suceava, situat în Depr. Dornelor, la 885 m alt., la 140 km SV de municipiul Suceava. Stațiune cu factori balneari, remarcabilă prin existența izv. cu ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonatate, calcice, hipotone, cu proprietăți curative deosebite, folosite și ca ape de masă. Primele analize ale apelor minerale de aici au fost făcute în 1862, când s-a dovedit calitățile lor terapeutice. Stații de îmbuteliere a apelor minerale. Cod poștal: 5991.

POIANA RUSCĂI, masiv muntos în NE M-ților Banatului (Carpații Occidentali), cuprins între Culoarul Mureșului (la N), Depr. Hunedoara și Hațeg (la E și SE), Culoarul Bistrei (la S) și Valea Timișului (la V). Este constituit din șisturi cristaline (predominante) și petice de calcare și dolomite cristaline. Prezintă un relief de culmi domoale, larg ondulate și nivelate, cu aspect de platouri, fragmentate de văi înguste sub formă de chei. Are o culme pr., mai înaltă, orientată SV-NE, din care se desprind altele secundare. Alt. max.: 1 374 m (vf. Padeș). Expl. de min. de fier (Ghelari, Teliucu Inferior), de min. complexe (Muncelu Mic, Boița) și de marmură (Ruschița). Masivul P.R. este acoperit, în mare parte, cu păduri de amestec (fag cu conifere), păduri de fag și păduri de gorun și cer (la altitudini mai mici), care alternează cu poieni alcătuite din vegetație secundară de pajiște. Pantele joase și poalele M-ților P.R. sunt ocupate de numeroase așezări de dimensiuni mici, afectate în prezent de un intens fenomen de depopulare. Partea de E a M-ților P.R., cu specific etnografic propriu, este cunoscută sub numele de „Ținutul Pădurenilor".

POIANA SIBIULUI, com. în jud. Sibiu, alcătuită dintr-un sat, situată la poalele de N-NV ale M-ților Cindrel și cele de S ale Colinelor Gârbovei (Pod. Secașelor), în zona etnografică a Mărginimii Sibiului; 2 926 loc. (1 iul. 1996): 1 336 de sex masc. și 1 590 fem. Produse lactate. Creșterea ovinelor. Muzeu etnografic cu exponate referitoare la păstorit. Centru de cojocărit și de pielărie. Important centru de păstorit transhumant, din care au plecat în trecut mulți ciobani, unii dintre ei întemeind așezările de „ungureni" din Subcarpații Gorjului și Vâlcii. Biserica din lemn, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", construită din bârne de brad în anul 1730, păstrează picturi interioare realizate în 1771 de Simion zugravul din Craiova și Constantin zugravul. Iconostas construit, în 1801, de Vasile Munteanu din Săliște. Cod poștal: 2456.

POIANA STAMPEI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 7 sate, situată în partea de V a Depr. Dornelor, pe râul Dorna; 2 297 loc. (1 iul. 1996): 1 179 de sex masc. și 1 118 fem. Stație de c.f. (în satul Poiana Stampei). Expl. de turbă, de andezit și dacit. Fabrică de schweitzer. Izvoare cu ape minerale carbogazoase. Rezervația naturală de floră „Tinovu Mare" (677 ha) — mlaștină oligotrofă acoperită cu exemplare rare de pin (*Pinus sylves-*

tris), cu un strat gros de mușchi de turbă (între care și un relict glaciar tipic — *Sphagnum wulfianum*), numeroase alge (*Eunotia septentrionalis, Eunotia parallela, Frustulia rhomboides, Batrachospermum dornenae* — algă roșie endemică ș.a.) și o specie rară de rogoz *(Carex loliacea)*. Cod poștal: 5993.

POIANA TEIULUI, com. în jud. Neamț, alcătuită din 11 sate, situată la poalele de V ale M-ților Stânișoarei și cele de E-NE ale M-ților Bistriței, pe valea râului Bistrița, la coada lacului de acumulare Izvoru Muntelui; 4 828 loc. (1 iul. 1996): 2 410 de sex masc. și 2 418 fem. Expl. și prelucr. lemnului. Bisericile din lemn cu hramurile „Buna Vestire" (1741, cu foișor și turle adăugate în 1894) și „Trei Ierarhi" (1802), în satul Poiana Largului; bisericile din lemn cu același hram — „Sfântul Gheorghe", în satele Galu (1818) și Petru Vodă (începutul sec. 19) și „Sfântul Dumitru" (1826-1830, reparată în 1903), în satul Călugăreni. În satul Petru Vodă se află o mânăstire de călugări, cu biserica din lemn având hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil", construită în 1990. Din apele lacului de acumulare Izvoru Muntelui se înalță *Piatra Teiului* — o stâncă singuratică, înaltă de 23 m, reprezentând un martor de eroziune, alcătuit din calcare recifale compacte de vârstă cretacică. Declarată rezervație geologică. Cod poștal: 5671.

POIANA ȚAPULUI, localit. componentă a orașului Bușteni, jud. Prahova, situată pe cursul superior al râului Prahova, la poalele M-ților Bucegi, la 800 m alt., la 65 km NV de municipiul Ploiești. Stație de c.f. Așezarea a luat ființă în 1830. Stațiune climaterică și de odihnă de interes general, cu funcționare permanentă, cu climat submontan, tonic, cu veri răcoroase (temp. medie a lunii iul. este de 16°C) și ierni friguroase. Temp. medie anuală este de c. 6°C, iar precipitațiile medii însumează c. 950 mm anual. Aerul curat, lipsit de praf și alergeni, bogat în ozon, presiunea relativ joasă a atmosferei și ionizarea accentuată a acesteia sunt factorii naturali de cură recomandați pentru tratarea nevrozelor astenice, a unor stări de debilitate, de surmenaj fizic și intelectual. Posibilități de drumeții montane în M-ții Bucegi. Biserică. Cod poștal: 2187.

POIANA UZULUI, lac de acumulare construit pe cursul superior al râului Uz (350 ha; vol.: 90 mil. m^3), ale cărui ape pun în mișcare turbinele hidrocentralei omonime (4,15 MW), intrată în funcțiune în 1977, aflată în arealul orașului Dărmănești, jud. Bacău.

POIANA VADULUI, com. în jud. Alba, alcătuită din 11 sate, situată pe pantele de E ale M-ților Bihor; 1 418 loc. (1 iul. 1996): 759 de sex masc. și 659 fem. Punct de plecare spre vf. Curcubăta Mare din M-ții Bihor și spre Muntele Găina. Până la 17 febr. 1968 satul și com. P.V. s-au numit *Neagra*. Cod poștal: 3384.

POIENARI 1. Cetatea ~ → Arefu.

2. Com. în jud. Neamț, alcătuită din 8 sate, situată în partea de V a Pod. Central Moldovenesc, pe râurile Râs și Fundătura; 3 130 loc. (1 iul. 1996): 1 536 de sex masc. și 1 594 fem. Pomicultură. În satul Săcăleni se află o biserică de la sf. sec. 18 și una din 1883; bisericile din lemn cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1792, reparată în 1923) și „Sfinții Voievozi" (1802, cu pridvor adăugat în 1972), în satele Ciurea și Pâncești. Cod poștal: 5578.

POIENARII BURCHII, com. în jud. Prahova, alcătuită din 8 sate, situată în Câmpia Gherghiței, pe interfluviul dintre Ialomița și Prahova; 6 436 loc. (1 iul. 1996): 3 117 de sex masc. și 3 319 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Cod poștal: 2022.

POIENARII DE ARGEȘ, com. în jud. Argeș, alcătuită din 4 sate, situată în partea de NE a Piem. Cotmeana, pe râul Topolog; 1 421 loc. (1 iul. 1996): 669 de sex masc. și 752 fem. Reșed. com. este satul *Poienari*. Pomicultură (pruni, meri, peri). În satul Ceaurești se află o biserică cu hramul „Sfântul Dumitru" (1801), iar în satul Ioanicești, o biserică din zid cu hramul „Înălțarea Domnului" (1880) și una din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1849, cu picturi originare). Cod poștal: 0485.

POIENARII DE MUSCEL, com. în jud. Argeș, alcătuită din 5 sate, situată în partea de E a Muscelelor Argeșului, la poalele de SV ale Dealului Mătău, pe Râu Târgului; 3 729 loc. (1 iul. 1996): 1 917 de sex masc. și 1 812 fem. Reșed. com. este satul *Poienari*. Expl. de lignit (în satul Jugur). Pomicultură (pruni, meri, peri). Biserică având triplu hram — „Sfântul Nicolae, Sfinții Voievozi și Sfântul Ioan" (1854), în satul Jugur. Cod poștal: 0422.

POIENEȘTI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 7 sate, situată în zona Colinelor Tutovei, pe dr. văii

Racova și pe cursul superior al râului Valea Micești; 3 044 loc. (1 iul. 1996): 1 568 de sex masc. și 1 476 fem. Pe terit. satului Poienești au fost descoperite (1949) urmele unei așezări neolitice (milen. 4-3 î.Hr.) și ale uneia geto-dacice, în arealul căreia s-au găsit și două morminte dacice de incinerație (sec. 3 î.Hr.). Tot aici au fost identificate o necropolă și o așezare carpice (sec. 3), și o așezare a populației daco-romane (sec. 4). În satul Florești se află biserica cu hramul „Sfântul Ilie" a mânăstirii Florești, construită (pe locul uneia din 1596) în anii 1852-1854 și terminată în 1883; casele egumenești au fost construite în perioada 1853-1880 — azi spital; turn-clopotniță din 1853; în satul Oprișița există o biserică cu hramul „Sfântul Nicolae" (1846). Cod poștal: 6529.

POIENI, com. în jud. Cluj, alcătuită din 8 sate, situată pe valea superioară a Crișului Repede, în depresiunea omonimă, la poalele de S-SV ale M-ților Meseș și cele de NE ale M-ților Vlădeasa; 6 115 loc. (1 iul. 1996): 2 964 de sex masc. și 3 151 fem. Stație de c.f. (în satul Poieni) și haltă de c.f. (în satul Bologa). Expl. de dacit și andezit (în satele Poieni, Bologa și Morlaca). Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Mat. de constr. Centru de pictură naivă, de sculpturi în lemn și de confecționare a costumelor populare. Satul Poieni apare menționat documentar, prima oară, în anul 1500. Pe terit. satului Bologa, menționat documentar, prima oară, în 1319, au fost descoperite (1878, 1936 și după 1969) vestigiile unui castru roman (203 x 121 m), construit inițial din pământ, refăcut din zid (se pare, în perioada Severilor) și întărit cu două șanțuri de apărare. În apropierea castrului au fost identificate urmele unei așezări civile romane (probabil *Resculum*) din sec. 2-3, din care s-au recuperat fibule, unelte și arme din bronz, *terra sigillata* (vase ceramice romane de un nivel artistic ridicat) provenite din Gallia, vase de sticlă din import, opaițe, monede ș.a. În satul Bologa se află ruinele unei cetăți feudale, din piatră (menționată documentar în 1322) și ale unui masiv turn circular (25 m înălțime). Cod poștal: 3535.

Poieni. Ruinele cetății din satul Bologa

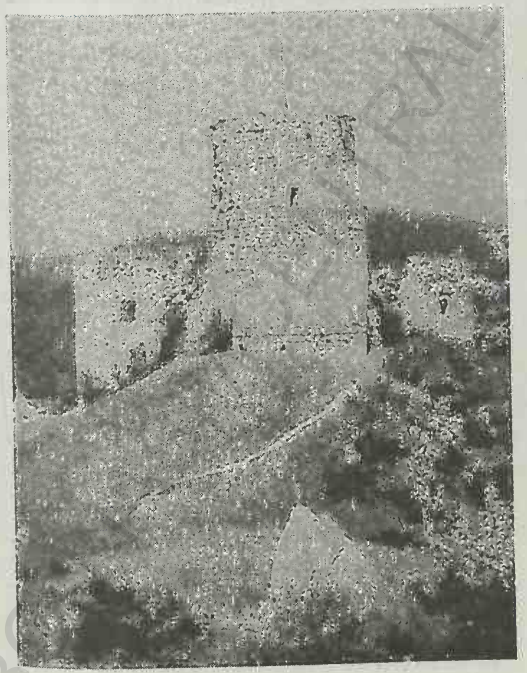

POIENILE DE SUB MUNTE, com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în depresiunea omonimă din M-ții Maramureș, pe râul Ruscova; 10 673 loc. (1 iul. 1996): 5 532 de sex masc. și 5 141 fem. Expl. de min. complexe. Izv. cu ape minerale, numite local „borcuturi". Satul Poienile de sub Munte apare menționat documentar, prima oară, în 1411. Biserica din lemn, ucraineană, cu hramul „Schimbarea la Față" (1788). Cod poștal: 4964.

POIENILE GLODULUI → Poienile Izei.

POIENILE IZEI, com. în jud. Maramureș, alcătuită dintr-un sat, situată în partea de S a Depr. Maramureș, la poalele de N-NE ale M-ților Lăpuș, pe cursul superior al râului Șieu; 1 086 loc. (1 iul. 1996): 543 de sex masc. și 543 fem. Prelucr. artistică a lemnului. Până la 17 febr. 1968, satul Poienile Izei s-a numit *Poienile Glodului* (atestat documentar, prima oară, în 1430), iar până la 10 apr. 1995 a fost sat component al com. Botiza, dată după care a devenit comună de sine stătătoare. Biserică din lemn, cu hramul „Sfânta Parascheva" (construită în 1604 și restaurată în 1711), păstrează picturi interioare executate în 1794, în stil popular, pe lemn. Colecție de icoane pe lemn. Cod poștal: 4997.

POIENIȚA, vârf în partea de N a M-ților Trascău, reprezentând alt. max. a acestora (1 437 m).

POJARUL POLIȚEI, peșteră fosilă, situată în M-ții Bihor, la 1 000 m alt., în apropierea Peșterii

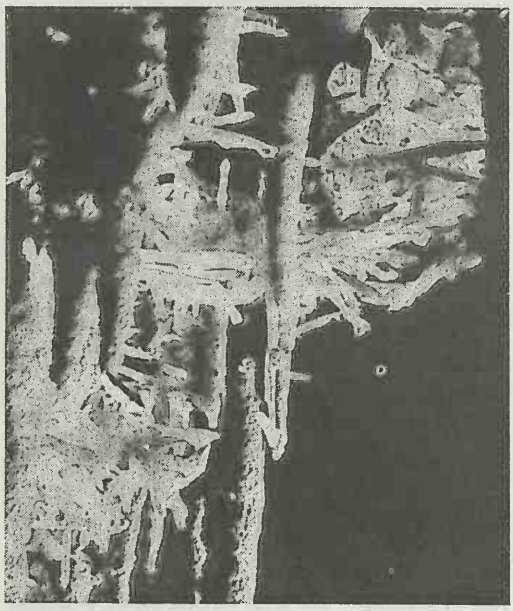

Pojarul Poliţei. Formaţiuni de calcit

Scărișoara, în raza com. Gârda de Sus. Este alcătuită din mai multe galerii strâmte, dezvoltate pe diaclaze, și din câteva săli (Sala Mare, de 23 m lungime, Sala Albă, Sala Hornului, Sala cu Bazine, Sala Scării). Intrarea se face printr-un aven secundar, de formă triunghiulară, cu o înălțime de 2 m și o lățime de 2,5 m. Este una dintre cele mai frumoase peșteri din țară, ornamentată cu formațiuni concreționare dentritice (concrețiuni sub formă de ciorchine) și cristale de calcit alb, care formează un fel de boboci pe un fond de calcit roșu. Numeroase stalagmite (unele cu înălțimi de peste 8 m și diametrul de 6 m), stalactite, blocuri de prăbușire etc. Declarată monument al naturii (1952). Acces interzis (închisă cu grilaj de fier).

Pojorâta. Vedere generală

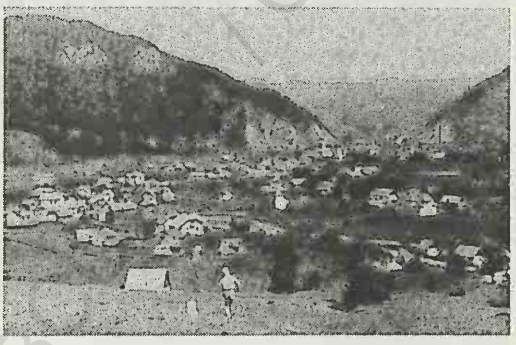

POJEJENA, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 5 sate, situată pe stg. văii Dunării, în partea de V a bazinetului depresionar Moldova Nouă, la poalele de S ale M-ților Locvei; 3 386 loc. (1 iul. 1996): 1 670 de sex masc. și 1 716 fem. Pomicultură. Pe terit. satului Pojejena, menționat documentar, prima oară, în perioada 1690-1700, au fost descoperite urmele unui castru roman din piatră (sec. 2-3) și ale unei așezări civile, în care s-au găsit monumente funerare, statuile lui Hercule, Dionysos ș.a., o tabletă a Cavalerilor danubieni etc. Cod poștal: 1784.

POJORÂTA, com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de N-NV ale masivului Giumalău și cele de SE ale Obcinei Mestecăniș, pe cursurile superioare ale râurilor Moldova și Putna; 3 018 loc. (1 iul. 1996): 1 538 de sex masc. și 1 480 fem. Stații de c.f. (în satele Pojorâta și Valea Putnei). Nod rutier. Expl. de calcar și gresie. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea). Fabrică de caşcaval. Păstrăvărie (pe valea Putnei). Pe terit. com. P. se află schitul Corlățeni (de călugări) înființat în 1936 de familia Corlățeanu; desființat în 1959 prin Decretul 410, schitul a fost reînființat în 1991. Rezervație naturală de molidișuri seculare (290 ha) pe valea Putnei și rezervație paleontologică (stratele de Pojorâta, 1 ha) cu urme de corali. Cod poștal: 5962.

POLIŢENI → Iana.

POLOVRAGI 1. Peșteră în partea de SV a M-ților Căpățânii, la 670 m alt., săpată în versantul calcaros de pe stg. Cheilor Oltețului, în amonte de Mânăstirea Polovragi. Lungimea galerilor: 9 100 m. Ca geneză, peștera reprezintă un meandru fosil al râului Olteț. Este o peșteră relativ caldă (8°C), umedă și lipsită de curenți de aer. Numeroase stalactite și stalagmite. Faună săracă (singura specie este *Trachysphaera spelaea*). Conform legendelor, aici ar fi trăit Zamolxe, zeul geto-dacilor. În sec. 19, această peșteră a fost folosită ca ascunzătoare de către haiduci, iar în 1821 aici s-a ascuns Iancu Jianu, haiduc și căpitan în oastea lui Tudor Vladimirescu. Obiectiv turistic. Cunoscută și sub numele de *Peștera lui Pahomie*.

2. Com. în jud. Gorj, alcătuită din 2 sate, situată în depresiunea omonimă, la poalele de SV ale

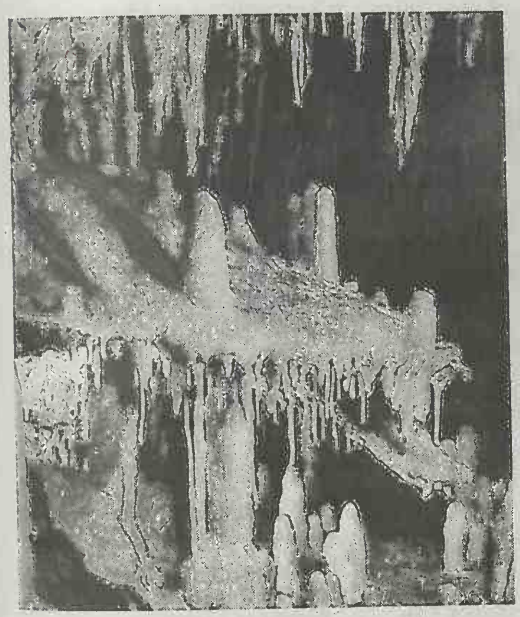

Polovragi (1). Stalactite și stalagmite

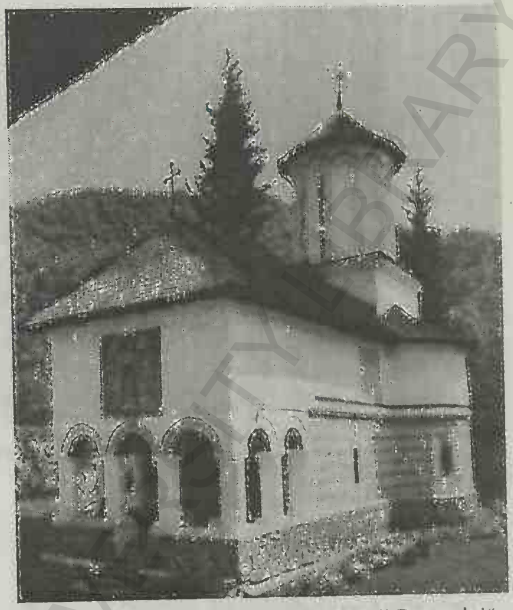

Polovragi (2). Biserica „Adormirea Maicii Domnului" a Mânăstirii Polovragi

M-ților Căpățânii, pe cursurile superioare ale râurilor Olteț și Târâia; 3 071 loc. (1 iul. 1996): 1 493 de sex masc. și 1 578 fem. Zăcăminte de grafit. Centru etnografic și folcloric. Arborete de castan comestibil. Creșterea ovinelor. Localitate cu potențial climateric, cu topoclimat de adăpost, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni. În perimetrul satului Polovragi au fost descoperite (după 1964) vestigiile unei cetăți dacice de tip *dava* (sec. 2-1 î.Hr.), cu două niveluri de locuire, cuprinzând un turn de pază și resturi de tambururi din piatră provenite de la un sanctuar. De aici au fost recuperate unelte și arme din fier, ceramică dacică cenușie (cupe cu reliefuri), monede, o placă din bronz având pe o față imaginea Cavalerilor danubieni. În satul Polovragi se află o mânăstire de maici, situată în vecinătatea Cheilor Oltețului, la poalele masivului Piatra Polovragi, ctitorie din anii 1504-1505 a fraților Radul (comis) și Pătru (spătar), fiii lui Danciul Zamona. Biserica mânăstirii, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (atestată documentar într-un hrisov emis de Matei Basarab la 6 iul. 1648), a fost rezidită în anii 1643-1647 (pe locul bisericii din lemn) prin strădania boierului Danciul Barbu Pârâianu (ambasador al domnului Matei Basarab la Istanbul) și restaurată în anii 1690-1693 prin grija domnului Constantin Brâncoveanu; păstrează picturi murale interioare executate în stil brâncovenesc (în anii 1702-1703, sfințite la 11 sept. 1703), de zugravii Constantinos, Andrei, Gheorghe, Istrate și Hranite, formați la Școala de zugravi de la Hurez. Dintre picturi se remarcă originala reprezentare a muntelui Athos, unică în pictura românească veche, precum și tablourile votive din pronaos, care îi înfățișează pe domnul Constantin Brâncoveanu cu soția, Doamna Maria, și pe Mitropolitul Teodosie al Țării Românești. Biserica bolniței, cu hramul „Sfântul Nicolae", zidită în stil bizantin, în anii 1731-1732, prin osârdia egumenului Lavrentie, păstrează picturi murale interioare executate în 1738 de Gheorghe și Ioan. Mânăstirea Polovragi posedă o colecție de c. 650 de icoane pe sticlă și pe lemn, datând din sec. 18-19, precum și o bibliotecă valoroasă, cu peste 3 000 de vol. în limbile română, slavonă și greacă, printre care se remarcă unele cărți rare, cum sunt *Îndreptarea Legii* (1652), *Evanghelia de la București* (1682), *Apostolul* (1683), precum și unele manuscrise de muzică psaltică (*Evloghionul* lui Anton Pann, 1846, *Anastasimatarul* lui Gherontie, 1863) ș.a.

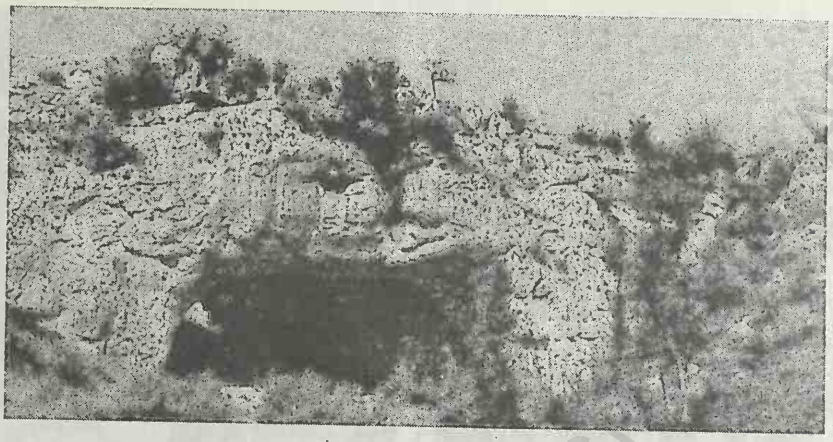

Ponoarele. „Podul Uriașilor"

Chiliile mânăstirii, construite cu etaj și cerdac, înconjură curtea interioară. În satul Polovragi mai există o biserică din lemn, cu hramul „Sfântul Nicolae", datând din anul 1806. Cod poștal: 1353.

POLYAN (sau POLLYAN) → Poiana Blenchii.

POMÂRLA, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Jijiei Superioare cu Dealurile Ibănești, pe cursul superior al Jijiei, la granița cu Ucraina; 3 033 loc. (1 iul. 1996): 1 483 de sex masc. și 1 550 fem. Parc dendrologic. În satul Pomârla se află biserica din lemn cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților", reconstruită în anii 1810-1813 (pe locul uneia din sec. 17) din inițiativa hatmanului Ioniță Basotă. Biserica a fost reparată în anii 1849 și 1887-1891. În satul Pomârla există clădirea fostului liceu-internat „Basotă" (c. 1900). Cod poștal: 6856.

POMEZEU, com. în jud. Bihor, alcătuită din 8 sate, situată în partea de NV a Depr. Beiuș, la poalele de SV ale M-ților Pădurea Craiului, pe râul Holod; 3 746 loc. (1 iul. 1996): 1 872 de sex masc. și 1 874 fem. Satul Pomezeu apare menționat documentar, prima oară, în 1492. Bisericile din lemn cu hramurile „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (sec. 17, cu modificări din 1889 și iconostas pictat din sec. 18) și „Sfântul Nicolae" (1730, pictată în 1867 de M. Palann), în satele Câmpani de Pomezeu și Vălani de Pomezeu. Cod poștal: 3612.

POMI, com. în jud. Satu Mare, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Someșului cu Dealurile Codrului, pe stg. văii Someșului; 2 380 loc. (1 iul. 1996): 1 189 de sex masc. și 1 191 fem. Expl. lemnului. Satul Pomi apare menționat documentar, prima oară, în 1407, cu numele *Remethe*. În satul Aciua, menționat documentar, prima oară, în 1394, se află biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Dumitru" (1862), iar în satul Borlești, atestat documentar în 1585, biserica ortodoxă cu hramul „Sfântul Vasile cel Mare" (1847) și o biserică romano-catolică având hramul „Sfântul Arhanghel Mihail" (1800). În arealul satului Borlești există poieni cu lalele pestrițe și cu narcise. Cod poștal: 3947.

PONOARE, Rezervația Bosanci—Ponoare → Bosanci.

PONOARELE, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 15 sate, situată în partea de N-NE a Pod. Mehedinți; 2 966 loc. (1 iul. 1996): 1 461 de sex masc. și 1 505 fem. Centru de manifestări etnofolclorice (Sărbătoarea liliacului are loc anual, în luna mai), de țesături și cusături populare. În satul Gărdăneasa se află biserica cu hramul „Sfânta Treime" (1887); bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1766) și „Sfinții Îngeri" (1792, refăcută ulterior din zid), în satele Ponoarele și Proitești. Rezervație naturală botanică (20 ha) alcătuită, predominant, din tufe de liliac *(Syringa vulgaris)*. Pe supr. calcaroase din această zonă se dezvoltă și unele plante rare, cum sunt: *Cirsium acaule, Acnatherum calamagrostis, Carlina utzka* ș.a. și trăiesc unele reptile sudice (*Lacerta viridis, Vipera ammodytes* ș.a.). În satul Ponoarele se află „Podul Uriașilor" („Podul lui Dumnezeu" sau Podul natural de la Ponoarele) — o boltă naturală cu o deschidere de 25 m, o

lungime de 61 m, o lățime de 8 m și o înălțime de 9,7 m, peste care trece o șosea. Acest pod natural reprezintă resturile tavanului unei peșteri prăbușite. Declarat monument al naturii. Cod poștal: 1534.

PONOR, com. în jud. Alba, alcătuită din 6 sate, situată la poalele de N ale M-ților Trascău, pe râurile Cheia și Geogel; 776 loc. (1 iul. 1996): 399 de sex masc. și 377 fem. În satul Geogel, menționat documentar, prima oară, în 1867, se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1751, pictată în 1756 de Ion din Beriu, cu altar din piatră realizat în 1840). Satul Ponor apare menționat documentar, prima oară, în 1648. Rezervație naturală („Vânătările Ponorului"). Cod poștal: 3325.

PONS AUGUSTI → Marga.

PONTUS EUXINUS, numele antic al Mării Negre, însemnând în limba greacă „marea ospitalieră". Această denumire a fost atribuită Mării Negre de către greci, care au dorit să schimbe vechiul nume persan *axsaena* (= negru), înțeles de aceștia ca *axeinos* (= neospitalier).

POPEȘTI 1. Com. în jud. Argeș, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Găvanu-Burdea, pe cursurile superioare ale râurilor Teleorman și Bucov; 4 070 loc. (1 iul. 1996): 1 940 de sex masc. și 2 130 fem. Expl. de petrol. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1836-1843), în satul Palanga. Cod poștal: 0394.

2. Com. în jud. Bihor, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Bistra-Popești, în zona Dealurilor Barcăului, pe cursul superior al râului Bistra; 9 513 loc. (1 iul. 1996): 4 752 de sex masc. și 4 761 fem. Stație finală de c.f. (în satul Popești). Nod rutier. Expl. de lignit (în satele Cuzap, Varviz, Vărzari, Voivozi) și de șisturi și nisipuri bituminoase (în satul Budoi). Termocentrală (în satul Voivozi). Satul Popești apare menționat documentar, prima oară, în 1435 (*Possessio walachalis Papfalwa*). Cod poștal: 3791.

3. Com. în jud. Iași, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Jijiei Inferioare cu Pod. Central Moldovenesc; 3 597 loc. (1 iul. 1996): 1 846 de sex masc. și 1 751 fem. Creșterea bovinelor. În satul Popești, menționat documentar, prima oară, în 1476, se află biserica din zid cu hramul „Sfinții Voievozi" (1776, reparată în 1937 și 1947), biserica din lemn cu hramul „Sfânta Treime" (1700, cu pridvor adăugat în 1920 și tencuită la interior în 1947) și conacul „Cantacuzino-Pașcanu" (începutul sec. 18, cu transformări ulterioare care i-au dat o înfățișare neoclasică) amplasat în mijlocul unui parc; bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1785) și „Sfântul Nicolae" (sec. 18, rezidită în 1857), în satul Doroșcani; bisericile cu hramurile „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1833) și „Sfântul Dumitru" (1835), în satele Hărpășești și Obrijeni. Cod poștal: 6633.

4. Com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 7 sate, situată în partea de NE a Piem. Oltețului, pe cursul inf. al râului Luncavăț; 3 384 loc. (1 iul. 1996): 1 681 de sex masc. și 1 703 fem. În satul Meieni se află o biserică din zid din 1835, iar în satul Urși o biserică din lemn, cu dublu hram — „Buna Vestire și Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1757). Cod poștal: 1028.

5. Sat aparținând orașului Mihăilești, jud. Giurgiu, pe terit. căruia au fost descoperite urmele unei așezări fortificate geto-dacice (sec. 2-1 î.Hr.), identificată ipotetic cu *Argedava* — important centru politic și reșed. unei căpetenii geto-dacice (probabil a lui Burebista).

POPEȘTI-LEORDENI, com. în jud. Ilfov, alcătuită dintr-un sat, situată în Câmpia Bucureștiului, pe dr. văii Dâmbovița; 13 810 loc. (1 iul. 1996): 6 738 de sex masc. și 7 072 fem. Nod rutier. Uzină de anvelope („Danubiana" S.A.) și de articole tehnice din cauciuc; fabrică de fire și fibre artificiale. Termocentrala „București-Sud". Preparate din carne. Creșterea bovinelor și porcinelor. Sere legumicole. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Bisericile cu hramurile „Sfântul Alexandru" (1672-1676) și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1808, cu un valoros tablou votiv pictat de Nicolae Polcovnicu în 1825). Curte boierească, fortificată cu ziduri înalte și contraforturi, aparținând marelui vornic Mihail Manu (sec. 18). Între 23 ian. 1981 și 12 apr. 1996 a făcut parte din Sectorul Agricol Ilfov.

POPINA, insulă situată în partea de N a lacului Razim, la c. 6 km NV de gura de vărsare a canalului Dunavăț. Supr.: 98 ha. Este formată din calcare mezozoice, acoperite de un strat de loess. Insula apare cartografiată, prima oară, în 1835, pe o hartă rusă, cu numele popular *Pochina*. Vegetația este reprezentată prin tufișuri de cătină și prin câteva specii de plante ierbacee (cimbrișor, nalbă,

volbură ș.a.). Loc de cuibărit sau de pasaj pentru numeroase păsări (gâsca, rața, pescărușul argintiu, ciocîntors, călifar alb, călifar roșu etc.).

POP IVAN, masiv muntos în partea de NV a M-ților Maramureș, situat între râurile Repedea (la E), Ruscova (la S), Vișeu (la SV), Bistra (la V) și granița cu Ucraina (la N). Alcătuit din șisturi cristaline (micașisturi și paragnaisuri), din gresii și argile marnoase. Alt. max.: 1 937 m.

POPLACA, com. în jud. Sibiu, alcătuită dintr-un sat, situată în SV Depr. Sibiu, la poalele de NE ale M-ților Cindrel; 1 769 loc. (1 iul. 1996): 851 de sex masc. și 918 fem. Expl. de calcar. Satul Poplaca apare menționat documentar, prima oară, în 1488, cu numele *Gonczesdorff*. Biserică ortodoxă, cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul" (1793), cu zid de incintă construit în 1818. Cod poștal: 2452.

POPOVĂȚ, peșteră în SV României, în NE M-ților Anina, pe versantul drept al Văii Caraș, la 421 m alt., la 15 km S de municipiul Reșița. Lungime: 1 121 m. Descoperită în 1890 și cercetată în 1936-1939, 1961-1965. Alcătuită din șapte săli mari, legate între ele prin galerii de diferite dimensiuni, care prezintă numeroase sifoane, conuri de grohotiș, lapiezuri, polițe din silex, stalactite și stalagmite uriașe, coloane, formațiuni concreționare etc. Temp. aerului din interior este de 9°C, iar umezeala de 100%. Faună variată (lilieci, melci, insecte). Resturi scheletice de *Ursus spelaeus* și de *Cricetulus migratorius* (rozător fosil); urme ale activității umane (unelte din os). Rezervație speologică (din 1963). Greu accesibilă.

POPRICANI, com. în jud. Iași, alcătuită din 9 sate, situată în Câmpia Jijiei Inferioare, pe dr. văii Jijia; 5 525 loc. (1 iul. 1996): 2 829 de sex masc. și 2 696 fem. În satul Popricani, menționat documentar, prima oară, în 1476, se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1812), iar în satul Cârlig, biserica cu hramul „Sfântul Prooroc Isaia" (1815, reparată în 1888-1889). Cod poștal: 6677.

PORCEȘTI 1. → Moldoveni.

2. → Turnu Roșu (2).

POROINA MARE, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 4 sate, situată în partea de S a Piem. Bălăciței, pe cursul superior al râului Drincea; 1 546 loc. (1 iul. 1996): 721 de sex masc. și 825 fem. Pe terit. satului Poroina Mare a fost descoperit, la sf. sec. 19, un *rhyton* (cupă în formă de corn) din argint aurit (sec. 3 î.Hr.). Cod poștal: 1554.

POROLISSUM → Mirșid.

POROSCHIA, com. în jud. Teleorman, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Boian, pe cursul inf. al râului Vedea; 4 796 loc. (1 iul. 1996): 2 372 de sex masc. și 2 424 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Viticultură. Cod poștal: 0721.

PORTIȚA, mică lagună în partea de SE a complexului lagunar Razim, între grindurile Cosna (la NE) și Chituc (la SV), prin care se face schimbul de ape între lacul Razim și Marea Neagră. La începutul sec. 18 (1710) figura pe diferite hărți europene. Cherhana. Complex turistic. Cunoscută și sub numele de *Gura Portiței*.

PORȚILE DE FIER, denumirea (în sens restrâns) sub care este cunoscut sectorul inf. al defileului Dunării, cuprins între localit. Vârciorova și Gura Văii, în lungime de 9 km. În această zonă, lățimea fluviului se îngustează până la 600 m, iar căderea apei, înainte de regularizarea cursului, se făcea pe o pantă de 238 cm/km. Înainte de construirea barajului și crearea lacului de acumulare, în acest sector (cu multe praguri, stânci emerse la ape mici, cu vâltori și repezișuri), navigația se efectua în condiții extrem de grele, aici având loc numeroase naufragii (trecerea prin defileul Dunării dura 120 de ore, iar navigația era posibilă numai pe timpul zilei). Din cauza condițiilor dificile de navigație, în perioada 1890-1898 s-a amenajat, pe traseul unui vechi canal construit de romani, un canal de navigație pe malul iugoslav, cu o lățime de 75 m și adâncime de 2 m, prin care treceau vasele tractate de locomotive (halaj). Din 1957, în această regiune s-a desfășurat o intensă activitate de cercetare topografică, hidrologică, geologică, geofizică, geotehnică etc., în vederea construirii nodului hidroenergetic și de navigație „Porțile de Fier I", proiect realizat de România în colaborare cu Iugoslavia (7 sept. 1964-sept. 1971). Corpul barajului, construit între localit. Gura Văii (România) și Șip (Iugoslavia), are o lungime de 868 m și o înălțime de 60,40 m, permițând ridicarea nivelului apelor Dunării cu c. 33 m peste nivelul mediu și crearea lacului de acumulare „Porțile de Fier I" (130 km lungime; lățime max.: 5 km; supr.: c. 700 km^2; volum: 2,1 md.^{3}). Prin crearea acestui lac, obstacolele naturale de pe cursul Dunării au

dispărut, iar navigația s-a îmbunătățit și datorită celor două ecluze (fiecare dintre ele având 310 m lungime, 34 m lățime și 4,5 m adâncime), care asigură posibilitatea traversării simultane a unor convoaie de nave în 31 de ore (față de 120 de ore în trecut), inclusiv noaptea. Cele două hidrocentrale, cu o putere totală instalată de 2 100 MW și o producție de peste 11 miliarde kWh anual, au intrat în funcțiune cu primele turbogeneratoare în 1971. Hidrocentrala de pe malul românesc, cu 6 grupuri electrogene de câte 175 MW fiecare (în total 1 050 MW), a început să funcționeze cu întreaga capacitate la 16 mai 1972. Construirea acestui gigant hidroenergetic, unul dintre cele mai mari din Europa, a determinat schimbări esențiale de ordin fizico- și economico-geografic: ins. Ada-Kaleh a dispărut sub apele lacului de acumulare; afl. Dunării și-au înălțat gura de vărsare, ca urmare a creșterii nivelului apelor din lacul de acumulare, cu peste 33 de m; vechea vatră a orașului Orșova a fost inundată de apele lacului, iar localit. a fost strămutată pe terasele mai înalte ale Dunării și pe versanții M-ților Almăj; vechile căi de comunicație (șoseaua și c.f.) din lungul defileului au fost înghițite de ape, construindu-se altele noi (noua linie de c.f. de 24 km lungime, electrificată, a fost dată în exploatare în 1969). Noua entitate fizico- și economico-geografică s-a încadrat perfect în peisaj și în circuitul turistic al zonei și al țării. În timpul săpăturilor efectuate pentru construirea complexului hidroenergetic, au fost scoase la iveală vestigiile unor așezări și culturi din Paleolitic (o falangă de cal cu decor incizat, geometric, săpăligi din corn de cerb), din Epoca mijlocie a bronzului (vase ceramice cu decor geometric unghiular, aparținând Culturii Vatina — 1500-1300 î.Hr.), din perioada dacică și romană târzie. Tot aici a fost descoperit un tezaur traco-getic, alcătuit dintr-un coif din argint și un pahar din argint în formă de pâlnie dublă, cu decor zoomorf în relief, asemănător celui de la Agighiol. Într-o accepțiune mai largă, denumirea *Defileul Dunării de la Porțile de Fier* este utilizată pentru întregul sector de vale care străbate Carpații, despărțind M-ții Banatului de pe terit. României de capătul sud-vestic al Carpaților, aflat pe terit. Serbiei. Acest sector, cunoscut de localnici sub numele de *clisură*, este alcătuit dintr-o succesiune de mici defilee, separate de bazinete depresionare: defileul Gura Nerei—valea Rilii; Depr. Moldova Nouă; defileul Pescari—Alibeg; Depr. Liubcova; defileul Berzasca—Greben; o porțiune de vale mai largă între Greben și Plavișeviță; Cazanele Mari; bazinetul Dubova; Cazanele Mici; Depr. Ogradena—Orșova și defileul Porțile de Fier propriu-zis, după care Dunărea iese din spațiul carpatic, pătrunzând în Depr. Turnu Severin. În defileu se întâlnesc câteva sectoare cu relief carstic complex, cuprinzând și o serie de peșteri ocrotite (la Pescari, Sirinia, Sviniță, Cazane). Flora este bogată și foarte interesantă, cu numeroase elemente sudice, unele foarte rare în România (*Daphne laureola, Campanula crassipes*); există și câteva endemisme proprii acestui defileu: *Prangos carinata, Tulipa hungarica* spp. *undulatifolia, Stipa danubialis*. Tot aici se află și o serie de rezervații naturale, iar în viitor se preconizează realizarea unui parc național sau a unui parc transfrontalier, având în vedere că pe malul drept se află aria protejată Gerdap. Astfel ar putea fi pus în valoare potențialul turistic, insuficient utilizat până acum din cauza restricțiilor impuse în trecut în zonele de frontieră.

PORȚILE DE FIER I → Porțile de Fier.

PORȚILE DE FIER II → Gogoșu (2).

PORUMBACU DE JOS, com. în jud. Sibiu, alcătuită din 5 sate, situată în partea de V a Depr. Făgăraș, la poalele de N ale M-ților Făgăraș și cele de SE ale Pod. Hârtibaci, pe cursul mijlociu al Oltului și pe râul Porumbacu; 3 001 loc. (1 iul. 1996): 1 506 de sex masc. și 1 495 fem. Stație de c.f. (în satul Porumbacu de Jos) și halte de c.f. (în satele Colun și Scoreiu). Expl. de calcar (în satul Porumbacu de Sus). Centru de prelucr. artistică a lemnului, de țesături și cusături. Pomicultură. În satul Porumbacu de Jos, menționat documentar, prima oară, în 1546, cu numele *Warembach*, se află clădirea vechiului Oficiu poștal-tranzit (1756-1760); bisericile ortodoxe cu hramurile „Nașterea Domnului" (1806) și „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1811), în satele Sărata și Colun. Cod poștal: 2412.

POSADA, loc neidentificat, probabil în Țara Loviștei, unde oastea Țării Românești, comandată de Basarab I, a biruit (9-12 nov. 1330) armata invadatoare a regelui ungur Carol I Robert de Anjou, suzeranul său, eveniment ce a marcat obținerea și consolidarea independenței Țării Românești.

POSEŞTI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 10 sate, situată în Subcarpații Buzăului; 4 533 loc. (1 iul. 1996): 2 254 de sex masc. și 2 279 fem. Reșed. com. este satul *Poseștii-Pământeni*. Pomicultură (meri, pruni, peri, nuci). În satul Poseștii-Pământeni se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Voievozi" (1732); bisericile cu hramurile „Sfântul Gheorghe" și „Sfinții Voievozi", în satele Bodești și Valea Plopului. Cod poștal: 2126.

POSNEAZI → Moldova Nouă.

POSTĂVARU, masiv muntos în partea de SV a Carpaților Orientali, în grupa M-ților Bârsei, situat între văile Ghimbășel și Timiș, în vecinătatea de S a Brașovului (12 km). Alcătuit din calcare jurasice, conglomerate și marne. Frecvente fenomene carstice și abrupturi dezvoltate pe calcare. Alt. max.: 1 802 m (vf. Postăvaru). Importantă bază turistică și a sporturilor de iarnă: cabane, teleferic (din Poiana Brașov), pârtii de schii. Releu de televiziune. Cunoscut și sub denumirea de *Cristianu Mare*.

POȘAGA, com. în jud. Alba, alcătuită din 7 sate, situată în Depr. Sălciua, pe pantele de N ale M-ților Trascău și cele de E ale Muntelui Mare, la confl. râului Poșaga cu Arieșul; 1 558 loc. (1 iul. 1996): 774 de sex masc. și 784 fem. Stație de c.f. (în satul Lunca) și haltă de c.f. (în satul Poșaga de Jos). Muzeu etnografic. Reșed. com. este satul *Poșaga de Jos*, atestat documentar, prima oară, în 1365. Expl. de calcare compacte. În satul Poșaga de Sus se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" (1789), iar în satul Poșaga de Jos, schitul „Izvoru Poșaga", cu biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" — ctitorie călugărească din anul 1935 (renovată în 1980-1989). În arealul com. P. se află rezervația Șesul Craiului de la Scărița-Belioara, care cuprinde mai multe rarități floristice, printre care se numără și strugurii ursului *(Arctostaphyllos uva-ursi)*. Cod poștal: 3378.

POȘTA → Poșta Câlnău.

POȘTA CÂLNĂU, com. în jud. Buzău, alcătuită din 6 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Râmnicului cu Subcarpații Buzăului, la poalele de S ale Dealurilor Blăjani și Buda, pe râul Câlnău; 5 774 loc. (1 iul. 1996): 2 863 de sex masc. și 2 911 fem. Fermă avicolă. Centru de ceramică populară. Satul Poșta Câlnău apare menționat documentar, prima oară, în 1519. Până la 17 febr. 1968, satul și com. Poșta Câlnău s-au numit *Poșta*. Cod poștal: 5140.

POTABISSA → Turda (3).

POTAISSA → Turda (3).

POTCOAVA, com. în jud. Olt, alcătuită din 5 sate, situată în zona de contact a Piem. Cotmeana cu Câmpia Boian, pe râul Plapcea; 6 381 loc. (1 iul. 1996): 3 143 de sex masc. și 3 238 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 5 ian. 1875) în satul Potcoava și haltă de c.f. (în satul Sinești). Nod rutier. Expl. de petrol. Fabrică de confecții. Viticultură. Localitate cu potențial balneoclimateric, cu ape minerale (de sondă) clorurate, sodice, iodurate, bromurate. Bisericile cu hramurile „Cuvioasa Parascheva" (1684), „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1798) și „Sfântul Nicolae" (1879), în satele Trufinești, Sinești și Potcoava-Fălcoeni. Cod poștal: 0555.

POTELU, lac de luncă (72 km^2), situat pe stg. văii Dunării, în perimetrul satului Potelu din com. Ianca, jud. Olt, desecat la sf. anilor '60 ai sec. 20 pentru ca terenul pe care îl ocupa să fie inclus în circuitul agricol.

POTLOGI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată în Câmpia Titu, pe stg. văii Argeșului, pe râul Potopu; 8 423 loc. (1 iul. 1996): 4 136 de sex masc. și 4 347 fem. Nod rutier. Expl. de petrol. Culturi de cereale, leguminoase pentru boabe, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. În satul Potlogi se află un palat în stil caracteristic brâncovenesc, construit de Constantin Brâncoveanu în anii 1698-1699 pentru fiul său Constantin. Clădirea se desfășoară pe două niveluri, având la fațadă o dublă *loggie* etajată. Camerele sunt boltite, având decorație cu panouri florale de inspirație persană, realizate în stuc. În cadrul incintei fortificate a palatului există o biserică având hramul „Sfântul Dumitru" (1683) și o cuh-

Potlogi. Palatul lui Constantin Brâncoveanu

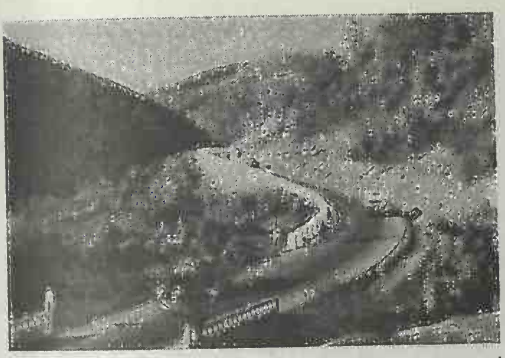

Valea Prahovei la Azuga

Râul Prahova în aval de Comarnic

Prahova (1)

nie cu bolți. În satul Pitaru se află casa natală a pictorului Nicolae Grigorescu, statuia acestuia și două biserici având același hram — „Adormirea Maicii Domnului", una construită în anii 1727-1730 și alta în 1784, iar în satul Românești există biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" (1878-1880). Cod poștal: 0123.

PRAETORIA AUGUSTA → Târgu Secuiesc (2).

PRAHOVA 1. Râu, afl. stg. al Ialomiței pe terit. com. Adâncata (jud. Ialomița); 193 km; supr. bazinului: 3 738 km^2. Izv. de sub pasul Predeal, de la 1 020 m alt., din zona de N a orașului Predeal, și curge mai întâi vijelios pe direcție N-S, pe o pantă de 14 ‰, până în amonte de Comarnic, despărțind M-ții Bucegi de M-ții Baiului. În această porțiune a cursului superior al râului P., considerată de geografi ca linie de demarcație între Carpații Meridionali și Carpații Orientali, valea P. are caracter tipic montan, lărgindu-se ușor în câteva locuri, formând bazinetele Azuga, Bușteni, Sinaia (la Sinaia, P. își schimbă direcția de curgere către SE), iar apoi formează un mic, dar spectaculos defileu, între Sinaia și Posada, sculptat în stratele de Sinaia. După ce scapă din „chingile" defileului sălbatic, în aval de Posada, pătrunde în zona subcarpatică unde albia se lărgește, râul se despletește (din cauza pantei care se atenuează foarte mult, ajungând la 6,2‰), meandrează și sporește în volum (7,41 m^3/s la Comarnic, față de 4,96 m^3/s la Sinaia). În aval de Câmpina, din cauza bruștei scăderi a pantei, se produc puternice sedimentări, fapt ce determină crearea unei arii de divagare a râului, în care acesta își schimbă frecvent cursul în urma viiturilor. În aval de Bănești, P. își domolește cursul și mai mult și se adâncește (cu c. 40 m) în propriul său con de dejecție, după care intră în Câmpia Ploieștiului, unde se îndreaptă treptat către E, apoi drenează Câmpia Gherghiței, sporindu-și debitul până la 23,8 m^3/s în zona de vărsare, ca urmare a aportului unor afluenți. În perimetrul montan și subcarpatic, unde râul P. trece prin orașele Azuga, Bușteni, Sinaia, Comarnic și prin municipiul Câmpina, se află una dintre cele mai frecventate zone turistice ale țării, cunoscută sub numele de Valea Prahovei, și, totodată, arealul cu cel mai intens trafic rutier și feroviar dintre Muntenia și Transilvania. Afl. pr.: Azuga, Doftana, Teleajen, Cricovu Sărat (pe stg.), Poliștoaca, Valea Cerbului, Izvoru Dorului, Belia ș.a. (pe dr.).

2. **Subcarpații Prahovei**, mare unitate subcarpatică de relief, parte componentă a Subcarpaților de Curbură, situată între râurile Teleajen (la E) și Dâmbovița (la V), alcătuită dintr-un ansamblu de masive și culmi deluroase, de dimensiuni și orientări diferite, cu înălțimi cuprinse între 300 și 850 m alt., care alternează succesiv cu o serie de depresiuni subcarpatice. Această treaptă intermediară de relief, aflată între munți și câmpie, cu un grad ridicat de complexitate geografică și un intens proces de umanizare, cuprinde dealurile Bughei, Bucovelului, Trestioarei, Petriceaua, Măcești, Doftănețului, Câmpinițel, Proviței, Filipești, Teiș, Talei, Bezdead, Miercani, Ocnițel, Vulcanei, Bărbulețului ș.a., între care se află cuibărite numeroase depresiuni și culoare de vale, printre care Podeni, Mislea, Aluniș, Slănic, Brebu, Câmpina, Ocnița, Pucioasa, Bezdead, Valea Lungă, Vulcana, Pietrari ș.a. În cadrul dealurilor subcarpatice se remarcă pintenii paleogeni de la Homorâciu și Vălenii de

Munte care se înscriu în relief ca dealuri înalte, cu aspect de muncei, aici întâlnindu-se Dealurile Priporului (823 m) și Lazuri (770 m), care domină depresiunile Vălenii de Munte, Drajna și Măneciu. Alt. max. din Subcarpații Prahovei se întâlnește în Dealul Sultanu (849 m). Subcarpații Prahovei sunt constituiți predominant din formațiuni mio-pliocene (gresii, argile, marne, șisturi argiloase, marne nisipoase ș.a.), la care se adaugă unele formațiuni paleogene și cuaternare. În structurile aquitanian-helveține ale Miocenului se întâlnesc frecvent argile cu blocuri de sare sau cu gips, iar în cele ponțiene și daciene ale Pliocenului apar zăcăminte de țiței și, respectiv, orizonturi de lignit. Subcarpații Prahovei au suferit, de-a lungul erelor geologice, puternice cutări și falieri, în urma cărora au apărut mari sinclinale (Slănic-Bezdead ș.a.) și anticlinale (Șotânga-Doicești de 17 km lungime și 7 km lățime, Țintea-Băicoi, Moreni-Gura Ocniței, Dolani-Tătărani ș.a.), care conțin bogate și variate zăcăminte de minerale utile. Climatul delurilor subcarpatice se caracterizează prin temp. medii anuale de 8-10°C și precipitații cuprinse între 500 și 1 000 mm anual, care favorizează dezvoltarea pădurilor de foioase (în special gorun și fag) ce acoperă peste 65% din supr. dealurilor subcarpatice. Subcarpații Prahovei se subdivid în *Subcarpații Ialomiței* și *Subcarpații Teleajenului*.

3. Județ situat în partea central-sud-estică a României, în zona central-nordică a Munteniei, în bazinele hidrografice ale râurilor Prahova și Teleajen, la intersecția paralelei de 45° latitudine N cu meridianul de 26° longitudine E, străjuit la N de versantul de E al M-ților Bucegi și de culmile sudice ale M-ților Baiu, Grohotiș, Ciucaș și Tătaru. Jud. P. se învecinează cu jud. Brașov (N-NV), Buzău (E-NE), Ialomița (SE), Ilfov (S) și Dâmbovița (V). *Supr.*: 4 716 km² (1,98% din supr. țării). *Populația* (1 iul. 1996): 868 099 loc. (3,84% din populația țării — cel mai mare județ al țării ca număr de locuitori), din care 423 262 loc. de sex masc. (48,76%) și 444 837 loc. de sex fem. (51,24%). *Populația urbană*: 454 728 loc. (52,38%); *rurală*: 413 371 loc. (47,62%). *Densitatea*: 184 loc./km² (locul 1 pe țară). *Structura populației pe naționalități* (la recensământul din 7 ian. 1992): 98,64% români, 1,12% țigani, 0,10% maghiari, 0,05% germani, 0,09% alte minorități (ucraineni, sârbi, evrei, greci ș.a.). *Reședința*: municipiul Ploiești. *Orașe*: Azuga, Băicoi, Boldești-Scăeni, Breaza, Bușteni, Câmpina (municipiu), Comarnic, Mizil, Plopeni, Sinaia, Slănic, Urlați, Vălenii de Munte (este județul cu cele mai multe orașe din țară). *Comune*: 86. *Sate*: 405. *Localit. componente ale orașelor și municipiilor*: 40.

Relief variat, dispus în trei trepte majore ce se succed de la NV către SE, pe o diferență de nivel de 2 433 m (de la 2 505 m în vf. Omu, alt. max. a jud. P., la 72 m în Câmpia Gherghiței). În cadrul jud. P., forma predominantă de relief o constituie câmpiile (37,3%), reprezentate prin Câmpia Ploieștiului și porțiuni din câmpiile Gherghiței, Vlăsiei și Săratei. Zona centrală a jud. P. este ocupată, în proporție de 36,5%, de Subcarpații Prahovei, fragmentați de o rețea densă de ape curgătoare, cu o structură complexă de anticlinale, sinclinale, brahianticlinale și cute diapire, ce conțin variate resurse de subsol. În partea de N și NV a jud. P., se extind, pe 26,2% din supr. sa, câteva masive muntoase care aparțin Carpaților Orientali (M-ții Ciucaș, cu vf. Ciucaș de 1 954 m, situat la limita cu jud. Brașov, și vf. Zăganu de 1 883 m, M-ții Tătaru, cu vf. Tătaru Mare de 1 477 m alt., M-ții Grohotiș, cu vârful omonim de 1 767 m alt., și M-ții Baiului sau Gârbovei, cu vf. Neamțu de 1 926 m alt.), precum și versantul de E al M-ților Bucegi, cu un veritabil aspect alpin, care domină Valea Prahovei cu un abrupt impresionant, de peste 1 000 m. Sectorul prahovean al M-ților Bucegi, cu aspectul lor impunător, deosebit de atractiv pentru drumeții, turism, alpinism, prezintă o succesiune de poduri structurale înclinate ușor spre SV (formând binecunoscutul Platou al Bucegilor), dominate de câteva vârfuri ce depășesc 2 000 m alt. (Omu, Coștila, Caraiman, Jepii Mari, Jepii Mici, Piatra Arsă, Furnica, Vârfu cu Dor ș.a.), precum și unele forme de relief rezultate în urma proceselor complexe de eroziune (Sfinxul, Babele) și în urma acțiunii glaciației cuaternare.

Climă temperat-continentală, cu diferențieri mari între unitățile montane și cele de câmpie, evidențiate și prin amplitudinea termică max. de 77,4°C, rezultată din cumularea valorilor termice extreme. Regimul climatic general se caracterizează prin veri călduroase (uneori secetoase) și ierni reci, marcate uneori de viscole, în zona de câmpie și prin veri răcoroase și ierni aspre, cu strat gros de zăpadă care se menține o perioadă îndelungată de

timp în reg. montane. Ținuturile dealurilor și depresiunilor subcarpatice au caracteristici climatice intermediare față de cele două areale învecinate. Valorile termice medii anuale variază între 10,6°C în câmpie (la Ploiești), 9,3°C în Subcarpați (la Câmpina) și –2,6°C pe crestele înalte ale munților (la vf. Omu). Temp. max. absolută (39,4°C) a fost înregistrată la Ploiești (10 aug. 1945), iar temp. minimă absolută (–38°C) la vf. Omu (10 febr. 1929). Precipitațiile sunt repartizate neuniform, ca urmare a marilor deosebiri altitudinale ale reliefului, oscilând între 588 mm anual în câmpie (la Ploiești), 776 mm anual în zona subcarpatică (la Doftana), 840 mm anual la poalele munților (la Bușteni) și 1 346 mm anual pe crestele înalte ale munților (la vf. Omu). Vânturile predominante bat cu o frecvență mai mare dinspre NE (12,7%) și N (10,2%) în câmpie (la Ploiești), dinspre NV (15,2%) și N (9,9%) în Subcarpați (la Câmpina) și dinspre SV (25%) și V (20,8%) în zonele montane înalte (vf. Omu). Vitezele medii anuale variază între 1,7 m/s în câmpie și 11,5 m/s pe vf. Omu.

Rețeaua hidrografică, cu o densitatea medie de 0,4 km/km^2 (valori mai mari, de peste 0,7 km/km^2, se înregistrează în zonele montană și subcarpatică), aparține în cea mai mare parte bazinului râului Prahova, al cărui curs se desfășoară aproape integral pe terit. jud. P. (doar 6 km în cursul superior drenează terit. jud. Brașov), colectând majoritatea râurilor din perimetrul acestuia (cele mai mari fiind Doftana, Teleajen și Cricovu Sărat, cu afl. lor). Extremitatea de SV a jud. P. este traversată, mai întâi, pe o distanță de c. 10 km, de râul Ialomița (care apoi, pe o lungime de c. 30 km, formează limita de S a acestui jud. cu jud. Ilfov), precum și de afl. său Cricovu Dulce, iar cea de SE este drenată de râul Ghighiu (afl. dr. al Săratei) cu afl. săi Bălana și Tohăneanca. Lacurile naturale, de tip liman fluviatil, se află în zona de câmpie, pe stg. Ialomiței (lacurile Balta Doamnei, Curcubeu, Sărăcineanca) sau pe râul Bălana (lacul Fulga), iar

dintre lacurile din zona subcarpatică, în afara celor de la Brebu (3,8 ha; ad. max.: 12 m), Vitioara (6 ha; ad. max.: 2 m) și Câmpina (lacurile Bisericii și Peștelui), bine cunoscute sunt cele de la Slănic (Grota Miresei, Baia Baciului, Lacul Verde), cantonate în vechi mine de sare și amenajate în scop balnear. Lacul Paltinu sau Păltinoasa (196 ha; 5,6 mil. m^3 de apă), construit pe valea superioară a Doftanei, este cel mai mare lac de pe terit. jud. P., realizat în scop hidroenergetic și de alimentare cu apă.

Vegetația, bogată și diversă, prezintă o evidentă etajare, asemenea elementelor climatice și formelor de relief cu care se află într-o strânsă interdependență. Astfel, temp. scăzute, vânturile puternice, perioadele îndelungate de îngheț și zăpezile abundente din zonele înalte ale M-ților Bucegi, la peste 2 300 m alt., determină dezvoltarea unor plante scunde, rezistente la aceste condiții climatice. Pajiștile alpine sunt alcătuite din asociații vegetale dominate de țăpoșică *(Nardus stricta)*, părușcă *(Festuca supina)*, iarba stâncilor *(Agrostis rupestris)*, coarnă *(Carex curvula)*, gușa porumbelului pitică *(Silene acaulis)*, clopoței alpini *(Campanula alpina)*, ochiul găinii *(Primula minima)* ș.a. Etajul subalpin, extins sub 2 300 m alt. în M-ții Bucegi, se întâlnește insular în celelalte masive muntoase și cuprinde o alternanță de tufărișuri scunde de arbuști, formate din smirdar *(Rhododendron kotschyi)*, jneapăn *(Pinus mugo)*, ienupăr *(Juniperus communis* ssp. *nana)*, afin *(Vaccinum myrtillus)*, salcie pitică *(Salix reticulata)* ș.a., și pajiști cu firuță *(Poa media)*, părușcă, țăpoșică, ș.a. Specifică M-ților Bucegi este larga dezvoltare a vegetației de stâncărie, cu multe elemente floristice rare, ocrotite de lege, între care se remarcă floarea de colți *(Leontopodium alpinum)*, ghințura *(Gentiana lutea)* ș.a. Aici se întâlnesc și unele endemisme carpatice (*Silene dubia, Dianthus tenuifolius, Heracleum palmatum* ș.a.). Pădurile de conifere, alcătuite predominant din molid *(Picea abies)*, în care apar bradul *(Abies alba)* și zada *(Larix decidua)*, ocupă supr. mici pe versantul de S al M-ților Ciucaș și areale mai mari în M-ții Bucegi. Pădurile amestecate (molid, brad și fag) se întâlnesc frecvent la poalele M-ților Bucegi, în bazinele superioare ale văilor Azuga și Doftana, pe pantele de V ale M-ților Baiu, în M-ții Tătaru ș.a. Pădurile de fag au o extindere mare pe pantele mijlocii și joase ale întregii zone muntoase, în special în bazinul Doftanei. Dealurile subcarpatice sunt acoperite, în cea mai mare parte, cu păduri de gorun *(Quercus petraea)* în alternanță cu cele de fag *(Fagus silvatica)*. Pe conul de dejecție al Prahovei din zona Câmpiei Ploieștiului apar petice de pădure alcătuite din stejar *(Quercus robur)*. Vegetația de silvostepă (afectată foarte mult de intervenția omului) apare pe areale restrânse, în zona de câmpie din partea de S-SE a jud. P., fiind reprezentată atât prin pajiști în care predomină păiușul *(Festuca valesiaca)*, cât și prin arbori izolați de stejar brumăriu *(Quercus pedunculiflora)* sau stejar *(Quercus robur)*.

Fauna este diversă și bogată în specii și respectă o oarecare repartiție pe verticală, cu toate că mobilitatea mare a animalelor permite deplasarea lor dintr-o zonă în alta. De exemplu, în arealul de silvostepă al jud. P. se constată o infiltrație a elementelor pontice de stepă, ca de pildă popândăul, șoarecele de câmp, cioara grivă ș.a. Majoritatea animalelor trăiesc în păduri, cele mai reprezentative fiind ursul, râsul, jderul, cerbul, pârșul, căpriorul, lupul, vulpea, pisica sălbatică, mistrețul, veverița ș.a. Dintre păsări se evidențiază cocoșul de munte, corbul, mierla, buha, ciocănitoarea, fazanul (colonizat). Fauna alpină are ca element dominant și caracteristic capra neagră *(Rupicapra rupicapra)*, declarată monument al naturii și ocrotită de lege, care își are domeniul în reg. stâncoase și abrupte ale M-ților Bucegi. Apele de munte sunt bogate în păstrăv, iar cele din zonele de deal și câmpie în lipan, clean, mreană ș.a.

Resurse naturale: zăcăminte de petrol (Câmpina, Băicoi, Țintea, Boldești-Scăeni, Urlați, Mislea, Ceptura, Iordăcheanu, Păcureți, Podenii Vechi, Florești), gaze naturale și de sondă (Surani, Pădurenii Vechi, Vlădeni, Mărgineni, Mănești, Ariceștii Rahtivani), sulf (Vărbilău), gips (Bătrâni, Cerașu, Slănic) sare (Slănic) și lignit (Filipeștii de Pădure, Ceptura). O categorie aparte de resurse o reprezintă rocile de construcție: calcare (Sinaia, Comarnic, Valea Largă), marne calcaroase (Șotrile, Gura Beliei), gresii (Vălenii de Munte), tufuri dacitice (Drajna, Slănic), argile bentonitice (Brebu, Breaza), nisipuri cuarțoase (Comarnic, Vălenii de Munte, Gura Vitioarei), balastul ș.a. În 1995, pădurile ocupau 152 222 ha.

Istoric. Numeroasele descoperiri arheologice (peste 1 000), sunt edificatoare pentru atestarea

continuității de viață și civilizație pe terit. actual al jud. P. Paleoliticul este bine reprezentat (depozite de silex) în aria localit. Lapoș, Vadu Săpat, Târgșoru Vechi ș.a. Neoliticul (culturile Criș, Boian, Gumelnița), cu unelte diverse din piatră, cu ceramică abundentă cu decor specific fiecărei culturi, plastică antropomorfă și zoomorfă etc., a fost identificat pe terit. localit. Târgșoru Vechi, Lapoș, Ploiești, Ghinoaica, Ciorani, Ceptura, Vadu Săpat (pe valea Budureasca) ș.a. Perioada de trecere de la Neolitic la Epoca bronzului (c. 2500-2000 î.Hr.), corespunzătoare separării triburilor de păstori de cele de agricultori și apariției patriarhatului, este atestată reprezentativ prin urmele materiale scoase la iveală în perimetrele localit. Ploiești, Târgșoru Vechi, Gherghița, Vadu Săpat (pe valea Budureasca), Breaza, Urlați, Mănești, Șoimești, Tătaru ș.a. Prin numărul și varietatea lor, vestigiile din Epoca bronzului (c. 2200-1100 î.Hr.) confirmă o înflorire a civilizației datorată, în special, practicării metalurgiei și prelucrării metalelor. În acest sens, sunt elocvente depozitele de bronzuri descoperite la Drajna de Jos, Sinaia, Podgoria, Teișani, Olteni, Străoști ș.a. Subsolul prahovean a păstrat multe dovezi materiale (în special unelte și arme din bronz și fier — seceri, topoare, brăzdare, cuțite, vârfuri de lance, celturi, securi etc.) din cele două perioade ale Epocii fierului (Hallstatt și La Tène), scoase la suprafață prin săpăturile arheologice de la Boldești-Gradiștea, Măneciu, Brazi, Ploiești, Târgșoru Vechi, Gherghița, Ciorani, Mizil, Tinosu, Coada Izvorului ș.a. În timpul statului dac, pe terit. actual al jud. P., existau numeroase așezări și cetăți (*Ramidava* = Drajna de Sus, *Tiasum* = Tinosu, Slănic, Coada Izvorului, Gura Vitioarei, Apostolache, Malu Roșu ș.a.), care atestă că ansamblul culturii materiale și spirituale a geto-dacilor ajunsese la un stadiu înfloritor. De altfel, ținutul prahovean de azi s-a aflat în centrul statului dac (centralizat și independent) din timpul lui Burebista — perioadă din care datează un fragment de ceașcă (c. 400 î.Hr.), pe care se află incizat (în pastă crudă) balaurul cu cap de lup și coadă penată, străvechi simbol care figura pe stindardul dacic. Acest fragment de ceașcă a fost recuperat (iul. 1980) din complexul arheologic de pe valea Budureasca, din arealul satului Vadu Săpat (com. Fântânele). Din perioada ocupației romane a Daciei (106-271/275), au fost descoperite vestigiile unor castre (la Drajna de Sus, Mălăești, Târgșoru Vechi ș.a.), menite să asigure paza drumului ce lega centrul Daciei cu reg. de SE ale acesteia, precum și cărămizi ștampilate cu inscripții în limba latină, resturi ceramice de tip roman, monede romane etc. Marile necropole de la Târgșoru Vechi și Ploiești-Triaj (sec. 3-4), precum și descoperirile de la Bucov (sec. 3), Boldești-Gradiștea, Schiau, Străoști, Cireșanu (sec. 4-5), Vadu Săpat (sec. 5-7), Mizil, Bucov, Târgșoru Vechi, Slon (sec. 7-8 și 9-10) atestă continuitatea de locuire a populației autohtone daco-romane, cu toate vicisitudinile provocate de migrațiile popoarelor barbare din sec. 4-7 și 10-13. Totuși, migrațiile pecenegilor (sec. 10-11), cumanilor (sec. 11-13), tătarilor (sec. 13) au provocat mari distrugeri și au frânat temporar procesul de dezvoltare al obștilor. După încetarea marilor năvăliri barbare, o mare parte din populația terit. prahovean s-a stabilit în centre importante, menționate documentar ca orașe (Târgșoru Vechi atestat în 1413, Gherghița 1431, Ploiești 1599 ș.a.). În sec. 15-16, localit. Târgșoru Vechi a fost vremelnic reșed. scaunului domnesc (așa cum îl numește Neagoe Basarab în 1517), iar în oct. 1599, Mihai Viteazul înființează la Ploiești un centru militar și își stabilește Curtea Domnească. Terit. prahovean a fost și teatrul de desfășurare a unor lupte: în 1456, Vlad Țepeș l-a învins pe Vladislav II la Târgșor (azi Târgșoru Vechi), dobândind tronul Țării Românești; în nov. 1473 și mart. 1474, pe cursul apei Vodnău sau Vâtnău, lângă Gherghița, Ștefan cel Mare desfășoară o campanie de înlăturare a lui Radu cel Frumos, supus Porții Otomane; în nov. 1552, la Mănești, în apropiere de Târgșor, boierii pribegiți din Transilvania, împreună cu pretendentul Radu Ilie (Haidău), înfrâng pe Mircea Ciobanul și-l alungă din Țara Românească; la 20 oct. 1600, în luptele de la Bucov, Mihai Viteazul este învins de armatele polono-moldovene, iar Simion Movilă devine domn al Țării Românești, iar la 13-14 sept. 1602, la Teișani, Radu Șerban a biruit forțele coalizate ale lui Simion Movilă și ale hanului tătar. Terit. actual al jud. P. a cunoscut o înflorire deosebită în sec. 17, o dată cu exploatarea intensivă a zăcămintelor de sare de la Slănic și Teișani și dezvoltarea comerțului cu sare. În sec. 17-18, activitatea comercială și în special comerțul cu sare devin tot mai active, fiind organizate târguri săptămânale în principalele centre populate. În această perioadă, documentele menționează prezența a nenumărate localit., printre

care Câmpina, Vălenii de Munte, Slănic, Telega, Teișani, Filipești, Ploiești, Târgșor, Gherghița, Podeni ș.a. Sec. 19 este marcat de intensificarea expl. zăcămintelor de sare de la Slănic și Telega, de începerea expl. zăcămintelor de țiței și a înființării primei distilerii de petrol din România (la Râfov, 1857), de apariția primelor fabrici de sticlă (1830), postav (1886), bere (1898) de la Azuga și hârtie (1882) la Bușteni, construirea căii ferate Sinaia—Predeal (dată în folosință la 10 iun. 1879), precum și de ecourile revoluțiilor de la 1821 și 1848, a funcționării (între 10 mart. 1835 și 30 sept. 1836) falansterului de la Scăeni, înființat de Teodor Diamant, de efervescența unionistă de la 1859, de cucerirea independenței țării în 1877 ș.a. La sf. sec. 19 și începutul sec. 20, ind. de extracție și prelucr. a țițeiului devine pr. activitate economică a jud. P. Perioada interbelică a fost marcată îndeosebi de criza economică din 1929 și de amploarea și forța acțiunilor de luptă ale muncitorilor petroliști și de la căile ferate din ian.-febr. 1933. În timpul celui de-al doilea război mondial, câmpurile petrolifere prahovene, și mai ales orașul Ploiești, au suferit mari pagube de pe urma bombardamentelor aeriene germane. Instaurarea guvernului condus de Petru Groza, la 6 mart. 1945, a reprezentat punctul de pornire a instaurării comunismului în România, în parametrii căruia a evoluat și jud. P. timp de 45 de ani, până la prăbușirea acestuia în dec. 1989. În ceea ce privește organizarea ad-tiv teritorială, jud. P. apărea consemnat (în sec. 15-16) ca atare în limite mai mici, care cuprindeau ținuturile văilor Prahova și Doftana, precum și reg. de câmpie dintre râurile Cricovu Dulce și Cricovu Sărat, fiind învecinat cu jud. Dâmbovița la V și jud. Săcueni (sau Saac) la E. Jud. Săcueni (menționat documentar în 1645) a fost desființat la 1 ian. 1845, o parte din terit. său (bazinele Teleajenului și Cricovului Sărat și zona de câmpie până la Mizil) fiind înglobat în jud. Prahova. Jud. P. se menține, aproximativ, în limitele acestui contur, până în 1950 (în 1937, jud. P. avea 5 040 km^2 și cuprindea zece plăși, opt orașe și 417 sate), când prin Legea nr. 5 țara a fost împărțită în regiuni și raioane, înființându-se regiunea Prahova, cu reședința la Ploiești. În 1952, a avut loc o revizuire a împărțirii ad-tive a țării, ocazie cu care a luat ființă regiunea Ploiești (13 100 km^2), cu opt raioane și 16 orașe, în limitele căreia erau înglobate și o parte din fostele jud. Dâmbovița, Buzău, Ilfov și Râmnicu Sărat. Prin Legea nr. 2/17 febr. 1968, au fost reînființate județele țării, printre care și jud. P., care în prezent se extinde pe 4 716 km^2, cuprinzând 14 orașe (dintre care două municipii — Câmpina și Ploiești), 86 de comune, 405 sate și 40 de localit. componente ale orașelor și municipiilor.

Economia actuală a jud. P., aflată în plin proces de restructurare și de trecere la economia de piață, deține ponderi importante în ansamblul economiei naționale, în ceea ce privește producția de utilaj petrolier, de expl. și prelucr. a țițeiului, de produse chimice ș.a., multe dintre domeniile vieții economice fiind privatizate sau în curs de privatizare.

Industria prahoveană, principala componentă a activității economice a jud., se caracterizează printr-un grad înalt de complexitate, specializare, diversificare și printr-o mare capacitate de producție. Cu toate că în ultimele decenii au fost identificate și date în exploatare mai multe câmpuri petrolifere din alte județe ale țării (inclusiv în platforma continentală a Mării Negre), jud. P. deține o pondere însemnată în producția de combustibili a țării (în perioada interbelică, terenurile petrolifere parahovene participau cu 99% la producția de țiței a țării, iar jud. P. concentra c. 90% din capacitatea de rafinare a țițeiului). În prezent, jud. P. dispune de instalații de mare capacitate pentru rafinarea țițeiului, amplasate la Ploiești, Brazi, Câmpina, Teleajen, care produc benzine, uleiuri superioare, motorină, toluen, etilbenzen ș.a. Pr. produse industriale realizate de industria prahoveană sunt: energia electrică și termică (termocentralele de la Ploiești, Brazi, Câmpina), utilaj greu, utilaje petroliere, miniere și chimice, angrenaje și organe mecanice de transmisie, motoare generatoare și transformatoare electrice, pompe de injecție pentru motoare Diesel, pompe de ulei, trolii pentru ascensoare, injectoare, elemente de supapă etc. (Ploiești, Câmpina, Sinaia, Breaza, Plopeni), acid sulfuric (Valea Călugărească), detergenți și decoloranți pentru ind. textilă (Ploiești), mat. plastice și rășini sintetice (Brazi), anvelope (Florești), ciment, ipsos, var, produse refractare, sticlă, geamuri, cărămidă, gips etc. (Comarnic, Azuga, Gura Beliei, Boldești-Scăeni, Breaza, Bucov, Pleșa, Berceni), mobilă, cherestea (Ploiești, Câmpina, Vălenii de Munte, Măneciu-Ungureni), hârtie (Bușteni), postav (Azuga), stofe, tricotaje (Ploiești, Câmpina), preparate din carne și lapte, bere, șampanie, conserve de fructe, dulciuri, coca-cola, vin, alcool, produse de

panificație etc. (Ploiești, Azuga, Vălenii de Munte, Mizil, Valea Călugărească, Băicoi).

Agricultura beneficiază de un fond funciar alcătuit din 279 134 ha terenuri agricole (din care 208 408 ha, respectiv 74,6%, în proprietate privată), 152 222 ha acoperite cu păduri, 9 656 ha cu ape și 30 575 ha alte suprafețe (acoperite cu construcții, drumuri, terenuri neproductive etc.). La sf. anului 1995, din totalul supr. agricole (279 134 ha), 146 758 ha erau terenuri arabile, 72 137 ha pășuni, 32 427 ha fânețe, 10 705 ha vii și pepiniere viticole și 17 107 ha livezi și pepiniere pomicole. În același an, culturile de câmp erau dominate de porumb (67 467 ha), urmate de grâu și secară (35 804 ha), plante de nutreț (15 722 ha), plante uleioase (6 614 ha), floarea-soarelui, orz și orzoaică, leguminoase pentru boabe, sfeclă de zahăr, legume etc. Viticultura, cu vechi tradiții în jud. P., are condiții optime de dezvoltare în zona subcarpatică, unde formează renumitele podgorii Valea Călugărcască, Dealul Mare, Urlați. Supr. viticole importante sunt și în arealele localit. Plopu, Jugureni, Iordăcheanu, Mizil, Chiojdeanca ș.a. În toamna anului 1995, producția totală de struguri realizată de jud. P. a fost de 56 848 tone. Pomicultura, în cadrul căreia predomină mărul, prunul și părul, formează areale compacte în perimetrele localit. Breaza, Drajna, Băicoi, Starchiojd, Posești, Vălenii de Munte ș.a. În 1995, producția totală de fructe a fost de 48 287 tone, din care 25 503 tone mere, 17 364 tone prune, 2 367 tone pere ș.a. Sectorul zootehnic, privatizat în proporție de peste 65%, cu o contribuție de 39,7% la realizarea producției globale agricole a jud. P., cuprindea (la începutul anului 1996) 75,1 mii capete bovine, 162,4 mii capete porcine, 200,6 mii capete ovine, 25,3 mii capete caprine, 12,8 mii capete cabaline; avicultură (1 739,9 mii capete păsări); apicultură (18,7 mii familii de albine).

Căile de comunicații. Intensa activitate economică a jud. P., precum și poziția geografică favorabilă în cadrul țării (la intersecția unor vechi drumuri comerciale) au atras dezvoltarea corespunzătoare a căilor și mijloacelor de comunicație care converg dinspre Transilvania, Moldova și Muntenia, jud. P. cuprinzând unele dintre cele mai active și mai importante noduri de comunicații ale țării; în arealul său se înregistrează un intens trafic de mărfuri și călători. La sf. anului 1995, jud. P. dispunea de o rețea feroviară în lungime totală de 348 km (din care 163 km linii electrificate), cu o densitate de 73,8 km/1 000 km^2 (locul 2 pe țară, după jud. Timiș, din punct de vedere al densității), care depășește cu mult densitatea medie pe țară (47,7 km/1 000 km^2). Importanța transportului feroviar pe terit. jud. P. este amplificată atât de prezența în perimetrul său a unuia dintre cele mai mari noduri feroviare ale țării (Ploiești), din care pornesc șapte linii de c.f. (spre București, spre Brașov, Buzău, Târgoviște, Urziceni, Slănic, Măneciu), precum și de traversarea lui de către două magistrale feroviare de max. circulație — una spre Transilvania, cu prelungire spre Europa Occidentală (București—Ploiești—Brașov—Teiuș—Cluj-Napoca—Oradea—Episcopia Bihorului), cu nenumărate ramificații, și alta spre Moldova, cu prelungire către Europa de N (București—Ploiești—Buzău—Adjud—Bacău—Suceava—Vicșani). În același an, rețeaua drumurilor publice de pe terit. jud. P. însuma o lungime de 2 024 km (din care 505 km drumuri modernizate), cu o densitate de 42,9 km/100 km^2 (superioară mediei pe țară, care este 30,6 km/100 km^2). În afara numeroaselor drumuri care se ramifică pe terit. jud. P. către Moldova, Transilvania și către părțile de E, S și V ale Munteniei, cea mai importantă și mai activă arteră rutieră care traversează jud. P. este E 60 — Borș — Oradea — Cluj-Napoca — Turda — Târgu Mureș—Sighișoara—Brașov—Ploiești—București—Urziceni—Hârșova—Constanța (885,1 km). Această magistrală rutieră, cu cel mai intens trafic național, coincide, în segmentul prahovean, cu traseul vechiului drum comercial transcarpatic de pe văile Prahovei și Timișului (cu multe hanuri, servicii de poștă și vamă), prin care se efectuau schimburile de mărfuri dintre Transilvania și Țara Românească. În secolele trecute, acest drum era dublat de un altul (pe atunci mai intens folosit), care venea din Transilvania, prin pasul Bratocea, pe valea Teleajenului, prin Măneciu—Vălenii de Munte—Ploiești. Tronsonul rutier dintre Ploiești și București (60 km) a fost lărgit și modernizat în ultimii ani și trecut în categoria autostrăzilor. O categorie aparte a mijloacelor de comunicație o reprezintă transportul pe cablu (din 1978), prezent în cele două stațiuni climaterice (*Bușteni* și *Sinaia*), folosit cu precădere în turism.

Învățământ, cultură și artă. În anul școlar 1995-1996, rețeaua unităților de învățământ preșcolar, primar, gimnazial și liceal de pe cuprinsul jud. P.

cuprindea 414 grădinițe de copii, cu 22 452 copii înscriși și 1 109 cadre didactice, 422 de școli generale (învățământ primar și gimnazial), cu 91 782 elevi și 5 611 cadre didactice, 41 licee, cu 29 194 elevi și 2 210 profesori, 27 de școli profesionale, cu 13 026 elevi și 313 profesori și 15 școli de maiștri, cu 1 124 elevi și 14 profesori. În aceeași perioadă, învățământul superior de stat și particular era reprezentat printr-o universitate la Ploiești, cu două facultăți, 3 955 studenți și 270 profesori, și o universitate la Vălenii de Munte, inaugurată la 26 aug. 1990, cu o facultate și 113 studenți. Universitatea de la Vălenii de Munte reprezintă o continuare a renumitelor cursuri de vară înființate de Nicolae Iorga în anul 1908. În 1995, rețeaua așezămintelor culturale și de artă cuprindea un teatru dramatic („Toma Caragiu"), unul de păpuși și unul de estradă, o filarmonică, 14 cinematografe, 19 case de cultură, 162 cămine culturale, 25 de muzee, 401 biblioteci, cu 4 156 000 vol. ș.a. Fenomenul cultural prahovean este întregit și de câteva manifestări anuale, cu caracter internațional sau județean, printre care Festivalul internațional al tinerilor dirijori, Festivalul de poezie „Nichita Stănescu" ș.a. În 1995, activitatea sportivă se desfășura în cadrul celor 20 de cluburi, 135 de asociații și 357 secții sportive în care activau 13 502 sportivi legitimați, 348 antrenori și 650 arbitri.

Ocrotirea sănătății. La sf. anului 1995, rețeaua unităților sanitare a jud. P. era formată din 16 spitale, cu 6 054 paturi (un pat de spital la 143 locuitori), 18 policlinici, 243 dispensare, două sanatorii T.B.C., două preventorii, 150 de farmacii (din care 100 particulare) ș.a. În același an, asistența medicală era asigurată de 1 094 medici (un medic la 794 locuitori), 215 medici stomatologi (un medic stomatolog la 4 037 locuitori) și 4 158 cadre medicale cu pregătire medie.

Turism. Jud. P. dispune de un însemnat potențial turistic natural și antropic, precum și de o bază materială adecvată, alcătuită (1995) din 31 de hoteluri și moteluri, 14 cabane, două hanuri, două campinguri, 159 de vile, trei pensiuni și 10 tabere pentru elevi, cu o capacitate totală de cazare de 10 520 de locuri (locul 3 pe țară după jud. Constanța și Vâlcea), capabilă să facă față afluxului de turiști aflați în tranzit sau sejur. Potențialul turistic natural se remarcă prin varietatea formelor de relief, prin frecvența râurilor cu văi pitorești, prin bogăția și varietatea florei și faunei, a prezenței unor factori climaterici și a unor ape minerale cu efecte curative, a unor inegalabile rezervații naturale complexe etc. Jud. P. prezintă o distribuție relativ omogenă a obiectivelor sale turistice, dar existența celor două artere tradiționale de circulație — văile Prahovei și Teleajenului —, intens circulate, au determinat, de-a lungul timpului, gruparea în aceste zone a majorității obiectivelor turistice și a transformării lor în regiuni de mare aflux turistic. Valea superioară a Prahovei, dominată de abruptul versanților de E ai M-ților Bucegi, în lungul căreia s-a dezvoltat un șirag de stațiuni climaterice (Breaza, Sinaia, Poiana Țapului, Bușteni, Azuga), constituie una dintre cele mai pitorești zone turistice ale României, cu renume de prim rang în circuitul turistic național și internațional. O rețea densă de poteci marcate, cu numeroase variante, precum și telefericele Sinaia—Cota 1 400—Vârful cu Dor și Bușteni—Babele—Peștera Ialomiței înlesnesc accesul turiștilor spre platoul M-ților Bucegi, cu interesante forme „megalitice" (Sfinxul, Babele) și cu posibilități de ascensiune spre vf. Omu (2 505 m), Caraiman (2 384 m), Coștila (2 498 m) ș.a. Priveliști de un farmec deosebit oferă, de asemenea, valea superioară a Teleajenului, străjuită de meterezele M-ților Ciucaș și Tătaru, precum și valea superioară a Doftanei, încadrată de M-ții Grohotiș, la E și M-ții Baiu, la V. Jud. P. are în cuprinsul său și alte zone pitorești de interes turistic, dar puțin solicitate în prezent, cum sunt valea Azugăi, M-ții Baiu, Grohotiș și Tătaru, precum și zonele subcarpatice. Farmecul reg. naturale este întregit de rezervația complexă Bucegi, Arinișul de la Sinaia, rezervația botanică „Șuvițele Benii" din M-ții Ciucaș, cu floarea de colți, rezervația geologică „Muntele de sare" de la Slănic ș.a. În afara frumuseților naturale, jud. P. oferă turiștilor nenumărate obiective istorice, arhitectonice, culturale și spirituale (mânăstiri, biserici, castele, conace, muzee, case memoriale, situri arheologice etc.), amplasate în majoritatea localităților, cum ar fi mânăstirile Cheia, Suzana, Zamfira, Ghighiu, Sinaia, Brebu ș.a., castelul Peleș din Sinaia, palatul „Micul Trianon" din Florești, castelul „Cantacuzino" din Bușteni, muzeele memoriale „Nicolae Grigorescu" și „Hasdeu" (castelul Hasdeu) din Câmpina, Casa Domnească a lui Matei Basarab din Brebu (1641), multitudinea obiectivelor din Ploiești ș.a. Indicativ auto: *PH.*

Localităţile jud. Prahova

I. Municipii

1. CÂMPINA
2. PLOIEŞTI

II. Oraşe	*Localit. componente ale oraşului*
1. AZUGA	
2. BĂICOI	1. Dâmbu 2. Lilieşti 3. Schela 4. Tufeni 5. Ţintea
3. BOLDEŞTI-SCĂENI	1. Seciu
4. BREAZA	1. Breaza de Jos 2. Breaza de Sus 3. Frăsinet 4. Gura Beliei 5. Irimeşti 6. Nistoreşti 7. Podu Corbului 8. Podu Vadului 9. Surdeşti 10. Valea Târsei
5. BUŞTENI	1. Poiana Ţapului
6. COMARNIC	1. Ghioşeşti 2. Podu Lung 3. Poiana 4. Posada
7. MIZIL	1. Fefelei
8. PLOPENI	
9. SINAIA	
10. SLĂNIC	1. Groşani 2. Prăjani
11. URLAŢI	1. Arioneştii Noi 2. Arioneştii Vechi 3. Cherba 4. Jercălăi 5. Mărunţiş 6. Orzoaia de Jos 7. Orzoaia de Sus 8. Schiau 9. Ulmi 10. Valea Bobului 11. Valea Crângului 12. Valea Micilor 13. Valea Nucetului 14. Valea Pietrei 15. Valea Seman 16. Valea Urloii
12. VĂLENII DE MUNTE	

III. Comune	*Satele componente* (primul sat este reşed. com.)
1. ADUNAŢI	1. Adunaţi 2. Ocina de Jos 3. Ocina de Sus
2. ALBEŞTI-PALEOLOGU	1. Albeşti-Paleologu 2. Albeşti-Muru 3. Cioceni 4. Vadu Părului
3. ALUNIŞ	1. Aluniş 2. Ostrovu
4. APOSTOLACHE	1. Apostolache 2. Buzota 3. Mârlogea 4. Udreşti 5. Valea Cricovului
5. ARICEŞTII RAHTIVANI	1. Ariceştii Rahtivani 2. Buda 3. Nedelea 4. Stoeneşti 5. Târgşoru Nou
6. ARICEŞTII ZELETIN	1. Ariceştii Zeletin 2. Albinari
7. BABA ANA	1. Baba Ana 2. Cireşanu 3. Conduratu 4. Crângurile 5. Satu Nou
8. BALTA DOAMNEI	1. Balta Doamnei 2. Bâra 3. Curcubeu 4. Lacu Turcului
9. BĂLŢEŞTI	1. Bălţeşti 2. Izeşti 3. Podenii Vechi
10. BĂNEŞTI	1. Băneşti 2. Urleta

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

11. BĂRCĂNEȘTI	1. Bărcănești 2. Ghighiu 3. Pușcași 4. Românești 5. Tătărani
12. BERCENI	1. Berceni 2. Cartierul Dâmbu 3. Cătunu 4. Corlătești 5. Moara Nouă
13. BERTEA	1. Bertea 2. Lutu Roșu
14. BLEJOI	1. Blejoi 2. Ploiești ori 3. Țânțăreni
15. BOLDEȘTI-GRADIȘTEA	1. Boldești 2. Gradiștea
16. BRAZI	1. Brazii de Sus 2. Bătești 3. Brazii de Jos 4. Negoiești 5. Popești 6. Stejaru
17. BREBU	1. Brebu Mânăstirei 2. Brebu Megieșesc 3. Pietriceaua 4. Podu Cheii
18. BUCOV	1. Bucov 2. Bighilin 3. Chițorani 4. Pleașa 5. Valea Orlei
19. CĂLUGĂRENI	1. Călugăreni 2. Valea Scheilor
20. CĂRBUNEȘTI	1. Cărbunești 2. Gogeasca
21. CEPTURA	1. Ceptura de Jos 2. Ceptura de Sus 3. Malu Roșu 4. Rotari 5. Șoimești
22. CERAȘU	1. Ceraşu 2. Slon 3. Valea Borului 4. Valea Brădetului 5. Valea Lespezii 6. Valea Tocii
23. CHIOJDEANCA	1. Chiojdeanca 2. Nucet 3. Trenu
24. CIORANI	1. Cioranii de Jos 2. Cioranii de Sus
25. COCORĂȘTII MISLII	1. Cocorăștii Mislii 2. Goruna 3. Țipărești
26. COLCEAG	1. Colceag 2. Inotești 3. Parepa-Rușani 4. Vâlcelele
27. CORNU	1. Cornu de Jos 2. Cornu de Sus 3. Valea Oprii
28. COSMINELE	1. Cosmina de Jos 2. Cosmina de Sus 3. Drăghicești 4. Poiana Trestiei
29. DRAJNA	1. Drajna de Sus 2. Cătunu 3. Ciocrac 4. Drajna de Jos 5. Făget 6. Ogretin 7. Piatra 8. Pițigoi 9. Plai 10. Podurile 11. Poiana Mierlei
30. DRĂGĂNEȘTI	1. Drăgănești 2. Bărăitaru 3. Belciug 4. Cornu de Jos 5. Hătcărău 6. Meri 7. Tufani
31. DUMBRAVA	1. Dumbrava 2. Ciupelnița 3. Cornu de Sus 4. Trestienii de Jos 5. Trestienii de Sus 6. Zănoaga
32. DUMBRĂVEȘTI	1. Dumbrăvești 2. Găvănel 3. Mălăeștii de Jos

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	4. Mălăeștii de Sus
	5. Plopeni
	6. Sfârleanca
33. FÂNTÂNELE	1. Fântânele
	2. Bozieni
	3. Ghinoaica
	4. Ungureni
	5. Vadu Săpat
34. FILIPEȘTII DE PĂDURE	1. Filipeștii de Pădure
	2. Dițești
	3. Minieri
	4. Siliștea Dealului
35. FILIPEȘTII DE TÂRG	1. Filipeștii de Târg
	2. Brătășanca
	3. Ezeni
	4. Mărginenii de Jos
	5. Ungureni
36. FLOREȘTI	1. Floreşti
	2. Cap Roșu
	3. Călinești
	4. Cătina
	5. Novăcești
37. FULGA	1. Fulga de Jos
	2. Fulga de Sus
38. GHERGHIȚA	1. Gherghița
	2. Fânari
	3. Independența
	4. Malamuc
	5. Olari
	6. Olarii Vechi
	7. Ungureni
39. GORGOTA	1. Gorgota
	2. Crivina
	3. Fânari
	4. Poienarii Apostoli
	5. Potigrafu
40. GORNET	1. Gornet
	2. Bogdănești
	3. Cuib
	4. Nucet
41. GORNET-CRICOV	1. Gornet-Cricov
	2. Coșerele
	3. Dobrota
	4. Priseaca
	5. Țărculești
	6. Valea Seacă
42. GURA VADULUI	1. Gura Vadului
	2. Perșunari
	3. Tohani
43. GURA VITIOAREI	1. Gura Vitioarei
	2. Bughea de Jos
	3. Făgetu
	4. Fundeni
	5. Poiana Copăceni
44. IORDĂCHEANU	1. Iordăcheanu
	2. Mocești
	3. Plavia
	4. Străoști
	5.Valea Cucului
	6. Vărbila
45. IZVOARELE	1. Izvoarele
	2. Cernești
	3. Chiriței
	4. Homorâciu
	5. Malu Vânăt
	6. Schiulești
46. JUGURENI	1. Jugureni
	2. Boboci
	3. Marginea Pădurii
	4. Valea Unghiului
47. LAPOȘ	1. Lapoș
	2. Glod
	3. Lăpoșel
	4. Pietricica
48. LIPĂNEȘTI	1. Lipănești
	2. Satu Nou
	3. Șipotu
	4. Zamfira
49. MĂGURELE	1. Măgurele
	2. Coada Malului
	3. Iazu
50. MĂGURENI	1. Măgureni
	2. Cocorăștii Caplii
	3. Lunca Prahovei
51. MĂNECIU	1. Măneciu-Ungureni
	2. Cheia
	3. Chiciureni
	4. Costeni
	5. Făcăieni
	6. Gheaba
	7. Măneciu-Pământeni

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

8. Mânăstirea Suzana
9. Plăieţu

52. MĂNEŞTI
1. Măneşti
2. Băltiţa
3. Cheşnoiu
4. Coada Izvorului
5. Cocorăştii Colţ
6. Cocorăştii Grind
7. Colţu de Jos
8. Ghioldum
9. Gura Crivăţului
10. Perşunari
11. Piatra
12. Satu de Sus
13. Zalhanaua

53. PĂCUREŢI
1. Păcureţi
2. Bărzila
3. Curmătura
4. Matiţa
5. Slavu

54. PĂULEŞTI
1. Păuleşti
2. Cocoşeşti
3. Găgeni
4. Păuleştii Noi

55. PLOPU
1. Plopu
2. Gâlmeia
3. Hârsa
4. Nisipoasa

56. PODENII NOI
1. Podenii Noi
2. Ghiocel
3. Mehedinţa
4. Nevestească
5. Podu lui Galben
6. Popeşti
7. Rahova
8. Sălcioara
9. Sfăcăru
10. Valea Dulce

57. POIANA CÂMPINA
1. Poiana Câmpina
2. Bobolia
3. Pietrişu
4. Răgman

58. POIENARII BURCHII
1. Poienarii Burchii
2. Cărbunari
3. Ologeni
4. Pioreşti
5. Podu Văleni
6. Poienarii-Rali
7. Poienarii Vechi
8. Tătărăi

59. POSEŞTI
1. Poseştii-Pământeni
2. Bodeşti
3. Merdeala
4. Nucşoara de Jos
5. Nucşoara de Sus
6. Poseştii-Ungureni
7. Târleşti
8. Valea Plopului
9. Valea Screzii
10. Valea Stupinii

60. PREDEAL-SĂRARI
1. Predeal
2. Bobiceşti
3. Poienile
4. Sărari
5. Sărăţel
6. Tulburea
7. Tulburea-Văleni
8. Vitioara de Sus
9. Zâmbroaia

61. PROVIŢA DE JOS
1. Proviţa de Jos
2. Drăgăneasa
3. Piatra

62. PROVIŢA DE SUS
1. Proviţa de Sus
2. Izvoru
3. Plaiu
4. Valea Bradului

63. PUCHENII MARI
1. Puchenii Mari
2. Miroslăveşti
3. Moara
4. Odăile
5. Pietroşani
6. Puchenii Mici
7. Puchenii-Moşneni

64. RÂFOV
1. Râfov
2. Antofiloaia
3. Buchilaşi
4. Buda
5. Goga
6. Mălăieşti
7. Moara Domnească
8. Palanca
9. Sicrita

65. SALCIA
1. Salcia

66. SĂLCIILE
1. Sălciile

67. SÂNGERU
1. Sângeru
2. Butuci

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	3. Mireșu Mare 4. Mireșu Mic 5. Piatra Mică 6. Tisa
68. SCORȚENI	1. Scorțeni 2. Bordenii Mari 3. Bordenii Mici 4. Mislea 5. Sârca
69. SECĂRIA	1. Secăria
70. STARCHIOJD	1. Starchiojd 2. Bătrâni 3. Brădet 4. Gresia 5. Poiana Mare 6. Rotarea 7. Valea Anei 8. Zmeuret
71. SURANI	1. Surani 2. Păcuri
72. ȘIRNA	1. Șirna 2. Brătești 3. Coceana 4. Hăbud 5. Tăriceni 6. Varnița
73. ȘOIMARI	1. Șoimari 2. Lopatnița 3. Măgura
74. ȘOTRILE	1. Șotrile 2. Lunca Mare 3. Plaiu Câmpinei 4. Plaiu Cornului 5. Seciuri 6. Vistieru
75. ȘTEFEȘTI	1. Ștefești 2. Scurtești 3. Târșoreni
76. TALEA	1. Talea 2. Plaiu
77. TĂTARU	1. Tătaru 2. Podgoria 3. Siliștea
78. TÂRGȘORU VECHI	1. Strejnicu 2. Stăncești 3. Târgșoru Vechi 4. Zahanaua
79. TEIȘANI	1. Teișani 2. Bughea de Sus 3. Olteni 4. Ștubeiu 5. Valea Stâlpului
80. TELEGA	1. Telega 2. Boșilcești 3. Bușteni 4. Doftana 5. Melicești 6. Țonțești
81. TINOSU	1. Tinosu 2. Pisculești 3. Predești
82. TOMȘANI	1. Tomșani 2. Loloiasca 3. Magula 4. Sătucu
83. VALEA CĂLUGĂREASCĂ	1. Valea Călugărească 2. Arva 3. Coslegi 4. Dârvari 5. Pantazi 6. Rachieri 7. Radila 8. Schiau 9. Valea Largă 10. Valea Mantei 11. Valea Nicovani 12. Valea Poienii 13. Valea Popii 14. Valea Ursoii 15. Vârfurile
84. VALEA DOFTANEI	1. Teșila 2. Trăisteni
85. VĂRBILĂU	1. Vărbilău 2. Coțofenești 3. Livadea 4. Podu Ursului 5. Poiana Vărbilău
86. VÂLCĂNEȘTI	1. Vâlcănești 2. Cârjari 3. Trestioara

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

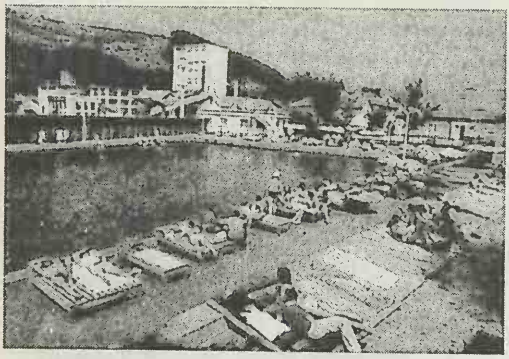

Băile termale
Praid (2)
Complexul turistic

PRAID 1. Depresiune submontană, aparținând ariei marginale a Depr. Transilvaniei, la contactul cu prelungirile M-ților Gurghiu în E-NE și Dealurile Bicheș (1 080 m alt.), Șiclod (1 028 m) și Firtuș (1 060 m), la V. Are o formă alungită pe direcție NV-SE (c. 30 km) și este drenată de râul Corund și parțial de Târnava Mică. Climat de adăpost.

2. Com. în jud. Harghita, alcătuită din 6 sate, situată în depresiunea omonimă, la 580 m alt., pe cursul superior al râului Târnava Mică, la confl. cu râul Corund, la 85 km NV de municipiul Miercurea-Ciuc; 6 948 loc. (1 iul. 1996): 3 535 de sex masc. și 3 413 fem. Stație finală de c.f. (în satul Praid). Nod rutier. Expl. de andezit și sare (salina se află la 120 m adâncime). Prima mențiune referitoare la expl. sării de aici datează din 1405. Culturi de cartofi. Creșterea ovinelor. Muzeu etnografic (în satul Praid). Stațiune balneoclimaterică sezonieră, de interes local, cu climă moderată, de adăpost, cu veri răcoroase (în iul. temp. medie de 17°C) și ierni friguroase (în ian. medii termice de –4°C). Temp. medie anuală este de 7°C, iar precipitațiile însumează c. 800 mm anual (mai abundente în apr. și sept.). Dealurile din jur, acoperite cu păduri de foioase, apără stațiunea de vânturi puternice. Factorii naturali de cură sunt climatul sedativ, cu aer curat, lipsit de praf și alergeni, și izv. cu ape minerale clorurate, sodice, de mare concentrație (199,7 g/l), mezo- și hipertermale (27,5°C și 49,5°C), indicate pentru tratarea afecțiunilor reumatismale degenerative (spondiloze cervicale, lombare și dorsale, artroze, poliartroze), a celor posttraumatice (stări după entorse, luxații și fracturi), neurologice periferice (pareze ușoare, sechele după polineuropatii), respiratorii (bronșite, traheobronșite cronice spastice, astm alergic), ginecologice și cardiovasculare (varice în stadiu incipient). Sanatoriu subteran, amenajat în salină, destinat tratamentului de astm și bronșită. Biserică reformată (reconstruită în 1790), în fața căreia se află o poartă din lemn cioplit, datând din 1644 și fosta clădire a Cancelariei minei de sare (începutul sec. 19), azi dispensar, în satul Praid; biserică din sec. 14 (azi biserică reformată), cu zid de incintă (1780), în satul Ocna de Sus. Fenomene carstice dezvoltate pe sare. Cod poștal: 4174.

PRĂJENI, com. în jud. Botoșani, alcătuită din 4 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Jijiei Inferioare cu Câmpia Jijiei Superioare, pe cursul mijlociu al râului Miletin; 3 153 loc. (1 iul. 1996): 1 575 de sex masc. și 1 578 fem. Han (sec. 19), în satul Câmpeni. Cod poștal: 6841.

PREDEAL 1. Trecătoare situată pe cumpăna de ape dintre văile râurilor Prahova (la S) și Timiș (la N), la 1 040 m alt., care asigură legăturile rutieră (din 1850) și feroviară (din 1879) între Transilvania și Muntenia. De sub trecătoarea P., de pe terit. orașului Predeal, de la 1 020 m alt., izvorăște râul Prahova.

2. Oraș în jud. Brașov, situat într-o reg. de munți scunzi (Clăbucetele Predealului), încadrată între M-ții Bucegi, masivele Postăvaru, Piatra Mare și M-ții Baiului, în zona trecătorii cu același nume, la 1 020-1 160 m alt. (este orașul situat la cea mai mare alt. din țară), la obârșia râului Prahova și pe cursul superior al râului Timiș, străjuit de masivul Piatra Mare la NE, la 25 km S de municipiul Brașov și 147 km N de București; 6 936 loc. (1 iul. 1996): 3 304 de sex masc. și 3 632 fem. Supr.: 12,7 km^2; densitatea: 546 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 10 iun. 1879). Fabrică de plăci din teracotă (în localit. componentă Timișu de

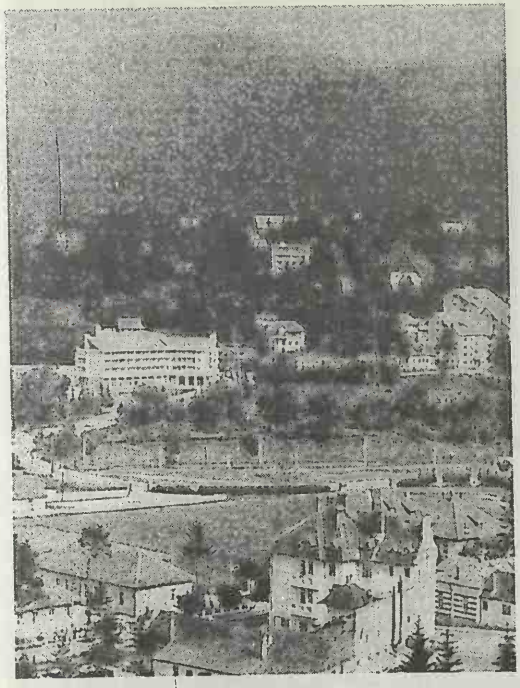

Predeal (2). Vedere spre Cioplea

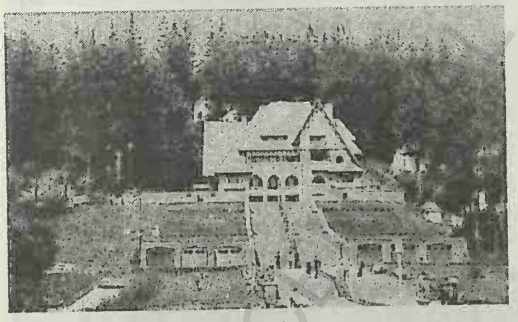

Primăria
Predeal (2)
Clădirea gării feroviare

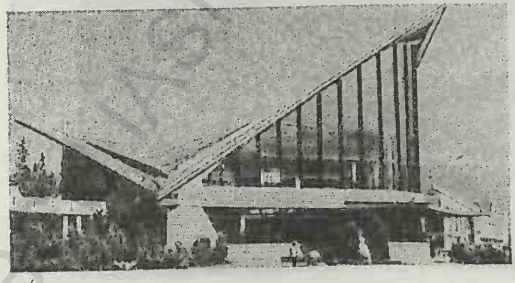

Sus). Sanatorii de boli nervoase pe valea Râșnoavei (203 paturi) și la Timișu de Sus (160 paturi). Istoric. Așezarea s-a înfiripat după anul 1700, când au fost construite câteva hanuri (Hanul de la gura râului Râșnoava, în 1700, cel de la gura râului Poliștoaca, în 1750, Hanul lui Ruja, în 1750), un schit din lemn (1744; mistuit de un incendiu în 1788) și un local al serviciului de poștă (1790). Localit. apare menționată documentar, prima oară, în 1805. În 1852, s-a stabilit aici un punct de vamă (mutat de la Breaza), în 1874 a devenit com. rurală (prin dezlipirea de Sinaia) care avea în componență satele Predeal, Azuga, Bușteni și Poiana Țapului, iar în 1936 a fost declarat comună urbană. După 1918, s-a dezvoltat ca stațiune climaterică. Trecut în categoria orașelor în 1952. Astăzi este un important centru turistic și al sporturilor de iarnă (pârtie de schi, iluminată electric, pe panta de V a Clăbucetului Taurului, deservită de o linie de telescaun și una de teleschi care leagă cabana Clăbucet-sosire, din Predeal, cu cabana Clăbucet-plecare, situată la 1 456 m alt., pe masivul Clăbucetul Taurului) și o renumită stațiune climaterică și de odihnă cu funcționare permanentă. Climatul sănătos de munte, caracterizat printr-o presiune atmosferică relativ mică (669,1 mb/an), aerul curat, lipsit de praf și alergeni, și ionizarea accentuată a atmosferei, liniștea deplină și peisajul odihnitor sunt pr. factori naturali de cură recomandați pentru tratarea nevrozelor astenice, a stărilor de surmenaj fizic și intelectual, a celor de debilitate la copii, a unor afecțiuni endocrine etc. Verile sunt răcoroase (temp. medie a lunii iul. este de 15°C), iar iernile friguroase. Temp. medie anuală este de c. 5°C, iar precipitațiile însumează c. 1 000 mm anual. Zăpada persistă peste 100 de zile pe an. Stațiunea dispune de o bază materială adecvată (sanatorii de nevroze, numeroase hoteluri, vile și case particulare), precum și posibilități de practicare a sporturilor și de efectuare a unor excursii la cabanele montane din apropiere: Trei Brazi (1 128 m alt.), Clăbucet-sosire (1 050 m), Clăbucet-plecare (1 456 m), Gârbova (1 350 m), Susai (1 350 m), Piatra Mare (1 630 m), Poiana Secuilor (1 070 m), Timiș, (770 m), Cerbul (900 m), la complexul turistic Pârâul Rece (960 m alt.) ș.a. Orașul P. are în subordine ad-tivă 3 localit. componente: Pârâul Rece, Timișu de Jos, Timișu de Sus. Monumente: mânăstirea Predeal, cu biserica având hramul

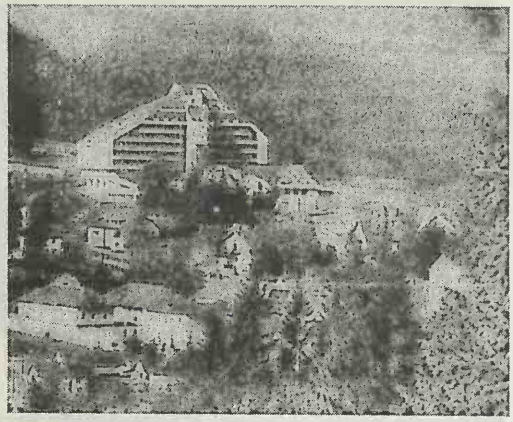

Hotel „Orizont"

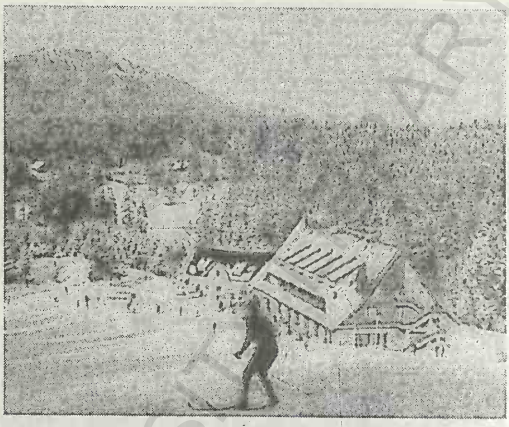

Cabana Clăbucet-sosire

Predeal (2)

„Sfântul Nicolae" ridicată în anii 1818-1819 pe locul fostului schit din lemn, construit în 1744 și distrus de incendiul din 1788. Biserica păstrează picturi murale interioare originare. Declarată monument istoric. Clopotniță din 1827; biserică nouă, în construcție din 1990. Cod poștal: 2211.

PREDEAL-SĂRARI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 9 sate, situată în zona de contact a Subcarpaților Buzăului cu Subcarpații Prahovei; 2 707 loc. (1 iul. 1996): 1 343 de sex masc. și 1 364 fem. Reședința com. este satul *Predeal*. Pomicultură (meri, pruni, peri). Cod poștal: 2109.

PREDEȘTI, com. în jud. Dolj, alcătuită din 7 sate, situată în zona de contact a Piem. Bălăciței cu Câmpia Desnățui, pe râul Raznic; 3 751 loc. (1 iul. 1996): 1 864 de sex masc. și 1 887 fem. Nod rutier. Centru pomicol (meri, pruni, piersici, caiși). În satul Pleșoi, menționat documentar, prima oară, în 1568, se află o biserică cu dublu hram — „Sfântul Nicolae și Sfântul Ioan" (1780, refăcută în 1815 și rezidită în 1842-1843), iar în satul Predești, atestat documentar, în 1589, biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1845). Cod poștal: 1144.

PREJMER, com. în jud. Brașov, alcătuită din 3 sate, situată în partea de E a Depr. Brașov, pe interfluviul dintre Olt și Tărlung; 8 360 loc. (1 iul. 1996): 4 053 de sex masc. și 4 307 fem. Stație de c.f. (în satul Prejmer). Produse textile (postav, în satul Lunca Calnicului) și alim. (preparate din

Prejmer. Cetatea

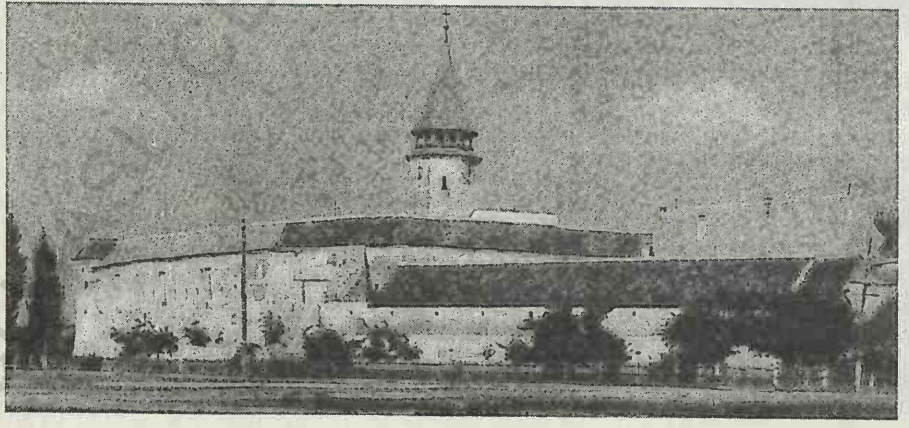

Prejmer. Aspect din interiorul cetății (camerele de refugiu)

lapte, panificație). Prelucr. lemnului. Creșterea bovinelor. Păstrăvărie. Crescătorii de animale pentru blană (nutrii, vulpi argintii). Centru pentru selecția animalelor. Centru de ceramică populară. Satul Prejmer apare menționat documentar, prima oară, în 1240, iar apoi în 1337, 1471 și 1646 (*oppidum*). Puternica cetate țărănească, a cărei construcție a început în 1427 și s-a terminat în sec. 16, de plan aproximativ circular, este una dintre cele mai importante fortificații de acest tip din Transilvania, având ziduri înalte de 14 m și groase de 6 m, străjuite de turnuri de apărare, protejate de un șanț cu apă de 4 m adâncime și 18 m lățime. Cetatea fost restaurată în perioada 1960-1970. În incinta ei se află biserica evanghelică, de factură gotică timpurie, de inspirație cisterciană, construită în anii 1241-1250, cu unele transformări din perioada 1512-1515. Posedă un altar poliptic (pictat în sec. 15) și orgă din 1803. În satul Prejmer există și biserica ortodoxă cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1769), cu elemente baroce, executate din tencuială într-o viziune rustică. În interior păstrează picturi murale originare. Numeroase case vechi (sec. 18) și școală germană (sec. 19). În arealul com. se află pădurea Prejmer (30 ha), declarată rezervație forestieră și floristică, alcătuită din stejar *(Quercus robur)*, carpen *(Carpinus betulus)*, frasin *(Fraxinus excelsior)* ș.a., la parterul căreia vegetează mai multe plante rare, între care: laleaua pestriță *(Fritillaria meleagris)*, stânjenelul siberian *(Iris sibirica)*, bulbucii de munte *(Trollius europaeus)*, garoafa de munte *(Dianthus superbus)* etc. Pădurea adăpostește numeroase păsări, multe dintre ele ocrotite (vânturelul/*Falco tinunnculus*, șorecarul/*Buteo buteo*, corbul/*Corvus corax*, huhurezul/*Asio otus* ș.a.). Pe terit. satului Stupinii Prejmerului, în lungul Pârâului Mare, a existat un complex de mlaștini, extins pe 200 ha, întreținut de numeroase izvoare mici, în cadrul căruia vegetau, până nu de mult, ochii broaștei *(Primula farinosa)*, ochii șoricelului *(Saxifraga mutata)*. Această zonă, declarată rezervație naturală, a fost puternic afectată de lucrările de hidroameliorare, care au determinat distrugerea aproape în totalitate a acestei rezervații. Cod poștal: 2241.

PRELUCA, culme muntoasă, cu aspect insular, situată în partea de N a Pod. Someșan, parte componentă a șirului de munți scufundați („jugul intracarpatic") care fac legătura între Carpații Orientali și cei Occidentali. Extinsă pe direcție E-V, între râul Lăpuș (la S) și aliniamentul văilor Cavnic și Bloaja (la N), P. are aspectul unui deal înalt, cu abrupturi (tectono-erozive) accentuate spre N, cu o culme largă, teșită ca o platformă. Este alcătuită din șisturi cristaline în care râurile Lăpuș și Cavnic au săpat defilee epigenetice. Alt. max.: 810 m (vf. Florii). Acoperită cu păduri de fag și gorun în proporție de peste 85% din supr. sa totală care este de 107 km^2.

PREUTEȘTI, com. în jud. Suceava, alcătuită din 7 sate, situată în Pod. Fălticeni, pe râul Șomuzu Mare; 8 537 loc. (1 iul. 1996): 4 355 de sex masc. și 4 182 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 10 oct. 1887), în satul Preutești și haltă de c.f. (în satul Arghira). Culturi de cartofi. Pomicultură. În satul Preutești se află o biserică din lemn din anul 1830; bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1735), „Sfântul Andrei" (1836), „Sfinții Voievozi" (1844) și „Adormirea Maicii Domnului" (1844), în satele Huși, Basarabi, Hârtop și Leucușești. Cod poștal: 5768.

PRIBOIENI, com. în jud. Argeș, alcătuită din 8 sate, situată în partea de SV a Piem. Cândești, pe râul Cârcinov; 3 636 loc. (1 iul. 1996): 1 790 de sex masc. și 1 846 fem. Cod poștal: 0349.

PRICOPAN, culme muntoasă secundară în NV M-ților Măcin, extinsă pe direcție NV-SE, la N și NE de orașul Măcin. Alcătuită din granite, granodiorite, bazalte și calcare triasice. Active procese

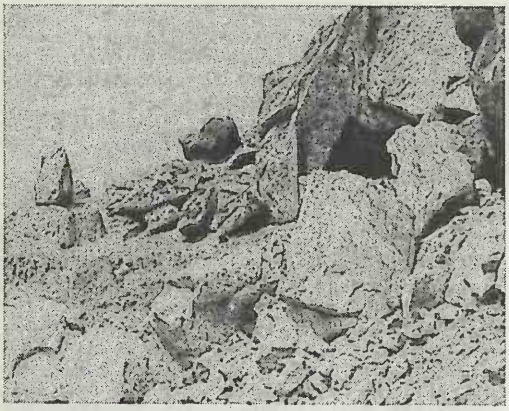

Pricopan. Acumulări de roci rezultate în urma proceselor active de dezagregare

de dezagregare a rocilor. Alt. max.: 370 m (vf. Pricopan). Expl. de granit.

PRIGOR, com. în jud. Caraș-Severin, alcătuită din 5 sate, situată în NE Depr. Almăj, la poalele de N ale M-ților Almăj, la confl. râului Prigor cu Nera; 3 176 loc. (1 iul. 1996): 1 572 de sex masc. și 1 604 fem. Expl. de azbest (în satul Putna). Pomicultură (meri, pruni, peri). Satul Prigor apare menționat documentar, prima oară, în 1550. Cod poștal: 1627.

PRIGORIA, com. în jud. Gorj, alcătuită din 7 sate, situată în partea de V a Piem. Oltețului, pe râul Câlnic; 3 508 loc. (1 iul. 1996): 1 744 de sex masc. și 1 764 fem. Pomicultură. În satul Călugăreasa se află o biserică din lemn cu dublu hram — „Sfântul Gheorghe și Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" (începutul sec. 18, refăcută din temelie în 1775), una din zid cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților" (1822) și alta din lemn cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1774-1775); în satul Prigoria există o biserică cu triplu hram — „Sfântul Nicolae, Sfântul Dumitru și Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1836, cu fresce originare), iar în satul Zorlești, biserica cu dublu hram — „Sfântul Gheorghe și Sfântul Nicolae" (1774-1775). Cod poștal: 1348.

PRINCIPESA ELENA, denumirea până în 1948 a satului și com. Gheorghe Doja (jud. Ialomița).

PRINCIPESA MARIA → Ion Roată.

PRIPONEȘTI, com. în jud. Galați, alcătuită din 5 sate, situată pe terasele de pe dr. râului Bârlad, la contactul cu prelungirile de SE ale Pod. Tutovei; 2 256 loc. (1 iul. 1996): 1 111 de sex masc. și 1 145 fem. Viticultură. Bisericile cu hramurile „Sfinții Voievozi" (1790, reparată în 1924) și „Buna Vestire" (ante 1809), în satul Priponești; în satul Ciorăști se află o biserică de la începutul sec. 19, iar în satul Liești o biserică având hramul „Adormirea Maicii Domnului" (ante 1841, rezidită în 1902). Cod poștal: 6344.

PRIPOR, Dealurile Priporului, zonă deluroasă în Subcarpații Buzăului, înconjurată de văile Bâsca Chiojdului (S și SV) și Buzău (E și SE), străjuind Depr. Drajna-Chiojd spre NV și Depr. Calvini spre SE. Alcătuite predominant din fliș paleogen. Alt. max.: 823 m. Acoperite în mare parte cu livezi, fânețe și pășuni.

PRISACA, Măgura ~, masiv deluros în partea de V a Dealurilor Chioarului, care domină spre V valea Someșului. Alcătuit din marne, calcare, tufuri, gresii și conglomerate. Alt.: 660 m, în Dealu Mare care reprezintă cea mai mare alt. a Dealurilor Chioarului (vf. Prisaca are 626 m alt.). În SV acestui masiv, Someșul și-a săpat un defileu epigenetic, desfășurat între satele Benesat (com. Benesat, jud. Sălaj), în S și Țicău (com. Ulmeni, jud. Satu Mare), în N. Masivul sau Măgura P., care reprezintă un horst cristalin tipic, mai este cunoscut și sub denumirile de *Țicău* și *Dealu Mare*. Acoperit cu păduri de fag și gorun.

PRISĂCANI, com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în luncile și pe terasele de pe dr. Prutului și respectiv de pe stg. Jijiei, la granița cu Rep. Moldova; 3 421 loc. (1 iul. 1996): 1 748 de sex masc. și 1 673 fem. Culturi de cereale, plante uleioase, plante tehnice și de nutreț, legume etc. Creșterea bovinelor. În satul Prisăcani, menționat documentar, prima oară, în 1803, se află biserica având hramul „Sfinții Voievozi", ctitorită în 1797 de mitropolitul Veniamin Costache, iar în satul Moreni există biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1830). Cod poștal: 6666.

PRISEACA, com. în jud. Olt, alcătuită din 3 sate, situată în zona de contact a Piem. Cotmeana cu Câmpia Boian, pe cursul superior al râului Dârjov; 2 137 loc. (1 iul. 1996): 1 050 de sex masc. și 1 087 fem. Satul Priseaca apare menționat documentar, prima oară, la 2 mai 1496, într-un hrisov emis de Radu cel Mare, domn al Țării Românești. Biserică din lemn (1323) și biserică din zid (1821, refăcută în 1864), în satul Priseaca; crama „Buzescu" (sec. 18) și biserica din lemn cu hramul „Sfântul

Nicolae" (c. 1770), în satul Buicești. Cod poștal: 0522.

PRISLAVA → Nufăru.

PRISLOP 1. Pas de înălțime în partea de N a Carpaților Orientali, între culmile de SE ale M-ților Maramureș și cele de NE ale M-ților Rodna, pe cumpăna de ape dintre bazinele râurilor Bistrița Aurie și Vișeu, la 1 416 m alt. Asigură legătura rutieră (șosea modernizată) între Moldova și Maramureș, respectiv între Depr. Dornelor (Vatra Dornei) și Depr. Maramureș (Borșa).

2. Mânăstirea ~ → Hațeg (2).

PRISNEL, culme muntoasă în partea de N a Pod. Someșan, parte componentă a șirului de munți scufundați („jugul intracarpatic") care fac legătura între Carpații Orientali și cei Occidentali. Extinsă pe direcție NNE-SSV, în prelungirea de NE a M-ților Meseș, în interiorul marelui meandru făcut de Someș în zona orașului Jibou, P. are aspectul unui deal înalt, cu povârnișuri abrupte și cu o culme largă, teșită ca o platformă. Este alcătuită din șisturi cristaline și petice de calcar. Alt. max.: 651 m (vf. Prisnel). Acoperită cu păduri de carpen și gorun.

PRISTOL, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 2 sate, situată pe stg. Dunării, la granița cu Bulgaria și Iugoslavia; 2 004 loc. (1 iul. 1996): 973 de sex masc. și 1 031 fem. Produse alim. Biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1892), în satul Pristol. Cod poștal: 1574.

PROBOTA 1. Com. în jud. Iași, alcătuită din 3 sate, situată în lunca și pe terasele de pe dr. Prutului, pe râul Frasin, la granița cu Rep. Moldova; 3 432 loc. (1 iul. 1996): 1 744 de sex masc. și 1 688 fem. Culturi de cereale, plante uleioase, legume ș.a. Viticultură. Creșterea bovinelor. Stație de c.f. (în satul Probota). Pe terit. satului Probota, menționat documentar, prima oară, în 1448, pe înălțimea Moșanca (Unchetea) au fost descoperite (1959-1961) resturi de cultură materială de la sf. Paleoliticului superior și o necropolă de înhumație sarmatică de la sf. sec. 2 și începutul sec. 3., cu inventar alcătuit din ceramică, pumnale, cuțite, săbii de fier, podoabe (cercei, catarame, mărgele din opal, chihlimbar și fildeș etc.). Cod poștal: 6678.

2. Mânăstirea ~ → Dolhasca.

PRODULEȘTI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Titu, la confl. râului Ursoaia cu Șuța; 3 616 loc. (1 iul. 1996): 1 755 de sex masc. și 1 861 fem. Biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (1837), în satul Costeștii din Deal și biserica având dublu hram — „Sfântul Nicolae și Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1854), în satul Produlești. Cod poștal: 0110.

PROGRESUL, cartier în partea de S-SE a municipiului București.

PROILAVAN → Brăila (2).

PROȘTEA MARE → Târnava (4).

PROVIȚA DE JOS, com. în jud. Prahova, alcătuită din 3 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe cursul superior al râului Provița; 2 693 loc. (1 iul. 1996): 1 379 de sex masc. și 1 314 fem. Stație de c.f. Pomicultură. Centru de dulgherit și tâmplărit. Biserică construită între 25 mai 1861 și 26 oct. 1861 din inițiativa esarhului Kiriil, epitropul Sfântului Mormânt. Cod poștal: 2163.

PROVIȚA DE SUS, com. în jud. Prahova, alcătuită din 4 sate, situată în Subcarpații Prahovei, pe cursul superior al râului Provița; 2 486 loc. (1 iul. 1996): 1 228 de sex masc. și 1 258 fem. Pomicultură. Școală înființată în 1857. În satul Provița de Sus se află biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1620-1629, refăcută în 1787 și renovată în 1835). P. de S. a luat ființă în jurul anului 1550. Cod poștal: 2164.

PRUNDENI, com. în jud. Vâlcea, alcătuită din 4 sate, situată în partea de SE a Piem. Oltețului, pe dr. văii Oltului; 4 930 loc. (1 iul. 1996): 2 388 de sex masc. și 2 542 fem. Stații de c.f. (în satele Călina și Zăvideni) inaugurate la 20 iun. 1887. Expl. de balast (în satul Zăvideni). Hidrocentrală (38 MW), în satul Zăvideni, intrată în funcțiune în 1979. Mat. de construcții; produse alim. Viticultură. Pe terit. satului Călina au fost descoperite vestigii din Epoca bronzului, aparținând culturilor Glina și Verbicioara, precum și din Hallstattul târziu și din sec. 2-3. Pe terit. satului Zăvideni au avut loc lupte crâncene (în 1821) între oștile turcești și cele ale lui Alexandru Ipsilante. În satul Prundeni se află o biserică din lemn, cu hramul „Sfinții Voievozi" (sec. 18), iar în satul Zăvideni, bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1815, renovată în 1890) și „Sfânta Treime" (1842, renovată în 1881). Cod poștal: 0911.

PRUNDU, com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 2 sate, situată în Câmpia Burnas; 4 880 loc. (1 iul. 1996): 2 425 de sex masc. și 2 455 fem. Culturi de

cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, leguminoase pentru boabe etc. Centru de confecționare a obiectelor împletite din papură. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. P. a făcut parte din jud. Ilfov. Pe terit. satului Puieni, pe măgura Gorgana, a fost identificată o așezare neolitică de tip *tell*, cu mai multe niveluri de locuire, aparținând Culturii Gumelnița (milen. 4-3 î.Hr.), din care s-au recuperat unelte din silex, piatră șlefuită și os, fusaiole de teracotă, vase ceramice pictate cu motive spiralice, figurine antropomorfe și zoomorfe din teracotă (statuete cu rochii în formă de clopot, bovidee). În satul Puieni se află biserica având hramul „Sfântul Dumitru" (1859). Cod poștal: 8343.

PRUNDU BÂRGĂULUI, com. în jud. Bistrița-Năsăud, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de SV ale M-ților Bârgău și cele de NV ale M-ților Călimani, în zona de confl. a râului Bârgău cu Bistrița ardeleană; 6 675 loc. (1 iul. 1996): 3 328 de sex masc. și 3 347 fem. Stații de c.f. (în satele Prundu Bârgăului și Susenii Bârgăului). Termocentrală. Expl. și prelucr. lemnului (cherestea, în satul Susenii Bârgăului). Fabrică de celuloză și hârtie; produse alim. (preparate din lapte, panificație). Centru pomicol (meri, pruni). Creșterea bovinelor. Centru de ceramică populară (în satul Susenii Bârgăului) și de cojocărit (în satul Prundu Bârgăului). În arealul satului Prundu Bârgăului, menționat documentar, prima oară, în 1386, a fost descoperită o sculptură în tuf vulcanic reprezentând un cap de bărbat cu trăsături celtice (sec. 2-1 î.Hr.). Cod poștal: 4440.

PRUNIȘOR, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 15 sate, situată în Piem. Coșustei, pe cursul superior al râului Hușnița; 2 795 loc. (1 iul. 1996): 1 341 de sex masc. și 1 454 fem. Stație de c.f. (dată în folosință la 5 ian. 1875) în satul Prunișor și halte de c.f. (în satele Gârnița și Igiroasa). Bisericile cu hramurile „Sfântul Nicolae" (1842-1889), „Sfinții Apostoli Petru și Pavel" (1863), „Sfinții 40 de Mucenici" (1868) și „Sfântul Nicolae" (1895), în satele Prunișor, Gutu, Dragotești și Arvătești; biserica din lemn cu hramul „Sfântul Calinic" (sec. 19), în satul Fântâna Domnească. Cod poștal: 1511.

PRUT, râu în extremitatea de NE și E a României, afl. stg. al Dunării la 15 km E (aval) de Galați. Lungime: 953 km, din care 742 km pe terit. României (al treilea râu, ca lungime, al țării, după Dunăre și Mureș). Supr. bazinului: 28 396 km^2, din care 10 990 km^2 pe terit. României. Izv. de pe versantul de NE al M-ților Cernahora (Carpații Păduroși) din Ucraina, iar după ce parcurge 249 km pe terit. Ucrainei, pe direcție NV-SE, pe o pantă medie de 6,4‰, intră în România, în amonte de satul Oroftiana (com. Suharău, jud. Botoșani), căpătând o direcție de curgere V-E. În aval de satul Oroftiana, râul P. pătrunde în culoarul „Poarta Țutorei", lung de 40 km, iar apoi drenează Pintenul Darabanilor, formând mai întâi granița cu Ucraina și apoi cu Republica Moldova, pe o lungime de 704 km. În aval de com. Rădăuți-Prut, râul P. are o direcție generală de curgere NNV-SSE și o pantă medie de 0,23 ‰. Debitul mediu multianual este de 64,1 m^3/s la Cernăuți, 72,5 m^3/s la Ungheni și 110 m^3/s aproape de confl. cu Dunărea, cu mari variații în cursul anului. Pentru regularizarea debitelor râului, România a construit, în cooperare cu U.R.S.S., barajul și lacul de acumulare de la Stânca-Costești (com. Ștefănești, jud. Botoșani), iar hidrocentrala, cu o putere instalată de 15 MW, a intrat în funcțiune în 1978. În aval de confl. cu Jijia, lunca P. se lărgește mult, atingând pe alocuri 2-4 km, iar panta medie scade la 0,5‰. Afl. pr.: Ceremuș, Cugur (pe terit. Ucrainei), Volovăț, Bașeu, Jijia, Elan. Denumirile antice: *Pyretus* (la greci), *Hierasus* sau *Gerasus* (la romani).

PUCHENI, com. în jud. Dâmbovița, alcătuită din 5 sate, situată la poalele de SE ale M-ților Leaota, pe cursul superior al Râului Alb; 2 300 loc. (1 iul. 1996): 1 162 de sex masc. și 1 138 fem. Centru pomicol. Prelucr. lemnului. Punct muzeal cu colecții de istorie și etnografie (în satul Pucheni). Cod poștal: 0258.

PUCHENII MARI, com. în jud. Prahova, alcătuită din 7 sate, situată în zona de contact a Câmpiei Ploieștiului cu Câmpia Gherghiței, pe râul Prahova; 9 132 loc. (1 iul. 1996): 4 537 de sex masc. și 4 595 fem. Centru de ceramică populară și de împletituri din răchită și papură. În satul Puchenii Mari se află o biserică datând din 1742 (reparată în 1893) și alta construită în anii 1855-1861 (pictată de Nicolae Grigorescu) și restaurată în 1935; în satul Puchenii-Moșneni există o biserică având hramul „Sfântul Nicolae" (1818), iar în satul Odăile, o biserică din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi" (1742). Com. P.M. a purtat și numele de *Răstoaica* și *Răstoeni*. Cod poștal: 2033.

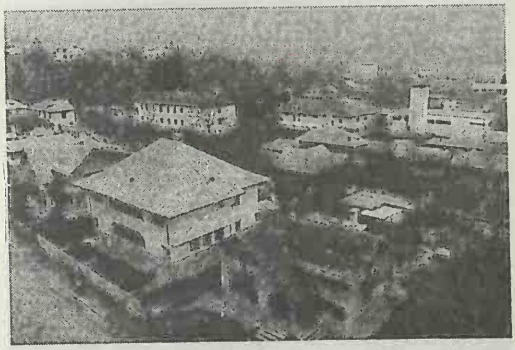

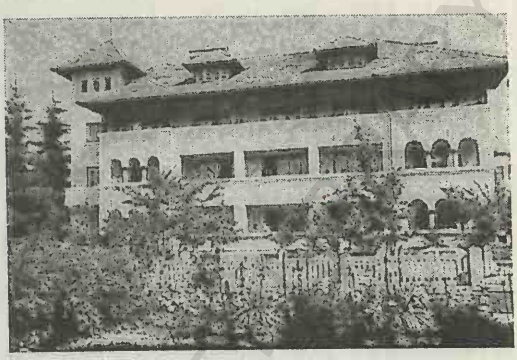

Pucioasa (2)

Vedere generală

Pavilionul balnear

PUCIOASA 1. Lac de acumulare construit pe cursul superior al râului Ialomița, intrat în circuitul hidroenergetic și de alimentare cu apă în anul 1974; vol.: 8 mil. m^3.

2. Oraș în jud. Dâmbovița, situat în Subcarpații Ialomiței, la 350-550 m alt., pe cursul superior al râului Ialomița, la 21 km N de municipiul Târgoviște; 16 705 loc. (1 iul. 1996): 8 049 de sex masc. și 8 656 fem. Supr.: 7,1 km^2; densitatea: 2 352 loc./km^2. Stație de c.f. (inaugurată la 27 mai 1894). Nod rutier. Zăcăminte de sulf, de origine bacteriană. Expl. de gips. Hidrocentrală (2 MW) dată în folosință în 1979. Întreprinderi textile (fire și țesături din bumbac, fire și țesături din in și cânepă, tricotaje, postav, broderii), de prelucr. a lemnului (mobilă, cherestea), de mat. de constr. (teracotă, cărămizi, țigle, gips) și alim. (conserve de legume și fructe, sucuri naturale, produse de panificație). Articole de artizanat (din sticlă). Centru pomicol. Muzeu etnografic și de aeromodele. Stațiune balneoclimatică de interes general, cu funcționare permanentă, cu climat de dealuri, sedativ. Temp. medie anuală este de c. 9°C, iar precipitațiile însumează c. 750 mm anual. Izvoare cu ape minerale sulfuroase, de mare concentrație (1 152 mg/l), sulfatate, clorurate, slab bicarbonatate, calcice, sodice, magneziene, a căror analiză chimică a fost efectuată pentru prima dată în 1828. Stațiunea este recomandată pentru tratamentul afecțiunilor reumatismale, posttraumatice, neurologice periferice și centrale, respiratorii, dermatologice, otorinolaringologice, metabolice și de nutriție, cardiovasculare. Baza materială cuprinde două hoteluri medical-balneare, un pavilion de hidrofizioterapie, un complex sanatorial cu profil reumatologic, cu c. 400 de locuri și o secție de tratament, o clinică de recuperare funcțională a capacităților de muncă etc. Dotările tehnice constau în instalații pentru băi calde cu apă minerală în căzi, instalații pentru kinetoterapie, pentru aerosoli și inhalații, pentru electroterapie și hidroterapie, săli de gimnastică medicală etc. Istoric. Localit. s-a format în jurul anului 1760 prin contopirea, mai întâi, a așezărilor Șerbănești (atestată documentar în 1538) cu Podurile de Jos și Podurile de Sus (menționate documentar în 1641), iar apoi și cu satul Zărăfoaia (actual zonă industrială). În 1791, localit. figura pe o hartă austriacă, iar în 1835, pe una rusească. După anul 1834, s-a dezvoltat ca localit. balneoclimatică, adoptând denumirea de Pucioasa, datorită apelor minerale sulfuroase concentrate de aici, numite popular pucioasă. Primește statut de oraș în 1911. În prezent, P. are în subordine ad-tivă 6 localit. componente: Bela, Diaconești, Glodeni, Malurile, Miculești și Pucioasa-Sat. Monumente: bisericile cu dublu hram — „Sfântul Nicolae și Intrarea în Biserică a Maicii Domnului“ (ante 1806) și „Sfântul Nicolae și Sfântul Gheorghe“-Podurile de Jos (1855); clădirea gării feroviare (1894); podul de c.f. (1908-1912); biserica cu hramul „Sfântul Nicolae“ (1860), în localit. componentă Diaconești. Cod poștal: 0275.

PUCIOSU, masiv vulcanic, de mici dimensiuni (de fapt, un con vulcanic stins, bine conservat), situat în extremitatea de SE a M-ților Harghita (Carpații Orientali), pe stg. văii Oltului, în zona defileului de la Tușnad, format din andezite și piroclastite. Alt. max.: 1 301 m. În craterul de

explozie al conului se află cantonat lacul *Sfânta Ana* (singurul lac vulcanic din România), iar la c. 1 km NE de acesta se extinde tinovul *Mohoș* sau *„Lacul cu mușchi"* (40 ha), un fost lac, în prezent colmatat. Masivul P. este acoperit cu păduri de molid, brad, pin și fag. Cunoscut și sub numele de *Ciomatu Mare* sau *Ciumatu Mare*. Rezervație naturală complexă, speologică, floristică și faunistică, în cadrul căreia se află cinci peșteri cu o atmosferă interioară puternic încărcată cu hidrogen sulfurat și dioxid de carbon. Rezervația adăpostește numeroase și variate specii de mlaștină, printre care și unele rarități floristice. Zonă turistică.

PUFEȘTI, com. în jud. Vrancea, alcătuită din 4 sate, situată în lunca și pe terasele Siretului; 4 004 loc. (1 iul. 1996): 1 973 de sex masc. și 2 031 fem. Stație de c.f. (inaugurată la 13 sept. 1872), în satul Pufești și haltă de c.f. (în satul Domnești-Târg). Expl. de balast. Centru viticol și de vinificație. Creșterea bovinelor. Pe terit. satului Ciorani au fost descoperite urmele unei așezări aparținând Culturii Monteoru și ale uneia neolitice. În satul Pufești, menționat documentar, prima oară, în 1683, se află biserica având hramul „Sfântul Nicolae" (ante 1809, refăcută în 1875); bisericile cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului" (1661-1664, refăcută în 1741-1742 prin grija domnului Grigore Ghica și a domniței Ruxandra) și „Sfântul Nicolae" (1836-1842, reparată în 1873 și 1887), în satele Domnești-Târg și Ciorani. Cod poștal: 5413.

PUI 1. → Hațeg (1).

2. Com. în jud. Hunedoara, alcătuită din 12 sate, situată în partea de E a Depr. Hațeg (în compartimentul depresionar Pui), la poalele de N-NE ale M-ților Retezat și cele de SV ale M-ților Șureanu, pe cursul superior al râului Strei, la confl. cu Râu Bărbat; 4 808 loc. (1 iul. 1996): 2 408 de sex masc. și 2 400 fem. Stații de c.f. (în satele Pui și Băicești) și halte de c.f. (în satele Ponor și Rușor). Zăcăminte de bauxită, evidențiate în arealul satelor Ohaba-Ponor și Pui. Expl. de calcar (Ohaba-Ponor). Expl. și prelucr. lemnului; mat. de constr. Creșterea bovinelor. Pe terit. satului Hobița au fost descoperite (1951-1952) vestigiile unei *villa rustica* (turn, hală, edificiu, toate înconjurate de un zid de incintă) și un cuptor de ars ceramică. Satul Pui apare menționat documentar, prima oară, în 1426. În satul Ponor, atestat documentar în 1447, se află se află o biserică ortodoxă cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt" (sec. 18). Pe terit. com P. se află Peștera Ohaba-Ponor, declarată rezervație geologică și speologică (2,08 ha). Cod poștal: 2668.

PUIEȘTI 1. Com în jud. Buzău, alcătuită din 7 sate, situată în Câmpia Râmnicului, pe râul Râmnic; 4 612 loc. (1 iul. 1996): 2 267 de sex masc. și 2 345 fem. Reșed. com. este satul *Puieștii de Jos*. Creșterea bovinelor. Bisericile cu hramurile „Sfântul Gheorghe" (1840, zidită prin osârdia lui Anastasie Dedulescu), „Sfântul Nicolae" (1869) și „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1874), în satele Puieștii de Jos, Măcrina și Puieștii de Sus. Cod poștal: 5286.

2. Com. în jud. Vaslui, alcătuită din 13 sate, situată în partea de SE a Colinelor Tutovei, pe râul Tutova; 4 838 loc. (1 iul. 1996): 2 427 de sex masc. și 2 411 fem. Expl. de gresii (în satul Lălești). Centru viticol și de vinificație. În satul Puiești, menționat documentar, prima oară, în 1510, se află bisericile din zid cu hramurile „Izvorul Tămăduirii"-Ezeru (1817) și „Sfântul Nicolae" (1856) și biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae" (1806, tencuită în interior în 1926); bisericile din lemn cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul" (1802), „Adormirea Maicii Domnului" (1802-1807, reparată în 1905), „Sfântul Nicolae" a fostului schit Strâmba (c. 1760, cu unele reparații din 1838), „Adormirea Maicii Domnului" (1806, reclădită în 1913), „Sfinții Trei Ierarhi" (1830) și „Sfinții Voievozi" (1852-1853), în satele Fântânele, Călimănești, Cetățuia (fost Strâmba), Rușii, Lălești și Bărtăluși-Răzeși. Cod poștal: 6428.

PUIU, lac în SE Deltei Dunării, între brațele Sulina și Sfântu Gheorghe, la E de grindul Caraorman; 8,8 km^2. Legat prin canale cu lacurile Puiuleț, Roșu și Lumina, împreună cu care formează un complex lacustru cu valoare piscicolă.

PUIULEȚ, lac în SE Deltei Dunării, între brațele Sulina și Sfântu Gheorghe, la E de grindul Caraorman; 290 ha. Legat prin canale cu lacurile Lumina și Puiu, împreună cu care formează un complex lacustru cu valoare piscicolă.

PUNGEȘTI, com. în jud. Vaslui, alcătuită din 9 sate, situată în zona de contact a Colinelor Tutovei cu Pod. Central Moldovenesc, la confl. râului Gârceneanca cu Racova; 3 098 loc. (1 iul. 1996): 1 531 de sex masc. și 1 567 fem. Tricotaje și confecții. Izvoare cu ape minerale sulfuroase, iodurate folosite pe plan local. Pe terit. satului Armășoaia a

Putna (1). Cascada Putnei

fost descoperită o aplică din bronz, cruciformă, decorată cu capete schematizate de grifon (sec. 4 î.Hr.), atribuită sciților. Satul Pungești apare menționat documentar, prima oară, în 1558. În satul Armășoaia, atestat documentar în 1437, se află o biserică din lemn cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1798, reparată în 1910-1911); biserică din zid cu hramul „Sfântul Nicolae" (1830) și biserică din vălătuci, cu hramul „Sfinții Voievozi" (1834), în satele Cursești-Deal și Toporăști. Cod poștal: 6533.

PUNGHINA, com. în jud. Mehedinți, alcătuită din 6 sate, situată în Câmpia Blahniței, pe râul Drincea; 3 245 loc. (1 iul. 1996): 1 596 de sex masc. și 1 649 fem. Nod rutier. Biserică având hramul „Sfinții Voievozi" (1882), în satul Cearângu. Rezervație forestieră (189 ha). Cod poștal: 1598.

PURANI, denumirea până la 20 mai 1996 a com. *Vitănești*, jud. Teleorman.

PUȘCAȘI, lac de origine antropică în jud. Vaslui, pe cursul inf. al râului Racova, pe terit. com. Laza. Supr.: 269 ha; vol.: 8,5 mil. m^3. Piscicultură.

PUTINEIU 1. Com. în jud. Giurgiu, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Burnas; 3 021 loc. (1 iul. 1996): 1 471 de sex masc. și 1 550 fem. Centru tradițional de rotărit. Satele Vieru și Hodivoaia au fost importante centre ale Răscoalei țăranilor din 1907. Între 17 febr. 1968 și 23 ian. 1981, com. P. a făcut parte din jud. Ilfov. Bisericile cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul" (zidită în anii 1831-1835 prin grija moșierului Hagi Iordan, restaurată în 1879) și „Sfântul Nicolae" (1880), în satele Putineiu și Hodivoaia. Cod poștal: 8386.

2. Com. în jud. Teleorman, alcătuită din 3 sate, situată în Câmpia Boian, pe râul Călmățui; 2 958 loc. (1 iul. 1996): 1 422 de sex masc. și 1 536 fem. Culturi de cereale, plante tehnice și de nutreț, floarea-soarelui, legume etc. Viticultură. Creșterea bovinelor. Pe terit. com. P. au fost descoperite urmele unui castru roman din piatră (sec. 2-3) situat pe linia romană de fortificații *Valul lui Traian*. În satul Putineiu, menționat documentar pe o listă de sate întocmită la mijlocul sec. 18 sub domnia lui Constantin Mavrocordat, se află biserica având hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena" (1836) și conacul „Malaxa" (1907). Cod poștal: 0781.

PUTNA 1. Râu în partea de E a României, afl. dr. al Siretului pe terit. com. Nănești, jud. Vrancea,

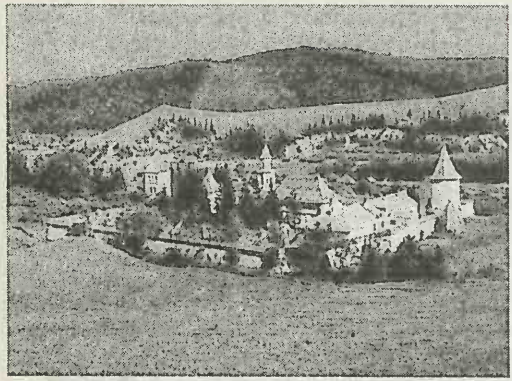

Vedere generală asupra mânăstirii Putna (2)

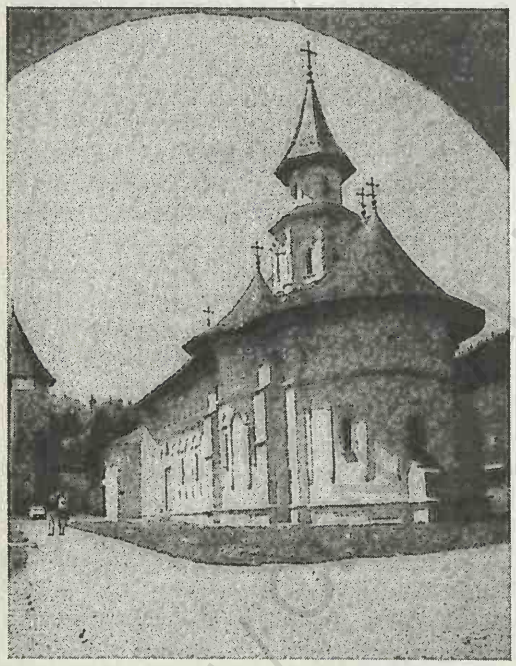

Biserica „Adormirea Maicii Domnului" a Mânăstirii Putna

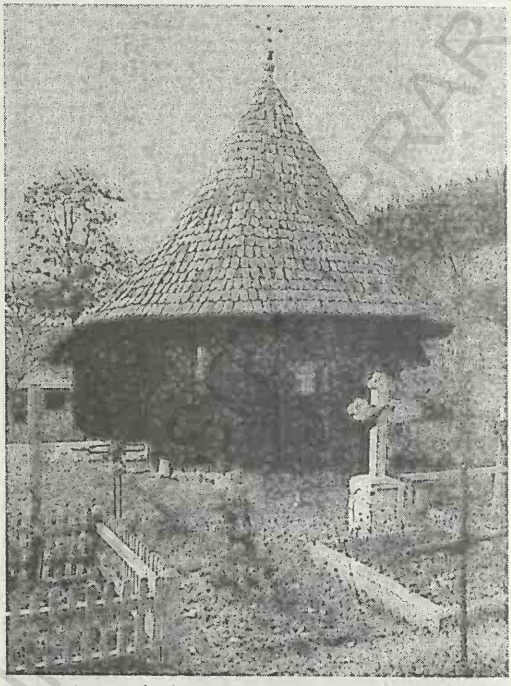

Biserica din lemn, atribuită lui Dragoş Vodă Putna (2)

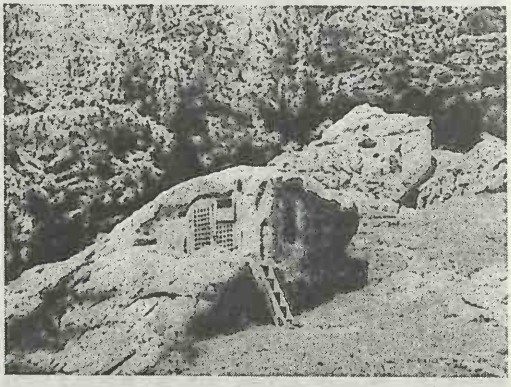

Chilia lui Daniil Sihastru

la 8 km aval de confl. Bârladului cu Siretul; 144 km; supr. bazinului: 2 740 km^2. Izv. de pe pantele de N ale masivului Lăcăuţ, de sub vf. Lăcăuţ, de la 1 750 m alt., străbate zona montană de la SV la NE, pe o pantă medie de 37 ‰, sector în care valea este îngustă, cu numeroase repezişuri; în aval de confluenţa cu Tişiţa se află cascada Putnei, obiectiv turistic de o rară frumuseţe. Râul îşi schimbă apoi direcţia de curgere către E, drenând Depr. Vrancei, unde meandrează în coturi largi, ocoleşte pe la N Măgura Odobeştilor după care capătă o direcţie de curgere NV-SE, panta medie scăzând la 10 ‰. În aval de satul Clipiceşti (com. Ţifeşti, jud. Vrancea), P. a realizat un vast con de dejecţie pe care divaghează larg, despletindu-se în mai multe braţe, majoritatea dintre ele transformate în canale de irigaţii (canalul Sârbi-Bătineşti de pe terit. com. Ţifeşti, cu o lungime de 27 km, a fost

construit la mijlocul sec. 19 și reamenajat în 1957; Canalul Balotești de pe terit. com. omonime, 21 km lungime, realizat în sec. 19 și reamenajat în 1957, cu patru canale secundare ș.a.). O dată cu intrarea în câmpia de divagare, pe terit. com. Garoafa, P. meandreză puternic, având un curs leneș, pe o pantă medie de 0,5 ‰, iar în timpul verii seacă pe unele porțiuni din acest ultim sector, din cauza evaporației intense și a infiltrațiilor în orizonturile de pietrișuri din zona de confl. Afl. pr.: Lepșa, Tișița, Coza, Zăbala, Milcov, Râmna.

2. Com. în jud. Suceava, alcătuită din 2 sate, situată la poalele de NE ale Obcinei Mari (Carpații Orientali), pe pârâul Putna; 3 714 loc. (1 iul. 1996): 1 856 de sex masc. și 1 858 fem. Stație finală de c.f. Aici se află Mânăstirea Putna (de călugări), prima ctitorie a lui Ștefan cel Mare, cu biserica având hramul „Adormirea Maicii Domnului", a cărei zidire a început la 4 iun. 1466 și s-a terminat în 1469, iar sfințirea s-a făcut la 8 sept. 1470. Celelalte construcții — zidurile de incintă, fortificate, turnul de poartă ș.a. au fost ridicate în 1481. Căzând pradă unui cumplit incendiu (în 1484), mânăstirea a fost refăcută de Ștefan cel Mare în 1498. Devastată de către oștile lui Timuș Hmelnițki, în 1653, lucrările de restaurare au fost începute în 1654 de către voievodul Gheorghe Ștefan și terminate în 1662 sub domnia lui Eustratie Dabija. Refăcută din nou între 1756 și 1760; catapeteasmă din 1778. Biserica a fost restaurată în perioada 1966-1988. Monument reprezentativ al arhitecturii medievale românești, Mânăstirea P. a fost și un însemnat centru de cultură, unde a funcționat un atelier de caligrafi și miniaturiști, precum și unul de broderie. Pe lângă lucrările scrise și desenate artistic (*Letopisețul de la Putna*), destinate nevoilor altor biserici, aici era organizată o adevărată școală pentru pregătirea pictorilor-zugravi de biserici. Între 1757 și 1779, Vartolomei Măzăreanu, egumen de Putna, a organizat aici o Academie teologică cu șapte ani de studiu în care se predau și învățau gramatica, retorica, geografia ș.a. Interiorul bisericii (în pronaos) adăpostește mormântul lui Ștefan cel Mare (valoros sarcofag de marmură), mormintele celor două soții ale domnului moldovean (Maria Voichița și Maria de Mangop) și cele ale urmașilor săi până la Petru Rareș. La Mânăstirea P., Sinodul Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat, în iun. 1992, pe Ștefan cel Mare, înscriindu-l în calendar și sinaxar pentru data de 2 iul. Turn-clopotniță (1481, refăcut în 1760). Muzeul mânăstirii posedă o bogată colecție de broderii religioase din epoca lui Ștefan cel Mare, de mare valoare artistică (învelitoarea de mormânt a Mariei de Mangop, din 1477; marea dveră din 1500 ș.a.), precum și manuscrise-pergament, împodobite cu miniaturi, obiecte de cult etc. În apropiere de mânăstire se află chilia lui Daniil Sihastru (săpată în stâncă), călugăr la Mânăstirea Voroneț — cel care, conform relatării lui Ioan Neculce, l-a îmbărbătat pe Ștefan cel Mare după înfrângerea sa de la Valea Albă din 1476. În com. P. se mai află o biserică din lemn ridicată în 1468 pe locul uneia din 1353 (atribuită lui Dragoș Vodă), cu pridvor adăugat în 1778 și abside laterale din 1781, o casă domnească (1473, refăcută în 1980-1988) și o biserică-paraclis cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel"(1750-1760, refăcută în 1975). Zonă de interes și afluență turistică. Cod poștal: 5859.

PUȚENI → Valea Mărului.

PYRETUS, denumirea antică a râului *Prut*.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CULEGERE ŞI PAGINARE COMPUTERIZATĂ
EDITURA ENCICLOPEDICĂ

Bun de tipar: 8 septembrie 1997

Format: 16/70 x 100
Coli de tipar: 24

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY